

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

І. А. Волкова, О. Ю. Калініна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У БАНКАХ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2009

ББК 65.052я73
УДК 657:336.71(075.8)
В 67?

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1.4/18-Г-2496 від 03.12.2008)*

Рецензенти:

Писаренко Т. М. — кандидат економічних наук, доцент Луцького національного технічного університету;

Пекар С. В. — начальник Волинського корпоративного центру Західного корпоративного центру регіонального департаменту АКІБ «Укрсіббанк»;

Левицька С. О. — доктор економічних наук, професор Рівненського національного університету водного господарства та природокористування.

Волкова І. А. Бухгалтерський облік у банках: *навч. посіб. [для студ. В 67 вищ. навч. закл.]* / І. А. Волкова, О. Ю. Калініна; — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 520 с. — ISBN 978-966-364-888-0.

Навчальний посібник «Бухгалтерський облік у банках» узагальнений у 9-ти темах у поєднанні з виконанням практичних завдань та вправ за обліковими процедурами основних банківських операцій. Посібник побудовано за інструктивно-нормативними документами НБУ з питань бухгалтерського обліку. Основний акцент зроблено на освоєння слухачами чинних методик обліку та номенклатури рахунків плану рахунків бухгалтерського обліку в банках. У посібнику вміщено додатки з формами первинних документів, чинні законодавчі нормативно-правові документи, питання для самоопрацювання та практичні завдання.

Посібник розрахований на студентів вищих навчальних закладів для самостійного вивчення предмета «Бухгалтерський облік у банках». Він може бути корисним бухгалтерам-практикам, аудиторам, фінансистам, підприємцям і слухачам, що одержують другу освіту на базі вищої, а також усім, хто цікавиться бухгалтерським обліком у банках.

ББК 65.052я73
УДК 657:336.71(075.8)

ISBN 978-966-364-888-0

© Волкова І. А., Калініна О. Ю., 2009
© Центр учбової літератури, 2009

ЗМІСТ

Вступ	5
ТЕМА 1. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ УКРАЇНИ	7
1. Сутність банківської системи України	7
2. Порядок створення і ліцензування комерційного банку	13
3. Організація обліку в комерційних банках	19
4. Характеристика аналітичного обліку	21
5. Загальна характеристика синтетичного обліку	23
ТЕМА 2. ПЛАН РАХУНКІВ І ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	25
1. Об'єкти бухгалтерського обліку комерційних банків України	25
2. План рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України та основні принципи його побудови	30
3. Основні види фінансової звітності комерційних банків	37
3.1. Методика складання Балансу комерційних банків	37
3.2. Методика складання Звіту про фінансові результати	41
3.3. Методика складання Звіту про рух грошових коштів	44
3.4. Допоміжна фінансова звітність	47
ТЕМА 3. ОБЛІК РОЗРАХУНКОВО-КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ	50
1. Основи організації касової роботи комерційного банку	50
2. Касові операції у прибуткових касах	52
3. Основи обліку операцій видаткових кас	54
4. Інкасація грошової виручки в комерційних банках	56
5. Зберігання та облік цінностей і документів у грошових схо- вищах банку	59
6. Синтетичний облік касових операцій та основні правила проведення касових операцій	61
7. Ревізія цінностей	64
ТЕМА 4. ОБЛІК ПАСИВНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ	65
1. Визначення пасивних операцій банку, порядок та умови здійснення депозитних операцій комерційного банку	65
2. Облік депозитних операцій	71
3. Облік довірчих операцій	74

ТЕМА 5. ОБЛІК АКТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ	76
1. Поняття про банківський кредит та його класифікація	76
2. Загальні принципи бухгалтерського обліку кредитних операцій	85
2.1. Облік операцій за овердрафтом	90
2.2. Облік операцій репо	92
2.3. Облік субординованих кредитів та операцій з дисконту векселів	95
2.4. Облік документарного акредитива	98
3. Принципи бухгалтерського обліку позабалансових кредитних операцій	100
4. Облік застави	102
5. Методика аналізу кредитного ризику	109
ТЕМА 6. ОБЛІК ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ	113
1. Сутність валютних операцій комерційного банку	113
2. Принципи ведення банками рахунків клієнтів у іноземній валюті	118
3. Неторговельні операції з валютними цінностями	124
4. Облік безготівкових міжнародних розрахунків	138
5. Облік експортно-імпортних операцій клієнтів	142
6. Інші валютні операції	154
ТЕМА 7. ОБЛІК СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	162
1. Поняття про власний капітал у комерційних банках	162
2. Система рахунків для обліку операцій з формування статутного капіталу банку	165
ТЕМА 8. ОБЛІК ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ	175
1. Види податків, які сплачують комерційні банки	175
2. Облік податку на прибуток банків	178
3. Облік податку на додану вартість	179
4. Облік місцевих податків і зборів	181
5. Звітність з основних видів податків, зборів та внесків	184
ТЕМА 9. ОБЛІК ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	185
1. Об'єкти обліку в складі доходів і витрат банку	185
2. Правила обліку доходів і витрат	188
3. Облік доходів і витрат банку	189
4. Облік операцій з розподілу чистого прибутку банку	195
Питання для самостійного опрацювання	198
Практичні завдання	201
Додатки (зразки первинних документів)	207
Нормативна література	239
Термінологічний словник	506
Список рекомендованої літератури	516

Процес переходу України до якісно нової форми економічних відносин, що ґрунтуються на ринкових принципах ведення господарства, зумовив необхідність внесення кардинальних змін до фінансово-кредитної сфери економіки. Основною ланкою цієї сфери є банківська система.

Банківська система України нині вважається одним із найрозвинутіших елементів господарського механізму, оскільки її реформування розпочалося раніше за інші сектори економіки, що визначалось ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку. Нинішні показники діяльності в банківському секторі країни значно кращі за ті, які спостерігалися в минулі роки. Розвиток банківської системи як головного складника фінансового сектора покликаний прискорити трансформацію суспільства загалом і розвиток бізнесу зокрема. Утім практика висуває все складніші завдання, розв'язання яких потребує великого обсягу інформації системного характеру, переважна частина якої формується завдяки процедурі бухгалтерського обліку.

Для активізації ринкових економічних відносин в Україні потрібна серйозна робота щодо вдосконалення методологічних засад функціонування системи бухгалтерського обліку як важливого засобу реалізації ефективних управлінських рішень.

Це стосується формування та запровадження в облікову практику сучасного методологічного інструментарію, адекватного потребам управління.

Результативність облікового процесу залежить від чіткості постановки оперативних, тактичних і стратегічних управлінських завдань, а отримана інформація позитивно впливає на обґрунтування напрямів і варіантів їх розв'язання. Утім практика висуває все складніші завдання, розв'язання яких потребує великого обсягу інформації системного характеру, переважна частина якої формується завдяки процедурі бухгалтерського обліку.

Вдале розв'язання означених проблем за своєю значущістю рівнозначне психологічній революції в бухгалтерській професії, що

триває останніми роками, коли іде процес оновлення системи бухгалтерського обліку на базі нових методологій.

Метою посібника є надання слухачам базових знань з основи формування облікової процедури за банківськими операціями та комплексних ґрунтовних практичних знань з бухгалтерського обліку в комерційному банку.

Об'єктом посібника є система бухгалтерського обліку в комерційних банках, реформована з урахуванням національних положень і міжнародних стандартів обліку та звітності за умов становлення ринкових відносин в Україні.

Предметом посібника є теоретично-концептуальні засади та методологічний інструментарій бухгалтерського обліку в комерційних банківських установах.

ТЕМА 1

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ УКРАЇНИ

Мета: напрацювання студентами теоретичних знань з методологічних засад фінансового обліку в банку через уточнення його категорійно-понятійного апарату та розкриття сутності облікової системи комерційного банку.

Об'єкт: система бухгалтерського обліку в комерційних банках.

1. СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Банківська система — внутрішньо організована взаємопов'язана, об'єднана загальною метою сукупність банківських установ, що існують у межах єдиної фінансової системи та єдиного грошово-кредитного механізму в певний проміжок часу. Банківська система — основна ланка кредитно-фінансової системи країни.

Кредитно-фінансова система

1. Банківські установи = емісійні (ЦБ) + універсальні + спеціалізовані.

2. Небанківські установи: лізингові, факторингові, страхові компанії, інвестиційні, пенсійні та інші фонди.

За структурним підходом розрізняють однорівневу та дворівневу банківську систему (БС). Однорівнева БС передбачає переважно горизонтальні зв'язки між банками, універсалізацію їх операцій та функцій, всі банки на одному ієрархічному рівні. Такий принцип побудови БС характерний для країн з нерозвинutoю економікою, а також з адміністративно-командною. Для України характерна **дворівнева банківська система**, яка будується на взаємовідносинах між банками як по вертикалі, так і по горизонталі. По вертикалі це відносини підлеглості між центральним банком (НБУ) як керівним і низовими ланками — комерційними банками. По горизонталі — це відносини рівноправних партнерів — комерційних банків різних видів і типів. Продемонструємо БС України:

Національний банк України (НБУ)

1) універсальні КБ;

2) спеціалізовані КБ;

- іпотечні;
- ощадні (2 шт.);
- клірингові;
- інвестиційні.

Комерційні банки, як правило, розглядаються у двох аспектах — широкому та вузькому:

— у широкому розумінні комерційний банк — це будь-який банк, що функціонує на другому, після центрального банку, рівні банківської системи;

— у вузькому розумінні комерційний банк — це банк, який виконує певний набір базових банківських операцій та єдиною метою якого є одержання максимального прибутку.

Законом України «Про банки і банківську діяльність» визначено, що комерційний банк — це установа, функцією якої є кредитування суб'єктів господарської діяльності та громадян за рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, населення та інших кредитних ресурсів, касове і розрахункове обслуговування народного господарства, виконання валютних та інших банківських операцій. До основних банківських операцій належать ряд операцій, які й визначають банк як фінансову установу (ст. 3 Закону України «Про банки і банківську діяльність»):

— фінансування капітальних вкладень за дорученням власників, або розпорядників капіталів, що інвестуються;

— випуск платіжних документів та інших цінних паперів (чеків, акредитивів, векселів, акцій, сертифікатів, облігацій тощо);

— купівля, продаж і зберігання державних цінних паперів, а також цінних паперів інших емітентів;

— видача доручень, гарантій та інших зобов'язань за третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;

— касове виконання державного бюджету;

— придбання права вимоги з постачання товарів і надання послуг, прийняття ризиків виконання таких вимог та їх інкасування (факторинг);

— купівля у підприємств і громадян та продаж їм іноземної валюти;

— купівля і продаж у держави і за кордоном дорогоцінних металів, природних дорогоцінних каменів, а також виробів з них;

— довірчі операції (залучення і розміщення коштів; управління цінними паперами тощо) за дорученням клієнтів;

— надання консультативних та інших послуг, пов'язаних із банківською та іншою комерційною і господарською діяльністю.

Введення бухгалтерського обліку і звітності в комерційних банках здійснюється згідно з нормативними актами, затвердженими НБУ, а саме:

- інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків;
- положенням про організацію бухгалтерського обліку і звітності в банках України;
- правилами організації фінансової та статистичної звітності банків України;
- методичними вказівками про ведення параметрів аналітичного обліку;
- планом рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України.

Банківські операції поділяються на пасивні, активні й комісійні, що включають посередницькі операції. **Пасивні** — це операції, за допомогою яких створюються банківські ресурси. Комерційні банки утворюють «пасиви» за рахунок власних та залучених коштів.

Переважна частина всіх банківських ресурсів створюється за рахунок депозитних операцій, які складаються з поточних рахунків і вкладів. Поточний рахунок дає можливість клієнту вносити й отримувати необхідні суми в будь-який час. З метою розпорядження поточним рахунком банк видає клієнту-власнику рахункову чекову книжку. За допомогою чеків клієнт може не тільки знімати з рахунка необхідну суму й отримувати її, а й розраховуватися з третіми особами. Відсоток, який отримує клієнт, залежить від розміру залишку на рахунку та відсоткової ставки.

Другий вид депозитних операцій пов'язаний із прийманням вкладів. Вклади бувають строкові та до запитання (безстрокові). Строковий вклад може бути отриманий тільки після закінчення встановленого строку, а вклад до запитання — в будь-який час. За вкладом банк видає клієнту особливий документ—вкладне свідоцтво, після пред'явлення якого банк повертає вклад власникові.

Активні операції — це операції, які проводять банки з метою прибуткового розміщення залучених коштів. Вони включають строкові та безстрокові позики, які банк надає своїм клієнтам. Строкові позики мають бути погашені після закінчення певного строку (місяця, року, трьох років і т. д.), за безстроковими позиками банк має право вимагати від клієнта повернення грошей у будь-який час.

За формою власності комерційні банки поділяються на державні, кооперативні і колективні.

В Україні функціонують два банки з державною формою власності: Ощадбанк і Ексімбанк. Статутні фонди цих банків створені

за рахунок бюджетних коштів і коштів бюджетних установ. Інші вітчизняні комерційні банки — це банки з колективною формою власності.

Залежно від організаційної форми комерційні банки з колективною формою власності представлені на банківському ринку акціонерними товариствами відкритого і закритого типу (акціонерні банки) та товариствами з обмеженою відповідальністю (пайові банки). Акціонерні банки відкритого і закритого типу (вони становлять 84 % загальної кількості банків України) формують свій капітал за рахунок об'єднання індивідуальних капіталів засновників та учасників за допомогою випуску і розміщення акцій банку. Власником капіталу виступає саме акціонерне товариство, тобто банк. Акціонери, зазвичай, не мають права вимагати від банку повернення своїх внесків. Тому акціонерні банки вважаються стійкішими і надійнішими. В Україні більшість комерційних банків — це акціонерні товариства відкритого типу (59 %). Найбільшим акціонерним товариством закритого типу (їх частка становить 25 % загальної кількості) є Промінвестбанк.

Пайові банки формують свій капітал за рахунок внесків грошових коштів (паїв) у статутний фонд. За кожним з учасників зберігається право власності на його частку капіталу, тобто банк не є власником капіталу. Пайові комерційні банки організуються на принципах товариств з обмеженою відповідальністю. Тут відповідальність кожного учасника обмежена розміром його внеску в капітал банку. Комерційні банки у формі товариств з обмеженою відповідальністю в Україні становлять близько 16 % загальної їх кількості.

Залежно від розміру активів комерційні банки поділяються на малі, середні та найбільші. На банківському ринку України більшість банків — середні (активи — понад млн грн). У сімку найбільших банків (активи — понад 1 млрд грн) входять: Промінвестбанк, Укрсоцбанк, Приватбанк, банк «Аваль», Ощадбанк. На ці банки припадає майже половина активів банківської системи України, що свідчить про високу концентрацію банківського капіталу.

Залежно від наявності філій комерційні банки можна кваліфікувати на багатофілійні, малофілійні, безфілійні.

За спеціалізацією банки можуть бути ощадними, інвестиційними, іпотечними, розрахунковими (кліринговими). Банк набуває статусу спеціалізованого банку в разі, якщо понад 50 % його активів є активами одного типу.

Універсальні банки виконують широкий спектр операцій та надають різні послуги своїм клієнтам. В Україні більшість комерційних банків можна вважати універсальними, бо майже всі вони ма-

ють потенційні юридичні можливості для впровадження всіх банківських продуктів і залучення до обслуговування різних типів клієнтів.

Кооперативні банки створюються за принципом територіальності і поділяються на місцеві та центральний кооперативні банки. Мінімальна кількість учасників місцевого (у межах області) кооперативного банку має бути не менше 50 осіб. Учасниками центрального кооперативного банку є місцеві кооперативні банки.

У країнах з розвинутою ринковою економікою дуже помітна деталізація і диференціація банків залежно від спеціалізації з обслуговування конкретного типу клієнтури. Зокрема, функціонують біржові банки, які обслуговують операції біржових структур; страхові — страхових інституцій; кооперативні — кооперативів тощо.

Банківські ресурси — це сукупність коштів, що знаходяться в розпорядженні банків і використовуються ними для проведення активних операцій.

Відповідно до джерел формування кошти комерційного банку поділяють на власні й залучені.

Власні ресурси комерційного банку, тобто його власний капітал, є основою для залучення коштів інших суб'єктів ринку і необхідною умовою розвитку діяльності банку. Власні кошти утворюються за рахунок коштів акціонерів, засновників банку або з відрахувань від поточного прибутку. У банківському балансі власні кошти обліковуються в різних фондах банку.

Статутний фонд формується за рахунок пайових внесків власників банку (якщо це приватне підприємство), або за рахунок мобілізації коштів від випуску й розміщення акцій (якщо це акціонерне товариство).

Резервний фонд утворюється за рахунок щорічних відрахувань з прибутку, розмір яких визначається загальними зборами акціонерів банку. Метою створення резервного капіталу є покриття загальних ризиків, що впливають із основної діяльності банку і щодо яких не формуються спеціальні резерви.

Нерозподілений прибуток — це частина прибутку, яка залишається у розпорядженні банку після сплати податків, виплати дивідендів акціонерам та відрахувань до резервного фонду. З коштів нерозподіленого прибутку формуються спеціальні фонди розвитку банку — розширення його матеріально-технічної бази матеріального стимулювання персоналу, вирішення соціальних питань та ін.

Власний капітал комерційного банку виконує три основні функції: захисну, оперативну і регульовальну. Захисна функція полягає в реалізації інтересів вкладників і кредиторів виплатою компенсацій у разі виникнення збитків, або банкрутства банку; її значення

пов'язане із забезпеченням можливої діяльності банку незалежно від загрози виникнення збитків. Оперативна функція полягає у створенні фінансової основи діяльності банку, тобто адекватного збільшення його активних операцій. Регульовальна функція пов'язана зі встановленням центральним банком для комерційних банків певних нормативів щодо розміру власного капіталу з метою гарантування нормального функціонування банків. Головним джерелом ресурсів комерційних банків є залучені кошти, основну частину яких становлять депозити.

Під депозитом розуміють кошти, передані на зберігання у фінансово-кредитну установу з відповідним режимом їх використання, що регулюється банківським законодавством. Усі депозити поділяються на три основні види: до запитання, строкові та ощадні.

Активні операції комерційних банків — це діяльність, пов'язана з розміщенням власних і залучених ресурсів з метою отримання прибутку. Активи комерційного банку поділяються на такі основні види:

- банківські кредити;
- банківські інвестиції;
- касова готівка та засоби, що порівнюються до неї;
- основні засоби та ін.

Кредитні операції передбачають організацію економічних відносин, у процесі яких банки надають позичальникам грошові засоби з умовою їх повернення та сплати відсотка за користування. Такі операції, як правило, забезпечують банкам основну частину їхніх доходів та займають провідне місце серед статей активу балансу.

Сукупність банківських ресурсів, вкладених у цінні папери, утворює інвестиційний портфель банку. Його склад і структура формуються відповідно до інвестиційної політики банку.

Структура інвестиційного портфеля комерційних банків має бути оптимізована таким чином, щоб максимально знизити ризик імовірних втрат коштів, вкладених у цінні папери. Основним способом зниження цього ризику є диверсифікація, тобто розподіл інвестиційного портфеля між різними видами цінних паперів. Критеріями диверсифікації можуть бути тип цінних паперів емітента, якість і строки погашення, територіальний розподіл.

Комерційні банки є суб'єктами підприємницької діяльності; вони функціонують згідно з такими принципами.

1. Комерційний розрахунок: доходи покривають витрати, відсутнє право на отримання державних субсидій, безпосередньою метою діяльності є отримання прибутку при розумному ризику. Основним джерелом прибутку є банківський відсоток. Першоосовною відсотка є додатковий продукт, створений у виробництві, а на по-

верхні явищ прибуток банків виступає переважно різницею між сумою відсотків, отриманих за надані банком кредити і виплачених за внесками клієнтів.

2. Автономія: банки отримали право самостійно здійснювати ціноутворення банківських продуктів у межах діючих обмежень, тобто самостійно встановлюють відсоткові ставки за депозитами та кредитами, розміри тарифів на розрахунково-касове обслуговування тощо.

3. Самоуправління: банки самостійно визначають стратегію і тактику свого розвитку, своєї діяльності без втручання держави.

4. Комерційні банки належать до категорії підприємств — фінансових посередників і працюють за принципом: «Дешевше купити — дорожче продати». Виходячи з цього, банк з повним правом можна назвати спекулятивним підприємством. Певна річ, спекуляція з боку банку має свої межі. Будь-хто має право торгувати, але спекуляція повинна бути «цивілізованою». Для приборкання її аморальних якостей вона повинна спиратися на законодавство, не суперечити йому, для здійснення комерції кожен банк повинен мати однакові інформаційні можливості про кон'юнктуру ринку. В таких умовах спекуляція втрачає свій кримінальний відтінок і стає нормою підприємництва. Від того, наскільки успішно «спекулює» банк, залежить його дохідність та ефективність діяльності.

5. Усі гроші, всі ресурси банку повинні максимально працювати. З позиції комерції не повинно бути ресурсів, які даремно лежать. Однак реальність така, що якась частина коштів знаходиться в резервах, обертається повільно або не обертається зовсім. З позиції бізнесу це не природно, тому завжди корисно знати, що прибуток тим вищий, чим вища частка кредитів по відношенню до банківських резервів.

6. Банківська комерція повинна діяти за принципом: усе для клієнта. Це означає, що банк несе повну відповідальність за клієнта, забезпечує його прибуток. На перший погляд здається, що такий принцип не узгоджується з принципом дохідності самого банку. Разом з тим ніякого протиріччя між цими принципами немає. На практиці все повинно бути на взаємовигідній основі: насамперед прибуток клієнта, а потім прибуток банку. Вірно й те, що прибуток клієнта — це не єдина мета, а основа для одержання прибутку банку. Забезпечуючи прибуток клієнту, банк реалізовує і свій власний інтерес.

2. ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ І ЛІЦЕНЗУВАННЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Комерційний банк вважається створеним і набуває статусу юридичної особи з часу його реєстрації НБУ в Республіканській книзі реєстрації банків, валютних бірж та фінансово-кредитних

установ. Засновниками комерційного банку можуть бути українські та іноземні юридичні і фізичні особи, за винятком профспілкових і політичних організацій, спілок і партій, громадських фондів, рад усіх рівнів, їх виконавчих органів, офшорних компаній і банків.

Мінімальний розмір статутного фонду становить:

— для банків з національним капіталом — не менше ніж 1 млн євро;

— для банків з іноземним капіталом, якщо частка іноземного капіталу становить менше 50 %, — не менше ніж 5 млн євро; якщо частка іноземного капіталу 50 % і більше, — не менше ніж 10 млн євро;

— якщо у формуванні статутного капіталу банку беруть участь підприємства з іноземними інвестиціями (спільні підприємства, частка іноземного капіталу в яких перевищує 50 %) і частка таких підприємств у статутному капіталі банку становить 10 % і більше, мінімальний розмір статутного фонду має бути не менше ніж 3 млн євро.

Частка будь-якого із засновників банку не повинна перевищувати 35 % статутного фонду банку.

Внески засновників акціонерів до статутного капіталу комерційного банку здійснюються у грошовій формі в національній валюті України та вільно конвертованій іноземній валюті (для нерезидентів).

Для створення комерційного банку створюється ініціативна група із засновників або інших осіб. Ця група бере на себе вирішення всіх питань, пов'язаних зі створенням банку.

Для формування статутного фонду до реєстрації комерційного банку в регіональному управлінні НБУ за місцем створення комерційного банку засновникам відкривається тимчасовий рахунок. На цей рахунок кожен із засновників вносить визначену установчими документами частку статутного фонду. Підставою для відкриття такого рахунка є заява на його відкриття та установчий договір.

До моменту реєстрації комерційного банку статутний фонд повинен бути сплачений: для банків відкритого типу в розмірі 30 %, закритого типу — 50 %. Після реєстрації банку зібрані кошти перераховуються з тимчасового рахунка комерційного банку на кореспондентський рахунок.

У разі відмови в реєстрації банку кошти з тимчасового рахунка повертаються засновникам банку за їхньою заявою в тижневий строк.

Державну реєстрацію банків здійснює. Національний банк України. Уповноважені засновниками банку особи подають Націо-

нальному банку України для державної реєстрації такі документи:

- 1) заяву про реєстрацію банку;
- 2) установчий договір (крім державного банку);
- 3) статут банку;
- 4) рішення про створення банку (протокол установчих зборів) або постанову Кабінету Міністрів України про створення державного банку;

5) бізнес-план, що визначає види діяльності, які банк планує здійснювати на найближчий рік, та стратегію діяльності банку на найближчі три роки згідно із встановленими Національним банком України вимогами;

6) інформацію про фінансовий стан учасників, які матимуть істотну участь у банку. Якщо ж засновником банку є юридична особа, то надається інформація про членів ради директорів та осіб, які мають істотну участь у цій юридичній особі;

7) бухгалтерську і фінансову звітність за останні чотири звітних періоди (квартали) — для учасників — юридичних осіб, які матимуть істотну участь у банку, довідку Державної податкової адміністрації України про доходи за останній звітний період (рік) — для учасників — фізичних осіб, які матимуть істотну участь у банку;

8) відомості про кількісний склад спостережної ради, правління (ради директорів), ревізійної комісії;

9) копію платіжного документа про внесення плати за реєстрацію банку, що встановлюється Національним банком України;

10) нотаріально завірени копії установчих документів учасників, які є юридичними особами та матимуть істотну участь у банку;

11) копії звіту про проведення відкритої підписки на акції — для банку, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства;

12) відомості про професійну придатність та ділову репутацію голови та членів правління (ради директорів) і головного бухгалтера банку.

Протягом наступних двох тижнів регіональне управління НБУ перевіряє зазначені документи і разом з висновком про доцільність створення банку передає їх до НБУ. В НБУ документи розглядають департаменти: банківського нагляду, валютного регулювання, юридичний, а в разі необхідності — й інші підрозділи. Вони готують пропозиції та висновки щодо реєстрації комерційного банку і передають їх для розгляду:

а) правлінням НБУ, якщо банк створюється за участю іноземного капіталу;

б) комісією з питань нагляду і регулювання діяльності банків, якщо банк створений тільки за участю національного капіталу.

Реєстрація здійснюється шляхом внесення відповідного запису в Республіканській книзі реєстрації банків, валютних бірж та інших фінансово-кредитних установ у місячний термін з дня отримання документів.

До розгляду питання про реєстрацію банку кандидати на посаду голови правління і головного бухгалтера проходять співбесіду в НБУ.

Національний банк України може **відмовити в державній реєстрації банку** в разі, якщо:

- порушено порядок створення банку;
- установчі документи банку не відповідають законодавству України;

- подано неповний пакет документів, необхідних для державної реєстрації банку;

- у Національного банку України є докази, що підтверджують відсутність бездоганної ділової репутації чи відсутність задовільного фінансового стану принаймні одного із засновників, що мають істотну участь у банку;

- професійна придатність та ділова репутація голови виконавчого органу і головного бухгалтера банку, а також членів виконавчого органу банку не відповідають вимогам Національного банку України.

Якщо в діючому банку відбулися зміни в установчих документах, то вони повинні бути зареєстровані в НБУ. Процедура реєстрації змін і доповнень аналогічна процедурі реєстрації банку.

Комерційні банки можуть відкривати філії, представництва та територіальні відокремлені безбалансові відділення, які мають бути зареєстровані в НБУ. Філія банку — це банківська установа, яка не є юридичною особою. Вона діє на підставі окремого положення, виступає від імені головного банку, має свій субкореспондентський рахунок і МФО, здійснює банківські операції на основі довіреності головного банку і дозволу, виданого регіональним управлінням НБУ за місцем знаходження філії.

Представництво банку — це установа банку, яка не є юридичною особою, діє на підставі окремого положення, виступає від імені головного банку і ним фінансується, не має права здійснювати банківські операції. Відкриває поточний рахунок у НБУ.

Територіальне відокремлене безбалансове відділення банку здійснює лише розрахунково-касове обслуговування клієнтів та вкладні операції.

З метою підвищення надійності та стабільності банківської системи, забезпечення інтересів кредиторів, вкладників НБУ видає ко-

мерційним банкам ліцензії на здійснення банківських операцій. Ліцензування — це порядок видачі комерційним банкам, які набули статусу юридичної особи, дозволу на здійснення деяких чи всіх банківських операцій. Перелік операцій, що підлягають ліцензуванню, визначається Законом України «Про банки і банківську діяльність». Комерційні банки мають право здійснювати операції тільки після отримання відповідної ліцензії НБУ. Філії комерційного банку здійснюють операції згідно з Положенням про філію та лише за умови наявності і в межах дозволу, наданого банком — юридичною особою. Копія дозволу у 3-денний строк надається регіональному управлінню НБУ за місцем розташування філії та головного банку — юридичної особи.

Новоствореному комерційному банку надають ліцензію в разі дотримання таких умов:

- на час прийняття рішення зареєстрований статутний капітал банку повинен бути повністю сплачений;
- наявність професійно придатних керівних осіб банку;
- наявність підрозділу, що виконує відповідні банківські операції;
- наявність підрозділу внутрішнього аудиту, укомплектованого професійно придатними кваліфікованими кадрами;
- наявність внутрішніх нормативних документів банку, що регламентують відповідні операції;
- забезпеченість необхідним банківським обладнанням;
- відповідність приміщення банку вимогам НБУ;
- наявність угоди про оренду приміщення на строк не менше ніж 5 років або свідоцтва на право власності.

Крім додержання загальних умов для отримання ліцензії, НБУ встановив особливі вимоги. Вони стосуються наявності:

- технічних умов (для касових операцій — відповідним чином обладнані приміщення, належна організація охорони і т. д.);
- відповідного розміру статутного фонду;
- відповідної кваліфікації працівників;
- відповідного строку діяльності банку;
- відповідних внутрішніх регламентуючих ту чи іншу операцію документів;
- задовільної діяльності комерційного банку.

Організаційна структура банку схожа з іншими підприємницькими структурами і регламентується Законом України «Про банки і банківську діяльність» та Господарським кодексом і т. д. Дія банків, як і інших господарських товариств, ґрунтується на корпоративно-нормативних актах, до яких належать установчий договір і статут.

В Україні банки діють як акціонерні товариства (АТ) та товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ). В обох випадках майнова відповідальність учасників товариства обмежена розміром коштів, вкладених у статутний фонд товариства. Учасники відкритого акціонерного товариства (ВАТ) на суму своєї частки в товаристві отримують акції, які можуть вільно обертатися. Учасники закритого акціонерного товариства (ЗАТ) розподіляють акції між собою, і ці акції не можуть вільно обертатися.

За схожим принципом формується і товариство з обмеженою відповідальністю, проте учасникам акції не видаються. Принциповою відмінністю між ТОВ і АТ є те, що учасники ТОВ мають право вимагати виділення своєї частки в статутному капіталі у випадку виходу з товариства.

Найвищим органом управління комерційного банку є загальні збори товариства, до компетенції яких належить:

- визначення основних напрямів діяльності товариства і затвердження його планів та звіту про їх виконання;

- затвердження річних результатів діяльності банку, порядку розподілу прибутку, строку та порядку виплати дивідендів, визначення порядку покриття збитків;

- затвердження внутрішніх документів товариства, визначення організаційної структури;

- деякі інші повноваження.

Загальне керівництво діяльністю банку здійснює рада банку (спостережна рада банку), яка контролює діяльність правління банку, а також виконує інші функції, делеговані загальними зборами.

Виконавчим органом банку є правління (дирекція — для ТОВ) або інший орган, передбачений статутом. Правління вирішує всі питання, пов'язані з поточною діяльністю банку, крім тих, що належать до компетенції загальних зборів і ради банку. Очолює правління голова, який має заступників (менеджерів, які очолюють структурні підрозділи банку). Голова правління несе персональну відповідальність перед акціонерами за результати діяльності банку.

Кредитну стратегію та кредитну політику банку формує кредитний комітет. Він виконує такі функції: затверджує організаційну структуру процесу кредитування, встановлює напрями диверсифікації кредитного портфеля, аналізує кредитний ризик портфеля та інших суттєвих ризиків, що пов'язані з кредитуванням, оцінює адекватність резервів на можливі втрати за позиками, приймає рішення щодо надання «великих» кредитів та періодичне списання безнадійних позик.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю банку здійснює ревізійний комітет. Без його висновку загальні збори акціонерів не правомочні затвердити баланс.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

Предметом бухгалтерського обліку в комерційному банку виступають банківські операції, які впливають зі статутної діяльності банку: розрахункові операції, депозитні операції, операції з цінними паперами, позичкові операції, операції з касового обслуговування бюджетних рахунків, операції з основними засобами банку, валютні та ін. Виконання таких операцій має вплив на результати діяльності банку. Сама по собі банківська операція є досить складним фактом господарської діяльності банку. Це зумовлює необхідність класифікації операцій за певними ознаками і виділення в їх складі об'єктів, які підлягають реєстрації в бухгалтерських книгах і відображенню в звітності. Наприклад, депозитні операції можна класифікувати за суб'єктами, видами, строками депозитів. Операції з цінними паперами класифікуються за видами операцій, видами цінних паперів, емітентами та іншими ознаками.

Бухгалтерський облік банку можна визначити, як систему реєстрування та підбиття підсумків операцій, виконуваних у банківському бізнесі, і з подальшим аналізом та перевіркою результатів і складанням відповідних звітів.

Бухгалтерський облік є інформаційною системою, що надає фінансову інформацію про банк як суб'єкт господарської діяльності; є процесом визначення, вимірювання та передавання інформації економічного змісту.

Система обліку являє собою сукупність процедур, що мають на меті фіксувати всі операції банку, а саме:

- визначати зміст здійснених операцій і записувати їх;
- описувати операції в часовому вираженні;
- підбивати підсумки виконаних операцій згідно з принципами міжнародних стандартів обліку;
- належним чином подавати операції з відповідними деталями.

Бухгалтерський облік є важливим елементом структури внутрішнього контролю. Зокрема, на управлінські рішення істотно впливає бухгалтерська інформація щодо готівки, стану розрахунків, цінних паперів, якими володіє банк, депозитних операцій, валютних коштів, кредитних ресурсів та його кредитного портфеля.

Бухгалтерська інформація ґрунтується на документах, які дають змогу простежити рух активів від моменту отримання дозволу на них та придбання до списання чи реалізації. Те саме стосується й пасивів — ідеться про часовий період від виникнення зобов'язань до їх погашення. Адже банк не може успішно функціонувати в конкурентному середовищі без відповідної системи щоденного об-

ліку всіх своїх операцій і зобов'язань. Лише за такої умови керівництво цієї установи постійно відстежує всі аспекти її діяльності, а отже, і ризики, яким вона піддається.

З огляду на сказане, система бухгалтерського обліку має задовольняти такі вимоги:

- 1) актуальність;**
- 2) надійність;**
- 3) ефективність.**

Система бухгалтерського обліку поряд з об'єктивними вимогами має відповідати й таким, що зафіксовані законодавчо та нормативними документами НБУ.

Метод бухгалтерського обліку включає такі елементи:

- документацію та інвентаризацію;
- оцінку й калькуляцію;
- рахунки та подвійний запис;
- бухгалтерський баланс і звітність.

Бухгалтерські системи банківських установ України комп'ютеризовані, завдяки чому система бухгалтерських проведення (занесення інформації до щоденних балансів, касових книг, оборотно-сальдових відомостей) виконується в автоматичному режимі. Проте навіть за цих умов перелічені елементи методу бухгалтерського обліку є похідними щодо концепції такого обліку.

Для поточного обліку банківських операцій у бухгалтерському обліку банку використовується система рахунків фінансового обліку. Вся сукупність бухгалтерських рахунків може бути розподілена на дві групи: балансові та позабалансові.

Балансові рахунки бувають постійними і тимчасовими.

Постійні балансові рахунки мають залишок на кінець звітного періоду. На їхній основі складається баланс банку. Серед них виділяють такі групи рахунків:

- рахунки активів;
- рахунки зобов'язань;
- рахунки власного капіталу.

Рахунки активів — це активні рахунки, які відображають наявність та зміни різних активів банку.

Рахунки зобов'язань — це пасивні рахунки, які відображають наявність та зміни заборгованості банку. Виділяють короткострокову та довгострокову заборгованість. Рахунки власного капіталу — це також пасивні рахунки, які відображають зміну власного капіталу банку за звітний період.

У складі балансових рахунків виділяють:

- контрпасивні рахунки (активні);
- контрактивні рахунки (пасивні).

За своїм характером контрпасивні рахунки активні. До них належать, наприклад, рахунки № 5041 «Збитки минулого року, що очікують затвердження», № 2511 «Технічний рахунок для перерахування коштів Державного бюджету України».

Контрактивні рахунки — пасивні. До них належать, наприклад, рахунки № 2400 «Резерви під заборгованість за кредитами, які надані клієнтам» та № 4409 «Знос операційних основних засобів». Особливість цих рахунків полягає в тому, що в балансі контрактивні рахунки відображаються в складі активів, а контрпасивні — в складі пасивів зі знаком мінус. Така методика дозволяє достовірно оцінювати окремі статті активів та пасивів. Так, у балансі рахунок «Знос операційних засобів» відображається в складі активів після рахунка «Операційні основні засоби».

4. ХАРАКТЕРИСТИКА АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ

Щоденна детальна інформація про здійснені банком операції відображається в основній формі аналітичного обліку — особовому рахунку. По кожному балансовому і позабалансовому рахунку відкриваються рахунки аналітичного обліку. Виділення особових рахунків залежить від виду активу, зобов'язань і власного капіталу з розподілом за контрагентами.

Процедури аналітичного обліку забезпечують надто деталізоване відображення банківської операції, тобто зазначається дата проведення операції, вид документа, за яким її проведено, номер рахунка, сума. Такого ступеня деталізації додержуються під час ведення банківських особових рахунків, які визнано основною формою аналітичного обліку в банку.

Особові рахунки клієнтів ведуться у двох примірниках. Другий примірник (виписка) щодня передається клієнтові. Угодами на розрахунково-касове обслуговування, що укладаються між клієнтом і банком, можуть визначатися інші терміни подачі виписок.

Крім особових рахунків, до засобів аналітичного обліку належать штафелі (спрошена форма особового рахунка, застосовувана щодо позабалансових рахунків), а також картотеки документів, операційні журнали.

Аналітичний облік ведеться згідно з первинними документами.

Отже, банки мають змогу контролювати операції як за змістом, так і за формою. Крім того, дані аналітичного обліку становлять базу економічного аналізу та використовуються для групування за балансними рахунками інформації, яка далі подається у фінансовій звітності.

Методи перевірок відповідності даних синтетичного і аналітичного обліку можна згрупувати за такими напрямками.

1. Перевірка узгодженням — здійснюється за допомогою порівняння проміжних і остаточних сум. Порівнюють між собою дані, враховані в системі аналітичного та синтетичного обліку, а отже, і в різних носіях інформації (первинних документах, щоденному балансі, оборотно-сальдових відомостях, особових рахунках). Зрозуміло, що суми мають збігатися.

2. Перевірка перенесення — установлюється правильність перенесення даних з одного носія інформації на інший. З автоматизацією ведення бухгалтерського обліку цей вид перевірок поступово втратив своє значення.

3. Перевірка підрахунків (обчислень) — має на меті встановити правильність розрахунків числового матеріалу, що додається.

Первинні документи перевіряють за двома напрямками:

1) суми, зазначені в документах, звіряються з відповідними сумами, занесеними до реєстрів аналітичного обліку;

2) документи контролюються щодо правильності заповнення (повноти реквізитів).

Окремо виконується вартісна перевірка, мета якої — установити відповідність числового матеріалу його економічному обґрунтуванню.

Формування номера аналітичного рахунка

Усі номери рахунків аналітичного обліку (крім рахунків бюджету) формуються за такою схемою:

AAAA ..... В ..... EEEEEEEEE

1. AAAA — номер балансового рахунка (4 знаки).

2. В — ключовий розряд (1 знак).

3. EEEEEEEEE — інформація про аналітичний рахунок (до 9 знаків).

Довжина номера рахунка не є фіксованою. Максимальна довжина номера рахунка становить 14, мінімальна — 5 цифр.

Сегмент EEEEEEEEE визначається банком самостійно. До складу цього сегмента може включатись код контрагента, порядковий номер рахунка, номер філії, код валюти тощо. У разі потреби банки можуть самостійно збільшувати кількість необхідних атрибутів поза номером рахунка.

Дещо інакше проводиться нумерація рахунків доходів бюджету. Нумерація рахунків 2500 Кошти бюджетів України до розподілу» і 2510 «Кошти Державного бюджету України», а також кошти позабюджетних фондів на балансових рахунках 2560 «Державні поза-

бюджетні фонди» і 2561 «Галузеві позабюджетні фонди» (лише щодо галузевих фондів охорони праці) ведеться за такою схемою:

AAA ..... BB ..... 7 ..... CCC ..... NNN ..... EE

1. AAAA — балансовий рахунок (4 знаки).

2. B — контрольний розряд (1 знак).

3. CCC — символ звітності банку (3 знаки).

4. NNN — код міністерства (3 знаки).

5. EE — додаткова характеристика рахунка (до 2 знаків).

Розряди CCC (символ звітності банку) і NNN (код міністерства) заповнюються відповідно до бюджетної класифікації, що розсилається банкам у пакеті довідників з формування економічних показників для надання звітності. При цьому розряди NNN набувають значення коду міністерства лише за наявності 068, 002 або 093. За наявності інших символів звітності CCC заповнення розрядів NNN не регламентується і може виконуватися банками на власний розсуд. Додаткова характеристика рахунка може містити, зокрема, порядковий номер відділення Державного казначейства.

Ключовий розряд — розряд у номері аналітичного рахунка та контрольний розряд у нумерації рахунків доходу бюджету призначено для перевірки вірогідності номера рахунка. Він також захищає інформацію від суб'єктивних помилок оператора під час внесення даних. Розроблено спеціальні алгоритми обчислення таких розрядів. Усе це виконують у банку спеціальні підрозділи комп'ютеризації.

Питання організації аналітичного обліку викладено в нормативному документі Національного банку України «Порядок ведення аналітичного обліку установами банків України», який затверджено постановою Правління від 30.12.97 за № 466.

5. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИНТЕТИЧНОГО ОБЛІКУ

Фінансовий облік повинен забезпечити запис інформації про операції, які виконуються банком, та можливість відобразити ці операції в агрегованому вигляді у балансовій та фінансовій звітності для аналізу та управління.

Здійснення агрегованого обліку для виконання першої функції забезпечується за допомогою синтетичного обліку, тобто з використанням бухгалтерських рахунків. Їхній перелік наведено в плані рахунків.

Синтетичний облік — це узагальнюючий облік. Він ведеться без деталей у грошовому вираженні і дає загальне уявлення про операції, а також зміни в балансі банку. До матеріалів синтетичного обліку належать щоденний баланс, касові журнали, зведені обіговальдові відомості, які складаються в автоматичному режимі. Сказано, касовий журнал складають на персональному комп'ютері

окремо за прибутком і видатком каси. Водночас підлічують проміжні суми за рахунками, що кореспондують з рахунком каси, а також загальну суму журналу в цілому. Обігово-сальдові відомості, перевірочні відомості, касові журнали відрізняються ступенем узагальнення інформації і використовуються для звірки даних аналітичного та синтетичного обліку.

Касові журнали формують до закриття каси і використовують, щоб звірити касові обороти.

Оборотно-сальдові відомості щодня складають за виконавцями, а також за особовими рахунками, підбиваючи підсумки за кожним балансовим рахунком, котрий може слугувати відомістю перевірки.

Баланс банку може складатися як у розгорнутій формі, тобто за всією номенклатурою діючих рахунків, так і за скороченою — за статтями балансу. Стаття, чи позиція, балансу — це агрегований об'єкт обліку, який розраховується за допомогою об'єднання рахунків IV порядку за ознакою їхнього економічного змісту. Баланс, складений за скороченою формою, називається балансовим звітом.

Відображення інформації в балансі досягається за допомогою методу подвійного запису, зумовленого бухгалтерським рівнянням.

$$A = П = З + К,$$

де А — активи; П — пасиви; З — зобов'язання; К — капітал.

Кожна банківська операція, що підлягає реєстрації в балансі, аналізується з позиції цього бухгалтерського рівняння (моделі).

Баланс — це основна форма синтетичного обліку. Отже, балансовий метод узагальнення інформації має подвійне призначення: як інструмент управління та як засіб контролю за правильністю реєстрації банківських операцій в обліку. Існують такі види балансу:

— сальдовий баланс (щоденний і щомісячний) складається за залишками рахунків на певну дату, а обігово-сальдовий містить, як залишки, так і обіги за рахунками. За терміном і датою надання баланси підрозділяють на щоденні та щомісячні;

— пробний баланс — проміжний, або робочий баланс;

— звітний баланс складається за структурою плану рахунків.

Проміжний баланс має форму односторонньої вертикальної таблиці, в якій дані розташовані в міру зростання номерів бухгалтерських рахунків IV порядку. Розмежування балансових рахунків на активні та пасивні не передбачено, можливе виділення підсумків за розділами (рахунки II порядку) та групами (рахунки III порядку). Цей баланс включає всі види бухгалтерських рахунків. Його основне призначення — контроль за правильністю відображення операцій у бухгалтерському обліку. У той же час проміжний баланс не придатний для здійснення аналізу, використання в управлінні.

ТЕМА 2

ПЛАН РАХУНКІВ І ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Мета: напрацювання студентами теоретичних знань з принципів побудови плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України, засвоєння методики складання основної фінансової звітності та ознайомлення з допоміжною звітністю комерційних банків України.

Об'єкт: план рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України, звітність комерційних банків України.

1. ОБ'ЄКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Усі об'єкти бухгалтерського обліку в комерційному банку поділяють на чотири групи:

- господарські засоби та їх розміщення (основні й оборотні);
- ресурси (джерела утворення) господарських коштів;
- функціональні обов'язки банку (статутна діяльність — процес здійснення послуг);
- фінансові результати статутної діяльності.

До господарських засобів комерційного банку належать:

- грошові кошти;
- матеріальні цінності;
- дебіторська заборгованість (видані кредити);
- відвернуті кошти.

Кожна з названих груп засобів має певний склад. Так, до грошових коштів належать:

— грошові кошти в касі банку — готівка у вигляді національної валюти (гривні) та у валюті іноземних держав (долари США, німецькі марки тощо);

— кошти на кореспондентських рахунках, що зберігаються в НБУ та в інших банках на правах кореспондентських відносин у

національній валюті або валюті іноземних держав, розміщеної в банках країни або в банках іноземних держав;

— кошти, вкладені в цінні папери (акції, облігації, векселі, зобов'язання державної скарбниці, сертифікати тощо);

— кошти на резервному рахунку в НБУ.

Другу категорію господарських засобів банку становлять матеріальні цінності (майно), тобто:

— основні засоби — предмети, що мають тривалий термін експлуатації — більше одного року. Для відшкодування їхньої вартості банк щомісячно нараховує знос (амортизацію) з включенням його суми у видатки. Норми зносу встановлюються державою, вони єдині для всіх підприємств та установ;

— нематеріальні активи — вартість права користування землею, водою, будовами, приміщеннями, ліцензіями, патентами, маркетинговими послугами, програмним продуктом і т. ін. Їхня вартість відшкодовується також частинами, що включаються у видатки банку через нарахування зносу, норми якого встановлюються банком самостійно;

— малоцінні й швидкозношувані предмети (МШП);

— господарські матеріали — запасні частини, папір, бланки, канцелярські товари, фарба тощо; списуються та включаються до складу видатків банку в міру використання в сумі фактичних витрат на їхнє придбання.

Третю групу господарських засобів становить дебіторська заборгованість, тобто кошти, які винні банкові його позичальники. Ці суми звичайно мають чималу частку в господарських засобах банку й свідчать про обсяг наданих ним кредитів. Наявність кредиторської заборгованості забезпечує надходження коштів в дохід банку і отримання прибутку. Дебіторська заборгованість належить до поняття «вартість, що самозростає», оскільки видані кредити (позики) повертаються й погашаються позичальником з відсотками.

Кредити поділяються на:

— короткострокові й довгострокові позички, видані клієнтам;

— міжбанківські кредити, видані іншим банкам;

— споживчий кредит, виданий фізичним особам;

— інші види позичок.

У складі дебіторської заборгованості можуть також бути суми, видані в підзвіт, або суми перерахованих авансів, переплат або помилково списані НБУ.

Ще однією групою банківських коштів, що належать до його основних засобів, є відвернуті кошти, тобто суми вже використаного прибутку у вигляді податків з прибутку сум утворених фондів економічного стимулювання тощо. Вони накопичуються впродовж

звітнього періоду й згодом використовуються при обчисленні нерозподіленого прибутку (по закінченні року).

Усі вищезгадані кошти становлять активи банку.

Третьою групою об'єктів бухобліку в банку є його функціональні обов'язки. Вони є основною діяльністю банку, яка зводиться до виконання передбачених ліцензією НБУ прав на ведення розрахункових, касових, кредитних та інших операцій. Здійснення банком своїх функціональних обов'язків вимагає з боку банку витрат (видатків) з утримання будов, обладнання, з їх ремонту, утримання охорони, персоналу, витрат на рекламу, відрядні видатки тощо. Усі ці видатки є об'єктами бухобліку. Також необхідні постійний облік і контроль доходів, одержаних банком у вигляді платежів клієнтів та інших позичальників за надані ним послуги й виконані для них роботи. Видатки входять до складу активу балансу, доходи — до пасиву.

Останньою групою об'єктів бухобліку в банку є фінансові результати статутної діяльності. Вони дозволяють контролювати й аналізувати склад прибутків і збитків банку від основної діяльності, а також доходів і видатків, які одразу відносять до складу збитків або прибутків (одержані й сплачені штрафи, суми викрадень і розтрат тощо). Тривалий збиток як результат статутної діяльності неможливий, бо він веде до банкрутства (якщо видатки банку перевищують його доходи).

При обчисленні фінансового результату діяльності банку враховують весь обсяг одержаних доходів і зроблених видатків оборотами, що зростають як за звітний квартал, так і за звітний рік, що й дозволяє обчислювати балансовий прибуток чи збиток.

Прибуток являє собою статтю пасиву балансу, а збиток — статтю активу.

У бухгалтерському обліку кожному об'єкту відповідає рахунок. Рахунок — це основна одиниця зберігання інформації в бухгалтерському обліку, інструмент, який реєструє, накопичує і зберігає інформацію, необхідну для прийняття управлінських рішень. Реєстрування інформації в бухгалтерському обліку банку досягається шляхом застосування методу подвійного запису, що впливає з принципу подвійності. Згідно з методом подвійного запису кожен запис-реєстрація відображається за двома рахунками: за дебетом одного рахунка і одночасно за кредитом іншого. Сума записів за дебетом повинна дорівнювати сумі записів за кредитом.

Для поточного обліку банківських операцій у бухгалтерському обліку банку використовується система рахунків фінансового обліку. Вся сукупність бухгалтерських рахунків може бути поділена на дві групи: балансові та позабалансові.

Балансові рахунки бувають постійними і тимчасовими.

Постійні балансові рахунки мають залишок на кінець звітного періоду. На їхній основі складається баланс банку. Серед них виділяють такі групи рахунків:

- рахунки активів;
- рахунки зобов'язань;
- рахунки власного капіталу.

У складі балансових рахунків виділяють: контрпасивні рахунки (активні), контрактивні рахунки (пасивні). За своїм характером контрпасивні рахунки активні. Особливість цих рахунків полягає в тому, що в балансі контрактивні рахунки відображаються в складі активів, а контрпасивні — в складі пасивів зі знаком мінус.

Тимчасові балансові рахунки призначені для обліку витрат банку за їх елементами та доходів — за видами. У свою чергу, вони поділяються на дві групи: рахунки витраті рахунки доходів. Рахунки витрат — це активні рахунки, які використовуються для обліку, накопичення витрат за їх елементами впродовж звітного періоду. Наприкінці звітного (річного) періоду витрати з цих рахунків переносять на рахунок фінансових результатів, після чого ці рахунки закриваються і не мають залишків. Рахунки доходів — це пасивні рахунки, які призначені для обліку, накопичення доходів за їх видами впродовж звітного періоду. Наприкінці звітного (річного) періоду доходи з цих рахунків переносять на рахунок фінансових результатів, після чого ці рахунки закриваються і не мають залишків. Наявність рахунків для кожного виду доходів і витрат дозволяє керівництву банку точно визначити джерело всіх доходів і характер усіх витрат, їх вплив на прибутковість банку. Для графічного зображення рахунка використовують Т-подібна модель рахунка (його структура подібна до букви Т). Т-рахунок складається з трьох елементів: найменування (номера) рахунка; лівого боку — дебет; правого боку — кредит.

Модель виглядає так:

Номер рахунка

Найменування рахунка

Дебет	Кредит
-------	--------

Усі пасивні рахунки мають кредитовий залишок, усі активні рахунки — дебетовий залишок (сальдо). За пасивними рахунками сальдо на кінець дня визначається за формулою:

$$\text{Сальдо на кінець дня} = \text{Кредитове сальдо на початок дня} + \text{Обіги кредитові} - \text{Обіги дебетові.}$$

За активними рахунками сальдо на кінець дня визначається за формулою:

$$\text{Сальдо на кінець дня} = \text{Дебетове сальдо на початок дня} + \\ + \text{Обіги дебетові} - \text{Обіги кредитові.}$$

Згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, елемент активу або пасиву проводиться за рахунками балансу тоді, коли він відповідає таким умовам:

1) ймовірно, що банк отримає, або втратить будь-яку майбутню економічну вигоду, пов'язану з цим елементом активу або пасиву;

2) цей елемент активу або пасиву має вартість, яка може бути точно виміряна.

Об'єкти обліку, які не задовольняють цим двом критеріям, обліковуються на позабалансових рахунках.

Це передусім такі об'єкти:

— умовні вимоги та зобов'язання банку (тобто реальні вимоги та зобов'язання, які можуть виникнути в майбутні періоди та за якими банк несе ризики);

— документи і цінності;

— операції з приватизації.

Бухгалтерський облік операцій за позабалансовими рахунками здійснюється так, як і за балансовими — методом подвійного запису. Характер рахунка — активний або пасивний — визначається таким:

— позабалансовий рахунок активний, якщо при переведенні його на баланс дебетується балансний рахунок. Наприклад, рахунок № 9020 «Гарантії, що надані клієнтам» активний, тому що у випадку неплатоспроможності банк буде змушений сплачувати за виданою гарантією і дебетувати рахунок балансу № 2099 «Сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями»;

— позабалансовий рахунок пасивний, якщо при переведенні його на баланс кредитується балансний рахунок.

Для відображення операцій на позабалансових рахунках за методом подвійного запису використовуються контррахунки, які включені до їх складу. Ці рахунки є умовними і використовуються як технічні для реалізації методу подвійного запису.

Операції за позабалансовими рахунками, на яких обліковуються умовні вимоги та зобов'язання, відображаються у грошовій оцінці за номіналом.

Документи і цінності обліковуються в умовній грошовій оцінці, наприклад, одна грошова чекова книжка — 1 грн.

Використання позабалансових рахунків дозволяє отримувати інформацію про операції банків, які пов'язані з використанням но-

вих фінансових інструментів. До таких операцій належать зобов'язання та вимоги за укладеними, але ще не виконаними угодами, як то:

- кредитні лінії;
- дозволений овердрафт;
- непокриті безвідкличні акредитиви;
- гарантійні зобов'язання;
- зобов'язання за цінними паперами;
- спотові, форвардні й умовні контракти з купівлі-продажу іноземної валюти та інших фінансових інструментів.

2. План рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України та основні принципи його побудови

Одним з ключових елементів національної системи бухгалтерського обліку є план рахунків, завдяки якому досягається систематизація бухгалтерських рахунків. Іншими словами, план рахунків — це систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку, що використовується для реєстрації банківських операцій.

Новий план рахунків, розроблений Національним банком України, впроваджений у комерційних банках з 1 січня 1998 р. Він узгоджений із загальноприйнятими в міжнародній практиці принципами та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і є обов'язковим для використання всіма установами комерційних банків. План рахунків, розроблений окремо для установ НБУ, за структурою майже не відрізняється від плану рахунків для комерційних банків, але має деякі особливості за змістом. Це пов'язано з тим, що НБУ виконує операції, властиві тільки центральному банку: емісійні операції, обслуговування уряду та зовнішнього боргу, регулювання діяльності комерційних банків та ін. Він ґрунтується на двох основних принципах:

- 1) відповідності обліку і звітності;
- 2) простоті викладення.

Балансові рахунки в Плані рахунків класифікуються за типами контрагентів, характером операцій і ступенем ліквідності активів і зобов'язань. План рахунків забезпечує мультивалютний облік операцій, суть якого полягає в обліку операцій в іноземній валюті за тими самими рахунками, що й операцій у гривні.

Управлінський облік здійснюється за рахунками класу 8. Банки самостійно встановлюють внутрішні правила управлінського обліку.

Аналітичний облік є складовою системи бухгалтерського обліку, що надає детальну інформацію про кожного контрагента та ко-

жну операцію. Ведення аналітичного обліку забезпечується за допомогою аналітичних рахунків. Відкриття аналітичних рахунків передбачає наявність обов'язкових параметрів згідно з вимогами Національного банку України. Додаткова інформація, що необхідна для складання звітності та управління банком, забезпечується за допомогою додаткових параметрів, які визначаються банком самостійно. Вимоги до нумерації рахунків аналітичного обліку наведено в додатку до Інструкції.

У Плані рахунків наведені номери та найменування синтетичних рахунків II, III, IV порядків, що забезпечують запис інформації про наявність і рух активів, зобов'язань, капіталу та результати від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності банків. Першою цифрою номери визначено клас рахунків.

План рахунків складається з дев'яти класів:

Клас 1. Казначейські та міжбанківські операції.

Клас 2. Операції з клієнтами.

Клас 3. Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання.

Клас 4. Фінансові та капітальні інвестиції.

Клас 5. Капітал банку.

Клас 6. Доходи.

Клас 7. Витрати.

Клас 8. Управлінський облік.

Клас 9. Позабалансові рахунки.

Кожний клас розподілений на:

рахунки II порядку (двозначні — розділ);

рахунки III порядку (тризначні — група);

рахунки IV порядку (чотиризначні — балансовий рахунок).

Особливості цього Плану рахунків такі: мультивалютність, наявність управлінського обліку, подвійний запис за позабалансовими рахунками.

Банківський фінансовий облік не обмежується цифровою інформацією відносно з клієнтами, а є складною та чітко визначеною інформаційною системою, що задовольняє потреби багатьох груп споживачів, які мають безпосередні прямі або непрямі стосунки з банком. З огляду на це передбачено нові вимоги до аналітичних рахунків. Отже, важливою особливістю Плану рахунків є те, що він ефективно працюватиме на створення бази економічних показників лише разом з аналітичним обліком. По суті аналітичні рахунки невіддільні від рахунків Плану рахунків (балансових, доходів і витрат). Рахунки класів 6 і 7 при формуванні доходів і витрат кореспондують із рахунками класів 1—4. Залишки за рахунками класів 6 та 7 безпосередньо до валюти балансу не включаються, а в кінці

звітнього періоду взаємоперекриваються (доходи за вирахуванням витрат) і обліковуються як результат поточного року в класі 5 — капітал банку.

Основні вимоги, яким повинен відповідати план рахунків:

- детальний та повний облік усіх банківських операцій;
- своєчасне оброблення і накопичення детальної інформації;
- відображення правдивої та змістовної інформації для всіх категорій користувачів.

У структурі плану рахунків виділяють три частини, які логічно пов'язані між собою:

- балансову частину;
- частину доходів і витрат;
- позабалансову частину.

Бухгалтерські рахунки в плані рахунків згруповані в дев'ять класів. Балансова частина об'єднує перші п'ять класів. На підставі цих класів складається балансовий звіт комерційного банку. Друга частина включає класи доходів і витрат. На підставі рахунків цих класів складається звіт про прибутки та збитки. Третя частина містить клас позабалансових рахунків (клас 9). Особливість побудови плану рахунків полягає в чіткій методологічній організації та ефективності рішень.

Так, у класі 1 План рахунків призначений для відображення в обліку взаємовідносин між Національним банком України та банками України, між банками України та іноземними банками, у тому числі операції з готівкою, банківськими металами, кредитами, депозитами та цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України. У цьому класі обліковуються казначейські та міжбанківські операції банків:

- готівкові кошти — 10;
- банківські метали — 11;
- кошти комерційного банку у НБУ — 12;
- кошти НБУ в комерційному банку — 13;
- казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються Національним банком України 14.

Міжбанківські інструменти обліковуються за такими розділами балансових рахунків:

- кошти в інших банках — 15;
- кошти інших банків — 16;
- дебіторська заборгованість за операціями з банками — 18;
- кредиторська заборгованість за операціями з банками — 19.

У класі 2 Плану рахунків відображаються операції з клієнтами, зокрема операції за розрахунками, наданими кредитами та залученими вкладками (депозитами). Рахунки цього класу використовую-

ються для обліку операцій за розрахунками з клієнтами (крім банків) — суб'єктами господарювання, органами державної влади та самоврядування, фізичними особами. За рахунками суб'єктів господарювання обліковуються кошти юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців.

За рахунками класу 3 Плану рахунків відображаються операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії), обліковуються запаси товарно-матеріальних цінностей, сформовані банківські резерви, субординований борг, розрахунки між філіями одного банку, позиція банку за іноземною валютою та банківськими металами:

- цінні папери в портфелі банку на продаж — 31;
- цінні папери в портфелі банку на інвестиції — 32;
- цінні папери власного боргу — 33;
- господарські матеріали — 34;
- інші активи банку — 35;
- інші пасиви банку — 36;
- суми до з'ясування та транзитні рахунки — 37;
- позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів — 38;
- розрахунки між філіями та іншими підвідомчими установами банку, які розташовані в Україні — 39.

За кожною групою класу 3 облік цінних паперів ведеться у розрізі контрагентів — емітентів: банків, фінансових (небанківських) установ, нефінансових підприємств і організацій. Враховуючи основоположні принципи методу нарахування, в класі 3 передбачено окремі балансові рахунки: нараховані доходи та нараховані витрати за цінними паперами в портфелі банку на продаж, на інвестиції власного боргу, емітовані банком. Також виділяються окремі рахунки для обліку резервів, створених під знецінення цінних паперів.

У класі 3 передбачені рахунки за обліком внутрішньобанківських операцій. Так, за рахунками розділу 34 обліковуються господарські матеріали та малоцінні швидкозношувані предмети. За розділом 35 передбачено рахунки для обліку дебіторської заборгованості при розрахунках за податками та обов'язковими платежами (3520, 3521, 3522), за розрахунками з працівниками банку (3550, 3551, 3552, 3559). Нарховані доходи, які за їх видами не підпадають під назви конкретних рахунків класів 1-3, обліковуються за рахунками 357 групи «Інші нарахзовані доходи». Структура синтетичних балансових рахунків, що входять до розділу 36 «Інші пасиви банку», аналогічна структурі рахунків розділу 35. Це рахунки кредиторської заборгованості за господарською діяльністю банків, за

податками та обов'язковими платежами, за розрахунками з акціонерами, з працівниками банку.

Рахунки розділу 39 «Розрахунки між філіями та іншими підвідомчими установами банку» призначені для здійснення розрахунків між філіями та підвідомчими установами банку. У консолідованому балансі банку (юридичної особи) на звітну дату залишки за активними рахунками розділу мають дорівнювати залишкам за пасивними рахунками розділу.

Рахунки класу 4 призначені для обліку довгострокових вкладень, основних засобів та нематеріальних активів.

За рахунками класу 5 відображається капітал банку, який включає статутний капітал, емісійні різниці, загальні резерви та інші фонди, результати минулих років, результати переоцінки. Рахунки цього класу можуть кореспондувати з дебіторами, кредиторами та рахунками готівкових коштів у разі сплати дивідендів, викупу акцій (часток, паїв) в акціонерів (учасників) банку, збільшення капіталу банку шляхом переоцінки активів, з рахунками класів 6 та 7 під час формування фінансового результату діяльності банку за звітний рік. В іншому випадку рахунки класу 5 кореспондують тільки між собою.

Рахунки класів 6 і 7 максимально наближені до показників звіту про прибутки (збитки) банку. Усі доходи і витрати поділяються на банківські і небанківські. До банківських належать ті, що безпосередньо пов'язані з банківською діяльністю, визначеною Законом України «Про банки і банківську діяльність». Небанківські доходи та витрати не відносяться до основної діяльності банку, але сприяють її здійсненню. Окремо за групою 620 рахунків обліковуються результати від торговельних операцій. Усі балансові синтетичні рахунки групи є активно-пасивними (результати бувають позитивними і негативними). Отже, в економічному плані вони збільшують, або доходи (позитивний результат), або видатки (результат негативний). Водночас торговельні прибутки (збитки) — це чисті прибутки (збитки) від операцій купівлі-продажу різних фінансових інструментів.

Адміністративні витрати пов'язані із забезпеченням діяльності банківської установи. Облік здійснюється за такими групами:

- витрати на утримання персоналу — 740;
- сплата податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток — 741;
- витрати на утримання основних засобів та нематеріальних активів — 742;
- інші експлуатаційні та господарські витрати — 743;
- витрати на телекомунікації — 744.

Результат від торговельних операцій обліковується за активнопасивними рахунками групи 620 (6203, 6204, 6209).

Дещо інакше відображається в обліку результат від продажу основних засобів, цінних паперів на інвестиції, вкладень в асоційовані та дочірні компанії. Так, позитивний результат обліковується за рахунками класу 6 «Доходи» (відповідно 6490 та 6394), а негативний — за рахунками класу 7 «Витрати» (7490, 7394). Отже, рахунки для врахування позитивного результату пасивні, а негативного — активні.

Ще одна особливість класу 7 Плану рахунків. Виходячи з основоположних моментів фінансового обліку, суми податку на прибуток обліковуються за рахунком 7900 А «Податок на прибуток». Іншими словами, за змістом операції податок на прибуток має характер видатків, отже, облік здійснюється у класі 7 «Витрати».

Рахунки у класі 8 відкриваються банками для ведення управлінського обліку та кореспондують тільки між собою. Залишки за рахунками класу 8 не враховуються під час складання фінансової звітності банку.

Досить об'ємною за обсягом є структура класу 9, де обліковуються позабалансові операції. Бухгалтерський облік операцій за позабалансовими рахунками ведеться за системою подвійного запису. Позабалансові рахунки кореспондують тільки між собою.

Для відображення операцій за системою подвійного запису використовуються рахунки розділу 99. Рахунки можуть кореспондувати між собою без використання контррахунків.

Позабалансовий рахунок є активним, якщо під час переведення його на баланс дебетується балансовий рахунок. Наприклад, рахунок 9020 «Гарантії, що надані клієнтам» активний, тому що в разі сплати коштів за наданою гарантією банк дебетуватиме рахунок балансу «Сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями», або «Інша дебіторська заборгованість за операціями з банками». Позабалансовий рахунок є пасивним, якщо під час переведення його на баланс кредитується балансовий рахунок. Наприклад, рахунок 9110 «Зобов'язання з кредитування, що отримані від банків» пасивний, тому що в разі отримання коштів за кредитною лінією банк кредитуватиме балансовий рахунок групи 162 «Кредити, що отримані від інших банків».

Рахунки розділів 90—95 використовуються для обліку зобов'язань та вимог за укладеними, але ще не виконаними договорами, такими, як кредитні лінії, дозволений овердрафт, непокриті безвідкличні акредитиви, різні гарантійні зобов'язання, зобов'язання за цінними паперами, спотові, форвардні контракти та договори з купівлі-продажу іноземної валюти й інших фінансових ін-

струментів. Рахунки розділів 90—95 можуть бути активними або пасивними.

Рахунки розділів 96—98 використовуються для обліку списаних активів, документів, цінностей, розрахунків за операціями з приватизації і довірчого управління.

Рахунки розділу 99 — це контррахунки, які використовуються для подвійного запису операцій за рахунками 90—98. Контррахунки відкриваються в аналітичному обліку в будь-якому розрізі на розсуд банку.

План рахунків несе дуже велику за обсягом інформацію щодо господарських операцій банку, але для створення бази даних (репозитарію) необхідно її значно розширити, що можливо в системі аналітичного обліку.

Параметри контрагентів (клієнтів) банку — це обов'язкові параметри, які деталізують інформацію про контрагентів. Вони заповнюються в разі відкриття: аналітичного рахунка для обліку операцій з клієнтами, рахунка новому клієнтові в даному банку.

До параметрів контрагента належать:

— код контрагента — перший параметр; він є кодом власника рахунка і, як правило, має значення порядкового номера клієнта відповідно до реєстру контрагентів, який ведеться банком;

— ідентифікаційний код є другим параметром; він визначає персональний номер суб'єкта господарської діяльності (ЄДРПОУ);

— резидентність — третій параметр; він може набирати такі значення: резидент (1), нерезидент (2);

— код держави — це четвертий параметр, який містить код країни-контрагента (клієнта) відповідно до «Класифікатора країн світу» (ДК 007-96). Цей параметр дуже важливий за умови мультивалютності плану рахунків. Саме код держави як обов'язковий параметр контрагента вказує на країну — учасника розрахунків. Параметр «код держави» має формат 3 цифри. Усього в класифікаторі наведено коди 231 держави світу;

— ознака інсайдера — п'ятий обов'язковий параметр контрагента. Він містить інформацію про належність клієнта до інсайдерів (пов'язаних з банком осіб);

— інституційний сектор економіки (шостий параметр) — це параметр, що вказує на статус контрагента в економіці;

— форма власності (сьомий параметр) вказує на їхній розподіл за формами власності;

— галузь економіки (восьмий параметр) визначає належність суб'єктів господарської діяльності до конкретних галузей народного господарства;

— вид економічної діяльності (дев'ятий параметр) вказує на розподіл суб'єктів за видами економічної діяльності. Визначен-

ний формат параметра — п'ять цифр. Для клієнтів — фізичних осіб цей параметр, а також параметр «Галузь економіки» не заповнюється.

3. ОСНОВНІ ВИДИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Завершальним етапом облікового циклу фінансового бухгалтерського обліку є процес складання та подання фінансової звітності. Банк зобов'язаний подавати Національному банку України фінансову і статистичну звітність щодо роботи банку, його операцій, ліквідності, платоспроможності, прибутковості, а також інформацію афілійованих осіб банку з метою оцінки фінансового стану банку. Як уже зазначалося, основною метою складання фінансових звітів є надання користувачам для прийняття економічних рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та грошові потоки банку.

Повна фінансова звітність банку включає: балансовий звіт, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки до фінансових звітів.

Основні вимоги щодо форм фінансової звітності банку такі: відповідність національним та міжнародним стандартам з бухгалтерського обліку; складання на підставі даних бухгалтерського обліку; оптимальність за кількістю і складом показників, що відображаються у фінансових звітах; розкриття кількісних та якісних характеристик господарського факту, явища чи процесу, які відображаються у фінансовому звіті; зручність форм фінансової звітності для заповнення, розроблення та створення програм електронного оброблення інформації.

3.1. МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Методика складання балансу включає кілька етапів і є незмінною. Особливість місячного, квартального та річного балансів полягає в тому, що вони складаються на базі бухгалтерських принципів: принципу нарахування та відповідності доходів і витрат, а також принципу обачності. Такий підхід передбачає здійснення в останній робочий день місяця, кварталу, року відповідно до встановлених обліковою політикою банку термінів таких регульованих бухгалтерських проведень:

— нарахування відсоткових доходів за наданими кредитами, цінними паперами у портфелі банку;

- нарахування відсоткових витрат за залученими депозитами та отриманими кредитами;
- накопичення амортизаційних відрахувань, пов'язаних з використанням основних засобів та нематеріальних активів;
- відрахування в резерв на покриття втрат від кредитів та під знецінення цінних паперів;
- амортизація суми доходів та витрат майбутніх періодів;
- амортизація суми неамортизованого дисконту чи премії за цінними паперами в портфелі банку тощо.

Специфічною ознакою регульованих проведення є те, що вони здійснюються на підставі виконаних за встановленою формою розрахунків певних сум (суми резерву, амортизаційних відрахувань, нарахованих відсотків, амортизації суми ще неамортизованого дисконту чи премії). Методика здійснення розрахунків підлягає затвердженню в установленому чинним законодавством порядку. Банківський щоденний (щомісячний) баланс, складений за всіма діючими бухгалтерськими рахунками четвертого порядку, налічує, залежно від розміру банку та обсягу операцій, 200—600 і більше рахунків. Він є деталізованим, розгорнутим. Однак у такому форматі щоденний (місячний) баланс малочитабельний і малоприсосований для експрес-фінансового аналізу. Тому в банках передбачено складання квартального та річного балансових звітів за іншим форматом.

Балансові звіти складаються за агрегованими рахунками, які називають статтями. Кожна стаття балансового звіту — це агрегований об'єкт фінансового обліку. Відокремлення статей у балансовому звіті підпорядковане вимогам МФЗ-30 «Розкриття інформації у фінансових звітах банків та подібних фінансових установ» і насамперед залежить від суттєвості інформації, яка необхідна користувачам для прийняття економічних рішень. Сума статті обчислюється шляхом об'єднання певних бухгалтерських рахунків четвертого порядку, які відображені в щоденному балансі, за ознакою їх економічного змісту, відповідно до вимог стандартів з бухгалтерського обліку.

Потрібно звернути увагу, що в річному балансовому звіті залишки за статтями показують за два звітні періоди: поточному та попередньому. Розкриття економічного змісту інформації щодо окремих статей балансу надається в примітках, які включені до компонентів річного фінансового звіту банку.

До основних статей активу балансового звіту належать:

1. Валюта, монети і банківські метали. До цієї статті включається готівка в касі та сховищі банку, в обмінних пунктах, банкоматах, у дорозі, в процесі інкасації, банківські метали.

2. Дорожні та інші чеки (в касі банку та його безбалансових установ, обмінних пунктах, у дорозі).

3. Коррахунок у НБУ (кореспондентський та накопичувальний рахунок в НБУ, нараховані доходи за коштами до запитання в НБУ).

4. Інші кошти в НБУ.

Статті 1—4 об'єднують в одну групу під загальною назвою «Готівка». У зарубіжній банківській практиці цю групу визначають як «початкові резерви». Цей актив є першою «лінією оборони» банку на випадок вилучення депозитів та першим джерелом коштів для задоволення нагальних потреб клієнтів. Банки зацікавлені тримати мінімально допустиму суму, оскільки запас готівкових грошей не приносить доходу або забезпечує невеликий відсотковий дохід. Актив у вигляді готівки задовольняє потреби банку у ліквідних коштах, тобто в коштах, які необхідні для покриття непередбачених та термінових зобов'язань.

5. Коррахунки в інших банках (у т. ч. України, країн ОЕСР, СНД та Балтії, інших країн).

6. Депозити та кредити в інших банках (у т. ч. України, країн ОЕСР, СНД та Балтії, інших країн).

7. Цінні папери в портфелі банку на продаж.

8. Цінні папери в портфелі банку на інвестиції.

9. Кредити та фінансовий лізинг, надані клієнтам.

Статті 5—9 можна об'єднати в другу групу — «Основні активи». По всіх статтях (крім ст. 5) за активами наводять дві цифри: бруто депозитів та наданих кредитів, включаючи пролонговані, прострочені та безнадійні кредити. Із суми бруто необхідно вилучити резерви, що створюються під заборгованість інших банків; для отримання суми нетто — депозитів, кредитів у інших банках. Резерви створюються для покриття збитків, які виникають у результаті появи безнадійних боргів за кредитами. У статті «Цінні папери в портфелі банку на продаж» відображаються обіги банку, який виступає ділером, за операціями з цінними паперами. Банки формують резерв під знецінення цінних паперів на продаж, яке може виникнути внаслідок зниження курсу цінних паперів та падіння купівельної вартості. У статті «Цінні папери в портфелі банку на інвестиції» відображається бруто-сума вкладень у цінні папери, які приносять банку дохід. У зв'язку зі зміною ринкової вартості цінних паперів банки формують відповідні резерви, що вилучаються з бруто-суми.

Стаття «Кредити та фінансовий лізинг, надані клієнтам» формується в розрізі сум бруто та нетто. Нетто-кредити та фінансовий лізинг розраховуються як різниця між бруто-сумою та сумою недіючих кредитів, тобто таких, що не приносять банку відсоткового

доходу. Позика переводиться в розряд недіючих, якщо виплати за нею затримуються більше, ніж на 90 днів порівняно з терміном, значенням у кредитній угоді. Статті 10—12 представляють третю групу активів — «Вторинні активи». До цієї групи належать такі статті:

10. Нематеріальні активи. Ця стаття включає вартість придбаних банком прав користування землею, об'єктами промислової та інтелектуальної власності, а також інших майнових прав, що визнаються об'єктом права власності банку і приносять дохід.

11. Матеріальні активи. Це незначна частка активів банку, що належать до групи фіксованих активів (будинки, споруди тощо).

12. Інші активи. Включають витрати майбутніх періодів, дебіторську заборгованість, нараховані доходи за активними операціями банку тощо.

Пасиви банку — це зобов'язання та капітал. Зобов'язання мають дві основні складові: депозити від різних економічних агентів та недепозитні запозичення на ринках грошей та капіталу. До зобов'язань банку належать такі статті:

1. Коррахунки банків. Це кошти, що знаходяться на рахунках «ностро» банків-кореспондентів.

2. Депозити та кредити банків. Сюди відносять кошти, що зберігаються на рахунках у вигляді депозитів інших банків, а також кредити, отримані банком від НБУ та інших банків.

3. Кошти до запитання клієнтів. Строкові депозити клієнтів. За цими статтями відображають суми залучених банком депозитів від фізичних та юридичних осіб.

4. Цінні папери власного боргу. За цією статтею відображаються векселі, депозитні сертифікати та інші боргові цінні папери, емітовані банком.

5. Кредити, отримані від міжнародних фінансових організацій. Відображаються суми кредитів, отриманих банком від МВФ, ЄБРР, Всесвітнього банку тощо.

6. Субординована заборгованість. Це довгострокові боргові зобов'язання, вимоги за якими настають відразу після задоволення вимог інших кредиторів (у цьому розумінні вони є субординованими).

7. Інші зобов'язання. Включають доходи майбутніх періодів, кредиторську заборгованість, нараховані витрати тощо.

До власного капіталу належать статті, що свідчать про розмір статутного сплаченого і несплаченого капіталу, прибутки і резерви, прибуток-збиток поточного року. Резерви банк створює на випадок непередбачених обставин як дієвий засіб покриття збитків.

3.2. МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Звіт про фінансові результати призначений для обчислення чистого прибутку (збитку) звітного періоду. Цей звіт є своєрідним ланцюгом між балансами початку та кінця звітного періоду. Головна мета звіту про фінансові результати — продемонструвати менеджерам та зовнішнім користувачам, які доходи отримав банк та які він мав витрати за певний звітний (обліковий період). Отже, зазначений звіт стосується лише певного періоду. Банки складають звіт про фінансові результати за такі звітні періоди: місяць, квартал, рік. Місячний і квартальний звіти є проміжними, а річний Звіт про фінансові результати — кінцевим. Він демонструє остаточно одержаний банком за рік фінансовий результат від діяльності: чистий прибуток або збиток. Методика складання місячного звіту має певні відмінності від методики складання квартального та річного звітів про фінансові результати.

Місячний звіт має назву «Звіт про прибутки та збитки банку». Головна його особливість полягає в тому, що він складається за схемою бухгалтерських рахунків для обліку доходів та витрат, які передбачені в класах 6 та 7 плану рахунків комерційного банку, наростаючим підсумком з початку року. Цей звіт складається у форматі вертикальної таблиці, яка структурно включає три частини: доходи, витрати, чистий прибуток (збиток). Місячний звіт про прибутки та збитки складається на базі даних оборотно-сальдової відомості (сальдової відомості) за рахунками третього порядку (групами рахунків), які входять до складу бухгалтерських рахунків класів 6 та 7. Доходи та витрати показують у зазначеному звіті згідно з класифікацією рахунків для їх обліку у класах 6 та 7 плану рахунків. У зазначений звіт переносяться кредитові залишки за рахунками класу 6 і дебетові залишки за рахунками класу 7. Формою звіту передбачено визначення проміжних підсумків за рахунками другого порядку (розділами). Показник чистого прибутку (збитку) обчислюється як різниця між сумою сукупних доходів та сумою сукупних витрат. Рахунки доходів та витрат закриваються тільки один раз на рік в останній робочий день року. Протягом року в проміжних звітах про фінансові результати визначений поточний чистий прибуток (збиток) звітного періоду відображається наростаючим підсумком з початку року на тимчасовому рахунку «Поточний фінансовий результат».

Квартальний та річний звіти про фінансові результати складаються за методом послідовного розрахунка фінансового результату

за звітний період. У формі квартального та річного звітів передбачено послідовне зіставлення їх статей визначити проміжні показники фінансового результату. Це досягається використанням класифікації доходів і витрат за їхніми типами та видами діяльності банку. Кожна стаття розраховується через об'єднання залишків за певними рахунками доходів (класу 6) і витрат (класу 7). Для правильного тлумачення впливу проміжних фінансових результатів на кінцевий фінансовий результат потрібно уважно вивчити методичку їхнього розрахунка.

Процес розрахунка чистого прибутку (збитку) звітного періоду можна поділити на такі етапи:

перший етап — розрахунок валового прибутку (збитку) (п. 7 звіту);

другий етап — розрахунок прибутку (збитку) від здійснених банком операцій (п. 12 звіту);

третій етап — розрахунок прибутку (збитку) від звичайної діяльності банку до оподаткування (п. 15 звіту);

четвертий етап — розрахунок прибутку (збитку) від звичайної діяльності (п. 17 звіту).

Розглянемо докладніше алгоритм розрахунка кожного з проміжних показників фінансового результату.

Розрахунок валового прибутку (збитку). У звіті про фінансові результати термін «операційний дохід» використаний, як синонім терміна «валовий прибуток». Застосування терміна «валовий прибуток» доцільніше, тому що він відповідає вимогам міжнародних і національних стандартів з бухгалтерського обліку.

Валовий прибуток — це різниця між сумою доходів, одержаних банком, і сумою витрат, понесених банком від операцій, які здійснюються банком у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності і які безпосередньо пов'язані з цими операціями. Тобто для розрахунка валового прибутку ми приймаємо типи доходів і витрат, що відповідають таким критеріям:

по-перше, це доходи і витрати, які виникають від звичайних банківських операцій з різноманітними фінансовими інструментами та від послуг, що їх супроводжують;

по-друге, існує безпосередній зв'язок між операцією, або послугою і доходами чи витратами, одержаними або понесеними від цих операцій чи послуг.

Валовий прибуток включає чистий відсотковий дохід; чистий комісійний дохід; чистий торговельний дохід від операцій з іноземною валютою, цінними паперами та похідними фінансовими інструментами; чистий прибуток від інвестиційних цінних паперів. Валовий прибуток розраховується, як алгебрична сума певних ви-

дів чистих доходів, які банк отримує від звичайних банківських операцій. Класифікація видів чистого доходу побудована на об'єднанні доходів і витрат, пов'язаних зі звичайними банківськими операціями залежно від типів доходів, які вони генерують, та типів витрат, які несе банк, здійснюючи ці операції.

Найбільшу увагу потрібно приділити показникам чистого відсоткового доходу та чистого комісійного доходу, частка яких у сумі валового прибутку банку є визначальною. Зазначені показники у звіті відображаються розгорнуто і розраховуються шляхом зіставлення однотипних доходів та витрат.

Чистий відсотковий дохід — це різниця між сумою отриманих банком відсоткових доходів від кредитних операцій, від операцій із цінними паперами та похідними фінансовими інструментами і сумою понесених банком витрат на виплату відсотків за залученими депозитами та запозиченими коштами.

Чистий комісійний дохід — це різниця між сумою одержаних банком комісій і зборів та сумою сплачених ним комісій і зборів за отримані послуги.

Наступні показники, які характеризують фінансовий результат банку, обчислюються шляхом послідовних відрахувань від суми валового прибутку.

Прибуток від операцій — це різниця між сумою валового прибутку і сумою операційних витрат банку на забезпечення банківської діяльності. Такі операційні витрати банку включають адміністративні витрати і витрати на персонал. До адміністративних витрат належать загальногосподарські витрати, які пов'язані з управлінням та обслуговуванням банку, крім витрат на утримання персоналу. Витрати на утримання персоналу охоплюють виплати основної та додаткової заробітної плати, внески на соціальне страхування, пенсійне забезпечення, інші обов'язкові нарахування на заробітну плату, матеріальну допомогу та інші соціальні виплати тощо.

Операційні витрати є найбільшою статтею видатків і значно впливають на розмір чистого прибутку.

Показник «прибуток від операцій» посідає особливе місце в сукупності показників прибутку (збитку), що відображаються у звіті про фінансові результати.

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування розраховується, як різниця між прибутком від операцій і витратами на відрахування під безнадійні та сумнівні активи. Витрати на відрахування під безнадійні та сумнівні активи включають відрахування в резерви на покриття втрат за кредитами, резерви під знецінення цінних паперів та деякі інші безнадійні активи. У сумі відрахувань у резер-

рви частка відрахувань у резерв на покриття втрат за кредитами є основною.

Необхідність відображення відрахувань у резерви окремою статтею у звіті про фінансові результати зумовлено виключним впливом цих витрат на кінцевий фінансовий результат від діяльності банку. Вони, як свідчить практика, становлять великі суми і для здійснення цих витрат не потрібні грошові кошти. Зауважимо, ці витрати мають негрошову природу.

Чистий прибуток (збиток) банку розраховується шляхом відрахування із суми прибутку від звичайної діяльності суми податку на прибуток та додавання суми непередбаченого доходу (витрат).

Показники «чистий прибуток на одну просту акцію» та «скоригований чистий прибуток на одну просту акцію» заповнюють тільки банки, які організовані у вигляді акціонерних товариств і акції яких відкрито продаються та купуються на фондових біржах.

3.3. МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Метою звіту про рух грошових коштів є надання користувачам фінансових звітів відомостей для оцінювання спроможності банку генерувати грошові кошти, а також для оцінювання потреби банку в них.

Звіт про рух грошових коштів може складатись одним із двох методів: прямим чи непрямим. Прямий метод потребує постійного накопичення даних про рух грошових коштів, узагальнення потрібних показників в аналітичному обліку. Непрямий метод ґрунтується на максимальному використанні вже підготовлених показників фінансових звітів — балансу і звіту про фінансові результати та мінімальному використанні даних первинних документів, облікових реєстрів та аналітичних і синтетичних рахунків бухгалтерського обліку.

Банк самостійно обирає метод складання звіту про рух грошових коштів. Терміни в цьому звіті використовуються в такому значенні:

— грошові кошти — це готівкові кошти в касі та депозити до запитання;

— еквіваленти грошових коштів — це короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються в певні суми грошових коштів і яким притаманний незначний ризик зміни вартості;

— грошові потоки (рух коштів) — це надходження і вибуття грошових коштів та їхніх еквівалентів;

— грошові операції — це операції, які не потребують використання грошових коштів та їх еквівалентів. Негрошовими операціями вважаються: формування резерву під наявний актив, амортизація дисконту чи премії за цінними паперами, амортизація основних засобів та нематеріальних активів, нараховані, але не отримані доходи, нараховані, але не сплачені витрати, у тому числі нараховані, але не сплачені податки, нараховані, але не сплачені виплати працівникам; безоплатне отримання основних засобів.

Звіт про рух грошових коштів за прямим методом передбачає обчислення:

1. Припливу грошових коштів, а саме:
  - грошового прибутку;
  - зменшення активів;
  - збільшення зобов'язань;
  - грошового збільшення статутного капіталу.
2. Відпливу грошових коштів, а саме:
  - грошового збитку;
  - збільшення активів;
  - зменшення зобов'язань;
  - сплати дивідендів;
  - грошового зменшення статутного капіталу.

Величина чистого збільшення (зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів дорівнює сумі таких статей:

- чистий приплив (відплив) грошових коштів від операційної діяльності;
- чистий відплив грошових коштів від інвестиційної діяльності;
- чистий приплив грошових коштів від фінансової діяльності.

При цьому грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року включають суму таких статей:

- 1) грошові кошти та їх еквіваленти на початок року;
- 2) чисте збільшення (зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів;
- 3) вплив зміни курсів валют (зазначається нереалізований результат переоцінки іноземної валюти).

Розділ «Операційна діяльність» складається з двох частин:

1) чистий грошовий прибуток від поточних операцій банку. Ця сума відображає чисте надходження (вибуття) грошових коштів у вигляді прибутку (збитку) банку від його діяльності;

2) чистий приплив (відплив) грошових коштів від іншої діяльності, яка не належить до інвестиційної та фінансової та відображає збільшення (зменшення) активів і зобов'язань, що виникають унаслідок цієї діяльності.

Форма звіту про рух грошових коштів, складеного за непрямим методом, включає три розділи: операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність. Розділ «Операційна діяльність» містить такі показники:

1) чистий грошовий прибуток від поточних операцій банку. Цей показник відображає чисте надходження (вибуття) грошових коштів у вигляді прибутку (збитку) банку від його діяльності у такий спосіб: негрошові доходи (витрати) віднімаються (додаються) від (до) суми чистого прибутку;

2) чистий приплив (відплив) грошових коштів від іншої діяльності, яка не належить до інвестиційної та фінансової. Цей показник відображає збільшення (зменшення) активів і зобов'язань, що виникають внаслідок цієї діяльності.

Різниця між чистим прибутком та чистим грошовим прибутком від поточних операцій банку виникає завдяки наявності таких статей:

1) негрошові статті доходів і витрат (наприклад, амортизація основних засобів, рух резервів);

2) неопераційні статті доходів та витрат (наприклад, результати від продажу основних засобів);

3) тимчасові різниці між елементами чистого прибутку та пов'язаними з ними грошовими потоками (наприклад, нарахування доходів та витрат, амортизація дисконтів та премій).

Чисте збільшення (зменшення) грошових коштів та їхніх еквівалентів визначається як сума таких статей:

— чистий приплив (відплив) грошових коштів від операційної діяльності;

— чистий відплив грошових коштів від інвестиційної діяльності;

— чистий приплив грошових коштів від фінансової діяльності.

При цьому грошові кошти та їхні еквіваленти на кінець року обчислюють як суму таких статей:

1) грошові кошти та їхні еквіваленти на початок року;

2) чисте збільшення (зменшення) грошових коштів і їхні еквівалентів.

Порядок розрахунка деяких статей звіту про рух грошових коштів:

1) приплив грошових коштів обчислюється через додавання таких показників: грошовий прибуток, зменшення активів, збільшення зобов'язань, грошове збільшення статутного капіталу;

2) відплив грошових коштів обчислюється шляхом додавання таких показників: грошовий збиток, збільшення активів, зменшення зобов'язань, сплата дивідендів; грошове зменшення статутного капіталу.

Чистий грошовий прибуток від поточних операцій банку обчислюється так: з прибутку за звітний період вираховуються всі не-

грошові потоки за рахунками доходів і витрат (витрати додаються, а доходи віднімаються). За всіма рахунками класів 6 і 7 береться до розрахунка різниця між залишками на кінець та початок звітного періоду.

Грошове збільшення (зменшення) активів банку — це грошовий потік, що дорівнює різниці між залишками за активними рахунками з вирахуванням контрактивних рахунків на початок і кінець звітного періоду та всіх негрошових потоків за рахунками доходів, витрат і капіталу.

Позитивний результат додається до грошових потоків, а негативний віднімається. Грошове збільшення (зменшення) пасивів банку — це грошовий потік, що дорівнює різниці між залишками за пасивними рахунками з вирахуванням контрпасивних рахунків на початок і кінець звітного періоду та всіх негрошових потоків за рахунками доходів і витрат. Позитивний результат додається до грошових потоків, а негативний віднімається.

За всіма рахунками береться різниця між залишками на кінець і початок періоду. Ураховуючи, що початком періоду є 1 січня кожного року, то сума залишків на початок періоду за класом 6 «Доходи» та класом 7 «Витрати» дорівнює нулю.

3.4. ДОПОМІЖНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ

До допоміжної звітності банків належить звітність про кредитну, депозитну діяльність, формування резервів під активні операції та дотримання економічних нормативів, а також звіт про діяльність банку з цінними паперами.

Звітність про кредитну діяльність комерційного банку. Кредитна діяльність комерційного банку охоплює операції з надання та отримання кредитів на міжбанківському ринку і надання кредитів клієнтам — юридичним та фізичним особам. Звітність про кредитну діяльність банку можна поділити на дві групи: узагальнюючу та деталізовану.

Узагальнююча звітність характеризує результати кредитної діяльності банку. До цієї звітності належать:

1. Звіт про кредитний портфель. Кредитний портфель — це сукупність наданих та отриманих комерційним банком кредитів, включаючи міжбанківські кредити. Ця звітність містить зведену інформацію про зміст кредитного портфеля банку. Основне призначення форми — дати загальну картину кредитної діяльності банку з метою подальшої оцінки відсоткового ризику та ризику ліквідності. Кредитний портфель за типом ринку поділяється на

міжбанківські кредити і кредити, надані на небанківському ринку. Міжбанківський ринок характеризується високою ліквідністю і швидкими коливаннями відсоткових ставок залежать від строку кредиту. Тому міжбанківські кредити наводяться з деталізацією за строком дії кредитної угоди: овернайт від 1 до 7 днів; від 8 до 21; від 22 до 31; від 32 до 92; від 93 до 183; понад 184 днів. Таким чином, у звіті вирізняються як отримані від банків, так і надані банкам кредити, що дає змогу порівняти структуру активних та пасивних міжбанківських операцій. Кредити, що надані суб'єктам господарської діяльності, відображаються у звіті окремо за кожним видом операції.

Звіт про кредитний портфель надається щомісячно комерційними банками — юридичними особами у Департамент безвізного нагляду через регіональні управління Національного банку України.

2. Звіт про класифіковані активи. Якщо звіт про кредитний портфель робить акцент на обсягах кредитів, наданих тим чи іншим позичальникам, то ця звітність призначена для визначення якості наданих кредитів, тобто ймовірності своєчасного погашення основної суми боргу та відсотків за нею. Інформація цього звіту використовується для визначення заборгованості за кредитами, на які нараховується резерв на можливі втрати за позиками комерційних банків.

На підставі класифікації позик комерційний банк створює резерв за кожною групою позик. Резерв має бути сформований у повному обсязі відповідно до сум фактичної кредитної заборгованості за групами ризику та встановлених норм відрахувань. Розподіл кредитів за видом операції та за особою позичальника дещо більш деталізований порівняно зі звітом про кредитний портфель, але він не включає строкової диференціації кредитів.

Звіт надається філіями комерційних банків щоквартально в регіональні управління НБУ.

Деталізована звітність характеризує окремі аспекти кредитної діяльності банку. До деталізованої звітності належить звітність про обсяги та відсоткові ставки. Вона призначена для щоденного аналізу обсягів і відсоткових ставок за міжбанківськими наданими та отриманими кредитами; кредитами, наданими на небанківському ринку, а також для оцінки рівня відсоткових ставок за кредити залежно від особи позичальника та мети використання кредиту.

1. Звітність про заборгованість за простроченими кредитами. Вона містить інформацію щодо кредитів, повернення яких викликає сумнів; заборгованість за простроченими кредитами, виданими на міжбанківському та небанківському ринках, за якими не нараховуються відсотки, а також за якими ще нараховуються відсотки.

2. Звітність про заборгованість за пролонгованими кредитами. Призначена для здійснення контролю з боку НБУ за станом пролонгованих кредитів.

3. Звітність про залишки заборгованості за наданими кредитами. Для аналізу динаміки кредитування різних сфер економіки Національний банк України вимагає звітність, яка містить інформацію про обсяги кредитування в певному розрізі: за галузями економіки; за видами економічної діяльності; за формами власності; за секторами економіки; за цільовим спрямуванням позичальника.

Комерційні банки та їх установи відображають депозитні операції у формі звітності. Усі депозити подаються з розбивкою за початковим строком розміщення на короткострокові (до 1 року) і довгострокові (понад 1 рік).

1. Звітність щодо формування резервів під активні операції комерційних банків та дотримання економічних нормативів.

2. Розрахунок резерву на можливі втрати за позичками комерційних банків. Ця форма містить інформацію щодо сформованого резерву на початок звітного періоду, а також дані про необхідне збільшення або зменшення суми розрахункового резерву; фактично сформований резерв, а також відхилення фактичного резерву від розрахункового.

3. Звіт про зміни в резервах.

4. Звіт про списану безнадійну заборгованість. Містить інформацію про аналіз обсягів втрат за кредитами згідно з типами ринків та осіб позичальників. Дані цієї форми звітності доповнюють попередню форму про зміни в резервах.

5. Звіт про достатність капіталу. У звіті наводяться суми елементів капіталу та подається їхня розшифровка за окремими статтями.

6. Звіт про дотримання економічних нормативів. Мета цієї звітності — звести повну інформацію щодо дотримання банком нормативів протягом звітного періоду і визначити комплексну рейтингову оцінку. У звітності також зазначається інформація щодо кількості порушень комерційним банком кожного економічного нормативу.

7. Звіт про стан портфеля цінних паперів. Ця форма передбачена для оцінки цінних паперів, що знаходяться в портфелі банку, з метою продажу та інвестицій.

ТЕМА 3

ОБЛІК РОЗРАХУНКОВО-КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Мета: напрацювання студентами теоретичних знань з організації та основних принципів касової роботи банку, засвоєння методики відображення розрахунково-касових операцій в обліку.

Об'єкт: розрахунково-касові операції комерційних банків.

1. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ КАСОВОЇ РОБОТИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Касове обслуговування — це сукупність банківських операцій з прийняття готівкових коштів від клієнтів і зарахування їх на відповідні банківські рахунки та видачі з клієнтських рахунків через касу банку готівкових коштів, згідно з розпорядженням клієнтів, на цілі, передбачені чинним законодавством.

Грошові розрахунки здійснюються за допомогою готівкових грошей і в безготівковому порядку.

Готівкові розрахунки застосовуються в основному у взаємовідносинах підприємств і організацій з населенням, тобто обслуговують рух грошових доходів і витрат населення.

Касове обслуговування клієнтів полягає в тому, що комерційні банки приймають від них готівкові кошти та зараховують їх на відповідні рахунки, видають із цих рахунків готівкові кошти клієнтам за їхньою вимогою на відповідні цілі.

Банки здійснюють касові операції з обслуговування клієнтів на основі єдиних правил, установлених Національним банком України. Ці правила визначають порядок прийняття, видачі, упакування, зберігання та обліку готівки.

Комерційні банки виконують касові операції, додержуючись таких принципів:

— усі суб'єкти господарської діяльності зобов'язані зберігати свої кошти на рахунках у банку;

— суб'єкти господарської діяльності, які мають готівкові кошти, зберігають їх у касі в межах ліміту, встановленого комерційним

банком. Сума готівки, що перевищує ліміт, повинна бути здана в банк і зарахована на поточний рахунок протягом трьох днів, враховуючи день отримання;

— витрачання готівки суб'єктами господарювання здійснюється за цільовим призначенням.

Для прийняття та видачі готівки в установах банків організуються прибуткові та видаткові каси. В установах банків з невеликим обсягом касових операцій можуть організовуватись єдині каси, які здійснюють весь комплекс касових операцій.

Здавання виручки може здійснюватися шляхом:

а) безпосередньої передачі коштів самим клієнтом до кас установ банку, які можуть бути денними і вечірніми;

б) інкасації виручки інкасаторським апаратом НБУ або комерційних банків;

в) здачі готівки на підприємство зв'язку і подальшим переказом її на поточні рахунки підприємств.

Для прийняття та видачі готівки в установах банків організуються прибуткові та видаткові каси. В установах банків з невеликим обсягом касових операцій можуть організовуватись єдині каси, які здійснюють весь комплекс касових операцій.

Прибуткові каси приймають від клієнтів готівкові кошти за стандартними документами: оголошення на внесення готівки, прибутковий касовий ордер. У документах, як правило, зазначається характер внесення — торговельна виручка, виручка транспортних підприємств та ін. На прийняту від клієнта суму готівкових коштів банк виписує квитанцію. Готівкові кошти, що надійшли до каси банку до закінчення операційного дня, у той самий день повинні бути оприбутковані банком та зараховані на рахунки клієнтів.

В установах банків, що приймають від інкасаторів готівку у спеціальних сумках, організуються каси, в яких перераховуються гроші, що є в інкасаторських сумках (каси перерахування).

Видаткові каси, що працюють протягом операційного дня, видають готівку клієнтам з їхніх рахунків за грошовими видатковими документами — грошовими чеками, видатковими касовими ордерами. У цих документах клієнти, як правило, повинні зазначити, на які цілі вони отримують готівку (заробітна плата, витрати на відрядження та ін.).

Комерційні банки займаються прогнозуванням касових оборотів готівки, яка проходить через каси банку. З цією метою всі підприємства подають до комерційного банку, як правило, за 60 днів до початку планового кварталу заявку-розрахунок. У цій заявці показуються касові обороти підприємства по надходженню і видатках

готівки з кас підприємств на плановий квартал, а також фактичні дані за відповідний квартал минулого року.

Відомості подаються в розрізі встановлених НБУ джерел надходжень готівки, а також напрямів її витрачання.

Щоб задовольнити потреби клієнтів у готівкових грошах, у касі банку повинна підтримуватися оптимальна сума готівки. Якщо сума готівки завищена, банк несе додаткові витрати, тому що ці кошти не працюють і не приносять прибутку. Якщо ж сума готівки менша за потрібну, то це позначається на ліквідності банку. Основні джерела надходження готівки в касу банку — це торгова виручка. Основне джерело відтоку готівки з каси банку — це видача грошей на заробітну плату. Приплив і відтік готівки здійснюються нерівномірно, що змушує банки прогнозувати ці процеси.

Якщо очікується перевищення витоку готівки над її надходженням, то комерційний банк може отримати готівку від НБУ. Для цього він подає заявку в НБУ за три дні. Дозвіл на підкріплення операційної каси, який дає регіональне управління НБУ, дійсний чотири дні. Банки отримують готівку по чеку.

Якщо в комерційному банку є надлишок готівки, то він з дозволу НБУ може реалізувати її іншому банку. Операція з продажу готівки проходить за коррахунками обох банків у НБУ. В інших випадках надлишок готівки зараховується на коррахунок комерційного банку в НБУ.

2. КАСОВІ ОПЕРАЦІЇ У ПРИБУТКОВИХ КАСАХ

Приймання готівки в касу банку здійснюється на основі приходних документів, які виписуються в одному або в двох примірниках:

а) від підприємств, об'єднань, організацій, установ у сплату будь-яких платежів — за об'явами на внесення готівки (*Додаток 18*) з видачею квитанції, а від громадян — також за об'явами або за приходними ордерами;

б) внески для зарахування на поточні рахунки різних фондів — за об'явами на внесення готівки;

в) платежі від населення — за повідомленнями з видачею квитанції;

г) усі інші надходження грошей, у тому числі й від працівників банку, — за приходними касовими ордерами з видачею підписаних касиром їх копій з відбитком печатки касира.

Відповідальні працівники (операціоністи) перевіряють наявність реквізитів (назва установи — здавача грошей, сума цифрами і прописом, номер поточного рахунка), після чого оголошення з кви-

танцією і ордером передається до каси. Далі касир виконує свої контрольні функції, перевіряючи наявність і тотожність підписів операційних працівників, звіряючи їх із зразками, що є в нього. Викликаючи особу, яка вносить гроші, поаркушним перерахуванням приймає їх.

Якщо клієнт здає гроші до каси банку за кількома приходними документами для зарахування на різні рахунки, то касир приймає гроші за кожним документом окремо. При отриманні готівки на столі касира не повинно бути ніяких інших грошей, крім тих, що приймаються від особи.

Після одержання грошей касир звіряє суму, зазначену в приходному документі, із сумою, фактично виявленою при рахуванні. При відповідності сум касир підписує об'яву, квитанцію і ордер до неї, ставить на квитанції печатку і видає її особі, яка внесла гроші. Ордер до об'яви касир надсилає відповідальному працівникові, який веде касовий журнал, а об'яву залишає в себе.

З різних причин фактична сума готівки, що пред'явлена до перерахування і здачі в установу банку, може не відповідати сумі, зазначеній в оголошенні на внесення готівки. При виявленні розбіжностей касир пропонує здавачу переписати даний прибутковий документ, вказавши в ньому суму, що фактично виявлена при поаркушному перерахуванні. У такому випадку первісний документ касир перекреслює і на звороті квитанції до нього записує суму, що фактично виявлена при перерахуванні. Повний документ (оголошення, квитанція і ордер) передаються назад операційному працівникові, який викреслює в касовому журналі попередню суму і записує нову, за умови, що здавальник переписав документ, який знову надсилається до каси.

У випадку виявлення фальшивих грошей касир повинен терміново доповісти про це керівникові установи банку для вжиття необхідних заходів з обов'язковим повідомленням правоохоронним органам.

Касири ведуть щоденні записи прийнятих і зданих грошових сум в окремі «Книзі обліку прийнятих і виданих грошей (цінностей)».

Наприкінці операційного дня на підставі прийнятих документів касир складає довідку касира приходної каси про суму прийнятих грошей та кількість документів, які надійшли до каси і звіряє суму за довідкою із сумою прийнятих ним грошей. Довідку підписує касир, а зазначені в ній касові обіги звіряються із записами в касових журналах операційних працівників.

Отримані протягом операційного дня гроші касир формує у визначеному порядку і разом з приходними документами та довідкою

касира приходної каси здає завідувачу каси під розписку в «Книзі обліку прийнятих і виданих грошей (цінностей)».

При великих сумах готівки касири можуть передавати гроші, що надійшли до прибуткової каси, завідувачеві каси кілька разів протягом операційного дня знову ж таки під розписку в «Книзі обліку прийнятих і виданих грошей (цінностей)». У цьому разі до передачі грошей, касир особисто має переконатися в тому, що фактична сума грошей відповідає загальній сумі, вказаній у прибуткових документах, за якими вони прийняті. Наведена схема документообігу дає підставу вважати, що ведення книги обліку прийнятих і виданих грошей (цінностей) також є елементом внутрішньобанківського контролю при здійсненні касових операцій.

Завідувач каси звіряє суму прийнятих грошей і кількість приходних документів з довідкою касира і підписує довідку.

Гроші, що надійшли в приходні каси, можуть передаватися завідувачеві протягом операційного дня декілька разів. Уся готівка, яка надійшла до закінчення операційного дня, повинна бути оприбуткована в касу і зарахована на відповідні рахунки балансу банку того ж робочого дня.

3. ОСНОВИ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ВИДАТКОВИХ КАС

Гроші з кас установ банку видаються:

а) підприємствам, організаціям, установам — виключно за грошовими чеками затвердженої форми;

б) індивідуальним позичальникам, які одержують позики в банку, вкладникам і пенсіонерам — за видатковими касовими ордерами і видатковими ордерами, форма яких затверджена Національним банком України. В такому самому порядку оформляється видача грошей на витрати для утримання апарату управління та інші витрати — видача заробітної плати, премій та матеріальної допомоги, у підзвіт на відрядження і господарські витрати, погашення здійснених господарських, представницьких, канцелярських витрат без одержання авансу.

Видача пенсій або допомоги проводиться на підставі доручень пенсійного фонду без складання касового видаткового ордеру.

Для здійснення видаткових операцій завідувач каси видає під звіт касирам необхідну суму. Касир розписується про це в «Книзі обліку прийнятих і виданих грошей (цінностей)». Приймання повних і неповних пачок здійснюється за позначками на накладних з перевіркою за корінцями, а пачки з повними корінцями перерахо-

вуються поаркушно. Монета приймається за написами на ярликах, пакетах (тюбиках), а укладена на лотках — за кружками.

Завідувач каси зобов'язаний перевірити наявність грошей, що залишилися в обіговій (операційній) касі, та переконатися, що залишок з урахуванням виданих сум відповідає даним «Книги обліку готівки обігової (операційної) каси та інших цінностей банку» за рахунком № 100 «Банкноти та монети» та рахунок № 101 «Дорожні чеки» (в касі банку).

Представники підприємств подають операційним працівникам грошові чеки та інші документи на одержання готівки. Операційний працівник після їх перевірки видає особі, яка одержує гроші, для пред'явлення в касу контрольну марку від грошового чека, або відривний талон від видаткового касового ордера.

За паспортом встановлюється особа одержувача, підпис якої поміщений на зворотньому боці чека. Відриваючи від чека контрольну марку, що повертається одержувачу, відповідальний працівник передає чек контролеру з видаткових касових операцій, у функції якого входить повторний контроль достовірності чека і правильності його заповнення, а також реєстрація чека у видатковому касовому журналі. Провівши цю роботу, контролер передає чек безпосередньо касирові до виконання.

Одержавши видатковий чек, касир перевіряє тотожність підписів службових осіб, які мають право дозволити видачу грошей, із зразками, що є в касира, і зіставляє суму, проставлену в документі цифрами та літерами. Далі касир за номером чека викликає одержувача. Приймаючи від нього контрольну марку, переконується в наявності в чеку даних паспорта, що засвідчують особу одержувача, і його розписки в одержанні грошей. Звіривши номер контрольної марки або талона в касу, з номером на відповідному видатковому документі наклеює марку на чек, а талон — до ордера і видає вказану суму.

У момент видачі клієнтам грошей касирам забороняється обмінювати гроші одного номіналу на інший за вимогою одержувача.

При видачі грошових білетів в упаковці окремими корінцями, або окремими аркушами касир зобов'язаний їх перерахувати поаркушно. Це необхідно робити також у випадках вимоги одержувача на перерахування всіх виданих грошей. В цьому разі касир не знімає з виданих пачок і мішків пломби, печатки та гарантійні шви.

На виявлені недостачі або надлишки складається «Акт про недостачі (надлишки) грошових білетів у пачках» у двох примірниках затвердженої форми. Сума недостачі відшкодовується одержувачу грошей і зараховується на рахунок винних касирів для подальшого стягнення, а надлишки прибутковуються в касу і включаються до

складу доходів банку на рахунок № 680 «Непередбачені доходи». У кінці операційного дня касир видає касову:

- звіряє суми прийнятих під звіт грошей, видає касові документи і залишок грошей;
- складає звітну довідку і підписує її;
- наведені в довідці касові обіги звіряє із записами в касових журналах операційних працівників.

Залишок грошей і видає касові документи за день разом із довідкою касира передаються завідувачу касою під розписку в «Книзі обліку прийнятих і виданих грошей (цінностей)». Перевіривши довідку, завідувач каси підписує її і підшиває в документу дня. Установи банків можуть заздалегідь проводити підготовку готівки для видачі клієнтам за їх попередніми заявками. Підготовка і пакування готівки проводиться на підставі одержаних від клієнтів чеків.

В установах банків можуть створюватись об'єднані каси — прибутково-видає. Приймання і видача грошей у цих касах здійснюється в порядку, встановленому відповідно для прибуткових і видає кас.

4. ІНКАСАЦІЯ ГРОШОВОЇ ВИРУЧКИ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

Інкасацію здійснюють на підприємствах, в організаціях, установах інкасатори—збирачі банків на основі «Доручень на інкасацію грошей», посвідчення особи і спеціального посвідчення на автомашину. Механізм інкасації полягає в обміні сумок з грошовою виручкою на порожні і виписувані підприємствами (організаціями), що здають гроші, до кожної сумки супровідної відомості у трьох примірниках. При цьому інкасатор-збирач не перераховує готівку грошей, а лише перевіряє кількість сумок і загальну суму виторгу за записами в накладній та копії супровідної відомості на кожну сумку, яку він приймає, і розписується в тій, що залишається на підприємстві.

Доставлені в банк сумки з готівкою інкасатор здає бухгалтеру-контролеру, який перевіряє відповідність записів у супровідних відомостях, реєструє належні до приймання від інкасаторів сумки (мішки) в «Журналі обліку прийнятих сумок і мішків з готівкою і порожніх сумок» у двох примірниках і в міру реєстрації передає накладні (супровідні відомості) касирові.

Про загальну кількість прийнятих за всіма маршрутами сумок (мішків) з готівкою і порожніх сумок складається «Довідка про прийняті вечірньою касою сумки (мішки) з готівкою і порожні сумки», яка разом з першими примірниками журналів обліку при-

йнятих сумок і мішків з готівкою та порожніх сумок зберігається в окремій папці.

Схема руху готівкових коштів, що поступають від інкасаторських бригад, у вечірніх касах досить чітко визначена і її можна подати як такі етапи.

1. Старший бригади інкасаторів здає касиру сумки (мішки) з готівкою в присутності всіх інкасаторів цієї бригади; водій автомашини повинен знаходитись у приміщенні банку або в автомашині до закінчення приймання сумок з цінностями.

2. При здачі сумок (мішків) інкасатори пред'являють накладні до сумки з грошовою виручкою, а при здачі сумок з валютними цінностями — супровідні відомості та явочні картки бухгалтеру-контролеру.

3. Бухгалтер-контролер вечірньої каси перевіряє відповідність записів у накладних (супровідних відомостях) і явочних картках і реєструє належні до приймання від інкасаторів сумки (мішки) в журналі обліку прийнятих сумок і мішків з готівкою і порожніх сумок.

4. У міру реєстрації бухгалтер-контролер передає касиру накладні (супровідні відомості), а за даними записів у явочних картках встановлює кількість і номери порожніх сумок (що не використані в процесі інкасації), які підлягають поверненню до каси, і перевіряє відповідність кількості сумок, які здають інкасатори до каси, даним Довідки про видачу інкасаторських сумок, мішків і явочних карток. Завершивши первинні процедури контролю, бухгалтер-контролер явочні картки повертає інкасаторам.

5. Касир, приймаючи сумки, проводить контроль їх зовнішніх параметрів (виразність пломб і відповідність завіреному зразкам, відповідність номерів сумок, що здаються інкасаторами, номерам, зазначеним у накладних).

6. Приймавши за кожним заїздом (маршрутом) сумки і мішки, бухгалтер-контролер і всі інкасатори бригади підписують два примірники журналу прийнятих сумок і мішків з готівкою та порожніх сумок і другий примірник, скріплений печаткою вечірньої каси, видають старшому бригади інкасаторів.

7. Касир під контролем бухгалтера-контролера підраховує кількість сумок, що здаються в грошове сховище (сейф) і звіряє її відповідність кількості, зазначеній у журналі обліку прийнятих сумок і мішків з готівкою та порожніх сумок. Сейф закривається на два ключі, один з яких перебуває в касира, другий — у бухгалтера-контролера.

8. Підсумковим документом проведеної роботи є складання Довідки про прийняті вечірньою касою сумки (мішки) з готівкою і порожні сумки.

При виконанні всіх зазначених процедур проводиться контроль дефектності сумок і якщо виявляються порушення (зовнішні або

невідповідність сум, вказаних у накладних і явочних картках), касир у присутності бухгалтера-контролера та інкасаторів, що пред'явили ці сумки (мішки), розкривають їх і перелічують гроші.

По завершенні роботи складається акт у трьох примірниках за підписами всіх осіб, що були присутні при перерахуванні грошей із зазначенням дати розкриття сумки та її номера, описом дефектності сумки і з указанням суми, що виявлена при перелічуванні. Перший примірник акта залишається в справах банку разом із супровідним документом, другий з повідомленням про факт нестачі і речовими доказами (сумкою, пломбою, упаковкою і т. ін.) передається правоохоронним органам (за умови виявлення нестачі), а третій надсилається організації, яка здала готівку інкасатору.

Наступного дня зранку касир і бухгалтер-контролер вечірньої каси здають сумки (мішки) з проінкасованою грошовою виручкою і супровідними документами завідувачеві операційної каси для звірки документів і попереднього зарахування виручки на розрахунковий рахунок підприємства, а останній — касирам для перерахування та в бухгалтерію банку для зарахування вже уточненої суми грошей на рахунок підприємства (організації). Супровідні відомості додаються до касових документів дня. У бухгалтерії банку операції з інкасації готівки відображають на відповідних балансових рахунках (табл. 1).

Таблиця 1

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ЗА ІНКАСАЦІЮ

Дебет	Кредит	Зміст господарської операції
1005 «Банкноти та монети, інкасовані до перерахування»	26 «Кошти клієнтів банку»	Надходження готівки грошей у касу до її перерахування
1001 «Банкноти та монети в касі банку»	1005 «Банкноти та монети, інкасовані до перерахування»	Зарахування готівки, якщо не виявлено відхилень фактичної наявності від документальної
1005 «Банкноти та монети, інкасовані до перерахування»	26 «Кошти клієнтів банку»	Виявлення недостачі, виявленої при перерахуванні (попереднє зарахування за документами без перерахування)
26 «Кошти до запитання клієнтів банку»	1005 «Банкноти та монети, інкасовані до перерахування»	У випадку недостачі, виявленої при перерахуванні (на виявлену недостачу зменшується попередньо відображена сума інкасованої грошової готівки та її зарахування на розрахунковий рахунок підприємства)

Дебет	Кредит	Зміст господарської операції
1001 «Банкноти та монети в касі банку»	1005 «Банкноти та монети, інкасовані до перерахування»	У випадку недостачі, виявленої при перерахуванні (після перерахування готівки її фактична сума зараховується в касу банку)
1005 «Банкноти та монети, інкасовані до перерахування»	26 «Кошти до запитання клієнтів банку»	У випадках, якщо виявлено надлишок готівки (попереднє, до перерахунка, зарахування готівки на розрахунковий рахунок підприємства)
1005 «Банкноти та монети, інкасовані до перерахування»	26 «Кошти до запитання клієнтів банку»	У випадках, якщо виявлено надлишок готівки (на фактичну суму готівка прибуткується в касу)
1001 «Банкноти та монети в касі банку»	1005 «Банкноти та монети, інкасовані до перерахування»	

5. ЗБЕРІГАННЯ ТА ОБЛІК ЦІННОСТЕЙ І ДОКУМЕНТІВ У ГРОШОВИХ СХОВИЩАХ БАНКУ

Робота касового апарату проводиться в окремих, спеціально оснащених приміщеннях — касах.

Готівка обігової (операційної) каси та інші цінності повинні зберігатися в грошових сховищах — спеціально обладнаних охоронною сигналізацією коморах, а в них — у вогнетривких сейфах під відповідальність керівника, головного бухгалтера і завідувача каси банку.

Кожна окрема шафа, металевий стелаж, полиця, на яких розміщено гроші (цінності) у грошовому сховищі замикаються завідуючим касою. Ключі зберігаються у грошовому сховищі в окремій шафі.

Облік прийнятих у сховище грошових білетів, монет та інших цінностей ведеться в книзі обліку готівки операційної каси та в книзі обліку грошей у резервних фондах. Відповідальним за зберігання цінностей, що перебувають у сховищах, є керівник комерційного банку, його головний бухгалтер та завідувач касою. Кожен із цих працівників має окремий ключ від грошового сховища та особисту печатку. Саме цими трьома ключами відчиняються і замикаються грошові сховища, а наявність трьох печаток свідчить про

опечатування сховища. Лише названі працівники мають право доступу до грошового сховища. Так, їх присутність обов'язкова, якщо з дозволу керівника до сховища заходять працівники банку.

Перед закриттям сховища вони мають перевірити відповідність фактичної наявності резервних фондів операційної каси даним бухгалтерського обліку і залишкам, зазначеним у книзі обліку готівки операційної каси. Вони також перевіряють, чи всі цінності, що підлягають зберіганню у сховищі, занесені до сховища.

При розміщенні в декількох сховищах, на стелажах (полицях) цінностей одного і того ж виду, або грошових білетів чи монети одного й того самого номіналу по кожному такому сховищу, стелажу (полиці) складається «Опис цінностей» за встановленою формою із зазначенням у ньому дати і суми фактичного вкладення.

Усі бланки суворої звітності (чекові та вкладні книжки, трудові та вкладені в них квитанційні книжки, акції, облігації, сертифікати, векселі тощо) обліковуються на відповідних позабалансових рахунках як у книжках, так і в окремих аркушах. Бланки суворої звітності, що знаходяться в грошовому сховищі, обліковуються за їх видами в «Книзі обліку залишків бланків суворої звітності».

Видача цінностей із грошових сховищ здійснюється під розписку в «Книзі обліку видачі з комори та інших грошових сховищ грошових білетів та інших цінностей для обробки, контрольного перерахування, ревізії та повернення у сховище», записи в якій проводяться за видами цінностей, а грошових білетів з резервних фондів, крім того, — за номіналом.

Прийняті грошові білети, монети й інші цінності в грошових сховищах обліковуються в «Книзі обліку готівки обігової (операційної) каси й інших цінностей» та «Книзі обліку грошей у резервних фондах». Ці книги заповнює завідувач каси. Стелажі (полиці), візки, сейфи і металеві шафи, незалежно від наявності в них цінностей, повинні бути замкнені на ключ.

Опечатування грошового сховища по закінченні робочого дня проводиться в присутності представника відділу охорони банку. Про приймання опечатаного грошового сховища він розписується в контрольному журналі на осіб, які допускаються до відкриття, закриття та опечатування грошових сховищ, попередньо звирівши відбитки печаток з їхніми зразками. Контрольний журнал на осіб, які допускаються до відкриття, закриття та опечатування грошових сховищ, зберігається в завідувача касою.

Перед відкриттям грошових сховищ відповідальні працівники в присутності представника охорони перевіряють, чи немає пошкоджень дверей, замків тощо, після чого розписуються в контрольному журналі на осіб, які допускаються до відкриття, закриття та опе-

чатування грошових сховищ про прийняття від охорони відбитків печаток, якими опечатані сховища.

Протягом робочого дня сховища, сейфи і шафи повинні бути замкнені на ключі, а за наявності в них цінностей, крім того, опечатані печатками осіб, відповідальних за схоронність цінностей.

6. СИНТЕТИЧНИЙ ОБЛІК КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ОСНОВНІ ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Здійснюючи касові операції, банки додержуються конкретних правил, а саме:

1. Документообіг за прибутковими касовими операціями організується так, щоб видача квитанцій клієнтам та зарахування сум на їхні поточні рахунки проводились лише після фактичного надходження грошей до каси.

2. Якщо приймаються гроші від працівників банку для занесення на рахунки внутрішньобанківського обліку, то прибутковий касовий ордер виписується в двох примірниках, із яких один слугує квитанцією.

3. Касові видаткові операції, виконувані відповідальними виконавцями, контролюються централізовано контролером, який веде касовий журнал з видатку каси. Контроль видаткових операцій спрямований на виключення:

— оплати неправильно оформлених документів, оплати чеків з підписами і відбитком печатки, що не відповідають зразкам, а також чеків, виписаних з чекової книжки, що не належить даному клієнту;

— надходження до каси чеків та інших касових видаткових документів поза контролем операційних працівників і контролера банку;

— внесення необґрунтованих виправлень і дописок у касові документи і журнали.

4. Головний бухгалтер визначає порядок подання контролером касових видаткових документів у касу для оплати. Це проводиться під розписку касирів в окремій книзі, або в касовому журналі за такою формою:

Номер чека, або ордера	Сума	Підпис контролера	Розписка касира в прийомі чека, або ордера
---------------------------	------	----------------------	---

5. Для перевірки достовірності підписів відповідальних виконавців банку, на всіх розрахунково-платіжних документах, що при-

ймаються до виконання, відповідні працівники (наприклад, касири) повинні мати зразки їх підписів.

6. Контролери повинні користуватися своїми примірниками зразків підписів працівників банку, а також зразків підписів і відбитків печаток клієнтури. Їм забороняється користуватися тим примірником зразків, яким користуються відповідальні виконавці.

7. Будь-які виправлення реквізитів у прибутково-видаткових грошових касових документах недопустимі.

Кореспонденція рахунків обліку прибутково-видаткових касових операцій наведена в табл. 2.

Таблиця 2

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ОБЛІКУ
ПРИБУТКОВО-ВИДАТКОВИХ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ**

Дебет	Кредит	Зміст господарської операції
100 «Банкноти та монети»	25 «Кошти бюджету та позабюджетних фондів України», 26 «Кошти клієнтів банку»	Внесено клієнтами готівкою
100 «Банкноти та монети»	120 «Кошти на вимогу в Національному банку України»	Одержано з коррахунка на поповнення каси
100 «Банкноти та монети»	3550 «Аванси працівникам банку на витрати з відрядження», 3551 «Аванси працівникам банку на господарські витрати»	Повернено невикористані підзвітні суми
100 «Банкноти та монети»	220 «Кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам», 221 «Кредити в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам», 229 «Сумнівна заборгованість за кредитами, що надані фізичним особам»	Погашена позичка готівкою
100 «Банкноти та монети»	262 «Кошти на вимогу фізичних осіб»	Здійснено вклади громадянами на депозит
100 «Банкноти та монети»	500 «Статутний капітал банку»	Внесено засновниками в статутний фонд
100 «Банкноти та монети»	1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах»	Прибуткується готівка з обмінного пункту

Дебет	Кредит	Зміст господарської операції
25 «Кошти бюджету та позабюджетних фондів України», 26 «Кошти клієнтів банку»	100 «Банкноти та монети»	Видано готівкою клієнтам
3550 » Аванси працівникам банку на витрати з відрядження», 3551 » Аванси працівникам банку на господарські витрати»	100 «Банкноти та монети»	Видано в підзвіт працівникам банку
3652 «Нарахування працівникам банку за заробітною платою»	100 «Банкноти та монети»	Виплачена заробітна плата
5020 «Загальні резерви»	100 «Банкноти та монети»	Видана матеріальна допомога працівникові банку
120 «Кошти на вимогу в Національному банку України»	100 «Банкноти та монети»	Здано готівку на Коррахунок
220 «Кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам», 221 «Кредити в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам», 229 «Сумнівна заборгованість за кредитами, що надані фізичним особам»	100 «Банкноти та монети»	Видана позичка клієнту—фізичній особі
262 «Кошти на вимогу фізичних осіб»	100 «Банкноти та монети»	Повернуто вклад (депозит)
1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах»		Видано обмінному пункту
3550» Аванси працівникам банку на витрати з відрядження»		Списуються недостачі каси за результатами ревізії

7. РЕВІЗІЯ ЦІННОСТЕЙ

Ревізія грошових білетів, монет та інших цінностей, які знаходяться в грошових сховищах і касах установ банків, а також перевірка стану їхнього зберігання виконується: не менше одного разу на півріччя; станом на 1 січня; при зміні керівника, головного бухгалтера або завідувача каси; при зміні службових осіб, відповідальних за збереження цінностей; валютних цінностей — щомісяця; в усіх інших випадках — за розпорядженням загальних зборів акціонерів, Національного банку України тощо.

Ревізія проводиться раптово, з перевіркою всіх цінностей, за станом на одну й ту саму дату і в такій послідовності, яка виключала б можливість приховати розкрадання чи недостачу грошей і цінностей. Вона не повинна порушувати звичайного ходу операцій установ банку.

Грошові білети, монети та інші цінності перераховуються повністю; контрольне перераховування здійснюється особисто керівником ревізії.

Після перерахування грошових білетів, монети та інших цінностей, які знаходяться в грошових сховищах, ревізуючі звіряють виявлені цінності з даними книг обліку готівки обігової (операційної) каси й інших цінностей, обліку грошей у фондах та наявності іноземної валюти та платіжних документів у іноземній валюті, щоденного балансу, аналітичного обліку і, крім того, перевіряють, чи всі вилучені для ревізії цінності повернуті до грошового сховища.

Суми розписок та інших документів, не проведених через бухгалтерський облік, у виправдання залишку каси не приймаються і вважаються недостачою в касира. Виявлені надлишки каси повинні бути оприбутковані й поверненню не підлягають. Про проведену ревізію цінностей складається акт за підписами всіх працівників, які брали участь у ревізії, і службових осіб, відповідальних за збереження цінностей. У бухгалтерському обліку операції, пов'язані з ревізією, відображаються проводками (табл. 3).

Таблиця 3

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ВІДОБРАЖЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЇ

Дебет	Кредит	Зміст господарської операції
1001 «Банкноти та монети в касі банку»	680 «Непередбачені доходи»	Оприбуткування надлишків, виявлених у ході ревізії
355 «Дебіторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку»	1001 «Банкноти та монети в касі банку»	Списання недостачі у видаток по касі на особовий рахунок працівника (касира), в якого виявлена недостача, до її погашення

ТЕМА 4

ОБЛІК ПАСИВНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Мета: напрацювання студентами теоретичних знань з основ здійснення депозитної діяльності банку, засвоєння методики відображення депозитних операцій в обліку комерційних банків

Об'єкт: пасивні операції банку, зокрема депозитні операції.

1. ВИЗНАЧЕННЯ ПАСИВНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ, ПОРЯДОК ТА УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Залучені ресурси, що надходять до банку, поділяються на:

— грошові кошти, що зберігаються на розрахункових і поточних рахунках клієнтів;

— грошові кошти, здані на депозитні рахунки юридичними й фізичними особами;

— одержані міжбанківські кредити;

— зобов'язання банку по сумах нарахованих, але несплачених, заборгованість бюджетові (податки та інші платежі). Заборгованість органам соціального страхування і забезпечення (відрахування до Пенсійного фонду), заборгованість по заробітній платі співробітникам, борг постачальникам послуг та матеріалів тощо.

Усі види ресурсів банку становлять його пасив.

Докладніше розглянемо депозитні операції банків.

Депозити — це грошові кошти, які внесені в банк клієнтами, зберігаються на їхніх рахунках і використовуються відповідно з укладеною угодою та банківським законодавством.

Депозити, що застосовуються в практиці сучасних банків, відрізняються залежно від строку, умов внесення і вилучення коштів, сплати відсотків, а також можливостей отримання пільг за активними операціями з банками та деяких інших характеристик.

При класифікації депозитів, як правило, беруть до уваги такі ознаки: строк депозиту до вилучення; категорію вкладника.

З точки зору вилучення депозити поділяються на: депозити до запитання; строкові депозити.

Депозити до запитання, або платіжні депозити, — це кошти, що знаходяться на поточних рахунках і використовуються власниками для здійснення платежів (розрахунків) на користь третіх осіб через використання готівки, або розрахункових інструментів. За цими депозитами банки або зовсім не сплачують відсотків, або запроваджують за ними низькі відсоткові ставки. Це пояснюється тим, що банки несуть дуже великі витрати, обслуговуючи платіжні рахунки, за якими обліковуються ці депозити.

Строкові депозити, чи депозити на визначений строк, — це грошові кошти, що зберігаються на окремих рахунках у банку, приносять власнику відсотковий дохід, не використовуються для платежів на користь третіх осіб і повинні бути повернуті клієнту у визначений строк.

У складі строкових депозитів виділяють ощадні вклади (депозити) і власне строкові депозити. В сучасній банківській практиці України *ощадні вклади* відкриваються тільки приватним (фізичним) особам, що передбачає дотримання певних вимог:

1) оформлення вкладу супроводжується видачею ощадної книжки;

2) для виконання операцій щодо внесення чи вилучення коштів з вкладу необхідно подати в банк ощадну книжку, в якій здійснюються записи за кожною операцією;

3) вклади можуть не мати чітко фіксованого строку зберігання. Типи таких вкладів, що пропонуються населенню, досить різноманітні. Вони розробляються комерційними банками самостійно. Власне *строкові депозити* мають такі особливості:

1) чітко фіксований строк зберігання;

2) оформляються депозитною угодою;

3) при достроковому вилученні депозиту банк запроваджує штрафні санкції.

Такі строкові депозити відкриваються усім клієнтам банку: суб'єктам господарської діяльності, центральним і місцевим органам влади, бюджетним установам, банкам і приватним особам.

Бухгалтерський облік депозитних операцій ґрунтується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах: безперервності діяльності; обережності; поділу звітних періодів; дати операції; окремого відображення активів і пасивів; переваги змісту над формою; оцінювання активів і пасивів.

За Планом рахунків виокремлюються групи рахунків для обліку операцій з депозитами до запитання, коротко- і довгостроковими, гарантійними депозитами та ощадними (депозитними) сертифіка-

тами. За економічним змістом і термінами використання коштів депозити поділяються на такі види:

- депозити до запитання;
- депозити на термін.

Депозитами до запитання є також залишки тимчасово вільних коштів клієнтів банку на кореспондентських і поточних рахунках, а також кошти бюджету та позабюджетних фондів. Зазначені рахунки відкриваються згідно з вимогами Інструкції Національного банку України «Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті».

Як і за обліком кредитних операцій, депозит враховується на всю суму його номіналу на депозитному рахунку до моменту погашення.

Безпосередньо облік номіналу депозиту залежить від методу виплати відсотків:

- за період;
- на період.

У разі застосування методу «за період», відсотки можуть виплачуватися періодично або в кінці терміну, визначеного депозитною угодою.

Якщо застосовується метод «на період», то відсотки виплачуються в момент внесення коштів на депозит, тобто авансом. Отже, номінал депозиту перевищуватиме суму, отриману від депонента (власника депозиту). За цим методом сума, що нараховується з рахунка контрагента банку або вноситься готівкою до його каси, дорівнює сумі номіналу депозиту за вирахуванням відсотків, сплачених на період. За цими умовами окремо обліковується номінал депозиту та сплачені авансом відсотки (табл. 4).

Таблиця 4

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
З НАРАХУВАННЯ НОМІНАЛУ ДЕПОЗИТУ
ТА СПЛАЧЕНИХ АВАНСОМ ВІДСОТКІВ**

Дебет	Кредит	Сума
100 «Банкноти та монети» (2600 «Поточний рахунок», 1200 «Кореспондентський рахунок»)	260 «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»	На суму отриманих коштів
3600 Витрати майбутніх періодів	260 «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»	На суму нарахованих відсотків авансом

Кошти на депозит залучаються за відсотковою ставкою, яка зазначається в депозитній угоді. Для обчислення суми нарахованих відсотків комерційні банки використовують, як правило, номінальну або фактичну відсоткову ставку. За номінальною відсотковою ставкою сума депозиту, що капіталізується (прирощується), обчислюється за допомогою простого відсотка. За фактичною відсотковою ставкою визначається реальний відносний дохід, який обчислюється в цілому за певний період з урахуванням отриманих раніше відсотків.

Під час розгляду питання про нарахування відсотків за кредитними операціями зазначалося, що цю роботу виконують працівники кредитного або фінансового підрозділів банку. Ця практика поширюється і на операції з нарахування відсотків за депозитами. Оскільки бухгалтерія несе відповідальність за достовірність інформації, що включена до фінансової звітності, працівники мають володіти методикою нарахування відсотків, принаймні із суто практичного боку. Застосування методу нарахування, що є основоположним при підготовці фінансової звітності, діє в межах принципів відповідності та збережності. Це означає, що в наказі банку про затвердження облікової політики на відповідний фінансовий рік має передбачатися перевірка нарахування відсотків за депозитами та достовірності записів за рахунками бухгалтерського обліку. Таку перевірку здійснюють працівники, службовими обов'язками яких не передбачено нарахування відсотків.

Щоб оволодіти методикою розрахунка, потрібно усвідомити, що в разі обчислення відсотків за допомогою номінальної відсоткової ставки (метод рівних частин) витрати банку в окремі періоди будуть викривлені щодо поточної вартості сумарних зобов'язань за депозитом, котрі включають номінал та відсотки. Це певною мірою є порушенням принципу відповідності.

Розрахунок відсоткових виплат із застосуванням фактичної відсоткової ставки (актуарний метод) дозволяє розподіляти витрати, виходячи з поточної вартості депозиту в окремі періоди. Очевидна перевага полягає в тому, що фактичні витрати банку відповідають сумах зобов'язань за депозитом у кожному періоді, включаючи відсотки. Тому вартість депозитних ресурсів, обчислювана як відношення відсоткових виплат до сумарних зобов'язань за депозитом, лишається незмінною.

У банківській практиці використовується три методи визначення кількості днів для розрахунка відсотків:

1. Метод «факт/факт» — при розрахунку суми відсотків береться фактична кількість днів у місяці та році;

2. Метод «факт/360» — при розрахунку суми відсотків береться фактична кількість днів у місяці, але умовно в році — 360 днів.

3. Метод «30/360» — при розрахунку суми відсотків береться умовна кількість днів у місяці — 30 та у році — 360.

Незалежно від методу розрахунку відсотків при визначенні кількості днів враховується перший день і не враховується останній день угоди.

Комерційні банки можуть здійснювати нарахування відсотків вкладникам як за простими, так і складними відсотками. Прості відсотки є традиційним видом нарахування відсоткового доходу і обчислюються за формулою

$$V = \frac{P \times K \times n}{T \times 100},$$

де V — сума відсотків за період n днів;

P — сума номіналу депозиту;

K — річна відсоткова ставка;

n — кількість днів розрахункового періоду;

T — максимальна кількість днів у році за умовами договору.

Нарощена сума депозиту розраховується так:

$$S = p \times \left(1 + \frac{K \times n}{m \times T \times 100}\right)$$

де S — нарощена сума депозиту наприкінці розрахункового періоду n , тобто номінал депозиту плюс відсотки;

P — сума номіналу депозиту;

K — річна відсоткова ставка;

n — кількість днів розрахункового періоду;

T — максимальна кількість днів у році за умовами договору.

Відсотковий дохід за складними відсотками (капіталізація відсотків) визначається так: після закінчення розрахункового періоду на суму вкладу нараховується відсоток і отримана величина приєднується до суми вкладу; у наступному розрахунковому періоді відсоткова ставка застосовується до нової вже збільшеної суми.

Складні відсотки доцільно застосовувати у тому випадку, коли виплата відсоткового доходу здійснюється по закінченні терміну дії депозитної угоди.

Визначити нарощену суму депозиту при застосуванні складних відсотків за період не більше одного року можна за формулою

$$S = p \times \left(1 + \frac{K \times n}{m \times T \times 100}\right)^m$$

де S — нарощена сума депозиту наприкінці періоду m , тобто номінал депозиту плюс капіталізовані відсотки;

P — сума номіналу депозиту;

K — річна відсоткова ставка, %;
 n — кількість днів за розрахунковий період;
 m — кількість періодів (разів) нарахування складного відсотка;
 T — максимальна кількість днів у році за умовами договору.

Суму складних відсотків за певний розрахунковий період можна обчислити за такою формулою:

$$S = p \times \left(1 + \frac{K \times n}{m \times T \times 100}\right)^m - 1$$

де S — сума відсотків за розрахунковий період;

P — сума номіналу депозиту;

K — річна відсоткова ставка, %;

n — кількість днів за розрахунковий період;

m — кількість періодів (разів) нарахування складного відсотку;

T — максимальна кількість днів у році за умовами договору.

Отже, при класифікації синтетичних рахунків важлива ще одна ознака: термін залучення депозитів. Згідно з цією ознакою, депозити поділяються на *короткострокові* (до одного року) та *довгострокові* (понад один рік).

Депозитні рахунки — пасивні, тобто мають кредитове сальдо, і носять мультивалютний характер. На наведених рахунках відображаються операції із залучення та використання ощадних вкладів та строкових депозитів як у національній, так і в іноземній валюті.

Сплата відсоткового доходу — важлива особливість депозитних рахунків. Діючими правилами передбачено щомісячне нарахування відсотків незалежно від дати їхньої фактичної виплати згідно з угодою. Нараховані відсотки обліковуються на пасивному балансовому рахунку «Нараховані витрати за строковими депозитами».

В аналітичному обліку клієнта до наведених синтетичних рахунків відкриваються особові рахунки окремо за кожним типом ощадного вкладу чи строкового депозиту. В номер рахунка вносять параметри, що характеризують вид, тип вкладу, термін дії, строк закінчення угоди, тип контрагента, відсоткову ставку та ін.

Депозитна операція — це операція із залучення коштів на депозитні рахунки. Під час її здійснення виконуються такі облікові операції:

- відкриття і реєстрація депозитного рахунка;
- облік операцій щодо залучення коштів на депозит;
- облік операцій з вилучення коштів з депозиту;

- нарахування відсотків за депозитом і операції щодо їхньої сплати клієнтам;
- облік операцій щодо повернення коштів з депозиту та закриття депозитного рахунка.

2. ОБЛІК ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Банк відкриває клієнту строковий, або ощадний, депозитний рахунок на підставі таких документів:

- депозитної угоди;
- картки зі зразками підписів та відбитком печатки (для підприємств);
- паспорта або документа, що його замінює, і зразка підпису (для фізичних осіб).

Депозитна угода укладається між банком і підприємством. Вона засвідчує право комерційного банку керувати залученими від юридичних і фізичних осіб грошовими коштами і право вкладників отримувати в чітко визначений строк суму депозиту та відсотків за користування ним. В угоді зазначається: дата внесення депозиту, сума депозиту, форма зарахування депозитів на депозитний рахунок, відсоткова ставка за користування депозитом, періодичність виплати відсотків, порядок повернення депозиту і відсотків після закінчення строку зберігання, відповідальність сторін, умови розірвання угоди. В угоді проставляється номер відкритого особового депозитного рахунка.

Підписана депозитна угода передається в бухгалтерію. Усі особові рахунки підлягають реєстрації як у бухгалтерії, так і в депозитному відділі банку. Датою відкриття депозитного рахунка є дата надходження (перерахування) грошей на депозит.

Форма надходження грошей обумовлюється угодою. Підприємства мають право перерахувати кошти на депозитний рахунок тільки з поточного рахунка. Фізичні особи можуть внести кошти готівкою або перерахувати з поточного рахунка. Операції щодо залучення коштів відображаються певними проводками (табл. 5).

Згідно з угодою можуть бути передбачені додаткові надходження грошей на депозитні рахунки; їх облік відображається бухгалтерськими проводками, що розглянуті вище.

Часткове вилучення коштів з депозиту передбачено тільки для окремих типів ощадних вкладів, наприклад, пенсійних, для зарахування заробітної плати та ін. Для обліку цих операцій складаються бухгалтерські проводки.

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ПО ВІДОБРАЖЕННЮ
ОПЕРАЦІЙ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ**

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Внесенні коштів від фізичних осіб готівкою	1001 «Банкноти та монети в касі банку»	2630 «Короткострокові вклади (депозити) фізичних осіб» чи 2635 «Довгострокові вклади (депозити) фізичних осіб»
2	Перерахування коштів підприємством на депозит: а) якщо депозитний рахунок відкривається в банку, в якому відкритий поточний рахунок; б) якщо підприємство має поточний рахунок в іншому банку	«Поточний рахунок» 1200 «Кошти на вимогу в Національному банку України»	260 «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»

При вилученні готівкою:

Дебет	Кредит
260 «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»	1001 «Банкноти та монети в касі банку»

При перерахуванні на поточний рахунок:

Дебет	Кредит
260 «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»	«Поточний рахунок»

Відсотковий дохід може виплачуватися щомісяця, раз на квартал, за підсумками року, після закінчення строку дії депозиту. Відсотки підлягають нарахуванню щомісяця, не пізніше, ніж в останній робочий день місяця. Нараховані, але не сплачені відсотки відносять до нарахованих витрат. Відсотки, нараховані за депозитами, відображаються в балансі на перше число наступного місяця як зобов'язання банку, а в звіті про прибутки і збитки — як понесені витрати.

Нарахування відсотків за депозитом відображається так:

Дебет	Кредит
702 «Відсоткові витрати за коштами клієнтів»	2628 «Нараховані витрати за строковими депозитами»

При настанні дати виплати відсоткового доходу виконується бухгалтерська проводка.

При виплаті готівкою (для фізичних осіб):

Дебет	Кредит
2628 «Нараховані витрати за строковими депозитами»	1001 «Банкноти та монети в касі банку»

При перерахуванні на поточний рахунок клієнта:

Дебет	Кредит
2628 «Нараховані витрати за строковими депозитами»	«Поточний рахунок»

Після закінчення депозитної угоди депозит закривається на підставі оформлення меморіального ордера і відображається бухгалтерською проводкою.

При поверненні коштів готівкою (для фізичних осіб):

Дебет	Кредит
263 «Депозитний рахунок»	1001 «Банкноти та монети в касі банку»

При перерахуванні на поточний рахунок:

Дебет	Кредит
263 «Депозитний рахунок»	«Поточний рахунок»

Повернення депозиту і сплата відсоткового доходу підприємствам здійснюється тільки через перерахування на поточний рахунок. Дострокове закриття депозитного рахунка можливе на підставі заяви або клопотання клієнта.

У разі припинення операцій у зв'язку з визнанням депозитного рахунка нечинним сума залишку з рахунка перераховується на рахунок № 2903 «Кредиторська заборгованість клієнтів за недіючими рахунками»:

Дебет	Кредит
263 «Депозитний рахунок»	2903» Кошти клієнтів банку за недіючими рахунками»

З цього рахунка здійснюється погашення кредиторської заборгованості клієнтів за недіючими рахунками в передбаченому нормативними актами порядку.

3. ОБЛІК ДОВІРЧИХ ОПЕРАЦІЙ

Довірчі, або трастові, операції — це операції, які банк виконує за дорученням і в інтересах третьої особи. Вони можуть здійснюватись на користь приватних (фізичних) осіб і підприємств, органів державного управління. В Україні ринок трастових послуг тільки починає формуватись. Його розвиток гальмує недостатність фінансових активів, низький рівень доходів населення, відсутність необхідної правової бази для регулювання відносин, що виникають за операціями за дорученням. До таких операцій належать розпорядження майном після смерті власника, управління майном на довірчій основі, агентські функції та ін.

Нині українські комерційні банки надають лише окремі види агентських послуг:

— зберігання цінностей у сейфі (банк отримує, зберігає і повертає цінності за дорученням клієнта);

— управління активами на правах представника (банк має право не тільки зберігати цінні папери і отримувати за ними дохід, а й виконувати інвестиційні та комерційні операції згідно з інструкціями довірителя);

— виконання функції депозитаря для ділових фірм (зберігання цінних паперів і облік їхнього руху).

Виконання довірчих операцій банк здійснює згідно з угодою на довірче управління. Особа, що надає повноваження, називається *принципалом*, а та, що виконує доручення, — *агентом*. Стосунки між ними згідно з угодою іменуються *агентськими функціями*.

Для обліку коштів, що надані принципалом банку в довірче управління, використовують такі рахунки:

№ 2601 «Кошти за довірчими операціями суб'єктів господарської діяльності»;

№ 2621 «Кошти за довірчими операціями фізичних осіб».

Операція з перерахування коштів у довірче управління відображається бухгалтерською проводкою:

Дебет	Кредит
«Поточний рахунок клієнта»	2621 «Кошти за довірчими операціями фізичних осіб»

У разі придбання цінних паперів за дорученням клієнтів (на суму, фактично сплачену):

Дебет	Кредит
2621 «Кошти за довірчими операціями фізичних осіб»	1200 «Коррахунок у Національному банку України»

Водночас придбані цінні папери обліковуються за позабалансовим рахунком за номінальною вартістю:

Дебет	Кредит
9819 «Інші цінності й документи»	1200 «Коррахунок у Національному банку України»

Справляння комісійної винагороди відображається проводкою:

Дебет	Кредит
2621 «Кошти за довірчими операціями фізичних осіб»	639 «Інші банківські операційні доходи»

ТЕМА 5

ОБЛІК АКТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Мета: напрацювання студентами теоретичних знань з організації та основних принципів кредитних операцій банку, засвоєння методики відображення кредитних операцій в обліку.

Об'єкт: активні операції комерційних банків, зокрема кредитна діяльність комерційних банків.

1. ПОНЯТТЯ ПРО БАНКІВСЬКИЙ КРЕДИТ ТА ЙОГО КЛАСИФІКАЦІЯ

Одну з груп господарських засобів становить дебіторська заборгованість, тобто кошти, які винні банкові його позичальники. Ці суми звичайно мають чималу частку в господарських засобах банку й свідчать про обсяг наданих ним кредитів. Наявність кредиторської заборгованості забезпечує надходження коштів у дохід банку і отримання прибутку. Дебіторська заборгованість належить до поняття «вартість, що самозростає», оскільки видані кредити (позики) повертаються й погашаються позичальником з відсотками. Кредити поділяються на:

- короткострокові й довгострокові позички, видані клієнтам;
- міжбанківські кредити, видані іншим банкам;
- споживчий кредит, виданий фізичним особам;
- інші види позичок.

У складі дебіторської заборгованості також можуть бути суми, видані в підзвіт, або суми перерахованих авансів, переоплат або помилково списані НБУ.

Ще однією групою банківських коштів, що належать до його основних засобів, є відвернуті кошти, тобто суми вже використаного прибутку у вигляді податків з прибутку, сум утворених фондів економічного стимулювання тощо. Вони накопичуються впродовж звітного періоду й згодом використовуються при обчисленні нерозподіленого прибутку (по закінченні року).

Усі кошти становлять активи банку.

Банківський кредит — це позичковий капітал банку в грошовій формі, що передається в тимчасове користування на засадах стро-

ковості, повернення, платності, забезпеченості та цільового використання.

Строковість кредиту означає, що позики підприємствам видаються на певний строк, по закінченні якого вони повинні бути повернені.

Повернення кредиту означає, що отримані підприємством залучені кошти повинні бути повернені через певний час. Повернення кредиту забезпечується безперервністю кругообігу коштів і переходом їх у завершальній стадії в грошову форму.

Платність кредиту полягає в тому, що кредити банк видає підприємствам за певну плату, яка називається відсотком. Розмір відсотка встановлюється з таким розрахунком, щоб сума отриманих від позичальника відсотків покривала витрати банку по залученню коштів, необхідних для даного кредиту, витрат на ведення банківської справи і забезпечувала одержання певного доходу.

Принцип забезпеченості кредиту означає наявність у банку права для захисту своїх інтересів, недопущення збитків від неповернення боргу через неплатоспроможність позичальника. В банківській практиці найбільше поширені такі форми забезпечення кредитів: застава майна, гарантія, або поручительство, страхування кредиту та ін.

Цільовий характер використання передбачає вкладення позичкових коштів на конкретні цілі, передбачені кредитним договором. Кредити надаються на здійснення таких заходів: збільшення основних та оборотних фондів підприємств; накопичення сезонних запасів ТМЦ, незавершеного виробництва, готової продукції та товарів; інвестиції; викуп державного майна; споживчі потреби громадян; інші заходи в разі розриву між надходженнями коштів та їх витратами в процесі виробництва. Забороняється надання кредитів на покриття збитків господарської діяльності позичальника і формування та збільшення статутного фонду комерційних банків та інших господарських товариств.

Кредити комерційних банків можна класифікувати за різними ознаками та критеріями. Найбільш прийнятна така класифікація банківських кредитів:

1. За основними категоріями позичальників:

- кредити галузям народного господарства;
- кредити населенню;
- кредити державним органам влади.

2. За цільовим спрямуванням:

- виробничий (поповнення обігових коштів та основних засобів);
- споживчий (споживчі цілі населення).

3. За строками користування:

— строкові, тобто надані на визначений у договорі строк; вони можуть бути:

- а) короткостроковими (до 1 року);
- б) середньостроковими (1—3 роки);
- в) довгостроковими (понад 3 роки).

Короткостроковий кредит надається підприємствам для покриття витрат по формуванню оборотних коштів на строк до одного року. Цей строк використання короткострокового кредиту обумовлений тим, що кругообіг оборотних коштів здійснюється звичайно протягом одного року. Тому після здійснення кругообігу цих коштів одержаний кредит повинен бути повернений банку.

Середньо- і довгостроковий кредити надаються підприємствам для покриття витрат по формуванню основних фондів на строк понад один рік. Цей строк використання кредиту обумовлюється тривалим функціонуванням основних засобів і перенесенням їхньої вартості на продукт частинами;

— до запитання (онкольні) — видаються на невизначений строк. Позичальник повинен погасити такий кредит за першою вимогою банку. Якщо банк не вимагає погашення, то кредит повертається на розсуд позичальника;

— прострочені, по яких строк погашення, встановлений кредитним договором, минув;

— відстрочені (пролонговані), щодо яких за клопотанням позичальника банком прийняте рішення про перенесення строків погашення кредиту на пізнішу дату.

4. Залежно від забезпечення:

— забезпечені (ломбардні) — надаються під забезпечення (заставу майна, поручительство, гарантію, страхування ризику неповернення кредиту тощо);

— незабезпечені (бланкові) — надаються без забезпечення. Незабезпечені (бланкові) кредити, що називаються в банківській практиці довірчими, надаються лише під зобов'язання позичальника погасити позичку. Вони пов'язані з великим ризиком для банку, тому потребують ретельнішого вивчення кредитоспроможності позичальника і надаються під вищий відсоток.

5. За методами надання:

— у разовому порядку, коли рішення про надання приймається окремо по кожному кредиту;

— відповідно до відкритої кредитної лінії, тобто кредити надаються в межах завчасно визначеного ліміту кредитування без погодження кожного разу з банком умов кредитного договору;

— гарантовані — банк бере на себе зобов'язання в разі потреби надати кредит клієнту визначеного розміру протягом відповідного періоду. Гарантовані кредити можуть бути двох видів: з обумовленою датою видачі кредиту та з наданням кредиту в міру виникнення потреби в ньому.

6. Залежно від кількості кредиторів:

— надані одним банком;

— консорціумні, тобто такі, що надаються консорціумом банків, у якому один з банків бере на себе роль менеджера, збирає з банків-учасників потрібну кредитоодержувачу суму ресурсів, укладає з ним договір і надає кредит. Банк-менеджер займається також розподілом відсотків;

— паралельні, що передбачають участь у їхньому наданні кількох банків. Тут кредити одному позичальникові надають різні банки, але на одних, завчасно погоджених, умовах.

7. Залежно від порядку погашення:

— поступово (в розстрочку);

— водночас із закінченням строку кредитного договору;

— відповідно до особливих умов, визначених кредитними договорами.

8. За характером і способом сплати відсотків:

— з фіксованою відсотковою ставкою;

— з плаваючою відсотковою ставкою;

— зі сплатою відсотків у міру використання наданих коштів (звичайний кредит);

— зі сплатою відсотків одночасно з отриманням кредиту (дисконтний кредит).

Кредити з фіксованою відсотковою ставкою характерні для стабільної економіки. З метою зменшення ризику недоотримання прибутку або запобігання збитків в умовах інфляції при видачі кредитів на значні строки банки використовують плаваючу відсоткову ставку. В цьому випадку відповідно до кредитного договору відсоткові ставки періодично переглядаються і звичайно прив'язуються до рівня облікової ставки центрального банку та фактичного темпу інфляції.

9. За ступенем ризику:

— стандартні;

— нестандартні, до яких належать: кредити під контролем, субстандартні, сумнівні та безнадійні.

Кредитні правовідносини між кредитором і позичальником регламентуються на підставі кредитних договорів.

Кредитний договір — це юридичний документ, що визначає взаємні обов'язки і відповідальність між банком і клієнтом з нагоди

одержання останнім кредиту. Кредитний договір укладається тільки в письмовому вигляді і не може змінюватися в односторонньому порядку. Кредити надаються після укладання кредитного договору. Умови договору визначаються для кожного клієнта індивідуально, з тим щоб ступінь ризику був мінімальний. Зміст і перелік умов кредитного договору визначаються за згодою сторін і включають розмір кредиту, умови надання і погашення позичок, розмір відсотка за кредит та інші умови, які не суперечать чинному законодавству. На практиці комерційні банки розробляють типові форми кредитних угод, основними положеннями яких є:

1. Опис суб'єктів угоди — визначається, хто позичальник, хто кредитор, при чьому визначаються юридичні права сторін, що підписують договір.

2. Опис умов кредитування — вказуються сума і строк кредиту, порядок його видачі та погашення. Банк перевіряє обґрунтованість замовленої суми кредиту і вносить поправки до неї з урахуванням залучення власних коштів позичальника. Конкретний строк користування кредитом встановлюється на підставі оборотності цінностей, що кредитуються, та окупності понесених витрат. Погашення кредиту передбачається на конкретну дату або в розстрочку.

3. Зобов'язання позичальника повернути суму кредиту та сплатити відсотки за користування кредитом. Банк визначає відсоткові ставки залежно від таких чинників: попиту і пропозиції, що склалися на кредитному ринку, рівня облікової ставки НБУ, характеру наданого забезпечення, строків користування позикою, ризику заходу, що кредитується, тощо. Розмір плати за кредит устанавлюється з таким розрахунком, щоб сума одержаних від позичальника відсотків покривала витрати банку по залученню коштів, витрати на ведення банківської справи та забезпечувала отримання відповідного прибутку.

4. Опис забезпечення кредиту з посиланням на угоди, що є частинами кредитного договору (договір застави, гарантії, поручительства, страхова угода).

5. Обмежувальні умови, до яких належать: захисні та негативні. Захисні статті — це перелік дій чи умов, яких повинен дотримуватися позичальник протягом дії кредитного договору (зобов'язання періодично подавати банку звітну документацію, надавати працівникам банку інформацію про свою господарську діяльність).

Негативні статті — це список умов, які не повинен допустити позичальник (заборона отримання додаткових кредитів, передачі в заставу третім особам активів, надання гарантії, невиплати дивідендів, заробітної плати вище від устанавленого рівня, злиття з іншими компаніями).

6. Права суб'єктів угоди. Банк залишає за собою право вимагати дострокового погашення кредиту у випадку порушень умов кредитної угоди. Позичальник може домагатися перенесення строків погашення позички, підвищення суми позички, права достроково погашати кредит.

7. Санкції за порушення умов угоди. Порушення з боку позичальника умов кредитної угоди карається шляхом стягнення пені, яка нараховується на суму боргу або на суму кредиту, або на суму порушення. Банк може заперечити проти надання наступної суми кредиту, вимагати дострокового погашення кредиту, відмовитися від подальшого співробітництва з клієнтом, ініціювати процедуру банкрутства підприємства. Порушення умов кредитної угоди з боку банку так само тягне за собою фінансові санкції. В угоді можна зазначити, хто буде відшкодовувати витрати на вирішення спорів.

8. Строк набуття угодою чинності.

9. Можливості зміни умов угоди.

10. Юридичні адреси суб'єктів угоди, підписи уповноважених осіб, скріплені печатками.

Договір укладається на один рік і більш тривалий термін, якщо клієнт користується кредитами постійно або об'єктом кредитування є основні засоби, або на коротший термін при тимчасовій потребі в коштах, або наданні окремого кредиту. Кредитний договір вступає в силу з дати надання кредиту позичальнику (дата надходження коштів на рахунок позичальника або дата сплати платіжних документів з позичкового рахунка позичальника) і діє до повного погашення кредиту та сплати відсотків за його користування.

У банківській практиці виділяються етапи кредитування.

Перший етап. До банку подається заявка (клопотання) на отримання кредиту за формою, визначеною банком. На цьому етапі оцінюються сильні й слабкі сторони майбутнього позичальника та об'єкта кредитування. Крім заявки, клієнт має подати такі документи:

1. Анкету позичальника (стислі відомості про позичальника) за формою, визначеною банком.

2. Копії установчих документів, а також інші документи, що підтверджують правоздатність (для юридичних осіб) і дієздатність (для фізичних осіб) клієнта.

3. Копію статуту.

4. Копію свідоцтва про реєстрацію (переєстрацію).

5. Копії ліцензій, передбачених законодавством.

6. Техніко-економічне обґрунтування одержання кредиту з розрахунком строку окупності та рентабельності об'єкта кредитування

із зазначенням спрямування позичкових коштів та розрахунка затрат та надходжень на весь термін користування позикою.

7. Копії контрактів, угод та інших документів, що стосуються кредиту: контракти на придбання та реалізацію товарно-матеріальних цінностей, послуг та виконання робіт, накладні, митні декларації тощо.

8. Завірений податковою адміністрацією бухгалтерський баланс (форма № 1), звіт про фінансові результати (форма № 2), звіт про рух грошових коштів (форма № 3), звіт про власний капітал (форма № 4) на останню звітну дату, а також річні баланси за весь період діяльності підприємства, за необхідності — розшифровка окремих статей балансу.

9. Документи, що стосуються забезпечення кредиту:

— застава майна — опис закладеного майна, угоди на придбання заставлених ТМЦ, накладні та інші документи, що підтверджують право власності (техпаспорти, техталони — у разі застави транспортних засобів);

— застава нерухомості — довідка-характеристика з Бюро технічної інвентаризації, довідка з міської нотаріальної контори, угода купівлі-продажу (передачі, дарування) чи свідоцтво про приватизацію;

— гарантія (поручительство) — угода гарантії (поручительство), а також відповідні документи щодо гаранта;

— страхування — страховий поліс, угода страхування, умови страхування, а також необхідні документи щодо страхової компанії.

10. Довідку з обслуговуючого банку про наявність рахунків позичальника, наявність (відсутність) заборгованості за кредитами та картотекою № 2.

11. Відомості за кредитами, отриманими в інших банках.

До документів, перерахованих у п. 2—4, 7, додаються також оригінали для звірення.

У разі необхідності позичальник подає (до ухвалення рішення про надання кредиту або в процесі подальшого контролю) внутрішні фінансові та управлінські звіти, звіт про рух касових надходжень, дані про дебіторську та кредиторську заборгованість, податкові та митні декларації, документи про оренду приміщень та ін.

Після ознайомлення з документами працівник банку проводить попередню бесіду з майбутнім кредитоодержувачем, що дозволяє з'ясувати важливі деталі щодо умов надання та погашення кредиту і відсотків. На цьому етапі банк приділяє увагу достовірності документів та інформації, на підставі яких вирішується питання про надання кредиту.

Другий етап передбачає вивчення кредитоспроможності клієнта. При цьому аналіз кредитної заявки клієнта та його кредитоспроможності ґрунтується на використанні різних джерел інформації, серед яких:

- матеріали, отримані безпосередньо від позичальника;
- матеріали, що знаходяться в архіві і базі даних самого банку;
- відомості, отримані від кредиторів, покупців і постачальників позичальника та інших зовнішніх джерел.

Важливе значення мають архіви банку. Якщо клієнт уже отримував кредит у цьому банку, то в архіві містяться відомості про можливі затримки в погашенні боргу або інші порушення.

Із зовнішніх джерел найбільш важливим є відомості, отримані з інших банків, які обслуговують даного клієнта, та в його ділових партнерів.

Можна провести перевірку позичальника на місці. Дуже важливо з'ясувати рівень компетенції працівників, що очолюють бухгалтерську, фінансову, маркетингову служби, адміністративний апарат. Під час відвідування клієнта можна з'ясувати деякі питання, що не були розглянуті під час попередньої бесіди, а також скласти уявлення про стан майна, яким володіє підприємство. Пакет підготовлених документів фахівець кредитного відділу передає іншим службам банку.

Юридичне управління готує свій висновок, де відображаються такі основні моменти:

- відповідність статутних документів чинному законодавству України;
- наявність ліцензії, дозволів та інших документів для здійснення основної діяльності, для якої береться кредит;
- повнота та правильність оформлення документів щодо забезпечення кредиту.

Після отримання висновку від юридичного управління фахівець передає документи службі безпеки банку.

Служба безпеки банку перевіряє документи й готує свій висновок. У ньому відображаються такі основні моменти:

- оригінальність реєстраційних документів;
- інформація щодо засновників та керуючих осіб позичальника, а також структурних підрозділів — дочірніх підприємств, філій та ін.

Фахівець залучає спеціалістів банку з оцінки майна, що пропонується як забезпечення за кредитом, де під час оцінювання застосовуються методи: витратний, аналоговий, дохідності.

Після детального вивчення документів та висновків до них юридичне управління служби безпеки банку і фахівець готують

експертний висновок для винесення питання про надання кредиту на Кредитний комітет банку. Рішення Кредитного комітету про надання кредиту оформлюється протоколом.

Страхування заставленого майна позичальник здійснює в страховій компанії за згодою банку.

Протягом терміну дії кредитного договору за ініціативою будь-якої сторони кредитного договору може ставитись питання про зміни умов кредитування. Зміни умов кредитного договору з боку позичальника здійснюються на підставі обґрунтованого листа-клопотання (з додатком розрахунків, документів). Фахівець оцінює обґрунтованість та доцільність внесення змін в умови кредитного договору та надає свої висновки для розгляду в Кредитний комітет. Зміни умов кредитування фахівець оформлює додатковою угодою до кредитного договору.

Третій етап полягає в розробленні умов процесу кредитування, підготовці й укладанні кредитного договору. Після закінчення роботи щодо структурування кредиту кредитний працівник банку переходить до переговорів про укладання кредитного договору з клієнтом. При цьому клієнту надаються пропозиції за умовами майбутньої кредитної угоди. Вони можуть суттєво відрізнятись від тих, що містяться в кредитній заявці. Зближення позицій банку і клієнта та досягнення компромісу є кінцевою метою переговорів.

Після досягнення згоди за всіма питаннями підписується кредитний договір. У разі необхідності нотаріального підтвердження договорів із забезпечення кредиту договори готує нотаріус.

Четвертий етап характеризується тим, що надається кредит, а також здійснюється контроль за виконанням умов кредитного договору. Після підписання кредитної угоди працівник кредитного відділу оформляє бухгалтерські документи, які містять вказівки щодо відкриття позичкового рахунка та видачі кредиту. Ці документи повинні містити дозвільні підписи керівника банку або уповноважених ним для виконання зазначених операцій посадових осіб.

Оформлені згідно з банківськими вимогами документи передаються в обліково-операційний відділ для виконання. Це такі документи:

- розпорядження кредитного відділу;
- примірник кредитної угоди;
- договір застави (або інша форма забезпечення);
- строкове зобов'язання;

П'ятий етап процесу банківського кредитування полягає в поверненні кредиту разом з відсотками. Відповідно до вимог НБУ, відсотки за користування кредитом нараховуються щомісяця. Погашення кредиту і нарахованих за ним відсотків здійснюється пла-

тіжним дорученням з поточного рахунка позичальника. Черговість сплати основного боргу та відсотків за кредитом регламентована ст. 12 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», згідно з якою передусім сплачуються відсотки, а потім гаситься основний борг. Погашення кредиту може здійснюватись одночасно або частинами.

Позичальник за узгодженням із банком може достроково повернути отриманий кредит.

У разі виникнення в позичальника тимчасових фінансових ускладнень сторони можуть подовжувати строк дії кредитного договору (продлонгація). При прийнятті рішення щодо пролонгування кредиту складається додаткова угода між банком та позичальником, яка є невід'ємною частиною кредитної угоди.

При настанні строку погашення кредиту і відсутності в клієнта достатньої суми коштів для його погашення банк починає проводити роботу з проблемними кредитами. У день визначеного строку погашення частина непогашеної або непогашена заборгованість за позичкою переноситься на рахунок прострочених позик.

2. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Бухгалтерський облік кредитних операцій ґрунтується на принципах, загальноприйнятих у міжнародній практиці, зокрема:

- безперервності діяльності установи банку;
- стабільності правил бухгалтерського обліку;
- обережності;
- поділу звітних періодів (нарахування доходів та видатків);
- дати операції;
- переваги змісту над формою;
- оцінки активів та пасивів;
- окремого відображення активів і пасивів.

Фінансовий облік надання або отримання кредитів, визнання доходів (витрат) за кредитними операціями здійснюється за рахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України (постанова Правління НБУ від 21.11.97 за № 388). Чітко простежуються такі принципи бухгалтерського обліку кредитів за Планом рахунків.

Кредити поділяються на міжбанківські, які обліковуються за відповідними рахунками класу 1, та кредити суб'єктам господарської діяльності, які обліковуються за рахунками класу 2.

На рахунках класу 1 Плану рахунків обліковуються міжбанківські кредитно-депозитні операції. У кредитних відносинах банк може бути як кредитором, так і позичальником. Тому кредити, надані іншим банком, обліковуються на активних рахунках 15-го розділу, а кредити, одержані від інших банків, — на пасивних рахунках 13-го і 16-го розділів.

На рахунках класу 2 Плану рахунків обліковуються кредити та аванси (кредити, що не підкріплені кредитними угодами) в розрізі контрагентів:

- суб'єктів господарської діяльності;
- органів загального державного управління;
- фізичних осіб.

Окремо обліковуються кредити в поточну та інвестиційну діяльність. Кредити позичальникові надаються з позичкового рахунка, як правило, в безготівковому порядку перерахуванням на поточний рахунок позичальника або шляхом прямої оплати розрахунково-грошових документів за товарно-матеріальні цінності, роботи і послуги, придбані (надані) на умовах договорів і контрактів з поставальниками.

Позичкові кошти можуть бути перераховані на розрахунковий рахунок позичальника для використання на цілі, передбачені кредитним договором, зі збереженням права контролю банку за цільовим використанням кредиту. Видача кредиту проводиться одноразово, щоденно або в інші строки, визначені в кредитному договорі, виходячи з потреби в кредиті. Довгострокові кредити можуть надаватися в міру виконання будівельно-монтажних робіт і здійснення затрат (поетапно).

При облікуванні кредиту за рахунком Плану рахунків насамперед беруть до уваги цільове спрямування кредиту, що має перевагу над його формою.

У разі зміни початкової дати погашення кредиту основний борг переноситься на рахунок пролонгованої заборгованості (якщо між банком та позичальником підписано відповідну угоду).

За умови неотримання платежу за кредитом у визначений угодою термін наступного дня кредит переноситься на рахунок простроченої заборгованості. Такий принцип визнання заборгованості простроченою поширюється не лише на факт погашення номіналу, а й частини його (якщо угодою передбачено поетапну сплату основного боргу).

У разі визнання кредиту сумнівним сума основного боргу починає обліковуватися за відповідним рахунком групи 158 «Сумнівна заборгованість інших банків», групи 209 «Сумнівна заборгованість за кредитами, які надані суб'єктам господарської діяльності», гру-

пи 229 «Сумнівна заборгованість за кредитами, що надані фізичним особам». Визнаючи кредит сумнівним, виходять з оцінки фінансового стану позичальника та перспектив його розвитку. Варіанти визнання боргу за кредитами сумнівним можна подати так.

1. Прострочення заборгованості за кредитом та відсотків за ним понад 90 днів (ця умова стосується і пролонгованих кредитів) позичальником, фінансова діяльність якого визнається як добра, однак відсутні резерви щодо її підтримки на цьому рівні тривалий час.

2. Прострочення заборгованості за кредитом та відсотками не більш як 90 днів за позичальником, фінансова діяльність якого задовільна, але спостерігається чітка тенденція до погіршення. На пролонговані кредити ця умова поширюється в разі сплати відсотків за пролонгованим боргом.

3. Стосується кредитів, наданих позичальникам, фінансова діяльність яких незадовільна та спостерігається її чітка циклічність протягом коротких періодів часу, незважаючи на те, що заборгованість за кредитом та відсотки за ним сплачуються у встановлені терміни.

Ця умова поширюється на пролонговані один раз кредити на строк, що не перевищує 90 днів.

Нараховані доходи обліковуються за відповідними рахунками групи, в якій обліковується номінал кредиту; на наступний день після їх очікуваного погашення, в разі неотримання платежу, переносяться на відповідні рахунки простроченої заборгованості. За правилами бухгалтерського обліку відсоткових та комісійних доходів і витрат банку (затверджені постановою Правління Національного банку України від 25.09.97 за № 316) банкам дозволяється визнавати доходи за кредитами сумнівними до отримання за однієї з двох обставин:

— прострочки позичальником платежу понад 30 днів;

— погіршення фінансового стану позичальника настільки, що керівництво, згідно з документами, які підтверджують цей факт, має підстави вважати позичальника сумнівним дебітором.

Таке рішення оформлюється протоколом засідання кредитного комітету банку. Прострочені нараховані доходи, що визнані сумнівними, списуються з відповідного балансового рахунка і переносяться на позабалансовий облік. Подальше нарахування доходів за цією кредитною угодою проводиться поза балансом доти, доки кредитний актив не буде списаний з балансу банку за рахунок відповідного резерву.

Відсоткові доходи, які отримані авансом, обліковуються за рахунком 3600 «Доходи майбутніх періодів». Надалі банк поступово амортизує доходи майбутніх періодів, тобто відносить на доходи

відповідну суму відсотків, що відносяться до звітного періоду. Ця операція відображається в обліку бухгалтерським проведенням:

Д-т Доходи майбутніх періодів;

К-т Відсоткові доходи (відповідні рахунки класу 6).

Бухгалтерські проведення за кредитною операцією стосуються:

1) обліку номіналу кредиту та зміни основної суми боргу;

2) обліку відсоткових та комісійних доходів.

Облік номіналу кредиту залежить від методу виплати відсотків: за період, на період.

У разі застосування методу «за період», відсотки можуть виплачуватися періодично або в кінці терміну, визначеного кредитною угодою, а номінальна сума кредиту і сума, що перераховується на поточний рахунок клієнта (або кореспондентський рахунок банку), збігаються.

При укладенні угоди виконується бухгалтерське проведення за позабалансом на суму, зазначену в кредитній угоді (табл. 6).

Таблиця 6

**ПОЗАБАЛАНСОВЕ ПРОВЕДЕННЯ СУМИ,
ЗАЗНАЧЕНОЇ В КРЕДИТНІЙ УГОДІ**

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Відображення зобов'язань за угодою	9129 Інші зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам	9900 Контррахунок
2	Відображення перерахунка кредитних коштів одержувачеві кредиту	22 Кредитний рахунок клієнта фізичної особи	2600 Поточний рахунок клієнта
		9900 Контррахунок	9129 Інші зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам
3	Відображення комісійної винагороди	22 Кредитний рахунок позичальника фізичної особи	2600 Поточний рахунок позичальника
		22 Кредитний рахунок позичальника фізичної особи	611 Комісійні доходи

При застосуванні методу «на період» відсотки можуть сплачуватися повністю або частково в момент видачі кредиту, тобто авансом. Оскільки сума, що перераховується на поточний рахунок позичальника, буде зменшена на суму відсотків, сплачених на період, у фінансовому обліку, окремо обліковується сума номіналу кредиту

та сума відсотків, що сплачена авансом. Протягом дії кредитної угоди сума авансових відсотків має бути замортизована.

Протягом терміну дії кредитної угоди основна сума номіналу кредиту зменшується на суми, що сплачуються позичальником у погашення заборгованості.

Облік нарахованих доходів за кредитними операціями (зазвичай це відсоткові доходи) здійснюється відповідно до затвердженої наказом облікової політики банку. Саме цим документом визначаються критерії щодо застосування при нарахуванні відсотків у даному звітному фінансовому році одного з можливих методів: рівних частин, актуарного, або методу відсоткового числа.

Нарахування відсотків за кредитами входить до функцій кредитного або фінансового підрозділу банку, а до бухгалтерії передається відомість нарахування відсотків, на підставі якої проводяться бухгалтерські записи. Для обліку нарахованих відсотків використовуються відповідні рахунки «Нарахованих доходів»:

Д-т Нараховані доходи;

К-т Відсоткові доходи.

Використання рахунка «Нараховані доходи» дозволяє банку контролювати правильність та своєчасність отримання своїх доходів.

Облік комісійних доходів за кредитними операціями залежить від природи цих доходів. Розрізняють комісії невідсоткового характеру та комісії, що прирівняні до відсотків, які обчислюються пропорційно до суми та терміну операції і обліковуються за принципом нарахування.

До таких комісій належать:

— комісії за позабалансовими кредитними операціями, що відстежують факт прийняття банком кредитних ризиків (різні види гарантій, наданих банком своїм клієнтам);

— комісії за прийняті зобов'язання з фінансування (комісії за право користування овердрафтом, за підтвердження акредитивів).

До комісій невідсоткового характеру, що визнаються в доходах на час та в міру надання послуги (це не завжди збігається з часом фактичної їх сплати), відносять:

— комісії за одноразові послуги (наприклад, комісії за посередництво на фінансовому ринку);

— комісії за послуги, що надаються протягом певного часу (комісії за надання консультацій, за послуги за річними або безстроковими контрактами). Доходи за такими послугами обліковуються за принципом нарахування в міру реалізації контракту в частині поточного звітного періоду;

— комісії за позабалансовими кредитними операціями, які вважаються комісіями за послуги і визнаються в доходах, тільки-но послуги вважаються виконаними.

Додержання загальних принципів бухгалтерського обліку кредитних операцій можливе в разі виконання обов'язкового правила: пролонгована заборгованість, прострочена заборгованість, а також нараховані доходи та прострочені нараховані доходи мають обліковуватися за відповідними рахунками тієї групи Плану рахунків, в якій обліковується номінал кредиту (сума основного боргу за кредитною угодою); сумнівна заборгованість обліковується за окремими групами рахунків, але в розрізі балансових рахунків, що визначають конкретну групу кредитів, щодо яких заборгованість визнається сумнівною.

2.1. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ЗА ОВЕРДРАФТОМ

Овердрафт — короткостроковий кредит, який надається клієнту понад його залишок на поточному рахунку в банку в межах заздалегідь обумовленої суми шляхом дебетування його рахунка. При виконанні такої операції за рахунком клієнта (контрагента) в банку утворюється дебетове сальдо. Іншими словами, овердрафт являє собою кредитну лінію (можливість негайного отримання кредиту), погоджену банком, якою контрагент може скористатися за допомогою свого поточного рахунка. Здебільшого поточний рахунок клієнта, як і кореспондентський рахунок банку, має кредитовий залишок. Перевищення цього залишку при проведенні розрахункових операцій як банком, так і контрагентом можливе при підписанні відповідної угоди в разі відкриття кореспондентського рахунка банку або поточного рахунка клієнта. Так документально оформлюється можлива ситуація, що має назву основний (твердий) овердрафт, оскільки ядром (основою) його є постійна сума перевищення залишку за рахунком. В угоді зазначається ліміт овердрафту, умови його використання та відсотки як плата за такий спосіб кредитування. Сума відсотків за овердрафтом обчислюється з огляду на неоплачений денний залишок за рахунком та затверджену ставку відсотків, що, як правило, перевищує відсоткову ставку, застосовувану в банку за кредитними ресурсами. За способом надання овердрафт підлягає сплаті до запитання.

Наприкінці операційного дня за фактом овердрафту, сума дебетового залишку переноситься на відповідні рахунки (табл. 7).

Зрозуміло, що наприкінці наступного дня за рахунком (банку — кореспондентського; контрагента — поточного) ситуація може змінитися за результатами проведених розрахункових операцій.

ТИПОВІ РАХУНКИ ДЛЯ ОБЛІКУ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА ОВЕРДРАФТОМ

Номер рахунка	Назва рахунка
1520	Овердрафт за кореспондентськими рахунками інших банків
1620	Овердрафт за кореспондентськими рахунками, які відкриті в інших банках
2000	Рахунки суб'єктів господарської діяльності за овердрафтом
2200	Рахунки за овердрафтом фізичних осіб

У разі поповнення коштів на рахунок, що спричиниться до кредитового сальдо, відповідна сума спрямовується на погашення овердрафту. Сума за рахунками овердрафту, що залишилася непокритою в разі недостатності коштів, переноситься на наступний день.

Якщо ж дебетовий залишок за кореспондентським рахунком (поточним рахунком) збільшиться, то на відповідну суму збільшаться й записи за рахунками овердрафту.

Відсотки за овердрафтом нараховуються щоденно або щомісяця згідно з обліковою політикою, прийнятою банком. Для розрахунка відсотків при помісячному їх нарахуванні може застосовуватися метод відсоткового числа або звичайний метод.

Сплачуються відсотки з поточного рахунка контрагента (кореспондентського рахунка банку) в терміни, передбачені угодою.

Типова кореспонденція рахунків по обслуговуванню кредитного боргу за овердрафтом (табл. 8)

Таблиця 8

ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА ДОГОВОРОМ ОВЕРДРАФТА

Дебет	Кредит	Зміст операції
2000 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності»	2600 «Поточні рахунки суб'єктів господарської»	Відображення використання клієнтом кредитних коштів
2008 Нараховані доходи за овердрафтом	6020 «Відсоткові доходи за рахунками суб'єктів господарської діяльності за овердрафтом»	Нарахована сума відсоткового доходу за овердрафтом
2600 «Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності»	2008 «Нараховані доходи за овердрафтом»	Сплата контрагентом відсотків за овердрафтом
2600 «Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності»	Рахунок прострочених відсотків	Несвоечасна сплата клієнтом відсотків за овердрафтом
2600 «Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності»	2000 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності за овердрафтом»	Погашення основного боргу за договором овердрафту

2.2 ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ РЕПО

Економічна суть операції репо полягає в тому, що це кредитна операція, здійснювана під заставу цінних паперів. Оскільки купівля (продаж) цінних паперів не проводиться, операція репо обліковується як наданий (отриманий) кредит, а не як актив у вигляді цінних паперів.

За операцією репо фінансові ризики та вигоди від володіння цінними паперами залишаються у продавця, а отже, не переходять до банку, який придбав цінні папери з умовою їхнього зворотного продажу.

Це означає, що, скажімо, в разі падіння вартості цінних паперів збитки несе продавець, а не банк, котрий їх купив. Відсотки, або дивіденди, за цими паперами отримує також продавець.

При здійсненні операції репо банк-покупець отримує винагороду у вигляді обумовленого відсотка або різниці від продажу цінних паперів за ціною вищою, ніж ціна купівлі.

При проведенні операцій репо в комерційних банках розрізняють два їх типи:

— операція прямого репо — продаж цінних паперів банку з умовою їхнього викупу в покупця;

— операція зворотного репо — купівля комерційним банком цінних паперів з умовою їхнього подальшого продажу продавцю.

За термінами здійснення операції репо поділяються на безстрокові (до запитання), строкові та овернайт.

Цінні папери, які придбані за операціями зворотного репо, обліковуються за відповідними рахунками балансу на дату здійснення платежу в сумі фактично наданих коштів.

1311 (пасивний) Кошти, які отримані від НБУ за операціями репо (Призначення рахунка: облік коштів, що отримані від Національного банку України за операціями репо).

За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що отримані від Національного банку України за операціями репо. За дебетом рахунка проводяться суми, які повернені Національному банку України за операціями репо.

1522 (активний) Кошти, які надані іншими банками за операціями репо (Призначення рахунка: облік кредитів, що надані іншим банкам за операціями репо). За дебетом рахунка проводяться суми кредитів, що надані іншим банкам за операціями репо. За кредитом рахунка проводяться суми, що надійшли від інших банків за операціями репо.

1622 (пасивний) Кошти, які отримані від інших банків за операціями репо (Призначення рахунка: облік кредитів, що отримані від

інших банків за операціями репо). За кредитом рахунка проводяться суми кредитів, що отримані від інших банків за операціями репо. За дебетом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за кредитами, що отримані від інших банків за операціями репо.

2010 (активний) Кошти, які надані суб'єктам господарської діяльності за операціями репо (Призначення рахунка: облік кредитів, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання). За дебетом рахунка проводяться суми кредитів, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання. За кредитом рахунка проводяться суми, що надійшли від суб'єктів господарювання за операціями репо.

2611 (пасивний) Кошти, які отримані від суб'єктів господарської діяльності за операціями репо (Призначення рахунка: облік коштів, що отримані від суб'єктів господарювання за операціями репо). За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що отримані від суб'єктів господарювання за операціями репо. За дебетом рахунка проводяться суми, що перераховуються суб'єктам господарювання за операціями репо.

Балансові рахунки, за якими обліковуються кошти, отримані банком за операціями репо, є пасивними, а отже, за кредитом цих рахунків проводяться кошти, що їх отримав банк в обмін на цінні папери, які є предметом операції репо.

Відповідно, за дебетом активних рахунків обліковуються суми коштів, які надані в обмін на цінні папери, котрі є предметом операції репо.

При підписанні угоди до дати розрахунка зобов'язання за операціями зворотного репо обліковуються на позабалансових рахунках:

9100 (активний) Зобов'язання з кредитування, які надані банком (Призначення рахунка: облік кредитних ліній та інших зобов'язань перед банками). За дебетом рахунка проводяться суми зобов'язань з кредитування. За кредитом рахунка проводяться суми виконаних зобов'язань (використана частина кредитів, що переходить на балансові рахунки за призначенням); суми невикористаних зобов'язань після закінчення строку дії кредитного договору.

9110 (пасивний) Зобов'язання з кредитування, які отримані від банків (Призначення рахунка: облік усіх видів зобов'язань з кредитування, що отримані від банків). За кредитом рахунка проводяться суми отриманих зобов'язань з кредитування. За дебетом рахунка проводяться суми виконаних (використана частина кредитів, що переходить на балансові рахунки за призначенням); суми невикористаних зобов'язань після закінчення строку їх дії.

9129 (активний) Інші зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам (Призначення рахунка: облік зобов'язань з кредитування клієнтів). За дебетом рахунка проводяться суми виданих зобов'я-

зав'язань. За кредитом рахунка проводяться суми виконаних зобов'язань; суми невикористаних зобов'язань після закінчення строку дії кредитного договору. У кореспонденції з контррахунком.

9900 Контррахунок для рахунків розділів 90—95 класу 9 Плану рахунків.

Сучасні тенденції в економіці України не виключають можливого зниження ринкової вартості цінних паперів, які передаються за операцією зворотного репо. За таких обставин банк може:

— вимагати від продавця надати у забезпечення додаткову кількість цінних паперів (це дозволить компенсувати різницю між вартістю цінних паперів, що початково були передані за операцією зворотного репо та їх ринковою вартістю);

— підвищити відсоткову ставку за користування кредитом, наданим за операцією репо;

— зменшити початкову суму кредиту поверненням різниці, що виникла внаслідок зниження вартості цінних паперів;

— завершити операцію зворотного репо з проведенням повного розрахунка за нею.

Відсоткову плату за проведення операції зворотного репо визначають, виходячи з відсоткової ставки (що встановлена при укладанні угоди) за фактично надані кошти. Типова кореспонденція рахунків за операцією репо (табл. 9).

Таблиця 9

ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ РЕПО

Дебет	Кредит	Зміст операції
2010 «Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання»	100 «Банкноти та монети» (2600 «Поточний рахунок», 1200 «Кореспондентський рахунок»)	Придбання цінних паперів
7103 «Комісійні витрати за операціями з цінними паперами»	100 «Банкноти та монети» (2600 «Поточний рахунок», 1200 «Кореспондентський рахунок»)	Відображення комісійних витрат за операціями з цінними паперами
2018 «Нараховані доходи за кредитами, що надані за операціями»	6021 «Відсоткові доходи за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання»	Відображення відсоткових доходів за коштами, які надані суб'єктам господарської діяльності за операціями репо
2018 «Нараховані доходи за кредитами, що надані за операціями»	6021 «Відсоткові доходи за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання»	Відображення суми нарахованого доходу за операцією репо

Дебет	Кредит	Зміст операції
100 «Банкноти та монети» (1200 «Кореспондентський рахунок»)	2010 «Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання»	Відображення операції з продажу цінних паперів за операцією репо
100 «Банкноти та монети» (1200 «Кореспондентський рахунок»)	2018 «Нараховані доходи за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання»	Відображення суми нарахованого доходу за операцією репо

2.3. ОБЛІК СУБОРДИНОВАНИХ КРЕДИТІВ ТА ОПЕРАЦІЙ З ДИСКОНТУ ВЕКСЕЛІВ

Субординований кредит — це кредит, за котрим передбачено, що в разі ліквідації позичальника цей кредит буде сплачуватися в останню чергу серед інших кредиторів, тобто після того, як будуть задоволені вимоги всіх інших кредиторів, але до задоволення вимог акціонерів.

Субординований кредит, якщо він не оформлений у вигляді боргових цінних паперів, обліковується як звичайний довгостроковий інвестиційний кредит, але він має певні особливості. Виплата відсотків за таким кредитом може бути призупинена (якщо це зазначено в угоді) в разі:

- введення режиму санації позичальника;
- відсутності позитивного фінансового результату у позичальника за відповідний період;
- за ініціативою позичальника.

Такі кредити, як правило, довгострокові або не мають визначеного строку (безстрокові). У разі безстрокового кредиту в угоді зазначається, що погашення може здійснюватись лише за ініціативою позичальника.

Відсоткова ставка за субординованими кредитами може бути фіксованою або плаваючою (в тому числі змішана, частина якої залежить від прибутку, а решта — фіксована).

Видача, погашення та нарахування відсотків за субординованими кредитами обліковуються аналогічно методам обліку інших кредитів.

Якщо відсоткова ставка за кредитом складається з фіксованої та плаваючої частин, то відсоткові платежі за фіксованою ставкою нараховуються у звичайному порядку безперервно; частина відсоткових платежів за субординованим кредитом, що залежить від результатів діяльності позичальника, нараховується лише в разі отримання відповідних підтверджуючих документів (наприклад, річного звіту, затвердженого зборами акціонерів; табл. 10).

Таблиця 10

**СХЕМА ОБЛІКУ ЗАБОРГОВАНОСТІ
ЗА СУБОРДИНОВАНИМ КРЕДИТОМ
У ПРОЦЕСІ ОБСЛУГОВУВАННЯ БОРГУ**

Дебет	Кредит	Зміст операції
1524 «Довгострокові кредити, що надані іншим банкам» (2074 «Довгострокові кредити, що надані суб'єктам господарювання за участю кредитів Національного банку України»)	2600 «Поточний рахунок клієнта», 120 «Кореспондентський рахунок банку»	Відображення видачі кредиту
2078 «Нараховані доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання»	6017 «Відсоткові доходи за довгостроковими кредитами, що надані іншим банкам» (6027 «Відсоткові доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання»)	Відображення нарахування відсотків
2600 «Поточний рахунок клієнта», 120 «Кореспондентський рахунок банку»	2078 «Нараховані доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання»	Відображення сплати відсотків

Операції банків з векселями можна поділити на кредитні та депозитні. Ідеться про операції, які пов'язані з випуском векселів та операції, які пов'язані з обігом векселів. До кредитних операцій банків відносяться операції з дисконтування векселів, форфейтингові операції з надання ломбардних кредитів під заставу векселів. До позабалансових кредитних операцій, які здійснюються банком, належать операції з надання акцептів, авальювання та індосамент векселів.

Дисконтна операція банку з вексями є кредитна операція, за якою банк купує у векселедержателя вексель до настання терміну платежу за ним. Передача векся векселедержателем у повну власність банку здійснюється шляхом передавального напису — індо-саменту на його ім'я. Кошти, що сплачуються при цьому банком, є кредитом векселедержателю.

Через особливий характер вексельного права вексельний кредит має деякі відмінності від звичайних кредитів:

— особа, яка отримує кредит — пред'явник векся та особа, яка погашає кредит — платник за векселем є різними особами;

— відповідальність за погашення вексельного кредиту несуть разом пред'явник векся і платник за векселем;

— вексельний кредит погашається в точно встановлений термін — строк платежу за векселем — є одноразовим платежем. При цьому вексельний кредит не може бути пролонгований.

При проведенні банком операції врахування векселів банк керується своєю обліковою політикою.

Купівля векся здійснюється за ціною, що нижча від ціни, означеної на векселі, тобто з дисконтом. Дисконт є відсотковим доходом банку, що має обліковуватися за принципом нарахування. Крім відсоткового доходу у вигляді дисконту, за цією операцією банк звичайно отримує комісійний дохід за інкасування векселів.

Врахування банком векселів, що пред'являються клієнтом-векселедержателем, здійснюється в межах певної суми. Розмір цієї суми визначається розміром кредитної лінії, яку банк відкриває клієнтові. При укладенні угоди на відкриття кредитної лінії банк відображає її позабалансом таким бухгалтерським проведенням:

Дебет	Кредит
9129 «Інші зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам»	9900 «Контррахунки та позабалансова позиція банку»

При пред'явленні клієнтом векселів для врахування банк перевіряє його формальну відповідність нормам вексельного права. Якщо немає будь-яких претензій до векся, то банк оплачує вексель і перераховує відповідну суму клієнту, який подав вексель для врахування. При цьому здійснюється бухгалтерське проведення (табл. 11).

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ВЕКСЕЛЯМИ**

Дебет	Кредит	Сума
2020 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності за врахованими векселями»	2600 «Поточний рахунок клієнта», 120 «Кореспондентський рахунок банку»	Сума номінальної вартості векселя за вирахуванням суми дисконту
2020 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності за врахованими векселями»	2026 «Неамортизований дисконт за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності»	Сума дисконту
9900 Контррахунок	9129 «Зобов'язання з кредитування»	На суму зменшення зобов'язань
2600 «Поточний рахунок клієнта, кореспондентський рахунок банку»	2020 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності за врахованими векселями»	На суму погашення кредиту
2027 «Опротестовані векселі суб'єктів господарської діяльності»	2020 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності за врахованими векселями»	Сума не сплачена по векселю при настанні обумовленого терміну
2600 «Поточний рахунок клієнта», 1200 «Кореспондентський рахунок банку»	2027 «Опротестовані векселі суб'єктів господарської діяльності»	Сума сплачена по опротестованому векселю
2600 «Поточний рахунок клієнта», 1200 «Кореспондентський рахунок банку»	2092 «Сумнівна заборгованості за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності»	На суму заборгованості, що видається сумнівною

2.4. ОБЛІК ДОКУМЕНТАРНОГО АКРЕДИТИВА

Операції з документарного акредитива для цілей фінансового обліку поділяються на операції: з непокритими акредитивами, з покритими акредитивами.

Непокритий акредитив є невідкличним зобов'язанням банку перед продавцем здійснити оплату за товар. Отже, за даним видом акредитива банк не блокує кошти клієнта для проведення платежів проти отриманих документів (акредитивна форма безготівкових

розрахунків), а тому бере на себе можливі кредитні ризики. У разі відкличного акредитива, банк фактично не несе кредитного ризику, а тому обліковує такий акредитив позасистемно.

У разі невідкличного акредитива банк гарантує сплату зобов'язання свого клієнта перед постачальником. Тому банк несе кредитний ризик і повинен його обліковувати. У момент відкриття невідкличного непокритого акредитива робиться певні проведення (табл. 12).

Таблиця 12

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ
ОПЕРАЦІЙ З ДОКУМЕНТАРНИМ АКРЕДИТИВОМ**

Дебет	Кредит	Операція
9122 «Непокриті акредитиви»	9900 «Контррахунок групи 990»	Для відкриття невідкличного непокритого акредитиву робиться проведення
9900 Контррахунок	9122 «Непокриті акредитиви»	Емітуючий банк додатково ставить свою візу або повідомляє покупцеві про аномалії в них
2050 «Короткострокові кредити суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями», 204 «Кредити за внутрішніми торговельними операціями»	1500 «Кореспондентський рахунок в іншому банку»	Відображення обліку кредиту, отриманого клієнтом
9001 «Підтвержені акредитиви»	9900 «Контррахунок групи 990»	При підтверженні акредитиву банк надає зобов'язання сплатити постачальникові кошти в разі неплатоспроможності покупця та емітуючого банку
9900 Контррахунок	9001 «Підтвержені акредитиви»	Сплата коштів з рахунка банку-кореспондента, згідно з умовами акредитива, одразу після перевірки документів або з обумовленою затримкою (якщо документи проходять через банк, що підтверджує акредитив)
9900 Контррахунок	9002 «Акцепти, які надані банкам» (сторнування)	При авансуванні покупця підтверджуючим банком, коли строк відстрочки закінчився, банк фактично надає кредит емітуючому банку, який обліковується за рахунком групи
1523 «Інші короткострокові кредити, які надані іншим банкам»	2600 «Поточний рахунок постачальника» або 1500 «Кореспондентський рахунок в іншому банку»	

Покритий акредитив — це такий акредитив, за яким банк блокує кошти клієнта на окремому рахунку для здійснення можливого платежу проти отриманих документів, тому за операціями покритого акредитиву банк не несе кредитного ризику. Блоковані кошти за такими операціями обліковуються за рахунком «Кошти в розрахунках».

3. ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПОЗАБАЛАНСОВИХ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Кредит починає існувати як актив з того часу, коли банк взяв на себе безвідкличне зобов'язання з кредитування клієнта (контрагента). У разі коли дата операції (дата укладення контракту) і дата перерахування коштів клієнту не збігаються, тобто виникає розрив між цими двома операціями, банк відображає поза балансом факт виникнення зобов'язання. Отже, поза балансом обліковуються майбутні активні операції банку. Їхній вплив на активи залежить від виконання певних умов. Зобов'язання вважаються безвідкличними, виконання яких у разі настання цих умов обов'язкове (винятком можуть бути лише форс-мажорні обставини).

До кредитних операцій, що обліковуються позабалансом, належать:

— гарантії, тобто не що інше як умовні зобов'язання, імовірність виконання яких залежить від платоспроможності та фінансового стану контрагента. До них належать надані акцепти та індосаменти, підтверджені безвідкличні акредитиви;

— тверді зобов'язання з кредитування, за якими банк повинен виплатити або авансувати грошові кошти в разі прийнятого контрагентом рішення скористатися ними. До них належать невикористані кредитні лінії, залишок за овердрафтом, непокриті акредитиви.

Позабалансові зобов'язання, які виникають як наслідок укладених контрактів, обліковуються за розділами 90—95 класу 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків. За відповідними рахунками цих розділів обліковуються також умовні виплати, точна сума яких буде визначена при фактичному виконанні певних умов або настанні подій. Їх умовність буде змінена на зобов'язання, тільки-но вони стануть імовірними. До настання цього вони не ма-

ють характеру кредитного ризику (наприклад, виплати штрафів, що знаходяться на стадії судового розгляду). Тому банки мають оцінювати ризик відтоку коштів та створювати резерви за цими ризиками та платежами.

Комісійна винагорода, яку отримують банки при здійсненні позабалансових кредитних операцій, прирівнюється до відсоткової, а отже, обліковується за відповідними рахунками 609 групи Плану рахунків. Як гарантії, так і умовні зобов'язання виникають того дня, коли банк підтверджує, що зобов'язання контрагентом перед третьою стороною будуть виконані. Саме тому такі операції класифікуються як гарантійні і означають, що в разі неплатоспроможності контрагента (або за будь-яких інших подібних обставин) банк як гарант погасить усі зобов'язання контрагента перед третьою стороною.

До гарантійних операцій належать поручительства, операції акцепту платіжних документів, авалування векселів, індосаменту, боргових цінних паперів, підтвердження безвідкличних акредитивів. За Планом рахунків гарантії та інші умовні зобов'язання класифікуються за контрагентами:

- гарантії, надані клієнтам від імені банків, обліковуються як гарантії банкам;
- гарантії, надані банкам від імені клієнтів, обліковуються як гарантії клієнтам;
- гарантії, отримані від Уряду України, обліковуються окремо.

Такий підхід означає, що кредит, у разі неплатоспроможності контрагента (банку чи суб'єкта господарської діяльності), йому буде наданий, оскільки банк виступив гарантом за виконання зобов'язань перед третьою стороною.

Гарантії бувають надані та отримані.

Гарантії, які були надані клієнтам і за якими існує реальна ймовірність того, що банк змушений буде платити за зобов'язаннями цього клієнта, обліковуються на відповідних рахунках сумнівних гарантій (табл. 13).

Невикористані позабалансові зобов'язання можуть списуватися з обліку в разі:

- отримання клієнтом кредиту в межах відкритої кредитної лінії;
- використання можливостей овердрафту;
- виплати банком коштів у погашення виданої гарантії.

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ГАРАНТІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ**

Дебет	Кредит	Операція
9010 «Прості гарантії, що отримані від банків»	9900 Контррахунок	Відображення зобов'язання щодо відкриття кредитної лінії
9129 «Інші зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам»	9900 Контррахунок	Зобов'язання перед клієнтом
2020 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності за врахованими векселями»	2026 «Неамортизований дисконт за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності»	Відображення векселя за номінальною вартістю під вікриту гарантію
2020 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності за врахованими векселями»	2600 «Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності»	Відображення неамортизованого дисконту
2026 «Неамортизований дисконт за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності»	6022 «Відсоткові доходи за рахунками суб'єктів господарської діяльності за врахованими векселями»	Амортизації дисконту
2028 «Нараховані доходи за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності»	6022 «Відсоткові доходи за рахунками суб'єктів господарської діяльності за врахованими векселями»	Нарахування відсоткових доходів
9010 «Прості гарантії, що отримані від банків»	9900 Контррахунок 65 000	Відображення зобов'язання щодо відкриття кредитної лінії
1819 «Інша дебіторська заборгованість за операціями з банками»	2020 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності за врахованими векселями»	Погашення векселя іншим Банком (беніфіціаром)

4. ОБЛІК ЗАСТАВИ

Цінні папери та інші активи, які є предметом застави, мають обліковуватися за ринковою вартістю з урахуванням дисконту, який відображає зміну ринкової вартості активу, а також можливі резер-

ви на втрати від примусового продажу цих цінностей. Як правило, дисконт дорівнює 20—50 % від ринкової вартості активу. Ринкова вартість застави переглядається на час оцінювання розміру необхідного резерву під основну кредитну операцію. При визначенні ринкової вартості застави беруться до уваги фактичний та перспективний стан кон'юнктури ринку, довідкові дані про рівень цін, зокрема:

— отримані в письмовій формі дані про ціни на аналогічну продукцію від підприємства-виробника;

— довідки про рівень цін торговельних організацій та постачальників;

— відомості про ціни, що надруковані в засобах масової інформації та спеціальній літературі;

— експертні оцінки про ринкову вартість об'єктів основних засобів консультаційних та інших спеціалізованих організацій.

Власні активи, що надані банком під заставу і які лишаються його власністю, обліковуються за балансом, але за окремими рахунками. Одночасно зобов'язання банку за переданими в заставу активами обліковуються за позабалансом:

Д-т 9510 Надана застава

К-т 9900 Контррахунок групи 990.

Якщо банк передає в заставу грошові кошти, вони обліковуються за рахунками гарантійних депозитів, які в класі 1 Плану рахунків виділені на синтетичному рівні — рахунок 1511 «Гарантійні депозити в інших банках».

Активи, отримані в заставу, обліковуються за позабалансом, крім грошових депозитів.

Якщо банк отримує в заставу грошові кошти, вони обліковуються за рахунками гарантійних депозитів, які в класі 1 Плану рахунків виділені на синтетичному рівні — рахунок 1611 «Гарантійні депозити інших банків».

Банк здійснює оцінку ринкової вартості отриманого забезпечення з урахуванням дисконту, але його балансова вартість (у тому числі отриманих) не повинна бути вища за вартість основної операції (включаючи відсотки), яку це забезпечення страхує.

Положенням «Про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями комерційних банків» (затверджено постановою Правління НБУ від 27.03.1998 р. за № 122) та доповненнями до нього (постанова Правління НБУ від 16.12.1998 р. за № 520) визначено порядок створення загальних та спеціальних резервів і погашення безнадійної кредитної заборгованості за рахунок коштів цих резервів.

Облік збільшення та зменшення суми резервів проводиться за такими рахунками:

7701	Відрахування резервів під заборгованість інших банків
7702	Відрахування в резерв під заборгованість за наданими кредитами клієнтам

Комерційні банки створюють резерви для відшкодування можливих втрат за основним боргом (без відсотків та комісій) за всіма видами наданих кредитів у національній та іноземній валютах за винятком бюджетних кредитів, а також кредитів між установами в системі одного комерційного банку.

Щоб оцінити фінансовий стан позичальника — юридичної особи, комерційний банк має враховувати такі економічні показники його діяльності: обсяг реалізації, прибутки та збитки, рентабельність, ліквідність, грошові потоки, склад та динаміку дебіторсько-кредиторської заборгованості, собівартість продукції. Також мають бути враховані суб'єктивні фактори: ефективність управління позичальника, його ринкова позиція і залежність від циклічних та структурних змін в економіці та галузі, погашення кредитної заборгованості позичальником у минулому, професіоналізм керівництва.

Згідно з оцінкою фінансового стану позичальника та перспектив його розвитку кредити слід відносити до таких категорій:

клас А — фінансова діяльність дуже добра і дає змогу погашати основну суму кредиту і відсотки за ним у встановлені строки;

клас Б — фінансова діяльність добра, але немає можливості підтримувати її на цьому рівні протягом тривалого часу;

клас В — фінансова діяльність задовільна, але спостерігається чітка тенденція до погіршення;

клас Г — фінансова діяльність погана і спостерігається її чітка циклічність протягом коротких періодів;

клас Д — фінансова діяльність свідчить про збитки і очевидно, що ні основна сума кредиту, ні відсотки за ним не можуть бути сплачені.

Погашення позичальником кредитної заборгованості за основним боргом та відсотки за ним є:

— добрим, якщо заборгованість за кредитом і відсотками сплачується у встановлені строки та за кредитом, пролонгованим один раз на строк не більше ніж 90 днів;

— слабким, якщо прострочена заборгованість за кредитом та відсотками становлять не більше ніж 90 днів чи заборгованість за

кредитом, пролонгованим на строк понад 90 днів, якщо відсотки сплачуються;

— недостатнім, якщо прострочена заборгованість за кредитом та відсотками становить понад 90 днів чи заборгованість за пролонгованим кредитом перевищує 90 днів і відсотки не сплачуються.

При визначенні розміру резерву сума заборгованості за кожним позичальником окремо зменшується на вартість гарантій і застави.

У розрахунок розміру резерву вартість заставного майна (майнових прав) позичальника (за винятком державних цінних паперів) включається в розмірі не більше ніж 50 % вартості, визначеної договором застави. Враховуючи кон'юнктуру ринку, комерційний банк зобов'язаний один раз на рік, а в разі пролонгації кредитного договору — під час кожної пролонгації переглядати вартість заставного майна, визначеної договором застави.

Відповідно до перелічених критеріїв кредитний портфель банків класифікується за такими групами (табл. 14).

Таблиця 14

**КЛАСИФІКАЦІЯ
КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКІВ**

Клас позичальника	Погашення заборгованості		
	добре	слабке	недостатнє
А	Стандартний	Під контролем	Субстандартні
Б	Під контролем	Субстандартний	Сумнівний
В	Субстандартний	Сумнівний	Безнадійний
Г	Сумнівний	Безнадійний	Безнадійний
Д	Безнадійний	Безнадійний	Безнадійний

Методику віднесення того чи іншого підприємства до кожного класу банк розробляє самостійно і керується нею в процесі кредитування.

Резерв має бути сформовано щодо кожної групи кредитів у повному обсязі відповідно до сум фактичної заборгованості за групами ризику та встановленого рівня резерву з розподілом за видами валют (табл. 15).

**ГРАДАЦІЯ СТУПЕНІВ РИЗИКУ ЗАЛЕЖНО
ВІД ГРУП КЛАСИФІКАЦІЇ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ**

Групи кредитів	Рівень резерву (ступінь ризику), %
Стандартні	2
Під контролем	5
Субстандартні	20
Сумнівні	50
Безнадійні	100

Комерційний банк формує резерв під стандартну і нестандартну заборгованість в повному обсязі щоквартально. Якщо банк має філії, резерв формується окремо головним банком, окремо підвідомчими установами. Резерв під стандартну заборгованість за кредитами обліковується на балансі головного банку. Резерв під нестандартну заборгованість за кредитами обліковується на балансі установ банку, які зареєстровані як платники податку. За повноту формування резервів відповідальність несе головний банк (юридична особа).

До сукупної заборгованості за кредитами, гарантіями та поручками, які фактично надані, належить заборгованість за балансовими рахунками 1510—1517, 1520—1527, 1581, 1582, 1589, 2000, 2010, 2020, 2027, 2030, 2037, 2040, 2045—2047, 2050, 2055—2057, 2061, 2062, 2065—2067, 2070—2077, 2090—2099, 2100—2107, 2110—2117, 2190, 2191, 2198, 2199, 2200—2207, 2210—2217, 2290, 2291, 2299, 9000, 9002, 9020, 9090, 9091.

Резерв формується головним банком та його філіями. Резерв під стандартну заборгованість за кредитами обліковується на балансі головного банку, а резерв під нестандартну заборгованість — на балансі установ банку, які зареєстровані як платники податку. За повноту формування резервів відповідальність несе головний банк (юридична особа).

Резерви поділяються на такі:

— спеціальні резерви — створюються для відшкодування можливих збитків за кредитами, дебіторською заборгованістю банків та іншими активами;

— загальні резерви — створюються для відшкодування можливих непередбачених ризиків.

У фінансовому обліку спеціальні резерви створюються за всіма видами активів у необхідних сумах.

Спеціальні резерви обліковуються на контраktivних рахунках:

* Групи 159 — балансові рахунки: 1590 «Резерви під нестандартну заборгованість інших банків»; 1591 «Резерви під стандартну заборгованість інших банків». Названі рахунки є контраktivними до рахунків розділу 15 «Кошти в інших банках».

* Групи 240 — балансові рахунки: 2400 «Резерви під нестандартну заборгованість за кредитами, які надані клієнтам»; 2401 «Резерви під стандартну заборгованість за кредитами, які надані клієнтам». Ці рахунки є контраktivними до рахунків розділів 20 «Кредити, які надані суб'єктам господарської діяльності», 21 «Кредити, які надані органам загального державного управління», 22 «Кредити, які надані фізичним особам».

У фінансовому обліку відрахування до резерву В повному обсязі визнається витратною статею. Відрахування до резервів супроводжується відповідними бухгалтерськими проведеннями (табл. 16).

Таблиця 16

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ВІДРАХУВАНЬ ДО РЕЗЕРВІВ БАНКУ**

Дебет	Кредит
7701 «Відрахування у резерв під заборгованість інших банків»	1590 «Резерви під нестандартну заборгованість інших банків»
7701 «Відрахування у резерв під заборгованість інших банків»	1591 «Резерви під стандартну заборгованість інших банків»
або	
7702 «Відрахування в резерв під заборгованість за наданими кредитами клієнтам»	2400 «Резерви під нестандартну заборгованість за кредитами, які надані клієнтам»
7702 «Відрахування в резерв під заборгованість за наданими кредитами клієнтам»	2401 «Резерви під стандартну заборгованість за кредитами, які надані клієнтам»

Зменшення розрахункової суми резервів здійснюється кредитуванням рахунків групи 770 «Відрахування в резерви» та дебетуванням рахунка сформованого резерву. Формування резервів в іноземній валюті бухгалтерські записи виконуються з урахуванням офіційного курсу на день операції. Резерви формуються за кожною валютою окремо. Переоцінка резервів в іноземній валюті від зміни курсів відноситься на балансовий рахунок 6204 «Результат від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами».

При списанні безнадійної заборгованості за рахунок резервів в дебет йде відповідний контрактивний рахунок сформованого резерву, а в кредит — відповідний рахунок сумнівної заборгованості.

Списана безнадійна заборгованість за рахунок спеціальних резервів обліковується за групою позабалансових рахунків, типова кореспонденція рахунків наведена в табл. 17.

Таблиця 17

ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ БЕЗНАДІЙНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА РАХУНОК СПЕЦІАЛЬНИХ РЕЗЕРВІВ

Дебет	Кредит
961 «Борги, списані у збиток»	9910 Контррахунки для рахунків розділів 96—98
1200 «Кореспондентський рахунок», 2600 «Рахунок клієнта»	770 «Відрахування в резерви»

Одночасно здійснюється проведення за кредитом групи позабалансових рахунків 961 «Борги, списані у збиток».

Після закінчення строку позовної давності, якщо списаний актив не було повернуто, здійснюється аналогічне проведення.

Списана безнадійна заборгованість враховується за групою позабалансових рахунків 961 «Борги, списані у збиток». При цьому дебетується 961 Борги, списані у збиток, та за кредитом заборгованість списується на 9910 Контррахунки для рахунків розділів 96—98.

Повернення раніше списаної суми безнадійної заборгованості обліковується за дебетом Кореспондентський рахунок, рахунок клієнта та кредитом 771 Списання безнадійних активів (якщо повернення здійснюється протягом поточного року) або кредитом 671 Повернення списаних активів (якщо повернення здійснюється в наступному році).

Одночасно здійснюється проведення за кредитом групи позабалансових рахунків 961 «Борги, списані у збиток».

Після закінчення строку позовної давності, якщо списаний актив не було повернено, здійснюється аналогічне проведення.

Комерційний банк використовує резерви на погашення безнадійної кредитної заборгованості за основним боргом, яка обліковується на балансових рахунках як сумнівна.

Безнадійна кредитна заборгованість відшкодовується за рахунок резерву під нестандартну заборгованість. Безнадійна заборгованість позичальника, визнаного банкрутом у встановленому порядку, списується за рахунок резерву під нестандартну заборгованість після прийняття арбітражним судом рішення про визнання позича-

льника банкрутом. Заборгованість, яка забезпечена заставою, погашається в порядку, передбаченому Законом України «Про заставу». У разі, якщо частина кредитної заборгованості залишилась непогашеною внаслідок недостатності коштів, одержаних від реалізації майна позичальника, переданого в заставу, ця частина заборгованості списується за рахунок резерву під нестандартну заборгованість.

Комерційні банки зобов'язані продовжувати роботу з клієнтами щодо повернення ними боргу, списаного за рахунок резервів, протягом строку позовної дії. На сьогодні цей термін становить три роки. Якщо протягом строку позовної давності комерційному банку не вдалося погасити безнадійну кредитну заборгованість, то вона вважається повністю безнадійною і списується з позабалансових рахунків.

Загальні резерви формуються за рішенням загальних зборів банку на різні види ризиків за рахунок прибутку, який залишився після сплати дивідендів, проведенням, поданим у табл. 18.

Таблиця 18

ОБЛІК ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВІВ

Дебет	Кредит	Зміст операції
5040 «Прибуток чи збиток минулого року, що очікує затвердження»	5020 «Загальні резерви»	Формування загальних резервів
5030 «Прибутки чи збитки минулого року «	5020 «Загальні резерви»	Поповнення резервного фонду
5020 «Загальні резерви»	5030 «Прибутки чи збитки минулого року»	Зменшення резервного фонду

5. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ

Кредитний ризик — це можливість виникнення збитків унаслідок несплати чи простроченої оплати клієнтом своїх фінансових зобов'язань. Кредитному ризику піддається як кредитор (банк), так і позичальник (підприємство).

Під кредитним ризиком розуміють можливість того, що компанія не зуміє погасити свої борги вчасно і цілком. Відзначимо три основних джерела погашення боргів:

- кошти, отримані в результаті діяльності компанії;
- кошти, отримані компанією в результаті продажу фіксованих активів чи запасів цінних паперів;

— додаткові нові кошти, наприклад, отримана компанією нова позичка чи випуск власних акцій.

Кредитний ризик вимірюється за допомогою коефіцієнта залежності. Гіринг — це коефіцієнт, суть якого у визначенні співвідношення розміру позикового капіталу, по якому нараховуються відсотки, і акціонерного капіталу. Для визначення гіринга потрібно визначити акціонерний і позиковий капітали.

Акціонерний капітал — капітал, сформований за рахунок простих акцій, що перебувають в обігу, плюс балансова вартість резервів.

Позиковий капітал — капітал, що складається з банківських позик, комерційних позичок і боргових зобов'язань.

Гіринг = Позиковий капітал / Акціонерний капітал.

Вважається, що гіринг компанії високий, якщо коефіцієнт перевищує 100 %. Це відбувається в тому випадку, якщо позиковий капітал є головним джерелом фінансових засобів, необхідних для бізнесу.

Високий гіринг говорить про високий кредитний ризик. Однак немає визначеного рівня гіринга, перевищення якого означає, що кредитування компанії стає неодмінно ризикованим. Зміни гіринга погоджують зі зміною економічної ситуації і ситуації на ринку. Одним з найважливіших коефіцієнтів при аналізі кредитного ризику є відсоткове покриття. Його суть полягає в зіставленні відсоткових виплат компанії із сумами її прибутку, з яких робляться ці виплати. Цей коефіцієнт відбиває здатність компанії виконувати свої зобов'язання з виплати відсотків за кредит. Саме в можливості того, що компанія не зможе виплатити відсоток, і полягає небезпека при високому гіринзі. Коефіцієнт відсоткового покриття визначається так:

Коефіцієнт % покриття = Прибуток
до виплати відсотків і податків / Відсоткові виплати

Подвійне і менше відсоткове покриття вважається дуже низьким. Потрійне покриття є граничним; лише після того, як воно буде перевищено, витрати на виплату відсотків будуть вважатися прийнятними. Однак низьке відсоткове покриття в одному році може бути лише тимчасовим явищем, що зникне, якщо зросте прибуток чи упадуть затрати на відсотки. Низьке відсоткове покриття, що погіршується з року в рік, викликає велику тривогу в компанії.

При аналізі кредитоспроможності можна користатися ще одним показником — коефіцієнтом заборгованості (к. з.). Він фіксує ту частину загальної вартості активів компанії, що фінансується за рахунок кредиту.

$$\begin{aligned} \text{К. З.} &= \text{Загальна сума заборгованості} / \\ &/ \text{Чиста вартість фіксованих активів} + \\ &+ \text{Загальна вартість поточних активів.} \end{aligned}$$

Більш високий коефіцієнт говорить про більш високий кредитний ризик. Значення коефіцієнта, що перевищує 50 %, указує на високий рівень загальної заборгованості. Існує чотири потенційних джерела коштів для сплати боргів: комерційні операції, продаж фіксованих активів, вишукування нових коштів і гарантії третьої сторони.

Аналіз руху коштів — це оцінка здатності компанії генерувати кошти для погашення своїх боргів. Основним джерелом засобів є звичайно грошові надходження від проведених компанією комерційних операцій.

Кредитний ризик для банків складається із сум заборгованості позичальників за банківськими позичками, а також із заборгованості клієнтів за іншими угодами.

Компанії також можуть піддаватися визначеному кредитному ризику у своїх операціях з банком. Якщо компанія має багато вільних коштів, які вона поміщає на банківський депозит, то при виникненні ризику ліквідації банку компанія втратить більшість своїх внесків. Також існує відсотковий ризик при розміщенні занадто великого депозиту в одному банку, тому що цей банк, усвідомлюючи, що компанія є регулярним вкладником, може не запропонувати таку саму високу ставку відсотка за новим внеском, який компанія могла б одержати в іншому банку.

Схильність кредитному ризику існує протягом усього періоду кредитування. При наданні комерційного кредиту ризик виникає з моменту продажу і залишається до моменту одержання платежу за угодою. При банківській позичці період схильності кредитному ризику приходить на весь час до настання терміну повернення позички. Величина кредитного ризику — сума, що може бути втрачена при несплаті чи простроченні виплати заборгованості. Максимальний потенційний збиток — це повна сума заборгованості у випадку її невиконання клієнтом. Прострочені платежі не приводять до прямих збитків, а виникають непрямі збитки, що являють собою витрати за відсотками (через необхідність фінансувати дебіторів протягом більш тривалого часу, ніж необхідно) чи втрату відсотків, які можна було б одержати, якби гроші були повернуті раніш і поміщені на депозит. Незважаючи на те, що кредитний ризик великий для кредитів компаніям, що знаходяться в складному становищі, банки все-таки змушені надавати ці кредити, щоб не втрачати можливих прибутків.

Якщо економіка знаходиться в найнижчій точці спаду, то кредитний ризик при ухваленні рішення про кредитування значно менший, ніж у випадку економічного буму. Це зв'язано з тим, що якщо компанія одержує прибутки в період рецесії, то, як видно, у перспективі, коли економічні умови покращаться, вона виживе і буде процвітати.

Компанії, що перевищують нормальний обсяг продаж, мають високий ступінь ризику. Надмірний обсяг продаж (овертрейдинг) виникає у випадку, коли компанія дуже високо оцінює свої ресурси і намагається підтримати занадто великий обсяг ділової активності при недостатніх джерелах фінансування. Підприємство, що все більш залежить від короткострокових кредитів, відтягаючи терміни платежів постачальникам за податковими рахунками, зрештою може опинитися в стані кризи припливу коштів.

Постійні витрати підприємств — це щомісячні чи щорічні витрати, сума яких залишається однаковою, незважаючи на підйом або зниження ділової активності протягом даного періоду часу. Перемінні витрати являють собою витрати, що збільшуються при підвищенні обсягу продаж і стають меншими його зменшення. Компанії, витрати яких в основному постійні, здатні використати значне збільшення прибутку при підвищенні обсягу продаж, але вони урадливі при будь-якому спаді темпів продаж. У цьому випадку надходжень буде менше, а витрати залишаться на колишньому рівні. У результаті прибуток і надходження коштів знизяться. Можна сказати, що в компаній, які мають високі постійні витрати і діють на ринку з перемінним обсягом продаж, високий ступінь кредитного ризику. У компанії з надмірними зобов'язаннями по інвестуванню високий кредитний ризик.

ТЕМА 6

ОБЛІК ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Мета: напрацювання студентами теоретичних знань з організації та основних принципів роботи з валютними операціями комерційного банку, засвоєння методики відображення валютних операцій в обліку.

Об'єкт: валютні операції комерційних банків.

1. СУТНІСТЬ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Одним із напрямів банківського бізнесу є його діяльність на валютному ринку, яка представлена як операціями клієнтів, так і безпосередньо власними операціями банків. Крім цього, банкам належить функція агента валютного контролю, яка зобов'язує їх здійснювати контроль за дотриманням вимог валютного законодавства.

Валютними операціями є господарські операції, вартість яких визначається в іноземній валюті, або ті, що потребують розрахунків в іноземній валюті.

Для правильного відображення в бухгалтерському обліку операцій з іноземною валютою слід усвідомити такі терміни та поняття:

— валютні цінності — валюта України, іноземна валюта, платіжні документи, що виражені в іноземній валюті;

— валюта України (гривня) — грошові знаки у формі банкнот, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу;

— іноземна валюта — іноземні грошові знаки у формі банкнот, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу;

— платіжні документи, що виражені в іноземній валюті: іменні чеки, виражені в іноземній валюті (далі — іменні чеки), дорожні чеки, виражені в іноземній валюті (далі — дорожні чеки).

Резиденти:

— фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства, які мають постійне місце проживання на території України, у тому числі ті, що тимчасово перебувають за кордоном);

— юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо), з місцезнаходженням на території України, які здійснюють свою діяльність на підставі законів України;

— дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва України за кордоном, які користуються імунітетом і дипломатичними привілеями, а також філії та представництва підприємств і організацій України за кордоном, що не здійснюють підприємницької діяльності.

Нерезиденти:

— фізичні особи (іноземні громадяни, громадяни України, особи без громадянства, які мають постійне місце проживання за межами України, у тому числі ті, що тимчасово перебувають на території України);

— юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва), з місцезнаходженням за межами України, які створені й діють відповідно до законодавства іноземної держави, в тому числі юридичні особи та інші суб'єкти підприємницької діяльності з участю юридичних осіб та інших суб'єктів підприємницької діяльності України;

— розташовані на території України іноземні, дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва, міжнародні організації та їхні філії, що користуються імунітетом і дипломатичними привілеями, а також представництва інших організацій і фірм, які не здійснюють підприємницької діяльності на підставі законів України.

Обмінні операції — операції, які виконуються у двох різних валютах (причому одна з них може бути національною валютою) і впливають на валютну позицію банку.

Валютна позиція банку — залишки коштів в іноземній валюті, які формують активи та пасиви (з урахуванням позабалансових вимог та зобов'язань за незавершеними операціями) у відповідних валютах. Існують закриті та відкриті валютні позиції.

Закрита валютна позиція — валютна позиція у відповідній валюті, коли активи та пасиви (з урахуванням позабалансових вимог та зобов'язань за незавершеними операціями) зберігаються.

Відкрита валютна позиція — різниця між залишками коштів у іноземній валюті, що формують активи та пасиви (з урахуванням у позабалансових вимогах та зобов'язаннях за незавершеними операціями) у відповідних валютах, внаслідок якої з'являється можливість отримати додаткові прибутки або ризик додаткових збитків у результаті зміни обмінних курсів валют.

Коротка відкрита валютна позиція — відкрита валютна позиція у відповідній валюті, коли пасиви та позабалансові вимоги перевищують пасиви та позабалансові зобов'язання.

Найпоширенішими валютними операціями, що виконуються банками, є:

1. Неторговельні операції:

— з купівлі-продажу готівкової іноземної валюти фізичними особами;

— купівлі-продажу безготівкової іноземної валюти фізичними особами;

— приймання готівки на інкасо;

— видача дозволу на вивезення валюти;

— конвертація валюти за дорученням клієнта;

— операції з чеками та платіжними картками;

— операції за переказами в іноземній валюті.

2. Операції з торгівлі іноземною валютою на Міжбанківському валютному ринку України (МВРУ):

— укладання угод з метою хеджування ризиків; укладання угод з метою отримання спекулятивного прибутку;

— укладання угод з метою виконання доручень клієнтів;

— укладання угод для виконання власних зобов'язань банку;

— укладання угод купівлі однієї іноземної валюти за іншу.

3. Операції в іноземній валюті, що виконуються за дорученням клієнтів банку:

— відкриття та обслуговування поточних і вкладних (депозитних) рахунків суб'єктів підприємницької діяльності в іноземній валюті;

— відкриття та обслуговування поточних і вкладних (депозитних) рахунків фізичних осіб в іноземній валюті;

— надання кредитів в іноземній валюті.

Здійснення розрахунків в іноземній валюті регулюється Законом України від 23.09.94 «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті». Цим Законом передбачено такі положення:

1. Виручка резидентів в іноземній валюті підлягає зарахуванню на їхні валютні рахунки в уповноважених банках у терміни виплати заборгованостей, зазначені в контракті, але не пізніше 180 календарних днів з дати митного оформлення продукції, що експортується.

Перевищення зазначеного терміну потребує індивідуальної ліцензії НБУ.

2. Імпортні операції резидентів, які здійснюються на умовах відстрочення поставки в разі, якщо таке відстрочення перевищує 180 календарних днів з моменту здійснення авансового платежу, або виставлення векселя на користь постачальника продукції, що імпортується, потребує індивідуальної ліцензії НБУ. При застосуванні розрахунків щодо імпортних операцій резидентів у формі документарного акредитива термін, який передбачений вище (180 днів), діє з моменту здійснення уповноваженим банком платежу на користь нерезидента.

3. Резиденти, які купують іноземну валюту через уповноважені банки, для забезпечення виконання зобов'язань перед нерезидентами повинні здійснювати перерахування таких сум протягом п'ять робочих днів з моменту зарахування таких сум на валютні рахунки резидентів.

4. Порушення резидентами термінів, передбачених у пунктах 1 і 2, тягне за собою стягнення пені за кожний день прострочення у розмірі 0,3 % від суми неoderжаної виручки в іноземній валюті, перерахованої в грошову одиницю України за валютним курсом НБУ на день виникнення заборгованості.

5. У разі порушення резидентами термінів, передбачених у пункті 3, придбана валюта продається уповноваженими банками протягом 5 робочих днів на міжбанківському валютному ринку України. При цьому позитивна курсова різниця, що може виникнути за такою операцією, щоквартально направляється до Державного бюджету. Негативна курсова різниця відноситься на результати господарської діяльності резидента.

6. У випадку перевищення строків, зазначених у пунктах 1 і 2, у випадку виконання резидентами договорів виробничої кооперації, консигнації, комплексного будівництва, поставки складних технічних виробів і товарів спеціального призначення НБУ може надавати індивідуальні ліцензії.

Законодавством України передбачено отримання ліцензій на будь-які операції, пов'язані з рухом валютних коштів та цінностей.

Ліцензії на здійснення валютних операцій надаються банком на підставі положення № 181 від 06.05.98 р., затвердженого Постановою Правління НБУ, де обумовлені вимоги до банків для отримання права на здійснення операцій за певними пунктами ліцензії. Право на отримання ліцензії мають банки, які:

- є юридичними особами;
- працюють в Україні не менше одного року;

— протягом минулих років не мали серйозних зауважень з боку банківського нагляду та податкової адміністрації;

— мають розмір зареєстрованого Статутного фонду.

Банки, що отримали ліцензію на здійснення валютних операцій, називаються уповноваженими банками.

Ліцензії поділяються на генеральні та індивідуальні. Генеральні ліцензії надаються банкам та іншим кредитно-фінансовим установам України на здійснення валютних операцій, які не потребують індивідуальної ліцензії на весь термін дії режиму валютного регулювання. Індивідуальні ліцензії надаються підприємствам та організаціям на здійснення разової валютної операції на термін, необхідний для здійснення такої операції.

У положенні № 181 «Про порядок видачі банкам ліцензії на здійснення банками операцій» наведені окремі пункти валютної діяльності, що підлягають ліцензуванню:

— ведення рахунків клієнтів (резидентів та нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України (п. 15);

— неторговельні операції з валютними цінностями (п. 16);

— ведення коррахунків банків (резидентів і нерезидентів) у іноземній валюті (п. 17);

— ведення коррахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України (п. 18);

— відкриття коррахунків в уповноважених банках України у іноземній валюті та здійснення операцій за ними (п. 19);

— відкриття коррахунків у банках (нерезидентах) у іноземній валюті та здійснення операцій за ними (п. 20);

— залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України (п. 21);

— залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках (п. 22);

— валютні операції на міжнародних ринках (п. 23);

— операції з банківськими металами на валютному ринку України (п. 24);

— операції з банківськими металами на міжнародних ринках (п. 25).

Для отримання дозволу на здійснення операцій за окремими пунктами ліцензії передбачено певний розмір капіталу підприємства та вимоги щодо їх технічного забезпечення. Крім того, існують загальні вимоги, до яких належать: наявність служби внутрішнього аудиту, наявність внутрішніх підрозділів, здатних проводити дозволені операції, наявність внутрішньої регламентації проведення подібних операцій — посадових інструкцій та положень. У разі по-

рушень зазначених вимог НБУ має право відмовити у наданні ліцензії.

Відмова з боку НБУ в наданні ліцензії може бути оскаржена в арбітражному суді.

2. ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ БАНКАМИ РАХУНКІВ КЛІЄНТІВ У ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

Банки відкривають рахунки в іноземній валюті юридичним та фізичним особам згідно з чинним законодавством України. Порядком відкриття рахунків клієнтам регламентовано інструкцією № 3 «Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті», затвердженою НБУ 04.02.1998 р.

Для відкриття поточного рахунка в іноземній валюті юридична особа-резидент подає уповноваженому банку такі документи:

— заяву на відкриття рахунка, яку підписують керівник і головний бухгалтер та скріплюють гербовою печаткою;

— картку із зразками підписів осіб, яким надано право розпоряджатися рахунком і підписувати платіжні та інші розрахункові документи, засвідчену відповідно до вимог;

— копію свідоцтва про державну реєстрацію в органі державної виконавчої влади, засвідчену нотаріально чи органом, який видав це свідоцтво;

— копію належним чином зареєстрованого статуту (положення), засвідчену нотаріально чи реєструючим органом;

— копію документа, що підтверджує взяття підприємства на податковий облік, засвідчену податковим органом, нотаріально або уповноваженим банком;

— копію документа про реєстрацію в органах Пенсійного фонду України, засвідчену нотаріально або органом, що видав цей документ.

У разі якщо поточний рахунок в іноземній валюті відкривають у тому самому банку, де відкрито поточний рахунок у національній валюті, надання повного пакета документів не обов'язкове, а тільки подають:

— заяву про відкриття рахунка в іноземній валюті;

— картку із зразками підписів та відбитком печатки.

Банк із власником рахунка укладає договір на розрахунково-касове валютне обслуговування поточного рахунка.

Відокремленим підрозділам підприємств поточні рахунки в іноземній валюті відкриваються за згодою головного підприємства, що має право використовувати іноземну валюту у своїх розрахун-

ках. Документи для відкриття таких рахунків відокремлені підрозділи подають такі самі, що й при відкритті поточних рахунків у національній валюті.

Види валютних рахунків клієнтів передбачені інструкцією НБУ № 3 залежно від режиму їх функціонування:

1. Поточні валютні рахунки резидентів — юридичним особам для здійснення торговельних та неторговельних операцій з нерезидентами.

2. Поточні валютні рахунки іноземним інвесторам.

3. Поточні валютні рахунки фізичних осіб:

а) громадянам України без підтвердження джерел надходження коштів у іноземній валюті;

б) іноземцям-резидентам, що отримали право на проживання в Україні;

в) іноземцям-нерезидентам, що отримали право на проживання в Україні терміном до одного року (з підтвердженням джерел надходження коштів).

4. Позичкові рахунки юридичних осіб та їх представництв (резидентів та нерезидентів). 5. Депозитні рахунки юридичних осіб та їх представництв (резидентів та нерезидентів).

На поточні рахунки в інвалюті юридичних осіб-резидентів зарахування можуть проводитися через розподільчі рахунки і безпосередньо.

Наприклад, через розподільчі рахунки зараховують:

— готівку, що надійшла від нерезидента до каси уповноваженого банку згідно з експортним контрактом або ввезену уповноваженими особами на транспортних засобах, які надають послуги за межами України, та зареєстровану митною службою при в'їзді в Україну;

— готівка у вигляді митних платежів та інших зборів згідно з чинним законодавством України;

— невикористаний залишок іноземної готівки чи коштів за іноземними платіжними документами, що раніше були отримані (куплені) в уповноважених банках України чи за кордоном для оплати витрат на відрядження тощо;

— готівку як благодійний внесок особи-нерезидента;

— кошти за платіжними документами, що надіслані з-за кордону на ім'я власника рахунка або ввезені на територію України і задекларовані;

— безготівкові кошти, що перераховані з-за кордону на ім'я власника рахунка за зовнішньоекономічними контрактами або ввезені і зареєстровані митною службою, перераховані за зовнішньоекономічними контрактами, та інші безготівкові кошти.

Безпосередньо на поточні рахунки зараховують:

- кошти, куплені за дорученням власника рахунка уповноваженим банком відповідно до чинного законодавства України;
- суму поданого кредиту відповідно до кредитної угоди;
- кошти, перераховані з власного депозитного рахунка в уповноваженому банку відповідно до депозитної угоди;
- суму відсотків, нарахованих за залишком коштів на власному поточному і депозитному рахунках;
- кошти, перераховані з власного поточного рахунка в іншому уповноваженому банку.

З поточного інвалютного рахунка юридичних осіб-резидентів за розпорядженням власника рахунка проводяться такі операції:

- виплата готівкою чи платіжними документами працівникам на закордонні службові відрядження, на експлуатаційні витрати, пов'язані з обслуговуванням транспортних засобів за кордоном, представницькі витрати за кордоном;
- виплата готівкою для оплати праці працівникам-нерезидентам, які працюють в Україні за контрактом;
- виплата готівкою для сплати державного мита згідно з чинним законодавством України;
- перерахування з рахунка резидента-посередника на поточні рахунки інших резидентів — юридичних осіб, за дорученням яких на підставі відповідних договорів було здійснено продаж нерезидентів товарів, послуг;
- перерахування на користь нерезидента за межі України за зовнішньоекономічними контрактами тощо.

Для відкриття цього рахунка представництво юридичної особи-нерезидента подає до уповноваженого банку такі документи:

- заяву про відкриття рахунка від свого імені;
- копію свідоцтва про реєстрацію представництва в уповноважених органах України, засвідчену нотаріально;
- копію легалізованого витягу з торговельного, банківського чи судового реєстру, або реєстраційного посвідчення місцевого органу влади іноземної держави про реєстрацію юридичної особи-нерезидента, засвідчену нотаріально;
- копію легалізованого статуту (положення) юридичної особи, яка засновує представництво в Україні, засвідчену нотаріально;
- копію легалізованої довіреності юридичної особи-нерезидента її офіційному представникові на ведення справ в Україні, засвідчену нотаріально;
- картку із зразками підписів та відбитком печатки, засвідчену нотаріально.

Для відкриття поточного рахунка в іноземній валюті дипломатичним, консульським, торговельним та іншим офіційним представництвам іноземних держав, що розташовані на території України, до уповноваженого банку подають такі документи:

- заяву про відкриття рахунка;
- копію посвідчення Міністерства закордонних справ України про акредитацію посольства (представництва) на території України, засвідчену нотаріально або органом, що видав посвідчення;
- картку із зразками підписів та відбитком печатки, засвідчену Міністерством закордонних справ України.

Для відкриття поточного рахунка в іноземній валюті представництву іноземного банку до уповноваженого банку України подають такі документи:

- заяву представництва про відкриття рахунка;
- копію легалізованого Положення про представництво іноземного банку, засвідчену нотаріально;
- копію легалізованої довіреності на виконання представницьких функцій, засвідчену нотаріально;
- картку із зразками підписів та відбитками печатки, засвідчену нотаріально.

На поточні рахунки в іноземній валюті постійних представництв іноземних компаній, фірм, міжнародних організацій, що займаються підприємницькою діяльністю, зараховуються кошти:

- у готівковій формі, що ввезені на територію України уповноваженим представником юридичної особи-нерезидента і зареєстровані митною службою при в'їзді в Україну;
- у сумі невикористаного залишку готівкової іноземної валюти за платіжними документами, що були раніше куплені в уповноважених банках України, для оплати витрат на відрядження та обслуговування транспортних засобів;
- перераховані з-за кордону на ім'я власника рахунка;
- куплені на міжбанківському валютному ринку України власником рахунка за власні кошти, що є на рахунка типу «П», відкритому в національній валюті України;
- перераховані в межах України відповідно до чинного законодавства тощо.

За розпорядженням цих власників з поточного рахунка в іноземній валюті проводять такі видаткові операції:

- виплату готівкою для оплати праці працівникам-нерезидентам, що працюють в Україні за контрактом, для витрат на службові відрядження, експлуатаційні та представницькі витрати;

— перерахування за межі України на рахунки юридичних осіб-нерезидентів, інтереси яких представляють в Україні ці представництва;

— перерахування коштів на рахунок юридичної особи-резидента або як благодійний внесок;

— перерахування залишків коштів при закритті поточного рахунка в одному банку і відкритті в іншому;

— перерахування в рахунок погашення кредиту і відсотків за нього;

— продаж на міжбанківському валютному ринку України для перерахування на рахунок типу «П» у національній валюті;

— інші перерахування, що не суперечать чинному законодавству України.

Облік операцій за цими рахунками ведеться за загальними правилами.

Для відкриття поточного валютного рахунка нерезидентів-інвестору — юридичній особі до банку подають такі документи:

— заяву на відкриття рахунка;

— картку із зразками підписів осіб, уповноважених розпоряджатися рахунком, засвідчену нотаріально;

— копію легалізованого витягу з торговельного, банківського чи судового реєстру або реєстраційне посвідчення місцевого органу влади іноземної держави про реєстрацію юридичної особи, засвідчену нотаріально;

— копію легалізованої довіреності на ім'я особи, яка має право відкривати та розпоряджатися рахунком, засвідчену нотаріально.

На поточний рахунок в іноземній валюті нерезидента-інвестора зараховуються кошти:

— перераховані з-за кордону для здійснення інвестицій в Україну;

— доходи (дивіденди), одержані нерезидентом-інвестором від інвестиційної діяльності на території України;

— повернуті в результаті припинення ним інвестиційної діяльності.

Списуються кошти з цього рахунка для таких операцій:

— інвестицій і реінвестицій в Україні;

— розрахунків з митними органами;

— перерахувань за кордон доходів від інвестицій;

— сплати послуг уповноваженому банкові, який обслуговує цей рахунок.

У разі якщо іноземним інвестором виступає фізична особа, в уповноважений банк подаються такі самі документи, що й юридичною особою, крім легалізованого витягу з відповідного реєстру, до

того ж подається підтвердження іноземного банку про відкритий у ньому рахунок фізичної особи інвестора.

Для забезпечення таких видів діяльності, як виробнича кооперація, спільне виробництво та інші види спільної діяльності, за участю іноземних інвесторів без утворення юридичної особи в уповноваженому банку відкривається поточний рахунок у національній валюті України.

Відкривають цей рахунок на підставі таких документів:

- заяви про відкриття рахунка;
- копії договору про ведення спільної діяльності, засвідченої нотаріально;
- копії документа про державну реєстрацію такого договору (контракту), засвідченої нотаріально або органом, що видав документ про реєстрацію;
- рішення учасників договору про визначення осіб, яким надається право розпорядчого підпису при проведенні грошових операцій за цим рахунком, що оформляється як довіреність;
- картки із зразками підписів та відбитком печатки, засвідченої нотаріально.

Операції за рахунком нерезидента-інвестора, що відкритий у національній валюті України, здійснюються за нормативними актами Національного банку України й обліковуються за загальними правилами.

Фізичній особі-резидентіві — суб'єкту підприємницької діяльності для відкриття відповідного рахунка, крім перерахованих документів, необхідно подати до уповноваженого банку копію свідоцтва про державну реєстрацію фізичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності, засвідчену нотаріально чи органом, що видав свідоцтво.

Рахунок також відкривають на підставі договору.

Поточний рахунок в іноземній валюті фізичній особі-нерезидентіві відкривають на підставі договору за умови пред'явлення паспорта чи іншого документа, що посвідчує особу, та подання до уповноваженого банку таких самих документів, як і в попередньому випадку, і, крім того, копії легалізованого дозволу центрального банку іноземної країни на відкриття рахунка, якщо це передбачено угодами між центральними банками, засвідчених нотаріально.

На поточні рахунки в іноземній валюті фізичних осіб-резидентів:

1. Зараховують:

- готівкову валюту та валюту за платіжними документами, виписаними уповноваженими банками України чи надісланими з-за кордону на ім'я власника рахунка;

— валюту, переказану з-за кордону чи одержану від юридичної особи-нерезидента як оплату праці, гонорар тощо;

— готівкову інвалюту чи інвалюту за платіжними документами, що ввезена на територію України і зареєстрована митною службою при в'їзді в Україну;

— інвалюту, одержану в Україні як оплату праці, премії, авторські гонорари;

— валюту, що перерахована в межах України іншою фізичною особою-нерезидентом з власного поточного інвалютного рахунка тощо.

2. Списують:

— інвалюту, що перераховується за межі України через кореспондентські рахунки уповноважених банків України;

— готівкову інвалюту чи інвалюту за платіжними документами для вивезення за межі України;

— інвалюту для перерахування на власний поточний рахунок в іншому уповноваженому банку тощо.

Операції на рахунках фізичних осіб в іноземній валюті обліковуються так, як і на рахунках у національній валюті

Уповноважені банки України при відкритті поточних рахунків в іноземній валюті фізичним особам дотримуються таких умов.

Для відкриття поточного валютного рахунка фізична особа-резидент подає до уповноваженого банку такі документи:

— заяву встановленого зразка;

— паспорт чи інший документ, що посвідчує особу;

— картку із зразком підпису, який проставляється в присутності працівника банку, що відкриває рахунок (картка засвідчується цим працівником);

— ідентифікаційний код.

Між клієнтом і банком укладається договір на відкриття поточного рахунка в іноземній валюті.

3. НЕТОРГОВЕЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ З ВАЛЮТНИМИ ЦІННОСТЯМИ

Неторговельні операції включають у себе такі банківські операції:

— купівля та продаж готівкової іноземної валюти у фізичних осіб;

— оплата (купівля) платіжних документів (дорожніх чеків) у іноземній валюті;

— продаж платіжних документів (дорожніх чеків) у іноземній валюті;

— інкасо готівкової іноземної валюти та платіжних документів у іноземній валюті;

— конверсійні операції з іноземною валютою;

— виплата переказів, що надходять із-за кордону, перекази фізичних осіб за кордон;

— зворотний обмін невикористаної громадянами-нерезидентами національної валюти на іноземну;

— операції з міжнародними пластиковими картками.

Неторговельні операції з іноземною валютою здійснюються на підставі декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» № 15-93 від 19.02.1993 р., вимог Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», «Правил бухгалтерського обліку уповноваженими банками обмінних операцій в іноземній та банківських металах», затверджених постановою Правління НБУ № 238 від 01.07.1997 р. та інших чинних нормативних актів.

Для здійснення касових операцій в іноземній валюті комерційні банки, що отримали ліцензію НБУ на право ведення операцій неторгового характеру, залежно від умов, обсягів і режиму роботи в межах операцій, передбачених ліцензією, можуть облаштовувати:

— валютне сховище — для зберігання запасу готівкової іноземної валюти, бланків суворої звітності, бланків платіжних документів, різних бланків за іноземними операціями, примірників іноземних грошових білетів, цінних паперів у іноземній валюті, цінностей і документів, прийнятих від організацій та громадян на зберігання, нерозібраних посилок з іноземною валютою та інших цінностей, що обліковуються на позабанкових рахунках;

— касу перерахунка — для перерахунка, визначення платіжності, проведення експертизи, оброблення, об'єднання і формування валютних та інших цінностей, контрольного перерахунка під час ревізій, перерахунка, формування та оформлення значних сум готівкової валюти, купленої банком або призначеної для продажу, а також прийому валютних цінностей, що надійшли в банк в інкасаторських сумках (від обмінних пунктів, територіально віддалених від приміщень банку);

— операційні каси — для здійснення валютно-касового обслуговування клієнтів банку щодо прийому і видачі готівкової іноземної валюти та інших цінностей;

— вечірні каси — для забезпечення валютно-касового обслуговування в другій половині операційного дня або у вечірній час;

— обмінні пункти — для здійснення операцій купівлі-продажу готівкової іноземної валюти і платіжних документів;

— каси підготовки авансів обмінним пунктам.

Документальне оформлення касових операцій в іноземній валюті відбувається за допомогою приходних та видаткових валютних ордерів.

Слід зазначити, що приходні валютні операції дуже обмежені, оскільки готівкова іноземна валюта в розрахунка між фізичними і

юридичними особами в Україні не використовується. Підставою для виписування документів і виконання операцій заяви клієнтів, платіжні документи та ін.

Послідовність виконання зобов'язань за касовими валютними операціями полягає у в такому:

1) клієнт звертається із заявою або іншими підставами на право отримання або здачі готівкової валюти;

2) операціоніст виписує касові документи, підписує їх у відповідальних осіб, що мають право контрольного підпису. В касу передаються всі примірники приходних валютних ордерів; за видатковими документами контрольний талон видається клієнту, а видатковий ордер (без контрольного талону) передається касиру;

3) касир перевіряє наявність підписів посадових осіб банку і відповідність їх зразкам, підписує всі примірники приходних документів, приймає валюту (перший примірник приходного ордеру залишає в себе, другий — з печаткою каси — видає клієнту; інші примірники передаються в обліково-операційний відділ). За видатковими документами касир перевіряє наявність підпису про отримання цінностей, за номером контрольного талона викликає клієнта, звіряє номер контрольного талона з номером на касовому документі, наклеює його на касовий документ, видає гроші та підписує документи. Після закінчення операційного дня касир складає довідку про касові обіги за день і залишки цінностей у касі та передає її завідувачу каси;

4) завідувач каси складає зведену довідку про касові обіги і звіряє її з даними обліку операціоніста.

Для забезпечення валютного обслуговування фізичних осіб (резидентів і нерезидентів) комерційні банки, за умов одержання ліцензії НБУ, організують пункти обміну іноземної валюти.

Обмінні пункти банків з одночасним (повним або частковим) виконанням функцій обмінної каси банку відкриваються при підприємствах торговельної мережі та підприємствах, що надають послуги населенню (далі — підприємства) за наказом уповноваженого банку на підставі угоди між уповноваженим банком та підприємством. Угода укладається відповідно до чинного законодавства України. Обмінна каса банку є структурним підрозділом уповноваженого банку і здійснює усі операції, які покладені на неї керівництвом банку відповідно до Генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій.

Основні принципи роботи обмінної каси банку. Обмінна каса банку виконує операції з купівлі та продажу іноземної валюти у фізичних осіб — як резидентів, так і нерезидентів України, згідно з чинними нормами та правилами. Обмін валюти здійснюється з

обов'язковим оформленням квитанцій суворої звітності за формою № 377, 377-А.

Обмінна каса банку протягом робочого дня на підставі пред'явленого покупцем уніфікованого розрахунково-товарного чека, виданого працівником цього підприємства, приймає готівку як розрахунок за товари або послуги у національній валюті України.

Обмінна каса банку купує іноземну валюту як розрахунок за товари або послуги. У цьому разі її касир здійснює обмін іноземної валюти у сумі, що еквівалентна зазначеній у товарно-розрахунковому чеку за курсом, визначеним уповноваженим банком. При цьому покупець замість грошової готівки отримує оформлену касиром обмінної каси банку квитанцію суворої звітності за формою № 377, 377-А із зазначенням номера розрахунково-товарного чека, за яким здійснена купівля.

Розрахунково-товарний чек виписується працівником підприємства у трьох примірниках і видається покупцеві. Працівник підприємства зобов'язаний заповнити всі реквізити товарно-розрахункового чека за винятком тих, що заповнюються касиром обмінної каси банку. Покупець, отримавши ці розрахунково-товарні чеки, передає їх разом із готівкою в національній валюті України або в іноземній валюті касиру обмінної каси банку.

Перший примірник розрахунково-товарного чека залишається в обмінній касі банку, другий примірник повертається працівнику підприємства. На другому примірнику касир обмінної каси банку в обов'язковому порядку пробиває на контрольно-касовому апараті суму в гривнях, яка внесена покупцем як оплата за товари або послуги. На цьому самому примірнику касир проставляє штамп обмінної каси банку, який закріплений за ним, та свій підпис. Штамп повинен мати такі реквізити: назву уповноваженого банку, назву підприємства, де розташована обмінна каса, номер обмінної каси, прізвище та ініціали касира. Третій примірник чека видається покупцеві.

Якщо розрахунково-товарний чек виписаний на декілька видів товару або послуг, то підставою банку для прийняття готівки є загальна сума цього чека. За неправильний підсумок несе відповідальність працівник, який виписав чек.

Касир обмінної каси банку обробляє, формує і пакує готівку в порядку, регламентованому в п. 96-104 інструкції Національного банку України «З організації емісійно-касової роботи в установах банків України» за № 1 від 07.07.1994 р. У разі виявлення фальшивих банкнот касир обмінної каси банку повинен терміново повідомити про це керівникам уповноваженого банку та підприємства для вжиття необхідних заходів з обов'язковим повідомленням правоохоронним органам.

Облік грошових надходжень протягом робочого дня як у національній валюті України, так і в іноземній валюті, ведеться касиром обмінної каси банку з використанням комп'ютерної техніки або електронно-касового апарата. Касир обмінної каси банку зобов'язаний паралельно з касовим апаратом вести журнали-реєстри суворої звітності окремо за операціями купівлі та продажу іноземної валюти та окремо журнал-реєстр за касовими операціями у національній валюті України.

Касир обмінної каси банку щоденно в кінці робочого дня звіряє суму виручки з працівником підприємства та формує окремо дві інкасаторські сумки: одну з національною валютою, іншу — з іноземною валютою. Інкасаторські сумки мають бути того самого дня доставлені через інкасаторів уповноваженому банку.

Не пізніше наступного дня, якщо інший термін не обумовлено угодою, готівкова виручка від реалізації товарів та надання послуг зараховується в безготівковому порядку на розрахунковий рахунок підприємства. Якщо розрахунковий рахунок підприємству відкрито в іншій установі банку, виручка уповноваженим банком у термін, зазначений в угоді, перераховується на його розрахунковий рахунок до банку, який обслуговує це підприємство.

Виходячи з технічних можливостей (наявності в обмінній касі банку електронного модемного зв'язку з уповноваженим банком) виручка на розрахунковий рахунок відповідного підприємства уповноваженим банком у безготівковому порядку може зараховуватися протягом робочого дня.

Облік операцій купівлі-продажу іноземної валюти та дорожніх чеків, видачі готівки за міжнародними платіжними картками та проведення конверсійних операцій відбувається в обмінних пунктах банку. Облік операцій з купівлі-продажу іноземної валюти здійснюється згідно з Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» та «Правилами бухгалтерського обліку уповноваженими банками обмінних операцій в інвалюті та банківських металах», затвердженими постановою Правління НБУ № 238 від 01.07.1997 р. Нарахування доходів та витрат у процесі виконання неторгових операцій в обмінних пунктах регламентується «Правилами бухгалтерського обліку відсоткових та комісійних доходів і витрат банків», затвердженими постановою Правління НБУ № 316 від 25.09.1997 р.

При здійсненні операцій купівлі-продажу іноземної валюти, конверсії, операцій з дорожніми чеками та виплати готівки за міжнародними платіжними картками використовуються рахунки відповідно до «Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України», затвердженого постановою Правління НБУ № 388 від 21.11.97 р. Рахунки, які використовуються за цими операціями, поділяються на балансові та позабалансові (табл. 19).

**РАХУНКИ ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З КУПЛІВЛ—ПРОДАЖУ
ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ, КОНВЕРСІЇ, ОПЕРАЦІЙ
З ДОРОЖНИМИ ЧЕКАМИ ТА ВИПЛАТИ ГОТІВКИ ЗА МІЖНАРОДНИМИ
ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ**

№ рахунка	АЛП	Назва
1001	(А)	«Банкноти та монети в касі банку» (відкриваються субрахунки за кожним видом валюти)
1003	(А)	«Банкноти та монети в обмінних пунктах» (відкриваються субрахунки для кожного касира за кожним видом валюти)
1011	(А)	«Дорожні чеки в касі банку» (відкриваються окремі субрахунки для дорожніх чеків, куплених у емітентів для продажу клієнтам та придбаних банком у клієнтів)
1013	(А)	«Дорожні чеки в обмінних пунктах» (відкриваються субрахунки для кожного касира)
1017	(А)	«Дорожні чеки в дорозі»
3540	(А)	«Дебіторська заборгованість з придбання іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку» (відкриваються транзитні субрахунки за операціями з продажу іноземної валюти, а також національної валюти за кожну іноземну валюту)
3578	(А)	«Інші нараховані доходи» (відкриваються транзитні субрахунки за операціями з дорожніми чеками, пластиковими картками та з конверсії)
2809	(А)	«Інша дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку» (відкривається транзитний субрахунок за операціями з платіжними картками)
9819	(А)	«Інші цінності і документи» (субрахунок «Дорожні чеки, отримані на консигнацію від емітентів»)

№ рахунка	АЛП	Назва
9898	(А)	«Інші цінності в підзвітті» (відкриваються субрахунки «Підзвіт у дорожніх чеках»)
3800	(АП)	«Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів» (відкриваються субрахунки за кожним видом валюти);
3801	(АП)	«Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів»
2900	(П)	«Кредиторська заборгованість за операціями з купівлі, продажу іноземної валюти та дорогоцінних металів для клієнтів банку» (відкривається транзитний субрахунок за операціями з купівлі іноземної валюти)
3640	(П)	«Кредиторська заборгованість з придбання іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку» (відкриваються транзитні субрахунки за операціями з купівлі іноземної валюти, а також національної валюти за кожну іноземну валюту)
1919	(П)	«Інша кредиторська заборгованість за операціями з банками» (відкривається транзитний субрахунок за розрахунками за дорожні чеки з емітентом)
3801	(П)	«Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами» (відкриваються субрахунки за операціями з дорожніми чеками та платіжними картками)
6119	(П)	«Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами» (відкриваються субрахунки за операціями з дорожніми чеками та платіжними картками)
6204	(П)	«Кредиторська заборгованість з придбання іноземної валюти і банківських операцій»
6399	(П)	«Інші банківські операційні доходи» (відкривається субрахунок за доходами від операцій з конверсії)

Техніка оформлення операцій з видачі підзвіту касиру обмінного пункту. Бухгалтерія неторгових розрахунків на підставі авансової заявки на наступний банківський день виписує видаткові касові ордери, згідно з якими валютна каса готує підзвіти касирам обмінних пунктів. У видаткових касових ордерах на дорожні чеки вказуються номінали, номери та суми чеків. На початку дня операціоніст бухгалтерії неторгових розрахунків виконує проводки щодо надання касирам пунктів обміну в підзвіт коштів у національній та іноземних валютах, а також дорожніх чеків (табл. 20).

Таблиця 20

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З НАДАННЯ КАСИРОМ
ПУНКТИВ ОБМІНУ В ПІДЗВІТ КОШТІВ
У НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТАХ**

Дебет	Кредит	Сума
1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	1001 «Банкноти та монети в касі банку»	На суму авансу в усіх видах валют
1013 «Дорожні чеки в обмінних пунктах банку»	«Дорожні чеки в касі банку»	На суму авансової заявки за дорожніми чеками, купленими в емітентів для продажу клієнтам
9911 Контррахунок	9819 «Інші цінності і документи» (субрахунок «Дорожні чеки, отримані на консигнацію від емітентів»)	На суму авансової заявки за дорожніми чеками, отриманими від емітентів на консигнацію
9898 «Інші цінності в підзвіті» (субрахунок «Підзвіт у дорожніх чеках»)	9911 Контррахунок	На суму авансової заявки за дорожніми чеками, отриманими від емітентів на консигнацію

Завідувач каси підтверджує видачу дорожніх чеків у підзвіт касиру обмінного пункту та вилучає їх номери з бази даних системи.

Списання з підзвіту касира залишків цінностей. Після розробки інкасаторської сумки касира операціоніст здійснює проводки згідно з отриманими документами. За звітною довідкою касира обмінного пункту списуються залишки цінностей з підзвіту касира в касу банку (табл. 21).

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ЗІ СПИСАННЯ ЗАЛИШКІВ ЦІННОСТЕЙ
З ПІДЗВІТУ КАСИРА В КАСУ БАНКУ**

Дебет	Кредит	Сума
1001 «Банкноти та монети в касі банку»	1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	На суму залишку в усіх видах валют
1011 «Дорожні чеки в касі банку»	1011 «Дорожні чеки в обмінних пунктах»	На суму придбаних у клієнтів дорожніх чеків, а також нереалізованих дорожніх чеків, куплених у емітентів для продажу клієнтам
9911 Контррахунок	9898 «Інші цінності в підзвіті» (субрахунок «Підзвіт у дорожніх чеках»)	На суму нереалізованих дорожніх чеків, отриманих за авансовою заявкою
9819 «Інші цінності і документи» (субрахунок «Дорожні чеки, отримані на консигнацію від емітентів»)	9911 Контррахунок	На суму нереалізованих дорожніх чеків, отриманих за авансовою заявкою

Касир валютної каси, який перераховував цінності інкасаторської сумки обмінного пункту, підтверджує проводки, наведені в табл. 20, 21. Операціоніст до закриття операційного дня передає в касу прибуткові касові ордери із зазначенням номіналів та номерів нереалізованих чеків. Номери нереалізованих дорожніх чеків згідно з прибутковими касовими ордерами вводяться завідувачем каси в базу даних системи.

Купівля та продаж готівкової іноземної валюти в обмінних пунктах банку. Результати роботи обмінних пунктів за операціями з купівлі та продажу іноземної валюти відображаються на транзитних рахунках. За обігами, що фіксуються на спеціальних транзитних рахунках, можна вести позасистемний облік прибутків обмінних пунктів, що необхідно для оцінювання їхньої прибутковості у зв'язку з патентуванням.

За реєстрами купленої іноземної валюти здійснюються проводки (табл. 22).

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ КУПЛЕНОЇ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ**

Дебет	Кредит	Сума
1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	3640 «Кредиторська заборгованість з придбання іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку» (субрахунок за операціями з купівлі іноземної валюти)	На суму купленої іноземної валюти
3540 «Дебіторська заборгованість з придбання іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку» (субрахунок за операціями з продажу національної валюти)	1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	На суму виданих гривень

За реєстрами проданої іноземної валюти здійснюються проводки (табл. 23).

Таблиця 23

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ПРОДАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ**

Дебет	Кредит	Сума
3540 «Дебіторська заборгованість з придбання іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку» (субрахунок за операціями з продажу іноземної валюти)	1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	На суму проданої валюти
1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	3640 «Кредиторська заборгованість з придбання іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку» (субрахунок за операціями з купівлі іноземної валюти)	На суму отриманої національної валюти

Продаж дорожніх чеків. Продаж дорожніх чеків за іноземну валюту відбувається на загальних підставах. При реалізації дорожніх чеків за національну валюту України спочатку виконується операція продажу іноземної валюти за гривню в сумі, необхідній

для купівлі дорожніх чеків без урахування комісійної винагороди банку. При цьому комісійна винагорода банку розраховується в національній валюті, перерахованій за курсом НБУ на день проведення операції. Після цього за реєстрами проданих дорожніх чеків здійснюються проводки, наведені в табл. 24.

Таблиця 24

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ПРОДАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ**

Дебет	Кредит	Сума
1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	1013 «Дорожні чеки в обмінних пунктах»	На суму реалізованих дорожніх чеків, куплених у емітентів для продажу клієнтам
1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	1919 «Інша кредиторська заборгованість за операціями з банками» (транзитний рахунок по розрахунках за дорожні чеки з емітентом)	На суму отриманої іноземної валюти за реалізовані дорожні чеки, отримані від емітентів на консигнацію
9911 Контррахунок	9898 «Інші цінності в підзвіті» (субрахунок «Підзвіт у дорожніх чеках»)	На суму реалізованих дорожніх чеків, отриманих від емітентів на консигнацію

Крім того, на суму комісійної винагороди банку, отриманої в національній валюті, виконуються проводки, показані в табл. 25.

Таблиця 25

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ КОМІСІЙНОЇ
ВИНАГОРОДИ БАНКУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ**

Дебет	Кредит	Сума
1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	3578 «Інші нараховані доходи» (субрахунок «Нараховані доходи від операцій з дорожніми чеками»)	На суму комісійної винагороди банку в національній валюті
3578 «Інші нараховані доходи» (субрахунок «Нараховані доходи від операцій з дорожніми чеками»)	6119 «Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами» (субрахунок «Доходи за операціями з чеками»)	На суму комісійної винагороди банку в національній валюті

Якщо комісійна винагорода отримана в іноземній валюті, виконуються проводки, показані в табл. 26.

Таблиця 26

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ КОМІСІЙНОЇ ВИНАГОРОДИ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ**

Дебет	Кредит	Сума
1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	3578 «Інші нараховані доходи» (субрахунок «Нараховані доходи від операцій з дорожніми чеками»)	На суму комісійної винагороди в іноземній валюті
3578 «Інші нараховані доходи» (субрахунок «Нараховані доходи від операцій з дорожніми чеками»)	3800 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів»	На суму комісійної винагороди в іноземній валюті
3801 «Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів»	6119 «Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами» (субрахунок «Доходи за операціями з чеками»)	На суму гривневого еквівалента отриманої комісійної винагороди за курсом НБУ на дату здійснення проводки

Виплата готівкової іноземної валюти за дорожніми чеками. Ця операція виконується на загальних підставах. У разі виплати за дорожніми чеками національної валюти здійснюється купівля іноземної валюти в сумі, належній до виплати за чеком, за винятком комісійної винагороди банку. Після цього за реестрами куплених дорожніх чеків здійснюються проводки (табл. 27).

Таблиця 27

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ВИПЛАТИ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ ЗА ДОРОЖНІМИ ЧЕКАМИ**

Дебет	Кредит	Сума
1013 «Дорожні чеки в обмінних пунктах»	1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	На суму виданих готівкових коштів (за винятком комісії банку)
1013 «Дорожні чеки в обмінних пунктах»	3578 «Інші нараховані доходи» (субрахунок «Нараховані доходи від операцій з дорожніми чеками»)	На суму комісійної винагороди банку в іноземній валюті

Дебет	Кредит	Сума
3578 «Інші нараховані доходи» (субрахунок «Нараховані доходи від операцій з дорожніми чеками»);	3800 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів»	На суму комісійної винагороди банку в іноземній валюті
3801 «Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів»	6119 «Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами» (субрахунок «Доходи за операціями з чеками»)	На суму гривневого еквівалента отриманої комісійної винагороди за курсом НБУ на дату здійснення проводки

Виплата готівкової іноземної валюти за пластиковими картками міжнародних платіжних систем. Ця операція виконується на загальних підставах. У разі виплати за пластиковими картками національної валюти здійснюється купівля іноземної валюти, належної до виплати, за винятком комісійної винагороди банку. Після цього, згідно з реєстром виплат за платіжними картками, здійснюються проводки (табл. 28).

Таблиця 28

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ВИПЛАТИ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ ЗА ПЛАСТИКОВИМИ
КАРТКАМИ МІЖНАРОДНИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ**

Дебет	Кредит	Сума
2809 «Інша дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку» (субрахунок «Дебіторська заборгованість за платіжними картками»)	1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	На суму виданих готівкових коштів за платіжними картками
2809 «Інша дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку» (субрахунок «Дебіторська заборгованість за платіжними картками»)	3578 «Інші нараховані доходи» (субрахунок «Нараховані доходи від операцій з платіжними картками»)	На суму комісійної винагороди банку в іноземній валюті
3578 «Інші нараховані доходи» (субрахунок «Нараховані доходи від операцій з платіжними картками»)	3800 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів»	На суму комісійної винагороди банку в іноземній валюті
3801 «Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів»	6119 «Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами» (субрахунок «Доходи за операціями з платіжними картками»)	На суму гривневого еквівалента комісійної винагороди банку за курсом НБУ на дату здійснення проводки

Конверсія іноземної валюти. Конверсія готівкової іноземної валюти проводиться тільки для вільноконвертованої валюти (ВКВ) з використанням крос-курсів, розрахованих через офіційний курс НБУ на підставі «Правил здійснення конверсійних операцій з готівковою іноземною валютою», затверджених постановою Правління НБУ № 68 від 25.03.1996 р. При цьому спочатку утримується комісійна винагорода банку (згідно з затвердженими тарифами) у валюті, наданій для конверсії. На суму отриманої комісійної винагороди здійснюються наступні проводки (табл. 29).

Таблиця 29

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ
З КОНВЕРСІЇ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ**

Дебет	Кредит	Сума
1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	3578 «Інші нараховані доходи» (субрахунок «Нараховані доходи від операцій з конверсії»)	На суму комісійної винагороди банку в іноземній валюті, яка надана для конверсії
3578 «Інші нараховані доходи» (субрахунок «Нараховані доходи від операцій з конверсії»)	3800 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів»	На суму комісійної винагороди банку в іноземній валюті, яка надана для конверсії
3801 «Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів»	6399 «Інші банківські операційні доходи» (субрахунок за доходами за операціями з конверсії)	На суму гривневого еквівалента комісійної винагороди банку за курсом НБУ на дату здійснення проводки

Решта валюти, що залишилася після стягнення комісійної винагороди банку, конвертується в іншу іноземну валюту за крос-курсом, розрахованим на підставі офіційного курсу НБУ. При цьому здійснюються проводки (табл. 30).

Таблиця 30

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯ
КРОС-КУРСІВ**

Дебет	Кредит	Сума
1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	3640 «Кредиторська заборгованість з придбання іноземної валюти за рахунок банку»	На суму отриманої ВКВ для конверсії, за винятком винагороди банку

Дебет	Кредит	Сума
3540 «Дебіторська заборгованість з придбання іноземної валюти за рахунок банку» (субрахунок за операціями з продажу іноземної валюти)	1003 «Банкноти та монети в обмінних пунктах банку»	На суму проконвертованої ВКВ
3540 «Дебіторська заборгованість з придбання іноземної валюти за рахунок банку» (субрахунок за операціями з продажу національної валюти по коду ВКВ, отриманої для конверсії)	3640 «Кредиторська заборгованість з придбання іноземної валют за рахунок банку» (субрахунок за операціями з купівлі національної валюти по коду ВКВ, що видана)	На суму гривневого еквівалента проконвертованої ВКВ за курсом НБУ на дату здійснення проводки

Нерозмінний залишок проконвертованої валюти купується за курсом купівлі уповноваженого банку і відображається в реєстр купленої валюти.

4. ОБЛІК БЕЗГОТІВКОВИХ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

Запровадження кореспондентських відносин. Організація міжнародних розрахунків допускає вибір видів і способів платежу, валютної ціни, валюти платежу і форми розрахунків. У міжнародних торгових розрахунках переважно використовується валюта країни партнера—резидента України або вільно конвертована валюта.

Операції комерційного банку з іноземною валютою можна розподілити на три групи:

1. Операції, що здійснюються за ініціативою банків-кореспондентів («зовнішні» операції).
2. Операції, що здійснюються з ініціативи клієнта (клієнтські операції).
3. Операції, що здійснюються з ініціативи банку (внутрішньо-банківські операції).

До першої групи належать:

- а) операції, що відображають зміну стану коррахунків банку;
- б) операції, пов'язані з надходженням коштів (у тому числі валютної виручки) на рахунки клієнтів банку через коррахунки в інших банках.

До другої групи належить велика кількість операцій, що ініціюються клієнтами. Найпоширеніші з них є:

- а) відкриття і закриття валютних рахунків клієнтів;
- б) переказ валюти в інші фінансові установи (банк);
- в) переказ валюти клієнту того самого банку;
- г) видача готівкової валюти клієнту;
- д) прийом готівкової валюти від клієнта;
- е) купівля-продаж валюти на біржі за дорученням клієнта.

До третьої групи належать такі операції:

а) операції, пов'язані з одержанням і видачею міжбанківських кредитів;

б) купівля та продаж банком валюти на біржі;

в) безумовна конвертація фіксованої частини валютної виручки клієнта після закінчення строку переказу клієнтом цих грошей;

г) нарахування і відрахування відсотків за розрахунками, позичковими і депозитними рахунками клієнтів у іноземній валюті;

г) відкриття та закриття внутрішньобанківських (внутрішніх) особових рахунків для обліку операцій в іноземній валюті (рахунки конверсії, комісії, доходів і видатків банку і т. ін.);

д) внутрішньобанківський переказ валюти (з одного внутрішнього рахунка на інший);

е) переоцінювання залишку на валютних рахунках.

Особлива увага приділяється безготівковим міжнародним розрахункам як торговим операціям банку.

Для розрахунків між банками в іноземній валюті доцільно мати прямі кореспондентські відносини з банками-нерезидентами або (якщо нормативи не дозволяють чи немає іншої потреби) відкрити кореспондентський рахунок у іноземній валюті в уповноваженому українському банку.

Кореспондентські відносини — це договірні відносини між банками, мета яких — здійснювати платежі і розрахунки за дорученням один одному. Вони регламентуються угодою про кореспондентські відносини між банками, які знаходяться як усередині країни, так і за її межами.

Міжбанківські кореспондентські відносини включають у себе сукупність усіх можливих форм співробітництва між двома банками; банки по-різному взаємодіють між собою; вони можуть бути конкурентами, змагаючись у зацікавленості клієнтів, або діловими партнерами, надаючи кредити один одному.

Нарешті, банки можуть бути кореспондентами, водночас міняючись ролями — почергово виступати в якості клієнтів один одного. Кореспондентські відносини між двома банками розвиваються в

часі від порівняно простої вихідної бази до комплексного співробітництва.

Необхідність у кореспондентських відносинах виникає в тих випадках, коли банк не може надати будь-які послуги своїм клієнтам або коли інший банк зробить це краще, швидше і дешевше. З урахуванням цього і потрібно серйозно підходити до вибору банків-кореспондентів, щоб за характером діяльності вони доповнювали операції один одного, що виконуються банками для своїх клієнтів.

На початковому етапі комерційні банки запроваджують кореспондентські відносини з іноземними банками, виходячи з інтересів своєї клієнттури. Комерційні банки шукають контакти з банками тих країн де знаходяться партнери їх власних клієнтів, яким необхідно виконати розрахунки згідно з зовнішньоторговельними угодами.

Крім угоди, банки обмінюються стандартними документами, що свідчить про їхній юридичний статус, фінансовий стан на час укладання угоди та про осіб, уповноважених підтверджувати фінансові документи. Отже, такий комплект документів містить:

- 1) заяву про відкриття коррахунка (форма № 0401025);
- 2) дві картки зі зразками підписів і відбитком печатки (форма № 0401026);
- 3) копію Статуту банку;
- 4) копію засновницької угоди;
- 5) копію Генеральної ліцензії (свідцтва про право відкриття коррахунків в Україні, розширеної ліцензії);
- 6) річний звіт банку;
- 7) баланс на останню звітну дату;
- 8) список банків-кореспондентів;
- 9) заключення аудиторської перевірки.

Питання про запровадження кореспондентських відносин з банками-партнерами виникає тоді, коли діяльність банку набуває перехідної національної межі, що залежить передусім від клієнтів або від географічної орієнтації їхнього бізнесу. Виходячи з цього, слід визначати види операцій, а також відповідні географічні регіони. Тому, звичайно, банки мають один, максимум два накопичуваних рахунки за кожним видом валюти, де концентруються основні валютні кошти.

У випадку неконкурентоспроможності умов, запропонованих банком-партнером, існує можливість співпраці без відкриття коррахунка, задовольняючи, таким чином, інтереси своїх клієнтів щодо проведення ділових операцій у певному регіоні, але не зазнаючи збитків від необхідності сплачувати значні комісійні за підтримання і ведення рахунків.

Кореспондентські відносини без рахунка — це відносини між кредитними установами за рахунками певної кредитної установи та її кореспондента в третій кредитній установі.

Зараз гривневі та валютні прямі коррахунки банків в Україні здійснюються так (зазначені номери відповідних балансових рахунків):

— реально використовуються для розрахунків у іноземній валюті рахунки № 1500А як через уповноважені банки України, так і через іноземні банки;

— прямі гривневі рахунки між банками-резидентами відкриваються тільки з дозволу НБУ при достатньому обґрунтуванні потреб у прямих кореспондентських відносинах, оскільки всі гривневі платежі повинні проходити через систему електронних платежів;

— за відсутності рахунків можна проводити документальні операції, в тому числі акредитивні, операції інкасо і форексні операції. При укладанні угоди щодо кореспондентських відносин банки беруть до уваги низку факторів, що свідчать про надійність (кредитно-платоспроможність) майбутнього банку-партнера.

Вимоги до фінансових документів і рейтингової інформації банку передбачають наявність такої інформації:

1) річний звіт банку (англійський варіант для зарубіжних банків-кореспондентів);

2) заключення міжнародних аудиторів (найбільш відомі аудиторські фірми: Coopers & Lybrand, Deloitte Touche, Arthur Andersen, Ernst & Young, Price Waterhouse, KPMGPeatMarwickH та ін.);

3) різноманітна рейтингова інформація. Вимоги до сучасних засобів телекомунікації передбачають наявність:

— SWIFT;

— телекса;

— модема;

— інформаційно-дилінгових систем:

а) Reuter Dealing System 2000 — укладання угод у режимі реального часу;

б) інформаційної і консультаційної підтримки через системи RELCOM, CC: Mail, SPRINT, REMART, MFD.

При всій різноманітності існуючих рахунків банки, встановлюючи один з одним кореспондентські відносини, використовують три термінологічні одиниці.

1. «Лоро» — рахунок, що відкривається банком своїм банкам-кореспондентам, на який вносяться всі суми, що одержані або видані за їхнім дорученням. За рахунком «лоро» звичайно нараховуються відсотки за кредитним залишком та комісійна винагорода з

виконання доручень. По відношенню до балансу банку цей рахунок пасивний.

Активно використовуються гривневі рахунки «лоро» іноземних банків у банках України (рахунок № 1600П). Хоча вони відкриваються в національній валюті, але щоб мати право на відкриття, банк повинен отримати валютну ліцензію.

Використання рахунків «лоро» визначено в «Порядку бухгалтерського обліку та розрахунків за рахунками «лоро» банків-нерезидентів у валюті України», який запроваджений 23.05.1997 р., де йдеться про такі напрями платежів з «лоро» рахунків:

- на гривневий депозит в уповноважених банках України;
- на рахунки «лоро» інших банків-нерезидентів;
- на користь резидентів України на рахунки у вітчизняних банках (при цьому повинен бути експортний контракт, за яким вітчизняний резидент отримує гроші від нерезидента); — до фонду резервування валюти в ОПЕРУ НБУ;
- на купівлю іноземної валюти на міжбанківській валютній біржі (на суму, яку отримує нерезидент від вітчизняного резидента згідно з імпорнтним контрактом, або на суму відсотків, отриманих за депозитом).

Інший рух за рахунком № 1600П забороняється.

2. «Ностро» — це рахунок певної кредитної установи у банках-кореспондентах, на якому відображаються взаємні платежі.

3. «Востро» — рахунок, що ведеться банком за кордоном у місцевій валюті. Банк, що розміщує на цей рахунок кошти, буде посилатися на нього, як на рахунок «ностро».

Умови ведення рахунків регламентуються під час запровадження кореспондентських відносин між двома кредитними установами. При цьому передбачається, в якій валюті буде вестись рахунок, чи повинні платежі проводитися в межах на рахунка сум, що обліковуються на них, або в порядку овердрафта. При цьому, як правило, обумовлюється ліміт овердрафта, що надається, з урахуванням категорійності банку. Врешті, сума ліміту овердрафта може варіювати залежно від обігів за цим рахунком, рівня інфляції та підвищення нормативів надійності.

5. ОБЛІК ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ КЛІЄНТІВ

Система безготівкових розрахунків уособлює сукупність принципів організації розрахунків, вимог до них, форм і способів розрахунків.

Порядок проведення та обліку платежів за експортно-імпорнтними контрактами викладено в інструкції НБУ № 139 від 16.06.1994 р. «По-

рядок проведення розрахунків за експортно-імпортними операціями за умови відстрочки платежів, або постачань». У безготівкових розрахунках гроші виконують функцію засобу платежу. Це означає, що їхній рух має відповідно самостійний характер, розрахунок може відбуватися раніше чи пізніше від руху коштів у розрахунках, максимально достовірно відображаючи господарські процеси.

Наступний принцип організації безготівкових розрахунків свідчить про те, що платежі здійснюються, як правило, після відвантаження продукції, виконання робіт чи послуг. Отже, це не виключає авансових платежів та передплати, які допускаються за згодою платника та отримання коштів.

Платежі здійснюються за наявності коштів на рахунка платника чи його права на кредит. За відсутності власних коштів та права на кредит розрахункові документи розміщують у спеціальну картотеку та сплачують у міру надходження коштів на рахунок у календарній черговості платежів. Така черговість визнає однакову важливість розрахунків за всіма зобов'язаннями, однак вона є примусовою, тобто відбувається під банківським контролем.

Подальше розширення самостійності підприємств щодо витрачання зароблених коштів сприятиме скасуванню будь-якої черговості платежів та вивільненню банків від контролю за ними. Усі розрахунки повинні здійснюватись згідно з розпорядженням підприємства—власника рахунка.

Одним з принципів безготівкових розрахунків є згода платника на списання коштів з його рахунка. Згода дається платником шляхом виписки платіжних документів, або акцепта документів, виписаних отримувачем коштів. В окремих випадках розрахункові документи за товари та послуги сплачуються без згоди (акцепта) платника, що врівноважує стосунки з отримувачем коштів. При цьому визнається необґрунтованою наявність визначеної сфери списання коштів у безакцептному порядку.

Інше положення стосується стягнення податків та інших обов'язкових платежів у бюджет. Державні податкові адміністрації подають до беззаперечного стягнення, забезпечуючи тим самим загальнодержавні інтереси. Беззаперечне списання коштів з розрахункових рахунків виконується також на підставі виконавчих документів, які видані судами.

Крім того, законодавством можуть бути передбачені випадки беззаперечного списання коштів з рахунків, наприклад, деяких штрафів за розпорядженням стягувачів.

Вимоги до безготівкових розрахунків. Організація безготівкових розрахунків повинна відповідати певним вимогам, а саме: сприяти нормальному обігу коштів, забезпечувати безперебійну ре-

алізацію продукції. Це зумовлено тим, що завершальним етапом виробничо-збуткової діяльності підприємства, невід'ємною умовою здійснення повного господарського розрахунка та самофінансування є оплата споживачем продукції (робіт, послуг) згідно з вимогами угоди. У процесі безготівкових розрахунків відбувається визнання покупцем користі продукції, рівня затрат на її виробництво, додатковий продукт, перетворюючись на чистий прибуток.

Одна з умов, що висувається до безготівкових розрахунків, є їхня своєчасність. Підприємство-покупець повинно своєчасно сплатити поставлену йому, згідно з угодою, продукцію (роботи, послуги). Платоспроможність платника пов'язана з результатами його господарсько-фінансової діяльності, отриманням відповідного прибутку. Важливим засобом забезпечення своєчасності розрахунків є банківський кредит. Він дозволяє підприємствам подолати тимчасові фінансові труднощі. Своєчасність розрахунків запобігає відволіканню коштів підприємств у прострочену дебіторську заборгованість. Безготівкові розрахунки повинні бути організовані таким чином, щоб існував мінімальний розрив у часі між отриманням продукції покупцем та її сплати. Чим більший цей інтервал, тим довше покупець користується коштами, які йому не належать. Таким чином, у постачальника зростає потреба в кредиті.

Платники несуть відповідальність за здійснення платежів у визначені терміни; за затримку в розрахунках вони сплачують штраф за кожний день прострочки платежу у відсотках. У більшості випадків ця сума значно менша, ніж підприємство платить банкам за кредит. Тому нерідко підприємства йдуть на менші витрати, вносячи штраф за прострочку платежів. У результаті опиняються у скрутному фінансовому стані постачальники; виникає ланцюг неплатежів. Існуюча прострочена дебіторська заборгованість за своєю суттю є нелегальним комерційним кредитом.

Необхідність контролю за безготівковими розрахунками зумовлена для кожної сторони різними факторами. Для постачальника це своєчасне отримання грошового еквівалента виробленої у відповідності з угодою та відвантаженої продукції, для покупця — виконання постачальником умов угоди.

Державні податкові адміністрації контролюють своєчасність та повноту платежів у бюджет, банки — повернення кредитів. Банківські органи не мають права визначати і контролювати напрямки використання грошових коштів клієнта, крім випадків, передбачених чинним законодавством. Одночасно банки самі несуть матеріальну відповідальність перед клієнтами. Якщо, наприклад, банк зарахує кошти на рахунок пізніше наступного дня після отримання платіжного документа, то він сплатить власникові рахунка штраф

за кожен прострочений день. Такий самий штраф передбачений за затримку списання банком коштів з рахунка платника за його вказівкою, а також якщо списання або зарахування було здійснено неправильно.

Банки можуть визнати неплатоспроможним позичальника, який не виконує зобов'язання щодо своєчасного повернення кредиту або за іншими рахунками. Про це основний постачальник товароматеріальних цінностей повідомляє вищестоящому органу господарського управління (при наявності такого) і виконавчому комітету Ради народних депутатів, де зареєстроване підприємство.

Розрахунок між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в Україні та іноземними суб'єктами господарської діяльності за експортно-імпортними операціями в межах торговельного обігу в іноземній валюті здійснюється у безготівковій формі через уповноважені банки (банки, що мають ліцензію НБУ на здійснення валютних операцій).

Існують такі форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності:

1. Банківський переказ — це доручення клієнта банку перерахувати грошові кошти на користь іншої особи. У міжнародних розрахунках банк здійснює переказ коштів за допомогою свого банку-кореспондента. Бажано, щоб цей банк-кореспондент знаходився в країні, де отримуються кошти. У зовнішньоекономічних розрахунках банківський переказ використовується, зокрема, для оплати:

— боргових зобов'язань за раніше одержаними кредитами, авансових платежах;

— реклаमाцій за поставку неякісної продукції;

— авансових платежів;

— розрахунків нетоварного характеру.

Схема розрахунків шляхом банківських переказів мало чим відрізняється від розрахунків платіжними дорученнями у внутрішньогосподарському обороті. Платіжне доручення — це наказ банку, що адресується своєму банку-кореспонденту, про виплату певної суми грошей бенефіціару (тобто переказоодержувачеві), пред'явнику чека або інших платіжних документів. Платіжне доручення дається банком на підставі вказівок відправника переказу — клієнта банку. Останній інструктує банк про умови виплати бенефіціару суми переказу. Існує певна, прийнята в міжнародній практиці, форма платіжного доручення. Кожне платіжне доручення повинно містити такі дані:

— найменування платника;

— найменування і номер рахунка бенефіціара (одержувача);

— банк бенефіціара;

- сума і валюта платежу;
- призначення платежу (на підставі яких документів і за що здійснюється оплата).

Відповідно з «Правилами здійснення операцій з іноземною валютою на території України», валютна виручка об'єктів господарської діяльності — резидентів, тобто сума валютних надходжень від продажу товару і послуг за іноземну валюту (у тому числі й валюту країн колишнього СРСР), незалежно від джерел їхнього утворення, підлягає обов'язковому і повному зарахуванню сум на спеціальні розподільчі рахунки (балансовий рахунок № 2603 «Розподільчий рахунок у ВКВ і НКВ резидента України»). Вони відкриваються і ведуться в розрізі клієнтів та за видами валют. Після зарахування суми валюти, що надійшла на спеціальний розподільчий рахунок, банк не пізніше наступного дня повідомляє про це власникові рахунка. Якщо клієнт протягом п'яти банківських днів з моменту зарахування суми валютних коштів на розподільчий рахунок не подав у банк доручення на їхнє перерахування на розрахунковий валютний рахунок, то на шостий день банк самостійно перераховує ці кошти на рахунок резидента.

Уповноважений банк самостійно протягом трьох банківських днів здійснює продаж тих валютних надходжень на адресу резидента, що, згідно з нормативними документами НБУ, підлягають продажу в повному обсязі на міжбанківському валютному ринку України, а саме:

- валюти, отриманої резидентом на території України без індивідуальної ліцензії НБУ згідно з «Тимчасовим порядком використання готівкової ВКВ як засобу платежу на території України» № 13—135/1556—5528 від 18.09.1996 р.;

- валюти, отриманої резидентом при здійсненні розрахунка з використанням пластикових карток міжнародних платіжних систем;

- валюти, купленої на міжбанківському валютному ринку України для виконання зобов'язань у цій валюті перед нерезидентом, у випадку їхнього повернення від нерезидента.

Гривні, отримані від продажу валюти, повинні бути зараховані на розрахунковий рахунок клієнта протягом двох робочих днів з моменту зарахування визначених сум на баланс банку.

Облік операцій при використанні документарного акредитива. Надійною формою платіжної гарантії для експортера є документарний акредитив. Більша частина зовнішньої торгівлі з року в рік здійснюється за допомогою цього випробуваного інструмента. Останнім часом значно зросла зацікавленість у акредитивах і в нашій країні.

Експортер пересилає імпортеру документи, передбачені контрактом. Імпортер виписує доручення своєму банку перерахувати кошти на рахунок експортера (постачальника). Розрахунки банківським переказом вигідніші для покупця, але вони не захищають інтересів експортера.

Недоліком банківського переказу (крім авансових платежів) є те, що надходження валютної виручки експортеру затримується в часі. Як правило, експортери посднують банківський переказ з гарантією на випадок несплати товару або відмови від його сплати імпортером.

Банк, який приймає від клієнта платіжне доручення, повинен перевірити, чи має резидент — одержувач валютних коштів — ліцензію НБУ, оскільки розрахунок між резидентами на території України здійснюється тільки в національній грошовій одиниці, тобто в гривнях. Використання іноземної валюти, як засобу платежу на території України дозволяється тільки для проведення платежів на підприємствах торгівлі, які мають індивідуальну ліцензію НБУ на здійснення торгівлі товаром з оплатою в іноземній валюті.

Крім того, клієнт повинен надати в уповноважений банк контракт, на підставі якого буде проводитись платіж, для перевірки законності операції (табл. 31).

Таблиця 31

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯ КРОС-КУРСІВ**

Дебет	Кредит	Зміст операції
1500А «Рахунок у банках-нерезидентах у ВКВ»	2603П «Рахунки за довірчими операціями суб'єктів господарської діяльності»	Зарахування суми валюти в банку клієнта-постачальника
2600П «Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності»	1500А «Рахунок у банках-нерезидентах у ВКВ»	Зарахування суми валюти в банку клієнта-платника
або		
2600П «Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності»	2909 «Рахунки за довірчими операціями суб'єктів господарської діяльності»	Зарахування суми валюти в банку клієнта-постачальника
2909 «Рахунки за довірчими операціями суб'єктів господарської діяльності»	1500 «Рахунок у банках-нерезидентах у ВКВ»	Зарахування суми валюти в банку клієнта-платника
2600 «Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності»	3800 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів»	Сплата комісії (як у першому, так: другому випадках)

2. Розрахунки за відкритим рахунком полягають у продажу товарів у кредит, при цьому в експортера немає гарантій одержання платежу від імпортера. Тому такі розрахунки застосовуються тоді, коли існують регулярні і стабільні ділові відносини між покупцем і виробником (наприклад, асоційованими членами транснаціональних корпорацій) і немає законодавчих обмежень.

Розрахунки за відкритим рахунком передбачають, що експортер відвантажує на адресу покупця товар, надсилає йому відповідні документи та записує суму в дебет рахунка покупця. Цей рахунок відкривається не в банку, а ведеться підприємством-постачальником. Імпортер повинен оплатити одержані товари протягом заздалегідь обумовленого строку, причому він розпоряджається товарами на свій розсуд.

3. Інкасо означає операції, здійснювані банками на підставі одержаних інструкцій з документами з метою:

- одержання акцепту, або платежу, залежно від угоди;
- видачі комерційних документів проти акцепту, або проти платежу;
- видачі документів на інших умовах.

Документи, за якими здійснюються операції по інкасо, бувають такими: фінансові — документи, за якими здійснюються розрахунки за контрактом (переказні векселі, чеки, платіжні розписки або інші документи); комерційні — документи, що надають право власності на товар і супроводжують його (відвантажувальні документи, документи на право власності).

Існує два види інкасо:

- чисте (означає інкасо фінансових документів, що не супроводжуються комерційними документами);
- документарне (означає інкасо фінансових документів, що супроводжуються комерційними документами, або інкасо лише останніх документів).

У зовнішньоекономічній діяльності в основному використовують документарне інкасо, бо воно краще захищає інтереси постачальника. Постачальник має бути впевнений, що комерційні документи потраплять до покупця лише після оплати продукції.

Існує три різновиди документарного інкасо: документи проти платежу (банку, що інкасує, дозволено видавати документи одержувачу тільки проти платежу готівкою у зазначеній валюті), інкасо з акцептом (видача документів тільки проти платежу, банк, що інкасує, подає переказний вексель покупцю на акцепт) та документи проти акцепту (банку, що інкасує, дозволено видавати документи одержувачу тільки проти акцепту переказного векселя).

Техніка розрахунків у різновидах багато в чому схожа. Розрахунки починаються в банку експортера. Однак у першому випадку експортер здає своєму банку разом з товарними документами інкасове доручення, яке банком експортера пересилається через банк імпортера покупцеві, а той виписує на його підставі платіжне доручення і через свій банк проводить платіж.

У другому випадку продавець надає покупцеві певний термін для платежу, але повинен бути впевнений, що покупець зможе отримати документи тільки після того, як здійснить платіж. Якщо покупець відмовляється акцептувати переказний вексель, то продавець має завчасне попередження для себе, що його чекають неприємності після завершення угоди. Це дасть йому можливість вжити достатніх запобіжних заходів або, про всяк випадок, знайти іншого замовника для товару.

У третьому випадку експортер разом з товарними документами здає своєму банку переказний вексель (тратту). Ці документи пересилаються банку імпортера. Імпортер акцептує вексель і через свій банк повертає банку експортера. Той обліковує вексель і надає своєму клієнтові обліковий кредит до закінчення строку погашення векселя. При настанні строку погашення векселя імпортер здійснює платіж через свій банк банку експортера. Оскільки переказний вексель не виключає ризику неплатежу при настанні строку погашення векселя, банк імпортера може вживати заходів щодо захисту своїх інтересів. Це робиться так: товари, призначені для отримання імпортером, затримуються в місці вивантаження до строку погашення векселя. Після оплати векселя банк імпортера віддає клієнту документи, необхідні для отримання вантажу.

Банки надають також спеціальні послуги, пов'язані з документарним інкасо (табл. 32).

- 1) відвантаження товарів на адресу банку, що інкасує;
- 2) моніторинг (контроль).

Таблиця 32

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ІНКАСО**

Дебет	Кредит	Зміст операції
2600	1500	Оплата інкасових документів за рахунок імпортера
2600	3800	Оплата комісії за рахунок імпортера
2600	2909	Оплата інкасових документів за рахунок експортера
2909	3800	Оплата за рахунок експортера (комісія від суми платежу)

В угоді за документарним інкасо беруть участь:

- 1) довіритель (відправник, продавець, експортер);
- 2) банк-ремітент (remitting bank);
- 3) покупець (платник, імпортер);
- 4) банк, що інкасує, або банк, що подає.

Певним недоліком інкасової форми розрахунка є значний розрив у часі між відвантаженням товару і одержанням валютної виручки, особливо при тривалому транспортуванні вантажу.

4. Акредитив являє собою угоду, відмежовану від договору купівлі-продажу, або іншого контракту, на якому він може ґрунтуватися.

Застосування акредитивів у міжнародних розрахунках регулюється Уніфікованими правилами і звичаями для документарних акредитивів, які розроблені Міжнародною Торговою Палатою і затверджені в 1993 р. Ці Уніфіковані правила визначають документарний акредитив як угоду, згідно з якою банк, що діє на прохання та на підставі інструкції свого клієнта, повинен зробити платіж третій особі, або за наказом клієнта сплатити чи акцептувати, чи негочіювати (тобто купити чи взяти на облік) тратти проти передбачених документів, якщо було додержано всіх умов акредитива. Інакше кажучи, документарний акредитив — це грошове зобов'язання банку, яке виставляється на підставі доручення його клієнта-імпортера на користь експортера.

Банк, який видає зобов'язання, повинен виконати платіж експортеру, або забезпечити здійснення платежу іншим банком. Коли банк виставляє акредитив, він надає гарантію платежу від імені свого клієнта. Тому банк погоджується на виставлення акредитива тільки у випадку, коли він довіряє своєму клієнту.

Залежно від ступеня забезпечення платежу для продавця документарні акредитиви поділяються на:

— *безвідкличні*, що можуть бути змінені або анульовані в будь-який момент. Ця форма дуже рідко використовується, бо вона не забезпечує належної гарантії:

1) не підтверджений банком, що авізує (fjioable credit not confirined by the advising bank). Безвідкличні документарні акредитиви завжди передбачають зобов'язання оплати з боку банку-емітента. У цьому випадку банк, що авізує, не дає жодних зобов'язань щодо платежу. Він тільки діє від особи банку-емітента;

2) безвідкличний підтверджений акредитив (irrevocable firmad credit). Підтверджуючи акредитив, банк, що авізує, підключається до зобов'язань заплатити незалежно від і в доповнення до зобов'язань банку-емітента. Банк, що підтверджує, гарантує виконати

свої зобов'язання незалежно від спроможності банку-емітента відшкодувати суму.

— *відкличні*, тобто зобов'язання банку-емітента (банку покупця) виконати умови за документарним акредитивом у тому випадку, якщо бенефіціар виконав усі умови.

У зовнішній торгівлі доцільно застосовувати тільки безвідкличні акредитиви, оскільки безвідкличний акредитив може бути змінений чи відмінений тільки після отримання згоди всіх сторін цього акредитива.

Схема розрахунків за допомогою акредитива така. Після укладення контракту, в якому передбачена акредитивна форма розрахунків, імпортер звертається до свого банку з проханням виставити акредитив на експортера. Банк виставляє акредитив і тим самим гарантує платіж експортеру за умови, що будуть дотримані умови акредитива. Банк імпортера просить банк експортера повідомити останньому про виставлення акредитива. Банк експортера слідує за дотриманням умов акредитива (зазначених банком імпортера). При цьому банк експортера не приймає на себе жодних зобов'язань щодо гарантії платежу за акредитивом. Цю гарантію надає тільки банк імпортера.

Банк імпортера може попросити банк експортера додати до вже існуючого підтвердження своє підтвердження акредитива. Підтвердження акредитива банком експортера буде означати, що банк експортера також стає гарантом платежу за акредитивом при дотриманні умов останнього. Таким чином, підтверджений акредитив має гарантію двох банків (одного — в країні імпортера, а іншого — в країні експортера).

Після відвантаження товарів експортер повинен подати у зазначений в акредитиві банк документи, що відповідають умовам акредитива (транспортні документи, копії рахунків-фактур та ін.).

Документарні акредитиви можуть передбачати подання експортером разом з іншими документами переказного векселя, виписаного постачальником на:

- банк імпортера;
- імпортера;
- інший банк, зазначений в акредитиві.

Якщо документи подані експортером і, на думку перевіряючого банку, оформлені правильно, постачальник може вибрати один із способів платежу залежно від того, що передбачено умовами акредитива:

— негайний платіж за векселем — сума за цим акредитивом підлягає до виплати одразу ж після подання документів і перевірки їх банком. Тоді виручка негайно надходить у розпорядження бене-

фіціара. У деяких випадках може минути декілька днів від пред'явлення документів і до власне переказу коштів. Як правило, цей час необхідний банку для переказу суми акредитива. У випадку з не підтвердженими акредитивами можуть виникнути такі ситуації, коли банк, що авізує, затримує платіж бенефіціару до того часу, поки він не отримає від банку-емітента зазначеної в документах суми;

— відстрочений платіж за векселем — платіж нараховується не одразу після подання документів, а лише після певного періоду, обумовленого акредитивом. Акредитив з платежем у розстрочку надає покупцеві пільговий період і створює гарантію продавцю, що платіж буде здійснений на вказану дату;

— акцепт векселя — з установленим терміном сплати іноземних векселів. Додатково до подання документів від бенефіціара вимагається виписати негайний вексель на певний банк (емітент, що авізує, або третій банк). Після з'ясування, що документи в порядку, експортер одержує тратту зворотньо після того, як вона була акцептована банком-платником (трасатом), за його бажанням. Існує можливість дисконтувати акцепт цього банку. Тоді можна негайно отримати готівку за траттою продавцю, в той час як одержувач отримує суму тільки після закінчення строку платежу за векселем. Ця форма розрахунків гарантує отримання платежу експортером при додержанні останнім умов акредитива і дозволяє до того ж імпортеру отримати короткостроковий кредит, якщо умови платежу передбачають акцепт чи облік торгового чи банківського векселя. Експортер також може отримати платіж достроково шляхом обліку строкового векселя.

Крім вищезгаданих, існують спеціальні види акредитивів: резервний, переказний, револьверний та компенсаційний. По суті це зава про гарантію.

Револьверний акредитив — це зобов'язання з боку банку-емітента відновити акредитив до первісної суми після того, як він був використаний. Число використання і період, протягом якого вони можуть мати місце, обумовлені в акредитиві. У випадку некумулятивних акредитивів додавання невикористаних вчасно сум за терміном не виконуються. Револьверний акредитив використовується тоді, коли покупець потребує одержання певної кількості замовлених товарів частинами, що відправляються через визначені інтервали (контракт неодноразової поставки). Револьверний акредитив може бути кумулятивним та некумулятивним. Кумулятивний — це коли невикористані суми можуть бути додані до наступного чергового внеску. Некумулятивний — це коли додавання невикористаних своєчасно сум за строками не проводиться.

Компенсаційний акредитив — це новий акредитив, відкритий на базі вже існуючого, непереказного (базового) акредитивана користь іншого бенефіціара (експортера). Технічно цей акредитив роздрібнюється на два простих акредитиви:

1) переказний акредитив. Він звичайно використовується, коли перший бенефіціар сам не постачає товар, а діє як посередник між постачальником і покупцем. Він може бути також агентом, відповідальним за закупівельні контракти покупця. Перевага переказного акредитива полягає в тому, що він не зачіпає власних кредитних ресурсів посередника.

2) «Бек-ту-Бек» — це новий акредитив, відкритий на базі вже існуючого переказного (базового) акредитива на користь іншого бенефіціара.

Розрахунки за акредитивами відбуваються у звичайній послідовності, а саме:

— акредитив виставляє платник (покупець) на ім'я постачальника (країна, банк, сума тощо) до моменту відвантаження постачальником товару на його адресу і за його умовами;

— банк одержувача (постачальника-імпортера) — ремітент повідомляє останньому про суму і умови виставленого акредитива;

— постачальник відвантажує товар і подає в свій банк відповідно до умов контракту відвантажувальні документи (індосамент), завдяки чому на його розрахунковий рахунок зараховується платіж.

Отже, зобов'язань у банку постачальника не виникає. Бухгалтерський облік зводиться до відкриття на позабалансовому рахунку № 9802 особового рахунку одержувача «Акредитиви в іноземній валюті отримані» надходження з позначкою: країна, банк, номер акредитива, код валюти, сума, термін і т. ін. Акредитив подається у чотирьох примірниках: перший примірник пересилається бенефіціару; другий — інобанку платника; третій — використовується як прибутковий ордер у банку постачальника (прибуток — рахунок № 9802); четвертий — залишається в досьє.

Після цього інобанку надсилається лист із вказівкою про місце перерахування платежу: «Кредитуйте наш рахунок у Вас (або наш рахунок у певному банку)», або «Кредитуйте рахунок інкомбанку у Вас на користь нашого банку і нашого клієнта». Крім того, згідно з визначеним терміном платежу, його пересилають поштою — одразу, або впродовж 90 днів із дня передачі індосамента.

У міру одержання кредитового авізо про зарахування коштів на рахунок клієнта банк постачальника списує з обліку акредитив за позабалансовим рахунком № 9831 — видаток.

Угода за документарним акредитивом укладається так:

1. Експортер та імпортер укладають контракт, предметом якого є постачання деякого товару і в якому обумовлено, що розрахунки за угодою будуть проведені через акредитив (саме тут повинні бути обумовлені і найсуттєвіші умови акредитива).

2. Імпортер дає своєму банку доручення відкрити акредитив.

3. Банк, що відкриває акредитив (банк-емітент), пересилає його своєму банку-кореспонденту в країні експортера.

4. Банк авізує акредитив бенефіціару (експортеру).

5. Експортер відправляє товар.

6. Експортер одержує відвантажувальні документи від фрахтівника.

7. Експортер подає передбачені акредитивом документи банку, що авізує.

8. Цей банк перевіряє документи щодо їхньої відповідності умовам акредитива і, якщо він уповноважений здійснити оплату, а умови акредитива виконані, виплачує еквівалент суми за документами бенефіціара.

9. Згаданий банк пересилає документи банку, що відкриває акредитив (банк-емітент).

10. Сума, сплачена бенефіціару, фігурує в розрахунку між банком платником і банком-емітентом. Якщо банк, який відкриває акредитив при одержанні документів, виявить, що вони не відповідають умовам акредитива, він має право звернути на це увагу банку-платника і відмовити йому в рамбурсі.

11. Банк-емітент передає документи імпортеру.

12. Одночасно він дебітує його на еквівалент суми за документами.

13. Імпортер використовує документи для одержання товару.

14. Імпортер одержує товар.

6. ІНШІ ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ

Під валютними операціями розуміють операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, з використанням валютних цінностей у міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності, та операції, пов'язані з ввезенням (вивезенням), переказуванням і пересиланням на територію України, або за її межі валютних цінностей.

Під торгівлею валютою розуміють купівлю-продаж іноземної валюти за національну або інші конвертовані валюти. Купівля та

продаж іноземної валюти здійснюється на валютному ринку. При цьому тут складається така система взаємовідносин:

- між комерційними банками та їх клієнтами в даній країні;
- між комерційними банками однієї й тієї самої країни;
- між комерційними банками різних країн;
- між комерційними та центральними емісійними банками;
- між центральними емісійними банками.

Правила здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку визначені постановою Правління НБУ № 150 від 15.04.1998 р.

Валюти розрізняють за двома ознаками:

- 1) конвертованістю: вільно конвертована, неконвертована;
- 2) строковістю: касова, строкова.

Розглянемо особливості операцій купівлі-продажу іноземної валюти на умовах «форвард», які укладають з метою здійснити хеджування (страхування) зміни депозитних ставок (без необхідності здійснення загальнозживаного депозиту форвард/форвард) або мінімізувати ризики за змінами курсів валют.

Форвардна угода, що передбачає розрахунок між продавцем та покупцем валюти не раніше, ніж через два робочі дні після її укладення за курсом, зафіксованим в угоді. Рівень ризику за форвардними валютними контрактами є різницею між узгодженою сторонами відсотковою ставкою за форвардним валютним контрактом та ставкою залучення кредитів першокласними лондонськими банками (ЛВБК) чи її аналогом на дату розрахунків за цим контрактом; або різницею між курсом валюти за форвардним валютним контрактом та ринковим спот-курсом валюти на дату розрахунків за цим контрактом. Валютний курс, за яким здійснюються контракти на ринку строкових угод, називається форвардним курсом, а ринок — відповідно форвардним.

Форвардні валютні контракти укладаються на первинному ринку за стандартною формою, що відповідає чинному законодавству України. Покупцями і продавцями форвардних валютних контрактів можуть бути банки-резиденти та банки-нерезиденти України, що визначаються чинним законодавством України.

Первинним продавцем форвардного валютного контракту вважається така угода купівлі-продажу контракту, якій не передує інший форвардний контракт.

Форвардний валютний контракт повинен мати такі обов'язкові реквізити:

- номер контракту;
- місце та дата укладення;
- офіційні назви та реквізити сторін;
- вид та сума валюти, що є предметом укладення контракту;

- відсоткові ставки та курс валюти контракту;
- дати платежу та поставки валюти;
- інші реквізити, що визначають права та відповідальність сторін.

Одним із правил обігу форвардного валютного контракту є обов'язкове погодження покупця цього контракту до закінчення його строку дії в разі продажу (передання) зобов'язань іншим особам. Одночасно продаж (передання) зобов'язань за форвардним валютним контрактом іншим особам може бути здійснено покупцем без погодження з іншими сторонами форвардного контракту в будь-який час до закінчення строку дії (ліквідації) форвардного контракту.

Зміни до форвардного валютного контракту вносять покупець або продавець контракту в разі погодження обох сторін контракту. У змінах до форвардного валютного контракту відображаються:

- номер та дата укладення контракту, до якого вносяться зміни;
- порядковий номер та дата внесення змін до контракту;
- реквізити та назва попереднього покупця (продавця) форвардного валютного контракту та особи, яка набуває його повноважень;
- ціна продажу форвардного валютного контракту;
- умови реалізації форвардного валютного контракту: дата поставки, термін здійснення платежу.

Розірвання угоди за форвардним валютним контрактом здійснюється в разі відмови від зазначеної угоди однієї зі сторін і згоди іншої сторони. Претензії щодо виконання форвардного валютного контракту можуть бути пред'явлені лише емітентові цього форвардного валютного контракту.

Форвардний контракт визнається фінансовим активом або фінансовим зобов'язанням на дату виникнення зобов'язання щодо придбання, або продажу предмета контракту. Для відображення у бухгалтерському обліку використовують:

- дату укладення контракту;
- дату оцінювання вартості (кінець періоду оцінювання, якщо кошти за операцією не сплачені);
- дату розрахунків.

Номінальна вартість контракту обліковується за позабалансовими рахунками — 9201 «Валюта та банківські метали, які куплені за форвардними контрактами з метою хеджування». Переоцінювання форвардного валютного контракту здійснюється на кожному звітну дату з використанням форвардного курсу на період до дати виконання контракту. Результат переоцінювання форвардного ва-

лютного контракту, придбаного з метою хеджування, визначається симетрично з результатом переоцінювання фінансового інструменту, який хеджується.

Економічним змістом форвардного контракту для продавця (відкриває коротку валютну позицію) є сподівання майбутнього зниження ціни активу, що продається; для покупця (відкриває довгу валютну позицію) — це очікуване зростання ціни. Правила бухгалтерського обліку при здійсненні форвардних валютних операцій передбачає такі види операцій:

— бухгалтерський облік на дату виконання операції;

— бухгалтерський облік на дату оцінки вартості (кінець місяця, якщо за угодою не сплачено);

— бухгалтерський облік на дату розрахунка.

Бухгалтерський облік на дату виконання операції означає, що всі форвардні контракти обліковуються за позабалансовими рахунками: для покупця — № 9202 «Валюта та банківські метали, які куплені за форвардними контрактами»; для продавця — № 9212 «Валюта та банківські метали, які продані за форвардами контрактами». Бухгалтерський облік на дату оцінювання вартості (кінець місяця) означає, що форвардні угоди не виконані, але їх потрібно оцінити згідно з новими ринковими цінами, що відображається наступними бухгалтерськими проводками (при позитивній різниці), наведеними в табл. 33.

Таблиця 33

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ
ФОРВАРДНОЇ УГОДИ**

Дебет	Кредит
3810 «Балансовий рахунок за результатами переоцінки позабалансової позиції щодо іноземної валюти та банківських металів»	6204 «Результати від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами»

При від'ємній різниці робиться зворотна проводка. Переоцінку проводять також при зміні біржового курсу валюти.

При бухгалтерському обліку на дату розрахунка необхідно насамперед сторнувати позабалансові бухгалтерські проводки, виконані на дату операції у позабалансі. Другий крок — виконання операцій у балансі.

У разі купівлі валюти — табл. 34.

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ФОРВАРДНИМ КОНТРАКТОМ**

Дебет	Кредит	Сума
1500	3800	Сума купленої валюти
3801	1200	Сума валюти за курсом угоди
3801	3810	Позитивна сума останнього переоцінювання форвардного контракту
3810	3801	Негативна сума останнього переоцінювання форвардного контракту (або навпаки, залежно від додаткової чи від'ємної різниці)
3801	6204	При позитивному значенні різниці між офіційним курсом та вартістю після останнього переоцінювання
6204	3801	При від'ємному значенні різниці

У разі продажу робляться зворотні проводки. Після здійснення згаданих операцій залишку за рахунком № 3810 не повинно бути.

Економічний зміст ф'ючерсних контрактів аналогічний економічному змісту форвардних контрактів, але існують певні обмеження, а саме: біржовий характер торгівлі, стандартні умови контракту (крім ціни), строки надання контракту (лише останній місяць кварталу), гарантія клірингової плати, можливість перепродажу контракту. Основним предметом ф'ючерсних контрактів є купівля (продаж) кредитів (депозитів) або інших фінансових інструментів (цінних паперів, боргових зобов'язань, валюти).

Бухгалтерський облік валютних ф'ючерсів аналогічний порядку бухгалтерського обліку форвардних угод; замість рахунка № 1500 «Коррахунки в інших банках» додатково може використовуватися рахунок № 1511 «Гарантійні депозити в інших банках».

У зв'язку з існуванням в Україні режиму валютного регулювання операції з розміщення коштів (надання позик та кредитів) мають певні обмеження, що коригуються залежно від ситуації, що склалася на фінансовому та валютному ринках України.

До активних операцій належить надання кредитів прямим позичальникам — юридичним і фізичним особам.

На поточний момент надання валютного кредиту фізичній особі можливе тільки як підприємцю на ведення зовнішньоекономічної діяльності (лист НБУ № 19013/1093 від 05.05.1995 р.). Кредит може надаватись тільки в безготівковій формі, що унеможливило надання споживчого кредиту.

Кредит може видаватися юридичним особам, як для зовнішньоекономічної діяльності під сплату нерезиденту, так і під сплату контрактів у національній валюті України. При цьому допускається конвертація кредиту через УМВБ або міжбанківський ринок з наступним зарахуванням на розрахунковий рахунок клієнта і проведення поточних операцій (лист НБУ № 13-126/486 від 20.03.1996 р.). Допускається також конвертація валюти кредиту в іншу валюту.

Враховуючи відсутність у валютному розділі балансу рахунків обліку термінових зобов'язань у валюті, допускається не приймати від позичальника позики термінових зобов'язань (лист НБУ № 13-126/2041 від 22.11.1996 р.).

Порядок розгляду банком заявок клієнтури на отримання кредиту визначений «Положенням про кредитування» НБУ, згідно з яким комерційний банк зобов'язаний реєструвати всі заявки клієнтури на отримання кредиту і розглядати їх (постанова Правління НБУ № 246 від 28.09.1995 р.). Наявність журналу реєстрації надходжень заявок на кредит є обов'язковою. Клієнт, звергаючись до банку за кредитом, надає копії контрактів і угод, які обумовлюють мету кредитування, засоби отримання прибутку підприємством (якщо кредит короткостроковий) і фінансовий план оцінювання окупності інвестицій (якщо кредит середньостроковий або довгостроковий — під придбання основних засобів, технологій і т. п., постанова Правління НБУ № 246 від 28.09.1995 р.).

Рішення про надання кредиту повинно прийматися колегіально фінансовим комітетом, кредитним комітетом або іншим уповноваженим органом банку (постанова Правління НБУ № 246 від 28.09.1995 р.). Надання кредиту проводиться або на розрахунковий рахунок позичальника, або безпосередньо на сплату розрахункових документів, що є підставою для кредитної заявки. Незалежно від засобу оплати банком здійснюється наступний контроль за цільовим використанням кредиту за допомогою перевірки первинних документів позичальника. За наслідками перевірки складається акт, у якому констатується цільове використання позички або порушення щодо цього (постанова Правління НБУ № 246 від 28.09.1995 р.).

Відповідно до вимог НБУ, відсотки за користування кредитом нараховуються щомісяця. Облік нарахованих відсотків ведеться в окремих відомостях (штафелях) з одночасним відображенням у балансі банку (за кредитом шостого класу). Відсотки, прострочені понад 30 днів, обліковуються на позабалансовому рахунку № 9601. У сучасних умовах черговість сплати основного боргу та відсотків

за кредитом регламентована ст. 12 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», згідно з якою передусім сплачуються відсотки, а потім гаситься основний борг. Позичка нерезиденту (нефінансовій структурі) потребує індивідуальної ліцензії НБУ. Позичка на покриття поточних збитків або на формування статутних фондів регламентується постановою Правління НБУ № 246 від 28.09.1995 р.

Згідно із Законом України «Про порядок розрахунків у іноземній валюті», до обов'язкового продажу будь-яка юридична особа може використати отриманий валютний виторг на погашення валютного кредиту, наданого уповноваженим банком. В інших випадках, за відсутності валютних засобів, підприємство може купувати кошти на УМВБ або на міжбанківському ринку. Проводки з надання погашення позички, а також щодо сплати відсотків за курсом НБУ наведені в табл. 35.

Таблиця 35

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ**

Дебет	Кредит	Зміст операції
2050/001 «Короткострокові кредити суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями»	1500/001 «Коррахунки, що відкриті в інших банках»	Надання позички
2600/001 «Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності»	2058/001 «Нараховані доходи за кредитами суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями «	Сплата відсотків
2058/001 «Нараховані доходи за кредитами суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями «	6025/001 «Відсоткові доходи за кредитами суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями»	Нарахування відсотків до сплати
2600/001 «Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності»	2050/001 «Короткострокові кредити суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями «	Повернення позички
2057/001 «Прострочена заборгованість за кредитами суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями»	2050/001 «Короткострокові кредити суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями»	Винесення кредиту на прострочку

Дебет	Кредит	Зміст операції
2059/001 «Прострочені нараховані доходи за кредитами суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями»	2058/001 «Нараховані доходи за кредитами суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями»	Винесення відсотків на прострочку
2095/001 «Сумнівна заборгованість за кредитами суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями»	2057/001 «Прострочена заборгованість за кредитами суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями»	Визнання позички сумнівної

Банк може проводити пасивні операції щодо залучення ресурсів у іноземній валюті від юридичних і фізичних осіб. При цьому з власником депозиту укладається угода, в якій обумовлюються такі питання:

- відсоткова ставка;
- періодичність сплати відсотків за користування ресурсами;
- інші питання.

ТЕМА 7

ОБЛІК СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Мета: напрацювання студентами теоретичних знань з принципів формування статутного капіталу та методики його обліку.

Об'єкт: статутний капітал комерційного банку.

1. ПОНЯТТЯ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ У КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

Власний капітал (кошти) банку являє собою грошові кошти, внесені акціонерами (засновниками інших сфер діяльності. Власному капіталу комерційного банку належить незначна частка в сукупному капіталі (приблизно 8—10 %), тоді як у промислових підприємств цей показник становить 40—60 %. У комерційних банках власний капітал має інше призначення, ніж в інших сферах підприємства. Якщо в підприємства забезпечення платоспроможності і виконання більшості оперативних функцій підприємств та організацій, то власний капітал комерційного банку слугує насамперед для страхування інтересів вкладників і менше — для фінансового забезпечення своєї оперативної діяльності.

Розмір власного капіталу є важливим фактором забезпечення надійності функціонування банку і повинен перебувати під контролем органів, що регулюють діяльність комерційних банків. Однією з вимог, яку висуває НБУ до комерційних банків, є підвищення рівня капіталізації, що сприяє збільшенню рівня фінансової стабільності і надійності банківської системи України в цілому.

Призначення банківського капіталу виражається в його функціях. Власний капітал комерційного банку виконує певні **функції**. Розглянемо їх:

1. **Захисна:** власний капітал слугує насамперед для страхування інтересів вкладників і кредиторів банку, а також для покриття поточних збитків від банківської діяльності. На сьогоднішній день це основна функція капіталу, оскільки в умовах, коли значна частина ресурсів вкладається в ризикові активи (кредити і цінні папери), навіть порівняно невеликі втрати можуть призвести до банкрутства банку.

2. Забезпечення оперативної діяльності є другорядною функцією для капіталу банку. Вона має вагу на перших етапах діяльності банку, коли за рахунок власного капіталу формується його інфраструктура і розгортається його діяльність (фінансування придбання комп'ютерної та оргтехніки, будівництво оренда офісів і т. п.).

3. Регульовальна: через фіксацію розміру власного капіталу регульовальні органи впливають на діяльність банку в цілому. Розмір власного капіталу банку є порогом допуску на банківський ринок (мінімальний розмір статутного капіталу) та регулятором розширення масштабів діяльності банку (прийняття банком додаткових ризиків, без яких неможливо отримати додаткові прибутки). Регульовальні органи ставлять у залежність від адекватного нарощення капіталу.

Зважаючи на джерела і порядок формування, капітал банку надається зі статутного капіталу, резервного капіталу, спеціальних фондів, нерозподіленого прибутку, субординованого боргу.

1. *Статутний капітал* банку формується з акціонерного або приватного капіталу банку під час організації нового банку шляхом акумулювання внесків чи випуску і реалізації акцій. Емісія акцій як форма створення і поповнення статутного капіталу банку регулюється Постановою «Про цінні папери і фондову біржу».

У банках, які мають статус ВАТ, Статутний капітал формують шляхом відкритої підписки на акції, у ЗАТ — шляхом розподілу акцій між засновниками відповідно до їхньої частки в статутному фонді.

Перший випуск акцій банку має повністю складатися з простих акцій. Усі випуски акцій банків типу ВАТ підлягають реєстрації в Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР). При повторній емісії, що дозволяється тільки після повної оплати акціонерами акцій попередньої емісії, банки можуть випускати також привілейовані акції. Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність», наявність збитків у банку не є перешкодою для оголошення підписки на акції або паї банку та збільшення статутного капіталу банку.

Для реєстрації випуску акцій банк-емітент складає проспект емісії. При першій емісії його готують засновники, а при наступній — правління банку. В проспекті емісії містяться дані про банк, його фінансовий стан, інформація про попередні випуски цінних паперів. Проспект емісії має бути затверджений незалежною аудиторською компанією.

2. Резервний фонд комерційного банку. Це грошові ресурси, що резервуються банком для забезпечення непередбачених витрат, покриття збитків від банківської діяльності, а також виплати дивідендів за привілейованими акціями, якщо недостатньо прибутку. Наявність коштів у ньому забезпечує надійності стабільність комерційного банку, зменшує вірогідність його банкрутства. Розмір резе-

рвного фонду та щорічних внесків до нього встановлюється зборами акціонерів і фіксується в установчих документах, але він не може бути меншим за 25 % регулятивного капіталу, а розмір відрахувань — меншим ніж 5 % чистого прибутку.

Коли резервний фонд досягає встановленої величини, то відрахування до нього припиняються. У разі використання коштів з резервного фонду відрахування від чистого прибутку на його формування поновлюються.

3. Спеціальні фонди (фонд основних коштів, фонд переоцінки основних засобів та ін.) призначені для виробничого та соціального розвитку банку. Порядок формування і використання цих коштів визначається статутними документами банку. Формуються ці фонди за рахунок прибутку. Елементом резервного капіталу є загальні резерви, призначені для покриття можливих збитків по операціях банку. Їхня відмінність від резервного фонду полягає в тому, що вони мають конкретніше призначення (наприклад, резерв для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків створюється для покриття безнадійної заборгованості по позичкових операціях).

4. Нерозподілений прибуток — це джерело внутрішнього походження. Створюється як залишок прибутку після виплати дивідендів, відрахувань до резервного та інших фондів. Оскільки розмір усіх відрахувань (крім дивідендів) завчасно визначено, то залишок нерозподіленого прибутку за минулий рік залежить головним чином від розміру дивідендів, які повинні сплачуватися акціонерам.

5. Субординований борг — це звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти, які, за умовою контракту, не можуть бути вилучені з банку раніше ніж через 5 років, а в разі банкрутства чи ліквідації повертаються інвесторові після погашення претензій усіх інших кредиторів. При цьому сума таких коштів, включених у капітал, не може перевищувати 50 % розміру основного капіталу зі щорічним зменшенням на 20 % від його первинної вартості протягом 5 останніх років угоди.

Розмір власного капіталу визначається банком самостійно, але з урахуванням таких факторів:

- 1) вимоги НБУ щодо мінімального розміру статутного капіталу;
- 2) характеру активних операцій. Наявність значного обсягу ризикованих операцій потребує відносно більшого розміру власного капіталу;
- 3) специфіка клієнтури. За значної кількості невеликих вкладників власних коштів потрібно менше, ніж за наявності великих вкладників.

Українська методика визначення капіталу поділяється на:

- 1) **основний** (капітал I рівня);
- 2) **додатковий** (капітал II рівня).

Основний капітал банку включає сплачений і зареєстрований Статутний капітал і розкриті резерви, які створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку, надбавок до курсу акцій і додаткових внесків акціонерів у капітал, загальний фонд покриття ризиків, що створюється під невизначений ризик при проведенні банківських операцій, за винятком збитків за поточний рік і нематеріальних активів.

До **додаткового капіталу** банку належать:

- 1) нерозкриті резерви (такі резерви не відображаються в опублікованому балансі банку);
- 2) резерви переоцінки;
- 3) гібридні (борг/ капітал) капітальні інструменти;
- 4) субординований борг.

При цьому додатковий капітал не може перевищувати 100 % повного капіталу.

Для визначення розміру регулятивного капіталу банку загальний розмір капіталу I і II рівнів додатково зменшується на балансову вартість таких активів, як: акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком у портфелі банку на продаж та інвестиції; інвестиції в капітал установ у розмірі 10 % і більше їхнього статутного капіталу та в дочірні установи; кошти, вкладені в інші банки на умовах субординованого боргу.

2. СИСТЕМА РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

Основним складником власного капіталу банку за значенням є Статутний капітал (фонд), що формується через емісію акцій чи внесків засновників. Статутний капітал може створюватися лише за рахунок власних коштів учасників чи акціонерів. Не допускається його формування за рахунок банківських кредитів, коштів неприбуткових організацій (таких, які за статутом не мають права на здійснення комерційної діяльності та отримання прибутку), бюджетних коштів, які мають інше цільове призначення. Порядок формування статутного фонду залежить від форми організації банку. Для акціонерних товариств відкритого типу Статутний фонд формується через проведення відкритої передплати на акції. Статутний фонд банку, який є акціонерним товариством закритого типу, створюють через пропорційний розподіл усіх акцій серед засновників банку згідно з часткою їхніх внесків до статутного фонду. У разі створення банку у формі товариства з обмеженою відповідальністю Статутний фонд поділяють на частки, величина яких фіксується у засновницьких документах, а учасники банку відповідають за взятими на себе зобов'язаннями в межах своєї частки.

У процесі формування статутного фонду комерційні банки можуть випускати два види акцій — звичайні (прості) та привілейовані. Власники звичайних акцій мають право на управління банком і поділяють усі доходи (або збитки) і ризики банку. Власники звичайних акцій отримують доходи у формі дивідендів, а їхні збитки не можуть перевищувати первісної вартості інвестицій. Величина дивідендів залежить від суми прибутку, який залишився у розпорядженні банку після проведення всіх обов'язкових виплат, у т. ч. і фіксованих виплат власникам привілейованих акцій. Власники звичайних акцій вкладають свій капітал на весь період функціонування банку, але вони можуть передати право власності іншій особі через продаж звичайних акцій на вторинному ринку.

Привілейовані акції дають право їхнім власникам на отримання фіксованих дивідендів незалежно від отриманого банком прибутку. Власники привілейованих акцій не беруть участі в управлінні банком, а в разі ліквідації банку та розподілу його майна вони мають право на повернення вкладених коштів до проведення виплат власникам звичайних акцій, але після задоволення вимог кредиторів банку. Банкам забороняють випуск акцій на пред'явника. Перший випуск акцій банку має складатися тільки зі звичайних акцій, а їхню реєстрацію та продаж звільнено від оподаткування. Додаткові емісії можуть включати і звичайні, і привілейовані акції. Банки надають останнім перевагу з тим, щоб запобігти розширенню кола власників банку та втрати контролю над ним. Додаткова емісія акцій є ефективним методом швидкого поповнення статутного капіталу банку. Додаткову емісію акцій банк може оголосити лише після того, як усі учасники виконали свої зобов'язання щодо оплати паїв або акцій і попередньо оголошений підписний капітал повністю оплачено. Формування та збільшення статутного капіталу банк може здійснювати тільки у формі грошових внесків (резидентами України — у гривнях, нерезидентами — у вільноконвертованій іноземній валюті, або у гривнях).

Мінімальний розмір статутного капіталу на момент реєстрації банку не може бути менше:

- 1) для місцевих кооперативних банків — 1 млн євро;
- 2) для комерційних банків, які здійснюють свою діяльність на території однієї області, — 3 млн євро;
- 3) для банків, які здійснюють свою діяльність на території всієї України, — 5 млн євро.

Перерахування розміру статутного капіталу в гривні здійснюється за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком України на день укладення установчого договору.

За підсумками року на основі фінансової звітності банки зобов'язані коригувати розмір статутного капіталу на індекс девальвації чи ревальвації гривні за рахунок та в межах валових доходів або валових витрат банку відповідно до методики, встановленої Національним банком України.

Національний банк України має право встановити для окремих банків залежно від їхньої спеціалізації диференційований мінімальний статутний капітал на момент реєстрації банку, але не нижче від розмірів, передбачених цією статтею.

У процесі діяльності банку статутний капітал може зменшуватися за умови зменшення кількості його учасників. Як збільшення, так і зменшення статутного капіталу відбувається лише за рішенням загальних зборів учасників з обов'язковою наступною реєстрацією змін у Національному банку України та в Комісії з цінних паперів і фондового ринку при Кабінеті Міністрів України. Ці установи контролюють також, щоб статутний капітал формувався тільки за рахунок власних (а не позичених чи залучених) коштів учасників, як правило, з прибутку та спецфондів, накопичених з цією метою.

Формування та збільшення статутного капіталу банку може здійснюватися виключно шляхом грошових внесків. Грошові внески для формування та збільшення статутного капіталу банку резиденти України здійснюють у гривнях, а нерезиденти — в іноземній вільно конвертованій валюті або у гривнях.

Статутний капітал банку не повинен формуватися з непідтверджених джерел.

Банк має право збільшувати статутний капітал після того, як усі учасники повністю виконали свої зобов'язання щодо оплати паїв або акцій і попередньо оголошений підписний капітал повністю оплачено.

Банк не має права без згоди Національного банку України зменшувати розмір регулятивного капіталу нижче від мінімально встановленого рівня. Капітал банку не може бути меншим від статутного капіталу, необхідного для заснування банку.

Забороняється використовувати для формування капіталу банку бюджетні кошти, якщо такі кошти мають інше цільове призначення.

Синтетичний облік статутного капіталу ведеться на пасивному балансовому рахунку № 500 «Зареєстрований статутний капітал банку», який має два субрахунки: № 5000 «Сплачений зареєстрований статутний капітал банку» і № 5001 «Несплачений зареєстрований статутний капітал банку». Аналітичний облік ведеться в розрізі акціонерів банку.

Відображення операцій за рахунками групи 500 «Статутний капітал банку» здійснюється лише на балансі головного банку (юридичної особи).

Внески в статутний капітал можуть здійснюватися і в іноземній валюті, яка перераховується в гривні за курсом Національного банку України на дату внеску, і надалі коригування його зміни не проводиться.

Крім того, для обліку операцій, пов'язаних з рухом коштів із формування статутного капіталу — випуском (емісією) акцій, їх продажем, скуповуванням, нарахуванням емісійних різниць та дивідендів, — використовуються ще й такі рахунки:

3630(А) «Внески за незареєстрованим статутним капіталом» [Призначення рахунка: облік коштів, що отримані від засновників (акціонерів, учасників) банку за акціями, частками, паями до реєстрації статутного капіталу. За кредитом рахунка проводяться суми, що отримані банком в оплату акцій (часток, паїв) до реєстрації статутного капіталу. За дебетом рахунка проводяться суми зареєстрованого статутного капіталу, що перераховані на рахунки класу 5, або суми, повернені акціонерам (учасникам), якщо випуск акцій (часток, паїв) не зареєстровано];

3631(П) «Кредиторська заборгованість перед акціонерами за дивіденди» (Призначення рахунка: облік нарахованих банком дивідендів власникам акцій (часток, паїв) після прийняття рішення загальними зборами акціонерів (учасників). За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих дивідендів за акціями (паями, частками). За дебетом рахунка проводяться суми виплачених акціонерам (учасникам) дивідендів];

5000 (П) «Зареєстрований статутний капітал банку» [Призначення рахунка: облік зареєстрованого статутного капіталу банку. Облік акцій ведеться за номінальною вартістю. За кредитом рахунка проводяться суми збільшення статутного капіталу після реєстрації змін згідно з законодавством України. За дебетом рахунка проводяться суми зменшення зареєстрованого статутного капіталу; суми несплаченого у встановлений строк зареєстрованого капіталу];

5001(КП) «Несплачений зареєстрований статутний капітал банку» [Призначення рахунка: облік сум зареєстрованого, але несплаченого статутного капіталу. За дебетом рахунка проводяться суми зареєстрованого, але несплаченого статутного капіталу в кореспонденції з рахунком 5000. За кредитом рахунка проводяться суми сплаченого статутного капіталу; суми не сплаченого у встановлений строк зареєстрованого капіталу];

5002(КП) «Власні акції, які викуплені в акціонерів» [Призначення рахунка: облік вартості викуплених банком акцій (часток, паїв). Акції обліковуються за номінальною вартістю. Різниця між номінальною вартістю та вартістю викупу списується в межах кредитових залишків спочатку з рахунка 5010, а потім — з рахунка 5022. За дебетом рахунка проводяться суми викуплених акцій (час-

ток, паїв). За кредитом рахунка проводяться суми проданих та анульованих акцій (часток, паїв);

5003(П) «Дивіденди, які направлені на збільшення статутного капіталу» [Призначення рахунка: облік суми дивідендів, що спрямовані на збільшення статутного капіталу до часу його реєстрації. За кредитом рахунка проводяться суми дивідендів, що спрямовані на збільшення статутного капіталу. За дебетом рахунка перераховуються суми дивідендів у разі збільшення статутного капіталу на рахунки 5000 та 5010; у разі відмови в реєстрації сплачуються за рішенням загальних зборів банку акціонерам (учасникам) або зараховуються на рахунок 5022];

5010(П) «Емісійні різниці» [Призначення рахунка: облік різниці між номінальною вартістю акції та ціною її розміщення. Під час подальшого викупу власних акцій різниця між номінальною вартістю та ціною викупу акцій списується з цього самого рахунка в межах залишку. За кредитом рахунка проводяться суми позитивної різниці в разі первинного та подальшого розміщення акцій. За дебетом рахунка проводяться суми списання різниці між ціною викупу та номінальною вартістю акцій у межах залишку під час викупу власних акцій];

5020 (П) «Загальні резерви» [Призначення рахунка: облік загальних резервів, що створені за рішенням акціонерів (учасників) під різні ризики. За кредитом рахунка проводяться суми прибутку, що спрямовані на формування резервів. За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів];

5021 (П) «Резервні фонди» [Призначення рахунка: облік резервних фондів банку. Фонди створюються згідно із законодавством України. Резервні фонди банку утворюються за рахунок прибутку. Кошти резервних фондів призначені для покриття можливих збитків та інших витрат. Відрахування в резервні фонди здійснюється в розмірах, передбачених законодавством України. За кредитом рахунка проводяться суми надходжень у резервні фонди. За дебетом рахунка проводяться суми на покриття збитків та інших витрат, передбачених законодавством України];

5022 (П) «Інші фонди банку» [Призначення рахунка: облік інших фондів банку, що створені за рахунок прибутку. За кредитом рахунка проводяться суми надходжень в інші фонди банку. За дебетом рахунка проводяться суми на покриття збитків звітного та/або минулих років; суми відрахувань до загальних і резервних фондів; суми списань емісійних різниць у разі недостатності коштів на рахунка 5010; суми сплати дивідендів за привілейованими акціями та інші суми відповідно до законодавства України];

5030 (П) «Нерозподілені прибутки минулих років» [Призначення рахунка: облік прибутків минулих років до їх розподілу. За кредитом рахунка відображаються суми підтверджених прибутків ми-

нулих років; перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок вартості активів, що раніше були переоцінені, у разі їх вибуття. За дебетом рахунка відображаються суми розподіленого прибутку згідно з рішенням загальних зборів акціонерів (учасників) відповідно до законодавства України];

5031 (А) «Непокриті збитки минулих років» [Призначення рахунка: облік сум підтверджених збитків минулих років до їх покриття. За дебетом рахунка відображається облік підтверджених сум непокритих збитків минулих років. За кредитом рахунка відображаються суми покриття збитків минулих років];

5040 (П) «Прибуток звітного року, що очікує затвердження» [Призначення рахунка: облік прибутку звітного року до його затвердження загальними зборами акціонерів (учасників). За кредитом рахунка проводяться суми в порядку закриття рахунків обліку доходів звітного року. За дебетом рахунка проводяться суми в порядку закриття рахунків витрат звітного року; суми розподілу прибутку за рішенням загальних зборів акціонерів (учасників) згідно із законодавством України; суми підтвердженого нерозподіленого прибутку на рахунок 5030 до його розподілу загальними зборами акціонерів (учасників)];

5041 (А) «Збиток звітного року, що очікує затвердження»; 510 (П) «Результати переоцінки»; 59 (АП) «Результат поточного року» [Призначення рахунка: облік збитку звітного року до його затвердження загальними зборами акціонерів (учасників). За дебетом рахунка проводяться суми в порядку закриття рахунків витрат звітного року. За кредитом рахунка проводяться суми в порядку закриття рахунків обліку доходів звітного року; суми покриття збитку; суми збитків, підтверджених загальними зборами акціонерів (учасників), на рахунок 5031 до їх покриття];

6203 (АП) «Результат від торгівлі цінними паперами на продаж».

Облік операцій з формування статутного капіталу банку

Для формування статутного капіталу банку, за місцем його створення, в регіональному управлінні Національного банку України відкривається тимчасовий рахунок для внесків засновників.

Внески можуть здійснюватися як до реєстрації, так і після реєстрації статутного капіталу банку. Тому для відображення операцій зареєстрованого, але не сплаченого статутного капіталу послугуються також рахунком № 3530 «Несплачений статутний фонд», а незареєстрованого — рахунком № 3630 «Внески за незареєстрованим статутним фондом».

Розглянемо це на прикладах (табл. 36).

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ
З ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ**

№ з/п	Сутність операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1. Облік операцій статутного капіталу під час зареєстрації				
а	Ресстрація статутного фонду	3530 «Несплачений статутний фонд»	5007 «Несплачений зареєстрований статутний капітал банку»	160 000
б	Надходження грошових при реалізації акцій	1200 «Корраунок у Національному банку України»	3530 «Несплачений статутний фонд»	60 000
в	Відображення операцій зменшення несплаченого і збільшення сплаченого статутного капіталу в міру внесення коштів	5001 «Несплачений зареєстрований статутний капітал банку»	5000 «Сплачений зареєстрований капітал банку»	60 000
2. Облік зарахування коштів за оголошеним і не зареєстрованим статутним капіталом у розмірі 160 000 грн, який ресструється в процесі внесків				
а	Часткове внесення грошей на тимчасовий рахунок	1200 «Корраунок у Національному банку України»	3630 «Внески за не зареєстрованим статутним фондом»	60 000
б	Відображення ресстрації статутного фонду в процесі внесків	3530 «Несплачений статутний фонд»	5001 «Несплачений зареєстрований статутний капітал банку»	160 000
в	Зарахування коштів, внесених до ресстрації у зареєстрований статутний фонд	3630 «Внески за незареєстрованим статутним фондом»	5000 «Сплачений зареєстрований статутний капітал банку»	60 000
г	Відображення операції внесення грошових коштів, за зареєстрованим статутним капіталом (таким чином, поступово закривається дебет рахунка № 3530 операції б першого випадку)	1200 «Корраунок у Національному банку України»	3530 «Несплачений статутний фонд»	100 000

№ з/п	Сутність операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
д	Відображення збільшення сплаченого статутного капіталу	5001 «Несплачений зареєстрований статутний капітал банку»	5000 «Сплачений зареєстрований статутний капітал банку»	100 000
є	Після цієї операції статутний капітал банку сформовано в зареєстрованій сумі		5000 «Сплачений зареєстрований статутний капітал банку»	160 000
3. Реалізація акцій, за ціною вищою від номінальної вартості				
а	Оголошення та реєстрація статутного капіталу в сумі	3530 «Несплачений статутний фонд»	5001 «Несплачений зареєстрований статутний капітал банку»	160 000
б	Реалізація (розміщення) акцій у сумі 160 000 грн	1200 «Корраунок у Національному банку України»	3530 «Несплачений статутний фонд»	160 000
в	Відображення суми повністю сплаченого статутного капіталу, тобто на 120 000 грн	1200 «Корраунок у Національному банку України»	5010 «Емісійні різниці»	6000
		5001 «Несплачений зареєстрований капітал банку»	5000 «Сплачений зареєстрований капітал банку»	160 000

Забороняється розміщення акцій серед засновників, або інвесторів, відповідно до чинного законодавства, за вартістю, меншою за номінальну. У випадках реалізації за вищою ціною, ніж їх номінальна вартість, виникає емісійний дохід, який обліковується на пасивному рахунку № 5010 «Емісійні різниці». Його використання регламентується установчими документами банку.

В обліку ці операції відображають так.

Банки можуть здійснювати викуп акцій власної емісії у акціонерів, а потім, виходячи з необхідності, їх перепродавати, розповсюджувати серед своїх працівників, або анулювати, що знаходить відповідне відображення в бухгалтерському обліку. Розглянемо це на прикладах (табл. 37).

ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ПРИ ВИКУПІ АКЦІЙ ВЛАСНОЇ ЕМІСІЇ В АКЦІОНЕРІВ

№ з/п	Сутність операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1. Облік руху викуплених акцій в акціонерів				
а	Викуп	3120 «Власні акції банку в портфелі на продаж, викуплені в акціонерів»	1200 «Коррахонок у Національному банку України»	10 000
б	На відображення в межах пасивного рахунку № 5000 «Сплачений зарестрований капітал банку» на окремому субрахунку «Акції, що перебувають у власному банку»	5000 «Сплачений зарестрований капітал банку»	5000 «Сплачений зарестрований капітал банку», субрахунок «Акції, що знаходяться у власності банку»	10 000
Перепродаж викуплених акцій				
а	Перепродаж акцій за номінальною вартістю (10 000 грн)	1001 «Банкноти та монети в касі банку»	1200 «Коррахонок у Національному банку»	10 000
б	Відображення акції вже не перебувають у власності банку	5000 «Сплачений зарестрований капітал банку», субрахунок «Акції, що знаходяться у власності банку»	5000 «Сплачений зарестрований капітал банку»	10 000
2. Перепродаж акцій за ціною, вищою від номінальної вартості, — 10 600 грн при номінальній вартості 10 000 грн, прибуток (10 600 — 10 000) грн = 600 грн				
а	Надходження грошових коштів	1200 «Коррахонок у Національному банку України»	3120 «Власні акції банку в портфелі на продаж, викуплені в акціонерів (за номіналом)»	10 600
б	Відображення акції вже перебувають у власності банку	5000 «Сплачений зарестрований капітал банку», субрахунок «Акції, що знаходяться у власності банку»	5000 «Сплачений зарестрований капітал банку»	10 000
3. Перепродаж акцій за ціною, нижчою від номіналу — за 9 400 грн при номіналі 10 000 грн, збиток (9 400 — 10 000) грн = -600 грн				
а	Надходження грошових коштів	1200 «Коррахонок у Національному банку України»	3120 «Власні акції банку в портфелі на продаж, викуплені в акціонерів»	9 400

№ з/п	Сутність операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
б	Відображення акції вже не перебувають у власності банку	6203 «Результат від торгівлі цінними паперами на продаж» (у даному випадку збиток)	3120 «Власні акції банку в портфелі на продаж, викуплені в акціонерів»	400
в	Анулювання викуплених акцій	5000 «Сплачений зареєстрований капітал банку», субрахунок «Акції, що знаходяться у власності банку»	5000/1 «Сплачений зареєстрований капітал банку»	10 000
г	Відображення витрат на випуск і розповсюдження акцій власної емісії	5000 «Сплачений зареєстрований статутний капітал банку», субрахунок «Акції, що знаходяться у власності банку»	3120 «Власні акції банку в портфелі на продаж, викуплені в акціонерів»	
4. Нарухування дивідендного доходу акціонерам				
а	Сума нарахованих дивідендів	5040 «Прибуток минулого року, що очікує затвердження», субрахунок «Оголошені дивіденди»	3631 «Кредиторська заборгованість перед акціонерами за дивіденди»	5000
б	Виплата нарахованих дивідендів	3631 «Кредиторська заборгованість перед акціонерами за дивіденди»	1001 «Банкноти та монети в касі банку», або 1200 «Корраханунок у Національному банку України»	5000
в	Індексація акцій	5020 «Загальні резерви» (за рахунок прибутку)	5000 «Сплачений зареєстрований статутний капітал банку»	
г	Відображення витрат на випуск і розповсюдження акцій власної емісії	7104 «Комісійні витрати за операціями з цінними паперами»	1001 «Банкноти та монети в касі банку», або 1200 «Корраханунок у Національному банку України»	400

ТЕМА 8

ОБЛІК ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Мета: напрацювання студентами теоретичних знань з організації та основних принципів обліку податкових розрахунків комерційних банків

Об'єкт: податкові розрахунки комерційних банків.

1. Види податків, які сплачують комерційні банки

Система оподаткування сформована на підставі Закону України «Про систему оподаткування», змін і доповнень до нього та інших законодавчих актів, що видаються згідно з цим законом. Податки — це обов'язкові платежі, що утримуються державою (центральними та місцевими органами влади) з юридичних та фізичних осіб у державний та місцевий бюджети. У податковій системі України податок на прибуток на сьогодні становить найвагомішу частку надходжень у бюджет серед прямих податків. Визначення об'єкта оподаткування, ставки податку на прибуток, порядку нарахування, термінів сплати регламентуються Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» у редакції Закону України від 22 травня 1997 р. № 283/97 ВР зі змінами і доповненнями (далі — Закон).

Банки України як платники податку на прибуток ведуть окремий від фінансового податковий облік валових доходів і валових витрат. Об'єктом оподаткування згідно з Законом є прибуток, визначений шляхом зменшення скоригованого валового доходу звітного періоду на суму валових витрат банку і суму амортизаційних відрахувань.

За даними фінансового обліку визначається економічний прибуток банку (різниця між даними за рахунками класу 6 «Доходи» і класу 7 «Витрати»). Порядок фінансового обліку доходів і витрат банку базується на принципах нарахування, відповідності та обережності.

При визначенні об'єкта оподаткування податком на прибуток вживають терміни «валові доходи» та «валові витрати», склад яких

відрізняється в ряді випадків від складу доходів і витрат фінансового обліку. Наприклад, доходи (витрати), отримані (сплачені) достроково, у податковому обліку входять до складу валових доходів (витрат) у податковому періоді їх фактичного отримання (сплати), тоді як у фінансовому обліку такі доходи (витрати) відображаються за рахунками доходів (витрат) майбутніх періодів (рахунки відповідно 3600 і 3500), а за рахунками класу 6 «Доходи» і класу 7 «Витрати» суми, отримані (сплачені) авансом, поступово відображаються з настанням звітнього періоду, до якого вони відносяться.

Валовим доходом є загальна сума доходів банку від усіх видів діяльності, отримана (нарахована) протягом звітнього періоду.

З метою правильного нарахування податку на прибуток чітко визначена дата отримання валового доходу. Датою збільшення валових доходів визнається дата події, яка відбулася раніше:

- зарахування коштів від замовника на коррахунок банку або дата оприбуткування коштів у касу банку;
- фактичного надання послуг.

Для визначення доходу від кредитно-депозитних операцій датою збільшення валового доходу є дата нарахування відсотків, зазначена в договорі.

Валовими витратами банку є сума витрат банку, пов'язаних з його господарською діяльністю, у тому числі витрати, пов'язані з виплатою або нарахуванням відсотків за борговими зобов'язаннями, орендної платежі, витрати зі страхування кредитних та інших комерційних ризиків, податки, збори та інші обов'язкові платежі, витрати на виплату основної і додаткової заробітної плати, витрати на відрядження. У податковому обліку до валових витрат відносять суми сформованого страхового резерву для покриття ризиків неповернення основного боргу за нестандартними кредитами в обсязі, що не перевищує 20 % від суми сукупної заборгованості за кредитами, гарантіями та поруками, фактично наданими дебіторам на останній робочий день звітнього податкового кварталу.

Податковий облік ведеться з метою нагромадження даних про валові доходи та валові витрати і використовується для складання податкової звітності (декларації про прибуток банківської установи). Податковий облік ведеться наростаючим підсумком з початку року.

Порядок ведення податкового обліку визначається банком самостійно.

Податковий облік може здійснюватися:

- позасистемно;
- на рахунках управлінського обліку за класом 8;
- на балансових рахунках.

У разі позасистемного ведення обліку валових доходів і валових витрат установа банку здійснює окремий від бухгалтерського податковий облік. При виконанні будь-якої операції, яка, згідно з чинним законодавством, відноситься до валових доходів, або валових витрат, крім проведення за відповідними рахунками бухгалтерського обліку, необхідно одночасно відобразити її зміст у системі податкового обліку.

При веденні обліку валових доходів і валових витрат на рахунках управлінського обліку установа банку здійснює податковий облік на окремих рахунках, які відкриваються банком самостійно й до фінансової звітності не включаються. Рахунки для ведення податкового обліку зручніше відкрити у розрізі статей податкової декларації та додатків до неї. Установа банку може також поєднати бухгалтерський облік із податковим. Для цього достатньо: відкрити нові балансові рахунки (номери рахунків визначаються банком самостійно), які не включаються до фінансової звітності, вести аналітичні рахунки доходів і витрат у розрізі оподатковуваних і неоподатковуваних сум. Для відображення щоденної облікової інформації в податковому обліку встановлюється відповідність аналітичних рахунків фінансового обліку рахункам податкового обліку.

Аналітичний облік податків, зборів та внесків до державних цільових фондів ведуть у «Відомості аналітичного обліку розрахунків». Головні завдання такого обліку:

- 1) точне визначення видів обов'язкових платежів і термінів їх сплати юридичними та фізичними особами (юридичні та фізичні особи сплачують обов'язкові платежі, виходячи зі специфіки та обсягів своєї підприємницької діяльності);

- 2) правильне та своєчасне визначення бази для оподаткування і проведення розрахунків обов'язкових платежів. Приступаючи до визначення бази для оподаткування, необхідно ґрунтовно вивчити методичку розрахунка податку і насамперед які суми підлягають оподаткуванню, а які не підлягають. Суму обов'язкового платежу визначають на підставі бази оподаткування, ставки податку та встановлених пільг;

- 3) забезпечення у визначені терміни перерахувань грошових коштів, пов'язаних з обов'язковими платежами, на рахунки Державного і місцевих бюджетів, фондів та позабюджетні рахунки. Важливо, щоб не було запізнь при перерахуванні грошових сум, оскільки за кожен день прострочки платежів передбачені фінансові санкції;

- 4) дотримання термінів подачі звітності в державну податкову інспекцію та представництва державних фондів на місцях. Найчастіше звітність подають із запізненням або взагалі не подають під-

приємства, які офіційно зареєстровані, але з тих чи інших причин не виконують статутних функцій.

Таким чином, кожне з цих завдань обліку актуальне і за його дотриманням має стежити безпосередньо головний (старший) бухгалтер з обліку податків.

Прибуток до оподаткування визначається щомісячно для сплати авансових платежів, а в кінці податкового періоду (кварталу, року) за необхідності здійснюються коригування.

Наприкінці податкового періоду формують податкову декларацію з додатками.

2. ОБЛІК ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК БАНКІВ

До прямих податків банків відносять податок на прибуток підприємств і організацій, плату за землю, податок із власників транспортних засобів, прибутковий податок з громадян.

Облік податку на прибуток банків. Об'єктом оподаткування банківської діяльності є прибуток, який визначається шляхом зниження суми скоригованого валового доходу звітного періоду на суму валових витрат платника податку та суми амортизаційних відрахувань, передбачених Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» № 283/97-ВР від 22.05.1997 р.

Валовий дохід — це загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах на території України, її континентальному шельфі, виключній (морській), економічній зоні та за її межами. Структура і перелік видів валових доходів регламентується згаданим вище законом.

Валові витрати виробництва та обігу — це сума будь-яких витрат платника податку в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), що можуть бути придбані цим платником податку для їх подальшого використання. Види витрат регламентуються зазначеним вище законом.

Прибуток від банківської діяльності оподатковується за ставкою 30 % до об'єкта оподаткування.

Податок сплачується до бюджету не пізніше 20-го числа місяця, наступного за звітним кварталом, з поданням не пізніше 25-го числа місяця до податкового органу декларації про прибуток за звіт-

ний квартал з розрахунками наростаючим підсумком з початку звітного фінансового року.

Протягом кварталу банки сплачують авансові внески до бюджету за підсумками першого та другого місяців кварталу до 20 числа другого і третього місяців кварталу відповідно, без податкової декларації, виходячи з окремого розрахунка, який подається податковому органу в зазначений термін.

Таблиця 38

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ЗІ СПЛАТИ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК**

Дебет	Кредит	Зміст операцій
790 «Податок на прибуток»	3620 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами»	Відображення суми нарахованих авансових внесків
3620 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами»	1200 «Коррахунок у Національному банку України»	Відображення суми сплати податку
590 «Результат поточного року»	790 «Податок на прибуток»	Відображення списання суми податку на прибуток на результат поточного року
1200 «Коррахунок у Національному банку України»	790 «Податок на прибуток»	Відображення повернення платнику сум зайво сплачених податків

Суми податку на прибуток можуть, згідно з діючими положеннями, зараховуватися в певних співвідношеннях до Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів.

3. ОБЛІК ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

До непрямих податків відносять податок на додану вартість (ПДВ), акцизний збір, мито.

Податок на додану вартість є частиною новоствореної вартості і сплачується до державного бюджету на кожному етапі виробництва товарів, виконання робіт, надання послуг.

Платниками ПДВ є суб'єкти підприємницької діяльності, що перебувають на території України, а також об'єднання та іноземні

юридичні особи і громадяни, які здійснюють від свого імені виробничу та іншу підприємницьку діяльність на території України.

Об'єктами оподаткування є обіг з реалізації товарів (робіт, послуг). Банки України не є платниками ПДВ за основними видами суто банківських операцій згідно з Законом України «Про податок на додану вартість», затвердженим Верховною Радою 03.04.1997 р. за № 168/97-ВР. Звільненню підлягають:

— операції з залучення і розміщення грошових коштів за угодами позики, депозиту, вкладу, страхуванню і дорученню;

— операції з надання, управління і переуступки фінансових кредитів, кредитних гарантій і банківських поручительств особам, які надали такі кредити, гарантії, або поручительства; — операції, пов'язані з обігом валюти, грошей і банкнот, що є законними засобами платежу (за винятком використовуваних з нумізматичною метою), а також цінних паперів (акцій, облігацій, сертифікатів, векселів тощо).

Послуги банків, не пов'язані з названими операціями, підлягають оподаткуванню. Об'єктом оподаткування при реалізації послуг є виручка, одержана від надання:

— форфейтингових, факторингових, трастових операцій;

— послуг щодо здачі в оренду майна;

— послуг щодо зберігання документів і цінностей;

— послуг щодо транспортування готівки, грошей, інкасації;

— послуг щодо автоматизованого оброблення даних та інформаційного забезпечення (крім послуг, пов'язаних з операціями за рахунками клієнтів);

— послуг щодо поручительства, надання гарантій і видач інших зобов'язань за третіх осіб;

— послуг зв'язку, крім послуг, пов'язаних з операціями за рахунками клієнтів;

— послуг з підготовки кадрів і підвищення кваліфікації;

— консультаційних, правових, аудиторських, експертних, посередницьких, брокерських послуг;

— послуг з реалізації предметів застави, включаючи їх передачу заставотримачу при невиконанні передбаченого заставою зобов'язання;

— послуг населенню з надання в індивідуальне користування сейфів, прийому на збереження цінних паперів тощо;

— послуг на сторону позавідомчої охорони.

В оподаткований обіг включаються суми, одержані від реалізації господарських матеріалів, малоцінних і швидкозношуваних предметів та основних засобів і нематеріальних активів, а також грошові кошти та інше майно, яке одержують банки у вигляді фі-

нансової допомоги, поповнення фондів спеціального призначення або скеровані на рахунок збільшення прибутку, а також одержані безкоштовно.

Ставка податку становить 20 % суми об'єкта оподаткування. Типова кореспонденція рахунків наведена в табл. 39.

Таблиця 39

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ЗІ СПЛАТИ ПДВ**

Дебет	Кредит	Зміст операції
741 «Сплата податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток»	3620 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами»	Відображення суми нарахування бюджету ПДВ
3620 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами»	1200 «Коррахунок у Національному банку України»	Відображення суми сплати в бюджет нарахованого ПДВ

4. ОБЛІК МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

До основних місцевих податків і зборів, які можуть сплачувати банки, належать: готельний збір, збір за паркування автомобілів, ринковий збір, податок з реклами, збір за право використання місцевої символіки, збір за право проведення кіно- і телезйомок, збір за проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей, комунальний податок, збір за проїзд територією прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон, збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі.

Готельний збір нараховується в розмірі, що не перевищує 20 % добової вартості найманого житла (без додаткових послуг) і утримується з осіб, що поселяються в готель. Готельний збір, внесений за рахунок коштів банків, відноситься на собівартість їх робіт, послуг (табл. 40).

Таблиця 40

Дебет	Кредит	Зміст операції
7419 «Сплата інших податків та обов'язкових платежів, крім податку на прибуток»	3620 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами»	Відображення суми готельного збору

Збір з паркування автотранспорту в спеціально обладнаних місцях встановлюється в межах 3 % мінімальної заробітної плати за

кожну годину паркування. Збір на паркування автотранспорту, що належить юридичним особам, відноситься на собівартість банківських послуг.

Ринковий збір утримується з фізичних осіб у розмірі до 20 % мінімальної заробітної плати, а з юридичних осіб — до 3 % мінімальних заробітних плат. Порядок віднесення затрат і кореспонденція рахунків не відрізняються від двох попередніх зборів.

Податок з реклами сплачується фізичними та юридичними особами за встановлення та розміщення реклами. Граничний розмір податку не може перевищувати 0,1 % вартості послуг за розміщення одноразової реклами та 0,5 % за розміщення реклами на тривалий час. Юридичні особи покривають витрати на податок з реклами (табл. 41).

Таблиця 41

Дебет	Кредит	Зміст операції
7419 «Сплата інших податків та обов'язкових платежів, крім податку на прибуток»	3620 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами»	Відображення суми витрат на податок з реклами

Збір за право використання місцевої символіки утримується з фізичних та юридичних осіб, які використовують місцеву символіку з комерційною метою. Граничний розмір збору з юридичних осіб не може перевищувати 0,1 % вартості виробленої продукції (робіт, послуг) з використанням місцевої символіки, а з фізичних осіб — 5 мінімальних заробітних плат. Витрати на збір юридичні особи відносять на собівартість банківських послуг.

Збір за право кіно- і телезйомок не може перевищувати фактичних витрат на проведення зазначених заходів. Витрати на збір покриваються за рахунок податку, що залишається в розпорядженні банків після сплати обов'язкових платежів.

Збір за проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей утримується з фізичних та юридичних осіб, які мають дозвіл:

— на проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей (збір не може перевищувати 0,1 % вартості виявлених товарів або суми, на яку випускається лотерея); — на проведення лотерей (збір з кожного учасника не може перевищувати трьох мінімальних розмірів заробітних плат).

Витрати на збір за проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей відшкодовуються за рахунок прибутку, що залишається у розпорядженні банків після сплати обов'язкових платежів.

Комунальний податок стягується з юридичних осіб, крім бюджетних закладів, організацій, планово-дотаційних та сільськогосподарських підприємств. Його граничний розмір не може перевищувати 10 % річного фонду оплати праці, обчисленого виходячи з мінімального розміру заробітної плати. Витрати на сплату комунального податку відносять до інших небанківських операційних витрат бухгалтерською проводкою (табл. 42).

Таблиця 42

Дебет	Кредит	Зміст операції
7119 «Сплата інших податків та обов'язкових платежів, крім податку на прибуток»	3620 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами»	Відображення суми витрати на сплату комунального податку

Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі утримують у розмірі до 20 мінімальних заробітних плат для суб'єктів, які постійно займаються торгівлею, та до однієї мінімальної заробітної плати — за одноразову торгівлю. Збір відносять на витрати банку.

До інших податків, зборів, внесків, згідно з чинним законодавством України, відносять відрахування на геологорозвідувальні роботи, плату за спеціальне використання прісних водних ресурсів (плату за воду), плату за забруднення навколишнього середовища, державне мито. З усіх наведених банки сплачують тільки останній податок.

Розглянемо його облік. Платниками державного мита на території України є фізичні та юридичні особи. Розміри ставок залежать від документів і дій, за які справляється мито. Державне мито сплачується за місцем розгляду та оформлення документів і зараховується до місцевого бюджету (за винятком деяких випадків).

Державне мито сплачується готівкою, митними марками, або шляхом перерахувань з рахунка платника (кореспонденція рахунків наведена в табл. 43).

Таблиця 43

ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ЗІ СПЛАТИ ДЕРЖАВНОГО МИТА

Дебет	Кредит	Зміст операції
3620 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами»	1001 «Банкноти та монета в касі банку» (1200 «Коррахунок у Національному банку України»)	Відображення суми сплати державного мита
7419 «Сплата інших податків та обов'язкових платежів, крім податку на прибуток»	3620 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами»	Відображення суми сплаченого державного мита

5. ЗВІТНІСТЬ З ОСНОВНИХ ВИДІВ ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ ТА ВНЕСКІВ

Звітність з основних податків, зборів та внесків до державних цільових фондів подається кожного місяця, кварталу чи півріччя.

Щомісячно банки подають у державну податкову інспекцію за місцем знаходження декларацію з ПДВ (до 20-го числа місяця, наступного за звітним), акцизного збору (до 23-го числа місяця, наступного за звітним).

Щоквартально подається звітність до пенсійного фонду (до 15 квітня, 15 липня, 15 жовтня, 15 січня) за формою 4-ПФ «Звіт про нарахування страхових внесків, інших надходжень та витрачання коштів пенсійного фонду».

У терміни квартальної та річної звітності подають декларацію про прибутки, розрахунок внесків до фонду здійснення заходів з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціальному захисту населення (15 квітня, 15 липня, 15 жовтня та 5 лютого).

Не пізніше 18 числа місяця, наступного за звітним кварталом, банки подають розрахунок внесків до фонду сприяння зайнятості населення, про валютні цінності та інше майно і доходи, що належать резиденту України і знаходяться за її межами; розрахунок комунального податку; розрахунок за податком з продажу імпортованих товарів.

Раз у півроку подається «Розрахункова відомість за коштами фонду соціального страхування» (форма № 4-ФСС). Термін її подачі до профспілкового органу за підпорядкуванням або до органу фонду соціального страхування за місцем реєстрації — 15 липня (за першу половину року) та 15 січня (за другу половину року).

За місцеві податки і збори декларації (розрахунки) подаються у терміни, що визначені місцевими органами влади, крім комунального податку.

Розрахунок податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів подається щорічно, не пізніше 15 березня, а розрахунок сплати за землю — щорічно, не пізніше 15 липня.

ТЕМА 9

ОБЛІК ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Мета: напрацювання студентами теоретичних знань з облік доходів, витрат і фінансових результатів діяльності банку.

Об'єкт: процес формування доходів та витрат в результаті діяльності банку.

1. ОБ'ЄКТИ ОБЛІКУ В СКЛАДІ ДОХОДІВ І ВИТРАТ БАНКУ

Склад доходів і витрат банку обумовлений фінансовою природою банківської справи, яка й визначає об'єкти обліку.

Доходи — це зростання економічних вигід протягом звітного періоду у вигляді надходження активів чи збільшення їх корисності або у вигляді зменшення зобов'язань, результатом чого є збільшення власного капіталу (причому таке збільшення не пов'язане з внесками засновників). Доходи визнаються в обліку в період, коли відбулося зростання майбутніх економічних вигід, пов'язаних із збільшенням активів, або із зменшенням зобов'язань, і таке зростання (зменшення) можна достовірно оцінити. Це означає, що визнання доходу відбувається одночасно з визнанням зростання активу або зменшення зобов'язання.

Витрати — це зменшення економічних вигід протягом звітного періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (причому таке зменшення не пов'язане з виплатами засновникам). Витрати визнаються в обліку, коли існує ймовірність зменшення майбутніх економічних вигід, пов'язаних із зменшенням активів, або зі збільшенням зобов'язань, що може бути вірогідно визначено. Витрати визнаються з урахуванням принципу відповідності. Вони включаються до Звіту про фінансові результати у періоді, в якому був визнаний дохід, для отримання котрого були здійснені ці витрати. Різниця між доходами і витратами банку становить фінансовий результат його діяльності: якщо доходи пере-

вищують витрати — прибуток, якщо витрати перевищують доходи — збиток.

Прибуток — це збільшення власного капіталу в результаті фінансово-господарської діяльності, крім внесків засновників у капітал.

Збиток — це зменшення власного капіталу у результаті фінансово-господарської діяльності, крім вилучень частки засновників із капіталу.

При класифікації доходів і витрат банку виходять із загальноприйнятих критеріїв:

— доходи групують за джерелами отримання і впливом на фінансовий результат;

— витрати за елементами і характером затрат.

У складі доходів і витрат насамперед виділяють групу доходів і витрат від виконання банками своїх функцій як посередників на фінансових ринках. У нормативних документах Національного банку України для позначення таких доходів і витрат використовується термін операційні доходи і витрати. Інакше кажучи, це доходи і витрати, одержані банками від операцій, на виконання яких видані ліцензії Національним банком України і які передбачені законодавством з банківської справи.

Згадані доходи і витрати підрозділяються на такі підгрупи:

— відсоткові доходи і витрати;

— комісійні доходи і витрати;

— результат від торгових операцій банку;

— інші операційні доходи і витрати від надання банківських послуг.

До відсоткових доходів належать: відсотки, одержані від розміщення депозитів у інших банках і небанківських фінансових інститутах; від надання кредитів за державними цінними паперами та іншими інвестиціями.

До відсоткових витрат належать відсотки, що виплачені за депозитами, залученими кредитами, субординованому боргу, облігаціями, емітованими банком.

Під відсотковими доходами і витратами розуміють такі доходи і витрати, які розраховуються пропорційно часу і сумі активу або зобов'язання. До відсоткового доходу за борговими цінними паперами в портфелі банку належать тільки відсотки, що нараховані за цими паперами після їх придбання.

Чистий відсотковий дохід розраховується як різниця між відсотковими доходами і відсотковими витратами.

Комісійні доходи і витрати — це такі грошові кошти, що встановлюються фіксовано у вигляді тарифів за надання банківських послуг або розраховуються пропорційно сумі активу, або зобов'язань незалежно від часу.

До комісійних доходів і витрат належать: суми грошових коштів, які одержані у виплачені банками за розрахунково-касове обслуговування; за послуги кредитного характеру, а саме: видача і одержання гарантій, поручительств, відкриття кредитних ліній, акцептні операції; комісії, одержані і сплачені за операції з конвертації — обслуговування валютних рахунків, купівлі-продажу інвалют, виконання трастових операцій і деякі інші.

До торгових операцій комерційного банку належать: операції з купівлі-продажу цінних паперів, придбаних на строк до одного календарного року з метою перепродажу; операції з купівлі-продажу іноземної валюти, яка є власністю банку, а також торгові операції з іншими фінансовими інструментами.

До витрат відносять також премію. Премія — це перевищення ринкової вартості (вартості придбання) цінного паперу над його номінальною вартістю без обчислення нарахованих на момент придбання відсотків (купона).

До інших операційних доходів і витрат відносять: доходи від діяльності інкасаторської служби, проданих платіжних засобів, консультаційних послуг, а також витрати на утримання служби інкасації, на аудит, витрати на службові відрядження тощо. Особливе місце у складі операційних витрат належить адміністративним витратам. Адміністративні витрати — це витрати, що пов'язані із забезпеченням діяльності банківської установи. До них відносять: витрати на утримання персоналу; на утримання основних засобів та нематеріальних активів; на обслуговування телекомунікацій; амортизаційні відрахування; експлуатаційні та господарські витрати; витрати на маркетинг та рекламу, орендні платежі та деякі інші. Сума чистого операційного прибутку розраховується, як різниця між операційними доходами за вирахуванням операційних витрат.

До особливої групи витрат належать витрати на формування резервів на покриття збитків від активних операцій. До цієї групи відносять також прямі відрахування на покриття збитків від сумнівних активів, наприклад: списання з балансу сумнівної заборгованості за кредитами.

Оцінювання чистого операційного прибутку повинне проводитись із урахуванням витрат за сумнівними активами.

До наступної групи відносять непередбачені доходи і витрати. Вони носять випадковий, разовий характер і тому мають особливий вплив на фінансовий результат, одержаний банком. Отже, вони є результатом подій, які можуть істотно вплинути на дохід банку, але не мають відношення до звичайної його діяльності. Сума чистого прибутку комерційного банку до оподаткування розраховується як з чистого прибутку сплачується податок на прибуток. Чистий при-

буток після сплати податку на прибуток розподіляється на виплату дивідендів власниками і на капіталізацію банку. Суму чистого прибутку, що залишається для розвитку банківського бізнесу, називають нерозподіленим прибутком.

2. ПРАВИЛА ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ

При обліку доходів і витрат послуговуються такими правилами.

Правило перше. При класифікації витрат за елементами затрат і цільовим призначенням виділяють капітальні затрати і поточні витрати. Капітальні затрати використовуються на придбання і покращення основних засобів (фіксованих активів) і, таким чином, розраховані на тривалий час. Капітальні затрати проводяться по капітальному ремонту, модернізації і реконструкції існуючих власних основних засобів або взятих в оренду; скеровуються на будівництво нових приміщень, придбання комп'ютерної техніки тощо, виходячи з потреб розширення банківського бізнесу. Джерелом покриття капітальних затрат є накопичений нерозподілений прибуток минулих років і одержаний у поточному році. Капітальні затрати при відображенні їх у балансі сприяють збільшенню активів. Поточні витрати виникають при здійсненні банківських операцій, а також використовуються для виплати заробітної плати і премій працівникам банку, на експлуатацію приміщень, на виплату орендної плати, сплату аудиторських послуг тощо, тобто на те, що приносить користь протягом короткого часу (з фінансової точки зору). Джерелом покриття поточних витрат є валовий операційний дохід. Поточні витрати списуються одразу або розглядаються як витрати майбутнього, якщо вигода від їх здійснення виявиться в наступному звітному періоді.

Правило друге. На практиці надання (отримання) послуги нерідко не збігається в часі з надходженням (сплатою) грошових коштів.

Зіставлення доходів і витрат відбувається на підставі принципу відповідності. Витрати і доходи, одержання яких пов'язано з даними витратами, повинні відобразитись у бухгалтерському обліку в один і той же звітний період. Базуючись на цих принципах, можна класифікувати доходи і витрати за такими групами:

1) доходи, зароблені та отримані водночас; витрати, понесені та сплачені водночас;

2) доходи, отримані наперед, але ще не зароблені (дохід майбутніх періодів, або відкладений дохід); витрати сплачені наперед, але ще не понесені (витрати майбутніх періодів, або відкладені витрати);

3) доходи зароблені, але ще не отримані (нарахований дохід); витрати понесені, але ще не сплачені (нараховані витрати).

Однак реалізація принципів нарахування і відповідності не повинна спричинювати як переоцінку активів або доходів банку, так і недооцінку зобов'язань і витрат банку. Одержання доходів вважається сумнівним, якщо існують документи, які підтверджують наявність у клієнта прострочених платежів більше, ніж на 30 днів.

Після визнання дебіторської заборгованості за нарахованими доходами сумнівною банк зменшує свої доходи на суму такої заборгованості. У бухгалтерському обліку це відображається записом:

Д-т — «Доходи»; К-т — «Нарощені доходи».

Наступний облік сумнівної заборгованості виконується за балансом на рахунка «Несплачені в строк доходи» до закінчення терміну давності позову.

Правило третє. З другого правила випливає, що наслідки операції можуть поширюватись на два або більше облікових періоди.

Правило четверте. Облік доходів і витрат здійснюється наростаючим підсумком з початку року. Залишки за рахунками доходів і витрат закриваються після закінчення календарного року.

Синтетичні рахунки для обліку доходів згруповані в класі 6 балансу, а для обліку витрат — у класі 7. В основу побудови синтетичних рахунків покладено ті самі ознаки, з урахуванням яких здійснена класифікація доходів та витрат і виділені об'єкти обліку. Це дозволяє забезпечити деталізований облік доходів і витрат у балансі, що дає можливість накопичувати і одержувати інформацію для оцінки фінансового стану банку і ефективності окремих напрямків його діяльності.

За своїм характером рахунки для обліку нарахованих доходів — активні (нараховані, але ще не одержані на рахунок грошові кошти можна вважати дебіторською заборгованістю), а нарахованих витрат — пасивні (нараховані, але не виплачені грошові кошти можна вважати кредиторською заборгованістю). Доходи і витрати майбутніх періодів враховуються в третьому класі, в складі інших пасивів та інших активів.

3. ОБЛІК ДОХОДІВ І ВИТРАТ БАНКУ

Ведення обліку доходів і витрат банків регламентується «Правилами бухгалтерського обліку доходів та витрат банків України», затвердженими постановою Правління НБУ від 18 червня 2003 р. № 255.

Відсоткові доходи і витрати та прирівняні до них комісії повинні обліковуватися регулярно, не рідше одного разу на місяць, незалежно від періодичності розрахунків, указаной в угоді.

Наприкінці кожного місяця (або щоденно — залежно від облікової політики банку) в обліку здійснюються бухгалтерські записи (табл. 44).

Типова кореспонденція рахунків обліку доходів (витрат) комерційного банку наведена в табл. 44.

Таблиця 44

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ВІДОБРАЖЕННЯ
ОБЛІКУ ДОХОДІВ (ВИТРАТ) КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ**

Дебет	Кредит	Зміст операції
«Нараховані доходи»	«Доходи»	Нарахування доходів
«Витрати»	«Нараховані витрати»	Нарахування витрат
«Поточний рахунок клієнта» (або кореспондентський рахунок банку, або каса)	«Нараховані доходи»	Відображення оплати банком суми нарахованих витрат
«Прострочені нараховані доходи»	«Нараховані доходи»	Відображення прострочених доходів
«Відрахування в резерв»	«Резерв»	Відображення формування резерву під сумніву заборгованість за нарахованими доходами
«Резерв»	«Сумнівна заборгованість за нарахованими доходами»	Відображення списанної безнадійної заборгованості за нарахованими доходами
«Борги, списані у збиток»	«Контррахунок»	Відображення списанної безнадійної заборгованості за нарахованими доходами на позабалансових рахунках
«Поточний рахунок клієнта» (або кореспондентський рахунок банку, або каса)	«Доходи майбутніх періодів»	Відображення отриманих банком авансом коштів
«Доходи майбутніх періодів»	«Доходи»	Відображення доходів на звітний період у кінці кожного місяця
«Витрати майбутніх періодів»	«Поточний рахунок клієнта» (або кореспондентський рахунок банку, або каса)	Відображення сплати банком авансом коштів
«Витрати»	«Витрати майбутніх періодів»	Відображення витрат на звітний період у кінці кожного місяця

До відсоткових доходів відносять відсотки за користування банківськими кредитами, відсотки ти за придбаними борговими цінними паперами і прирівняні до відсотків комісії (які обраховуються так само, як відсотки, тобто пропорційно терміну і сумі активу). Комісійні доходи, подібні за природою до відсоткових, підлягають щомісячному відображенню в банківському обліку, незалежно від періодичності розрахунків за ними, зазначеної в угоді з контрагентом.

На відсоткові доходи банку за операціями з борговими цінними паперами, придбаними банком, впливають власне відсотки (за фіксованою або плаваючою відсотковою ставкою), а також амортизація дисконту чи премії. Дисконт — це різниця між номіналом цінних паперів і ціною придбання, якщо остання нижча від номіналу. Сума дисконту в разі купівлі цінних паперів ураховується як елемент ціни придбання на рахунка «Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами». Фактично банк одержує суму дисконту при погашенні облігацій. Премія — це перевищення ринкової вартості (вартості придбання) цінного папера над його номінальною вартістю без урахування нарахованих на момент придбання відсотків (купона).

Реалізація принципів нарахування і відповідності за операціями з борговими цінними паперами в портфелі банку потребує щомісячного відображення в обліку:

1. Нарахованих відсотків.
2. Амортизації дисконту чи премії.

Амортизація дисконту збільшує відсотковий дохід, а амортизація премії зменшує відсотковий дохід за операціями з борговими цінними паперами в портфелі банку. Для розрахунка амортизації дисконту чи премії на практиці використовується метод ефективної ставки відсотка. У наведених прикладах застосовано з навчальною метою простіший — прямолінійний метод амортизації дисконту (премії) за борговими цінними паперами.

У разі купівлі боргових цінних паперів за ціною, вищою від номіналу, виникає такий об'єкт обліку, як неамортизована премія, що обчислюється як різниця між ціною придбання і номінальною вартістю цінного папера. Сума амортизації премії відноситься на зменшення відсоткового доходу за борговим цінним папером.

Облік комісійних доходів. У складі комісій, які банк одержує за надані послуги, виділяють:

- комісії за одноразові послуги;
- комісії за послуги, які надаються протягом періоду, що обумовлений в угоді;
- комісії за послуги з обов'язковим результатом.

Комісії за одноразові послуги. До цього виду комісій відносять комісії за послуги з обміну валют, за видачу готівкових коштів, за видачу поручительства тощо.

Одержання комісії відображається в обліку записом (табл. 45).

Таблиця 45

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
З ВІДОБРАЖЕННЯ ОБЛІКУ КОМІСІЇ**

Дебет	Кредит	Зміст операції
«Нараховані доходи за комісіями» «Поточний рахунок»	«Комісійні доходи» «Нараховані доходи»	Нарахування комісії за надані послуги — при надходженні коштів від клієнтів для сплати послуг в установлені строки
«Поточний рахунок»	«Доходи майбутніх періодів»	Одержання комісії авансом
«Доходи майбутніх періодів»	«Комісійні доходи»	Відображення комісійного доходу після закінчення облікового періоду, в якому передбачено надання послуг

Результат від торговельних операцій відображається на активно-пасивних рахунках.

Розглянемо відображення в обліку результатів від торговельних операцій на прикладі торгівлі цінними паперами (акціями, справедливо вартість яких достовірно визначити неможливо). Прибуток чи збиток від реалізації цінних паперів відображається на рахунка № 6393 «Результат від продажу цінних паперів з портфеля банку на продаж».

Типова кореспонденція рахунків обліку дивідендів наведена в табл. 46.

Негрошові витрати пов'язані з формуванням резервів для покриття можливих збитків від кредитних операцій, резервів під сумнівну заборгованість за нарахованими доходами, резервів під знецінення цінних паперів, резервів під можливі втрати за сумнівною дебіторською заборгованістю, резервів на покриття ризиків і втрат.

ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ОБЛІКУ ДИВДЕНДІВ

Дебет	Кредит	Зміст операції
«Нараховані дивіденди»	63 «Дивідендний дохід за акціями та іншими вкладеннями»	Дивіденди, які підлягають одержанню банком за інвестиціями
1200 «Коррахунок банку»	«Нараховані дивіденди»	Надходження дивідендів на кореспондентський рахунок у банку
71 «Комісійні витрати»	1200 «Коррахунок банку»	Сплати комісій у момент отримання послуги банком
3600 «Витрати майбутніх періодів»	1200 «Коррахунок банку»	Оплати послуг авансом
71 «Комісійні витрати»	3600 «Витрати майбутніх періодів»	Отримання послуг банком

Типова кореспонденція рахунків обліку резервів наведена в табл. 47.

Таблиця 47

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
З ВІДОБРАЖЕННЯМ ОБЛІКУ РЕЗЕРВІВ**

Дебет	Кредит	Зміст операції
770 «Відрахування в резерв»	502 «Резерв»	Нарахування резерву під знецінення цінних паперів
502 «Резерв» «	770 «Відрахування в резерв»	Зменшення ризиковості коригують розрахункову суму резерву
502 «Резерв»	385 «Сумнівна заборгованість»	Списання безнадійної заборгованості з балансу за рахунок резерву

У бухгалтерії банку на кожного співробітника відкриваються особові рахунки для щомісячної реєстрації всіх видів нарахувань оплати праці й утримань з неї. Оплата нараховується на основі даних таблиця обліку відпрацьованого часу, про чергову й адміністративну відпустки, хворобу, виконання громадських обов'язків тощо.

Нарахована заробітна плата включається до складу адміністративно-управлінських витрат (дебет рахунка 7400 «Основна і додат-

кова заробітна плата» в кореспонденції з кредитом рахунка 3652 «Нарахування працівникам банку за заробітною платою»). Крім основної заробітної плати, внутрішнім положенням банк може передбачати премії за виробничі результати, інші надбавки, доплати, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; їх обліковують на особових рахунках окремо з метою надання інформації податковим органам про сукупний дохід кожного працівника.

Щомісячно бухгалтерія здійснює всі розрахунки щодо нарахування оплати праці та утримання як податків, зборів, так і аліментів, погашення виданих кредитів, нестач, різних штрафів тощо.

Одночасно з нарахуванням оплати праці бухгалтерія здійснює також нарахування обов'язкових платежів у різні державні фонди. Усі обов'язкові нарахування до зазначених фондів, поряд із заробітною платою, включаються у витрати основної діяльності банку (собівартість банківських послуг) і обліковуються за групою рахунків 740 «Витрати на утримання персоналу». Типова кореспонденція рахунків утримань із заробітної плати працівників банку наведена в табл. 48.

Таблиця 48

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
З ВІДОБРАЖЕННЯМ УТРИМАНЬ ІЗ ЗАРОБІТНОЇ**

Дебет	Кредит	Зміст операції
7401 «Внески на державне соціальне страхування», або	3622 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток»	Нарахування утримань з заробітної плати працівників банку
7402 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток «	3622 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток»	Відображення утримань з заробітної плати працівників банку
3652 «Нарахування працівникам банку за заробітною платою»	3622 «Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток»	Нарахування оплати за лікарняними листками
3652 «Нарахування працівникам банку за заробітною платою»	3653 «Утримання з працівників банку на користь третіх осіб»	Оплата за лікарняними листками

Облік операцій з формування і використання резервів на оплату відпусток ведеться на рахунка 3658 «Забезпечення оплати відпусток». Якщо в банку не створюють резерву на оплату відпусток, то

нарахування відпускних майбутніх періодів та обов'язкових державних перерахувань на відпускні майбутніх періодів обліковуються на окремих аналітичних рахунках до балансового рахунка 3500 «Витрати майбутніх періодів» і амортизуються на витрати банку звітного періоду. Усі витрати на оплату праці, в тому числі доплати за кваліфікацію та за обсяги робіт, відносяться на витрати того звітного періоду, коли вони мали місце.

4. ОБЛІК ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ І РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ

Доходи та витрати банку впродовж року обліковуються методом накопичення, тобто записи за рахунками класів 6 і 7 ведуться наростаючим підсумком із початку року. В останній робочий день року рахунки доходів і витрат закриваються на рахунок обліку фінансового результату діяльності банку. Формування показників проміжної звітності про результати діяльності банку, а також щоденного балансу відбувається на технічному рахунку 5999. Техніка записів за цим рахунком полягає в тому, що наприкінці кожного дня доходи порівнюються з витратами, при цьому рахунки доходів і витрат не закриваються. Залишок на рахунку 5999 подається у звітності, але фактичні проведення за цим рахунком не виконуються. Механізм визначення поточного (проміжного) фінансового результату є таким самим, як і при визначенні результату за рік. Зрозуміло, що в тому разі, коли потрібно уточнити записи, які стосуються звітного періоду, роблять коригувальні проведення з метою забезпечення реальності відображення фінансового результату діяльності банку.

Отже, в останній робочий день року залишки за рахунками доходів і витрат, нагромаджені з початку року, закриваються:

— за умови перевищення доходів над витратами — на рахунок 5040 П « Прибуток звітного року, що очікує затвердження»;

— за умови перевищення витрат над доходами — на рахунок 5041 (активний) « Збиток звітного року, що очікує затвердження».

Типова кореспонденція рахунків прибутку наведена в табл. 49.

За своїм характером рахунок № 5040 пасивний. Рахунок № 5041 активний і належить до виду контрпасивних рахунків. Рахунки 5040 «Прибуток звітного року, що очікує затвердження» та 5041 «Збиток звітного року, що очікує затвердження» діють до дати проведення річних зборів акціонерів (засновників). На річних зборах зареєстрований фінансовий результат має бути затверджений. Водночас приймається рішення про розподіл чистого прибутку після оподаткування.

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИБУТКУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ**

Дебет	Кредит
Рахунки шостого класу «Доходи»	5040 «Прибуток звітного року, що очікує затвердження»
5040 «Прибуток звітного року, що очікує затвердження»	Рахунки сьомого класу «Витрати»
5040 «Прибуток звітного року, що очікує затвердження»	5040 «Прибуток»

Після закінчення кожного фінансового року Правління комерційного банку подає звіт про свою діяльність для затвердження на загальних зборах акціонерів, а також свої пропозиції щодо розподілу отриманого прибутку, включаючи пропозиції про збільшення капіталу банку.

Прибуток, що підлягає розподілу, розраховується так: чистий прибуток після оподаткування за звітний рік збільшується на розмір нерозподіленого і невикористаного прибутку за результатами попереднього фінансового року і зменшується на розмір відрахувань у офіційні резерви, які формуються згідно з чинним законодавством. До офіційних резервів належать: резервний фонд загальний резерв.

Резервний фонд створюється згідно з чинним законодавством у розмірі не менше ніж 25 % від суми сплаченого акціонерного (уставного) капіталу. Розмір щорічних відрахувань до резервного фонду становить не менше, ніж 5 % від суми чистого прибутку після оподаткування. Після досягнення запровадженого розміру резервного фонду відрахування можуть здійснюватися на підставі відповідного рішення акціонерів (засновників). Кошти резервного фонду призначені для покриття можливих збитків від банківської діяльності, а також як спосіб реалізації зобов'язань банку при неможливості забезпечити їх виконання за рахунок інших джерел. Кошти резервного фонду обліковуються на рахунка № 5021 «Резервні фонди». Загальні резерви під певні ризики банку створюються згідно з чинним законодавством і відповідно до нормативних документів Національного банку України, а також якщо це передбачено Статутом банку або ж регламентовано спеціальними постановами загальних зборів акціонерів. Ці резерви обліковуються на рахунка № 5020 «Загальні резерви».

Типова кореспонденція рахунків відображення операцій з розподілу прибутку наведена в табл. 50.

Таблиця 50

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
ВІДОБРАЖЕННЯ ОПЕРАЦІЇ З РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКІВ**

№ з/п	Зміст операції	Дебет рахунка	Кредит рахунка
1	Відрахування до резервного фонду	5040 «Прибуток звітного року, що очікує затвердження»	5021» Резервні фонди»
2	Відрахування до загального резерву	5040 «Прибуток звітного року, що очікує затвердження»	5020 «Загальні резерви»
3	Нарахування дивідендів акціонерам	5040 «Прибуток звітного року, що очікує затвердження»	3631 «Кредиторська заборгованість перед акціонерами банку за дивідендами»
4	Виплата дивідендів акціонерам грошима	3631 «Кредиторська заборгованість перед акціонерами (учасниками) банку за дивідендами»	1001 «Банкноти та монета в касі банку» 1200 «Коррахунок у Національному банку України»
5	Облік підтвердженого прибутку, який призначено на капіталізацію, тобто на розширення, банківського бізнесу	5040 «Прибуток звітного року, що очікує затвердження»	5030 «Результати минулих років»

У законі України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», який введено в дію 01.07.1997 р., закладено нову концепцію визначення прибутків суб'єктів господарювання. Згідно з цією концепцією, сума прибутку визначається як різниця між валовими доходами та валовими витратами. Однак інтерпретація доходу та видатків у межах цієї концепції має суттєві відмінності від методики визначення доходів і витрат з позицій міжнародних принципів і стандартів обліку.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Перелік тем рефератів (для домашньої письмової контрольної роботи студентів заочної форми навчання)

- Історія становлення банківської системи в Україні.
- Види комерційних банків.
- Кооперативні банки: питання створення та функціонування.
- Лізингові операції банків.
- Фінансовий лізинг.
- Довірчі послуги юридичним особам.
- Банківські об'єднання та питання їх створення в Україні.
- Особливості ліцензування банківської діяльності.
- Банки з іноземним капіталом та питання їх функціонування в Україні.
- Безготівкові розрахунки населення та проблеми їх розвитку в Україні.
- Пластикові карточки.
- Касові операції банків.
- Шляхи удосконалення безготівкових розрахунків в Україні.
- Міжбанківські розрахунки та їхнього розвиток в Україні
- Проблеми доступу іноземного капіталу в банківську систему України.
- Банківські ресурси та питання їх формування.
- Проблема капіталізації банківської системи України.
- Вкладні операції банків.
- Депозити як головне джерело формування банківських ресурсів.
- Запозичення ресурсів на міжбанківському ринку.
- Емісія банками власних цінних паперів.
- Управління ресурсною базою банків.
- Питання вексельного обігу в Україні.
- Безготівкові розрахунки населення та проблеми їхнього розвитку в Україні.
- Пластикові карточки.
- Касові операції банків.
- Обов'язкове резервування коштів банківською системою.

Прибутковість банку та шляхи її підвищення.
Економічні нормативи, що регулюють капітальну базу банків.
Економічні нормативи, що регулюють ліквідність банку.
Шляхи удосконалення безготівкових розрахунків в Україні.
Міжбанківські розрахунки та їхній розвиток в Україні.
Контроль за дотриманням касової дисципліни підприємствами.
Питання вексельного обігу в Україні.
Кредитний договір — основа взаємовідносин банку з позичальником.

Споживче кредитування населення.

Іпотечний кредит.

Форми забезпечення кредитів.

Етапи процесу кредитування.

Кредитний ризик та способи його мінімізації.

Кредитування населення на придбання житла.

Плата за кредит та її диференціація.

Кредити під цінні папери.

Контроль банків за виконанням умов кредитного договору.

Кредитні лінії та їх види.

Консорціальні кредити.

Операції банків з цінними паперами.

Операції банків з галузі інвестиційної діяльності.

Емісійні операції банків з цінними паперами.

Управління портфелем цінних паперів банку.

Депозитарні послуги банків.

Довгострокове кредитування інвестиційних проектів.

Форми міжнародних розрахунків.

Кредити в іноземній валюті.

Лізингові операції банків.

Фінансовий лізинг.

Довірчі послуги юридичним особам.

Довірчі послуги фізичним особам.

Факторинг.

Форфейтинг.

Посередницькі операції банків.

Розвиток банківських послуг в Україні.

Фінансовий інжиніринг.

Операції банків з дорогоцінними металами.

Фінансова стійкість банку.

Ліквідність банку.

Платоспроможність банку.

Створення резервів під активні операції банків.

Економічні нормативи, що регулюють діяльність банків.

Реферат виконується на стандартних аркушах паперу. Робота може бути написана від руки або надрукована на друкарській машинці (принтері) через 1,5 інтервали.

Обсяг реферату 10—12 сторінок. Текст розміщується на одній стандартній сторінці паперу з полями: ліворуч, знизу і зверху — 20 мм, праворуч — 10 мм. Розмір шрифту — 14, інтервал — 1,5.

Титульна сторінка і вся робота оформлюється згідно з установленим порядком. На титульній сторінці потрібно вказати назву університету, спеціальність, дисципліну, тему, курс, прізвище та ініціали студента.

План реферату повинен складатися із вступу, пунктів основної частини, висновків, списку використаної літератури. У тексті кожний пункт плану необхідно виділити. Реферат не може бути написаний з використанням тільки одного літературного джерела.

Реферат студент підписує і проставляє дату виконання.

З відома керівника курсу студент може виконати реферат за темою, не передбаченою у запропонованому переліку.

Списані роботи і такі, що не відповідають вище визначеним вимогам, не зараховуються. У такому випадку студент зобов'язаний написати інший реферат з урахуванням усіх зауважень.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

КБ «Аркада» провів емісію акцій номінальною вартістю 15 грн і загальною кількістю 500 тис. штук. Із загальної кількості емітованих акцій 80 тис. були реалізовані по ціні 12 грн за одну акцію.

Визначте розмір статутного фонду та емісійного доходу банку від емісії акцій.

Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 2

Валові доходи комерційного банку за звітний рік становили 45 млн грн, а валові витрати — 37 млн грн. Податок на прибуток — 25 %. Відрахування до резервного фонду встановлені загальними зборами акціонерів у розмірі 4 %, а законодавством України — в розмірі 5 %.

Визначте розмір відрахувань до резервного фонду комерційного банку. Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 3

Підприємство 5 червня уклало депозитну угоду з банком на суму 26 000 грн строком до 8 вересня з умовою нарахування 16 % річних. Визначте суму, виплачену власникові коштів після закінчення терміну дії депозитної угоди, враховуючи, що з 26 червня відсоткову ставку було збільшено на 2 %, а з 1 серпня — зменшено на 1 %. Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 4

Громадянин вніс на депозитний рахунок у банку 4000 грн строком на 3 роки під 18 % за умови нарахування складних відсотків. Нарахування відсотків здійснюється щомісячно, а їх виплата — один раз на рік. Визначте розмір відсотків і загальної суми, сплаченої громадянину після закінчення терміну дії депозитної угоди. Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 5

Банк приймає авансові вклади строком на 4 місяці під 16 % річних зі сплатою відсотків при укладанні угоди. 1 квітня банк залучив від клієнта кошти на депозит у розмірі 50 000 грн. Відповідно до умов угоди, у випад-

ку дострокового вилучення, банк сплачує клієнту відсотки з розрахунка 2 % річних.

Визначте:

- а) суму відсотків, сплачених авансом клієнту;
- б) суму, яку банк сплатить вкладнику, якщо 16 червня вкладник достроково вилучив депозит.

Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 6

АКБ «Феміда» виконує операції із залучення грошових коштів підприємств та населення до вкладів. На 1 лютого залишки коштів на депозитних рахунках підприємств становили 500 тис. грн, а на рахунках громадян — 700 тис. грн. 2 квітня обороти за надходженнями на депозитні рахунки становили 100 тис. грн, а за видатками — 300 тис. грн. Цього самого дня закінчився строк депозитної угоди на 100 тис. грн, і валюту депозиту разом з нарахованими відсотками, що становили 10 тис. грн, було перераховано через кореспондентський рахунок банку на поточний рахунок підприємства.

Визначте розмір депозитів, які можуть бути використані банком як ресурси.

Назвіть напрями використання банківських ресурсів.

Поясніть, які ресурси і в якому випадку вигідніші для банку.

Завдання 7

КБ «Лада» протягом дня здійснив такі касові операції:

- а) одержано з коррахунка на поповнення каси — 10 000 грн,
- б) внесено засновниками в статутний фонд — 1 000 000 грн,
- в) повернено невикористані підзвітні суми — 800 грн.

Зробіть бухгалтерські записи за господарськими операціями.

Завдання 8

Доходи банку «Ліга» за звітний рік становили 1 000 000 тис. грн, витрати — 600 000 тис. грн. Відрахування до резервного фонду здійснено в мінімально допустимому розмірі. Частка прибутку, направлена на сплату дивидендів, затверджена зборами акціонерів на рівні 40 %. Визначте розмір нерозподіленого прибутку. Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 9

Нижче наведено таку інформацію, тис. грн:

Розмір кредиту	400
Термін позички, діб	60
Річна ставка простого відсотка	25

Визначте:

- а) суму відсотків за кредит;
- б) загальний розмір боргу клієнта перед банком;
- в) зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 10

КБ «Фокус» протягом дня здійснив такі касові операції:

- а) видано аванс працівникові комерційного банку Антипову Л. В. на придбання канцтоварів — 1000 грн;
  - б) видано короткострокову позику — 5550 грн;
  - в) видано готівку за чеком — 800 грн.
- Зробіть бухгалтерські записи за господарськими операціями.

Завдання 11

Нижче наведено таку інформацію, тис. грн:

Сума довгострокового кредиту	1800
Термін позички, років	5
Річна відсоткова ставка	20

Визначте:

- а) величину відсотків за кредит;
  - б) загальну суму боргу клієнта перед банком.
- Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 12

Банк «Кредит» надав пану Солопчуку В. В. споживчий кредит на суму 34 000 грн строком на 2 роки під 18 % річних з умовою щоквартального погашення основної суми боргу та відсотків за позику.

Визначте розмір щоквартальних погашень і загальну суму, сплачену позичальником банку.

Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 13

Згідно з умовами кредитного договору, укладеного з паном Варламовим Д. Ю., ставка простих відсотків у першому місяці користування кредитом становила 15 % річних, а в кожному наступному місяці зростала на 10 %.

Визначте суму відсотків за кредит 500 тис. грн строком на 9 місяців.

Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 14

Нижче наведено таку інформацію, тис. грн:

Сума переказного векселя	900
Термін погашення векселя	10.11
Дата обліку векселя в банку	29.09

Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 15

Зареєстрований статутний фонд КБ «Каміон» з 900 000 акцій номіналом 80 грн. Сплачена акціонерами сума за цим фондом становить 6 000 000 грн. Зробіть бухгалтерські проведення.

Завдання 16

Зробіть бухгалтерські записи за операціями та вкажіть первинні документи, на підставі яких здійснені бухгалтерські записи:

— банк залучив кошти на депозитний рахунок у сумі 1 800 000 грн під 19 % річних строком на один місяць; 31.11 були зроблені відповідні відсоткові сплати.

Завдання 17

Внесені акціонерами грошові кошти для формування зареєстрованого статутного капіталу банку «Кредит» у сумі — 65 000 грн, з них 4500 грн — готівкою.

Зробіть бухгалтерські записи за операціями.

Вкажіть первинні документи, на підставі яких здійснені бухгалтерські записи.

Завдання 18

КБ «Фокус» протягом дня здійснив такі касові операції:

а) сплачено за грошовими чеками заводу «Кристал» (п/рах. 260033308) — 35 000 грн;

б) видано готівку Фаменку С. А. на господарські потреби — 250 грн;

в) прийнято в касу надлишок невикористаної підзвітної суми — 320 грн.

Зробіть бухгалтерські записи за господарськими операціями.

Вкажіть первинні документи, на підставі яких здійснено бухгалтерські записи.

Завдання 19

У КБ «Факт» надійшла готівка

а) від ВАТ «Світ» (поточний рахунок 26008000044) виручка від реалізації — 6800 грн;

б) внески засновників для формування статутного капіталу — 10 000 грн.

Зробіть бухгалтерські записи за господарськими операціями.

Вкажіть первинні документи, на підставі яких здійснено бухгалтерські записи.

Завдання 20

Нижче наведено таку інформацію:

а) зараховано на поточний рахунок клієнта торговельну виручку;

б) видано клієнту готівку на виплату заробітної плати;

в) видано з каси заробітну плату працівникам банку.

Зробіть бухгалтерські записи за господарськими операціями.

Вкажіть первинні документи, на підставі яких здійснено бухгалтерські записи.

Завдання 21

Нижче наведено таку інформацію:

а) нараховано відсотки за депозитним вкладом, залученим від фізичної особи;

б) видано короткостроковий кредит клієнту банку на поточні потреби;

в) нараховано відсотки за короткостроковим кредитом у поточну діяльність, який наданий клієнту банку.

Зробіть бухгалтерські записи за господарськими операціями.

Вкажіть первинні документи, на підставі яких здійснено бухгалтерські записи.

Завдання 22

Нижче наведено таку інформацію:

а) оголошений статутний фонд банку з 1 000 000 акцій номіналом 5 грн;

б) отримано внесків за цим фондом 300 000 грн.

Зробіть бухгалтерські записи за господарськими операціями.

Вкажіть первинні документи, на підставі яких здійснено бухгалтерські записи.

Завдання 23

Банк реалізував 1000 акцій власної емісії за ціною 20 грн за одну акцію. В обліку акції враховувались в портфелі банку на продаж за ціною 18 грн за одну акцію.

Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 24

Зареєстрований статутний фонд КБ «Кредит» з 600 000 акцій номіналом 10 грн. Сплачена акціонерами сума за цим фондом становить 5 000 000 грн.

Зробіть бухгалтерські проведення.

Завдання 25

Банк реалізував 2000 акцій власної емісії 20 грн за одну акцію. В обліку акції враховувались у портфелі банку на продаж за ціною 25 грн за одну акцію.

Зробіть відповідні бухгалтерські проведення і відобразіть у них економічний зміст господарської операції.

Завдання 26

Банк продав 3000 акцій за ціною 16 грн за одну акцію. В обліку акції враховувались у портфелі банку на продаж за ціною 15 грн за одну акцію.

Зробіть відповідні бухгалтерські проведення і відобразіть у них економічний зміст господарської операції.

Завдання 27

АКБ «Факт» виконує заявку клієнта на придбання 50 000 дол. США шляхом зарахування суми на його поточний рахунок за рахунок ліміту власної валютної позиції. Офіційний курс — 4,86. Курс угоди — 4,9. Комісійна винагорода банку — 0,3 %.

Відобразіть зміст здійсненої операції через потрібні бухгалтерські записи, що відповідають механізму розрахунків між обслуговуючим банком і клієнтом.

Завдання 28

ПП «Ранет» до каси банку здано виручку в іноземній валюті для зарахування на поточний валютний рахунок:

— доларів США — 800;

— Євро — 300.

Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 29

Доходи банку «Форма» за звітний рік становили 600 000 тис. грн, витрати — 400 000 тис. грн. Відрахування до резервного фонду здійснено у мінімально допустимому розмірі. Інші відрахування до капіталу становили 50 тис. грн. Частка прибутку, направлена на сплату дивідендів, затверджена зборами акціонерів на рівні 30 %.

Визначте розмір нерозподіленого прибутку.

Зробіть відповідні бухгалтерські проведення.

Завдання 30

АБ «Надія» 1 лютого надав гарантію ВАТ «Ерго» в сумі 300 000 грн, строк дії якої становить 2 міс. 18 березня клієнт скористається гарантією, що надана банком.

Відобразіть операції в бухгалтерських проведеннях.

ДОДАТКИ

(зразки первинних документів)

Додаток 1

БАЛАНС КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

за _____ 199__ р. _____ (позва банку) _____ (адреса)

(копії)

	Усього	Резиденти		Не резиденти	
		НВ	ВКВ	НКВ	НКВ
РАХУНКИ					
БАЛАНСОВІ РАХУНКИ					
КЛАСИ I—IV					
АКТИВИ					
Номери рахунків IV порядку					
Усього у кожній групі класу					
Усього у кожному розділі класу					
УСЬОГО АКТИВІВ ПО КЛАСУ					
АКТИВИ УСЬОГО:					
ПАСИВИ					
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ					
Номери рахунків IV порядку					
Усього у кожній групі класу					
Усього у кожному розділі класу					
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПО КЛАСУ					
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УСЬОГО					
КЛАСУ					
КАПІТАЛ					
Номери рахунків IV порядку					
Усього у кожній групі класу					
Усього у кожному розділі класу					
КАПІТАЛ УСЬОГО:					
ПАСИВИ УСЬОГО:					
(зобов'язання + капітал)					

Закінчення дод. 1

	Усього	Резиденти		Не резиденти		
		НВ	ВКВ	НКВ	НВ	ВКВ
РАХУНКИ РАХУНКИ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ КЛАС VI ДОХОДИ Номери рахунків IV порядку Усього у кожній групі класу Усього у кожному розділі класу ДОХОДИ УСЬОГО: КЛАС VII ВИТРАТИ Номери рахунків IV порядку Усього у кожній групі класу Усього у кожному розділі класу ВИТРАТИ УСЬОГО:						
РЕЗУЛЬТАТ діяльності: ДОХОДИ мінус ВИТРАТИ						
ПОЗАБАЛАНСОВІ РАХУНКИ КЛАС IX Активні Номери рахунків IV порядку Усього в кожній групі класу Усього в кожному розділі класу ЗА ПОЗАБАЛАНСОВИМИ АКТИВНИМИ РАХУНКАМИ УСЬОГО:						
Пасивні Номери рахунків IV порядку Усього в кожній групі класу Усього в кожному розділі класу ЗА ПОЗАБАЛАНСОВИМИ ПАСИВНИМИ						

« _____ » 199_____ р.

 Керівник _____
 Головний бухгалтер _____

 _____
 (правильше виконавця, телефон)

ОБІГОВО-САЛЬДОВИЙ БАЛАНС КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

за _____ 199 ____ р.
(назва банку)

_____ (адреса)

Обіги за місяць Сальдо																
РАХУНКИ	Дебет				Кредит				Усього							
	резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти					
	НВ	ВКВ	НВ	ВКВ	НВ	ВКВ	НВ	ВКВ	НВ	ВКВ	НВ	ВКВ				
БАЛАНСОВІ РАХУНКИ																
КЛАСИ I—IV																
АКТИВИ																
Номери рахунків IV порядку																
Усього в кожній групі класу																
Усього в кожному розділі класу																
УСЬОГО АКТИВІВ ПО КЛАСУ																
АКТИВИ — УСЬОГО:																

Обіги за місяць Сальдо												
РАХУНКИ	Дебет				Кредит				Усього			
	резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти	
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
ПАСИВИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ Номери рахунків IV порядку Усього в кожній групі класу Усього в кожному розділі класу УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПО КЛАСУ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ — УСЬОГО: КЛАС V КАПІТАЛ Номери рахунків IV порядку Усього в кожній групі класу Усього в кожному розділі класу КАПІТАЛ — УСЬОГО: ПАСИВИ — УСЬОГО: (зобов'язання + капітал)	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ	НВ	НКВ
РАХУНКІ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ КЛАС VI ДОХОДИ Номери рахунків IV порядку Усього в кожній групі класу												

<p>Усього в кожному розділі класу ДОХОДИ УСЬОГО: КЛАС VII ВИТРАТИ Номери рахунків IV порядку Усього в кожній групі класу</p>	
<p>Усього в кожному розділі класу ВИТРАТИ — УСЬОГО:</p>	
<p>РЕЗУЛЬТАТ діяльності: ДОХОДИ мінус ВИТРАТИ ПОЗАБАЛАНСОВІ РАХУНКИ КЛАС IX Активні Номери рахунків IV порядку Усього в кожній групі класу Усього в кожному розділі класу ЗА ПОЗАБАЛАНСОВИМИ АК- ТИВНИМИ РАХУНКАМИ — УСЬОГО: Пасивні Номери рахунків IV порядку Усього в кожній групі класу Усього в кожному розділі класу ЗА ПОЗАБАЛАНСОВИМИ ПА- СИВНИМИ РАХУНКАМИ — УСЬОГО:</p>	

« _____ » 199 _____ р.

(правніше виконавця, телефон)

Керівник
Головний бухгалтер _____

ЗАЯВА НА ВІДКРИТТЯ РАХУНКІВ Найменування установи банку	Ідентифікаційний код (номер)
Найменування підприємства <small>(повна і точна назва)</small>	

Просимо відкрити _____
(поточний (основний, додатковий), бюджетний та ін. рахунки)

рахунок на підставі Інструкції № 3 Національного банку України, нам відомої та такої, що має обов'язкову для нас силу. В інших установах банків рахунків не маємо, маємо _____
(вказати номери рахунків та в яких установах банків вони відкриті,

Керівник (посада)
Головний бухгалтер
М.П.

(Підпис)
(Підпис)

ВІДМІТКИ БАНКУ

Відкрити _____ рахунок

Документи на оформлення _____
(поточний, бюджетний відкриття рахунка та та ін. рахунки)

здійснення операцій за рахунком перевірів

Дозволяю
Керівник

(Підпис)

« _____ » _____ 199 ____ р.

Рахунок відкрито
М.П.

№ бал. рахунка	№ особов. рахунка
----------------	-------------------

Головний бухгалтер

(Підпис)

УГОДА НА ЗДІЙСНЕННЯ РОЗРАХУНКОВО-КАСОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

м. _____
« ____ » _____ 199__ р.

Акціонерний банк, названий у подальшому «Банк», в особі Голови Правління, що діє на підставі Статуту, з одного боку, та названий у подальшому «Клієнт», в особі, що діє на підставі Статуту, з іншого боку, уклали цю угоду про таке:

1. ПРЕДМЕТ УГОДИ

1.1. Клієнт доручає, а Банк приймає на себе обов'язки щодо відкриття розрахункового рахунка і здійснення розрахункового і касового обслуговування статутної діяльності Клієнта відповідно до чинного законодавства України.

2. БАНК ЗОБОВ'ЯЗУЄТЬСЯ:

2.1. Відкрити Клієнту розрахунковий рахунок № після надання Клієнтом необхідних документів та їх перевірки Банком.

2.2. Надати Клієнту комплекс послуг з розрахунково-касового обслуговування.

Комплексне розрахунково-касове обслуговування полягає у веденні рахунка Клієнта і здійсненні Банком за дорученням Клієнта всіх розрахункових і касових операцій, передбачених законодавством, у тому числі: виконання доручень Клієнта про перерахування грошових сум з одного належного йому рахунка на інший і рахунки третіх осіб, виконання доручень Клієнта про отримання належних йому грошових сум від інших осіб і про зарахування їх на рахунок Клієнта (інкасо), приймання і надання готівки у випадках, передбачених законодавством.

Надання інших послуг, що безпосередньо не стосуються розрахунково-касового обслуговування (наприклад, надання кредитів, факторинг, форфейтинг, лізинг, депозитні операції), здійснюється Банком на підставі окремих угод.

2.3. Своєчасно і правильно виконувати розрахункові операції за дорученням Клієнта відповідно до Положення про безготівкові операції в господарському обігу України та іншими нормативними актами НБУ.

Списання коштів з рахунка Клієнта виконується тільки за його дорученням або з його згоди. Безакцептне списання коштів з його рахунка здійснюється лише у випадках, спеціально передбачених законодавством.

Списання коштів з рахунка Клієнта виконується в поточний день, якщо розрахунковий документ надано Банку до 16 год. за київським

часом; наступним робочим днем — якщо розрахунковий документ надано Банку після 16 год. за київським часом (у тому числі каналами «Клієнт-Банк»).

2.4. Здійснювати приймання касової виручки відповідно з правилами касової роботи в установах банків.

Видавати Клієнту готівку на виплату заробітної плати в строки і в сумах, що передбачені в касовій заявці:

за першу половину місяця _____ числа;

за другу половину місяця _____ числа

та інші потреби, передбачені чинним законодавством.

Банк має право відмовити в наданні готівки, якщо сума, яку потребує Клієнт, перевищує суму, що зазначена в касовій заявці.

Касові заявки із сумою, що перевищує залишок на розрахунковому рахунку Клієнта, не приймаються.

Претензії Клієнта щодо нестачі готівки Банк не розглядає; не несе відповідальності, якщо нестача виявлена при перерахунку готівки поза призначенням Банку і без участі його представників.

2.5. Забезпечувати Клієнта бланками таких розрахунково-касових документів: чековими книжками, заявами на внесення готівки.

Надання Клієнту бланків цих розрахунково-касових документів здійснюється Банком протягом трьох робочих днів з дня звернення Клієнта з відповідним проханням.

Надання Клієнту оформленої чекової книжки здійснюється Банком протягом трьох робочих днів з дня звернення Клієнта з відповідним проханням.

Надання Клієнту оформленої чекової книжки здійснюється Банком протягом трьох робочих днів з дня підписання цієї угоди.

2.6. При наявності руху за рахунком видавати Клієнту виписки з розрахункового рахунку з прикладенням відповідних документів головному бухгалтеру, керівнику підприємства, іншому співробітнику підприємства при наявності належним чином оформленої довіреності протягом двох днів з дня здійснення операцій.

2.7. Банк гарантує таємницю операцій за рахунком. Без згоди Клієнта довідки, зазначені у п. 2.6, можуть бути надані третім особам тільки у випадках, спеціально передбачених законодавством.

2.8. Консультувати Клієнта з питань законодавства щодо розрахунків, банківської техніки, правил документообігу та інших питань, що мають безпосереднє відношення до розрахункового і касового обслуговування.

2.9. Забезпечити збереження довірених Банку грошових коштів. При наявності очевидної фальсифікації розрахунково-касових операцій Банк зобов'язаний відмовити в здійсненні операцій.

2.10. Виплачувати Клієнту відсотки за залишками на розрахункових рахунках у розмірі, згідно з тарифами Банку.

Виплата відсотків здійснюється один раз на квартал шляхом зарахування відповідної суми на рахунок Клієнта не пізніше 5 числа місяця, що слідує за кварталом.

3. БАНК МАЄ ПРАВО

3.1. Відмовити в здійсненні розрахункових і касових операцій при наявності фактів, що свідчать про порушення Клієнтом чинного законодавства, в тому числі банківських правил, техніки оформлення розрахункових документів і строків їх подання Банку.

3.2. Відмовити Клієнту в наданні готівки у випадку несвоєчасного пред'явлення (або неперед'явлення) Клієнтом касової заявки, а також перевищення її ліміту.

3.3. Здійснювати перевірки дотримання Клієнтом касової дисципліни.

3.4. Щоквартально проводити коригування розміру відсоткової ставки за середньомісячні залишки на розрахунковому рахунку Клієнта пропорційно зміні відсоткової ставки рефінансування НБУ.

3.5. При відсутності руху за рахунком Клієнта протягом трьох місяців, а також якщо середньомісячний залишок за рахунком становить менше ніж 500 грн, Банк має право в односторонньому порядку розірвати угоду, повідомивши Клієнта про це за 30 (тридцять) банківських днів.

4. КЛІЄНТ ЗОБОВ'ЯЗУЄТЬСЯ

4.1. Зберігати всі наявні в нього гривні на рахунках Банку.

4.2. Розраховуватися за своїми зобов'язаннями у безготівковій формі шляхом перерахування на рахунки, за винятком випадків, що передбачені законодавством.

4.3. Здавати готівку на рахунок за винятком перехідних залишків коштів у касі (ліміту каси).

4.4. Щоквартально надавати Банку касову заявку за встановленою формою для визначення потреб Клієнта в готівці не пізніше 15 числа місяця, що слідує за звітним.

4.5. Надавати Банку, за добу до отримання готівки, чек за встановленою формою.

4.6. Виконувати чинні інструкції, правила та інші нормативні акти з питань здійснення розрахунково-касових операцій.

4.7. Сплачувати вартість послуг Банку за розрахунково-касовим обслуговуванням згідно тарифів, що затверджуються Правлінням Банку.

4.8. Оплата послуг Банку здійснюється платіжним дорученням, яке надається в Банк одночасно з документами, необхідними для здійснення операцій, за проведення яких сплачується винагорода Банку.

4.9. Про зміну юридичної адреси в тижневий строк повідомити Банкові в письмовій формі.

4.10. Готівка з каси Банку до каси Клієнта перевозиться транспортом Клієнта. Відповідальність за безпеку перевезення готівки з Банку до каси Клієнта несе Клієнт.

5. КЛІЄНТ МАЄ ПРАВО

5.1. Самостійно розпоряджатися грошовими засобами, що знаходяться на його рахунку, в порядку і в межах чинного законодавства.

5.2. Надавати Банку доручення за розрахунково-касовим обслуговуванням, чинити запити, вимагати звіти про виконання доручень.

5.3. Вимагати і отримувати готівку в межах касового плану в випадках, що передбачені законодавством.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

6.1. За несвоєчасне або неправильне списання грошових коштів з рахунка Клієнта, а також за несвоєчасне або неправильне зарахування Банком сум, що належать власникові рахунка. Банк сплачує Клієнту пеню в розмірі подвійної ставки НБУ несвоєчасно або неправильно зарахованої (списаної) суми за кожний день прострочки.

6.2. За ухилення від сплати послуг Банку або несвоєчасну сплату послуг Банку Клієнт сплачує Банку за кожний день прострочки пеню в розмірі подвійної ставки НБУ. У випадку ненадання в Банк платіжного доручення на сплату послуг Банку Банк має право відмовити Клієнту в здійсненні операцій за рахунком до повної сплати послуг Банку.

6.3. За не інформування Банку протягом 5 днів після отримання виписки з рахунка про помилково зараховані на рахунок Клієнта суми останній сплачує Банку за кожний день прострочки пеню в розмірі подвійної ставки НБУ, неправильно зарахованої на рахунок і не належної йому суми.

7. ІНШЕ

7.1. Ця угода укладена в двох примірниках українською мовою.

7.2. Строк дії угоди.

7.3. Будь-яка із сторін має право розірвати угоду в односторонньому порядку до дати припинення строку дії, попередньо повідомивши іншій стороні за 30 (тридцять) днів.

7.4. Обслуговування Клієнта за системою «Банк-Клієнт» здійснюється на підставі окремої угоди.

7.5. Банк залишає право в односторонньому порядку вносити зміни до цієї угоди у випадку зміни законодавства з обов'язковим повідомленням Клієнтові в тижневий строк.

8. ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ І РЕКВІЗИТИ СТОРІН

БАНК

КЛІЄНТ

0401002

ПЛАТІЖНЕ ДОРУЧЕННЯ № _____

від «__» _____ 199__р.

Платник

Одержано банком

«__» _____ 199__р.

Код

ДЕБЕТ

СУМА

код банку

Банк платника

_____ ум. _____ рах. №

Одержувач

Код

КРЕДИТ

код банку

рах. №

Банк одержувача

_____ ум. _____ рах. №

Сума літерами

Призначення платежу

Проведено банком

«__» _____ 199__р.

Підпис банку

Підписи платника

0481008

МЕМОРІАЛЬНИЙ ОРДЕР № _____

від «__» _____ 199__р.

Платник

«__» _____ 199__р.

Код

ДЕБЕТ

СУМА

код банку

Банк платника

_____ ум. _____ рах. №

Одержувач

Код

КРЕДИТ

код банку

рах. №

Банк одержувача

_____ ум. _____ рах. №

Сума літерами

Призначення платежу

Проведено банком

«__» _____ 199__р.

Підпис банку

Підписи платника

ПЛАТІЖНА ВИМОГА-ДОРУЧЕННЯ № _____

від «____» _____ 199__ р.
Одержано банком

Платник

«____» _____ 199__ р.

Код _____ ДЕБЕТ СУМА

код банку

Банк платника

_____ ум. _____ рах. №

Одержувач

Код _____ КРЕДИТ

код банку

рах. №

Банк одержувача

_____ ум. _____ рах. №

Призначення платежу _____

Підписи одержувача

СУМА ДО

Сума до оплати літерами _____ ДЕБЕТ

ОПЛАТИ

рах. №

КРЕДИТ

рах. №

рах. №

проведено банком

«____» _____ 199__ р.

Підпис банку

Підписи платника

ЗАЯВА НА АКРЕДИТИВ

від «__» _____ 199__ р.

Одержано банком

«__» _____ 199__ р.

Заявник акредитива

Код

Банк-емітент

ум. МФО №

Відкрийте нам акредитив

(вид акредитива)

Сума

(виконуючому)

Умови акредитива до виконуючого

документів до банку —

банку скерувати:

а) спецв'язком;

б) коротким повідомленням:

банку-емітента

— електронною поштою;

— телетайпом.

(Інші лінії зв'язку, вказати які.

Зайве закреслити).

Угода № __ «__» _____ 199__ р.

Назва товарів, виконаних робіт,

наданих послуг

Бенефіціар

Код

Банк бенефіціара

ум. МФО №

Строк дії акредитива

«__» _____ 199__ р.

Акредитив у іншому

банку виконати:

(цифрами і літерами)

а) за рахунок коштів платника,

депонованих у виконуючому

банку:

б) інкасацією емітента;

в) через кореспондентський

рахунок

(зайве закреслити).

З акцептом (чиїм), без акцепту.

Платіж (чи акцепт) здійснити

проти:

(кількість, ціна, сума)

Додаткові умови: (перелік документів, які додаються дорестру документів за акредитивом)

Підпис заявника

акредитива

ІНКАСОВЕ ДОРУЧЕННЯ №
(РОЗПОРЯДЖЕННЯ)

Одержано банком
«__»_____199__р.

від «__»_____199__р.

Платник

Код код банку

ДЕБЕТ

СУМА

Банк платника

ум. рах. №

Одержувач

Код код банку

КРЕДИТ

Банк одержувача

ум. рах. №

Сума літерами

Призначення платежу

Сума

Вид оп.

Приз.пл.

Строк пл.

Черг. пл.

№ банку

Проведено банком

«__»_____199__р.

Підпис одержувача

Підпис банку

ПЛАТІЖНА ВИМОГА №

від «__» _____ 199__ р. Одержано банком
 «__» _____ 200__ р.
 Платник
 Код код банку ДЕБЕТ СУМА
 Банк платника
 _____ ум. _____ рах. №
 Одержувач
 Код КРЕДИТ
 код банку рах. №
 Банк одержувача
 _____ ум. _____ рах. №
 Сума літерами

Призначення платежу
 Проведено банком
 «__» _____ 2000__ р.
 Підпис одержувача
 Підпис банку

РОЗПОРЯДЖЕННЯ КРЕДИТНОГО ВІДДІЛУ

«__» _____ 200__ р.
 Видати позику за кредитною угодою № _____
 від _____
 (найменування позичальника)

у розмірі _____

позичковий рахунок № _____ (позичальника)
 Голова Документ (меморіальний ордер)
 Правління _____ № _____
 Кредитний працівник _____ Бухгалтер _____

(лицева сторона)

СТРОКОВЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №

«__» _____ 200__ р.

Позичальник Код		ДЕБЕТ Сума	
Банк позичальника ум.	Код	рах. №	
Строк платежу тисяча (число, місяць, рік прописом) дев'ятсот дев'яносто року		КРЕ- ДИТ	
За отриману нами позику зо- бов'язуємось сплатити		рах. № рах. №	
банку		Вид. опер.	
		Призн. плат.	
гривень (прописом)		Строк плат.	
При настанні строку суму зобов'язання спишіть з нашого у Вас рахунка № Меморіальний ордер		№	

Проведено банком «__» _____ 200__ р.

М. П. Підписи клієнта

Підписи банку

(зворотний бік)

Відмітки про сплату

Дата	Сума	Залишок	Підпис

ОПЕРАЦІЙНОМУ ВІДДІЛУ РОЗПОРЯДЖЕННЯ

Згідно з угодою № _____
від «___» _____ 200___ р.Видайте позику організації _____
(найменування позичальника)

позичковий рахунок № _____

Сума	Строк погашення	% ставка	Продовж. строк	Нова % ставка	% ставка за прострочку

«___» _____ 200___ р.

Голова правління _____

Начальник відділу _____

РОЗРАХУНОК РЕЗЕРВУ НА МОЖЛИВІ ВТРАТИ
ЗА КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ
НА ___ КВАРТАЛ 200___ Р.

(назва банку)

(адреса банку)

Групи кредитів за категоріями ризику	Заборгованість за кредитами на початок поточного кварталу	Заборгованість зменшується на:				Заборгованість, що приймається для розрахунка		Рівень резервування, %	Розрахунковий резерв (гр.7 гр.9)	Рівень резервування на квартал		
		Гарантії Уряду України і банків країн категорії А	Грошові вклади і депозити позичальника в банку, що надає позику	Вартість майна, оформленого під заставу, і майнових прав позичальника	Усього (гр.3 + гр.4 + гр.5)	усього (гр.2 - гр.6)	Утому числі заборгованість за кредитами, наданими до 01.07.97 в гр.7			Сума резерву, що має бути сформована на поточний квартал	Фактично сформований резерв на початок кварталу	Відхилення (+) (-) (гр.11 гр.12)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Стандартні												
Під контролем Субстандартні Сумнівні Безнадійні Усього												

ОСОБИСТА КАРТКА ПОЗИЧАЛЬНИКА

Позичальник _____
(повна назва позичальника, його юридична адреса та місцезнаходження, номер телефону)

_____ (підпорядкованість позичальника, повна назва та адреса керівної установи, номер телефону)

_____ (форма власності)

_____ (галузь економіки)

_____ (код та шифр галузі економіки)

_____ (повна назва та адреса обслуговуючого банку клієнта, номер розрахункового рахунка)

_____ (вид кредиту)

_____ (шифр кредиту)

Керівник _____
(посада, прізвище, ім'я та по батькові, номер телефону)

Головний бухгалтер _____
(прізвище, ім'я та по батькові, № телефону)

№ кредитної у годи _____ № позичкового рахунка _____

Форма забезпечення кредиту _____

Сума кредиту _____

Відсоткова ставка _____

Термін надання кредиту: з _____ по _____

Графік надходження відсотків за користування кредитом

Перелік документів, що надані позичальником:

Пролонгація

1. З _____ по _____ відсоткова ставка _____

Графік надходження відсотків за користування кредитом

Графік погашення основної заборгованості

2. З _____ по _____ відсоткова ставка _____

Графік надходження відсотків за користування кредитом

Графік погашення основної заборгованості

Прострочка

Дата винесення на прострочку _____

№ позичкового рахунка за прострочкою _____

Загальна сума заборгованості за простроченим кредитом _____

У тому числі:

відсотки _____ основна заборгованість _____

дата погашення кредиту _____

Затверджено Постановою Правління
Національного банку
України № 129 від 7 липня 1994 р.

ТИПОВА УГОДА ПРО ПОВНУ
ІНДИВІДУАЛЬНУ МАТЕРІАЛЬНУ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

З метою забезпечення зберігання матеріальних цінностей _____

(найменування установи банків)

в особі _____

(керівник установи банку або його заступник, прізвище, ім'я по батькові)

який іменується надалі «Адміністрація», з одного боку, і працівник _____

(найменування установи банку, прізвище, ім'я, по батькові)

який іменується надалі «Працівник», з іншого боку, уклали цю угоду про
таке:

1. Працівник, що займає посаду _____

(найменування посади)

або виконує роботу,

безпосередньо пов'язану зі зберіганням, обробкою, перерахуванням, прийманням, видачею і перевезенням цінностей (непотрібне закреслити), бере на себе повну матеріальну відповідальність за безпеку збереження довірених йому установою банку цінностей і у зв'язку з викладеним зобов'язується:

а) обережно поводитися з переданими йому цінностями і вживати заходи щодо запобігання шкоди;

б) своєчасно повідомляти адміністрації установи банку про всі обставини, що загрожують безпеці зберігання довірених йому цінностей;

в) суворо дотримуватися встановлених правил здійснення операцій з цінностями та їх зберігання;

г) не розголошувати ніде, ніколи і ні за яких обставин відомі йому операції щодо зберігання цінностей, їх відправки, перевезення, охорони, сигналізації, а також службові доручення щодо каси.

2. Адміністрація зобов'язується:

а) створювати працівнику умови, необхідні для нормальної роботи і забезпечення повного збереження довірених йому матеріальних цінностей;

б) ознайомлювати працівника з чинним законодавством щодо матеріальної відповідальності працівників за заподіяну підприємству, установі,

організації шкоду, а також з інструкціями і правилами зберігання, приймання, видачі, обробки, перерахування і перевезення цінностей, діючих у банківській системі країни;

в) проводити у встановленому порядку ревізії цінностей.

3. У разі незабезпечення з вини працівника збереження довірених йому матеріальних цінностей визначення розміру, заподіяної підприємству, установі, організації шкоди і його відшкодування проводиться відповідно до чинного законодавства.

4. Працівник не несе матеріальної відповідальності, якщо шкода заподіяна не за його вини.

5. Дія цієї угоди поширюється на весь час роботи з довіреними працівнику матеріальними цінностями підприємства, установи, організації.

6. Ця угода укладена у двох примірниках, перший з яких має бути в адміністрації, а другий — у працівника.

Адреса учасників угоди

Підписи сторін договору

підпис
підпис

Адміністрація
Працівник

«__» _____ 200__ р.

Затверджено Постановою Правління
Національного банку України
№ 129 від 7 липня 1994 р.

ПРИХОДНИЙ
КАСОВИЙ ОРДЕР №

(дата заповнення)

Від кого		рах №	Сума загальна	
Банк одержувача		КРЕДИТ		Суми часткові
		К ОД		Код
Одержувач				
Код				
Сума літерами		рах. № №	Вид.	
			Приз. плат.	
Призначення платежу			№ гр. банку	
Підпис платника		Контролер	Касир	
		Бухгалтер		

Затверджено Постановою Правління
 Національного банку України
 № 129 від 7 липня 1994 р.

Титульна сторінка

Найменування установи банку: _____ КНИГА обліку прийнятих   і виданих грошей   (цінностей)
(прізвище та ініціали) Розпочата _____ Закінчена _____ Записи в цій книзі проводяться до повного її використання

(розгорнутий аркуш)
 (ліва сторінка)

(права сторінка)

		ПРИХОД			ВИДАТОК				
Дата	від кого прийнято (прізвище касира)	кількість приходних документів	сума цифрами	кому видано (прізвище касира)	кількість приходних документів	сума цифрами	суми літерами	розписка про одержання	
	Усього за день								

Затверджено Постановою Правління
 Національного банку України
 № 129 від 7 липня 1994 р.

ВИДАТКОВИЙ КАСОВИЙ ОРДЕР № _____		місце для наклею- вання талона ДЕБЕТ	_____ Т № _____
_____ (дата заповнення)		рах. № _____	талон до каси Сума Загальна
ВИДАТИ Найменування банку		КРЕДИТ рах. № _____	Показ. Касплана Сума Код
Вид витрат банку		_____	
Сума літерами		_____	
_____		_____	
Призначення платежу _____ Пред'явлений _____ № _____ Виданий _____ (дата)		_____ _____ _____ _____ Вид опер. _____ Приз. плат. _____ № гр. банку _____	
Зазначену в ордері суму одержав Контролер Бухгалтер		Касир	

КОПІЯ СУПРОВІДНОЇ ВІДОМОСТІ _____
 ДО СУМКИ З ГРОШОВОЮ ВИРУЧКОЮ № _____
 (дата заповнення)

Від (кого)		
Одержувач	Дебет	талон до каси
рах. №		
Сума		
готівкою	Кредит	
Для зарахування на рахунок	рах. №	

Банк одержувача _____

Загальна

Сума літерами, грн. _____ Сума Код

Керівник підприємства (організації) _____

Касир _____

Розписка _____

Опломбовану сумку № ____ без перерахування вкладених у неї грошей
 прийняв інкасатор банку

Вид. опер.

Інкасатор _____

(чіткий підпис інкасатора)

Приз. плат _____

№ гр. банку _____

Печатка банку _____

(дата заповнення)

зворотний бік

3-го примірника _____

(Цей примірник залишається в госпорганах як квитанція про прийман-
 ня сумки)

До уваги клієнта

1. У сумку вкладається для здавання в установи банків уся грошова
 виручка понад встановлений банком ліміт залишку готівки. Гроші підби-
 раються за купюрами. Відбиток пломбіра має бути чітким.

2. При здаванні сумки з грошима інкасатору вимагайте від нього:

1) пред'явлення посвідчення особи і доручення на одержання сумки та
 явочної картки, завіреної печаткою;

2) видачі порожньої сумки, закріпленої за підприємством, на заміну
 сумки з грошима;

3) розписку інкасатора на копії супровідної відомості та накладання на
 неї чіткої печатки про одержання опломбованої сумки.

3. Обережно поведіться із сумкою.

Національний банк України

Затверджено Постановою Правління
 Національного банку України
 № 129 від 7 липня 1994 р.
 Титульна сторінка

Найменування установи банку:
КНИГА
 обліку залишків бланків суворої
 звітності

з _____ по _____ 19__р.

Розпочата _____
 Закінчена _____

Записи в цій книзі проводяться
 до повного її використання _____

Залиш- ки на	Чекові книжки			Вкла- дні кни- жки	Ф.377			Тру- дові кни- жки	Вкла- диші до трудо- вих книжок				Усь ого
	Гро- шові	Роз- раху- нкові											

Остання сторінка

Найменування установи банку:
ЗАВІРЯЮЧИЙ НАДПИС

У цій книзі пронумеровано, прошнуровано
 та скріплено печаткою банку _____
 _____ аркушів
 _____ (літерами)

з _____ по _____ включно

Керівник установи _____ (підпис)
 Головний бухгалтер _____ (підпис)
 Завідуючий касою _____ (підпис)
 _____ (дата)

Затверджено Постановою Правління
 Національного банку України
 № 129 від 7 липня 1994 р.
 Титульна сторінка

Найменування установи банку: _____ КНИГА обліку видачі з комори та інших грошових   сховищ грошових білетів та інших цінностей   для обробки, контрольного перерахування,   ревізії та повернення у сховище Розпочата _____ Закінчена _____ Записи в цій книзі проводяться до повного її використання
--

Дата	Найменування цінностей	Сума чи кількість (цифрами та літерами)	Для якої цілі видані цінності	Прізвище та розписка касира, який одержав цінності	Розписка трьох осіб, відповідальних за схоронність цінностей, про прийняття цінностей назад у комору

УГОДА № ПРО ДЕПОЗИТНИЙ ВКЛАД

м. _____

« _____ » _____ 199 ____ р.

в особі _____, що діє на підставі Статуту і надалі йменується «Вкладник», з одного боку, і акціонерний банк _____ в особі _____, що діє на підставі Статуту й надалі йменується «Банк», з іншого боку, уклали угоду про таке:

1. Предмет угоди

1.1. Вкладник перераховує банку грошові кошти в сумі _____
_____ грн. для зарахування

(цифрами і прописом)

на депозитний рахунок № _____ на строк від _____ до _____ 199 р.

2. Умови угоди

2.1. Відсоткова ставка, що нараховується на першочергову суму вкладу, становить _____ % річних і переглядається з урахуванням грошово-кредитної політики Національного банку України та кон'юнктури ринку ресурсів.

2.2. Вкладник має право поповнення залишків на депозитному рахунка впродовж усього терміну дії цієї угоди.

2.3. У разі поповнення вкладу строк повернення внесеної суми і відсоткова ставка за нею затверджуються додатковою угодою.

2.4. Вкладник має право достроково вимагати всю суму вкладу або його частину, повідомивши про це Банк письмово за п'ять банківських днів наперед. У випадку дострокового запиту вкладу відсоткова ставка на суму, що погашується, визначається в розмірі 8 від чинної за угодою депозитної ставки. Відсотки за достроково погашеною сумою нараховуються і сплачуються на розрахункову дату згідно з п. 2.6 цієї угоди.

2.5. При розрахунку сплати за депозитний вклад кількість днів у році та кількість днів у місяці приймається фактична.

2.6. Після закінчення строку, обумовленого в п. 1.1 Банк повертає суму внеску і протягом трьох банківських днів перераховує відсотки.

2.7. Строк дії угоди може бути пролонгований за домовленістю сторін на підставі чинних або змінених умов.

3. Строк дії угоди

3.1. Угода набирає чинності від дня зарахування засобів Вкладника на депозитний рахунок у Банку.

3.2. Строк дії угоди обмежений днем зняття депозитного внеску з рахунка Банку і погашення нарахованих відсотків.

4. Додаткові умови

4.1. Умови цієї угоди можуть бути змінені й доповнені за обопільною згодою сторін. Зміни оформляються додатковим погодженням сторін у письмовій формі.

4.2. Усі суперечки, що виникають під час виконання цієї угоди, розглядаються сторонами в п'ятиденний строк. У випадку, якщо сторони не дійшли згоди, суперечка зацікавленою стороною передається до арбітражного суду.

Цю угоду складено у двох примірниках, по одному примірнику в кожній зі сторін.

5. Юридичні адреси і реквізити сторін

Банк: _____

Вкладник: _____

Підписи сторін:

Банк
голова Правління

Вкладник
Генеральний директор
М. П.
М. П.

ПОТОЧНИЙ РАХУНОК В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ
ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ

Відкрити поточний рахунок

№ _____
У _____
(найменування валюти)_____
(підписи службових осіб банку)

« ____ » _____ 199 ____ р.

ЗаяваВід _____
(прізвище, ім'я, по батькові)паспорт, серія _____ № _____, вида-
ний _____, _____
(інший документ, що засвідчує особу)
(ким і коли)Ідентифікаційний
код _____Прошу відкрити поточний рахунок у _____
(найменування валюти)

на мое ім'я.

*Письмові розпорядження будуть підписуватись мною або уповноваженою мною особою за довіреністю.**У разі зміни повноважень особи на право розпорядження рахунком зобов'язуюсь негайно повідомити про це в письмовій формі.**Правила банку щодо ведення поточних рахунків мені відомі і я вважаю їх для себе обов'язковими.**Усе листування щодо цього рахунка прошу надсилати за адресою*_____
Про зміну адреси повідомлятиму банкові письмово

« ____ » _____ 199 ____ р.

_____
(підпис власника рахунка)

Поточний рахунок в іноземній валюті фізичної особи — іноземця (резидента чи нерезидента), особи без громадянства та громадянина України — нерезидента*

Відкрити поточний рахунок

№ _____

(назва установи уповноваженого банку)

У _____
(найменування валюти)

(підписи службових осіб банку)

« ____ » _____ 199 ____ р.

Заява

Від _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

паспорт, серія _____ № _____, громадянство _____
(інший документ, що засвідчує особу)

Ідентифікаційний код (для іноземців-резидентів) _____
та осіб без громадянства — резидентів _____

Прошу відкрити поточний рахунок у _____ на моє ім'я.
(найменування валюти)

Письмові розпорядження будуть підписуватись мною або уповноваженою мною особою за довіреністю.

Уразі зміни повноважень особи на право розпорядження рахунком зобов'язуюсь негайно повідомити про це в письмовій формі.

Правила банку щодо ведення поточних рахунків мені відомі і я вважаю їх для себе обов'язковими.

Усе листування щодо цього рахунка прошу надсилати за адресою

Про зміну адреси повідомлятиму банкові письмово

« ____ » _____ 199 ____ р.

(підпис власника рахунка)

*У разі необхідності комерційний банк може виготовляти та використовувати запропоновану форму заяви двома мовами — українською та іноземною.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про банки і банківську діяльність

Із змінами і доповненнями, внесеними

Законами України

від 20 вересня 2001 року № 2740-III,

від 28 листопада 2002 року № 249-IV,

від 6 лютого 2003 року № 485-IV,

від 22 травня 2003 року № 835-IV,

від 5 червня 2003 року № 914-IV

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

ГЛАВА I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Предмет та мета Закону

Цей Закон визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків.

Метою цього Закону є правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків в Україні і створення належного конкурентного середовища на фінансовому ринку, забезпечення захисту законних інтересів вкладників і клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки України та підтримки вітчизняного товаровиробника.

Стаття 2. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

андеррайтинг — купівля на первинному ринку цінних паперів з наступним їх перепродажем інвесторам; укладання договору про гарантування повного або часткового продажу цінних паперів емітента інвесторам, про повний чи частковий їх викуп за фіксованою ціною з наступним перепродажем або про накладання на покупця обов'язку робити все можливе, щоб продати якомога більше цінних паперів, не беручи зобов'язання придбати будь-які цінні папери, що не були продані;

афілійована особа банку — будь-яка юридична особа, в якій банк має істотну участь або яка має істотну участь у банку;

банк — юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вкладу грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення

зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб;

банк з іноземним капіталом — банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному нерезиденту, перевищує 10 відсотків;

банківська діяльність — залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб;

банківський кредит — будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів з такої суми;

банківська ліцензія — документ, який видається Національним банком України в порядку і на умовах, визначених у цьому Законі, на підставі якого банки мають право здійснювати банківську діяльність;

банківський платіжний інструмент — засіб, що містить реквізити, які ідентифікують його емітента, платіжну систему, в якій він використовується, та, як правило, держателя цього банківського платіжного інструмента. За допомогою банківських платіжних інструментів формуються відповідні документи за операціями, що здійснені з використанням банківських платіжних інструментів, на підставі яких проводиться переказ грошей або надаються інші послуги держателям банківських платіжних інструментів;

банківські рахунки — рахунки, на яких обліковуються власні кошти, вимоги, зобов'язання банку стосовно його клієнтів і контрагентів та які дають можливість здійснювати переказ коштів за допомогою банківських платіжних інструментів;

державний реєстр банків — реєстр, що ведеться Національним банком України і містить відомості про державну реєстрацію усіх банків;

вклад (депозит) — це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору;

державна реєстрація банку — надання банку статусу юридичної особи відповідно до вимог глави 3 цього Закону;

ділова репутація — сукупність підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про професійні та управлінські здібності такої особи, її порядність та відповідність її діяльності вимогам закону;

економічні нормативи — показники, що встановлюються Національним банком України і дотримання яких є обов'язковим для банків;

визначення терміну статті 2 виключено (згідно із Законом України від 06.02.2003 р. № 485-IV)

іноземний — пов'язаний з громадянином або юридичною особою будь-якої країни, крім України;

істотна участь — пряме або опосередковане, самостійно або спільно з іншими особами володіння 10 і більше відсотками статутного капіталу або

права голосу придбаних акцій (паїв) юридичної особи або незалежна від формального володіння можливість вирішального впливу на керівництво чи діяльність юридичної особи;

капітал банку — залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань;

капітал підписний — величина капіталу, на яку отримано письмові зобов'язання акціонерів (пайовиків) банку на внесення коштів за підпискою на акції (паї);

капітал статутний — сплачений та зареєстрований підписний капітал;

капітал регулятивний (власні кошти) — складається з основного та додаткового капіталу, зваженого на ризики, що визначаються нормативно-правовими актами Національного банку України;

клієнт банку — будь-яка фізична чи юридична особа, що користується послугами банку;

контроль — безпосереднє або опосередковане володіння часткою в юридичній особі, одноосібне або разом з іншими особами, що презентує еквівалент 50 чи більше відсотків статутного капіталу або голосів юридичної особи, або можливість справляти вирішальний вплив на управління, або діяльність юридичної особи на основі угоди або будь-яким іншим чином;

кошти — гроші у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент;

кредитор банку — юридична або фізична особа, яка має документально підтвержені вимоги до боржника щодо його майнових зобов'язань;

ліквідація банку — процедура припинення функціонування банку як юридичної особи відповідно до положень цього Закону;

ліквідатор — юридична або фізична особа, яка здійснює функції щодо припинення діяльності банку та задоволення вимог кредиторів;

ліквідаційна маса — усі види майнових активів (майно та майнові права) банку, які належать йому на праві власності на день відкриття ліквідаційної процедури та виявлені в ході ліквідації;

мораторій — зупинення виконання банком майнових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), строк виконання яких настав до дня введення мораторію, та зупинення заходів, спрямованих на забезпечення виконання цих зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), застосованих до прийняття рішення про введення мораторію;

неплатоспроможність банку — неспроможність банку своєчасно та в повному обсязі виконати законні вимоги кредиторів через відсутність коштів або зменшення розміру капіталу банку до суми, що становить менше однієї третини мінімального розміру регулятивного капіталу банку;

нормативно-правові акти Національного банку України — нормативно-правові акти, що видаються Національним банком України у межах його повноважень на виконання цього та інших законів України;

підрозділ банку — структурна одиниця банку, що не має статусу юридичної особи і виконує функції, визначені банком;

представництво банку — територіально відокремлений структурний підрозділ банку, що не здійснює банківську діяльність;

реорганізація банку — злиття, приєднання, виділення, поділ банку, перетворення його організаційно-правової форми, наслідком яких є передача, прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступникам;

розрахункові банківські операції — рух грошей на банківських рахунках, здійснюваний згідно з розпорядженнями клієнтів або в результаті дій, які в рамках закону призвели до зміни права власності на активи;

споріднена особа — юридична особа, яка має спільних з банком власників істотної участі;

системоутворюючий банк — банк, зобов'язання якого становлять не менше 10 відсотків від загальних зобов'язань банківської системи;

тимчасова адміністрація — процедура, що застосовується Національним банком України при здійсненні банківського нагляду за обставин, передбачених цим Законом;

тимчасовий адміністратор — фізична або юридична особа, що призначається Національним банком України для здійснення тимчасової адміністрації;

уповноважена особа банку — особа, яка на підставі статуту чи угоди має повноваження представляти банк та вчиняти від його імені певні дії, що мають юридичне значення;

учасники банку — засновники банку, акціонери банку, який є акціонерним товариством, учасники банку, який є товариством з обмеженою відповідальністю, і пайовики кооперативного банку;

філія банку — відокремлений структурний підрозділ банку, що не має статусу юридичної особи і здійснює банківську діяльність від імені банку;

фінансова холдингова група — фінансова установа, яка відповідає вимогам статті 12 цього Закону.

Стаття 3. Сфера застосування

Цей Закон регулює відносини, що виникають під час заснування, реєстрації, діяльності, реорганізації та ліквідації банків.

Положення цього Закону застосовуються до представництв іноземних банків, що діють на території України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами (угодами), згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також до філій українських банків за кордоном та до пов'язаних з банком осіб, визначених статтею 52 цього Закону.

Відповідні положення цього Закону поширюються також на окремі зобов'язання і відповідальність інших осіб, діяльність яких пов'язана з функціонуванням банків.

Стаття 4. Банківська система України

Банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, що створені і діють на території України відповідно до положень цього Закону.

Банки в Україні можуть функціонувати як універсальні або як спеціалізовані. За спеціалізацією банки можуть бути ощадними, інвестиційними, іпотечними, розрахунковими (кліринговими).

Банк самостійно визначає напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами операцій. Національний банк України здійснює регулювання дія-

льності спеціалізованих банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банками операцій.

Банк набуває статусу спеціалізованого банку у разі, якщо більше 50 відсотків його активів є активами одного типу. Банк набуває статусу спеціалізованого ощадного банку у разі, якщо більше 50 відсотків його пасивів є вкладками фізичних осіб.

Національний банк України здійснює регулювання та банківський нагляд відповідно до положень Конституції України, цього Закону, Закону України «Про Національний банк України», інших законодавчих актів та нормативно-правових актів Національного банку України.

Стаття 5. Економічна незалежність банків

Банки мають право самостійно володіти, користуватися та розпоряджатися майном, що перебуває у їхній власності.

Держава не відповідає за зобов'язаннями банків, а банки не відповідають за зобов'язаннями держави, якщо інше не передбачено законом або договором.

Національний банк України не відповідає за зобов'язаннями банків, а банки не відповідають за зобов'язаннями Національного банку України, якщо інше не передбачено законом або договором.

Органам державної влади і органам місцевого самоврядування забороняється будь-яким чином впливати на керівництво чи працівників банків у ході виконання ними службових обов'язків або втручатись у діяльність банку, за винятком випадків, передбачених законом.

Шкода, заподіяна банку внаслідок такого втручання, підлягає відшкодуванню у порядку, визначеному законом.

Стаття 6. Організаційно-правова форма банку

Банки в Україні створюються у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або кооперативного банку.

Законодавство про господарські товариства поширюється на банки у частині, що не суперечить цьому Закону.

Стаття 7. Державні банки

Державний банк — це банк, сто відсотків статутного капіталу якого належать державі.

Державний банк засновується за рішенням Кабінету Міністрів України. При цьому в законі про Державний бюджет України на відповідний рік передбачаються витрати на формування статутного капіталу державного банку. Кабінет Міністрів України зобов'язаний отримати позитивний висновок Національного банку України з приводу наміру заснування державного банку. Отримання висновку Національного банку України є обов'язковим також у разі ліквідації (реорганізації) державного банку, за винятком його ліквідації внаслідок неплатоспроможності.

Статут та діяльність державного банку мають відповідати вимогам цього Закону, інших законів України та нормативно-правових актів Національного банку України.

Статут державного банку затверджується постановою Кабінету Міністрів України.

Національний банк України здійснює державну реєстрацію державних банків відповідно до вимог цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України.

Держава здійснює та реалізує повноваження власника щодо акцій (паїв), які їй належать у статутному капіталі державного банку, через органи управління державного банку.

Органами управління державного банку є наглядова рада та правління банку.

Органом контролю державного банку є ревізійна комісія, персональний та кількісний склад якої визначаються наглядовою радою державного банку.

Наглядова рада є вищим органом управління державного банку, що здійснює контроль за діяльністю правління банку з метою збереження залучених у вклади грошових коштів, забезпечення їх повернення вкладникам та захисту інтересів держави як акціонера державного банку та інші функції, визначені цим Законом.

До складу наглядової ради державного банку входять члени наглядової ради банку, призначені Верховною Радою України та Президентом України. З метою представництва інтересів держави до складу наглядової ради державного банку можуть входити народні депутати України, представники органів виконавчої влади та інші особи, що відповідають вимогам, зазначеним у цій статті. Строк повноважень членів наглядової ради державного банку — п'ять років.

Президент України призначає сім членів наглядової ради державного банку шляхом прийняття відповідного Указу.

Верховна Рада України призначає сім членів наглядової ради державного банку шляхом прийняття відповідної Постанови.

Членом наглядової ради державного банку може бути громадянин України, який має вищу економічну або юридичну освіту, або науковий ступінь у галузі економіки, фінансів та/або права і при цьому має досвід роботи в органах законодавчої влади чи на керівних посадах центральної виконавчої влади України або банківській установі, чи досвід наукової, практичної роботи у галузі економіки, фінансів, права.

Члени наглядової ради державного банку виконують свої функції без отримання будь-якої матеріальної винагороди.

Наглядову раду державного банку очолює голова, який обирається наглядовою радою зі складу її членів.

Засідання наглядової ради є правомочним за наявності не менше десяти її членів.

Рішення наглядової ради приймаються простою більшістю голосів від загальної кількості присутніх на засіданні членів наглядової ради державного банку.

Внутрішні питання організації діяльності наглядової ради державного банку та питання діловодства визначаються положенням про наглядову раду, що приймається на її засіданні.

Повноваження призначеного складу наглядової ради державного банку та/або кожного з її членів можуть припинитися відповідно за рішенням

Верховної Ради України та Президента України щодо призначених ними осіб, але не раніше ніж через один рік з дня призначення. У разі призначення тимчасового адміністратора державного банку повноваження наглядової ради припиняються на підставі статті 78 цього Закону.

У своїй діяльності наглядова рада державного банку керується цим Законом, іншими актами законодавства України та статутом державного банку. Наглядова рада не втручається в оперативну діяльність державного банку.

До компетенції наглядової ради державного банку належить прийняття рішень з питань, визначених у пунктах 1, 5, 6 статті 38 цього Закону та пунктах 1 — 7 статті 39 цього Закону, а також з інших питань, необхідних врегулювання яких передбачена цим Законом.

Рішення про зміну розміру статутного капіталу державного банку та припинення його діяльності приймається Кабінетом Міністрів України. При цьому Кабінет Міністрів України зобов'язаний отримати позитивний висновок Національного банку України з приводу наміру зміни розміру статутного фонду державного банку.

Повноваження виконавчого органу державного банку визначаються його статутом. Кандидатури голови та членів виконавчого органу узгоджуються з Національним банком України відповідно до вимог цього Закону.

Банк, створений у порядку, визначеному частиною другою цієї статті, має право додавати до свого найменування слово «державний», використовувати зображення Державного Герба України, Державного Прапора України.

У разі прийняття рішення про часткове або повне відчуження державою належних їй акцій (паїв) державного банку такий банк втрачає статус державного. Власники акцій зобов'язані привести статут та діяльність банку у відповідність з вимогами цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України.

Стаття 8. Кооперативні банки

Кооперативний банк створюється в порядку, передбаченому цим Законом. Законодавство про кооперацію поширюється на кооперативні банки в частині, що не суперечить цьому Закону.

Кооперативні банки створюються за принципом територіальності і поділяються на місцеві та центральний кооперативні банки.

Мінімальна кількість учасників місцевого (у межах області) кооперативного банку має бути не менше 50 осіб. У разі зменшення кількості учасників і неспроможності кооперативного банку протягом одного року збільшити їх кількість до мінімальної необхідної кількості діяльність такого банку припиняється шляхом зміни організаційно-правової форми або ліквідації.

Учасниками центрального кооперативного банку є місцеві кооперативні банки.

До функцій центрального кооперативного банку, крім передбачених цим Законом, належать централізація та перерозподіл ресурсів, акумульованих місцевими кооперативними банками, а також здійснення контролю за діяльністю кооперативних банків регіонального рівня.

Органами управління кооперативних банків є загальні збори учасників (пайовиків), спостережна рада банку та правління банку. Органом контролю є ревізійна комісія банку. Органи управління та контролю кооперативного банку створюються та здійснюють свої повноваження відповідно до цього Закону.

Статутний капітал кооперативного банку поділяється на паї. Рівень мінімального розміру статутного капіталу кооперативного банку встановлюється Національним банком України відповідно до цього Закону.

Кожний учасник кооперативного банку незалежно від розміру своєї участі у капіталі банку (паю) має право одного голосу.

Прибутки або збитки кооперативного банку за результатами фінансового року розподіляються між учасниками пропорційно розміру їх паю.

Обмеження, встановлені цим Законом для операцій банку з пов'язаними особами, не поширюються на операції кооперативного банку.

Стаття 9. Банківські об'єднання

Банки мають право створювати банківські об'єднання таких типів: банківська корпорація, банківська холдингова група, фінансова холдингова група. Банки можуть бути учасниками промислово-фінансових груп з дотриманням вимог антимонопольного законодавства України.

Банківське об'єднання створюється за попередньою згодою Національного банку України та підлягає державній реєстрації шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру банків.

Порядок отримання дозволу на створення банківського об'єднання та порядок його державної реєстрації встановлюються Національним банком України.

Банк може бути учасником лише одного банківського об'єднання. Учасники банківського об'єднання перед своєю власною назвою вказують назву банківського об'єднання.

Учасники банківського об'єднання можуть вийти з його складу із збереженням взаємних зобов'язань та дотриманням умов укладених договорів з іншими суб'єктами господарювання.

Банківське об'єднання зобов'язане публікувати в офіційних друкованих виданнях — газеті «Урядовий кур'єр» або «Голос України» інформацію про створення банківського об'єднання за визначеною Національним банком України формою, про зміни в ньому та про припинення його діяльності, а також консолідовану звітність за обсягами та за формою, встановленими Національним банком України.

Учасники банківського об'єднання несуть відповідальність за зобов'язаннями інших його учасників відповідно до укладеного між ними договору.

Банківське об'єднання ліквідується за рішенням його учасників або з ініціативи Національного банку України за рішенням суду у разі, якщо діяльність такого банківського об'єднання суперечить антимонопольному законодавству України або загрожує інтересам вкладників банків чи стабільності банківської системи. Ліквідація банківського об'єднання не припиняє діяльності банків — його учасників.

Стаття 10. Банківська корпорація

Банківська корпорація — це юридична особа (банк), засновниками та акціонерами якої можуть бути виключно банки. Банківська корпорація створюється з метою концентрації капіталів банків — учасників корпорації, підвищення їх загальної ліквідності та платоспроможності, а також забезпечення координації та нагляду за їх діяльністю.

Банківська корпорація підлягає реєстрації у Національному банку України і заноситься до Державного реєстру банків. Статутний капітал банківської корпорації повинен відповідати загальним вимогам Національного банку України щодо статутного капіталу новостворюваного комерційного банку.

Вимоги Національного банку України щодо надання банківській корпорації ліцензій на виконання окремих операцій встановлюються на рівні загальних вимог для комерційних банків виходячи з розміру консолідованого капіталу.

Установчий договір та статут корпорації мають включати положення щодо забезпечення виконання корпорацією та її членами своїх фінансових зобов'язань і відповідальності за результати сумісної діяльності з метою забезпечення інтересів кредиторів та вкладників.

Банки, що увійшли до банківської корпорації, передають корпорації повноваження на здійснення окремих операцій та забезпечують централізацію виконання окремих функцій. Централізація в межах банківської корпорації підлягають:

- виконання розрахунків як серед членів корпорації, так і за її межами;
- операції на ринках грошей та капіталів;
- встановлення та ведення кореспондентських рахунків (у національній та іноземних валютах);
- моніторинг кредитних ризиків;
- розробка та прийняття загальних для членів банківської корпорації правил і процедур виконання операцій та внутрішньої звітності;
- формування зовнішньої звітності;
- внутрішній аудит.

Перелік централізованих функцій може бути розширений за згодою банків — членів корпорації. Передача повноважень щодо централізованого виконання зазначених вище функцій від банків-членів до банківської корпорації повинна бути зафіксована як у статутах банків — членів корпорації, так і в статуті самої банківської корпорації.

Банківська корпорація виконує функції розрахункового центру для банків — членів корпорації і не веде безпосереднього обслуговування клієнтів (фізичних та юридичних осіб, крім банків та інших фінансових установ). Усі банки — члени корпорації виконують свої розрахунки та платежі (як у національній, так і в іноземних валютах) виключно через свої кореспондентські рахунки, відкриті в Національному банку України або безпосередньо у банківській корпорації.

Банки, що увійшли до банківської корпорації, зберігають свою юридичну самостійність у межах, обумовлених їх статутами та статутом банківської корпорації. Банки, що увійшли у банківську корпорацію, не можуть

входити до інших банківських об'єднань, крім як за згодою корпорації (виняток — участь у професійних асоціаціях, створених не на комерційних засадах). Банки, що увійшли до банківської корпорації, повинні в усіх своїх документах, укладених угодах тощо вказувати свою належність до корпорації.

Назва банківської корпорації встановлюється засновниками довільно з дотриманням вимог цього Закону.

Стаття 11. Банківська холдингова група

Банківська холдингова група — це банківське об'єднання, до складу якого входять виключно банки.

Материнському банку банківської холдингової групи має належати не менше 50 відсотків акціонерного (пайового) капіталу або голосів кожного з інших учасників групи, які є його дочірніми банками.

Дочірній банк не має права володіти акціями материнського банку. У разі, якщо дочірній банк набув право власності на акції материнського банку, він зобов'язаний відчужити їх у місячний термін.

Банківські холдингові групи дозволяється створювати лише за умови, що угода про їх створення передбачає покладання на головний банк групи додаткових організаційних функцій стосовно банків — членів групи, а також створення системи управління спільною діяльністю.

Банківський нагляд за діяльністю банківської холдингової групи здійснюється на індивідуальній та консолідованій основі. Материнський банк зобов'язаний подавати консолідовано-фінансовий та статистичний звіти групи відповідно до вимог цього Закону.

Материнський банк банківської холдингової групи відповідає за зобов'язаннями своїх членів у межах свого внеску в капіталі кожного з них, якщо інше не передбачено законом або угодою між ними.

Стаття 12. Фінансова холдингова група

Фінансова холдингова група має складатися переважно або виключно з установ, що надають фінансові послуги, причому серед них має бути щонайменше один банк, і материнська компанія має бути фінансовою установою.

Материнській компанії має належати більше 50 відсотків акціонерного (пайового) капіталу кожного з учасників фінансової холдингової групи.

Материнська компанія фінансової холдингової групи зобов'язана подавати наглядовим органам консолідовано-фінансовий та статистичний звіти групи відповідно до вимог цього Закону.

Материнська компанія фінансової холдингової групи при здійсненні своєї діяльності з управління та координації діяльності його членів на виконання законодавства і нормативно-правових актів Національного банку України має право встановлювати правила, що є обов'язковими для членів фінансової холдингової групи.

Материнська компанія фінансової холдингової групи відповідає за зобов'язаннями своїх членів у межах свого внеску в капітал кожного з них, якщо інше не передбачено законом або угодою між ними.

Стаття 13. Банківські спілки та асоціації

З метою захисту та представлення інтересів своїх членів, розвитку міжрегіональних та міжнародних зв'язків, забезпечення наукового та ін-

формаційного обміну і професійних інтересів, розробки рекомендацій щодо банківської діяльності банки мають право створювати неприбуткові спілки чи асоціації.

Банківські спілки та асоціації не мають права займатися банківською чи підприємницькою діяльністю і не можуть бути створені з метою отримання прибутку.

Асоціація (спілка) банків є договірним об'єднанням банків і не має права втручатися у діяльність банків — членів асоціації (спілки).

РОЗДІЛ II. СТВОРЕННЯ, ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ, ЛІЦЕНЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РЕОРГАНІЗАЦІЯ БАНКІВ

ГЛАВА 2. СТВОРЕННЯ БАНКІВ

Стаття 14. Учасники банків

Учасниками банку можуть бути юридичні і фізичні особи, резиденти та нерезиденти, а також держава в особі Кабінету Міністрів України або уповноважених ним органів.

Власники істотної участі у банку повинні мати бездоганну ділову репутацію та задовільний фінансовий стан.

Вимоги щодо ділової репутації та задовільності фінансового стану засновників та акціонерів (пайовиків), які набувають істотної участі у банку, встановлюються цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

Учасниками банку не можуть бути юридичні особи, в яких банк має істотну участь, об'єднання громадян, релігійні та благодійні організації.

Стаття 15. Найменування банку

Банк має повне і скорочене офіційні найменування українською та іноземними мовами. Найменування банку має містити слово «банк», а також вказівку на організаційно-правову форму банку.

Банк має печатку зі своїм повним офіційним найменуванням.

Слово «банк» та похідні від нього дозволяється використовувати у назві лише тим юридичним особам, які зареєстровані Національним банком України як банк і мають банківську ліцензію. Виняток становлять міжнародні організації, що діють на території України відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та законодавства України.

Не дозволяється використовувати для найменування банку назву, яка повторює вже існуючу назву іншого банку або вводить в оману щодо видів діяльності, які здійснює банк. Вживання у найменуванні банку слів «Україна», «державний», «центральный», «національний» та похідних від них можливе лише за згодою Національного банку України.

Національний банк України має право відмовити у використанні банком запропонованого найменування за наведених у цій статті підстав.

Підрозділ банку використовує найменування лише того банку, підрозділом якого він є. До назви структурного підрозділу банку може додаватися найменування місцезнаходження цього підрозділу.

Стаття 16. Статут банку

Статут банку складається з урахуванням положень цього Закону, Закону України «Про господарські товариства» та інших законів України.

Статут банку обов'язково має містити інформацію про:

- 1) найменування банку;
- 2) його місцезнаходження;
- 3) організаційно-правову форму;
- 4) види діяльності, які має намір здійснювати банк;
- 5) розмір та порядок формування статутного капіталу банку, види акцій банку, їх номінальну вартість, форми випуску акцій (документарна або бездокументарна), кількість акцій, що купуються акціонерами;
- 6) структуру управління банком, органи управління, їх компетенцію та порядок прийняття рішень;
- 7) порядок реорганізації та ліквідації банку відповідно до глав 5 та 16 цього Закону;
- 8) порядок внесення змін та доповнень до статуту банку;
- 9) розмір та порядок утворення резервів та інших загальних фондів банку;
- 10) порядок розподілу прибутків та покриття збитків;
- 11) положення про аудиторську перевірку банку;
- 12) положення про органи внутрішнього аудиту банку.

Рішення про внесення змін до статуту банку набирає сили з моменту реєстрації таких змін Національним банком України.

Реєстрація змін до статуту банку здійснюється у порядку, визначеному Національним банком України.

ГЛАВА 3. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ БАНКІВ

Стаття 17. Державна реєстрація банків

Державна реєстрація банків здійснюється Національним банком України відповідно до вимог цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України.

Уповноважені засновниками банку особи подають Національному банку України для державної реєстрації такі документи:

- 1) заяву про реєстрацію банку;
- 2) установчий договір (крім державного банку);
- 3) статут банку;
- 4) рішення про створення банку (протокол установчих зборів) або постанову Кабінету Міністрів України про створення державного банку;
- 5) бізнес-план, що визначає види діяльності, які банк планує здійснювати на найближчий рік, та стратегію діяльності банку на найближчі три роки згідно із встановленими Національним банком України вимогами;
- 6) інформацію про фінансовий стан учасників, які матимуть істотну участь у банку. У разі коли засновником банку є юридична особа, надається інформація про членів ради директорів і осіб, які мають істотну участь у цій юридичній особі;

7) бухгалтерську і фінансову звітність за останні чотири звітних періоди (квартали) — для учасників — юридичних осіб, які матимуть істотну участь у банку, довідку Державної податкової адміністрації України про доходи за останній звітний період (рік) — для учасників — фізичних осіб, які матимуть істотну участь у банку;

8) відомості про кількісний склад спостережної ради, правління (ради директорів), ревізійної комісії;

9) копію платіжного документа про внесення плати за реєстрацію банку, що встановлюється Національним банком України;

10) нотаріально завірени копії установчих документів учасників, які є юридичними особами та матимуть істотну участь у банку;

11) копії звіту про проведення відкритої підписки на акції — для банку, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства;

12) відомості про професійну придатність та ділову репутацію голови та членів правління (ради директорів) і головного бухгалтера банку.

Національний банк України у тижневий термін з дати подання документів для державної реєстрації банку відкриває тимчасовий рахунок для накопичення підписних внесків засновників та інших учасників банку.

Рішення про державну реєстрацію банку або про відмову в державній реєстрації банку приймається Національним банком України не пізніше тримісячного строку з моменту подання повного пакета документів, зазначених у цій статті.

Національний банк України може вимагати від заявника виправлення недоліків у поданих документах.

Реєстрація банків здійснюється шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру банків, після чого банк набуває статусу юридичної особи.

Національний банк України видає банку свідоцтво про його державну реєстрацію за встановленою ним формою.

Стаття 18. Підстави для відмови в державній реєстрації

Національний банк України може відмовити в державній реєстрації банку у разі, якщо:

1) порушено порядок створення банку;

2) установчі документи банку не відповідають законодавству України;

3) подано неповний пакет документів, необхідних для державної реєстрації банку, або ці документи не відповідають вимогам цього Закону чи нормативно-правових актів Національного банку України;

4) у Національного банку України є докази, що підтверджують відсутність бездоганної ділової репутації чи відсутність задовільного фінансового стану принаймні одного із засновників, що мають істотну участь у банку;

5) професійна придатність та ділова репутація голови виконавчого органу і головного бухгалтера банку, а також членів виконавчого органу банку не відповідають вимогам Національного банку України.

Про неповноту поданого пакета документів та/або про невідповідність професійної придатності та ділової репутації голови правління (ради директорів) та головного бухгалтера Національний банк України зобов'язаний

повідомити уповноваженим особам банку не пізніше місячного строку з дати подання документів.

Про відмову у державній реєстрації банку Національний банк України приймає мотивоване рішення. Засвідчена Національним банком України копія рішення про відмову в реєстрації банку надсилається уповноваженій особі банку рекомендованим листом або вручається під розпис.

Відмова у державній реєстрації банку не може бути здійснена з інших підстав, крім зазначених у цій статті.

Стаття 19. Банківська ліцензія

Банк має право здійснювати банківську діяльність тільки після отримання банківської ліцензії.

Без отримання банківської ліцензії не дозволяється здійснювати одночасно діяльність по залученню вкладів та інших коштів, що підлягають поверненню, і наданню кредитів, а також вести рахунки. Особи, винні у здійсненні банківської діяльності без банківської ліцензії, несуть кримінальну, цивільну чи адміністративну відповідальність згідно із законами України.

Банківська ліцензія надається Національним банком України на підставі клопотання банку за наявності документів, що підтверджують:

наявність сплаченого та зареєстрованого підписного капіталу банку у розмірі, що встановлюється цим Законом;

забезпеченість банку належним банківським обладнанням, комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням, приміщеннями відповідно до вимог Національного банку України;

наявність як мінімум трьох осіб, призначених членами правління (ради директорів) банку, які мають відповідну освіту та досвід, необхідний для управління банком.

Національний банк України може відмовити у наданні ліцензії, якщо зазначені у цій статті умови не виконані банком протягом одного року з дати державної реєстрації банку. В такому разі державна реєстрація банку скасовується і банк ліквідується.

Рішення про надання банківської ліцензії чи про відмову у її наданні приймається Національним банком України протягом одного місяця з дня отримання повного пакета документів, зазначених у цій статті.

Банківська ліцензія не може передаватися третім особам.

Стаття 20. Підстави відкликання банківської ліцензії

Національний банк України може відкликати банківську ліцензію виключно у таких випадках:

1) якщо було виявлено, що документи, надані для отримання ліцензії, містять недостовірну інформацію;

2) якщо банк не виконав жодної банківської операції протягом року з дня отримання банківської ліцензії;

3) у разі порушення цього Закону або нормативно-правових актів Національного банку України, що спричинило значну втрату активів і настання неплатоспроможності банку;

4) на підставі висновку тимчасового адміністратора про неможливість приведення банку у правову відповідність з вимогами цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України;

5) недоцільності виконання плану тимчасової адміністрації щодо реорганізації банку.

Національний банк України негайно повідомляє банк про відкликання у нього банківської ліцензії. Банк протягом трьох днів з моменту отримання рішення зобов'язаний повернути Національному банку України свою банківську ліцензію.

У день отримання рішення про відкликання банківської ліцензії з підстав, передбачених пунктом 1 частини першої цієї статті, банк припиняє здійснення усіх банківських операцій та вчиняє дії, що забезпечують виконання банком своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами відповідно до укладених договорів та положень цього Закону.

Рішення Національного банку України про відкликання банківської ліцензії публікується в газеті «Урядовий кур'єр» або «Голос України» і є підставою для звернення до суду з позовом про ліквідацію банку.

Стаття 21. Попередній дозвіл на створення банку з іноземним капіталом

Для створення банку з іноземним капіталом його засновники зобов'язані отримати попередній дозвіл Національного банку України. Для набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом його правління (рада директорів) має отримати попередній дозвіл Національного банку України.

Для отримання попереднього дозволу для створення банку з іноземним капіталом або для набуття банком статусу банку з іноземним капіталом до Національного банку України необхідно подати такі документи:

- 1) клопотання про надання попереднього дозволу;
- 2) інформацію про склад засновників, їх ділову репутацію та наявність необхідних коштів для заснування банку;
- 3) дозвіл іноземного контролюючого органу на участь у створенні банку в Україні або письмове запевнення іноземного засновника про відсутність у законодавстві країни його походження вимог щодо отримання такого дозволу;
- 4) інформацію про андеррайтера та його ділову репутацію, угоду з андеррайтером, якщо банком прийнято рішення про продаж акцій банку на міжнародних ринках шляхом андеррайтингу.

Клопотання розглядається Національним банком України протягом одного місяця з дня його отримання. Відмова Національного банку України у наданні дозволу має надаватися у письмовій формі із зазначенням відповідних мотивів.

Стаття 22. Особливості державної реєстрації банків з іноземним капіталом

При будь-якому набутті банком статусу банку з іноземним капіталом, за умови, що іноземний інвестор набуває істотної участі, для державної реєстрації банку з іноземним капіталом додатково до зазначених у статті 17 цього Закону документів іноземний інвестор або за його дорученням банк — емітент акцій, андеррайтер чи будь-яка інша юридична або фізична особа, що має доручення від іноземного інвестора, подає такі документи:

- 1) нотаріально засвідчену за місцем видачі копію рішення уповноваженого органу управління іноземного інвестора про участь у банку в Україні;

2) письмову згоду на участь іноземного інвестора у банку в Україні, видану державним або іншим уповноваженим контролюючим органом країни, в якій зареєстровано головний офіс іноземного інвестора, якщо законодавством такої країни вимагається одержання зазначеного дозволу, або письмове запевнення іноземного інвестора про відсутність вимог щодо попередньої згоди на здійснення інвестиції за кордон;

3) нотаріально засвідчений за місцем видачі витяг з торгового (банківського) реєстру або інший офіційний документ, що підтверджує реєстрацію іноземного учасника в країні, в якій зареєстровано головний офіс іноземного інвестора;

4) нотаріально засвідчену за місцем видачі копію висновку іноземної аудиторської організації про фінансовий стан іноземного інвестора на кінець останнього повного календарного року. Якщо визначений висновок надається іноземною аудиторською організацією, яка не входить до переліку іноземних аудиторських організацій, визнаних Національним банком України, то такий висновок має бути підтвердженим українською аудиторською організацією.

Документи, зазначені в пунктах 1, 2 (крім письмового запевнення іноземного інвестора), 3, 4 частини першої цієї статті, повинні бути легалізовані в установленому порядку, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У разі, якщо іноземний інвестор є фізичною особою, він подає:

1) письмову згоду на участь іноземного інвестора у банку в Україні, видану державним або іншим уповноваженим контролюючим органом країни, якщо законодавством такої країни вимагається отримання зазначеного дозволу, або письмове запевнення іноземного інвестора про відсутність вимог законодавства країни його перебування щодо попередньої згоди на здійснення інвестиції за кордон. Письмова згода має бути легалізована в консульській установі України, якщо інше не передбачено чинним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;

2) анкету, яка повинна містити зокрема інформацію про відсутність судимості.

Якщо документи, зазначені в цій статті, складені іноземною мовою, вони повинні супроводжуватися нотаріально завіреним перекладом українською мовою.

Національний банк України має право відмовити у державній реєстрації банку з істотною іноземною участю за умови відсутності принаймні одного з документів, визначених цією статтею, або неналежного оформлення будь-якого з них. Відмова надається в письмовій формі із зазначенням відповідних підстав.

ГЛАВА 4. ФІЛІЇ І ПРЕДСТАВНИЦТВА БАНКІВ

Стаття 23. Порядок відкриття філій і представництв банків на території України

Філії банків відкриваються за згодою Національного банку України, яка надається на підставі таких документів:

1) клопотання банку про відкриття філії із зазначенням місцезнаходження та основних видів діяльності філії;

- 2) рішення спостережної ради банку про відкриття філії;
- 3) положення про філію, затвердженого спостережною радою банку;
- 4) інформації про керівника та головного бухгалтера філії.

Національний банк України перевіряє відповідність приміщення і обладнання філії вимогам, встановленим Національним банком України.

Національний банк України має право відмовити у наданні згоди на відкриття філії з таких підстав:

1) надані документи не відповідають вимогам цього Закону чи нормативно-правових актів Національного банку України;

2) приміщення та обладнання філії не відповідають вимогам Національного банку України щодо безпеки зберігання цінностей (якщо філія має намір самостійно працювати з готівковими коштами та цінностями);

3) запропоновані кандидатури керівника та головного бухгалтера філії не відповідають вимогам цього Закону щодо професійної відповідності та ділової репутації;

4) у банка-заявника виявлено фінансові або правові проблеми, що вказують на можливість негативних наслідків для клієнтів чи потенційних клієнтів банку в результаті відкриття філії.

Реєстрація філій банку здійснюється Національним банком України протягом одного місяця з моменту надання усіх необхідних документів шляхом внесення відповідної інформації до Державного реєстру банків.

Банки зобов'язані надавати інформацію Національному банку України про відкриття представництва, яка вноситься до Державного реєстру банків.

Стаття 24. Порядок реєстрації представництва іноземного банку на території України

Реєстрація представництв банків-нерезидентів здійснюється Національним банком України.

Для реєстрації подаються такі документи:

1) клопотання про реєстрацію представництва іноземного банку за підписом уповноваженої особи;

2) витяг з банківського (торговельного) реєстру або інший офіційний документ, що підтверджує реєстрацію іноземного банку;

3) положення про представництво;

4) доручення від іноземного банку на здійснення представницьких функцій.

Зазначені документи, крім клопотання про реєстрацію представництва іноземного банку, мають бути нотаріально завірени за місцем їх видачі, легалізовані в консульській установі України, якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, не передбачено інше, і супроводжуються нотаріально завіреним перекладом українською мовою.

Національний банк України може відмовити у реєстрації представництва іноземного банку у разі порушення порядку реєстрації, невідповідності наданих документів законодавству України, недостовірності інформації, а також недотримання умов реєстрації або перевищення повноважень щодо сфер діяльності представництва. Відмова надається в письмовій формі із зазначенням відповідних підстав.

Стаття 25. Дочірні банки, філії і представництва українського банку на території інших держав

Українські банки мають право створювати дочірні банки, філії чи представництва на території інших держав на підставі дозволу Національного банку України. Для відкриття дочірніх банків, філій або представництв українських банків на території інших держав пред'являються такі самі вимоги, які встановлені для відкриття філій чи представництв банків на території України, за умови надання Національним банком України дозволу на здійснення інвестиції за кордон у зв'язку із створенням філії чи представництва банку на території іншої держави.

Для створення дочірнього банку, філії чи представництва українського банку за кордоном цей банк подає до Національного банку України бізнес-план та економічне обґрунтування доцільності створення дочірнього банку, філії чи представництва банку за кордоном.

Дочірній банк, філія чи представництво українського банку на території іншої держави реєструються відповідно до вимог законодавства цієї держави.

Банк у місячний термін має повідомити Національний банк України про відкриття дочірнього банку, філії чи представництва на території іншої держави з наданням копій відповідних документів про їх реєстрацію.

ГЛАВА 5. РЕОРГАНІЗАЦІЯ БАНКУ

Стаття 26. Способи реорганізації банку

Реорганізація банку здійснюється добровільно за рішенням його власників або примусово за рішенням Національного банку України.

Реорганізація може здійснюватися шляхом злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення.

Злиття означає припинення діяльності двох або кількох банків як юридичних осіб та передачу належних їм майна, коштів, прав та обов'язків до банку- правонаступника, який створюється у результаті злиття.

Приєднання означає припинення діяльності одного банку як юридичної особи та передачу належних йому майна, коштів, прав та обов'язків до іншого банку.

Поділ означає припинення діяльності одного банку як юридичної особи та передачу належних йому майна, коштів, прав та обов'язків у відповідних частинах до банків, які створюються внаслідок реорганізації цього банку шляхом поділу.

Виділення означає перетворення банку як юридичної особи та передачу певної частини належного йому майна, коштів, прав та обов'язків до банку, який створюється внаслідок реорганізації.

Перетворення передбачає зміну організаційно-правової форми товариства.

Стаття 27. Умови реорганізації банку

Порядок здійснення примусової реорганізації банків встановлюється цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

Реорганізація за рішенням власників банку здійснюється згідно із законодавством України про господарські товариства за умови попереднього дозволу Національного банку України.

Для одержання дозволу на реорганізацію банку до Національного банку України подається заява з доданням необхідного обґрунтування та розрахунків, які б засвідчували настання позитивних наслідків для вкладників та інших кредиторів банку.

Національний банк України не дає дозволу на реорганізацію банку у разі, якщо є достатні підстави вважати, що реорганізація загрожує інтересам вкладників та інших кредиторів і банк, створений у результаті реорганізації, не буде відповідати вимогам щодо економічних нормативів його діяльності, порядку реєстрації банків і ліцензування їх діяльності.

Національний банк України надає дозвіл чи відмовляє у реорганізації банку протягом одного місяця з моменту отримання заяви банку на реорганізацію.

Примусова реорганізація здійснюється у разі істотної загрози платоспроможності банку.

Стаття 28. Рішення про реорганізацію

Рішення про реорганізацію банку, крім перетворення, має містити інформацію про:

- 1) угоду про реорганізацію у разі злиття або приєднання;
- 2) призначення персонального складу комісії для проведення реорганізації;
- 3) призначення персонального складу ревізійної комісії для проведення інвентаризації та ревізії матеріальних цінностей, що перебувають на обліку банку (банків);
- 4) призначення незалежного аудитора, що має сертифікат Національного банку України;
- 5) строки проведення реорганізації;
- 6) склад правління (ради директорів) після реорганізації.

Реорганізація розпочинається після затвердження Національним банком України плану реорганізації, який крім інших необхідних заходів повинен передбачати подання Національному банку України відповідних документів, необхідних для державної реєстрації нового банку або для реєстрації змін і доповнень до установчих документів існуючого банку.

Банк вважається реорганізованим з моменту внесення Національним банком України змін до Державного реєстру банків.

У разі примусової реорганізації рішення, передбачені пунктами 2 — 6 частини першої цієї статті, приймаються Національним банком України, угода про реорганізацію не підписується, загальні умови реорганізації визначаються постановою правління Національного банку України і є обов'язковими для виконання усіма сторонами.

Стаття 29. Угода про злиття або приєднання

Угода про злиття або приєднання укладається банками, що реорганізуються шляхом злиття або приєднання, у письмовій формі.

Угода про злиття або приєднання містить положення, що регулюють питання, визначені у статті 28 цього Закону.

Угода про злиття або приєднання набирає законної сили з моменту затвердження її більшістю у дві третини голосів акціонерів (учасників) на загальних зборах кожного з банків.

РОЗДІЛ III. КАПІТАЛ, УПРАВЛІННЯ, ВИМОГИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

ГЛАВА 6. КАПІТАЛ, ФОНДИ ТА РЕЗЕРВИ БАНКУ

Стаття 30. Структура капіталу банку

Капітал банку включає:

- 1) основний капітал;
- 2) додатковий капітал.

Основний капітал банку включає сплачений і зареєстрований статутний капітал і розкриті резерви, які створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку, надбавок до курсу акцій і додаткових внесків акціонерів у капітал, загальний фонд покриття ризиків, що створюється під невизначений ризик при проведенні банківських операцій, за винятком збитків за поточний рік і нематеріальних активів. Розкриті резерви включають і інші фонди такої самої якості, які повинні відповідати таким критеріям:

1) відрахування до фондів мають здійснюватися з прибутку після оподаткування або з прибутку до оподаткування, скоригованого на всі потенційні податкові зобов'язання;

2) фонди і рух коштів до них та з них повинні окремо розкриватись у опублікованих звітах банку;

3) фонди повинні бути у розпорядженні банку для покриття збитків з метою необмеженого і негайного використання у разі появи збитків;

4) збитки не можуть безпосередньо покриватися з фондів, а повинні проводитися через рахунок прибутків і збитків.

За умови затвердження Національним банком України додатковий капітал може включати:

1) нерозкриті резерви (крім того факту, що такі резерви не відображаються в опублікованому балансі банку, вони повинні мати такі самі якість і природу, як і розкритий капітальний резерв);

2) резерви переоцінки (основні засоби та нереалізована вартість «прихованих» резервів переоцінки в результаті довгострокового перебування у власності цінних паперів, відображених у балансі за історичною вартістю їх придбання);

3) гібридні (борг/капітал) капітальні інструменти, які повинні відповідати таким критеріям:

вони є незабезпеченими, субординованими і повністю сплаченими;

вони не можуть бути погашені за ініціативою власника;

вони можуть вільно брати участь у покритті збитків без пред'явлення банку вимоги про припинення торгових операцій;

вони дозволяють відстрочення обслуговування зобов'язань щодо сплати відсотків, якщо рівень прибутковості не дозволяє здійснити такі виплати;

4) субординований борг (звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти, які за умовою контракту не можуть бути заборані з банку раніше 5 років, а у випадку банкрутства чи ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій всіх інших кредиторів). При цьому сума таких коштів, включених у капітал, не може перевищувати 50 відсотків розміру основного капіталу зі щорічним зменшенням на 20 відсотків від його первинної вартості протягом 5 останніх років угоди.

Національний банк України має право визначати своєю постановою інші статті балансу банку для включення до додаткового капіталу, а також умови і порядок такого включення. Додатковий капітал не може бути більшим 100 відсотків основного капіталу.

Стаття 31. Розмір статутного капіталу на момент реєстрації банку

Мінімальний розмір статутного капіталу на момент реєстрації банку не може бути менше:

- 1) для місцевих кооперативних банків — 1 мільйона євро;
- 2) для комерційних банків, які здійснюють свою діяльність на території однієї області, — 3 мільйонів євро;
- 3) для банків, які здійснюють свою діяльність на території всієї України, — 5 мільйонів євро.

Перерахування розміру статутного капіталу у гривні здійснюється за офіційним курсом гривні до іноземних валют, встановленим Національним банком України на день укладення установчого договору.

За підсумками року на основі фінансової звітності банки зобов'язані коригувати розмір статутного капіталу на індекс девальвації чи ревальвації гривні за рахунок та в межах валових доходів або валових витрат банку відповідно до методики, встановленої Національним банком України.

Національний банк України має право встановити для окремих банків залежно від їх спеціалізації диференційований мінімальний статутний капітал на момент реєстрації банку, але не нижче розмірів, передбачених цією статтею.

Стаття 32. Порядок формування статутного капіталу банку

Статутний капітал банку формується відповідно до вимог цього Закону, законодавства України та установчих документів банку.

Формування та збільшення статутного капіталу банку може здійснюватися виключно шляхом грошових внесків. Грошові внески для формування та збільшення статутного капіталу банку резиденти України здійснюють у гривнях, а нерезиденти — в іноземній вільно конвертованій валюті або у гривнях.

Статутний капітал банку не повинен формуватися з непідтверджених джерел.

Банк має право збільшувати статутний капітал після того, як усі учасники повністю виконали свої зобов'язання щодо оплати паїв або акцій і попередньо оголошений підписний капітал повністю оплачено.

Банк не має права без згоди Національного банку України зменшувати розмір регулятивного капіталу нижче мінімально встановленого рівня. Ка-

пітал банку не може бути меншим статутного капіталу, необхідного для заснування банку.

Забороняється використовувати для формування капіталу банку бюджетні кошти, якщо такі кошти мають інше цільове призначення.

Стаття 33. Акції банку та паї банку

Банки здійснюють емісію власних акцій та оголошують підписку на паї відповідно до законодавства України про господарські товариства та цінні папери з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

Банкам забороняється випуск акцій на пред'явника.

Наявність збитків у банку не є перешкодою для оголошення підписки на акції або паї банку та збільшення статутного капіталу банку.

Банки мають право придбавати власні акції або паї з наступним письмовим повідомленням Національного банку України про укладені угоди, яке має бути надіслане протягом 5 робочих днів з дати укладення угод. Банкам не дозволяється придбання власних акцій, якщо це може призвести до падіння регулятивного капіталу нижче за мінімальний рівень.

Про намір банку придбати загальну кількість власних акцій або паїв у розмірі 10 і більше відсотків загальної емісії банк письмово повідомляє Національному банку України за 15 календарних днів до укладення угод. Національний банк України має право заборонити банку купівлю власних акцій або паїв у разі, якщо це може призвести до погіршення фінансового стану банку.

Банк-емітент продає свої акції на первинному ринку безпосередньо або через андеррайтерів. Банку дозволяється виступати посередником для купівлі-продажу власних акцій або паїв.

Стаття 34. Істотна участь

Юридична чи фізична особа, яка має намір придбати істотну участь у банку або збільшити її таким чином, що така особа буде прямо чи опосередковано володіти чи контролювати 10, 25, 50 та 75 відсотків статутного капіталу банку чи права голосу придбаних акцій (паїв) в органах управління банку, зобов'язана отримати письмовий дозвіл Національного банку України.

Для отримання такого дозволу заявник повинен надати інформацію, передбачену нормативно-правовими актами Національного банку України, щодо фінансового стану та ділової репутації майбутнього власника істотної участі банку.

Національний банк України приймає рішення про задоволення чи відмову в задоволенні прохання про надання дозволу на придбання чи збільшення істотної участі у банку в місячний строк з дня отримання всієї необхідної інформації. Відмова у дозволі на придбання чи збільшення істотної участі у банку надається в письмовій формі із зазначенням відповідних підстав.

Національний банк України не дає дозволу на придбання чи збільшення істотної участі у банку відповідно до частини першої цієї статті у разі, якщо:

1) особа, яка придбаває істотну участь, не має бездоганної ділової репутації. У разі, якщо такою особою є юридична особа, цей критерій поши-

рюється на членів виконавчого органу і наглядової ради юридичної особи, а також на власників істотної участі, що є фізичними особами;

2) відсутні власні кошти у розмірі, достатньому для здійснення заявленого внеску;

3) придбання чи збільшення істотної участі загрожуватиме інтересам вкладників та інших кредиторів банку або розвитку конкурентного середовища у банківській системі.

Якщо особа володіє істотною участю у банку чи збільшує свою участь до рівня, визначеного частиною першою цієї статті, без одержання письмового дозволу Національного банку України останній має право заборонити такій особі прямо чи опосередковано, повністю чи частково користуватися правом голосу придбаних акцій (паїв) та брати участь будь-яким чином в управлінні справами банку.

У разі встановлення заборони користуватися правом голосу відповідно до придбаних акцій (паїв) право брати участь у голосуванні передається довірений особі, яка призначається Національним банком України за поданням банку. Довірена особа зобов'язана при голосуванні діяти в інтересах кваліфікованого та зваженого управління банком.

Рішення загальних зборів учасників, прийняті з використанням права голосу придбаних акцій (паїв), щодо якого встановлена тимчасова заборона його використання, не мають юридичної сили.

Стаття 35. Адекватність капіталу

Банки, а також власники істотної участі зобов'язані підтримувати норматив співвідношення між розміром регулятивного капіталу і сумою зважених до ризику активів — адекватності капіталу. Від банків вимагається підтримувати їх регулятивний капітал на рівні, що становить не менше 8 відсотків зважених до ризику активів і позабалансових зобов'язань. Для банку, що розпочинає операційну діяльність, цей норматив протягом перших 12 місяців має становити не менше 15 відсотків, протягом наступних 12 місяців — не менше 12 відсотків. Національний банк України має також право встановлювати мінімальний коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів.

Порядок обчислення нормативу адекватності капіталу банку, мінімальний розмір регулятивного капіталу банку визначаються цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

У разі коли рівень регулятивного капіталу банку досягне рівня нижче від встановленого Національним банком України, банк зобов'язаний протягом одного місяця, починаючи з дня встановлення факту зменшення рівня капіталу, подати на розгляд Національного банку України план заходів щодо порядку і строків відновлення рівня регулятивного капіталу банку.

Банку забороняється виплачувати дивіденди чи розподіляти капітал у будь-якій формі, якщо така виплата чи розподіл призведе до порушення нормативу адекватності капіталу.

Капітал банку не може бути менше суми мінімального розміру статутного капіталу, визначеного статтею 31 цього Закону.

У разі, якщо за попередній рік діяльність банку була неприбутковою, банку дозволяється виплачувати дивіденди чи розподіляти капітал у будь-

якій формі у сумі, що не перевищує 50 відсотків від різниці між капіталом банку і рівнем регулятивного капіталу.

Стаття 36. Резервний та інші фонди банку

Банки зобов'язані формувати резервний фонд на покриття непередбачених збитків по всіх статтях активів та позабалансових зобов'язаннях.

Розмір відрахувань до резервного фонду має бути не менше 5 відсотків від прибутку банку до досягнення ними 25 відсотків розміру регулятивного капіталу банку.

У разі коли діяльність банку може створювати загрозу інтересам вкладників та інших кредиторів банку, Національний банк України має право вимагати від банку збільшення розміру резервів щорічних відрахувань до них.

Банки зобов'язані формувати інші фонди та резерви на покриття збитків від активів відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України.

ГЛАВА 7. УПРАВЛІННЯ БАНКОМ

Стаття 37. Органи управління та контролю банку

Органами управління банку є загальні збори учасників, спостережна рада, правління (рада директорів) банку.

Органом контролю банку є ревізійна комісія та внутрішній аудит банку.

Стаття 38. Загальні збори учасників

Вищим органом управління банку є загальні збори учасників.

До компетенції загальних зборів банку належить прийняття рішень щодо:

1) визначення основних напрямів діяльності банку та затвердження звітів про їх виконання;

2) внесення змін та доповнень до статуту банку;

3) зміни розміру статутного капіталу банку;

4) призначення та звільнення голів та членів спостережної ради банку, ревізійної комісії;

5) затвердження річних результатів діяльності банку, включаючи його дочірні підприємства, затвердження звітів та висновків ревізійної комісії та зовнішнього аудитора;

6) розподілу прибутку;

7) припинення діяльності банку, призначення ліквідатора, затвердження ліквідаційного балансу.

Статутом банку до компетенції загальних зборів учасників можуть бути віднесені інші питання. Повноваження, визначені пунктами 1 — 7 цієї статті, належать до виключної компетенції загальних зборів учасників. Інші повноваження загальних зборів учасників банку можуть бути делеговані до компетенції спостережної ради банку.

Стаття 39. Спостережна рада банку

Спостережна рада банку обирається загальними зборами учасників з числа учасників банку або їх представників. Члени спостережної ради банку не можуть входити до складу правління (ради директорів) банку, ревізійної комісії банку.

Спостережна рада банку здійснює такі функції:

- 1) призначає і звільняє голову та членів правління (ради директорів) банку;
- 2) контролює діяльність правління (ради директорів) банку;
- 3) визначає зовнішнього аудитора;
- 4) встановлює порядок проведення ревізій та контролю за фінансово-господарською діяльністю банку;
- 5) приймає рішення щодо покриття збитків;
- 6) приймає рішення щодо створення, реорганізації та ліквідації дочірніх підприємств, філій і представництв банку, затвердження їх статутів і положень;
- 7) затверджує умови оплати праці та матеріального стимулювання членів правління банку;
- 8) готує пропозиції щодо питань, які виносяться на загальні збори учасників;
- 9) здійснює інші повноваження, делеговані загальними зборами учасників банку.

Повноваження і порядок роботи спостережної ради банку визначаються статутом банку чи положенням про раду банку, що затверджуються загальними зборами учасників банку.

Стаття 40. Виконавчий орган банку

Правління (рада директорів) банку є виконавчим органом банку, здійснює управління поточною діяльністю банку, формування фондів, необхідних для статутної діяльності банку, та несе відповідальність за ефективність його роботи згідно з принципами та порядком, встановленими статутом банку, рішеннями загальних зборів учасників і спостережної ради банку.

У межах своєї компетенції правління (рада директорів) діє від імені банку, підзвітне загальним зборам учасників та спостережній раді банку.

Правління (рада директорів) банку діє на підставі положення, що затверджується загальними зборами учасників чи спостережною радою банку.

Голова правління (ради директорів) банку керує роботою виконавчого органу та має право представляти банк без доручення.

Стаття 41. Ревізійна комісія

Ревізійна комісія здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю банку.

Ревізійна комісія:

- 1) контролює дотримання банком законодавства України і нормативно-правових актів Національного банку України;
- 2) розглядає звіти внутрішніх і зовнішніх аудиторів та готує відповідні пропозиції загальним зборам учасників;
- 3) вносить на загальні збори учасників або спостережній раді банку пропозиції щодо будь-яких питань, віднесених до компетенції ревізійної комісії, які стосуються фінансової безпеки і стабільності банку та захисту інтересів клієнтів.

Ревізійна комісія обирається загальними зборами учасників банку з числа учасників або їх представників. Ревізійна комісія підзвітна загальним зборам учасників банку.

Членами ревізійної комісії не можуть бути особи, які є працівниками банку.

Ревізійна комісія здійснює перевірку фінансово-господарської діяльності банку за дорученням загальних зборів учасників, спостережної ради банку або на вимогу учасника (учасників), які володіють у сукупності більше ніж 10 відсотками голосів.

Ревізійна комісія має право залучати до ревізій та перевірок зовнішніх та внутрішніх експертів і аудиторів.

Ревізійна комісія доповідає про результати ревізій та перевірок загальним зборам учасників чи спостережній раді банку. Ревізійна комісія готує висновки до звітів і балансів банку. Без висновку ревізійної комісії загальні збори учасників не мають права затверджувати фінансовий звіт банку.

Члени ревізійної комісії можуть брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях спостережної ради та правління (ради директорів) банку.

Засідання ревізійної комісії проводяться за необхідністю, але не рідше одного разу на рік.

Позачергові засідання ревізійної комісії можуть скликатися спостережною радою банку чи за ініціативою акціонерів, які володіють більше ніж 10 відсотками голосів.

Рішення приймається більшістю голосів членів ревізійної комісії.

Повноваження ревізійної комісії банку визначаються статутом банку, а порядок її роботи — положенням про ревізійну комісію, що затверджується загальними зборами учасників (акціонерів) банку.

Стаття 42. Вимоги до керівників банків

Керівниками банку є голова, його заступники та члени ради банку, голова, його заступники та члени правління (ради директорів), головний бухгалтер, його заступник, керівники відокремлених структурних підрозділів банку.

Керівниками банку мають бути дієздатні фізичні особи, які відповідають таким вимогам:

1) наявність вищої економічної, юридичної освіти чи освіти у галузі управління залежно від займаної посади (ця вимога не застосовується до членів спостережної ради банку);

2) стаж роботи у банківській системі за відповідним фахом не менше трьох років (ця вимога не застосовується до членів спостережної ради банку);

3) бездоганна ділова репутація.

Голова правління (ради директорів) та головний бухгалтер заступають на посаду після надання письмової згоди на це Національним банком України.

Голова правління (ради директорів) банку та головний бухгалтер повинні мати попередній досвід керівної роботи у банках.

Стаття 43. Обов'язки щодо захисту інтересів банку

При виконанні своїх обов'язків відповідно до вимог цього Закону керівники банку зобов'язані діяти на користь банку та клієнтів і зобов'язані ставити інтереси банку вище власних.

Зокрема, керівники банку зобов'язані:

1) ставитися з відповідальністю до виконання своїх службових обов'язків;

- 2) приймати рішення в межах наданих повноважень;
- 3) не використовувати службове становище у власних інтересах.

Стаття 44. Управління ризиками

Банк створює постійно діючий підрозділ з питань аналізу та управління ризиками, що має відповідати за встановлення лімітів щодо окремих операцій, лімітів ризиків контрагентів, країн контрагентів, структури балансу відповідно до рішень правління (ради директорів) з питань політики щодо ризикованості та прибутковості діяльності банку.

Для забезпечення додаткових заходів з метою управління ризиками банки створюють постійно діючі комітети, зокрема:

- 1) кредитний комітет, який щомісячно оцінює якість активів банку та готує пропозиції щодо формування резервів на покриття можливих збитків від їх знецінення;

- 2) комітет з питань управління активами та пасивами, який щомісячно розглядає собівартість пасивів та прибутковість активів і приймає рішення щодо політики відсоткової маржі, розглядає питання відповідності строковості активів та пасивів та надає відповідним підрозділам банку рекомендації щодо усунення розбіжностей у часі, що виникають;

- 3) тарифний комітет, який щомісячно аналізує співвідношення собівартості послуг та ринкової конкурентоспроможності діючих тарифів, відповідає за політику банку з питань операційних доходів.

Банки самостійно вирішують і створюють органи управління фінансовими ризиками з метою забезпечення сприятливих фінансових умов захисту інтересів вкладників та інших кредиторів.

Стаття 45. Внутрішній аудит

Банки створюють службу внутрішнього аудиту, яка є органом оперативного контролю спостережної ради банку.

(частина перша статті 45 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 05.06.2003 р. № 914-IV)

Служба внутрішнього аудиту виконує такі функції:

- 1) наглядає за поточною діяльністю банку;

- 2) контролює дотримання законів, нормативно-правових актів Національного банку України та рішень органів управління банку;

- 3) перевіряє результати поточної фінансової діяльності банку;

- 4) аналізує інформацію та відомості про діяльність банку, професійну діяльність її працівників, випадки перевищення повноважень посадовими особами банку;

- 5) надає спостережній раді висновки та пропозиції за результатами перевірок;

(пункт 5 частини другої статті 45 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 05.06.2003 р. № 914-IV)

- 6) інші функції, пов'язані з наглядом та контролем за діяльністю банку.

Служба внутрішнього аудиту підпорядковується спостережній раді банку та звітує перед нею, діє на підставі положення, затвердженого спостережною радою.

(частина третя статті 45 у редакції Закону України від 05.06.2003 р. № 914-IV)

Служба внутрішнього аудиту має право на ознайомлення з усією документацією банку та нагляд за діяльністю будь-якого підрозділу банку. Служба внутрішнього аудиту уповноважена вимагати письмові пояснення від окремих посадових осіб банку щодо виявлених недоліків у роботі.

Кандидатура керівника служби внутрішнього аудиту погоджується з Національним банком України.

Служба внутрішнього аудиту не несе відповідальності і не має владних повноважень щодо операцій, за якими вона здійснює аудит.

Служба внутрішнього аудиту несе відповідальність за обсяги та достовірність звітів, які подаються спостережній раді щодо питань, віднесених до її компетенції, визначених цим Законом.

(частина сьома статті 45 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 05.06.2003 р. № 914-IV)

Працівники служби внутрішнього аудиту при призначенні на посаду дають письмове зобов'язання про нерозголошення інформації щодо діяльності банку та збереження банківської таємниці відповідно до вимог глави 10 цього Закону.

Стаття 46. Обов'язки щодо інформування Національного банку України

Правління (рада директорів) банку зобов'язане протягом трьох робочих днів інформувати Національний банк України про:

- 1) звільнення керівника (керівників) банку та про кандидатуру на призначення на цю посаду;
- 2) зміну юридичної адреси і місцезнаходження банку та його відокремлених структурних підрозділів;
- 3) втрати на суму, що перевищує 15 відсотків капіталу банку;
- 4) падіння рівня капіталу банку нижче рівня регулятивного капіталу;
- 5) наявність хоча б однієї з підстав для призначення тимчасового адміністратора чи ліквідатора;
- 6) припинення банківської діяльності;
- 7) пред'явлення обвинувачення у вчиненні корисливого злочину керівнику банку, фізичній особі — власнику істотної участі або представнику юридичної особи — власнику істотної участі.

Національний банк України має право визначити перелік іншої інформації, що є важливою для цілей банківського нагляду.

ГЛАВА 8. ВИМОГИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Стаття 47. Банківські операції

На підставі банківської ліцензії банки мають право здійснювати такі банківські операції:

- 1) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;
- 2) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них;
- 3) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Банк, крім перелічених у частині першій цієї статті операцій, має право здійснювати такі операції та угоди:

- 1) операції з валютними цінностями;
- 2) емісію власних цінних паперів;
- 3) організацію купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів;
- 4) здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг);
- 5) надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;
- 6) придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг);
- 7) лізинг;
- 8) послуги з відповідального зберігання та надання в оренду сейфів для зберігання цінностей та документів;
- 9) випуск, купівлю, продаж і обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів;
- 10) випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток;
- 11) надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій.

Операції, визначені пунктами 1 — 3 частини першої цієї статті, належать до виключно банківських операцій, здійснювати які у сукупності дозволяється тільки юридичним особам, які мають банківську ліцензію. Інші юридичні особи мають право здійснювати операції, визначені пунктами 2 — 3 частини першої цієї статті, на підставі ліцензії на здійснення окремих банківських операцій, а інші операції та угоди, передбачені цією статтею, вони можуть здійснювати у порядку, визначеному законами України.

За умови отримання письмового дозволу Національного банку України банки також мають право здійснювати такі операції:

- 1) здійснення інвестицій у статутні фонди та акції інших юридичних осіб;
- 2) здійснення випуску, обігу, погашення (розповсюдження) державної та іншої грошової лотереї;
- 3) перевезення валютних цінностей та інкасацію коштів;
- 4) операції за дорученням клієнтів або від свого імені:
  - з інструментами грошового ринку;
  - з інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках;
  - з фінансовими ф'ючерсами та опціонами;
- 5) довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами;
- 6) депозитарну діяльність і діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Національний банк України встановлює порядок надання банкам дозволу на здійснення операцій, визначених пунктами 1 — 4 частини другої цієї статті. Дозвіл надається, якщо:

- 1) рівень регулятивного капіталу банку відповідає вимогам Національного банку України, що підтверджується незалежним аудитором;

2) банк не є об'єктом застосування заходів впливу;
3) банком подано план, за яким він буде здійснювати таку діяльність, і цей план схвалений Національним банком України;

4) Національний банк України дійшов висновку, що банк має достатні фінансові можливості і відповідних спеціалістів для здійснення такої діяльності.

Банк має право здійснювати інші угоди згідно із законодавством України.

Національний банк України має право встановити спеціальні вимоги, включаючи вимоги щодо підвищення рівня регулятивного капіталу банку чи інших економічних нормативів, стосовно певного виду діяльності, передбаченого у цій статті.

Комерційні банки самостійно встановлюють відсоткові ставки та комісійну винагороду по своїх операціях.

Стаття 48. Обмеження щодо діяльності банків

Банкам забороняється діяльність у сфері матеріального виробництва, торгівлі (за винятком реалізації пам'ятних, ювілейних і інвестиційних монет) та страхування, крім виконання функцій страхового посередника.

Спеціалізованим банкам (за винятком ощадного) забороняється залучати вклади (депозити) від фізичних осіб в обсягах, що перевищують 5 відсотків капіталу банку.

Банк може мати у власності нерухоме майно загальною вартістю не більше 25 відсотків капіталу банку. Це обмеження не поширюється на:

1) приміщення, яке забезпечує технологічне здійснення банківських функцій;

2) майно, яке перейшло банку у власність на підставі реалізації прав заставодержателя відповідно до умов договору застави;

3) майно, набуте банком з метою запобігання збиткам, за умови, що таке майно має бути відчужено банком протягом одного року з моменту набуття права власності на нього.

Стаття 49. Кредитні операції

Як кредитні у цій статті розглядаються операції, зазначені у пункті 3 частини першої та у пунктах 3 — 7 частини другої статті 47 цього Закону.

Для проведення спільного фінансування банки можуть укласти угоди про консорціумне кредитування. В рамках такої угоди банки-учасники встановлюють умови надання кредиту та призначають банк, відповідальний за виконання угоди. Банки-учасники несуть ризик по наданому кредиту пропорційно до внесених у консорціум коштів.

Банк зобов'язаний мати підрозділ, функціями якого є надання кредитів та управління операціями, пов'язаними з кредитуванням.

Банкам забороняється прямо чи опосередковано надавати кредити для придбання власних цінних паперів. Використання цінних паперів власної емісії для забезпечення кредитів можливе з дозволу Національного банку України.

Банк зобов'язаний при наданні кредитів додержуватись основних принципів кредитування, у тому числі перевіряти кредитоспроможність

позичальників та наявність забезпечення кредитів, додержуватись встановлених Національним банком України вимог щодо концентрації ризиків.

Банк не може надавати кредити під відсоток, ставка якого є нижчою від відсоткової ставки за кредитами, які бере сам банк, і відсоткової ставки, що виплачується ним по депозитах. Виняток можна робити лише у разі, якщо при здійсненні такої операції банк не матиме збитків.

Банк має право видавати бланкові кредити за умов додержання економічних нормативів.

Надання безвідсоткових кредитів забороняється, за винятком передбачених законом випадків.

У разі несвоєчасного погашення кредиту або відсотків за його користування банк має право видавати наказ про примусову оплату боргового зобов'язання, якщо це передбачено угодою.

Стаття 50. Прямі інвестиції банків

Банки здійснюють прямі інвестиції та операції з цінними паперами відповідно до законодавства України про цінні папери, інвестиційну діяльність та згідно з нормативно-правовими актами Національного банку України.

Банки мають право здійснювати інвестиції лише на підставі письмового дозволу Національного банку України, який надається згідно з правилами, встановленими статтею 47 цього Закону.

Банк має право здійснити інвестицію без письмового дозволу Національного банку України у разі, якщо:

- 1) інвестиція в будь-яку юридичну особу становить не більше ніж 5 відсотків регулятивного капіталу банку;
- 2) юридична особа, в яку здійснюється інвестиція, веде виключно діяльність з надання фінансових послуг;
- 3) регулятивний капітал банку повністю відповідає вимогам для інвестицій, встановленим нормативно-правовими актами Національного банку України.

Порядок інформування про здійснення інвестиції, зазначеної у частині третій цієї статті, встановлює Національний банк України.

Банку забороняється інвестувати кошти в підприємство, установу, статую яких передбачена повна відповідальність його власників.

Пряма чи опосередкована участь банку у капіталі будь-якого підприємства, установи не повинна перевищувати 15 відсотків капіталу банку. Сукупні інвестиції банку не повинні перевищувати 60 відсотків розміру капіталу банку.

Це обмеження не застосовується у разі, якщо:

- 1) акції та інші цінні папери, придбані банком у зв'язку з реалізацією права заставодержателя і банк не утримує їх більше одного року;
- 2) банком з метою створення фінансової холдингової групи придбані акції, емітентом яких є інший банк;
- 3) цінні папери знаходяться у власності банку не більше одного року, який отримав їх у результаті андеррайтингу;
- 4) акції та інші цінні папери придбані банком за рахунок та від імені своїх клієнтів.

Вимоги другої та шостої частин цієї статті не поширюються на діяльність інвестиційних банків.

Стаття 51. Розрахункові банківські операції

Для здійснення банківської діяльності банки відкривають та ведуть кореспондентські рахунки у Національному банку України та інших банках в Україні і за її межами, банківські рахунки для фізичних та юридичних осіб у гривнях та іноземній валюті.

Банківські розрахунки проводяться у готівковій та безготівковій формах згідно із правилами, встановленими нормативно-правовими актами Національного банку України.

Безготівкові розрахунки проводяться на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді.

Банки в Україні можуть використовувати як платіжні інструменти платіжні доручення, платіжні вимоги, вимоги-доручення, векселі, чеки, банківські платіжні картки та інші дебетові і кредитові платіжні інструменти, що застосовуються у міжнародній банківській практиці.

Платіжні інструменти мають бути оформлені належним чином і містити інформацію про їх емітента, платіжну систему, в якій вони використовуються, правові підстави здійснення розрахункової операції і, як правило, держателя платіжного інструмента та отримувача коштів, дату валютування, а також іншу інформацію, необхідну для здійснення банком розрахункової операції, що цілком відповідають інструкціям власника рахунка або іншого передбаченого законодавством ініціатора розрахункової операції.

При виконанні розрахункової операції банк зобов'язаний перевірити достовірність та формальну відповідність документа.

Стаття 52. Угоди з пов'язаними з банком особами

Угоди, що здійснюються з пов'язаними з банком особами (далі — пов'язані особи), не можуть передбачати більш сприятливі умови, ніж угоди, укладені з іншими особами. Угоди, укладені банком із пов'язаними особами на умовах, сприятливіших за звичайні, визнаються судом недійсними з моменту їх укладення.

Для цілей цього Закону пов'язаними особами є:

- 1) керівники банку;
- 2) власники істотної участі в банку;
- 3) близькі родичі, чоловік, жінка, діти, батьки будь-якої особи, що зазначені в пунктах 1 і 2;
- 4) афілійовані особи банку, керівники і власники істотної участі в афілійованих особах, а також їх близькі родичі.

Більш сприятливими умовами визначаються:

- 1) прийняття меншого забезпечення виконання зобов'язань, ніж вимагається від інших клієнтів;
- 2) придбання у пов'язаної особи майна низької якості чи за завищеною ціною;
- 3) здійснення інвестиції в цінні папери пов'язаної особи, яку банк не здійснив би в інше підприємство;

4) оплата товарів та послуг пов'язаної особи за цінами вищими, ніж звичайні або за таких обставин, коли такі самі товари і послуги іншої особи взагалі не були б придбані.

Банк може укладати угоди з пов'язаними особами, які передбачають нарахування відсотків та комісійних на здійснення банківських операцій, які менші звичайних, та нарахування відсотків за вкладками і депозитами, які більші звичайних, у разі, якщо прибуток банку дозволяє здійснювати це без шкоди для фінансового розвитку банку.

Банку забороняється надавати кредити будь-якій особі для: погашення цією особою будь-яких зобов'язань перед пов'язаною особою банку; придбання активів пов'язаної особи банку; придбання цінних паперів, розміщених чи підписаних пов'язаною особою банку, за винятком продукції, що виробляється цією особою.

Національний банк України може своїм розпорядженням запроваджувати обмеження на суму угод із пов'язаними особами.

Стаття 53. Забезпечення конкуренції у банківській системі

Банкам забороняється укладати договори з метою обмеження конкуренції та монополізації умов надання кредитів, інших банківських послуг, встановлення відсоткових ставок та комісійної винагороди.

Банку забороняється встановлювати відсоткові ставки та комісійні винагороди на рівні нижче собівартості банківських послуг у цьому банку.

Банку забороняється вчиняти будь-які дії щодо впровадження у своїй практиці недобросовісної конкуренції.

Факти недобросовісної конкуренції щодо надання банком тих чи інших банківських послуг або здійснення операцій є підставою для заборони цьому банку подальшого надання таких послуг або здійснення операцій.

Стаття 54. Достовірність реклами

Банкам забороняється поширення реклами у будь-якій формі, що містить неправдиву інформацію про їх діяльність у сфері банківських послуг.

Національний банк України має право застосувати заходи впливу до банків та інших осіб, які порушують вимоги цієї статті.

ГЛАВА 9. ВІДНОСИНИ БАНКУ З КЛІЄНТАМИ

Стаття 55. Регулювання відносин банку з клієнтом

Відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком.

Банк зобов'язаний докладати максимальних зусиль для уникнення конфлікту інтересів працівників банку і клієнтів, а також конфлікту інтересів клієнтів банку.

Банкам забороняється вимагати від клієнта придбання будь-яких товарів чи послуг від банку або від спорідненої чи пов'язаної особи банку як обов'язкову умову надання банківських послуг.

Стаття 56. Право клієнта на інформацію

Клієнт має право доступу до інформації щодо діяльності банку. Банки зобов'язані на вимогу клієнта надати таку інформацію:

- 1) відомості, які підлягають обов'язковій публікації, про фінансові показники діяльності банку та його економічний стан;
- 2) перелік керівників банку та його відокремлених підрозділів, а також фізичних та юридичних осіб, які мають істотну участь у банку;
- 3) перелік послуг, що надаються банком;
- 4) ціну банківських послуг;
- 5) іншу інформацію та консультації з питань надання банківських послуг.

Стаття 57. Гарантування вкладів фізичних осіб

Вклади фізичних осіб комерційних банків гарантуються в порядку, передбаченому законодавством України.

Вклади фізичних осіб Державного ощадного банку України гарантуються державою.

Стаття 58. Відповідальність банку за своїми зобов'язаннями

Банк відповідає за своїми зобов'язаннями всім своїм майном відповідно до законодавства.

Банк не відповідає за невиконання або несвоєчасне виконання зобов'язань у разі оголошення мораторію на задоволення вимог кредиторів, зупинення операцій по рахунках, арешту власних коштів банку на його рахунках уповноваженими органами державної влади.

Учасники банку відповідають за зобов'язаннями банку згідно із законами України та статутом банку.

Стаття 59. Арешт, стягнення та зупинення операцій по рахунках

Арешт на майно або кошти банку, що знаходяться на його рахунках, а так само арешт на кошти та інші цінності юридичних або фізичних осіб, що знаходяться в банку, накладається виключно за санкціонованою прокурором постановою слідчого, за постановою державного виконавця у випадках, передбачених законами України, або за рішенням суду.

Звільнення майна з-під арешту здійснюється за постановою органу, який прийняв рішення про накладення арешту, або за рішенням суду.

Зупинення власних видаткових операцій банку по його рахунках, а так само зупинення видаткових операцій по рахунках юридичних або фізичних осіб здійснюється уповноваженими відповідно до законів України державними органами і виключно у випадках, передбачених законами України.

Забороняється накладати арешт на кореспондентські рахунки банку або зупиняти операції по цих рахунках.

Операції по рахунках можуть бути відновлені органом, який прийняв рішення про їх зупинення, або за рішенням суду.

Стягнення на власні кошти банку, грошові кошти та інші цінності фізичних чи юридичних осіб, що знаходяться у банку, може бути звернене за виконавчими документами, передбаченими законами України.

Рішенням суду про стягнення на кошти, які знаходяться на рахунках юридичних чи фізичних осіб, видаткові операції по яких зупинені уповно-

важеним органом, підлягають негайному і безумовному виконанню, за винятком випадків введення мораторію відповідно до цього Закону.

ГЛАВА 10. БАНКІВСЬКА ТАЄМНИЦЯ ТА КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 60. Банківська таємниця

Інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту, є банківською таємницею.

Банківською таємницею, зокрема, є:

- 1) відомості про стан рахунків клієнтів, у тому числі стан кореспондентських рахунків банків у Національному банку України;
- 2) операції, які були проведені на користь чи за дорученням клієнта, здійснені ним угоди;
- 3) фінансово-економічний стан клієнтів;
- 4) системи охорони банку та клієнтів;
- 5) інформація про організаційно-правову структуру юридичної особи — клієнта, її керівників, напрями діяльності;
- 6) відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проекту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація;
- 7) інформація щодо звітності по окремому банку, за винятком тієї, що підлягає опублікуванню;
- 8) коди, що використовуються банками для захисту інформації.

Інформація про банки чи клієнтів, що збирається під час проведення банківського нагляду, становить банківську таємницю.

Положення цієї статті не поширюються на узагальнену по банках інформацію, яка підлягає опублікуванню. Перелік інформації, що підлягає обов'язковому опублікуванню, встановлюється Національним банком України та додатково самим банком на його розсуд.

Стаття 61. Зобов'язання щодо збереження банківської таємниці

Банки зобов'язані забезпечити збереження банківської таємниці шляхом:

- 1) обмеження кола осіб, що мають доступ до інформації, яка становить банківську таємницю;
- 2) організації спеціального діловодства з документами, що містять банківську таємницю;
- 3) застосування технічних засобів для запобігання несанкціонованому доступу до електронних та інших носіїв інформації;
- 4) застосування застережень щодо збереження банківської таємниці та відповідальності за її розголошення у договорах і угодах між банком і клієнтом.

Службовці банку при вступі на посаду підписують зобов'язання щодо збереження банківської таємниці. Керівники та службовці банків зобов'язані не розголошувати та не використовувати з вигодою для себе чи

для третіх осіб конфіденційну інформацію, яка стала відома їм при виконанні своїх службових обов'язків.

Приватні особи та організації, які при виконанні своїх функцій або наданні послуг банку безпосередньо чи опосередковано отримали конфіденційну інформацію, зобов'язані не розголошувати цю інформацію і не використовувати її на свою користь чи на користь третіх осіб.

У разі заподіяння банку чи його клієнту збитків шляхом витоку інформації про банки та їх клієнтів з органів, які уповноважені здійснювати банківський нагляд, збитки відшкодовуються винними органами.

Стаття 62. Порядок розкриття банківської таємниці

Інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається банками:

1) на письмовий запит або з письмового дозволу власника такої інформації;

2) на письмову вимогу суду або за рішенням суду;

3) органам прокуратури України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України — на їх письмову вимогу стосовно операцій за рахунками конкретної юридичної особи або фізичної особи — суб'єкта підприємницької діяльності за конкретний проміжок часу;

4) органам Державної податкової служби України на їх письмову вимогу з питань оподаткування або валютного контролю стосовно операцій за рахунками конкретної юридичної особи або фізичної особи — суб'єкта підприємницької діяльності за конкретний проміжок часу;

5) спеціально уповноваженому органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу на його письмову вимогу щодо здійснення фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу згідно з законодавством про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом;

(частину першу статті 62 доповнено пунктом 5 згідно із Законом України від 28.11.2002 р. № 249-IV)

6) органам державної виконавчої служби на їх письмову вимогу з питань виконання рішень судів стосовно стану рахунків конкретної юридичної особи або фізичної особи — суб'єкта підприємницької діяльності.

(частину першу статті 62 доповнено пунктом 6 згідно із Законом України від 22.05.2003 р. № 835-IV)

Вимога відповідного державного органу на отримання інформації, яка містить банківську таємницю, повинна:

1) бути викладена на бланку державного органу встановленої форми;

2) бути надана за підписом керівника державного органу (чи його заступника), скріпленого гербовою печаткою;

3) містити передбачені цим Законом підстави для отримання цієї інформації;

4) містити посилання на норми закону, відповідно до яких державний орган має право на отримання такої інформації.

Довідки по рахунках (вкладах) у разі смерті їх власників надаються банком особам, зазначеним власником рахунка (вкладу) в заповідальному розпорядженні банку, державним нотаріальним конторам або приватним

нотаріусам, іноземним консульським установам по справах спадщини за рахунками (вкладами) померлих власників рахунків (вкладів).

Банку забороняється надавати інформацію про клієнтів іншого банку, навіть якщо їх імена зазначені у документах, угодах та операціях клієнта.

Банк має право надавати загальну інформацію, що становить банківську таємницю, іншим банкам в обсягах, необхідних при наданні кредитів, банківських гарантій.

Обмеження стосовно отримання інформації, що містить банківську таємницю, передбачені цією статтею, не поширюються на службовців Національного банку України або уповноважених ними осіб, які в межах повноважень, наданих Законом України «Про Національний банк України», здійснюють функції банківського нагляду або валютного контролю.

Національний банк України має право відповідно до міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності надати інформацію про банк органу банківського нагляду іншої країни, якщо:

- 1) це не порушує державні інтереси та банківську таємницю;
- 2) є гарантії того, що отримана інформація буде використана виключно з метою банківського нагляду;
- 3) є гарантія того, що отримана інформація не буде передана за межі органу банківського нагляду.

Положення цієї статті не поширюються на випадки повідомлення банками відповідно до законодавства про операції, що мають сумнівний характер, та на інші передбачені законом випадки повідомлень про банківські операції спеціально уповноваженому органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу.

(частина восьма статті 62 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 28.11.2002 р. № 249-IV)

Особи, винні в порушенні порядку розкриття та використання банківської таємниці, несуть відповідальність згідно із законами України.

ГЛАВА 11. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Стаття 63. Запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом

Банки зобов'язані розробляти, впроваджувати та постійно поновлювати правила внутрішнього фінансового моніторингу та програми його здійснення з урахуванням вимог законодавства про запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Національний банк України при здійсненні нагляду за діяльністю банків не рідше одного разу на рік проводить перевірку банків з питань дотримання ними законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Стаття 64. Обов'язок щодо ідентифікації клієнтів

Банкам забороняється відкривати та вести анонімні (номерні) рахунки.

Банкам забороняється вступати в договірні відносини з клієнтами — юридичними чи фізичними особами у разі, якщо виникає сумнів стосовно того, що особа виступає не від власного імені.

Банк зобов'язаний ідентифікувати відповідно до законодавства України: клієнтів, що відкривають рахунки в банку; клієнтів, які здійснюють операції, що підлягають фінансовому моніторингу; клієнтів, що здійснюють операції з готівкою без відкриття рахунка на суму, що перевищує еквівалент 50 000 гривень; осіб, уповноважених діяти від імені зазначених клієнтів.

Рахунок клієнту відкривається та зазначені операції здійснюються лише після проведення ідентифікації особи клієнтів та вжиття заходів відповідно до законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Банк має право витребувати, а клієнт зобов'язаний надати документи і відомості, необхідні для з'ясування його особи, суті діяльності, фінансового стану. У разі ненадання клієнтом необхідних документів чи відомостей або умисного подання неправдивих відомостей про себе банк відмовляє клієнту у його обслуговуванні. У разі наявності при здійсненні ідентифікації мотивованої підозри щодо надання клієнтом недостовірної інформації або навмисного подання інформації з метою введення в оману банк має надавати інформацію про фінансові операції клієнта спеціально уповноваженому органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу.

Для ідентифікації клієнта — юридичної особи банк має ідентифікувати фізичних осіб, які є власниками цієї юридичної особи, мають прямий або опосередкований вплив на неї та отримують економічну вигоду від її діяльності. У разі якщо юридична особа є господарським товариством, банк має ідентифікувати фізичних осіб, які мають істотну участь у цій юридичній особі. Клієнт має надавати передбачені законодавством відомості, які витребує банк з метою виконання вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. У разі ненадання таких відомостей клієнтом рахунок не відкривається, а в разі наявності раніше відкритих рахунків банк відмовляє в здійсненні обслуговування. Для ідентифікації і вжиття заходів, достатніх, на думку банку, для підтвердження особи клієнта — юридичної особи та для забезпечення спроможності банку виконувати правила внутрішнього фінансового моніторингу та програми його здійснення, у тому числі щодо виявлення фінансових операцій, що мають сумнівний характер, банк має право витребувати передбачену законодавством інформацію, яка стосується ідентифікації цієї особи та її керівників, у органів державної влади, які здійснюють нагляд та/або контроль за діяльністю цієї юридичної особи, банків, інших юридичних осіб, а також здійснювати передбачені законодавством заходи щодо збору такої інформації з інших джерел. Вказані органи державної влади, банки, інші юридичні особи зобов'язані протягом десяти робочих днів з дня отримання запиту безоплатно надати банку таку інформацію.

Для ідентифікації клієнта — фізичної особи та вжиття заходів, достатніх, на думку банку, для підтвердження його особи, банк має право витребувати інформацію, яка стосується ідентифікації цієї особи, у органів дер-

жавної влади, банків, інших юридичних осіб, а також здійснювати заходи щодо збору такої інформації про цю особу, яка є необхідною для виконання правил внутрішнього фінансового моніторингу та програм його здійснення, у тому числі щодо виявлення фінансових операцій, що мають сумнівний характер. Вказані органи державної влади, банки, інші юридичні особи зобов'язані протягом десяти робочих днів з дня отримання запиту безоплатно надати банку таку інформацію.

Ідентифікація клієнта банку не є обов'язковою при здійсненні кожної операції, якщо клієнт був раніше ідентифікований відповідно до вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

За наявності рішення уповноваженого державного органу про скасування державної реєстрації юридичної особи або державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності — фізичної особи, визнання в установленому порядку юридичної особи фіктивною або оголошення фізичної особи померлою чи визнання безвісно відсутньою банк закриває рахунок такої особи і невідкладно надає інформацію спеціально уповноваженому органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу щодо такого рахунка та не перераховує чи іншим шляхом не розпоряджається коштами на цьому рахунку до отримання розпоряджень зазначеного органу. У випадку ненадходження протягом семи робочих днів зазначених розпоряджень або рішення суду стосовно вжиття чи невжиття заходів щодо цих коштів банк вирішує пов'язані з ними питання відповідно до законодавства України.

Стаття 65. Зберігання документів

Усі документи про здійснення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, та результати ідентифікації осіб, які здійснювали такі операції, банк зобов'язаний зберігати протягом п'яти років з дня проведення таких операцій.

Результати ідентифікації власника рахунка та особи, уповноваженої діяти від його імені, зберігаються банком протягом п'яти років після закриття рахунка.

(глава 11 у редакції Закону України від 06.02.2003 р. № 485-IV)

РОЗДІЛ IV. РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. БАНКІВСЬКИЙ НАГЛЯД

ГЛАВА 12. ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ

Стаття 66. Форми регулювання банківської діяльності

Державне регулювання діяльності банків здійснюється Національним банком України у таких формах:

І. Адміністративне регулювання:

- 1) реєстрація банків і ліцензування їх діяльності;
- 2) встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків;

3) застосування санкцій адміністративного чи фінансового характеру;

4) нагляд за діяльністю банків;

5) надання рекомендацій щодо діяльності банків.

II. Індикативне регулювання:

1) встановлення обов'язкових економічних нормативів;

2) визначення норм обов'язкових резервів для банків;

3) встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій;

4) визначення відсоткової політики;

5) рефінансування банків;

6) кореспондентських відносин;

7) управління золотовалютними резервами, включаючи валютні інтервенції;

8) операцій з цінними паперами на відкритому ринку;

9) імпорту та експорту капіталу.

Стаття 67. Мета, організація, підстави та обсяг нагляду

Метою банківського нагляду є стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках.

Наглядова діяльність Національного банку України охоплює всі банки, їх підрозділи, афілійованих та споріднених осіб банків на території України та за кордоном, установи іноземних банків в Україні, а також інших юридичних та фізичних осіб у частині дотримання вимог цього Закону щодо здійснення банківської діяльності.

При здійсненні банківського нагляду Національний банк України має право вимагати від банків та їх керівників усунення порушень банківського законодавства, виконання нормативно-правових актів Національного банку України для уникнення або подолання небажаних наслідків, що можуть поставити під загрозу безпеку коштів, довірених таким банкам, або завдати шкоди належному веденню банківської діяльності.

При здійсненні банківського нагляду Національний банк України може користуватися послугами інших установ за окремими угодами.

У разі відкликання у банку банківської ліцензії Національний банк України повідомляє про це відповідні органи інших держав, в яких банк мав філії або кореспондентські та інші рахунки.

Національний банк України здійснює банківський нагляд на індивідуальній та консолідованій основі і застосовує заходи впливу за порушення вимог законодавства щодо банківської діяльності.

У разі розгляду Національним банком України питань щодо застосування заходів впливу до конкретного банку для надання пояснень запрошується голова правління (ради директорів) або голова спостережної ради цього банку, за винятком випадків призначення тимчасового адміністратора або відкликання ліцензії банку і призначення ліквідатора.

При здійсненні нагляду за установами, що ведуть банківську діяльність в інших державах, Національний банк України співпрацює з відпові-

дними органами цих держав. Повідомлення, надіслане відповідними органами інших держав, може використовуватися тільки в таких цілях:
для перевірки ліцензії установи на право ведення діяльності;
для перевірки права на здійснення банківської діяльності.

ГЛАВА 13. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ЗВІТНІСТЬ ТА АУДИТ

Стаття 68. Загальні засади ведення бухгалтерського обліку і звітності в банках

Банки організують бухгалтерський облік відповідно до внутрішньої облікової політики, розробленої на підставі правил, встановлених Національним банком України відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та положень (стандартів) України.

Бухгалтерський облік має забезпечувати своєчасне та повне відображення всіх банківських операцій та надання користувачам достовірної інформації про стан активів і зобов'язань, результати фінансової діяльності та їх зміни.

У фінансових звітах кожного банку відображаються результати його діяльності за звітний період.

Стаття 69. Звітність банків

Банк зобов'язаний подавати Національному банку України фінансову і статистичну звітність щодо роботи банку, його операцій, ліквідності, платоспроможності, прибутковості, а також інформацію афілійованих осіб банку з метою оцінки фінансового стану банку.

Національний банк України має право вимагати від банку подання консолідованої звітності.

Національний банк України встановлює для банків:

- 1) форми звітності та методика її складання;
- 2) періодичність та строки подання звітності;
- 3) структуру пояснювальної записки;
- 4) мінімум відомостей, що підлягають опублікуванню, та строки їх подання;
- 5) методику складання консолідованої звітності.

Національний банк України має право в окремих випадках вимагати подання разової та тимчасової звітності.

Кожний власник істотної участі в банку, який є юридичною особою, зобов'язаний подати Національному банку України у встановлений ним строк річний звіт про свою діяльність. Звіт повинен містити таку інформацію:

- 1) види діяльності, які здійснює юридична особа;
- 2) інформація щодо суб'єктів господарювання, в яких особа має участь, що перевищує 10 відсотків, зокрема: найменування та місцезнаходження юридичної особи, розмір частки, що знаходиться у власності цієї особи, види діяльності;
- 3) баланс та звіт про прибутки цієї особи на кінець останнього фінансового року.

Національний банк України має право вимагати подання інших періодичних звітів чи інформації від власників істотної участі в банку з метою здійснення нагляду за безпекою і надійністю фінансового стану банку та забезпечення дотримання положень цього Закону.

Фінансовим роком банку вважається календарний рік, який починається 1 січня.

Фінансова звітність банків, що подається до Національного банку України, має бути щорічно перевірена аудитором. Аудиторська перевірка банку здійснюється аудитором, який має сертифікат Національного банку України на аудиторську перевірку банківських установ.

Аудиторський звіт має містити:

- 1) баланс банку;
- 2) звіт про рахунки доходів та витрат;
- 3) звіт про рух капіталу;
- 4) таблицю строків активів та пасивів;
- 5) інформацію стосовно достатності резервів та капіталу банку;
- 6) інформацію стосовно адекватності бухгалтерського обліку, процедури внутрішнього аудиту та заходів контролю банку;
- 7) висновок про те, чи відображує наданий банком фінансовий звіт дійсний фінансовий стан банку.

Стаття 70. Публікація фінансового звіту

Банк зобов'язаний публікувати квартальні баланси, а також звіт про прибутки (збитки) в газеті «Урядовий кур'єр» чи «Голос України» протягом місяця, наступного за звітним кварталом.

Банк зобов'язаний публікувати річну фінансову звітність, підтвержену аудитором, не пізніше 1 червня наступного за звітним року в газеті «Урядовий кур'єр» чи «Голос України».

ГЛАВА 14. ІНСПЕКЦІЙНІ ПЕРЕВІРКИ БАНКІВ

Стаття 71. Інспекційні перевірки банків

Кожний банк є об'єктом перевірки на місці інспекторами Національного банку України чи аудиторами, призначеними Національним банком України.

Перевірки здійснюються з метою визначення рівня безпеки і стабільності операцій банку, достовірності звітності банку і дотримання банком законодавства України про банки і банківську діяльність, а також нормативно-правових актів Національного банку України.

Перевірка банків здійснюється відповідно до плану, затвердженого Національним банком України. Планова перевірка здійснюється не частіше одного разу на рік. Про проведення планової перевірки Національний банк України зобов'язаний повідомити банк не пізніше, ніж за 10 днів до його початку.

Банки зобов'язані забезпечити інспекторам Національного банку України та іншим уповноваженим ним особам вільний доступ до всіх документів та інформації з дотриманням правил цієї статті, а при перевірці

на місці — можливість вільного доступу в робочий час у всі приміщення банку.

Керівництво банку призначає компетентного представника для надання необхідних документів та пояснень і забезпечує приміщенням для роботи працівників служби банківського нагляду Національного банку України.

Національний банк України може прийняти рішення про проведення позапланової перевірки банку при наявності обґрунтованих підстав. Таке рішення має бути підписане Головою Національного банку України або уповноваженою ним особою.

Для здійснення своїх повноважень щодо нагляду Національний банк України має право безоплатно одержувати від банків інформацію про їх діяльність та пояснення з окремих питань діяльності банку.

Не допускається надання матеріалів перевірки третім особам у разі, якщо в матеріалах перевірки відсутні дані про факти порушень законодавства.

У ході перевірки банку Національний банк України має право перевіряти будь-яку звітність афілійованої особи банку щодо взаємовідносин з банком з метою визначення впливу відносин з афілійованою особою на стан банку. Для цілей перевірки афілійовані особи надають Національному банку України сприяння відповідно до положень цієї статті у тому ж порядку, що застосовується до банків.

Стаття 72. Перевірка осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України

Національний банк України має право здійснювати перевірку осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України, з метою дотримання законодавства щодо банківської діяльності. При здійсненні перевірки Національний банк України має право вимагати від цих осіб подання будь-якої інформації, необхідної для здійснення перевірки. Інспектовані особи зобов'язані подавати Національному банку України закриту інформацію у визначений ним строк.

До осіб, які можуть бути об'єктом перевірки Національного банку України, відносяться:

1) власник істотної участі у банку, якщо Національний банк України вважає, що він не відповідає вимогам, встановленим цим Законом щодо істотної участі, або негативно впливає на фінансову безпеку і стабільність банку;

2) особа, що придбала істотну участь у банку без письмового дозволу Національного банку України.

Об'єктом перевірки Національного банку України може бути також особа, щодо якої є достовірна інформація про здійснення цією особою банківської діяльності без банківської ліцензії.

Стаття 73. Заходи впливу

У разі порушення банками або іншими особами, які можуть бути об'єктом перевірки Національного банку України відповідно до цього Закону, банківського законодавства, нормативно-правових актів Національного банку України або здійснення ризикових операцій, які загрожують

інтересам вкладників чи інших кредиторів банку, Національний банк України адекватно вчиненому порушенню має право застосувати заходи впливу, до яких відносяться:

1) письмове застереження щодо припинення порушення та вжиття необхідних заходів для виправлення ситуації, зменшення невинуватих витрат банку, обмеження невинуватих високих відсоткових виплат за залученими коштами, зменшення чи відчуження неефективних інвестицій;

2) скликання загальних зборів учасників, спостережної ради банку, правління (ради директорів) банку для прийняття програми фінансового оздоровлення банку або плану реорганізації банку;

3) укладення письмової угоди з банком, за якою банк чи визначена угодою особа зобов'язується вжити заходів для усунення порушень, поліпшення фінансового стану банку тощо;

4) видати розпорядження щодо:

а) зупинення виплати дивідендів чи розподілу капіталу в будь-якій іншій формі;

б) встановлення для банку підвищених економічних нормативів;

в) підвищення резервів на покриття можливих збитків за кредитами та іншими активами;

г) обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів здійснюваних банком операцій з високим рівнем ризику;

д) заборони надавати бланкові кредити;

е) накладення штрафів на:

керівників банків у розмірі до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

банки відповідно до положень, затверджених Правлінням Національного банку України, але у розмірі не більше одного відсотка від суми зареєстрованого статутного фонду;

є) тимчасової, до усунення порушення, заборони власнику істотної участі в банку використовувати право голосу придбаних акцій (паїв) у разі грубого чи систематичного порушення ним вимог цього Закону або нормативно-правових актів Національного банку України;

ж) тимчасового, до усунення порушення, відсторонення посадової особи банку від посади у разі грубого чи систематичного порушення цією особою вимог цього Закону або нормативно-правових актів Національного банку України;

з) реорганізації банку;

и) призначення тимчасової адміністрації.

У разі порушення цього Закону чи нормативно-правових актів Національного банку України, що спричинило значну втрату активів або доходів, і настанні ознак неплатоспроможності банку Національний банк України має право відкликати ліцензію та ініціювати процедуру ліквідації банку згідно з положеннями цього Закону.

Якщо в діях керівника банку або фізичної особи чи представника юридичної особи — власника істотної участі, якій пред'явлено обвинувачення у вчиненні злочину, не встановлено складу злочину, але має місце порушення вимог цього Закону або нормативно-правових актів Національного банку

України або якщо таку особу визнано винною у вчиненні корисливого злочину із призначенням покарання без позбавлення волі, Національний банк України має право видати банку розпорядження про звільнення такої особи з посади або заборону користуватися правом голосу придбаних акцій (паїв).

Особу, яку на підставі розпорядження Національного банку України було відсторонено від посади або якій тимчасово заборонено користуватися правом голосу придбаних акцій (паїв), може бути поновлено на посаді або відновлено у використанні права голосу придбаних акцій (паїв) лише на підставі попереднього дозволу Національного банку України.

Рішення Національного банку України щодо призначення тимчасової адміністрації є виконавчим документом.

Стаття 74. Порядок застосування заходів впливу та санкцій за порушення банківського законодавства

Штрафи на керівників та службових осіб банку, фізичних осіб — власників істотної участі накладаються в порядку, передбаченому Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Порядок застосування заходів впливу, передбачених цим Законом, а також розмір фінансових санкцій, що застосовуються до банків та інших юридичних осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України, встановлюються законами України та нормативно-правовими актами Національного банку України.

РОЗДІЛ V. ТИМЧАСОВА АДМІНІСТРАЦІЯ ТА ЛІКВІДАЦІЯ БАНКІВ

ГЛАВА 15. ТИМЧАСОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

Стаття 75. Призначення тимчасової адміністрації

Національний банк України зобов'язаний призначити тимчасову адміністрацію у разі істотної загрози платоспроможності банку.

Національний банк України має право призначити тимчасову адміністрацію банку у разі:

1) систематичних порушень банком законних вимог Національного банку України;

2) зменшення розміру регулятивного капіталу банку на 30 відсотків протягом останніх 6 місяців при одночасному порушенні хоча б одного економічного нормативу;

3) якщо банк протягом 15 робочих днів не виконує 10 і більше відсотків своїх прострочених зобов'язань;

4) арешту або набрання законної сили обвинувальним вироком щодо злочинних діянь керівників банку;

5) вчинення банком дій щодо приховування рахунків, будь-яких активів, реєстрів, звітів, документів;

6) необгрунтованої відмови банку у наданні документів чи інформації, передбачених цим Законом, уповноваженим представникам Національного банку України;

7) наявності публічного конфлікту у керівництві банку;

8) наявності клопотання банку про призначення тимчасової адміністрації.

Тимчасова адміністрація приступає до виконання своїх обов'язків негайно після прийняття рішення про її призначення.

Тимчасова адміністрація очолюється керівником, який призначається Національним банком України.

Термін повноважень тимчасової адміністрації не може перевищувати одного року з дня її призначення.

Національний банк України має право продовжувати дію тимчасової адміністрації для системоутворюючих банків на термін до одного року.

Стаття 76. Вимоги до тимчасового адміністратора та умови його призначення

Функції тимчасової адміністрації виконують особи, які призначаються Національним банком України.

Тимчасовим адміністратором може бути:

юридична особа, яка здійснює професійну діяльність щодо тимчасової адміністрації та/або ліквідації банків, щодо надання аудиторських, юридичних або консультативних послуг і має не менше трьох працівників із сертифікатом Національного банку України на право здійснення тимчасової адміністрації та/або ліквідації банку;

незалежний експерт (за договором);

службовець Національного банку України.

До участі у тимчасовій адміністрації допускаються лише особи, які мають сертифікат Національного банку України на право здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банку, високі професійні та моральні якості, бездоганну ділову репутацію, економічну чи юридичну освіту та досвід, необхідний для виконання функцій тимчасового адміністратора.

Національний банк України має право у будь-який момент усунути тимчасового адміністратора від виконання обов'язків у разі невідповідності його діяльності встановленим цим Законом вимогам.

Оплата праці тимчасового адміністратора, а також спеціалістів, залучених ним для забезпечення виконання своїх повноважень, здійснюється згідно з укладеними з ними договорами.

Оплата праці тимчасового адміністратора і залучених ним спеціалістів здійснюється за рахунок банку, до якого його призначили.

Розмір оплати праці тимчасового адміністратора має бути не меншим за середньомісячну заробітну плату голови правління (ради директорів) цього банку за 12 місяців перед призначенням тимчасової адміністрації.

Розмір оплати праці залучених спеціалістів встановлює тимчасовий адміністратор у межах кошторису витрат тимчасової адміністрації, затвердженого Національним банком України.

Додаткова винагорода тимчасовому адміністратору і спеціалістам може встановлюватися в межах кошторису за згодою Національного банку України.

Тимчасовим адміністратором не може бути особа:

1) яка є кредитором, пов'язаною особою або акціонером банку;

2) має судимість, не погашену і не зняту у встановленому законом порядку, або є обвинуваченою по кримінальній справі;

3) не виконала своїх зобов'язань перед будь-яким банком.

Для виявлення конфлікту інтересів особа до моменту призначення тимчасовим адміністратором зобов'язана надати Національному банку України інформацію про свої особисті і ділові інтереси, зокрема щодо:

1) заборгованості перед банком, трудових відносин з ним або володіння майновими правами банку;

2) відносин за попередні п'ять років з будь-яким банком як його пов'язаною особою;

3) невиконання будь-яких зобов'язань по відношенню до будь-якого банку за останні п'ять років;

4) володіння майном, яке конкурує з майном банку;

5) інших інтересів, що можуть зашкодити неупередженому виконанню функцій тимчасового адміністратора;

6) інформації стосовно відсутності конфлікту інтересів з Національним банком України.

Національний банк України перед призначенням тимчасового адміністратора зобов'язаний переконатися у тому, що конфлікт інтересів відсутній.

У разі виникнення конфлікту інтересів після призначення тимчасового адміністратора він зобов'язаний вжити заходів щодо усунення конфлікту інтересів та одночасно повідомити про це Національний банк України, який вирішує питання щодо можливості продовження роботи тимчасового адміністратора.

Тимчасовий адміністратор не має права:

1) здійснювати діяльність при наявності конфлікту інтересів, за винятком випадків, коли про це відомо Національному банку України і він дозволив продовжити роботу;

2) приймати прямо або опосередковано будь-які послуги, подарунки та інші цінності від осіб, заінтересованих у здійсненні будь-яких дій, пов'язаних з призначенням тимчасової адміністрації;

3) використовувати або дозволяти використовувати майно, яке тимчасовий адміністратор має право контролювати, у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб;

4) давати обіцянки або приймати зобов'язання від імені Національного банку України без його письмового дозволу;

5) розголошувати банківську таємницю та іншу службову інформацію, якщо це не пов'язано з виконанням функцій тимчасового адміністратора.

Невиконання або неналежне виконання тимчасовим адміністратором своїх повноважень відповідно до цього Закону, що завдало збитків банку чи кредиторам, може бути підставою для припинення виконання ним обов'язків та позбавлення сертифіката на право здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банків.

У разі завдання збитків діями або бездіяльністю тимчасового адміністратора банк та/або кредитори мають право звернутися з позовом до суду щодо їх відшкодування.

Стаття 77. Страхування відповідальності, життя та здоров'я тимчасового адміністратора

Фінансова відповідальність, життя та здоров'я тимчасового адміністратора мають бути застраховані згідно з договором про здійснення тимчасової адміністрації відповідно до чинного законодавства України.

Стаття 78. Наслідки призначення тимчасового адміністратора

З дня призначення тимчасового адміністратора повноваження загальних зборів, спостережної ради і правління (ради директорів) банку переходять до тимчасового адміністратора. Угоди, укладені керівниками банку після призначення тимчасового адміністратора, є недійсними з моменту укладення.

Стаття 79. Об'ява про призначення тимчасового адміністратора

Протягом трьох днів після призначення тимчасового адміністратора Національний банк України розміщує інформацію про це в газеті «Урядовий кур'єр» або «Голос України».

Рішення про призначення тимчасового адміністратора Національний банк України надсилає до головного офісу та до кожного територіально відокремленого відділення банку, філії із зазначенням дати початку здійснення тимчасової адміністрації.

Стаття 80. Права та обов'язки тимчасового адміністратора

Тимчасовий адміністратор негайно після свого призначення зобов'язаний забезпечити збереження активів та документації банку, а також активів та документації афілійованих осіб, в яких банк має участь, що перевищує 50 відсотків.

Протягом одного місяця з дня призначення тимчасовий адміністратор зобов'язаний провести інвентаризацію банківських активів і пасивів та скласти баланс.

З дня свого призначення тимчасовий адміністратор має повне та виняткове право управляти банком та контролювати його, вживати будь-яких заходів щодо відновлення належного фінансового стану банку або, при необхідності, підготувати банк до продажу чи реорганізації з метою забезпечення інтересів вкладників та інших кредиторів.

Зокрема, тимчасовий адміністратор має право:

- 1) продовжувати або припиняти будь-які операції банку;
- 2) виконувати будь-які дії, рішення від імені банку;
- 3) розривати в порядку, встановленому законодавством України, будь-які угоди за участю банку, які, на думку тимчасового адміністратора, є збитковими чи непотрібними для банку;
- 4) заявляти майнові позови у судові органи;
- 5) звертатися до судових органів із заявами про винесення рішення, відповідно до якого боржник банку має надати інформацію про свої активи;
- 6) залучати до роботи в тимчасовій адміністрації будь-якого службовця, експерта, консультанта, а також доручати керівникам банку вчинення дій щодо надання необхідної допомоги тимчасовій адміністрації. Тимчасовий адміністратор має право відсторонити таких осіб від виконання обов'язків у будь-який час;

7) з додержанням вимог законодавства України про працю звільнити чи перевести на іншу посаду будь-кого з керівників чи службовців банку, переглянути їх службові обов'язки, змінити розмір їх заробітної плати;

8) зупинити розподіл капіталу банку чи виплату дивідендів у будь-якій формі;

9) продати такі активи і повернути такі пасиви банку, які повинні бути відповідно продані або повернені з метою збереження чи підвищення платоспроможності банку або захисту вкладників та кредиторів банку;

10) за згодою Національного банку України організувати продаж чи реорганізацію банку.

Тимчасовий адміністратор зобов'язаний отримати дозвіл Національного банку України для продажу активів банку, балансова вартість яких перевищує розмір, встановлений Національним банком України.

При виконанні своїх обов'язків тимчасовий адміністратор за своїм статусом прирівнюється до представника Національного банку України. Будь-яка особа, що навмисно перешкоджає доступу тимчасового адміністратора до банку, його активів, книг, записів, документів, несе відповідальність згідно з законодавством України. Правоохоронні органи зобов'язані надавати допомогу тимчасовому адміністратору у його роботі на підставі письмового звернення.

Стаття 81. Запобігання переказу активів банку до моменту призначення тимчасового адміністратора

Тимчасовий адміністратор може звертатися до суду з вимогою визнання угод недійсними, якщо за цими угодами здійснено:

1) платіж чи операцію з майном (вчинені протягом шести місяців до призначення тимчасового адміністратора) з метою надання пільг окремим кредиторам банку;

2) будь-яку операцію із пов'язаною особою банку, яка була здійснена протягом одного року до моменту призначення тимчасового адміністратора, якщо така операція не відповідає вимогам законодавства України або загрожує інтересам вкладників і кредиторів банку;

3) господарські операції, де оплата значно перевищувала реальну вартість товарів, послуг, іншого майна, отриманого банком, вчинені протягом трьох років до призначення тимчасового адміністратора;

4) будь-які операції з майном на безоплатній основі, вчинені протягом трьох років до призначення тимчасового адміністратора;

5) будь-які дії, що мають на меті утримання майна від кредиторів, чи інше порушення їх прав, вчинені за три роки до призначення тимчасового адміністратора;

6) будь-які господарські операції, засновані на наданні підроблених документів чи шахрайстві.

При зверненні до суду тимчасовий адміністратор не сплачує державного мита.

Стаття 82. Безперерйне надання послуг

Особа, що здає банку приміщення в оренду чи надає комунальні послуги, послуги зв'язку, не має права з дня призначення тимчасового адміністратора відмовляти в наданні подібних послуг через призначення тимчасового адміністратора.

Стаття 83. Звіти тимчасового адміністратора

Протягом одного місяця з дня призначення тимчасовий адміністратор подає Національному банку України попередній письмовий звіт.

Звіт має відображати фінансовий стан банку (баланс, звіт про прибутки та збитки, розшифровки окремих статей балансу), можливість фінансового оздоровлення банку та оцінку його вартості у разі ліквідації. Звіт також має включати:

1) загальні відомості щодо відповідності діяльності банку вимогам цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України і висновки щодо можливості припинення діяльності тимчасового адміністратора та поновлення повноважень загальних зборів, спостережної ради банку і правління (ради директорів) банку;

2) деталізований план заходів щодо стабілізації та приведення у відповідність з вимогами цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України діяльності банку;

3) загальний план продажу банку або частини його активів і майна з метою виконання зобов'язань;

4) рекомендації з приводу реорганізації банку або відкликання банківської ліцензії та ліквідації.

Тимчасовий адміністратор подає Національному банку України періодичні звіти стосовно своєї діяльності у строки, визначені Національним банком України.

Стаття 84. Рішення Національного банку України щодо звітності тимчасового адміністратора

Протягом двох тижнів з моменту отримання звіту тимчасового адміністратора Національний банк України приймає рішення про застосування чи відхилення рекомендацій тимчасового адміністратора.

У разі, якщо Національний банк України погоджується з рекомендаціями тимчасового адміністратора щодо фінансового оздоровлення, продажу чи реорганізації банку, виносяться рішення про виконання плану тимчасового адміністратора.

У разі, якщо визнано неможливість приведення діяльності банку у правову та фінансову відповідність з вимогами цього Закону і нормативно-правових актів Національного банку України протягом одного року, Національний банк України відкликає банківську ліцензію та здійснює ліквідацію банку. Для системоутворюючих банків цей термін може продовжуватися Національним банком України до двох років.

Національний банк України має право вносити доповнення до плану тимчасового адміністратора до та під час його виконання.

Національний банк України має право припинити виконання плану, відкликати банківську ліцензію, запровадити ліквідацію банку у будь-який час, коли дійде висновку, що виконання плану більше не приводить до оздоровлення банку.

Стаття 85. Мораторій

З метою створення сприятливих умов для відновлення фінансового стану банку, який відповідав би встановленим цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України вимогам, Національ-

ний банк України має право введення мораторію на задоволення вимог кредиторів під час здійснення тимчасової адміністрації, але на строк не більше шести місяців.

Мораторій на задоволення вимог кредиторів поширюється на зобов'язання, строки виконання яких настали до призначення тимчасової адміністрації.

Протягом дії мораторію:

1) забороняється стягнення на підставі виконавчих документів та інших документів, за якими здійснюється стягнення відповідно до законодавства України;

2) не нараховуються неустойка (штраф, пеня), інші фінансові (економічні) санкції за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

Мораторій не поширюється на обслуговування поточних операцій, здійснюваних тимчасовим адміністратором, на вимоги щодо виплати заробітної плати, аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю та життю громадян, авторської винагороди, а також на задоволення вимог кредиторів, що виникли у зв'язку із зобов'язаннями банку під час здійснення тимчасової адміністрації банку.

Після закінчення дії мораторію неустойка (штраф, пеня), а також суми завданих збитків, які банк був зобов'язаний сплатити кредиторам за грошовими зобов'язаннями та зобов'язаннями щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), можуть бути заявлені до сплати в розмірах, які існували на дату введення мораторію, якщо інше не передбачено цим Законом.

Стаття 86. Припинення діяльності тимчасового адміністратора

Діяльність тимчасового адміністратора припиняється у разі:

1) закінчення строку дії повноважень тимчасової адміністрації;

2) відкликання банківської ліцензії та прийняття рішення про призначення ліквідатора;

3) здійснення реорганізації банку відповідно до глави 5 цього Закону;

4) усунення тимчасового адміністратора відповідно до рішення Національного банку України.

ГЛАВА 16. ЛІКВІДАЦІЯ БАНКІВ

Стаття 87. Правові підстави ліквідації банку

Банк може бути ліквідований:

1) з ініціативи власників банку;

2) з ініціативи Національного банку України (у тому числі за заявою кредиторів).

Ліквідація банку з ініціативи власників здійснюється в порядку, передбаченому законодавством України про господарські товариства, з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом та за згодою Національного банку України.

Ліквідація банку з ініціативи Національного банку України здійснюється відповідно до цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України.

Національний банк України зобов'язаний протягом двох днів після прийняття рішення про ліквідацію банку повідомити про це Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

(статтю 87 доповнено частиною четвертою згідно із Законом України від 20.09.2001 р. № 2740-III)

У разі оскарження в судовому порядку рішення Національного банку про ліквідацію банку Національний банк України повідомляє про це Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

(статтю 87 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом України від 20.09.2001 р. № 2740-III)

Стаття 88. Особливості ліквідації банку в разі його неплатоспроможності

Право звернення до суду із заявою про визнання банку неплатоспроможним та його ліквідацію мають:

- 1) кредитори банку;
- 2) Національний банк України.

Особи, зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, направляють рекомендованим листом до Національного банку України заяву про ліквідацію банку при настанні ознак неплатоспроможності банку з додаванням документально підтверджених доказів наявності невиконаних грошових зобов'язань банку перед ними. Якщо протягом одного місяця з дня направлення заяви зазначені особи не отримали відповідь Національного банку України, вони мають право звернутися до суду із заявою про визнання банку неплатоспроможним.

Законодавство України про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом при розгляді судом справи про визнання банку неплатоспроможним застосовується в частині, що не суперечить нормам цього Закону.

При підготовці справи до розгляду суддя отримує обґрунтований висновок Національного банку України щодо доцільності ліквідації банку або рішення Національного банку України про відкликання банківської ліцензії та призначення ліквідатора. Національний банк України зобов'язаний надати один із зазначених документів протягом місяця з дня отримання запиту суду.

Негативний висновок Національного банку України щодо доцільності відкликання банківської ліцензії та ліквідації банку є підставою для залишення заяви без розгляду.

Якщо банк-боржник не спроможний виконати свої зобов'язання відповідно до рішення суду про примусове стягнення протягом шести місяців і за цей час не досягнуто домовленостей щодо реструктуризації визначеного боргу, Національний банк України зобов'язаний відкликати ліцензію та ініціювати процедуру ліквідації банку.

Справа про визнання банку неплатоспроможним за заявою осіб, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, може бути порушена лише після відкликання банківської ліцензії.

Після відкликання банківської ліцензії санація банку не допускається.

Орган, який ініціював рішення про ліквідацію, призначає ліквідатора. Ліквідатор приступає до виконання обов'язків негайно після відкликання ліцензії.

Протягом одного місяця з дня прийняття справи до розгляду суд повинен визначитися стосовно позову про ліквідацію банку. Єдиним питанням, що приймається до розгляду судом у справі про ліквідацію банку, є висновок Національного банку України щодо доцільності ліквідації банку та відповідність застосування процедури ліквідації з боку Національного банку України вимогам цього Закону.

У своєму рішенні суд повинен підтвердити кандидатуру ліквідатора або призначити такого, що відповідає вимогам цього Закону. Єдиною підставою відхилення кандидатури ліквідатора, призначеного Національним банком України, може бути наявність конфлікту інтересів, який став відомий суду.

Розгляд справи в суді щодо ліквідації банку не зупиняє діяльності ліквідатора, призначеного Національним банком України. Процедура ліквідації банку повинна бути завершена не пізніше трьох років з дня відкликання ліцензії.

Стаття 89. Оголошення про ліквідацію

Ліквідатором здійснюється опублікування відомостей про відкриття ліквідаційної процедури у газеті «Урядовий кур'єр» чи «Голос України» за рахунок банку у строки, передбачені законами України, з дня прийняття Національним банком України рішення про відкликання ліцензії або власником банку рішення про ліквідацію банку.

Відомості про відкриття ліквідаційної процедури повинні містити найменування та інші реквізити банку, що ліквідується, дату прийняття Національним банком України рішення про відкликання ліцензії або дату прийняття рішення власника банку про ліквідацію банку і призначення ліквідатора, відомості про ліквідатора.

Протягом одного місяця з дня опублікування оголошення про відкриття ліквідаційної процедури кредитори мають право заявити ліквідатору про свої вимоги до банку.

Не дозволяється опублікування або розголошення іншим чином відомостей про неплатоспроможність банку до дня прийняття рішення про його ліквідацію.

Особи, винні у розголошенні даної інформації, несуть відповідальність згідно з законами України.

Стаття 90. Вимоги до ліквідатора та умови його призначення

Ліквідатором може бути призначено:

1) фізичну особу, яка відповідає вимогам, що висуваються статтею 76 цього Закону до тимчасового адміністратора;

2) юридичну особу, яка здійснює професійну діяльність щодо тимчасової адміністрації та ліквідації банків, щодо надання аудиторських, юридичних або консалтингових послуг і має не менше трьох працівників з сертифікатом Національного банку України на право здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банку.

Забороняється призначати ліквідатором банку фізичну або юридичну особу, яка виконувала функції тимчасового адміністратора у цьому банку.

Фінансова відповідальність, життя та здоров'я ліквідатора мають бути застраховані згідно з законодавством України, нормативно-правовими ак-

тами Національного банку України та договором про ліквідацію банку відповідно до закону.

Стаття 91. Наслідки призначення ліквідатора

3 дня прийняття рішення про відкликання ліцензії та призначення ліквідатора:

1) припиняються повноваження загальних зборів, спостережної ради і правління (ради директорів) банку та тимчасового адміністратора, який негайно передає ліквідатору всі справи;

2) банківська діяльність банку завершується закінченням технологічного циклу конкретних операцій у разі, якщо це сприятиме збереженню або збільшенню ліквідаційної маси;

3) строк виконання всіх грошових зобов'язань банку та зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) вважається таким, що настав;

4) припиняється нарахування відсотків, неустойки (штрафу, пені) та інших економічних санкцій по всіх видах заборгованості банку;

5) відомості про фінансове становище банку перестають бути конфіденційними чи становити банківську таємницю;

6) укладення угод, пов'язаних з відчуженням майна банку чи передачею його майна третім особам, допускається в порядку, передбаченому цим Законом;

7) скасовуються арешт, накладений на майно (в тому числі на власні кошти банку на його рахунках) банку, чи інші обмеження щодо розпорядження його майном. Накладення нових арештів або інших обмежень щодо розпорядження майном банкрута не допускається;

8) вимоги за зобов'язаннями банку, що виникли під час проведення ліквідації, можуть пред'являтися тільки в межах ліквідаційної процедури.

Стаття 92. Повноваження ліквідатора щодо здійснення ліквідаційної процедури

Ліквідатор з дня свого призначення здійснює такі повноваження:

1) приймає до свого відання майно банку, вживає заходів щодо забезпечення його збереження;

2) виконує функції з управління та розпорядження майном банку;

3) здійснює інвентаризацію та оцінку майна банку згідно з законодавством;

4) виконує повноваження органів управління банку;

5) очолює ліквідаційну комісію та формує ліквідаційну масу;

6) пред'являє до третіх осіб вимоги щодо повернення дебіторської заборгованості банку, у тому числі через судові органи;

7) має право отримувати кредит для виплати вихідної допомоги працівникам, що звільняються внаслідок ліквідації банку, який відшкодовується в першу чергу згідно зі статтею 95 цього Закону за рахунок коштів, одержаних від продажу майна банку;

8) з дня відкриття ліквідаційної процедури повідомляє працівників банку про звільнення та здійснює його відповідно до законодавства України про працю;

9) заявляє в установленому законодавством порядку заперечення по заявлених до банку вимогах кредиторів;

10) заявляє відмову від виконання договорів та в установленому законодавством порядку розриває їх;

11) вживає заходів, спрямованих на виявлення та повернення майна банку, що знаходиться у третіх осіб;

12) передає у встановленому порядку на зберігання документи банку, які відповідно до нормативно-правових актів підлягають обов'язковому зберіганню;

13) вживає заходів, які, на його думку, дадуть можливість отримати максимальну виручку від продажу активів у найкоротший строк;

14) реалізує майно банку для задоволення вимог, включених до реєстру вимог кредиторів;

15) повідомляє про своє призначення державний орган з питань банкрутства в десятиденний строк з дня прийняття рішення та надає державному органу з питань банкрутства інформацію для ведення єдиної бази даних щодо підприємств-банкрутів;

16) здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом.

З дня призначення ліквідатора до нього переходять права керівника (органів управління) банку. Протягом трьох днів з дня призначення ліквідатора керівники банку забезпечують передачу бухгалтерської та іншої документації банку, печаток і штампів, матеріальних та інших цінностей банку ліквідатору. У разі ухилення від виконання зазначених обов'язків винні особи несуть відповідальність відповідно до вимог чинного законодавства України.

При виконанні своїх обов'язків ліквідатор за своїм статусом прирівнюється до представника Національного банку України. Будь-яка особа, що навмисно перешкоджає доступу ліквідатора до банку, його активів, книг, записів, документів, несе адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законодавством. Правоохоронні органи зобов'язані надавати допомогу ліквідатору в його роботі на підставі письмового звернення.

Стаття 93. Заходи щодо підготовки задоволення вимог кредиторів

Ліквідатор припиняє приймання вимог кредиторів після закінчення одного місяця з дня опублікування оголошення про початок ліквідаційної процедури.

Ліквідатор протягом трьох місяців з дня опублікування оголошення про початок ліквідаційної процедури здійснює такі заходи щодо задоволення вимог кредиторів:

1) визначає суму заборгованості кожному кредитору та відносить вимоги до певної черги погашення;

2) відхиляє вимоги у разі їх непідтвердження;

3) відповідно до вимог нормативно-правових актів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб надає Фонду протягом двадцяти робочих днів із дня настання недоступності вкладів повний перелік вкладників, які мають право на відшкодування коштів закладами, із визначенням їх розрахункової суми, що підлягає відшкодуванню;

(пункт 3 частини другої статті 93 у редакції Закону України від 20.09.2001 р. № 2740-III)

4) складає перелік акцептованих ним вимог для затвердження Національним банком України;

5) сповіщає кредиторів про акцептування вимог;

6) щотижня протягом трьох тижнів публікує оголошення про день і місце, де можна ознайомитися з переліком вимог, та про дату подання цього переліку Національному банку України.

Кредитори мають право надіслати ліквідатору свої заперечення щодо визнаних ним вимог протягом одного місяця з дня отримання повідомлення.

Ліквідатор має право з дозволу Національного банку України погашати вимоги до банку до моменту завершення складання переліку вимог та його затвердження Національним банком України лише за угодами, що забезпечують здійснення ліквідаційної процедури.

Ліквідатор зобов'язаний у двомісячний строк з дня призначення надіслати повідомлення всім клієнтам, які користуються послугами відповідального зберігання, про необхідність вилучити свої цінності протягом трьох місяців з дня оголошення про початок ліквідаційної процедури.

Матеріальні цінності, що перебували на відповідальному зберіганні банку і не були вилучені власниками в зазначений у повідомленні строк, вважаються фондами, на які не можуть претендувати кредитори банку. Ці цінності переходять у розпорядження Національного банку України для повернення законним власникам.

Стаття 94. Оцінка майна банку

Майно, на яке звертається стягнення у ліквідаційній процедурі, оцінюється ліквідатором у порядку, встановленому законодавством України. Для майна, яке продається на аукціоні, оціночна вартість є початковою.

Для здійснення оцінки майна ліквідатор має право залучати на підставі договору спеціалістів з оплатою їх послуг за рахунок ліквідаційної маси, якщо інше не встановлено Національним банком України.

Стаття 95. Продаж майна

Після проведення інвентаризації та оцінки майна банку ліквідатор розпочинає продаж майна на відкритих торгах, якщо Національним банком України не встановлено інший порядок його продажу.

Порядок продажу майна банку, склад, умови та строки придбання майна погоджуються з Національним банком України та повідомляються через засоби масової інформації.

У разі надходження двох і більше пропозицій щодо придбання майна банку ліквідатор проводить конкурс (аукціон). Порядок проведення конкурсу (аукціону) визначається згідно із законодавством України.

Майно банку, щодо обігу якого встановлено обмеження, продається на закритих торгах. У закритих торгах беруть участь особи, які відповідно до законодавства можуть мати зазначене майно у власності чи на підставі іншого речового права відповідно до цивільного законодавства України.

Порядок уступки вимог банку регулюється цивільним законодавством України.

Ліквідатор має право виставити на відкриті торги цінні папери та вимоги банку, якщо інший спосіб продажу (уступки) вимог банку не встановлено Національним банком України.

Стаття 96. Черговість задоволення вимог до банку

Кошти, одержані в результаті ліквідаційної процедури, спрямовуються на задоволення вимог кредиторів, у такій черговості:

1) у першу чергу задовольняються:

а) вимоги, забезпечені заставою;

б) вимоги Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, що виникли у випадках, визначених законодавством про гарантування вкладів фізичних осіб;

в) виплата вихідної допомоги звільненим працівникам банку, у тому числі відшкодування кредиту, отриманого на ці цілі;

г) витрати, пов'язані з роботою ліквідатора, в тому числі:

на оплату державного мита;

на публікацію оголошення про ліквідацію банку;

на публікацію в органах інформації про порядок продажу майна банку;

витрати ліквідатора, пов'язані з утриманням і збереженням активів банку;

на проведення аудиту;

на оплату праці працівників, залучених для здійснення ліквідації;

д) зобов'язання, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян.

Перелічені витрати відшкодовуються після реалізації ліквідатором частини ліквідаційної маси, якщо інше не передбачено цим Законом;

2) у другу чергу задовольняються вимоги вкладників — фізичних осіб в частині перевищення суми, передбаченої системою гарантування вкладів фізичних осіб, вимоги, що виникли із зобов'язань банку перед працівниками;

3) у третю чергу задовольняються інші вимоги.

Вимоги кожної наступної черги задовольняються в міру надходження на рахунок коштів від продажу майна банку після повного задоволення вимог попередньої черги.

У разі недостатності коштів, одержаних від продажу майна банкрута, для повного задоволення всіх вимог однієї черги вимоги задовольняються пропорційно сумі вимог, що належить кожному кредиторі однієї черги.

У разі відмови кредитора від задоволення визнаної в установленому порядку вимоги ліквідатор не враховує суму грошових вимог цього кредитора.

Вимоги, заявлені після закінчення строку, встановленого для їх подання, не розглядаються і вважаються погашеними.

Вимоги, не задоволені за недостатністю майна, вважаються погашеними.

У разі, якщо на момент закінчення строку ліквідації залишилися не проданими активи банку і негайний продаж матиме наслідком істотну втрату їх вартості, ліквідатор передає такі активи в управління визначеній Національним банком України юридичній особі, яка зобов'язана вжити заходів щодо продовження погашення заборгованості кредиторів банку за рахунок отриманих активів.

Майно, що залишилося після задоволення вимог кредиторів, передається власникам, а майно державних банків — відповідному органу прива-

тизації для наступного продажу. Кошти, одержані від продажу цього майна, спрямовуються до Державного бюджету України.

Майно кооперативних банків, що залишилося після задоволення потреб кредиторів, підлягає використанню відповідно до законодавства України про кооперацію.

Стаття 97. Оплата праці осіб, залучених до ліквідації

Оплата праці ліквідатора та осіб, залучених для допомоги ліквідатору, здійснюється згідно з порядком, визначеним цим Законом для тимчасового адміністратора та залучених ним спеціалістів, і має бути не нижчою за рівень оплати праці працівників банку за надання аналогічних послуг з урахуванням обсягу і складності роботи.

Стаття 98. Завершення ліквідації

Ліквідація банку вважається завершеною, а банк ліквідованим з моменту внесення запису про це до Державного реєстру банків після ухвалення звіту ліквідатора.

РОЗДІЛ VI. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Стаття 99. Оскарження рішень Національного банку України

Банк або інші особи, на які поширюються повноваження Національного банку України, мають право оскаржити в суді у встановленому законодавством порядку рішення, дії або бездіяльність Національного банку України чи його посадових осіб, а так само рішення, дії чи бездіяльність тимчасового адміністратора та ліквідатора.

Рішення про призначення тимчасового адміністратора або ліквідатора можуть бути оскаржені в суді за відсутності підстав, визначених цим Законом.

Оскарження не зупиняє виконання оскаржуваного рішення або дії.

При розгляді в суді справи, порушеної внаслідок або у зв'язку із застосуванням цього Закону проти Національного банку України або його службовця, тимчасового адміністратора або ліквідатора тимчасовий адміністратор, ліквідатор або спеціаліст, призначений представляти або допомагати тимчасовому адміністратору або ліквідатору, несуть відповідальність за шкоду, завдану внаслідок рішень, дій або бездіяльності, виконаних згідно з обов'язками та повноваженнями або в ході їх виконання в рамках тимчасової адміністрації або ліквідації банку, якщо такі дії або бездіяльність були умисними.

Шкода, заподіяна внаслідок професійної помилки тимчасового адміністратора або ліквідатора, відшкодовується згідно з законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та договорами про страхування фінансового ризику.

Оскарження або інший судовий розгляд, пов'язаний із оскарженням, не зупиняють тимчасову адміністрацію, ліквідацію банку та інші оскаржувані заходи та рішення.

РОЗДІЛ VII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Національний банк України має право встановлювати перехідні строки виконання передбачених цим Законом норм, які не повинні перевищувати загальних строків, передбачених цим Законом, якщо це дозволить банкам досягнути відповідності з вимогами цього Закону.

Банки, створені до набрання чинності цим Законом, зобов'язані протягом двох років привести свою діяльність у відповідність з вимогами цього Закону.

Протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом Національний банк України зобов'язаний переоформити ліцензії банкам відповідно до класифікації операцій, передбачених цим Законом.

До процедури створення банку, надання ліцензії на здійснення банківських операцій, що почалися і не завершилися до дня набрання чинності цим Законом, застосовуються положення цього Закону.

Процедура ліквідації банку, розпочата до дня набрання чинності цим Законом, завершується згідно з порядком, встановленим цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України, прийнятими відповідно до цього Закону.

2. До приведення законодавства у відповідність з цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України та Національному банку України у шестимісячний строк з дня опублікування цього Закону:

підготувати і подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття актів, необхідних для реалізації цього Закону;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність з цим Законом.

4. Визнати такими, що втратили чинність:

Закон України «Про банки і банківську діяльність» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 25, ст. 281; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 20, ст. 276, № 47, ст. 644, № 48, ст. 656; 1993 р., № 10, ст. 76, № 11, ст. 83, № 19, ст. 209, № 24, ст. 272, № 26, ст. 277, № 29, ст. 307, ст. 308; 1994 р., № 12, ст. 60, № 27, ст. 222; 1995 р., № 14, ст. 90, ст. 93, № 21, ст. 154; 1996 р., № 3, ст. 11, № 7, ст. 28; 1997 р., № 3, ст. 7, № 4, ст. 24, № 8, ст. 63; 1998 р., № 10, ст. 36, № 14, ст. 61, № 26, ст. 149; 1999 р., № 37, ст. 334; 2000 р., № 35, ст. 282);

пункт 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям законів України «Про державну виконавчу службу» та «Про виконавче провадження» від 19 жовтня 2000 року № 2056-III;

статтю 62 Закону України «Про Національний банк України» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 29, ст. 238; 2000 р., № 42, ст. 351);

Постанову Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про банки і банківську діяльність» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 25, ст. 282; Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 52, ст. 467).

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ

7 грудня 2000 року

№ 2121-III

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

Затверджено
постановою Правління НБУ
№ 191 від 17.06.97 р.

ПЛАН РАХУНКІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

В базі є також план рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків з описом рахунків.

Додатково див. постанову Правління Національного банку України від 17 червня 1997 року № 191

- 1 Казначейські та міжбанківські операції
- 10 Готівкові кошти
- 11 Банківські метали
- 12 Кошти у Національному банку України
- 13 Кошти Національного банку України
- 14 Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються Національним банком України
- 15 Кошти в інших банках
- 16 Кошти інших банків
- 2 Операції з клієнтами
- 20 Кредити, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 21 Кредити, які надані органам загально-державного управління
- 22 Кредити, які надані фізичним особам
- 24 Резерви під заборгованість за наданими клієнтам кредитами
- 25 Кошти бюджету та державних позабюджетних фондів України
- 26 Кошти до запитання і строкові кошти клієнтів банку
- 29 Дебіторська, кредиторська заборгованість і транзитні рахунки за операціями клієнтів
- 3 Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання
- 31 Цінні папери в портфелі банку на продаж
- 32 Цінні папери в портфелі банку на інвестиції
- 33 Цінні папери власного боргу, крім субординованого боргу
- 34 Товарно-матеріальні цінності
- 35 Інші активи банку
- 36 Інші пасиви банку
- 37 Клірингові рахунки, суми до з'ясування та транзитні рахунки
- 38 Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів

- 39 Розрахунки між філіями та іншими установами свого банку
- 4 Довгострокові вкладення, основні засоби та нематеріальні активи
- 41 Вкладення в асоційовані компанії
- 42 Вкладення в дочірні установи
- 43 Нематеріальні активи
- 44 Операційні основні засоби
- 45 Неопераційні основні засоби
- 5 Капітал банку
- 50 Статутний капітал та інші фонди банку
- 51 Результати індексзації основних засобів
- 59 Результат поточного року
- 6 Доходи
- 60 Відсоткові доходи
- 61 Комісійні доходи
- 62 Прибуток від торговельних операцій
- 63 Інші банківські операційні доходи
- 64 Інші небанківські операційні доходи
- 67 Зменшення резервів
- 68 Непередбачені доходи
- 7 Витрати
- 70 Відсоткові витрати
- 71 Комісійні витрати
- 72 Збитки від торговельних операцій
- 73 Інші банківські операційні витрати
- 74 Інші небанківські операційні витрати
- 77 Відрахування в резерви
- 78 Непередбачені витрати
- 79 Податок на прибуток
- 8 Управлінський облік
- 9 Позабалансові рахунки
- 90 Зобов'язання і вимоги за всіма видами гарантії
- 91 Зобов'язання і вимоги за кредитами і депозитами
- 92 Зобов'язання і вимоги за операціями з цінними паперами
- 93 Зобов'язання і вимоги за твердими угодами за операціями з валютою та банківськими металами
- 94 Зобов'язання і вимоги за умовними угодами за операціями з валютою та банківськими металами та за твердими і умовними угодами за іншими фінансовими інструментами
- 95 Інші зобов'язання і вимоги
- 96 Списана кредиторська заборгованість та кошти до повернення
- 97 Цінні папери та матеріальні цінності клієнтів
- 98 Облік інших засобів, цінностей та документів
- 99 Контррахунки
- 10 Визначення окремих термінів
- Казначейські та міжбанківські операції
- 10 Готівкові кошти
- 100 Банкноти та монета

1000
1001 А1 Банкноти та монета в касі банку
1002 А Банкноти та монета в касі безбалансових установ банку
1003 А Банкноти та монета в обмінних пунктах
1004 А Банкноти та монета в банкоматах
1005 А Банкноти та монета, інкасована до перерахування
1006
1007 А Банкноти та монета в дорозі
1008
1009
101 Дорожні чеки
1010
1011 А Дорожні чеки в касі банку
1012 А Дорожні чеки в касі безбалансових установ банку
1013 А Дорожні чеки в обмінних пунктах
1014
1015
1016
1017 А Дорожні чеки в дорозі
1018
1019
11 Банківські метали
110 Банківські метали
1100
1101 А Банківські метали в банку
1102
1103
1104
1105
1106
1107 А Банківські метали у дорозі
1108
1109
12 Кошти у Національному банку України
120 Кошти до запитання в Національному банку України
1200 А Кореспондентський рахунок в Національному банку України
1201
1202 А Депозити до запитання в Національному банку України
1203
1204
1205
1206
1207 А Накопичувальний рахунок в Національному банку України
1208 А Нараховані відсотки за коштами до запитання в Національному банку України
1209
121 Строкові депозити в Національному банку України

- 1210 Місце для овернайту
- 1211 А Кошти, надані Національному банку України за операціями Репо
- 1212 А Короткострокові депозити в Національному банку України
- 1213
- 1214
- 1215 Місце для довгострокових
- 1216
- 1217
- 1218 А Нараховані відсотки за строковими депозитами в Національному банку України
- 1219
- 13 Кошти Національного банку України
- 130 Кореспондентський рахунок Національного банку України в комерційному банку
- 1300 П Кореспондентський рахунок Національного банку України в комерційному банку
- 1301
- 1302
- 1303
- 1304
- 1305
- 1306
- 1307
- 1308 П Нараховані відсотки за кореспондентським рахунком Національного банку України в комерційному банку
- 1309
- 131 Короткострокові кредити, які отримані від Національного банку України
- 1310 Місце для овернайту
- 1311 П Кошти, які отримані від Національного банку України за операціями Репо
- 1312 П Короткострокові кредити, які отримані через аукціон від Національного банку України
- 1313 П Ломбардні кредити, які отримані від Національного банку України
- 1314
- 1315
- 1316 П Короткострокові стабілізаційні кредити, які отримані від Національного банку України
- 1317 П Інші короткострокові кредити, які отримані від Національного банку України
- 1318 П Нараховані відсотки за короткостроковими кредитами, які отримані від Національного банку України
- 1319
- 132 Довгострокові кредити, які отримані від Національного банку України

- 1320
- 1321
- 1322 П Довгострокові кредити, які отримані через аукціон від Національного банку України
- 1323
- 1324
- 1325 П Довгострокові кредити, які отримані за рахунок коштів іноземних держав і міжнародних організацій
- 1326 П Довгострокові стабілізаційні кредити, які отримані від Національного банку України
- 1327 П Інші довгострокові кредити, які отримані від Національного банку України
- 1328 П Нараховані відсотки за довгостроковими кредитами, які отримані від Національного банку України
- 1329
- 14 Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються Національним банком України
- 140 Боргові зобов'язання Уряду України, що рефінансуються Національним банком України
- 1400 А Облігації внутрішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України
- 1401
- 1402
- 1403
- 1404
- 1405
- 1406 П (контр-активний рахунок) Неамортизований дисконт за борговими зобов'язаннями Уряду України, що рефінансуються Національним банком України
- 1407 А Неамортизована премія за борговими зобов'язаннями Уряду України, що рефінансуються Національним банком України
- 1408 А Нараховані доходи за борговими зобов'язаннями Уряду України, що рефінансуються Національним банком України
- 1409
- 15 Кошти в інших банках
- 150 Кошти до запитання в інших банках
- 1500 А Кореспондентські рахунки, які відкриті в інших банках
- 1501 А Овердрафт за кореспондентськими рахунками інших банків
- 1502 А Депозити до запитання, які розміщені в інших банках
- 1503
- 1504
- 1505
- 1506
- 1507
- 1508 А Нараховані відсотки за коштами до запитання в інших банках
- 1509 А Прострочені нараховані відсотки за коштами до запитання в інших банках

- 151 Строкові депозити, які розміщені в інших банках
- 1510 А Депозити овернайт, які розміщені в інших банках
- 1511
- 1512 А Короткострокові депозити, які розміщені в інших банках
- 1513
- 1514
- 1515 А Довгострокові депозити, які розміщені в інших банках
- 1516
- 1517 А Прострочена заборгованість за строковими депозитами, які розміщені в інших банках
- 1518 А Нараховані відсотки за строковими депозитами, які розміщені в інших банках
- 1519 А Прострочені нараховані відсотки за строковими депозитами, які розміщені в інших банках
- 152 Кредити, які надані іншим банкам
- 1520 А Кредити овернайт, які надані іншим банкам
- 1521 А Кошти, які надані іншим банкам за операціями Репо
- 1522 А Інші короткострокові кредити, які надані іншим банкам
- 1523
- 1524 А Довгострокові кредити, які надані іншим банкам
- 1525 А Фінансовий лізинг, який наданий іншим банкам
- 1526 А Пролонгована заборгованість за кредитами, наданими іншим банкам
- 1527 А Прострочена заборгованість за кредитами, які надані іншим банкам
- 1528 А Нараховані відсотки за кредитами, які надані іншим банкам
- 1529 А Прострочені нараховані відсотки за кредитами, які надані іншим банкам
- 153
- 154
- 155
- 156
- 157
- 158 Сумнівна заборгованість інших банків
- 1580 А Сумнівна заборгованість за коштами до запитання в інших банках
- 1581 А Сумнівна заборгованість за строковими депозитами, які розміщені в інших банках
- 1582 А Сумнівна заборгованість за кредитами, які надані іншим банкам
- 1583
- 1584
- 1585
- 1586
- 1587
- 1588
- 1589 А Сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями, виданими банкам

159 Резерв під заборгованість інших банків
1590 П (контр-активний рахунок) Резерв під заборгованість інших банків
16 Кошти інших банків
160 Кошти до запитання інших банків
1600 П Кореспондентські рахунки інших банків
1601 П Овердрафт за кореспондентськими рахунками, які відкриті в інших банках
1602 П Депозити до запитання інших банків
1603
1604
1605
1606
1607
1608 П Нараховані відсотки за коштами до запитання інших банків
1609
161 Строкові депозити інших банків
1610 П Депозити овернайт інших банків
1611
1612 П Короткострокові депозити інших банків
1613
1614
1615 П Довгострокові депозити інших банків
1616
1617
1618 П Нараховані відсотки за строковими депозитами інших банків
1619
162 Кредити, які отримані від інших банків
1620 П Кредити овернайт, які отримані від інших банків
1621 П Кошти, які отримані від інших банків за операціями Repo
1622 П Інші короткострокові кредити, які отримані від інших банків
1623
1624 П Довгострокові кредити, які отримані від інших банків
1625 П Фінансовий лізинг, який отриманий від інших банків
1626
1627
1628 П Нараховані відсотки за кредитами, які отримані від інших банків
1629
17
2 Операції з клієнтами
20 Кредити, які надані суб'єктам господарської діяльності
200 Рахунки за овердрафтом суб'єктів господарської діяльності
2000 А Рахунки за овердрафтом суб'єктів господарської діяльності
2001
2002
2003
2004
2005

2006
2007
2008 А Нараховані відсотки за овердрафтом
2009 А Прострочені нараховані відсотки за овердрафтом
201 Кошти, які надані суб'єктам господарської діяльності за операціями Репо
2010 А Кошти, які надані суб'єктам господарської діяльності за операціями Репо
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018 А Нараховані відсотки за коштами, які надані суб'єктам господарської діяльності за операціями Репо
2019
202 Рахунки за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності
2020 А Рахунки за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027 А Опротестовані векселі суб'єктів господарської діяльності
2028 А Нараховані доходи за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності
2029 А Прострочені нараховані доходи за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності
203 Рахунки за факторинговими операціями суб'єктів господарської діяльності
2030 А Рахунки за факторинговими операціями суб'єктів господарської діяльності
2031
2032
2033
2034
2035
2036
2037 А Прострочена заборгованість за факторинговими операціями суб'єктів господарської діяльності
2038 А Нараховані доходи за факторинговими операціями суб'єктів господарської діяльності

- 2039 А Прострочені нараховані доходи за факторинговими операціями суб'єктів господарської діяльності
- 204 Кредити за внутрішніми торговельними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2040 А Короткострокові кредити за внутрішніми торговельними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2041
- 2042
- 2043
- 2044
- 2045 А Довгострокові кредити за внутрішніми торговельними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2046 А Пролонгована заборгованість за кредитами за внутрішніми торговельними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2047 А Прострочена заборгованість за кредитами за внутрішніми торговельними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2048 А Нараховані відсотки за кредитами за внутрішніми торговельними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2049 А Прострочені нараховані відсотки за кредитами за внутрішніми торговельними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 205 Кредити за експортно-імпортними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2050 А Короткострокові кредити за експортно-імпортними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2051
- 2052
- 2053
- 2054
- 2055 А Довгострокові кредити за експортно-імпортними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2056 А Пролонгована заборгованість за кредитами за експортно-імпортними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2057 А Прострочена заборгованість за кредитами за експортно-імпортними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2058 А Нараховані відсотки за кредитами за експортно-імпортними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2059 А Прострочені нараховані відсотки за кредитами за експортно-імпортними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 206 Інші кредити в поточну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2060
- 2061 А Кредити під платіжні картки, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2062 А Інші короткострокові кредити в поточну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2063
- 2064

- 2065 А Інші довгострокові кредити в поточну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2066 А Пролонгована заборгованість за іншими кредитами в поточну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2067 А Прострочена заборгованість за іншими кредитами в поточну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2068 А Нараховані відсотки за іншими кредитами в поточну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2069 А Прострочені нараховані відсотки за іншими кредитами в поточну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 207 Кредити в інвестиційну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2070 А Короткострокові кредити на будівництво та освоєння землі, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2071 А Короткострокові кредити на купівлю будівель, споруд, обладнання та землі, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2072
- 2073 А Довгострокові кредити на будівництво та освоєння землі, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2074 А Довгострокові кредити на купівлю будівель, споруд, обладнання та землі, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2075 А Фінансовий лізинг, що наданий суб'єктам господарської діяльності
- 2076 А Пролонгована заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2077 А Прострочена заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2078 А Нараховані відсотки за кредитами в інвестиційну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2079 А Прострочені нараховані відсотки за кредитами в інвестиційну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 208
- 209 Сумнівна заборгованість за кредитами, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2090 А Сумнівна заборгованість за рахунками за овердрафтом суб'єктів господарської діяльності
- 2091 А Сумнівна заборгованість за коштами, які надані суб'єктам господарської діяльності за операціями Репо
- 2092 А Сумнівна заборгованість за врахованими векселями суб'єктів господарської діяльності
- 2093 А Сумнівна заборгованість за рахунками за факторинговими операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2094 А Сумнівна заборгованість за кредитами за внутрішніми торговельними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2095 А Сумнівна заборгованість за кредитами за експортно-імпортними операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2096 А Сумнівна заборгованість за іншими кредитами в поточну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності

- 2097 А Сумнівна заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, які надані суб'єктам господарської діяльності
- 2098
- 2099 А Сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями за кредитами в поточну діяльність, які були видані суб'єктам господарської діяльності
- 210 Кредити, які надані органам загально-державного управління
- 210 Кредити, які надані Центральному Уряду
- 2100 А Короткострокові кредити, які надані Центральному Уряду
- 2101
- 2102
- 2103
- 2104
- 2105 А Довгострокові кредити, які надані Центральному Уряду
- 2106 А Пролонгована заборгованість за кредитами, які надані Центральному Уряду
- 2107 А Прострочена заборгованість за кредитами, які надані Центральному Уряду
- 2108 А Нараховані відсотки за кредитами, які надані Центральному Уряду
- 2109 А Прострочені нараховані відсотки за кредитами, які надані Центральному Уряду
- 211 Кредити, які надані місцевим органам виконавчої влади
- 2110 А Короткострокові кредити, які надані місцевим органам виконавчої влади
- 2111
- 2112
- 2113
- 2114
- 2115 А Довгострокові кредити, які надані місцевим органам виконавчої влади
- 2116 А Пролонгована заборгованість за кредитами, які надані місцевим органам виконавчої влади
- 2117 А Прострочена заборгованість за кредитами, які надані місцевим органам виконавчої влади
- 2118 А Нараховані відсотки за кредитами, які надані місцевим органам виконавчої влади
- 2119 А Прострочені нараховані відсотки за кредитами, які надані місцевим органам виконавчої влади
- 22 Кредити, які надані фізичним особам
- 220 Кредити на поточні потреби, які надані фізичним особам
- 2200 А Рахунки за овердрафтом фізичних осіб
- 2201 А Кредити під платіжні картки, які надані фізичним особам
- 2202 А Інші короткострокові кредити, які надані фізичним особам на поточні потреби
- 2203
- 2204

- 2205 А Довгострокові кредити, які надані фізичним особам на поточні потреби
- 2206 А Пролонгована заборгованість за кредитами на поточні потреби, які надані фізичним особам
- 2207 А Прострочена заборгованість за кредитами на поточні потреби, які надані фізичним особам
- 2208 А Нараховані відсотки за кредитами на поточні потреби, які надані фізичним особам
- 2209 А Прострочені нараховані відсотки за кредитами на поточні потреби, які надані фізичним особам
- 221 Кредити в інвестиційну діяльність, які надані фізичним особам
- 2210 А Короткострокові кредити, які надані фізичним особам на будівництво та освоєння землі
- 2211 А Короткострокові кредити, які надані фізичним особам на купівлю будівель, споруд, обладнання та землі
- 2212
- 2213 А Довгострокові кредити, які надані фізичним особам на будівництво та освоєння землі
- 2214 А Довгострокові кредити, які надані фізичним особам на купівлю будівель, споруд, обладнання та землі
- 2215
- 2216 А Пролонгована заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, наданими фізичним особам
- 2217 А Прострочена заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, наданими фізичним особам
- 2218 А Нараховані відсотки за кредитами в інвестиційну діяльність, наданими фізичним особам
- 2219 А Прострочені нараховані відсотки за кредитами в інвестиційну діяльність, наданими фізичним особам
- 222
- 223
- 224
- 225
- 226
- 227
- 228
- 229 Сумнівна заборгованість за кредитами, які надані фізичним особам
- 2290 А Сумнівна заборгованість за кредитами на поточні потреби, які надані фізичним особам
- 2291 А Сумнівна заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, які надані фізичним особам
- 2292
- 2293
- 2294
- 2295
- 2296
- 2297

- 2298
- 2299 А Сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями за кредитами в поточну діяльність, які були видані фізичним особам
- 23
- 24 Резерви під заборгованість за наданими клієнтам кредитами
- 240 Резерви під заборгованість за наданими клієнтам кредитами
- 2400 П (контр-активний) Резерви під заборгованість за наданими клієнтам кредитами
- 25 Кошти бюджету та державних позабюджетних фондів України
- 250 Кошти Державного бюджету України до розподілу
- 2500 П Кошти бюджетів України до розподілу
- 251 Кошти Державного бюджету України
- 2510 П Кошти Державного бюджету України
- 2511 П Кошти Державного бюджету України цільового характеру
- 2512 П Кошти Державного казначейства України
- 2513 П Строкові депозити Державного бюджету України
- 2514 А Технічний рахунок для розподілу доходів бюджету України
- 2515 А Технічний рахунок для перерахування коштів Державного бюджету України
- 2516
- 2517
- 2518 П Нараховані відсотки за коштами Державного бюджету України
- 2519
- 252 Бюджетні кошти клієнтів, які утримуються з Державного бюджету України
- 2520 П Поточні бюджетні рахунки клієнтів, які утримуються з Державного бюджету України
- 2521
- 2522
- 2523 П Бюджетні рахунки цільового характеру клієнтів, які утримуються з Державного бюджету України
- 2524
- 2525 П Строкові депозити клієнтів, які утримуються з Державного бюджету України
- 2526 П Кошти в розрахунках клієнтів, які утримуються з Державного бюджету України
- 2527
- 2528 П Нараховані відсотки за коштами клієнтів банку, які утримуються з Державного бюджету України
- 2529
- 253 Інші кошти клієнтів, які утримуються з Державного бюджету
- 2530 П Інші кошти клієнтів, які утримуються з Державного бюджету
- 254 Кошти місцевих бюджетів
- 2540 П Кошти бюджету Автономної Республіки Крим
- 2541 П Кошти обласних бюджетів
- 2542 П Кошти районних, міських, селищних та сільських бюджетів
- 2543 П Кошти бюджету Автономної Республіки Крим цільового характеру

- 2544 П Кошти обласних бюджетів цільового характеру
- 2545 П Кошти районних, міських, селищних та сільських бюджетів цільового характеру
- 2546 П Строкові депозити місцевих бюджетів
- 2547
- 2548 П Нараховані відсотки за коштами місцевих бюджетів
- 255 Інші кошти клієнтів, які утримуються з місцевих бюджетів
- 2550 П Кошти в розрахунках клієнтів, які утримуються з бюджету Автономної Республіки Крим
- 2551 П Інші кошти клієнтів, які утримуються з бюджету Автономної Республіки Крим
- 2552 П Кошти в розрахунках клієнтів, які утримуються з обласних бюджетів
- 2553 П Інші кошти клієнтів, які утримуються з обласних бюджетів
- 2554 П Кошти в розрахунках клієнтів, які утримуються з районних, міських, селищних та сільських бюджетів
- 2555 П Інші кошти клієнтів, які утримуються з районних, міських, селищних та сільських бюджетів
- 2556
- 2557
- 2558 П Нараховані відсотки за іншими коштами клієнтів банку, які утримуються з бюджетів України
- 2559
- 256 Кошти позабюджетних фондів
- 2560 П Державні позабюджетні фонди
- 2561 П Галузеві позабюджетні фонди
- 2562 П Регіональні позабюджетні фонди
- 2563
- 2564
- 2565 Позабюджетні рахунки Фонду приватизації Автономної Республіки Крим
- 2566 Позабюджетні рахунки Фонду приватизації адміністративно-територіальних одиниць
- 2567
- 2568 П Нараховані відсотки за коштами позабюджетних фондів
- 2569
- 26 Кошти до запитання і строкові кошти клієнтів банку
- 260 Кошти до запитання суб'єктів господарської діяльності
- 2600 П Поточні рахунки суб'єктів господарської діяльності
- 2601 П Депозити до запитання суб'єктів господарської діяльності
- 2602 П Кошти в розрахунках суб'єктів господарської діяльності
- 2603
- 2604 П Цільові кошти до запитання суб'єктів господарської діяльності
- 2605 П Кошти суб'єктів господарської діяльності для операцій з платіжними картками міжнародних платіжних систем
- 2606 П Кошти для розрахунків платіжними картками «Електронний чек» суб'єктів господарської діяльності

- 2607 П Кошти для розрахунків платіжними картками «Електронний гаманець» суб'єктів господарської діяльності
- 2608 П Нараховані відсотки за коштами до запитання суб'єктів господарської діяльності
- 261 Строкові кошти суб'єктів господарської діяльності
- 2610 П Короткострокові депозити суб'єктів господарської діяльності
- 2611 П Кошти, отримані від суб'єктів господарської діяльності за операціями Репо
- 2612
- 2613
- 2614 П Рахунки за довірчими операціями суб'єктів господарської діяльності
- 2615 П Довгострокові депозити суб'єктів господарської діяльності
- 2616
- 2617
- 2618 П Нараховані відсотки за строковими коштами суб'єктів господарської діяльності
- 262 Кошти до запитання фізичних осіб
- 2620 П Поточні рахунки фізичних осіб
- 2621 П Депозити до запитання фізичних осіб
- 2622 П Кошти в розрахунках фізичних осіб
- 2623
- 2624
- 2625 П Депозити фізичних осіб за операціями з платіжними картками міжнародних платіжних систем
- 2626 П Кошти для розрахунків платіжними картками «Електронний чек» фізичних осіб
- 2627 П Кошти для розрахунків платіжними картками «Електронний гаманець» фізичних осіб
- 2628 П Нараховані відсотки за коштами до запитання фізичних осіб
- 263 Строкові кошти фізичних осіб
- 2630 П Короткострокові депозити фізичних осіб
- 2631
- 2632
- 2633
- 2634 П Рахунки за довірчими операціями фізичних осіб
- 2635 П Довгострокові депозити фізичних осіб
- 2636
- 2637
- 2638 П Нараховані відсотки за строковими коштами фізичних осіб
- 27
- 28
- 29 Дебіторська, кредиторська заборгованість і транзитні рахунки за операціями клієнтів
- 290 Дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку
- 2900 А Дебіторська заборгованість за операціями з купівлі, продажу іноземної валюти клієнтів

- 2901 А Дебіторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для клієнтів
- 2902
- 2903
- 2904
- 2905 А Дебіторська заборгованість за операціями з грошово-речовими лотереями
- 2906 А Дебіторська заборгованість за індексацією грошових заощаджень
- 2907 А Дебіторська заборгованість за операціями з цінними паперами колишнього СРСР
- 2908 А Дебіторська заборгованість за іншими операціями колишнього СРСР
- 2909 А Інша дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку
- 291 Кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами банку
- 2910 П Кредиторська заборгованість за операціями з купівлі, продажу іноземної валюти клієнтів
- 2911 П Кредиторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для клієнтів
- 2912
- 2913
- 2914 П Кредиторська заборгованість за компенсаційними сертифікатами
- 2915 П Кредиторська заборгованість за операціями з грошово-речовими лотереями
- 2916 П Кредиторська заборгованість за індексацією грошових заощаджень
- 2917 П Кредиторська заборгованість за операціями з цінними паперами колишнього СРСР
- 2918 П Кредиторська заборгованість за іншими операціями колишнього СРСР
- 2919 П Інша кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами банку
- 292 Транзитні рахунки за операціями з клієнтами банку
- 2920 П Транзитний рахунок за операціями, здійсненими платіжними картками через банкомат
- 2921 П Транзитний рахунок за прийняті платежі від населення
- 2922
- 2923
- 2924 П Транзитний чековий рахунок
- 2925
- 2926 П Транзитний рахунок за операціями з платіжною картою «Електронний гаманець»
- 2927 П Транзитний рахунок за операціями з платіжною картою «Електронний чек»
- 2928
- 2929 П Транзитний рахунок за іншими операціями з клієнтами

- 293
- 294
- 295
- 296
- 297
- 298 Сумнівна дебіторська заборгованість банку за операціями з клієнтами банку
- 2980 А Сумнівна дебіторська заборгованість банку за операціями з клієнтами банку
- 299 Резерви на можливі втрати за сумнівною дебіторською заборгованістю за операціями з клієнтами банку
- 2990 П (контр-активний рахунок) Резерви на можливі втрати за сумнівною дебіторською заборгованістю за операціями з клієнтами банку
- 2991
- 2992
- 3
- Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання
- 30 Місце для ринкових цінних паперів
- 31 Цінні папери в портфелі банку на продаж
- 310 Акції та інші вкладення з нефіксованим прибутком в портфелі банку на продаж
- 3100
- 3101
- 3102 А Акції та інші вкладення з нефіксованим прибутком в портфелі банку на продаж, які випущені банками
- 3103 А Акції та інші вкладення з нефіксованим прибутком в портфелі банку на продаж, які випущені фінансовими (небанківськими) установами
- 3104
- 3105 А Інші акції та вкладення з нефіксованим прибутком в портфелі банку на продаж
- 3106
- 3107
- 3108 А Нараховані доходи за акціями та іншими вкладеннями з нефіксованим прибутком в портфелі банку на продаж
- 3109
- 311 Боргові цінні папери в портфелі банку на продаж
- 3110 А Боргові цінні папери Центрального Уряду в портфелі банку на продаж
- 3111 А Боргові цінні папери місцевих органів виконавчої влади в портфелі банку на продаж
- 3112 А Боргові цінні папери, випущені банками в портфелі банку на продаж
- 3113 А Боргові цінні папери, випущені фінансовими (небанківськими) установами в портфелі банку на продаж
- 3114
- 3115 А Боргові цінні папери, випущені нефінансовими підприємствами в портфелі банку на продаж

3116 П (контр-активний рахунок) Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами у портфелі банку на продаж

3117 А Неамортизована премія за борговими цінними паперами у портфелі банку на продаж

3118 А Нараховані доходи за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж

3119 А Прострочені нараховані доходи за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж

312 Власні цінні папери банку в портфелі на продаж

3120 А Власні акції банку в портфелі на продаж, викуплені в акціонерів

3121 А Викуплені власні боргові цінні папери банку в портфелі на продаж

313

314

315

316

317

318

319 Резерв під знецінення цінних паперів в портфелі банку на продаж

3190 П (контр-активний рахунок) Резерв під знецінення цінних паперів в портфелі банку на продаж

32 Цінні папери в портфелі банку на інвестиції

320 Акції та інші вкладення з нефіксованим прибутком в портфелі банку на інвестиції

3200

3201

3202 А Акції та інші вкладення з нефіксованим прибутком, випущені банками в портфелі банку на інвестиції

3203 А Акції та інші вкладення з нефіксованим прибутком, випущені фінансовими (небанківськими) установами в портфелі банку на інвестиції

3204

3205 А Інші акції та вкладення з нефіксованим прибутком в портфелі банку на інвестиції

3206

3207

3208 А Нараховані доходи за акціями та іншими вкладеннями з нефіксованим прибутком в портфелі банку на інвестиції

3209

321 Боргові цінні папери в портфелі банку на інвестиції

3210 А Боргові цінні папери Центрального Уряду в портфелі банку на інвестиції

3211 А Боргові цінні папери місцевих органів виконавчої влади в портфелі банку на інвестиції

3212 А Боргові цінні папери, випущені банками в портфелі банку на інвестиції

3213 А Боргові цінні папери, випущені фінансовими (небанківськими) установами в портфелі банку на інвестиції

- 3214
- 3215 А Боргові цінні папери, випущені нефінансовими підприємствами в портфелі банку на інвестиції
- 3216 П (контр-активний рахунок) Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами у портфелі банку на інвестиції
- 3217 А Неамортизована премія за борговими цінними паперами у портфелі банку на інвестиції
- 3218 А Нараховані доходи за борговими цінними паперами в портфелі банку на інвестиції
- 3219 А Прострочені нараховані доходи за борговими цінними паперами в портфелі банку на інвестиції
- 322
- 323
- 324
- 325
- 326
- 327
- 328
- 329 Резерв під знецінення цінних паперів в портфелі банку на інвестиції
- 3290 П (контр-активний рахунок) Резерв під знецінення цінних паперів в портфелі банку на інвестиції
- 33 Цінні папери власного боргу, крім субординованого боргу
- 330 Цінні папери власного боргу, емітовані банком
- 3300 П Прості векселі, емітовані банком
- 3301 П Депозитні сертифікати, емітовані банком
- 3302
- 3303
- 3304
- 3305 П Інші цінні папери власного боргу, емітовані банком
- 3306 А (контр-пасивний рахунок) Неамортизований дисконт за цінними паперами власного боргу, емітованими банком
- 3307 П Неамортизована премія за борговими цінними паперами власного боргу, емітованими банком
- 3308 П Нараховані витрати за цінними паперами власного боргу, емітованими банком
- 3309
- 34 Товарно-матеріальні цінності
- 340 Господарські матеріали
- 3400 А Господарські матеріали на складі
- 3401
- 3402 А Господарські матеріали у підзвітних осіб та в переробці
- 3403
- 3404
- 3405
- 3406
- 3407
- 3408 АП Результати переоцінки вартості господарських матеріалів

- 3409
- 341 Малоцінні та швидкозношувані предмети
- 3410 А Малоцінні та швидкозношувані предмети на складі
- 3411 А Малоцінні та швидкозношувані предмети в експлуатації
- 3412
- 3413
- 3414
- 3415
- 3416
- 3417
- 3418 АП Результати переоцінки вартості малоцінних та швидкозношуваних предметів
- 3419 П (контр-активний рахунок) Зношення малоцінних та швидкозношуваних предметів
  - 35 Інші активи банку
  - 350 Витрати майбутніх періодів
  - 3500 А Витрати майбутніх періодів
  - 351 Дебіторська заборгованість за господарською діяльністю банку
  - 3510 А Дебіторська заборгованість з придбання господарських матеріалів і малоцінних та швидкозношуваних предметів
  - 3511 А Дебіторська заборгованість з придбання нематеріальних активів та основних засобів
  - 3512
  - 3513
  - 3514
  - 3515
  - 3516
  - 3517
  - 3518
  - 3519 А Інша дебіторська заборгованість за господарською діяльністю банку
  - 352 Розрахунки з бюджетом та обов'язковими платежами
  - 3520 А Дебіторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами
  - 3521 А Відстрочений податок на прибуток
  - 353 Розрахунки з акціонерами
  - 3530 А Несплачений статутний фонд
  - 354 Дебіторська заборгованість за операціями банку з фінансовими інструментами та за послуги
  - 3540 А Дебіторська заборгованість з придбання іноземної валюти та банківських металів
  - 3541 А Дебіторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для банку
  - 3542 А Дебіторська заборгованість за компенсаційними сертифікатами
  - 3543
  - 3544
  - 3545

- 3546
- 3547
- 3548 А Дебіторська заборгованість за послуги, які надані банком
- 3549 Місце для дебіторської заборгованості за іншими фінансовими інструментами
- 355 Дебіторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку
- 3550 А Аванси працівникам банку на витрати з відрядження
- 3551 А Аванси працівникам банку на господарські витрати
- 3552 А Нестачі та інші нарахування на працівників банку
- 3553 А Кредити, які надані працівникам банку
- 3554
- 3555
- 3556
- 3557
- 3558
- 3559 А Інша дебіторська заборгованість працівників банку
- 356
- 357 Інші нараховані доходи
- 3570 А Інші нараховані доходи
- 3571 А Прострочені інші нараховані доходи
- 358 Сумнівна дебіторська заборгованість банку
- 3580 А Сумнівна дебіторська заборгованість банку
- 359 Резерви на можливі втрати за сумнівною дебіторською заборгованістю банку
- 3590 П (контр-активний рахунок) Резерви на можливі втрати за сумнівною дебіторською заборгованістю банку
- 36 Інші пасиви банку
- 360 Доходи майбутніх періодів
- 3600 П Доходи майбутніх періодів
- 361 Кредиторська заборгованість за господарською діяльністю банку
- 3610 П Кредиторська заборгованість за придбання господарських матеріалів та малоцінних та швидкозношуваних предметів
- 3611 П Кредиторська заборгованість за придбання нематеріальних активів та основних засобів
- 3612
- 3613
- 3614
- 3615 П Кредиторська заборгованість за фінансовим лізингом
- 3616
- 3617
- 3618
- 3619 П Інша кредиторська заборгованість за господарською діяльністю банку
- 362 Розрахунки з бюджетом та обов'язковими платежами
- 3620 П Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами
- 3621 П Відстрочений податок на прибуток

- 363 Розрахунки з акціонерами
- 3630 П Внески за незареєстрованим статутним фондом
- 3631 П Кредиторська заборгованість перед акціонерами банку за дивідендами
- 364 Кредиторська заборгованість за операціями банку з фінансовими інструментами та за послуги
- 3640 П Кредиторська заборгованість за придбання іноземної валюти та банківських металів
- 3641 П Кредиторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для банку
- 3642
- 3643
- 3644
- 3645
- 3646
- 3647
- 3648 П Кредиторська заборгованість за послуги, які отримані банком
- 3649 Місце для кредиторської заборгованості за іншими фінансовими інструментами
- 365 Кредиторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку
- 3650 П Заборгованість працівникам банку на відрядження
- 3651 П Заборгованість працівникам банку на господарські витрати
- 3652 П Нарахування працівникам банку за заробітною платою
- 3653 П Утримання з працівників банку на користь третіх осіб
- 3654
- 3655
- 3656
- 3657
- 3658
- 3659 П Інші нарахування працівникам банку
- 366 Субординований борг банку
- 3660 П Субординований борг банку
- 3661
- 3662
- 3663
- 3664
- 3665
- 3666
- 3667
- 3668 П Нараховані відсотки за субординованим боргом
- 367 Інші накопичені видатки
- 3670 П Інші накопичені видатки
- 368
- 369 Банківські резерви на покриття ризиків та витрат
- 3690 П Резерви за операціями за позабалансовими рахунками
- 3691 П Резерви на оплату відпускних та інших соціальних зобов'язань
- 3692

3693
3694
3695
3696
3697
3698
3699 П Резерви на покриття інших ризиків та витрат
37 Клірингові рахунки, суми до з'ясування та транзитні рахунки
370 Клірингові рахунки
3700 АП Клірингові рахунки за розрахунками за операціями з цінними паперами
371 Суми до з'ясування
3710 А Дебетові суми до з'ясування
3711 П Кредитові суми до з'ясування
372 Транзитні рахунки
3720 АП Транзитний рахунок за операціями з готівкою
3721
3722
3723
3724
3725
3726
3727
3728
3729 АП Транзитний рахунок за іншими розрахунками
38 Положення банку щодо іноземної валюти та банківських металів
380 Положення банку щодо іноземної валюти та банківських металів
3800 АП Положення банку щодо іноземної валюти та банківських металів
3801 АП Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів
3802 АП Нереалізований результат з переоцінки іноземної валюти
381 Балансуючий рахунок за результатами переоцінки позабалансової позиції
3810 АП Балансуючий рахунок за результатами переоцінки позабалансової позиції щодо іноземної валюти та банківських металів
39 Розрахунки між філіями та іншими установами свого банку
390 Розрахунки між філіями та іншими установами свого банку, які розташовані в Україні
3900 А Рахунки, які відкриті в установах банку, що розташовані в Україні
3901 П Рахунки, які відкриті для установ банку, які розташовані в Україні
3902 А Розрахунки за кредитними ресурсами, наданими установам банку, які розташовані в Україні
3903 П Розрахунки за кредитними ресурсами, отриманими від установ банку, які розташовані в Україні
3904

3905
3906
3907
3908
3909 АП Транзитні рахунки для сум, що не були підтверджені устано-
вами, розташованими в Україні
4 Довгострокові вкладення, основні засоби та нематеріальні активи
40 Місце для акцій
41 Вкладення в асоційовані компанії
410 Вкладення в асоційовані компанії
4100
4101
4102 А Вкладення в асоційовані банки
4103 А Вкладення в асоційовані фінансові (небанківські) установи
4104
4105
4106
4107
4108
4109 А Вкладення в інші асоційовані компанії
42 Вкладення в дочірні установи
420 Вкладення в дочірні компанії
4200
4201
4202 А Вкладення в дочірні банки
4203 А Вкладення в дочірні фінансові (небанківські) установи
4204
4205
4206
4207
4208
4209 А Вкладення в інші дочірні компанії
43 Нематеріальні активи
430 Нематеріальні активи
4300 А Програмне забезпечення
4301
4302
4303
4304
4305
4306
4307 А Інші нематеріальні активи
4308
4309 П (контр-активний рахунок) Зношення нематеріальних активів
431 Капітальні вкладення в нематеріальні активи
4310 А Капітальні вкладення за невведеними в експлуатацію нематері-
альними активами

- 44 Операційні основні засоби
- 440 Операційні власні основні засоби
- 4400 А Земля
- 4401 А Будівлі та споруди
- 4402 А Комп'ютерне обладнання та обчислювальна техніка
- 4403 А Транспортні засоби
- 4404
- 4405
- 4406
- 4407 А Інші операційні основні засоби
- 4408
- 4409 П (контр-активний рахунок) Зношення власних операційних основних засобів
- 441 Операційні основні засоби, які здані в оренду з оперативного лізингу
- 4410 А Операційні основні засоби, які здані в оренду з оперативного лізингу
- 4411
- 4412
- 4413
- 4414
- 4415
- 4416
- 4417
- 4418
- 4419 П (контр-активний рахунок) Зношення операційних основних засобів, які здані в оренду з оперативного лізингу
- 442 Операційні основні засоби, які отримані в фінансовий лізинг
- 4420 А Операційні основні засоби, які отримані в фінансовий лізинг
- 4421
- 4422
- 4423
- 4424
- 4425
- 4426
- 4427
- 4428
- 4429 П (контр-активний рахунок) Зношення операційних основних засобів, які отримані в фінансовий лізинг
- 443 Капітальні вкладення в операційні основні засоби
- 4430 А Капітальні вкладення за незавершеним будівництвом і за неведеними в експлуатацію операційними основними засобами
- 4431 А Операційне обладнання, що потребує монтажу
- 4432 А Незавершені капітальні вкладення за орендованими операційними основними засобами
- 4433
- 4434
- 4435

4436
4437
4438 А Завершені капітальні вкладення за орендованими операційними основними засобами
4439 П (контр-активний рахунок) Зношення завершених капітальних вкладень за орендованими операційними основними засобами
444
445
446
447
448 Результати індексації операційних основних засобів понад ринкову ціну
4480 П Результати індексації операційних основних засобів понад ринкову ціну
45 Неопераційні основні засоби
450 Неопераційні власні основні засоби
4500 А Неопераційні власні основні засоби
4501
4502
4503
4504
4505
4506
4507
4508
4509 П (контр-активний рахунок) Зношення власних неопераційних основних засобів
451 Неопераційні основні засоби, які здані в оренду з оперативного лізингу
4510 А Неопераційні основні засоби, які здані в оренду з оперативного лізингу
4511
4512
4513
4514
4515
4516
4517
4518
4519 П (контр-активний рахунок) Зношення неопераційних основних засобів, які здані в оренду з оперативного лізингу
452 Неопераційні основні засоби, які отримані в фінансовий лізинг
4520 А Неопераційні основні засоби, які отримані в фінансовий лізинг
4521
4522
4523
4524

4525
4526
4527
4528
4529 П (контр-активний рахунок) Зношення неопераційних основних засобів, які отримані в фінансовий лізинг
453 Капітальні вкладення у неопераційні основні засоби
4530 А Капітальні вкладення за незавершеним будівництвом та за не-введеними в експлуатацію неопераційними основними засобами
4531 А Неопераційне обладнання, що потребує монтажу
4532 А Незавершені капітальні вкладення за орендованими неопераційними основними засобами
4533
4534
4535
4536
4537
4538 А Завершені капітальні вкладення за орендованими неопераційними основними засобами
4539 П (контр-активний рахунок) Зношення завершених капітальних вкладень за орендованими неопераційними основними засобами
454
455
456
457
458 Результати індексації неопераційних основних засобів понад ринкову ціну
4580 П Результати індексації неопераційних основних засобів понад ринкову ціну
5 Капітал банку
50 Статутний капітал та інші фонди банку
500 Зареєстрований статутний капітал банку
5000 П Сплатений зареєстрований статутний капітал банку
5001 П Несплатений зареєстрований статутний капітал банку
501 Емісійні різниці
5010 П Емісійні різниці
502 Фонди та загальні резерви банку
5020 П Фонди банку
5021 П Загальні резерви
503 Нерозподілені прибутки минулих років
5030 П Нерозподілені прибутки минулих років
5031 А Непокриті збитки минулих років
504 Очікуване затвердження результатів минулого року
5040 П Прибуток минулого року, що очікує затвердження
5041 А Збитки минулого року, що очікують затвердження
51 Результати індексації основних засобів
510 Результати індексації основних засобів до ринкової ціни

5100 АП Результати індексації операційних основних засобів до ринкової ціни
5101 АП Результати індексації неопераційних основних засобів до ринкової ціни
52
53
54
55
56
57
58
59 Результат поточного року
590 Результат поточного року
5900 АП Результат поточного року
6 Доходи
60 Відсоткові доходи
600 Відсоткові доходи за коштами, розміщеними в Національному банку України
6000 Відсоткові доходи за коштами до запитання в НБУ
6001
6002 Відсоткові доходи за коштами, наданими Національному банку України за операціями Репо
6003 Відсоткові доходи за короткостроковими депозитами в Національному банку України
601 Відсоткові доходи за коштами, розміщеними в банківському секторі
6010 Відсоткові доходи за коштами до запитання в банках
6011 Відсоткові доходи за депозитами та кредитами овернайт в банках
6012 Відсоткові доходи за коштами, наданими банкам за операціями Репо
6013 Відсоткові доходи за короткостроковими депозитами та кредитами банкам
6014 Відсоткові доходи за довгостроковими депозитами та кредитами банкам
6015 Відсоткові доходи за фінансовим лізингом, який наданий іншим банкам
602 Відсоткові доходи за кредитами клієнтам
6020 Відсоткові доходи за рахунками за овердрафтом
6021 Відсоткові доходи за коштами, які надані за операціями Репо
6022 Відсоткові доходи за рахунками за врахованими векселями
6023 Відсоткові доходи за рахунками за факторинговими операціями
6024 Відсоткові доходи за кредитами за внутрішніми торговельними операціями
6025 Відсоткові доходи за кредитами за експортно-імпортними операціями
6026 Відсоткові доходи за іншими кредитами в поточну діяльність
6027 Відсоткові доходи за кредитами в інвестиційну діяльність

603 Відсоткові доходи за цінними паперами
6030 Відсоткові доходи за казначейськими та іншими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України
6031 Відсоткові доходи за цінними паперами в портфелі банку на продаж
6032 Відсоткові доходи за цінними паперами в портфелі банку на інвестиції
6033
6034
6035
6036
6037
6038
6039 АП Амортизація дисконту (премії) за борговими цінними паперами
604
605
606
607
608 Відсоткові доходи за операціями з філіями та іншими установами банку
6080 Відсоткові доходи за операціями з філіями та іншими установами банку
609 Інші Відсоткові доходи
6090 Відсоткові доходи за позабалансовими операціями
6091
6092
6093
6094
6095
6096
6097
6098
6099 Інші відсоткові доходи
61 Комісійні доходи
610 Комісійні доходи за операціями з банками
6100 Комісійні доходи за розрахунково-касове обслуговування банків
6101 Комісійні доходи за кредитне обслуговування банків
6102 Комісійні доходи за довірче обслуговування банків
6103 Комісійні доходи за операціями з цінними паперами для банків
6104 Комісійні доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів для банків
6105
6106
6107
6108 Комісійні доходи за позабалансовими операціями з банками
6109 Інші комісійні доходи за операціями з банками
611 Комісійні доходи за операціями з клієнтами

- 6110 Комісійні доходи за розрахунково-касове обслуговування клієнтів
- 6111 Комісійні доходи за кредитне обслуговування клієнтів
- 6112 Комісійні доходи за довірче обслуговування клієнтів
- 6113 Комісійні доходи за операціями з цінними паперами для клієнтів
- 6114 Комісійні доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів для клієнтів
- 6115
- 6116
- 6117
- 6118 Комісійні доходи за позабалансовими операціями з клієнтами
- 6119 Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами
- 612
- 613
- 614
- 615
- 616
- 617
- 618 Комісійні доходи за операціями з філіями та іншими установами банку
- 6180 Комісійні доходи за операціями з філіями та іншими установами банку
- 62 Прибуток від торговельних операцій
- 620 Прибуток від торговельних операцій
- 6200 Прибуток від торгівлі цінними паперами на продаж
- 6201 Прибуток від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами
- 6202
- 6203
- 6204
- 6205
- 6206
- 6207
- 6208
- 6209 Прибуток від торговельних операцій з іншими фінансовими інструментами
- 63 Інші банківські операційні доходи
- 630 Дивідендний дохід
- 6300 Дивідендний дохід за акціями та іншими вкладеннями
- 631
- 632
- 633
- 634
- 635
- 636
- 637
- 638 Інші банківські операційні доходи за операціями з філіями та іншими установами банку

6380 Інші банківські операційні доходи за операціями з філіями та іншими установами банку
639 Інші банківські операційні доходи
6390 Доходи від наданих консультаційних послуг фінансового характеру
6391 Доходи за операціями з цінними паперами крім цінних паперів на продаж
6392 Штрафи, пені, що отримані за банківськими операціями
6393
6394
6395
6396
6397
6398
6399 Інші банківські операційні доходи
64 Інші небанківські операційні доходи
640 Інші небанківські операційні доходи
6400 Доходи від продажу основних засобів
6401 Доходи від оперативної оренди
6402 Штрафи, пені, що отримані за господарськими операціями
6403 Доходи від неопераційних підрозділів
6404
6405
6406
6407
6408 Інші небанківські операційні доходи за операціями з філіями та іншими установами банку
6409 Інші небанківські операційні доходи
65
66
67 Зменшення резервів
670 Зменшення резервів за заборгованістю
6700 Зменшення резерву під заборгованість інших банків
6701 Зменшення резерву під заборгованість за наданими кредитами клієнтам
6702 Зменшення резерву під знецінення цінних паперів на продаж
6703 Зменшення резерву під знецінення цінних паперів на інвестиції
6704 Зменшення резерву під можливі збитки за дебіторською заборгованістю банку
6705
6706
6707
6708
6709 Зменшення інших резервів
68 Непередбачені доходи
680 Непередбачені доходи
6800 Непередбачені доходи
6801

- 7 Витрати
- 70 Відсоткові витрати
- 700 Відсоткові витрати за коштами, одержаними від Національного банку України
- 7000 Відсоткові витрати за коштами до запитання, одержаними від Національного банку України
- 7001
- 7002 Відсоткові витрати за коштами, які одержані від Національного банку України за операціями Репо
- 7003 Відсоткові витрати за короткостроковими кредитами, які одержані від Національного банку України
- 7004 Відсоткові витрати за довгостроковими кредитами, які одержані від Національного банку України
- 701 Відсоткові витрати за коштами, одержаними від інших банків
- 7010 Відсоткові витрати за коштами до запитання інших банків
- 7011 Відсоткові витрати за депозитами та кредитами овернайт інших банків
- 7012 Відсоткові витрати за коштами, які отримані від інших банків за операціями Репо
- 7013 Відсоткові витрати за короткостроковими депозитами та кредитами інших банків
- 7014 Відсоткові витрати за довгостроковими депозитами та кредитами інших банків
- 7015 Відсоткові витрати за фінансовим лізингом, який отриманий від інших банків
- 702 Відсоткові витрати за коштами клієнтів банку
- 7020 Відсоткові витрати за коштами бюджету та державних позабюджетних фондів України
- 7021 Відсоткові витрати за коштами до запитання клієнтів банку
- 7022 Відсоткові витрати за строковими коштами, які отримані від клієнтів банку
- 703 Відсоткові витрати за цінними паперами власного боргу
- 7030 Відсоткові витрати за цінними паперами власного боргу, які емітовані банком
- 7031
- 7032
- 7033
- 7034
- 7035
- 7036
- 7037
- 7038
- 7039 АП Амортизація дисконту (премії) за борговими цінними паперами власного боргу, які емітовані банком
- 704
- 705
- 706
- 707

- 708 Відсоткові витрати за операціями з філіями та іншими установами банку
- 7080 Відсоткові витрати за операціями з філіями та іншими установами банку
- 709 Інші Відсоткові витрати
- 7090 Відсоткові витрати за позабалансовими операціями
- 7091
- 7092
- 7093
- 7094
- 7095 Відсоткові витрати за фінансовим лізингом, який отриманий від клієнтів
- 7096 Відсоткові витрати за субординованим боргом
- 7097
- 7098
- 7099 Інші Відсоткові витрати
- 71 Комісійні витрати
- 710 Комісійні витрати за операціями з банками
- 7100 Комісійні витрати за розрахунково-касове обслуговування, отримане від банків
- 7101 Комісійні витрати за кредитне обслуговування, отримане від банків
- 7102 Комісійні витрати за довірче обслуговування, отримане від банків
- 7103 Комісійні витрати за операціями з цінними паперами для банків
- 7104 Комісійні витрати за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів для банків
- 7105
- 7106
- 7107
- 7108 Комісійні витрати за позабалансовими операціями з банками
- 7109 Інші комісійні витрати за операціями з банками
- 711 Комісійні витрати за операціями з клієнтами
- 7110 Комісійні витрати за розрахунково-касове обслуговування клієнтів
- 7111 Комісійні витрати за кредитне обслуговування клієнтів
- 7112 Комісійні витрати за довірче обслуговування клієнтів
- 7113 Комісійні витрати за операціями на ринку цінних паперів для клієнтів
- 7114 Комісійні витрати за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів для клієнтів
- 7115
- 7116
- 7117
- 7118 Комісійні витрати за позабалансовими операціями з клієнтами
- 7119 Інші комісійні витрати за операціями з клієнтами
- 712 Комісійні витрати за операціями з фінансовими інструментами для потреб банку
- 7120 Комісійні витрати за операціями з цінними паперами для потреб банку

7121 Комісійні витрати за операціями на валютному ринку та на ринку банківських металів для потреб банку
7122
7123
7124
7125
7126
7127
7128 Комісійні витрати за позабалансовими операціями з фінансовими інструментами для потреб банку
7129 Комісійні витрати за операціями з іншими фінансовими інструментами для потреб банку
713
714
715
716
717
718 Комісійні витрати за операціями з філіями та іншими установами банку
7180 Комісійні витрати за операціями з філіями та іншими установами банку
72 Збитки від торговельних операцій
720 Збитки від торговельних операцій
7200 Збитки від торгівлі цінними паперами на продаж
7201 Збитки від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами
7202
7203
7204
7205
7206
7207
7208
7209 Збитки від торговельних операцій з іншими фінансовими інструментами
73 Інші банківські операційні витрати
730 Інші банківські операційні витрати
7300 Витрати від отриманих консультаційних послуг фінансового характеру
7301 Штрафи, пені, що сплачені за банківськими операціями
7302
7303
7304
7305
7306
7307
7308
7309 Інші банківські операційні витрати
74 Інші небанківські операційні витрати

- 740 Витрати на утримання персоналу
- 7400 Заробітна плата
- 7401 Премія
- 7402 Матеріальна допомога
- 7403
- 7404
- 7405
- 7406
- 7407
- 7408
- 7409 Нарахування на виплату персоналу
- 741 Сплата податків та інших обов'язкових платежів крім податку на прибуток
- 7410 Сплата податків та інших обов'язкових платежів крім податку на прибуток
- 742 Витрати на утримання та експлуатацію основних засобів та нематеріальних активів
- 7420 Поточний ремонт
- 7421 Орендні платежі
- 7422 Витрати на комунальні послуги
- 7423 Утримання транспорту
- 7424 Амортизація
- 7425 Витрати на обслуговування комп'ютерних систем та програмного забезпечення
- 743 Інші експлуатаційні витрати
- 7430 Витрати на телекомунікації
- 7431 Господарські витрати
- 7432 Витрати на охорону
- 744
- 745 Інші небанківські операційні витрати
- 7450 Витрати на аудит
- 7451 Витрати на підготовку кадрів
- 7452 Витрати на відрядження
- 7453 Витрати на спеодяг
- 7454 Представницькі витрати
- 7455 Витрати на маркетинг та рекламу
- 7456 Спонсорство та добродчинність
- 7457 Штрафи, пені, що сплачені за господарськими операціями
- 7458
- 7459 Інші небанківські операційні витрати
- 75
- 76
- 77 Відрахування в резерви
- 770 Відрахування в резерви
- 7700 Відрахування в резерв під заборгованість інших банків
- 7701 Відрахування в резерв під заборгованість за наданими кредитами клієнтам

7702 Відрахування в резерв під знецінення цінних паперів на продаж
7703 Відрахування в резерв під знецінення цінних паперів на інвестиції
7704 Відрахування в резерв під можливі втрати за дебіторською забор-
гованістю банку
7705
7706
7707
7708
7709 Відрахування в інші резерви
78 Непередбачені витрати
780 Непередбачені витрати
7800 Непередбачені витрати
79 Податок на прибуток
790 Податок на прибуток
7900 Податок на прибуток
7901 АП Відстрочений податок на прибуток
8 Управлінський облік
9 Позабалансові рахунки
90 Зобов'язання і вимоги за всіма видами гарантій
900 Гарантії та поручительства, що надані банкам
9000 А Підтверджені акредитиви, що надані банкам
9001 А Акцепти, що надані банкам
9002
9003
9004
9005
9006
9007
9008
9009 А Інші види гарантій, поручительств, що надані банкам
901 Гарантії, отримані від банків
9010 П Гарантії, отримані від банків
902 Гарантії, надані клієнтам
9020 А Гарантії за позиками, що надані клієнтам
9021
9022
9023
9024
9025
9026
9027
9028
9029 А Інші гарантії, що надані клієнтам
903 Гарантії та поручительства, що отримані від клієнтів
9030 П Гарантії та поручительства, що отримані від клієнтів
904
905

906

907

908

909 Сумнівні гарантії та поручительства

9090 А Сумнівні гарантії, що надані банкам

9091 А Сумнівні гарантії, що надані клієнтам

91 Зобов'язання і вимоги за кредитами і депозитами

910 Зобов'язання з кредитування, які надані банкам

9100 А Зобов'язання з кредитування, які надані банкам

911 Зобов'язання з кредитування, які отримані від банків

9110 П Зобов'язання з кредитування, які отримані від банків

912 Зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам

9120 А Непокриті акредитиви

9121

9122

9123

9124

9125

9126

9127

9128

9129 А Інші зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам

913 Зобов'язання за депозитами, що отримані від клієнтів

9130 П Зобов'язання за депозитами, що отримані від клієнтів

92 Зобов'язання і вимоги за операціями з цінними паперами

920 Зобов'язання за цінними паперами до отримання

9200 А Зобов'язання за цінними паперами, які продані за операціями

Репозит з поставкою

9201 А Зобов'язання за цінними паперами, які куплені на первинному

ринку

9202

9203

9204

9205

9206

9207

9208

9209 А Інші зобов'язання за цінними паперами до отримання

921 Зобов'язання за цінними паперами до постачання

9210 П Зобов'язання за цінними паперами, які куплені за операціями

Репозит з поставкою

9211 П Зобов'язання за цінними паперами, які продані на первинному

ринку

9212

9213

9214

9215

9216
9217
9218
9219 П Інші зобов'язання за цінними паперами до постачання
93 Зобов'язання і вимоги за твердими угодами за операціями з валютою та банківськими металами
930 Операції з валютою та банківськими металами за умовами спот
9300 А Валюта та банківські метали, які куплені за умовами спот
9301 П Валюта та банківські метали, які продані за умовами спот
931 Операції з валютою та банківськими металами за умовами форвард з метою хеджування
9310 А Валюта та банківські метали, які куплені за умовами форвард з метою хеджування
9311 П Валюта та банківські метали, які продані за умовами форвард з метою хеджування
932 Інші операції з валютою та банківськими металами за умовами форвард
9320 А Валюта та банківські метали, які куплені за іншими операціями за умовами форвард
9321 П Валюта та банківські метали, які продані за іншими операціями за умовами форвард
933
934
935
936
937
938 Позабалансова позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів
9380 АП Позабалансова позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів
9381 АП Еквівалент позабалансової позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів
9382 АП Нереалізований результат переоцінки позабалансової позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів
939 Сумнівні зобов'язання за купленою валютою та банківськими металами
9390 А Сумнівні зобов'язання за купленою валютою та банківськими металами
94 Зобов'язання і вимоги за умовними угодами за операціями з валютою та банківськими металами та за твердими і умовними угодами за іншими фінансовими інструментами
940
941 Тверді операції з іншими фінансовими інструментами з метою хеджування
9410 А Куплені тверді контракти хеджування за іншими фінансовими інструментами
9411 П Продані тверді контракти хеджування за іншими фінансовими інструментами

- 942 Інші тверді операції за іншими фінансовими інструментами
- 9420 А Куплені тверді контракти за іншими операціями, за іншими фінансовими інструментами
- 9421 П Продані тверді контракти за іншими операціями, за іншими фінансовими інструментами
- 943 Умовні операції з валютою, банківськими металами та іншими фінансовими інструментами з метою хеджування
- 9430 А Куплені умовні контракти хеджування
- 9431 П Продані умовні контракти хеджування
- 944 Інші умовні операції з валютою, банківськими металами та іншими фінансовими інструментами
- 9440 А Куплені умовні контракти за іншими операціями, за іншими фінансовими інструментами
- 9441 П Продані умовні контракти за іншими операціями, за іншими фінансовими інструментами
- 945
- 946
- 947
- 948
- 949 Сумнівні зобов'язання за іншими позабалансовими фінансовими інструментами
- 9490 А Сумнівні зобов'язання за іншими позабалансовими фінансовими інструментами
- 95 Інші зобов'язання і вимоги
- 950 Отримана застава
- 9500 А Застава, при якій предмет застави залишається у заставника
- 9501 А Застава, при якій предмет застави передається банку
- 951 Надана застава
- 9510 П Надана застава
- 96 Списана кредиторська заборгованість та кошти до повернення
- 960 Несплачені в строк відсотки за кредитами
- 9600 А Несплачені в строк відсотки за кредитами банків
- 9601 А Несплачені в строк відсотки за кредитами клієнтів
- 961 Борги, списані у збиток
- 9610 А Борги банків, які списані у збиток
- 9611 А Борги інших клієнтів, які списані у збиток
- 962 Кошти до повернення
- 9620 А Валютні кошти підприємств, організацій, міністерств, відомств і Кабінету Міністрів України, що знаходяться на рахунках у Зовнішекономічного банку Росії
- 97 Цінні папери та матеріальні цінності клієнтів
- 970 Цінні папери та матеріальні цінності клієнтів у довірчому управлінні
- 9700 А Цінні папери клієнтів у довірчому управлінні
- 9701 А Інші активи клієнтів у довірчому управлінні
- 9702 А Цінні папери на зберіганні
- 9703 А Інші активи на зберіганні

- 971 Документи з приватизації — житлові чеки
- 9710 А Розрахунки з емісії приватизаційних житлових чеків
- 9711 А Житлові чеки в установах Ощадного банку України
- 9712 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації
- 9713 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим
- 9714 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетними фондами приватизації адміністративно-територіальних одиниць
- 9715 А Розрахунки установ Ощадного банку України за житловими чеками
- 9716
- 9717 А Житлові чеки, акумульовані на рахунках фінансових посередників
- 9718 Житлові чеки, акумульовані для розрахунків за придбані об'єкти приватизації
- 972 Документи з приватизації — майнові сертифікати
- 9720 А Розрахунки з емісії приватизаційних майнових сертифікатів
- 9721 А Майнові сертифікати в установах Ощадного банку України
- 9722 А Розрахунки майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації
- 9723 А Розрахунки майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим
- 9724 А Розрахунки майновими сертифікатами з позабюджетним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць
- 9725 А Розрахунки установ Ощадного банку України за майновими сертифікатами
- 9726 А Бланки приватизаційних майнових сертифікатів
- 9727 А Приватизаційні майнові сертифікати, акумульовані на рахунках фінансових посередників для приватизації майна
- 9728 Майнові сертифікати, акумульовані для розрахунків за приватизоване житло
- 973 Документи з приватизації — земельні бони
- 9730
- 9731 А Земельні бони в установах Ощадного банку України
- 9732
- 9733 А Розрахунки земельними бонами з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим
- 9734 А Розрахунки земельними бонами з позабюджетним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць
- 9735 А Розрахунки установ Ощадного банку України за земельними бонами
- 9736
- 9737 А Земельні бони, акумульовані на рахунках фінансових посередників
- 974 Інші розрахунки
- 9740 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації за придбане майно

- 9741 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим за придбане майно
- 9742 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць за придбане майно
- 9743 А Розрахунки приватизаційними майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації за приватизоване житло
- 9744 А Розрахунки приватизаційними майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим за приватизоване житло
- 9745 А Розрахунки приватизаційними майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць за приватизоване житло
- 975 Документи з приватизації — компенсаційні сертифікати
- 9750 А Компенсація грошових заощаджень сертифікатами
- 9751 А Сума нарахованої компенсації грошових заощаджень в установах Ощадного банку України
- 9752 А Компенсаційні сертифікати, що обертаються на ринку
- 9753 А Компенсаційні сертифікати, що запропоновані для продажу на біржі
- 9754 А Компенсаційні сертифікати, що зберігаються в установах банків
- 9755 А Розрахунки компенсаційними сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації
- 9756 А Розрахунки компенсаційними сертифікатами з позабюджетним фондом приватизації Автономної Республіки Крим
- 9757 А Розрахунки компенсаційними сертифікатами з позабюджетним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць
- 976 Різні цінності і документи з приватизації в дорозі
- 9760 А Різні цінності і розрахункові документи за придбаними об'єктами приватизації, надіслані
- 9761 А Бланки з приватизації в дорозі
- 98 Облік інших засобів, цінностей та документів
- 980 Документи за розрахунковими операціями
- 9800 А Розрахункові документи за факторинговими операціями
- 9801 А Розрахункові документи, що чекають акцепту до сплати
- 9802 А Покриті акредитиви до сплати
- 9803 А Розрахункові документи, не сплачені в строк
- 9804 А Розрахункові документи, не сплачені з вини банку
- 981 Інші цінності і документи
- 9810 А Нерозібрані посилки з цінностями
- 9811 А Отримані дозволи на випуск цінних паперів
- 9812 А Погашені цінності
- 9813
- 9814
- 9815
- 9816
- 9817

9818
9819 А Інші цінності і документи
982 Бланки цінних паперів та інші бланки
9820 А Бланки цінних паперів та інші бланки
983 Документи і цінності, надіслані та прийняті на інкасо
9830 А Документи і цінності, прийняті на інкасо
9831 А Документи і цінності, надіслані на інкасо
984 Операції за основними засобами
9840 А Орендовані основні засоби
985 Кошти на будівництво, які передані в порядку пайової участі
9850 А Кошти на будівництво, які передані в порядку пайової участі
986
987
988
989 Цінності в підзвіті та в дорозі
9890 А Цінні бланки в підзвіті
9891 А Цінні бланки в дорозі
9892 А Інші цінності в підзвіті
9893 А Інші цінності в дорозі
99 Контррахунки
990 Контррахунки для рахунків розділів 90-95
991 Контррахунки для рахунків розділів 96-98
992

---

1 За номером йде ознака синтетичного рахунка: А — активний, П — пасивний, АП — активно-пасивний.

Затверджено
постановою Правління Національного
банку України
від 17 червня 2004 р. № 280
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
26 липня 2004 р. за № 919/9518

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України

Із змінами і доповненнями, внесеними
постановами Правління Національного банку України
від 17 листопада 2004 року № 556,
від 16 червня 2005 року № 222,
від 3 жовтня 2005 року № 359,
від 1 грудня 2005 року № 457,
від 6 березня 2006 року № 76,
від 13 грудня 2006 року № 457,
від 22 червня 2007 року № 229,
від 31 серпня 2007 року № 310

(З 1 січня 2009 року до цієї Інструкції будуть внесені зміни згідно з постановою Правління Національного банку України від 27 грудня 2007 року № 482)

Загальні положення

1. План рахунків бухгалтерського обліку банків України (далі — План рахунків) — це систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку, що використовується для детальної та повної реєстрації всіх банківських операцій з метою забезпечення потреб складання фінансової звітності.

2. План рахунків розроблено відповідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і міжнародних стандартів та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та є обов'язковим для використання банками України.

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України (далі — Інструкція) встановлює порядок ведення рахунків

бухгалтерського обліку, визначає характеристику і коротке призначення рахунків для відображення інформації за типовими операціями.

За рахунками Плану рахунків відображаються операції, що визначені законодавством України, у тому числі нормативно-правовими актами Національного банку України, відповідно до їх економічної суті.

4. В Інструкції терміни вживаються в такому значенні:

дебіторська заборгованість — це сума вимог банку до юридичних і фізичних осіб на певну дату щодо отримання активів, послуг тощо;

капітал банку — залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань;

контрактивні рахунки — це контрарні рахунки, які використовуються для регулювання показників активних рахунків. Відображення операцій за цими рахунками здійснюється за методами відображення операцій за пасивними рахунками;

контрпасивні рахунки — це контрарні рахунки, які використовуються для регулювання показників пасивних рахунків. Відображення операцій за цими рахунками здійснюється за методами відображення операцій за активними рахунками;

контрарні рахунки — це рахунки бухгалтерського обліку, показники яких використовуються для регулювання оцінки об'єктів обліку, які відображені в інших рахунках;

кредиторська заборгованість — це сума зобов'язань банку юридичним і фізичним особам на певну дату щодо надання активів, послуг тощо;

транзитні рахунки — рахунки, що використовують для обліку платежів на час до перерахування їх за призначенням згідно з нормативно-правовими актами або договорами.

5. Балансові рахунки в Плані рахунків класифікуються за типами контрагентів, характером операцій і ступенем ліквідності активів і зобов'язань.

6. План рахунків забезпечує мультивалютний облік операцій, суть якого полягає в обліку операцій в іноземній валюті за тими самими рахунками, що і операцій у гривні.

7. Управлінський облік здійснюється за рахунками класу 8. Банки самостійно встановлюють внутрішні правила управлінського обліку.

8. Аналітичний облік є складовою системи бухгалтерського обліку, що надає детальну інформацію про кожного контрагента та кожну операцію. Ведення аналітичного обліку забезпечується за допомогою аналітичних рахунків. Відкриття аналітичних рахунків передбачає наявність обов'язкових параметрів згідно з вимогами Національного банку України. Додаткова інформація, що необхідна для складання звітності та управління банком, забезпечується за допомогою додаткових параметрів, які визначаються банком самостійно.

Вимоги до нумерації рахунків аналітичного обліку наведено в додатку до Інструкції.

(пункт 8 у редакції постанови Правління Національного банку України від 13.12.2006 р. № 457)

9. У Плані рахунків наведені номери та найменування синтетичних рахунків II, III, IV порядків, що забезпечують запис інформації про наявність

і рух активів, зобов'язань, капіталу та результати від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності банків. Першою цифрою номера визначено клас рахунків.

План рахунків складається з дев'яти класів:

Клас 1. Казначейські та міжбанківські операції.

Клас 2. Операції з клієнтами.

Клас 3. Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання.

Клас 4. Фінансові та капітальні інвестиції.

Клас 5. Капітал банку.

Клас 6. Доходи.

Клас 7. Витрати.

Клас 8. Управлінський облік.

Клас 9. Позабалансові рахунки.

Кожний клас розподілений на:

рахунки II порядку (двозначні — розділ);

рахунки III порядку (тризначні — група);

рахунки IV порядку (чотиризначні — балансовий рахунок).

10. Клас 1 Плану рахунків призначений для відображення в обліку взаємовідносин між Національним банком України та банками України, між банками України та іноземними банками, у тому числі операції з готівкою, банківськими металами, кредитами, депозитами та цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, тощо.

У цьому класі обліковуються казначейські та міжбанківські операції банків.

До міжбанківських операцій належать кредитні та депозитні операції між банками, ведення кореспондентських рахунків, безготівкові розрахунки між банками, що обумовлені виконанням платежів клієнтів або власними зобов'язаннями одного банку перед іншим та іншими операціями згідно із законодавством України.

У розділі «Банківські метали» обліковуються дорогоцінні метали, які визначені як банківські згідно з нормативно-правовими актами Національного банку України. Інші дорогоцінні метали (лом, вироби з дорогоцінних металів) обліковуються в групі рахунків класу 3 «Запаси матеріальних цінностей». У цьому розділі не повинні обліковуватися дорогоцінні метали, які зберігаються за дорученням третьої сторони, такі дорогоцінні метали обліковуються за позабалансовими рахунками.

У розділах «Кошти у Національному банку України» та «Кошти Національного банку України» відображаються активи та зобов'язання банку за операціями з Національним банком України. На кореспондентському рахунку банку в Національному банку України обліковуються також обов'язкові резерви банку.

11. У класі 2 Плану рахунків відображаються операції з клієнтами, зокрема операції за розрахунками, наданими кредитами та залученими вкладками (депозитами). Рахунки цього класу використовуються для обліку операцій за розрахунками з клієнтами (крім банків) — суб'єктами господарювання, органами державної влади та самоврядування, фізичними особами.

За рахунками суб'єктів господарювання обліковуються кошти юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців.

12. За класом 3 Плану рахунків відображаються операції з цінними паперами (окрім цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії), обліковуються запаси товарно-матеріальних цінностей, сформовані банківські резерви, субординований борг, розрахунки між філіями одного банку, позиція банку за іноземною валютою та банківськими металами тощо.

Рахунки 39 розділу «Розрахунки між філіями банку» призначені для здійснення розрахунків між філіями банку. У зведеному балансі банку — юридичної особи на звітну дату залишки за активними рахунками розділу повинні дорівнювати залишкам за пасивними рахунками розділу.

(абзац другий пункту 12 із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

13. У класі 4 відображаються інвестиції банку в асоційовані та дочірні компанії, операції з основними засобами і нематеріальними активами.

14. За рахунками класу 5 відображається капітал банку, який включає статутний капітал, емісійні різниці, загальні резерви та інші фонди, результати минулих років, результати переоцінки.

Рахунки цього класу можуть кореспондувати з дебіторами, кредиторами та рахунками готівкових коштів у разі сплати дивідендів, викупу акцій (часток, паїв) в акціонерів (учасників) банку, збільшення капіталу банку шляхом переоцінки активів, з рахунками класів 6 та 7 під час формування фінансового результату діяльності банку за звітний рік. В іншому випадку рахунки класу 5 кореспондують тільки між собою.

15. Доходи та витрати банку відображаються відповідно за рахунками класу 6 «Доходи» та класу 7 «Витрати» незалежно від порядку їх оподаткування.

Банки в обліковій політиці самостійно визначають порядок формування аналітичних рахунків за балансовими рахунками класу 6 «Доходи» і класу 7 «Витрати» внутрішнього плану рахунків.

Під час формування фінансового результату банку за звітний рік доходи і витрати зараховуються на рахунки 5040 «Прибуток звітного року, що очікує затвердження» або 5041 «Збиток звітного року, що очікує затвердження».

16. Рахунки в класі 8 відкриваються банками для ведення управлінського обліку та кореспондують тільки між собою. Залишки за рахунками класу 8 не враховуються під час складання фінансової звітності банку.

17. У класі 9 обліковуються позабалансові операції. Бухгалтерський облік операцій за позабалансовими рахунками ведеться за системою подвійного запису. Позабалансові рахунки кореспондують тільки між собою.

Для відображення операцій за системою подвійного запису використовуються рахунки розділу 99. Рахунки можуть кореспондувати між собою без використання контррахунків.

Позабалансовий рахунок є активним, якщо під час переведення його на баланс дебетується балансовий рахунок. Наприклад, рахунок 9020 «Гарантії, що надані клієнтам» — активний, тому що в разі сплати коштів за на-

даною гарантією банк дебетуватиме рахунок балансу «Сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями» або «Інша дебіторська заборгованість за операціями з банками».

Позабалансовий рахунок є пасивним, якщо під час переведення його на баланс кредитується балансовий рахунок. Наприклад, рахунок 9110 «Зобов'язання з кредитування, що отримані від банків» — пасивний, тому що в разі отримання коштів за кредитною лінією банк кредитуватиме балансовий рахунок групи 162 «Кредити, що отримані від інших банків».

Рахунки розділів 90—95 використовуються для обліку зобов'язань та вимог за укладеними, але ще не виконаними договорами, такими, як кредитні лінії, дозволений овердрафт, непокриті безвідкличні акредитиви, різні гарантійні зобов'язання, зобов'язання за цінними паперами, спотові, форвардні контракти та договори з купівлі-продажу іноземної валюти й інших фінансових інструментів. Рахунки розділів 90—95 можуть бути активними або пасивними.

Рахунки розділів 96—98 використовуються для обліку списаних активів, документів, цінностей, розрахунків за операціями з приватизації і довірчого управління.

Рахунки розділу 99 — це контррахунки, які використовуються для подвійного запису операцій за рахунками 90—98. Контррахунки відкриваються в аналітичному обліку в будь-якому розрізі на розсуд банку.

Класи, рахунки та їх призначення

Клас 1. Казначейські та міжбанківські операції

10 Готівкові кошти

100 Банкноти та монети

1001 А¹

Банкноти та монети в касі банку

Призначення рахунка: облік готівки в національній та іноземній валюті в операційній касі банку (філії).

За дебетом рахунка проводяться суми готівки, що вносяться до операційної каси для зрахування на рахунки банку (філії) та рахунки клієнтів; суми готівки, які отримані з установ Національного банку України, з філій (банків), відділень банку, з інших банків (філій, відділень); суми готівки, які надходять з обмінних пунктів, з підзвіту; залишок готівки з банкоматів тощо.

За кредитом рахунка проводяться суми готівки, що видаються клієнтам банку (філії); суми готівки, що відправляються до установ Національного банку України, до філій (банків), відділень банку, до інших банків (філій, відділень); суми готівки, які видаються до обмінних пунктів, до банкоматів, у підзвіт тощо.

1002 А

Банкноти та монети в касі відділень банку

Призначення рахунка: облік готівки в національній та іноземній валюті в операційній касі відділень банку.

За дебетом рахунка проводяться суми готівки, що вносяться до операційної каси відділень банку для зрахування на рахунки відділень та рахунки клієнтів; суми готівки, які отримані з установ Національного банку України; з філій (банків), відділень банку; з інших банків (філій, відділень); суми готівки, які надходять з обмінних пунктів, з підзвіту; залишок готівки з банкомата тощо.

За кредитом рахунка проводяться суми готівки, що видаються клієнтам відділення банку; суми готівки, що відправляються до установ Національного банку України, до філій (банків), відділень банку, до інших банків (філій, відділень); суми готівки, які видаються до обмінних пунктів, до банкоматів, у підзвіт тощо.

1003 А

Банкноти та монети в обмінних пунктах

Призначення рахунка: облік готівки в національній та іноземній валюті, яка перебуває в обмінних пунктах банку (філії).

¹ За номером рахунка йде ознака синтетичного рахунка: А — активний, П — пасивний, АП — активно-пасивний, КА — контра-ктивний, КП — контрпасивний.

За дебетом рахунка проводяться суми готівки, яка надходить до обмінного пункту.
За кредитом рахунка проводяться суми готівки, яка видається з обмінного пункту або повертається до операційної каси банку (філії, відділення).

1004 А

Банкноти та монети в банкоматах
Призначення рахунка: облік готівки в національній та іноземній валюті в банкоматах банку (філії, відділення).

За дебетом рахунка проводяться суми готівки, що надійшла до банкомата.

За кредитом рахунка проводяться суми готівки, яка видається з банкомата або повертається до операційної каси банку (філії, відділення).

1005 А

Банкноти та монети, інкасовані до перерахування

Призначення рахунка: облік інкасованої грошової виручки, яка підлягає зарахуванню на рахунки клієнтів. Рахунок використовується як транзитний. Залишків на рахунок на кінець операційного дня не повинно бути.

За дебетом рахунка проводяться суми інкасованої грошової виручки, яка попередньо (до перерахування готівки) зараховується на рахунки клієнтів, та суми надлишків, що встановлені під час перерахування в кореспонденції з рахунком клієнта.

За кредитом рахунка проводяться суми перерахованої грошової виручки, яка зараховується до операційної каси, та суми нестач, які встановлені під час перерахування в кореспонденції з рахунком клієнта.

1007 А

Банкноти та монети в дорозі

Призначення рахунка: облік готівки в національній та іноземній валюті, яка відправлена банком (філією, відділенням).

За дебетом рахунка проводяться суми готівки, яка відправлена банком (філією, відділенням) до установа Національного банку України, до філії (банку), відділення банку, до іншого банку (філії, відділення), до обмінних пунктів, до банкоматів.

За кредитом рахунка проводяться суми готівки, що надійшла за призначенням.

101 Дорожні чеки

1011 А *Дорожні чеки в касі банку*

Призначення рахунка: облік дорожніх чеків у касі банку (філії), крім тих дорожніх чеків, які отримані на консигнацію (їх облік до часу продажу клієнтам здійснюється за рахунком 9819).

- 1012 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми придбаних дорожніх чеків до часу продажу клієнтам.
За кредитом рахунка проводяться суми дорожніх чеків, які продані, передані до кас філій, відділень, обмінних пунктів банку.
Дорожні чеки в касі відділень банку
 Призначення рахунка: облік дорожніх чеків у касі відділень банку (філії), крім тих дорожніх чеків, які отримані на консигнацію (їх облік до часу продажу клієнтам здійснюється за рахунком 9819).
- 1013 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми дорожніх чеків, які надійшли до каси відділень банку до часу продажу клієнтам.
За кредитом рахунка проводяться суми дорожніх чеків, які продані з каси відділень банку або повернені до операційної каси банку (філії).
Дорожні чеки в обмінних пунктах
 Призначення рахунка: облік суми дорожніх чеків, які перебувають в обмінному пункті.
За дебетом рахунка проводяться суми дорожніх чеків, які надходять до обмінних пунктів.
За кредитом рахунка проводяться суми дорожніх чеків, які видані обмінним пунктом або повернені до операційної каси банку (філії).
- 1017 А** *Дорожні чеки в дорозі*
 Призначення рахунка: облік дорожніх чеків, які відправлені емітентам, філіям, відділенням, обмінним пунктам банку, іншим банкам (філіям, відділенням).
За дебетом рахунка проводяться суми дорожніх чеків, що відправлені.
За кредитом рахунка проводяться суми дорожніх чеків, що надійшли за призначенням.
- 11** **Банківські метали**
110 **Банківські метали**
1101 А *Банківські метали в банку*
 Призначення рахунка: облік банківських металів, що перебувають у касі банку (філії).
За дебетом рахунка відображається вартість банківських металів, що надходять до каси банку (філії).
За кредитом рахунка відображається вартість банківських металів, що вибувають із каси банку (філії).
Банківські метали у відділенні банку
- 1102 А** *Призначення рахунка: облік банківських металів, що перебувають у касі відділення банку (філії).*

За дебетом рахунка відображається вартість банківських металів, що надходять до каси відділення банку (філії).

За кредитом рахунка відображається вартість банківських металів, що вибувають з каси відділення банку (філії).

1107 А *Банківські метали в дорозі*

Призначення рахунка: облік банківських металів, що перебувають у дорозі.

За дебетом рахунка відображається вартість банківських металів, що відправлені до філії, відділень банку, іншим банкам (їх філіям, відділенням).

За кредитом рахунка відображається вартість банківських металів, що надійшли за призначенням.

12 Кошти в Національному банку України

120 Кошти на вимогу в Національному банку України

1200 А *Кореспондентський рахунок банку в Національному банку України*

Призначення рахунка: облік коштів на кореспондентському рахунку банку, який відкрито в Національному банку України.

За дебетом рахунка проводяться суми коштів, які надходять на користь банку та його клієнтів.

За кредитом рахунка проводяться суми коштів, які списуються Національним банком України за дорученням банку — власника рахунка за власними операціями, операціями його клієнтів; суми коштів, що підлягають примусовому стягненню відповідно до законодавства України; у випадках, обумовлених договором між Національним банком України та банком.

1203 А *Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України*

Призначення рахунка: облік обов'язкових резервів банків, що визначені нормативно-правовими актами Національного банку України.

За дебетом рахунка проводяться суми обов'язкових резервів, що перераховані банком.

За кредитом рахунка проводяться суми, що повертаються Національним банком України за результатами регулювання.

1207 А *Накопичувальний рахунок банку в Національному банку України*

Призначення рахунка: облік коштів для проведення розрахунків ліквідатором (після закриття кореспондентського рахунка) та в інших випадках, передбачених законодавством України.

За дебетом рахунка проводяться суми залишку в разі закриття кореспондентського рахунка банку; суми, які надходять на користь банку після закриття кореспондентського рахунка.

За кредитом рахунка проводяться суми за розрахунками банку згідно з рішеннями ліквідатора.

- 1208 А** *Нараховані доходи за коштами на вимогу в Національному банку України*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за коштами на вимогу, що розміщені в Національному банку України.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання.
- 1211 А** *Строкові вклади (депозити) в Національному банку України*
Кошти, що надані Національному банку України за операціями репо
Призначення рахунка: облік коштів, що надані Національному банку України за операціями репо.
За дебетом рахунка проводяться суми коштів, що надані за операціями репо.
За кредитом рахунка проводяться суми повернених коштів за операціями репо.
Короткострокові вклади (депозити) в Національному банку України
Призначення рахунка: облік коштів за короткостроковими вкладками (депозитами), що розміщені в Національному банку України.
За дебетом рахунка проводяться суми розміщених коштів за короткостроковими вкладками (депозитами).
За кредитом рахунка проводяться суми повернених коштів за короткостроковими вкладками (депозитами).
Неамортизована премія за строковими вкладками (депозитами) в Національному банку України
ни
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за строковими вкладками (депозитами) в Національному банку України.
За дебетом рахунка проводяться суми премії під час розміщення строкових вкладів (депозитів).
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період.
(групу рахунків 121 доповнено рахунком 1215 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
Неамортизований дисконт за строковими вкладками (депозитами) в Національному банку України
- 1216 КА** *Строкові вклади (депозити) в Національному банку України*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за строковими вкладками (депозитами) в Національному банку України.

- За кредитом** рахунка проводяться суми дисконту під час розміщення строкових вкладів (депозитів).
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
- 1218 А (групу рахунків 121 доповнено рахунком 1216 КА згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229) *Нараховані доходи за строковими вкладами (депозитами) в Національному банку України*
- Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в Національному банку України.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання.
- 13 Кошти Національного банку України
- 130 Кореспондентський рахунок Національного банку України в банку
- 1300 П Кореспондентський рахунок Національного банку України в банку
- Призначення рахунка: облік коштів Національного банку України на кореспондентському рахунку в банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми, що надходять на користь Національного банку України та його клієнтів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми, що списуються банком згідно з дорученням Національного банку України за його власними операціями та за операціями його клієнтів.
- 1308 П *Нараховані витрати за кореспондентським рахунком Національного банку України в банку*
- Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за кореспондентським рахунком Національного банку України в банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 131 *Короткострокові кредити, що отримані від Національного банку України*
- 1310 П *Кредити овернайт, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування*
- Призначення рахунка: облік кредитів овернайт, що отримані від Національного банку України через постійно діючу лінію рефінансування строком на один робочий день.
- За кредитом** рахунка проводяться суми кредитів овернайт, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування.
- За дебетом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості за кредитами овернайт; суми, що перераховані на рахунок простроченої заборгованості за короткостроковими кредитами.

- 1311 П** *Кошти, що отримані від Національного банку України за операціями репо*
Призначення рахунка: облік коштів, що отримані від Національного банку України за операціями репо.
- За кредитом** рахунка проводяться суми коштів, що отримані від Національного банку України за операціями репо.
- За дебетом** рахунка проводяться суми, які повернені Національному банку України за операціями репо.
- 1312 П** *Короткострокові кредити, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування*
Призначення рахунка: облік короткострокових кредитів, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування.
- За кредитом** рахунка проводяться суми короткострокових кредитів, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування.
- За дебетом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості за короткостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування; суми, що перераховані на рахунок простроченої заборгованості за короткостроковими кредитами.
- Короткострокові стабілізаційні кредити, що отримані від Національного банку України*
Призначення рахунка: облік короткострокових стабілізаційних кредитів, що отримані від Національного банку України.
- За кредитом** рахунка проводяться суми отриманих короткострокових стабілізаційних кредитів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості за отриманими кредитами; суми, що перераховані на рахунок простроченої заборгованості за короткостроковими кредитами.
- Неамортизована премія за короткостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за короткостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України.
- За кредитом** рахунка проводяться суми премії за кредитами, що отримані від Національного банку України.
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування витрат за звітний період.
- (групу рахунків 131 доповнено рахунком 1315 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

- 1316 КП** *Неамортизований дисконт за короткостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за короткостроковими кредитами, що отримані з дисконтом від Національного банку України.
За дебетом рахунка проводяться суми дисконту за кредитами, що отримані від Національного банку України.
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування витрат за звітний період.
1317 П *Прострочена боргованість за короткостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України*
Призначення рахунка: облік простроченої боргованості за короткостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України.
За кредитом рахунка проводяться суми простроченої боргованості за отриманими кредитами.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення простроченої боргованості за отриманими кредитами.
1318 П *Нараховані витрати за короткостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за короткостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
132 *Довгострокові кредити, що отримані від Національного банку України*
1322 П *Довгострокові кредити, що отримані від Національного банку України*
Призначення рахунка: облік довгострокових кредитів, що отримані від Національного банку України, крім визначених у рахунках 1323, 1325.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих довгострокових кредитів.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення боргованості за отриманими довгостроковими кредитами; суми, що перераховані на рахунок простроченої боргованості за довгостроковими кредитами.
1323 П *Довгострокові стабілізаційні кредити, що отримані від Національного банку України*
Призначення рахунка: облік довгострокових стабілізаційних кредитів, що отримані від Національного банку України.

Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за довгостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України.

За кредитом рахунка проводяться суми простроченої заборгованості за отриманими кредитами.

За дебетом рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за отриманими кредитами.

1328 П *Нараховані витрати за довгостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України*

Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за довгостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України.

За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.

За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.

133 *Срокові вклади (депозити) Національного банку України*

1332 П *Короткострокові вклади (депозити) Національного банку України*

Призначення рахунка: облік коштів за короткостроковимикладами (депозитами), що отримані від Національного банку України.

За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що отримані від Національного банку України на короткострокові вклади (депозити).

За дебетом рахунка проводяться суми повернених коштів за короткостроковимикладами (депозитами).

1334 П *Довгострокові вклади (депозити) Національного банку України*

Призначення рахунка: облік коштів за довгостроковимикладами (депозитами), що отримані від Національного банку України.

За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що отримані від Національного банку України на довгострокові вклади (депозити).

За дебетом рахунка проводяться суми повернених коштів за довгостроковимикладами (депозитами).

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

1335 П *Неамортизована премія за строковимикладами (депозитами) Національного банку України*

Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за строковимикладами (депозитами), що отримані від Національного банку України.

- За кредитом** рахунка проводяться суми премії під час отримання строкових вкладів (депозитів).
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування витрат за звітний період.
- (групу рахунків 133 доповнено рахунком 1335 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- Неамортизована дисконт за строковими вкладами (депозитами) Національного банку України**
- Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за строковими вкладами (депозитами), що отримані від Національного банку України.
- За дебетом** рахунка проводяться суми дисконту під час отримання строкових вкладів (депозитів).
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування витрат за звітний період.
- (групу рахунків 133 доповнено рахунком 1336 КП згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- Нараховані витрати за строковими вкладами (депозитами)**
- Призначення рахунка: облік нарахування витрат за отриманими строковими вкладами (депозитами) від Національного банку України.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахування витрат.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахування витрат під час їх сплати.
- 14 Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, та цінні папери, емітовані Національним банком України**
- 140 Боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку**
- 1400 А Облігації внутрішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку**
- 1401 А Облігації зовнішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку**
- 1402 А Боргові цінні папери органів державної влади та місцевого самоврядування, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку**
- 1403 А Боргові цінні папери, випущені банками та небанківськими фінансовими установами, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку**

- 1404 А** *Боргові цінні папери нефінансових підприємств, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку*
Призначення рахунків: облік номінальної вартості боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку.
- За дебетом** рахунків проводяться суми номінальної вартості боргових цінних паперів, що придбані.
За кредитом рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що продані.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
- 1405 АП** *Переоцінка боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік результатів переоцінки до справедливої вартості боргових цінних паперів, що обліковуються в торговому портфелі банку.
- За дебетом** рахунка проводяться суми збільшення вартості (дооцінки) боргових цінних паперів; списані суми уцінки за цінними паперами під час їх продажу.
- За кредитом** рахунка проводяться суми зменшення вартості (уцінки) боргових цінних паперів; списані суми дооцінки за цінними паперами під час їх продажу.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
- 1406 КА** *Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за борговими цінними паперами, що придбані з дисконтом, у торговому портфелі банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми неамортизованого дисконту за цінними паперами, що придбані.
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованого дисконту в разі продажу.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
- 1407 А** *Неамортизована премія за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за борговими цінними паперами, що придбані з премією, у торговому портфелі банку.

- 1408 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми неамортизованої премії за цінними паперами, що придбані. **За кредитом** рахунка проводяться суми амортизованої премії під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованої премії в разі продажу (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359) **Нараховані доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку**
- Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків; суми сплачених накопичених відсотків під час купівлі цінних паперів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків під час їх отримання; суми нарахованих відсотків у разі продажу цінних паперів (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
- 141 Боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж**
- 1410 А** *Облігації внутрішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
- 1411 А** *Облігації зовнішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
- 1412 А** *Боргові цінні папери органи державної влади та місцевого самоврядування, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
- 1413 А** *Боргові цінні папери, випущені банками та небанківськими фінансовими установами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
- 1414 А** *Боргові цінні папери нефінансових підприємств, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
- Призначення рахунків: облік номінальної вартості боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж.
- За дебетом** рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що придбані або переведені з інших портфельв банку.
- За кредитом** рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що продані, погашені або переведені до інших портфельв банку.

- 1415 АП** *Переоцінка боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік результатів переоцінки до справдливої вартості боргових цінних паперів, що обліковуються в портфелі банку на продаж.
- За дебетом** рахунка проводяться суми збільшення вартості (дооцінки) боргових цінних паперів; списані суми уцінки за цінними паперами під час їх продажу або переведення до інших портфель банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми зменшення вартості (уцінки) боргових цінних паперів; списані суми дооцінки за цінними паперами під час їх продажу або переведення до інших портфель банку.
- 1416 КА** *Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за борговими цінними паперами, що придбані з дисконтом, у портфелі банку на продаж.
- За кредитом** рахунка проводяться суми неамортизованого дисконту за цінними паперами, що придбані або переведені з інших портфель банку.
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованого дисконту в разі продажу або переведення цінних паперів до інших портфель банку.
- 1417 А** *Неамортизована премія за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за борговими цінними паперами, що придбані з премією, у портфелі банку на продаж.
- За дебетом** рахунка проводяться суми неамортизованої премії за цінними паперами, що придбані або переведені з інших портфель банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованої премії в разі продажу або переведення цінних паперів до інших портфель банку.
- 1418 А** *Нараховані доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж.

За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих відсотків; суми нарахованих відсотків за цінними паперами, що переведені з інших портфель; суми сплачених накопичених відсотків під час купівлі цінних паперів.

За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих відсотків під час їх отримання; суми накопичених нарахованих відсотків у разі продажу цінних паперів; суми нарахованих відсотків під час переведення до інших портфель банку; суми, що перераховані на рахунок прострочених нарахованих доходів за борговими цінними паперами.

1419 А Прострочені нараховані доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж

Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж.

За дебетом рахунка проводяться суми прострочених нарахованих відсотків.

За кредитом рахунка проводяться суми отриманих відсотків; суми нарахованих відсотків, списаних у встановленому порядку.

142 Боргові цінні папери, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення

1420 А *Облігації внутрішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення*

1421 А *Облігації зовнішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення*

1422 А *Боргові цінні папери органів державної влади та місцевого самоврядування, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення*

1423 А *Боргові цінні папери, випущені банками та небанківськими фінансовими установами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення*

1424 А *Боргові цінні папери нефінансових підприємств, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення*

Призначення рахунків: облік номінальної вартості боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення.

За дебетом рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що придбані або переведені з іншого портфеля банку.

За кредитом рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що погашені або переведені до іншого портфеля банку.

- 1426 КА** *Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за борговими цінними паперами, що придбані з дисконтом, у портфелі банку до погашення.
- За кредитом** рахунка проводяться суми неамортизованого дисконту за цінними паперами, що придбані або переведені з іншого портфеля банку.
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованого дисконту в разі переведення цінних паперів до іншого портфеля банку.
- 1427 А** *Неамортизована премія за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за борговими цінними паперами, що придбані з премією, у портфелі банку до погашення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми неамортизованої премії за цінними паперами, що придбані або переведені з іншого портфеля банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованої премії в разі переведення цінних паперів до іншого портфеля банку.
- 1428 А** *Нараховані доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків; суми нарахованих відсотків за цінними паперами, що переведені з іншого портфеля; суми сплачених накопичених відсотків під час купівлі цінних паперів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків під час їх отримання; суми нарахованих відсотків за цінними паперами, що переведені до іншого портфеля банку; суми, перераховані на рахунок прострочених нарахованих доходів за борговими цінними паперами.
- 1429 А** *Прострочені нараховані доходи за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення.

За **дебетом** рахунка проводяться суми прострочених нарахованих відсотків.

За **кредитом** рахунка проводяться суми отриманих відсотків; суми нарахованих відсотків, списаних у встановленому порядку.

143 **Боргові цінні папери, емітовані Національним банком України, у портфелі банку на продаж**

1430 А *Боргові цінні папери, емітовані Національним банком України, у портфелі банку на продаж*

Призначення рахунка: облік номінальної вартості боргових цінних паперів, емітованих Національним банком України, у портфелі банку на продаж.

За **дебетом** рахунка проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що придбані або переведені з інших портфельв банку.

За **кредитом** рахунка проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що продані, погашені або переведені до інших портфельв банку.

1435 АП *Переоцінка боргових цінних паперів, емітованих Національним банком України, у портфелі банку на продаж*

Призначення рахунка: облік результатів переоцінки до справедливої вартості боргових цінних паперів, емітованих Національним банком України, що обліковуються в портфелі банку на продаж.

За **дебетом** рахунка проводяться суми збільшення вартості (дооцінки) боргових цінних паперів; списані суми уцінки за цінними паперами під час їх продажу або переведення до інших портфельв банку.

За **кредитом** рахунка проводяться суми зменшення вартості (уцінки) боргових цінних паперів; списані суми дооцінки за цінними паперами під час їх продажу або переведення до інших портфельв банку.

1436 КА *Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, у портфелі банку на продаж*

Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, що придбані з дисконтом, у портфелі банку на продаж.

За **кредитом** рахунка проводяться суми неамортизованого дисконту за цінними паперами, що придбані або переведені з інших портфельв банку.

За **дебетом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованого дисконту в разі продажу або переведення цінних паперів до інших портфельв банку.

- 1437 А** *Неамортизована премія за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, що придбані з премією, у портфелі банку на продаж.
- За дебетом** рахунка проводяться суми неамортизованої премії за цінними паперами, що придбані або переведені з інших портфельв банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованої премії в разі продажу або переведення цінних паперів до інших портфельв банку.
- 1438 А** *Нараховані доходи за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, у портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, у портфелі банку на продаж.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків; суми нарахованих відсотків за цінними паперами, що переведені з інших портфельв; суми сплачених накопичених відсотків під час купівлі цінних паперів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків під час їх отримання; суми накопичених нарахованих відсотків у разі продажу цінних паперів або переведення до інших портфельв банку.
- 144** **Боргові цінні папери, емітовані Національним банком України, у портфелі банку до погашення**
1440 А *Боргові цінні папери, емітовані Національним банком України, у портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік номінальної вартості боргових цінних паперів, емітованих Національним банком України, у портфелі банку до погашення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що придбані або переведені з іншого портфеля банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що погашені або переведені до іншого портфеля банку.
- 1446 КА** *Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, у портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, що придбані з дисконтом, у портфелі банку до погашення.

За кредитом рахунка проводяться суми неамортизованого дисконту за цінними паперами, що придбані або переведені з іншого портфеля банку.

За дебетом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нараховання доходів за звітний період; суми неамортизованого дисконту в разі переведення цінних паперів до іншого портфеля банку.

1447 А *Неамортизована премія за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, у портфелі банку до погашення*

Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, що придбані з премією, у портфелі банку до погашення.

За дебетом рахунка проводяться суми неамортизованої премії за цінними паперами, що придбані або переведені з іншого портфеля банку.

За кредитом рахунка проводяться суми амортизації премії під час нараховання доходів за звітний період; суми неамортизованої премії в разі переведення цінних паперів до іншого портфеля банку.

1448 А *Нараховані доходи за борговими цінними паперами, емітованими Національним банком України, у портфелі банку до погашення*

Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за борговими цінними паперами, випущеними Національним банком України, у портфелі банку до погашення.

За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих відсотків; суми нарахованих відсотків за цінними паперами, що переведені з іншого портфеля; суми сплачених накопичених відсотків під час купівлі цінних паперів.

За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих відсотків під час їх отримання; суми нарахованих відсотків за цінними паперами, що переведені до іншого портфеля банку.

149 Резерви під знецінення боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України

1490 КА *Резерви під знецінення боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж*

Призначення рахунка: облік резервів, створених у зв'язку із зменшенням корисності боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж.

За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів.

За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.

- 1491 КА** Резерви під знецінення боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення
Указання рахунка: облік резервів, створених у зв'язку із зменшенням корисності боргових цінних паперів, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення.
- За кредитом** рахунка проводяться суми сформованих резервів;
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 1492 КА** Резерви під заборгованість за нарахованими доходами за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж
Указання рахунка: облік резервів на покриття заборгованості за нарахованими доходами за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж.
- За кредитом** рахунка проводяться суми сформованих резервів;
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 1493 КА** Резерви під заборгованість за нарахованими доходами за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення
Указання рахунка: облік резервів на покриття заборгованості за нарахованими доходами за борговими цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення.
- За кредитом** рахунка проводяться суми сформованих резервів;
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 15 Кошти в інших банках**
150 Кошти на вимогу в інших банках
1500 АП Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках
Указання рахунка: облік коштів на кореспондентських рахунках, що відкриті в інших банках; вкладів (депозитів) на вимогу в інших банках; отриманих кредитів овердрафт.
- За дебетом** рахунка проводяться суми, що надходять на користь банку та його клієнтів.
За кредитом рахунка проводяться суми, що списуються згідно з дорученням банку за власними операціями, за операціями його клієнтів; суми коштів, що підлягають примусовому стягненню відповідно до законодавства України; суми, що обумовлені договором між банком кореспондентом та банком — власником рахунка, у тому числі отримані кредити овердрафт.

- 1502 А** *Кошти банків у розрахунках*
Призначення рахунка: облік коштів у розрахунках, грошового покриття, розміщеного в інших банках, які вимагає банк-контрагент за різними операціями (акредитивами тощо).
За дебетом рахунка проводяться суми грошового покриття за відповідними операціями, у тому числі за акредитивами тощо.
За кредитом рахунка проводяться суми виконаних акредитивів тощо; суми, що перераховані на рахунок простроченої та сумнівної заборгованості.
- 1507 П** *Нараховані витрати за отриманими кредитами овердрафт від інших банків*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за отриманими кредитами овердрафт від інших банків.
- 1508 А** *Нараховані доходи за коштами на вимогу в інших банках*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за коштами на вимогу, розміщеними в інших банках.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів за коштами на вимогу в інших банках.
- 1509 А** *Прострочені нараховані доходи за коштами на вимогу в інших банках*
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за коштами на вимогу, розміщеними в інших банках.
За дебетом рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що прострочені заборгованості за нарахованими доходами.
- 1510 А** *Строкові вклади (депозити), що розміщені в інших банках*
Призначення рахунка: облік депозитів овернайт, що розміщені банками в інших банках строком на один робочий день.
За дебетом рахунка проводяться суми розміщених депозитів овернайт.
За кредитом рахунка проводяться суми повернених коштів у разі закінчення строку депозиту; суми коштів, що перераховані на відповідні рахунки строкових депозитів; суми коштів, що перераховані на рахунки простроченої та сумнівної заборгованості за строковими вкладями (депозитами).

- 1512 А** *Короткострокові вклади (депозити), що розміщені в інших банках*
Призначення рахунка: облік короткострокових вкладів (депозитів), що розміщені в інших банках.
За дебетом рахунка проводяться суми розміщених короткострокових вкладів (депозитів).
За кредитом рахунка проводяться суми повернених вкладів (депозитів); суми, що перераховані на рахунок простроченої та сумнівної заборгованості за строковимикладами (депозитами).
1513 А *Довгострокові вклади (депозити), що розміщені в інших банках*
Призначення рахунка: облік довгострокових вкладів (депозитів), що розміщені в інших банках.
За дебетом рахунка проводяться суми розміщених довгострокових вкладів (депозитів).
За кредитом рахунка проводяться суми повернених вкладів (депозитів); суми, що перераховані на рахунок простроченої та сумнівної заборгованості за строковимикладами (депозитами).
1514 А *Довгострокові вклади (депозити), що розміщені на умовах субординованого боргу*
Призначення рахунка: облік коштів, що розміщені на умовах субординованого боргу.
За дебетом рахунка проводяться суми розміщених вкладів (депозитів) на умовах субординованого боргу.
За кредитом рахунка проводяться суми повернення субординованого боргу; суми, що перераховані на рахунок простроченої та сумнівної заборгованості за строковимикладами (депозитами).
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
1515 А *Неамортизована премія за строковимикладами (депозитами), що розміщені в інших банках*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за строковимикладами (депозитами), що розміщені в інших банках.
За дебетом рахунка проводяться суми премії під час розміщення строкових вкладів (депозитів).
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звичайний період.
(групу рахунків 151 доповнено рахунком 1515 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

- 1516 КА** *Неамортизований дисконт за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках.
За кредитом рахунка проводяться суми дисконту під час розміщення строкових вкладів (депозитів).
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
(групу рахунків 151 доповнено рахунком 1516 КА згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 1517 А** *Прострочена заборгованість за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках*
Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках.
За дебетом рахунка проводяться суми простроченої заборгованості за строковими вкладами (депозитами).
- 1518 А** *Нараховані доходи за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунок сумнівної заборгованості за строковими вкладами (депозитами).
- 1519 А** *Прострочені нараховані доходи за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках*
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках.
За дебетом рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що перераховані на рахунок сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.

- 152 Кредити, що надані іншим банкам**
1520 А *Фінансовий лізинг (оренда), що наданий іншим банкам*
Призначення рахунка: облік заборгованості інших банків за фінансовим лізингом.
За дебетом рахунка проводяться суми заборгованості за фінансовим лізингом.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за фінансовим лізингом.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою
Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 1521 А** *Кредити овернайт, що надані іншим банкам*
Призначення рахунка: облік кредитів овернайт, що надані іншим банкам строком на один робочий день.
За дебетом рахунка проводяться суми наданих кредитів овернайт.
За кредитом рахунка проводяться суми погашеної заборгованості за кредитами овернайт; суми, що перераховані на відповідні рахунки з обліку кредитів у разі зміни початкової дати їх погашення; суми, що перераховані на рахунки простроченої та сумнівної заборгованості за кредитами.
Кредити, що надані іншим банкам за операціями repo
- 1522 А** *Призначення рахунка: облік кредитів, що надані іншим банкам за операціями repo.*
За дебетом рахунка проводяться суми кредитів, що надані іншим банкам за операціями repo.
За кредитом рахунка проводяться суми, що надійшли від інших банків за операціями repo.
- 1523 А** *Короткострокові кредити, що надані іншим банкам*
Призначення рахунка: облік короткострокових кредитів, що надані іншим банкам
За дебетом рахунка проводяться суми наданих короткострокових кредитів.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми, що перераховані на рахунки простроченої та сумнівної заборгованості за кредитами.
Довгострокові кредити, що надані іншим банкам
- 1524 А** *Призначення рахунка: облік довгострокових кредитів, що надані іншим банкам. За цим рахунком обліковуються, наприклад, субординовані кредити, що надані іншим банкам.*
За дебетом рахунка проводяться суми наданих довгострокових кредитів.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми, що перераховані на рахунки простроченої та сумнівної заборгованості за кредитами.
Неамортизована премія за кредитами, що надані іншим банкам
- 1525 А** *Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за кредитами, що надані іншим банкам.*
За дебетом рахунка проводяться суми премії за наданими кредитами.

- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період.
- 1526 КД** Групу рахунків 152 доповнено рахунком 1525 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229) *Неамортизований дисконт за кредитами, що надані іншим банкам*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за кредитами, що надані з дисконтом іншим банкам.
- 1527 А** *Прострочена заборгованість за кредитами, що надані іншим банкам*
Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за кредитами, у тому числі кредитями овердрафт, що надані іншим банкам.
- 1528 А** *Нараховані доходи за кредитами, що надані іншим банкам*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами, що надані іншим банкам.
- 1529 А** *Прострочені нараховані доходи за кредитами, що надані іншим банкам*
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів.
- 158** *Сумнівна заборгованість інших банків*
1580 А *Сумнівна заборгованість за коштами на вимогу в інших банках*
Призначення рахунка: облік коштів на вимогу в інших банках, що визнані сумнівними.
- За дебетом** рахунка проводяться суми заборгованості за коштами, що визнані сумнівними.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення сумнівної заборгованості за коштами на вимогу, суми безнадійних боргів, списаних у встановленому порядку.

- 1581 А** *Сумнієна заборгованість за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках*
Призначення рахунка: облік коштів за строковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках, які визнані сумнівними.
За дебетом рахунка проводяться суми заборгованості за строковими вкладами (депозитами), що визнані сумнівними.
- 1582 А** *За кредитом* рахунка проводяться суми погашення сумнівної заборгованості за строковими вкладами (депозитами); суми безнадійних боргів, списаних у встановленому порядку.
Сумнієна заборгованість за кредитами, що надані іншим банкам
Призначення рахунка: облік кредитів, що надані іншим банкам, які визнані сумнівними.
За дебетом рахунка проводяться суми заборгованості за наданими кредитами, що визнані сумнівними.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за наданими кредитами; суми безнадійних боргів, списаних у встановленому порядку.
- 1589 А** *Сумнієна заборгованість за виплаченими гарантіями, виданими іншим банкам*
Призначення рахунка: облік коштів, виплачених за виконаними гарантіями, що були надані банкам і не забезпечені контргарантією платоспроможного банку.
За дебетом рахунка проводяться суми, виплачені за гарантіями, що надані банкам під час невиконання ними своїх зобов'язань перед третьою стороною.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за виплаченими гарантіями; суми безнадійних боргів, списаних у встановленому порядку.
- 159 Резерви під заборгованість інших банків**
1590 КА *Резерви під нестандартну заборгованість інших банків за кредитними операціями*
Призначення рахунка: облік сум сформованих резервів під нестандартну заборгованість для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями з іншими банками.
За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 1591 КА** *Резерви під стандартну заборгованість інших банків за кредитними операціями*
Призначення рахунка: облік сум сформованих резервів під стандартну заборгованість для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями з іншими банками.
За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів.

- 1592 КА** Резерви під нестандартну заборгованість за коштами, розміщеними на кореспондентських рахунках в інших банках
Призначення рахунка: облік сум сформованих резервів під нестандартну заборгованість для відшкодування можливих втрат за коштами, розміщеними на кореспондентських рахунках в інших банках.
За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 1593 КА** Резерви під стандартну заборгованість за коштами, розміщеними на кореспондентських рахунках в інших банках
Призначення рахунка: облік сум сформованих резервів під стандартну заборгованість для відшкодування можливих втрат за коштами, розміщеними на кореспондентських рахунках в інших банках.
За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів.
- 16 Кошти інших банків**
160 Кошти на вимогу інших банків
1600 АП Кореспондентські рахунки інших банків
Призначення рахунка: облік коштів на кореспондентських рахунках, що відкриті іншим банкам; вкладів (депозитів) на вимогу, залучених від інших банків; облік кредитів овердрафт, що надані іншим банкам.
За дебетом рахунка проводяться суми коштів, що списуються банком на підставі розпоряджень банків — власників рахунків за власними операціями та за операціями його клієнтів; суми коштів, що підлягають примусовому стягненню відповідно до законодавства України; у випадках, обумовлених договором між банком та банком-кореспондентом; суми наданих кредитів овердрафт.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що надходять на користь банків-кореспондентів та їх клієнтів; суми непогашених кредитів овердрафт, що перераховуються на рахунки простроченої та сумнівної заборгованості за кредитами.
- 1602 П** Кошти в розрахунках інших банків
Призначення рахунка: облік коштів у розрахунках, грошового покриття інших банків за різними операціями (акредитиви тощо).

- 1607 А** **За кредитом** рахунка проводяться суми отриманих коштів для забезпечення розрахунків.
За дебетом рахунка проводяться суми виконаних акредитивів за дорученням банку-емітента; списання коштів за призначенням.
Нараховані доходи за кредитами овердрафт, що надані іншим банкам
 Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами овердрафт, що надані іншим банкам.
- 1608 П** **За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунок прострочених нарахованих доходів.
Нараховані витрати за коштами на вимогу інших банків
 Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за коштами на вимогу інших банків.
- 161 Строчкові вклади (депозити) інших банків**
1610 П **За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
Депозити овернайт інших банків
 Призначення рахунка: облік депозитів овернайт, що отримані від інших банків строком на один робочий день.
- 1612 П** **За кредитом** рахунка проводяться суми коштів, що отримані від інших банків на депозити овернайт.
За дебетом рахунка проводяться суми повернених коштів у разі закінчення строку депозиту; суми коштів, що перераховані на відповідні рахунки строкових вкладів (депозитів).
Короткострочкові вклади (депозити) інших банків
 Призначення рахунка: облік короткострочкових вкладів (депозитів) інших банків.
- 1613 П** **За кредитом** рахунка проводяться суми коштів, що отримані від інших банків на короткострочкові вклади (депозити).
За дебетом рахунка проводяться суми повернених короткострочкових вкладів (депозитів); суми, що перераховані на рахунок простроченої заборгованості за неповерненими вкладками (депозитами).
Довгострочкові вклади (депозити) інших банків
 Призначення рахунка: облік довгострочкових вкладів (депозитів) інших банків.
- За кредитом** рахунка проводяться суми коштів, що отримані від інших банків на довгострочкові вклади (депозити).

За дебетом рахунка проводяться суми повернених довгострокових вкладів (депозитів); суми, що нараховані на рахунок простроченої заборгованості за неповерненими вкладками (депозитами).

(групу рахунків із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

1615 П *Неамортизована премія за строковими вкладками (депозитами) інших банків*

Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за строковими вкладками (депозитами) інших банків.

За кредитом рахунка проводяться суми премії під час отримання строкових вкладів (депозитів).

За дебетом рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування витрат за звітний період.

(групу рахунків 161 доповнено рахунком 1615 П згідно з

постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

1616 КП *Неамортизований дисконт за строковими вкладками (депозитами) інших банків*

Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за строковими вкладками (депозитами) інших банків.

За дебетом рахунка проводяться суми дисконту під час отримання строкових вкладів (депозитів).

За кредитом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування витрат за звітний період.

(групу рахунків 161 доповнено рахунком 1616 КП згідно з

постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

1617 П *Прострочена заборгованість за строковими вкладками (депозитами) інших банків*

Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за строковими вкладками (депозитами) інших банків.

За кредитом рахунка проводяться суми простроченої заборгованості за отриманими строковими вкладками (депозитами) інших банків.

За дебетом рахунка проводяться суми повернених строкових вкладів (депозитів).

Нараховані витрати за строковими вкладками (депозитами) інших банків

Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за строковими вкладками (депозитами) інших банків.

За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.

За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.

- 162 Кредити, що отримані від інших банків**
1621 П Кредити овернайт, що отримані від інших банків
Призначення рахунка: облік кредитів овернайт, що отримані від інших банків строком на один робочий день.
За кредитом рахунка проводяться суми кредитів овернайт, що отримані від інших банків.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за кредитами овернайт; суми, що перераховані на відповідні рахунки короткострокових, довгострокових кредитів; суми, що перераховані на рахунок простроченої заборгованості за кредитами.
Кредити, що отримані від інших банків за операціями репо
Призначення рахунка: облік кредитів, що отримані від інших банків за операціями репо.
За кредитом рахунка проводяться суми кредитів, що отримані від інших банків за операціями репо.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за кредитами, що отримані від інших банків за операціями репо.
Короткострокові кредити, що отримані від інших банків
Призначення рахунка: облік короткострокових кредитів, що отримані від інших банків.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих короткострокових кредитів.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за короткостроковими кредитами; суми, що перераховані на рахунок простроченої заборгованості за кредитами.
Довгострокові кредити, що отримані від інших банків
Призначення рахунка: облік довгострокових кредитів, що отримані від інших банків.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих довгострокових кредитів.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за довгостроковими кредитами; суми, що перераховані на рахунок простроченої заборгованості за кредитами.
Неамортизована премія за кредитами, що отримані від інших банків
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за кредитами, що отримані від інших банків.
За кредитом рахунка проводяться суми премії за кредитами, що отримані від інших банків.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування витрат за звітний період.
1625 П (групу рахунків 162 доповнено рахунком 1625 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

- 1626 КП** *Неамортизований дисконт за кредитами, що отримані від інших банків*
 Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за кредитами, що отримані з дисконтом від інших банків.
- 1627 П** *Прострочена заборгованість за кредитами, що отримані від інших банків*
 Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за кредитами, що отримані від інших банків.
- 1628 П** *Нараховані витрати за кредитами, що отримані від інших банків*
 Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за кредитами, що отримані від інших банків.
- 17** *За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.*
Сумнівна заборгованість та резерви за нарахованими доходами за міжбанківськими операціями
- 178** *Сумнівна заборгованість за нарахованими доходами за міжбанківськими операціями*
1780 А *Сумнівна заборгованість за нарахованими доходами за міжбанківськими операціями*
 Призначення рахунка: облік заборгованості за нарахованими доходами за міжбанківськими операціями, що визнана сумнівною.
- 179** *За дебетом рахунка проводяться суми сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.*
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми списаних безнадійних нарахованих доходів у встановленому порядку.
- 1790** *Резерв під заборгованість за нарахованими доходами за міжбанківськими операціями*
 Призначення рахунка: облік сум сформованих резервів під прострочену та сумнівну заборгованість за нарахованими доходами за міжбанківськими операціями.
- За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів.**
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.

- 18** Дебіторська заборгованість за операціями з банками
181 Дебіторська заборгованість за операціями з банками
1811 А Дебіторська заборгованість за операціями з готівкою
Призначення рахунка: облік дебіторської заборгованості за операціями з банками з підкріплення готівкою.
За дебетом рахунка проводяться суми перерахування коштів за готівку або суми готівки, що передається.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості за операціями з готівкою.
- 1819** А Інша дебіторська заборгованість за операціями з банками
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості за операціями з банками, у тому числі за операціями з банківськими металами. За цим рахунком, наприклад, обліковуються суми виплачених гарантій, що забезпечені контргарантією платоспроможного банку до їх погашення цим банком.
За дебетом рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості за операціями з банками.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості за операціями з банками.
- 188** Сумнівна дебіторська заборгованість за операціями з банками
1880 А Сумнівна дебіторська заборгованість за операціями з банками
Призначення рахунка: облік дебіторської заборгованості за операціями з банками, що визнана сумнівною.
За дебетом рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості, що визнана сумнівною.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення сумнівної заборгованості; суми списання безнадійної заборгованості в установленому порядку.
- 189** Резерви під дебіторську заборгованість за операціями з банками
1890 КА Резерви під дебіторську заборгованість за операціями з банками
Призначення рахунка: облік сум сформованих резервів на відшкодування можливих втрат за дебіторською заборгованістю за операціями з банками.
За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.

- 19** **Кредиторська заборгованість за операціями з банками**
- 191** **Кредиторська заборгованість за операціями з банками**
- 1911** **П** *Кредиторська заборгованість за операціями з готівкою*
 Призначення рахунка: облік кредиторської заборгованості за операціями з банками з підкріплення готівкою.
За кредитом рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за операціями з готівкою.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за операціями з готівкою.
- 1919** **П** *Інша кредиторська заборгованість за операціями з банками*
 Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості за операціями з банками, у тому числі за операціями з банківськими металами. За цим рахунком, наприклад, обліковуються суми проданих дорожніх чеків до часу перерахування сум емітентам; кошти банків до настання дати валотування.
За кредитом рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за операціями з банками.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за операціями з банками.
- Клас 2. Операції з клієнтами**
- 20** **Кредити, що надані суб'єктам господарювання**
- 201** **Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання**
- 2010** **А** *Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання*
 Призначення рахунка: облік кредитів, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання.
За дебетом рахунка проводяться суми кредитів, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання.
За кредитом рахунка проводяться суми, що надійшли від суб'єктів господарювання за операціями репо.
- 2016** **КА** *Неамортизований дисконт за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання*
 Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання.
За кредитом рахунка проводяться суми дисконту за наданими кредитами.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
- (групу рахунків 201 доповнено рахунком 2016 КА згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)

- 2018 А** *Нараховані доходи за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання.
- 202 Кредити, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання**
2020 А *Кредити, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання*
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання.
- Призначення рахунка: облік кредитів, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання до настання строку їх платежу. Вексел, придбані з метою подальшого продажу, обліковуються за рахунками з обліку цінних паперів у портфелі банку на продаж.
- За дебетом** рахунка проводяться суми номінальної вартості врахованих векселів.
За кредитом рахунка проводяться суми, що надійшли під час настання строку платежу за векселем; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- 2026 КА** *Неамортизований дисконт за врахованими вексями суб'єктів господарювання*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за врахованими вексями суб'єктів господарювання, що придбані з дисконтом.
- За кредитом** рахунка проводяться суми дисконту під час придбання векселів.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
- 2027 А** *Прострочена заборгованість за кредитами, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за кредитами, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання.
- За дебетом** рахунка проводяться суми простроченої заборгованості за врахованими вексями.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за врахованими вексями; суми заборгованості, що визнана сумнівною.
- 2028 А** *Нараховані доходи за кредитами, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами, що надані за врахованими вексями суб'єктам господарювання.

- 2029 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки прострочених та сумнівних нарахованих доходів.
Прострочені нараховані доходи за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за кредитами, що надані за врахованими векселями суб'єктам господарювання.
- 203 Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання**
2030 А **Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання**
Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання
Призначення рахунка: облік вартості прав грошової вимоги за факторинговими операціями.
За дебетом рахунка проводяться суми отриманих коштів за операціями факторингу.
За кредитом рахунка проводяться суми, що отримані за операціями факторингу; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
Неамортизований дисконт за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання
- 2036 КА** **Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання**
Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за вимогами, що придбані з дисконтом за операціями факторингу із суб'єктами господарювання.
- 2037 А** **Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання**
Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання
Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання.
За дебетом рахунка проводяться суми простроченої заборгованості за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання; суми заборгованості, що визнана сумнівною.

- 2038 А** *Нараховані доходи за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання.
- 2039 А** *За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.*
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунок прострочених та сумнівних нарахованих доходів.
- Прострочені нараховані доходи за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання*
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання.
- За дебетом** рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що перераховані на рахунок сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.
- 206 Кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання**
- 2062 А** *Короткострокові кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік короткострокових кредитів, що надані суб'єктам господарювання на здійснення поточної діяльності, у тому числі здійснення операцій з експорту та імпорту товарів і послуг.
- За дебетом** рахунка проводяться суми наданих кредитів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- 2063 А** *Довгострокові кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік довгострокових кредитів, що надані суб'єктам господарювання на здійснення поточної діяльності, у тому числі для здійснення операцій з експорту та імпорту товарів і послуг.
- За дебетом** рахунка проводяться суми наданих кредитів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- 2065 А** *Неамортизована премія за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання.

- 2066 КА** **За дебетом** рахунка проводяться суми премії за наданими кредитами.
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період.
(групу рахунків 206 доповнено рахунком 2065 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
Неамортизований дисконт за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання
- 2067 А** **Призначення** рахунка: облік неамортизованого дисконту за кредитами в поточну діяльність, що надані з дисконтом суб'єктам господарювання.
За кредитом рахунка проводяться суми дисконту за наданими кредитами.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
Прострочена заборгованість за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання
- 2068 А** **Призначення** рахунка: облік простроченої заборгованості за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за наданими кредитами.
За кредитом рахунка проводяться суми простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми заборгованості, що визнана сумнівною.
Нараховані доходи за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання
- 2069 А** **Призначення** рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
Прострочені нараховані доходи за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання
- Призначення** рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання.
За дебетом рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що перераховані на рахунок сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.

- 207** *Кредити в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
- 2071 А** *Фінансовий лізинг (оренда), що наданий суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік переданих у користування суб'єктам господарювання основних засобів за договорами фінансового лізингу (оренди).
- За дебетом** рахунка відображається вартість основних засобів, наданих у фінансовий лізинг (оренду).
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості за фінансовим лізингом (орендою).
- 2072 А** *Короткострокові кредити в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік короткострокових кредитів в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання.
- За дебетом** рахунка проводяться суми наданих кредитів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- 2073 А** *Довгострокові кредити в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік довгострокових кредитів в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання.
- За дебетом** рахунка проводяться суми наданих кредитів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- 2074 А** *Довгострокові кредити, що надані суб'єктам господарювання за участю кредитів Національного банку України*
Призначення рахунка: облік довгострокових кредитів, що надані суб'єктам господарювання, за участю кредитів, що отримані від Національного банку України.
- За дебетом** рахунка проводяться суми наданих кредитів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.

- 2075 А** *Неамортизована премія за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання.
- 2076 КА** *Неамортизований дисконт за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані з дисконтом суб'єктам господарювання.
- 2077 А** *Прострочена заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання.
- 2078 А** *Нараховані доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання.
- 2079 А** *Прострочені нараховані доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання.

- 208** *Іпотечні кредити, що надані суб'єктам господарювання*
2082 *А* *Короткострокові іпотечні кредити, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік короткострокових іпотечних кредитів, що надані суб'єктам господарювання.
- 2083** *А* *Довгострокові іпотечні кредити, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік довгострокових іпотечних кредитів, що надані суб'єктам господарювання.
- 2085** *А* *Неамортизована премія за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання.
- 2086** *КА* *Неамортизований дисконт за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за іпотечними кредитами, що надані з дисконтом суб'єктам господарювання.
- 2087** *А* *Прострочена заборгованість за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання.
- За дебетом** рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що перераховані на рахунок сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.

- 2088 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми прострочені заборгованості за наданими кредитами. **За кредитом** рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми заборгованості, що визнана сумнівною. *Нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання*
 Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання.
- 2089 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки прострочених та сумнівних нарахованих доходів. *Прострочені нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання*
 Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання.
- 2090 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що перераховані на рахунок сумнівної заборгованості за нарахованими доходами. (розділ 20 доповнено групою рахунків 208 згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 2091 А** **Сумнівна заборгованість за кредитами, що надані суб'єктам господарювання**
2092 А *Сумнівна заборгованість за втраченими векселями суб'єктів господарювання*
2093 А *Сумнівна заборгованість за операціями факторингу суб'єктів господарювання*
2095 А *Сумнівна заборгованість за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання (групу рахунків 209 доповнено рахунком 2095 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)*
- 2096 А** *Сумнівна заборгованість за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
- 2097 А** *Сумнівна заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання*
 Призначення рахунків: за цією групою рахунків обліковується заборгованість за кредитами, що надані суб'єктам господарювання, повернення яких викликає сумнів.
За дебетом рахунків проводяться суми заборгованості, що визнана сумнівною.
За кредитом рахунків проводяться суми погашення сумнівної заборгованості; суми безнадійних боргів, списані в устанавленому порядку.

- 2099 А** *Сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями, виданими суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік коштів, що виплачені банком за гарантіями, виданими суб'єктам господарювання.
- За дебетом** рахунка проводяться суми, що виплачені за гарантіями, виданими суб'єктам господарювання в разі невиконання ними своїх зобов'язань перед третьою стороною.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення сумнівної заборгованості; суми безнадійних боргів, списані в установленому порядку.
- 21 Кредити, що надані органам державної влади**
- 210 Кредити, що надані органам державної влади**
- 2102 А** *Короткострокові кредити, що надані органам державної влади*
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 2103 А** *Довгострокові кредити, що надані органам державної влади*
Призначення рахунків: за цими рахунками обліковуються короткострокові та довгострокові кредити відповідно, що надані органам державної влади.
- За дебетом** рахунків проводяться суми наданих кредитів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- 2105 А** *Неамортизована премія за кредитами, що надані органам державної влади*
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за кредитами, що надані органам державної влади.
- За дебетом** рахунка проводяться суми премії за наданими кредитами.
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період (групу рахунків 210 доповнено рахунком 2105 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 2106 КА** *Неамортизований дисконт за кредитами, що надані органам державної влади*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за кредитами, що надані з дисконтом органам державної влади.
- За кредитом** рахунка проводяться суми дисконту за наданими кредитами.
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.

- 2107 А** *Прострочена заборгованість за кредитами, що надані органами державної влади*
- 2108 А** *Нараховані доходи за кредитами, що надані органам державної влади*
- 2109 А** *Прострочені нараховані доходи за кредитами, що надані органам державної влади*
- Призначення рахунків: за цими рахунками обліковуються відповідно суми простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми нарахованих доходів та прострочених нарахованих доходів за кредитами, що надані органам державної влади.
- За дебетом** рахунка проводяться відповідно суми простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми нарахованих доходів за наданими кредитами; суми прострочених нарахованих доходів за наданими кредитами.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми заборгованості, що визнана сумнівною.
- 211 Кредити, що надані органам місцевого самоврядування**
- 2112 А** *Короткострокові кредити, що надані органам місцевого самоврядування*
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 2113 А** *Довгострокові кредити, що надані органам місцевого самоврядування*
- Призначення рахунків: за цими рахунками обліковуються короткострокові та довгострокові кредити відповідно, що надані органам місцевого самоврядування.
- За дебетом** рахунків проводяться суми наданих кредитів.
- За кредитом** рахунків проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 2115 А** *Неамортизована премія за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування*
- Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування.
- За дебетом** рахунка проводяться суми премії за наданими кредитами.
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звичайний період.
- (групу рахунків 211 доповнено рахунком 2115 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)

- 2116** *КА* **Неамортизований дисконт за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування**
 Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за кредитами, що надані з дисконтом органам місцевого самоврядування.
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
- 2117** *А* **Прострочена заборгованість за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування**
2118 *А* **Нараховані доходи за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування**
2119 *А* **Прострочені нараховані доходи за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування**
 Призначення рахунків: за цими рахунками обліковуються відповідно суми простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми нарахованих доходів та прострочених нарахованих доходів за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування.
За дебетом рахунків проводяться відповідно суми простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми нарахованих доходів за наданими кредитами; суми прострочених нарахованих доходів за наданими кредитами.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми заборгованості, що визнана сумнівною.
- 212** **Іпотечні кредити, що надані органам державної влади**
2122 *А* **Короткострокові іпотечні кредити, що надані органам державної влади**
2123 *А* **Довгострокові іпотечні кредити, що надані органам державної влади**
 Призначення рахунків: за цими рахунками обліковуються короткострокові та довгострокові іпотечні кредити відповідно, що надані органам державної влади.
- За дебетом** рахунків проводяться суми наданих кредитів.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- 2125** *А* **Неамортизована премія за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади**
 Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади.
- За дебетом** рахунка проводяться суми премії за наданими кредитами.
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період.

- 2126 КА** *Неамортизований дисконт за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади*
 Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за іпотечними кредитами, що надані з дисконтом органам державної влади.
- 2127 А** *За кредитом* рахунка проводяться суми дисконту за наданими кредитами.
- 2128 А** *Прострочена заборгованість за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади*
2129 А *Нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади*
Прострочені нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади
 Призначення рахунків: за цими рахунками обліковуються відповідно суми простроченої заборгованості за наданими іпотечними кредитами; суми нарахованих доходів та прострочених нарахованих доходів за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади.
- За дебетом** рахунка проводяться відповідно суми простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми нарахованих доходів за наданими кредитами; суми прострочених нарахованих доходів за наданими кредитами.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми заборгованості, що визнана сумнівною. (роздл 21 доповнено групою рахунків 212 згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 213** *Іпотечні кредити, що надані органам місцевого самоврядування*
2132 А *Короткострокові іпотечні кредити, що надані органам місцевого самоврядування*
2133 А *Довгострокові іпотечні кредити, що надані органам місцевого самоврядування*
 Призначення рахунків: за цими рахунками обліковуються короткострокові та довгострокові іпотечні кредити відповідно, що надані органам місцевого самоврядування.
- За дебетом** рахунків проводяться суми наданих кредитів.
- За кредитом** рахунків проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- 2135 А** *Неамортизована премія за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування*
 Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування.
- За дебетом** рахунка проводяться суми премії за наданими кредитами.
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звичайний період.

- 2136 КА** *Неамортизований дисконт за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування*
 Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за іпотечними кредитами, що надані з дисконтом органам місцевого самоврядування.
За кредитом рахунка проводяться суми дисконту за наданими кредитами.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
- 2137 А** *Простроченa заборгованість за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування*
- 2138 А** *Нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування*
- 2139 А** *Прострочені нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування*
 Призначення рахунків: за цими рахунками обліковуються відповідно суми простроченої заборгованості за наданими іпотечними кредитами; суми нарахованих доходів та прострочених нарахованих доходів за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування.
За дебетом рахунків проводяться відповідно суми простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми нарахованих доходів за наданими кредитами; суми прострочених нарахованих доходів за наданими кредитами.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми заборгованості, що визнана сумнівною.
 (розділ 21 доповнено групою рахунків 213 згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 219 Сумнівна заборгованість за кредитами, що надані органам державної влади**
- 2190 А** *Сумнівна заборгованість за кредитами, що надані органам державної влади*
- 2191 А** *Сумнівна заборгованість за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування*
 Призначення рахунків: за цією групою рахунків обліковується заборгованість за кредитами, що надані органам державної влади та місцевого самоврядування, повернення яких викликає сумнів.
За дебетом рахунків проводяться суми заборгованості, що визнана сумнівною.
За кредитом рахунків проводяться суми погашення сумнівної заборгованості; суми безнадійних боргів, списані у встановленому порядку.

- 2198 А** Сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями, виданими органами державної влади
- 2199 А** Сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями, виданими органам місцевого самоврядування
- Призначення рахунків: облік коштів, виплачених банком за гарантіями, виданими органами державної влади або місцевого самоврядування.
- За дебетом** рахунків проводяться суми, що виплачені за гарантіями, виданими органам державної влади, місцевого самоврядування в разі невиконання ними своїх зобов'язань перед третьою стороною.
- За кредитом** рахунків проводяться суми погашення заборгованості; суми безнадійних боргів, списані в установленому порядку.
- 22 Кредити, що надані фізичним особам**
- 220 Кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам**
- 2202 А** *Короткострокові кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам*
- Призначення рахунка: облік короткострокових кредитів на поточні потреби, що надані фізичним особам.
- За дебетом** рахунка проводяться суми наданих кредитів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- 2203 А** *Довгострокові кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам*
- Призначення рахунка: облік довгострокових кредитів на поточні потреби, що надані фізичним особам.
- За дебетом** рахунка проводяться суми наданих кредитів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
- 2205 А** *Неамортизована премія за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам*
- Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам.
- За дебетом** рахунка проводяться суми премії за наданими кредитами.
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звичайний період.
- (групу рахунків 220 доповнено рахунком 2205 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)

- 2206 КА** *Неамортизований дисконт за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за кредитами на поточні потреби, що надані з дисконтом фізичним особам.
За кредитом рахунка проводяться суми дисконту за наданими кредитами.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
- 2207 А** *Простроченa заборгованість за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам*
Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам.
За дебетом рахунка проводяться суми простроченої заборгованості за наданими кредитами.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за наданими кредитами; суми заборгованості, що визнана сумнівною.
- 2208 А** *Нараховані доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
- 2209 А** *За кредитом* рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки прострочених та сумнівних нарахованих доходів.
Прострочені нараховані доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам.
За дебетом рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що перераховані на рахунок сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.
- 221 Кредити в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам**
2211 А *Фінансовий лізинг (оренда), що наданий фізичним особам*
Призначення рахунка: облік переданих у користування фізичним особам основних засобів за договорами фінансового лізингу (оренди).
За дебетом рахунка відображається вартість основних засобів, наданих у фінансовий лізинг (оренду).

- 2212 А** **За кредитом** рахунка проводяться суми погашення заборгованості за фінансовим лізингом (орендою).
(групу рахунків 221 доповнено рахунком 2211 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
Короткострокові кредити в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам
Призначення рахунка: облік короткострокових кредитів в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам.
- 2213 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми наданих кредитів.
перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості; суми заборгованості, що (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
Довгострокові кредити в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам
Призначення рахунка: облік довгострокових кредитів в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам.
- 2215 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми наданих кредитів.
перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості; суми заборгованості, що (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
Неамортизована премія за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам.
- 2216 КА** **За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період.
(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
Неамортизований дисконт за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані з дисконтом фізичним особам.

- 2217 А** *За кредитом* рахунка проводяться суми дисконту за наданими кредитами.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
Прострочена заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам
Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам.
- 2218 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми простроченої заборгованості за кредитами.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми заборгованості, що визнана сумнівною.
Нараховані доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам.
- 2219 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки прострочених та сумнівних нарахованих доходів.
Прострочені нараховані доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам.
- 2220 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що перераховані на рахунок сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.
Кредити, що надані за врахованими векселями фізичним особам
Призначення рахунка: облік кредитів, що надані за врахованими векселями фізичним особам до настання строку їх платежу.
- 2221 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми номінальної вартості врахованих векселів.
За кредитом рахунка проводяться суми, що надійшли під час настання строку платежу за векселем; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.

- 2226 КА** *Неамортизований дисконт за врахованими вексялями фізичних осіб*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за врахованими вексялями фізичних осіб, що придбані з дисконтом.
За кредитом рахунка проводяться суми дисконту під час придбання векселів.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
- 2227 А** *Прострочена заборгованість за кредитами, що надані за врахованими вексялями фізичним особам*
Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за кредитами, що надані за врахованими вексялями фізичним особам.
За дебетом рахунка проводяться суми простроченої заборгованості за врахованими вексялями.
- 2228 А** *Нараховані доходи за кредитами, що надані за врахованими вексялями фізичним особам*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами, що надані за врахованими вексялями фізичним особам.
- 2229 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки прострочених та сумнівних нарахованих доходів.
- 2230 А** *Прострочені нараховані доходи за кредитами, що надані за врахованими вексялями фізичним особам*
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за кредитами, що надані за врахованими вексялями фізичним особам.
- 2231 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що перераховані на рахунки сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.
- 2232 А** *Іпотечні кредити, що надані фізичним особам*
Короткострокові іпотечні кредити, що надані фізичним особам
Призначення рахунка: облік короткострокових іпотечних кредитів, що надані фізичним особам.
За дебетом рахунка проводяться суми наданих кредитів.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.

- 2233 А** *Довгострокові іпотечні кредити, що надані фізичним особам*
Призначення рахунка: облік довгострокових іпотечних кредитів, що надані фізичним особам.
За дебетом рахунка проводяться суми наданих кредитів.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення заборгованості; суми заборгованості, що перераховані на відповідні рахунки простроченої та сумнівної заборгованості.
Неамортизована премія за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам.
За дебетом рахунка проводяться суми премії за наданими кредитами.
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період.
- 2236 КА** *Неамортизований дисконт за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за іпотечними кредитами, що надані з дисконтом фізичним особам.
За кредитом рахунка проводяться суми дисконту за наданими кредитами.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період.
- 2237 А** *Прострочена заборгованість за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам*
Призначення рахунка: облік простроченої заборгованості за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам.
За дебетом рахунка проводяться суми простроченої заборгованості за наданими кредитами.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення простроченої заборгованості за наданими кредитами; суми заборгованості, що визнана сумнівною.
- 2238 А** *Нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки прострочених та сумнівних нарахованих доходів.
- 2239 А** *Прострочені нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам*
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам.

- За дебетом** рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що перераховані на рахунок сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.
- (роздліл 22 доповнено групою рахунків 223 згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 229 Сумнівна заборгованість за кредитами, що надані фізичним особам**
- 2290 А** Сумнівна заборгованість за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам
- 2291 А** Сумнівна заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам
- 2292 А** Сумнівна заборгованість за кредитами, що надані фізичним особам за врахованими векселями
- Призначення рахунків: за цією групою рахунків обліковується заборгованість за кредитами, що надані фізичним особам, повернення яких викликає сумнів.
- За дебетом** рахунків проводяться суми погашення сумнівної заборгованості; суми безнадійних боргів, списані в установленому порядку.
- За кредитом** рахунків проводяться суми погашення сумнівної заборгованості; суми безнадійних боргів, списані в установленому порядку.
- 2295 А** Сумнівна заборгованість за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам (групу рахунків 229 доповнено рахунком 2295 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 2299 А** Сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями, виданими фізичним особам
- Призначення рахунка: облік коштів, виплачених банком за гарантіями, виданими фізичним особам.
- За дебетом** рахунка проводяться суми, що виплачені за гарантіями, виданими фізичним особам у разі невиконання ними своїх зобов'язань перед третьою стороною.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення сумнівної заборгованості; суми безнадійних боргів, списані в установленому порядку.
- 24 Сумнівна заборгованість за нарахованими доходами та резерви під заборгованість за наданими кредитами і нарахованими доходами**
- 240 Резерви під заборгованість за кредитами, що надані клієнтам**
- 2400 КА** Резерви під нестандартну заборгованість за кредитами, що надані клієнтам
- Призначення рахунка: облік сум сформованих резервів під нестандартну заборгованість для відшкодування можливих втрат за кредитами, що надані клієнтам.
- За кредитом** рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.

- 2401 КА** Резерви під стандартну заборгованість за кредитами, що надані клієнтам
 Призначення рахунка: облік сформованих резервів під стандартну заборгованість для відшкодування можливих втрат за кредитами, що надані клієнтам.
За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів.
- 248 А** Сумнівна заборгованість за нарахованими доходами за операціями з клієнтами
 Призначення рахунка: облік заборгованості за нарахованими доходами за операціями з клієнтами, що визнана сумнівною.
За дебетом рахунка проводяться суми сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми списаних безнадійних нарахованих доходів у встановленому порядку.
- 249 КА** Резерви під заборгованість за нарахованими доходами за операціями з клієнтами
 Призначення рахунка: облік резервів під прострочену та сумнівну заборгованість за нарахованими доходами за операціями з клієнтами.
За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 25 П** Кошти бюджету та позабюджетних фондів України
251 Кошти Державного бюджету України
2512 Кошти Державного бюджету України цільового характеру
 Призначення рахунка: облік коштів Державного бюджету України для здійснення цільових платежів.
За кредитом рахунка проводиться зарахування коштів.
За дебетом рахунка проводиться перерахування коштів за цільовим призначенням.
Кошти Державного казначейства України
- 2513 П** Призначення рахунка: облік коштів Державного казначейства України.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів Державного бюджету України, що надійшли на рахунки органів Державного казначейства України для подальшого здійснення платежів.
За дебетом рахунка проводиться перерахування сум згідно з призначенням.

- 2518 П** *Нараховані витрати за коштами Державного бюджету України*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за коштами Державного бюджету України.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 252 2520 П** *Бюджетні кошти клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України*
Поточні рахунки клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України
Призначення рахунка: облік коштів бюджетних установ за загальним фондом державного бюджету.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів загального фонду державного бюджету, що надходять у встановленому порядку бюджетним установам.
- 2523 П** *Поточні рахунки цільового характеру клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України*
Призначення рахунка: облік коштів Державного бюджету України для здійснення цільових платежів клієнтів.
- 2525 П** *Вклади (депозити) клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України*
Призначення рахунка: облік депозитів, що розміщені бюджетними установами.
- 2526 П** *Кошти в розрахунках клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України*
Призначення рахунка: облік коштів у розрахунках (акредитиви, чеки, розрахунки за розовими залітками та інші). В аналітичному обліку відкриваються особові рахунки клієнтам за кожним видом розрахунків. Режим рахунків за акредитивами, чеками та за розовими залітками визнається нормативно-правовими актами Національного банку України.
- 2528 П** *Нараховані витрати за коштами клієнтів банку, що утримуються за рахунок Державного бюджету України*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за бюджетними коштами.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
- За дебетом** рахунка проводяться суми списання коштів за призначенням.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.

- 253 Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду Державного бюджету України**
- 2530 Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду Державного бюджету України**
- Призначення рахунка: облік власних надходжень установ, що утримуються за рахунок коштів Державного бюджету України, у тому числі спеціальних коштів бюджетних установ; коштів, що отримані бюджетними установами на виконання окремих доручень; інших власних надходжень бюджетних установ.
- За кредитом** рахунка проводяться суми власних коштів, що надходять клієнтам і включаються до доходів спеціального фонду Державного бюджету України.
- За дебетом** рахунка проводяться суми видатків спеціального фонду Державного бюджету України за дорученнями клієнтів.
- 2531 Кошти, що вилучені унововаженими органами**
- Призначення рахунка: облік коштів, що вилучаються правоохоронними, митними органами за порушення законодавства України або виявлені іншими органами як безхазяйні і перебувають у тимчасовому розпорядженні цих органів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми надходжень коштів, що вилучаються правоохоронними, митними органами за порушення законодавства України або виявлені іншими органами як безхазяйні.
- За дебетом** рахунка проводяться суми списання коштів за дорученням правоохоронних, митних та фінансових органів на підставі постанови про відмову в порушенні кримінальної справи; для повернення коштів власнику, якщо такий виявився у термін, передбачений законодавством; для зарахування коштів до державного бюджету на підставі рішення суду або рішення виконавчого комітету районної, міської ради народних депутатів, винесених за заявою фінансового органу про визнання коштів безхазяйними.
- 2538 Нараховані витрати за коштами бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду Державного бюджету України**
- Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за власними надходженнями установ, що утримуються за рахунок коштів Державного бюджету України, у тому числі спеціальних коштів бюджетних установ; коштів, що отримані бюджетними установами на виконання окремих доручень; інших власних надходжень бюджетних установ.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.

- 254 Кошти місцевих бюджетів та бюджетні кошти клієнтів, які утримуються за рахунок місцевих бюджетів**
- П** Кошти бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів
- 2541 Кошти районних, міських, селищних та сільських бюджетів**
- 2542** Призначення рахунків: облік коштів місцевих бюджетів і коштів, що перераховані з місцевих бюджетів розпорядникам коштів.
- За кредитом** рахунків проводяться суми коштів загального фонду місцевих бюджетів, що надходять у встановленому порядку до бюджетних установ.
- За дебетом** рахунків проводяться суми, що перераховуються на поточні рахунки розпорядників коштів, а також видатки, які здійснюють розпорядники коштів, та повернення помилково зарахованих коштів.
- 2544 П Кошти бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів цільового характеру**
- 2545 П Кошти районних, міських, селищних та сільських бюджетів цільового характеру**
- Призначення рахунків: облік коштів місцевих бюджетів на цільові програми.
- За кредитом** рахунків проводяться суми місцевих бюджетів на визначені власниками цілі.
- За дебетом** рахунків проводиться використання коштів або повернення помилково зарахованих коштів.
- 2546 П Вклади (депозити) місцевих бюджетів**
- Призначення рахунка: облік вкладів (депозитів), що розміщені бюджетними установами.
- За кредитом** рахунка проводяться суми розміщених клієнтами вкладів (депозитів).
- За дебетом** рахунка проводяться суми повернених вкладів (депозитів).
- 2548 П Нараховані витрати за коштами місцевих бюджетів**
- Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за коштами місцевих бюджетів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 255 Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду бюджетів Автономної Республіки Крим, області, міст Києва і Севастополя**
- П** Кошти в розрахунках клієнтів, які утримуються за рахунок бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів
- Призначення рахунка: облік коштів у розрахунках (акредитиви, чеки, розрахунки за разовими заліками та інші). В аналітичному обліку відкриваються особові рахунки за кожним видом розрахунків. Режим рахунків за акредитивами, чеками та за разовими заліками визначається нормативно-правовими актами Національного банку України.

За кредитом рахунка проводяться надходження коштів, що призначені для забезпечення розрахунків.

За дебетом рахунка проводяться суми списання коштів за призначенням.

2553 П Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів

Призначення рахунка: облік власних надходжень установ, що утримуються за рахунок коштів бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів, у тому числі спеціальних коштів бюджетних установ; коштів, що отримані бюджетними установами на виконання окремих доручень; інших власних надходжень бюджетних установ.

За кредитом рахунка проводяться суми власних коштів, що надходять клієнтам і включаються до доходів спеціальних фондів бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів.

За дебетом рахунка проводяться суми видатків спеціальних фондів бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів за дорученнями клієнтів.

2554 П Кошти в розрахунках клієнтів, які утримуються за рахунок районних, міських, селищних та сільських бюджетів

Призначення рахунка: облік коштів у розрахунках (акредитиви, чеки, розрахунки за разовими заліками та інші). В аналітичному обліку відкриваються особові рахунки клієнтам за кожним видом розрахунків. Режим рахунків за акредитивами, чеками та за разовими заліками визнається нормативно-правовими актами Національного банку України.

За кредитом рахунка проводяться надходження коштів, призначених для забезпечення розрахунків.

За дебетом рахунка проводяться суми списання коштів за призначенням.

2555 П Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціальних фондів районних, міських, районних у містах, селищних та сільських бюджетів

Призначення рахунка: облік власних надходжень установ, що утримуються за рахунок коштів районних, міських, районних у містах, селищних та сільських бюджетів, у тому числі спеціальних коштів бюджетних установ; коштів, що отримані бюджетними установами на виконання окремих доручень; інших власних надходжень бюджетних установ.

За кредитом рахунка проводяться суми власних коштів, що надходять клієнтам і включаються до доходів спеціальних фондів районних, міських, районних у містах, селищних та сільських бюджетів.

За дебетом рахунка проводяться суми видатків спеціальних фондів районних, міських, районних у містах, селищних та сільських бюджетів за дорученнями клієнтів.

- 2558 П** *Нараховані витрати за коштами бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду бюджетів Автономної Республіки Крим, областей Крим, областей міст Києва і Севастополя*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за власними надходженнями установ, що утримуються за рахунок коштів бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, районних, міських, районних у містах, селищних та сільських бюджетів, у тому числі спеціальних коштів бюджетних установ; коштів, що отримані бюджетними установами на виконання окремих доручень; інших власних надходжень бюджетних установ.
- 256 П** *Кошти позабюджетних фондів*
2560 П *Державні позабюджетні фонди*
Призначення рахунка: облік коштів державних позабюджетних фондів, що створюються відповідно до законодавства України, а також сум кредиторської заборгованості банку за операціями щодо виплати пенсій та здійснення інших видатків за рахунок коштів, що отримані від Пенсійного фонду України та органів соціального захисту населення.
- 2561 П** *Галузеві позабюджетні фонди*
2562 П *Регіональні позабюджетні фонди*
Призначення рахунка: облік коштів державних позабюджетних фондів, що створюються відповідно до законодавства України.
- 2565 П** *Цільові кошти позабюджетних фондів*
Призначення рахунка: облік коштів позабюджетних фондів для здійснення цільових платежів.
- 2566 П** *За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.*
- 2567 П** *За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.*
- 2568 П** *За кредитом рахунків проводяться суми надходжень до фондів.*
- 2569 П** *За дебетом рахунків проводяться платежі за дорученнями фондів.*
- 2570 П** *За кредитом рахунка проводяться суми, що перераховують позабюджетні фонди на визначені ними цілі.*
- 2571 П** *За дебетом рахунка проводяться використання коштів.*

- 2568 П** *Нараховані витрати за коштами позабюджетних фондів*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за коштами позабюджетних фондів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 257 Кошти державного та місцевого бюджетів для виплат**
2570 П *Кошти державного бюджету для виплат*
Призначення рахунка: облік коштів для проведення готівкових виплат з Державного бюджету України, а також сум кредиторської заборгованості банку за операціями щодо виплати пенсії з Державного бюджету України.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів, у тому числі за операціями щодо виплат соціального характеру, що надходять у встановленому порядку від органів Державного казначейства України.
За дебетом рахунка проводяться суми видатків як готівкою, так і шляхом перерахування коштів на поточні, вкладні (депозитні) рахунки фізичних осіб, а також суми погашення кредиторської заборгованості банку за операціями щодо виплати пенсії.
2571 П *Кошти державного та місцевих бюджетів для цільових виплат готівкою*
Призначення рахунка: облік коштів, що перераховуються Державним казначейством України для здійснення цільових виплат готівкою.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що перераховує Державне казначейство України на визначені цілі.
2572 П *Кошти місцевих бюджетів для виплат*
Призначення рахунка: облік коштів для проведення виплат з місцевих бюджетів.
За кредитом рахунка проводяться суми, що надходять у встановленому порядку від органів Державного казначейства України.
За дебетом рахунка проводяться суми видатків як готівкою, так і шляхом перерахування коштів на поточні, вкладні (депозитні) рахунки фізичних осіб.
- 26 Кошти клієнтів банку**
260 АП *Кошти на вимогу суб'єктів господарювання*
2600 АП *Кошти на вимогу суб'єктів господарювання*
Призначення рахунка: облік вкладів (депозитів) на вимогу суб'єктів господарювання (крім небанківських фінансових установ), у тому числі поточні рахунки суб'єктів господарювання та розрахунки за ними; надані кредити овердрафт.

На цьому рахунку також обліковуються суми, що перераховуються клієнтами для формування статутного капіталу до їх реєстрації як юридичних осіб.

За дебетом рахунка проводяться суми перерахувань, виплат за розпорядженням власників рахунків згідно з режимом роботи рахунків; суми коштів, що підлягають примусовому стягненню відповідно до законодавства України; суми, що обумовлені договором між банком та клієнтом — власником рахунка; надані кредити овердрафт.

За кредитом рахунка проводяться суми, що надходять у встановленому порядку на рахунки клієнтів згідно з режимом роботи рахунків; суми залишків кредитів овердрафт, що перераховані на рахунки простроченої заборгованості; суми заборгованості за отриманими кредитами овердрафт, що визнана сумнівною.

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 13.12.2006 р. № 457)

2601 П *Поточні рахунки банку-управителя з довірчого управління*

Призначення рахунка: облік сум, наданих установниками банку-управителем згідно з договорами довірчого управління, та розрахунків за операціями довірчого управління.

За кредитом рахунка проводяться суми, що надходять у порядку, встановленому для довірчих операцій.

За дебетом рахунка проводяться суми перерахування коштів згідно з договором довірчого управління, у тому числі суми повернення коштів установникам.

2602 П *Кошти в розрахунках суб'єктів господарювання*

Призначення рахунка: облік коштів у розрахунках (кошти до настання дати валютування, акредитиви, розрахункові чеки, розрахунки за разовими залками, кошти, отримані як грошове покриття, тощо). В аналітичному обліку відкриваються окремі особові рахунки клієнтам за кожним видом розрахунків. Режим роботи рахунків за акредитивами, розрахунковими чеками та разовими залками визначається нормативно-правовими актами Національного банку України та згідно з Уніфікованими правилами і звичаями для документарних акредитивів, опублікованими Міжнародною торговельною палатою.

За кредитом рахунка проводиться надходження коштів, призначених для забезпечення розрахунків.

2603 П *Розподільчі рахунки суб'єктів господарювання*

Призначення рахунка: облік коштів, що підлягають розподілу або додатковому попередньому контролю, у тому числі сум коштів в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу.

2603 П *Розподільчі рахунки суб'єктів господарювання*

- 2604 П** **За кредитом** рахунка проводяться суми надходжень.
За дебетом рахунка проводяться суми перерахувань згідно з режимом роботи рахунків.
Цільові кошти на вимогу суб'єктів господарювання
Призначення рахунка: облік коштів на вимогу, цілі використання яких обумовлені окремими законодавчими актами України.
2605 АП **За кредитом** рахунка проводяться суми, що надходять на рахунки.
За дебетом рахунка проводяться суми витрат і перерахувань згідно з режимом роботи рахунків.
Кошти на вимогу суб'єктів господарювання для здійснення операцій з використанням платіжних карток
Призначення рахунка: облік коштів на вимогу суб'єктів господарювання (крім небанківських фінансових установ) для здійснення операцій з використанням платіжних карток; надані кредити овердрафт.
За дебетом рахунка проводяться суми перерахувань, виплат за розпорядженням держателів платіжних карток згідно з режимом роботи рахунка; суми коштів, що підлягають примусовому стягненню відповідно до законодавства України; надані кредити овердрафт.
За кредитом рахунка проводяться суми, що надходять у встановленому порядку на рахунки клієнтів — держателів платіжних карток згідно з режимом роботи рахунків; суми залишків кредитів овердрафт, що перераховані на рахунки простроєної заборгованості; суми заборгованості за отриманими кредитами овердрафт, що визнана сумнівною.
Рахунки платників податку на додану вартість
2606 П Призначення рахунка: облік сум податку на додану вартість платників податку на додану вартість.
За кредитом рахунка проводяться суми надходжень податку на додану вартість відповідно до вимог законодавства України.
За дебетом рахунка проводяться суми перерахувань відповідно до вимог законодавства України.
2607 А *Нараховані доходи за кредитами овердрафт, що надані суб'єктам господарювання*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами овердрафт, що надані суб'єктам господарювання (крім небанківських фінансових установ).
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки простроєних та сумнівних нарахованих доходів.

- 2608 П** *Нараховані витрати за коштами на вимогу суб'єктів господарювання*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за коштами на вимогу суб'єктів господарювання (крім небанківських фінансових установ).
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 261** *Строкові кошти суб'єктів господарювання*
2610 П *Короткострокові вклади (депозити) суб'єктів господарювання*
Призначення рахунка: облік короткострокових вкладів (депозитів) суб'єктів господарювання.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що отримані від суб'єктів господарювання на короткострокові вклади (депозити).
За дебетом рахунка проводяться суми повернених короткострокових вкладів (депозитів).
Кошти, що отримані від суб'єктів господарювання за операціями репо
Призначення рахунка: облік коштів, що отримані від суб'єктів господарювання за операціями репо.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що отримані від суб'єктів господарювання за операціями репо.
За дебетом рахунка проводяться суми, що перераховуються суб'єктам господарювання за операціями репо.
- 2615 П** *Довгострокові вклади (депозити) суб'єктів господарювання*
Призначення рахунка: облік довгострокових вкладів (депозитів) суб'єктів господарювання.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що отримані від суб'єктів господарювання на довгострокові вклади (депозити).
За дебетом рахунка проводяться суми повернених довгострокових вкладів (депозитів).
Неамортизований дисконт за строковими коштами суб'єктів господарювання
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за строковими коштами, що отримані від суб'єктів господарювання.
- 2616 КП**
За дебетом рахунка проводяться суми дисконту під час отримання строкових коштів.
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нараховання витрат за звітний період та неамортизована частина дисконту в разі дострокового погашення.
Групу рахунків 261 доповнено рахунком 2616 КП згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)

- 2617 П** *Неамортизована премія за строковими коштами суб'єктів господарювання*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за строковими коштами, що отримані від суб'єктів господарювання.
- За кредитом** рахунка проводяться суми премії під час отримання строкових коштів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації премії для зменшення витрат звітного періоду та неамортизована частина премії в разі дострокового погашення.
- (Групу рахунків 261 доповнено рахунком 2617 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 2618 П** *Нараховані витрати за строковими коштами суб'єктів господарювання*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за строковими коштами суб'єктів господарювання.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 262 Кошти на вимогу фізичних осіб**
- 2620 АП** *Кошти на вимогу фізичних осіб*
Призначення рахунка: облік вкладів (депозитів) на вимогу фізичних осіб, у тому числі поточні рахунки фізичних осіб та розрахунки за ними; надані кредити овердрафт.
- За дебетом** рахунка проводяться суми перерахувань, виплат за розпорядженням власників рахунків згідно з режимом роботи рахунків; суми коштів, що підлягають примусовому стягненню відповідно до законодавства України; надані кредити овердрафт.
- За кредитом** рахунка проводяться суми, що надходять у встановленому порядку на рахунки клієнтів згідно з режимом роботи рахунків; суми залишків кредитів овердрафт, що перераховані на рахунки проєктованої заборгованості; суми заборгованості за отриманими кредитами овердрафт, що визнана сумнівною.
- 2622 П** *Кошти в розрахунках фізичних осіб*
Призначення рахунка: облік коштів у розрахунках (кошти до настання дати валютування, акредитиви, грошове покриття тощо). В аналітичному обліку відкриваються окремі особові рахунки клієнтам за кожним видом розрахунків. Режим роботи рахунків визначається нормативно-правовими актами Національного банку України.
- За кредитом** рахунка проводяться надходження коштів, призначених для забезпечення розрахунків.
- За дебетом** рахунка проводяться суми списання коштів за призначенням.

- 2625 АП** Кошти на вимогу фізичних осіб для здійснення операцій з використанням платіжних карток
- Призначення рахунка: облік коштів на вимогу фізичних осіб для здійснення операцій з використанням платіжних карток; надані кредити овердрафт.
- За дебетом** рахунка проводяться суми перерахувань, виплат за розпорядженням держателів платіжних карток згідно з режимом роботи рахунків; суми коштів, що підлягають примусово-му стягненню відповідно до законодавства України; надані кредити овердрафт.
- За кредитом** рахунка проводяться суми, що надходять у встановленому порядку на рахунки клієнтів — держателів платіжних карток згідно з режимом роботи рахунків; суми залишків кредитів овердрафт, що перераховані на рахунки простроченої заборгованості; суми заборгованості за отриманими кредитами овердрафт, що визнана сумнівною.
- Нараховані доходи за кредитами овердрафт, що надані фізичним особам**
- Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами овердрафт, що надані фізичним особам.
- 2627 А**
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки прострочених та сумнівних нарахованих доходів.
- 2628 П** *Нараховані витрати за коштами на вимогу фізичних осіб*
- Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за коштами на вимогу фізичних осіб.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 263 Строкові кошти фізичних осіб**
- 2630 П** *Короткострокові вклади (депозити) фізичних осіб*
- Призначення рахунка: облік короткострокових вкладів (депозитів) фізичних осіб.
- За кредитом** рахунка проводяться суми коштів, що отримані від фізичних осіб на короткострокові вклади (депозити).
- За дебетом** рахунка проводяться суми повернених короткострокових вкладів (депозитів).
- 2635 П** *Довгострокові вклади (депозити) фізичних осіб*
- Призначення рахунка: облік довгострокових вкладів (депозитів) фізичних осіб.
- За кредитом** рахунка проводяться суми коштів, що отримані від фізичних осіб на довгострокові вклади (депозити).
- За дебетом** рахунка проводяться суми повернених довгострокових вкладів (депозитів).

- 2636 КП** *Неамортизований дисконт за строковими коштами фізичних осіб*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за строковими коштами, що отримані від фізичних осіб.
- За дебетом** рахунка проводяться суми дисконту під час отримання строкових коштів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нараховання витрат за звітний період та неамортизована частина дисконту в разі дострокового погашення.
- (групу рахунків 263 доповнено рахунком 2636 КП згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 2637 П** *Неамортизована премія за строковими коштами фізичних осіб*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за строковими коштами, що отримані від фізичних осіб.
- За кредитом** рахунка проводяться суми премії під час отримання строкових коштів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації премії для зменшення витрат звітного періоду та неамортизована частина премії в разі дострокового погашення.
- (групу рахунків 263 доповнено рахунком 2637 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 2638 П** *Нараховані витрати за строковими коштами фізичних осіб*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за строковими коштами фізичних осіб.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 264 Кошти виборчих фондів**
- 2640 П** *Кошти виборчого фонду кандидата на пост Президента України*
Призначення рахунка: облік коштів виборчого фонду кандидата на пост Президента України.
- За кредитом** рахунка проводяться суми надходжень для проведення виборчої кампанії кандидата на пост Президента України, передбачені законодавством України.
- За дебетом** рахунка проводяться суми витрат на проведення виборчої кампанії кандидата на пост Президента України.
- 2641 П** *Кошти виборчого фонду політичної партії (блоку), кандидатів від якої зареєстровано Центральною виборчою комісією*
Призначення рахунка: облік коштів виборчого фонду політичної партії (блоку), кандидатів від якої зареєстровано Центральною виборчою комісією.

- 2642 П** **За кредитом** рахунка проводяться суми надходжень для фінансування виборчої кампанії партії (блоку), передбачені законодавством України.
За дебетом рахунка проводяться суми витрат на фінансування виборчої кампанії партії (блоку).
Кошти виборчого фонду місцевої організації партії (блоку)
Призначення рахунка: облік коштів виборчого фонду місцевої організації партії (блоку).
За кредитом рахунка проводяться суми надходжень для фінансування виборчої кампанії місцевої організації партії (блоку), передбачені законодавством України.
За дебетом рахунка проводяться суми витрат на проведення виборчої кампанії місцевої організації партії (блоку).
- 2643 П** *Кошти виборчого фонду кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидата у депутати в одномандатному окрузі*
Призначення рахунка: облік коштів виборчого фонду кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидата у депутати в одномандатному окрузі.
За кредитом рахунка проводяться суми надходжень для фінансування виборчої кампанії кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидата у депутати в одномандатному окрузі, передбачені законодавством України.
За дебетом рахунка проводяться суми витрат на проведення виборчої кампанії кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидата у депутати в одномандатному окрузі (група рахунків 264 в редакції постанови Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 265 АП** *Кошти на вимогу небанківських фінансових установ*
2650 АП *Кошти на вимогу небанківських фінансових установ*
Призначення рахунка: облік вкладів (депозитів) на вимогу небанківських фінансових установ, у тому числі поточні рахунки небанківських фінансових установ та розрахунки за ними; надані кредити овердрафт. На цьому рахунку також обліковуються суми, що перераховуються клієнтами для формування статутного капіталу до їх реєстрації як юридичних осіб; суми, що обліковуються до часу їх внесення на накопичувальний рахунок, відкритий в Національному банку України або його територіальних управлінь за місцем створення банку.
За дебетом рахунка проводяться суми перерахувань, виплат за розпорядженням власників рахунків згідно з режимом роботи рахунків; суми коштів, що підлягають примусовому стягненню відповідно до законодавства України; суми, що обумовлені договором між банком та клієнтом — власником рахунка, надані кредити овердрафт.

- 2651 П** **За кредитом** рахунка проводяться суми, що надходять у встановленому порядку на рахунки клієнтів згідно з режимом роботи рахунків; суми залишків кредитів овердрафт, що перераховані на рахунки простроченої заборгованості; суми заборгованості за отриманими кредитами овердрафт, що визнана сумнівною.
- Короткострокові вклади (депозити) небанківських фінансових установ*
Призначення рахунка: облік короткострокових вкладів (депозитів) небанківських фінансових установ.
- 2652 П** **За кредитом** рахунка проводяться суми коштів, що отримані від небанківських фінансових установ на короткострокові вклади (депозити).
- За дебетом** рахунка проводяться суми повернених короткострокових вкладів (депозитів).
- Довгострокові вклади (депозити) небанківських фінансових установ*
Призначення рахунка: облік довгострокових вкладів (депозитів) небанківських фінансових установ.
- 2653 П** **За кредитом** рахунка проводяться суми коштів, що отримані від небанківських фінансових установ на довгострокові вклади (депозити).
- За дебетом** рахунка проводяться суми повернених довгострокових вкладів (депозитів).
- Неамортизована премія за строковими коштами небанківських фінансових установ*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за строковими коштами, що отримані від небанківських фінансових установ.
- 2655 АП** **За кредитом** рахунка проводяться суми премії під час отримання строкових коштів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації премії для зменшення витрат звітного періоду та неамортизована частина премії в разі дострокового погашення.
- (групу рахунків 265 доповнено рахунком 2653 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- Кошти на вимогу небанківських фінансових установ для здійснення операцій з використанням платіжних карток*
Призначення рахунка: облік коштів на вимогу небанківських фінансових установ для здійснення операцій з використанням платіжних карток; надані кредити овердрафт.
- За дебетом** рахунка проводяться суми перерахувань, виплат за розпорядженням держателів платіжних карток згідно з режимом роботи рахунків; суми коштів, що підлягають примусовому стягненню відповідно до законодавства України; надані кредити овердрафт.

За кредитом рахунка проводяться суми, що надходять у встановленому порядку на рахунки клієнтів — держателів платіжних карток згідно з режимом роботи рахунків; суми кредитів овердрафт, що перераховані на рахунки простроченої заборгованості; суми заборгованості за отриманими кредитами овердрафт, що визнана сумнівною.

2656 КП Неамортизований дисконт за строковими коштами небанківських фінансових установ

Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за строковими коштами, що отримані від небанківських фінансових установ.

За дебетом рахунка проводяться суми дисконту під час отримання строкових коштів.

За кредитом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нараховання витрат за звітний період та неамортизована частина дисконту в разі дострокового погашення.

(групу рахунків 265 доповнено рахунком 2656 КП згідно з постановою

Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)

2657 А Нарховані доходи за кредитами овердрафт, що надані небанківським фінансовим установам

Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за кредитами овердрафт, що надані небанківським фінансовим установам.

За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.

За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки прострочених та сумнівних нарахованих доходів.

2658 П Нарховані витрати за коштами небанківських фінансових установ

Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за коштами на вимогу та залученими строковими коштами небанківських фінансових установ.

За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.

За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.

27 Кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій

270 Кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій

2700 П Короткострокові кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій

Призначення рахунка: облік короткострокових кредитів, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій.

За кредитом рахунка проводяться суми отриманих короткострокових кредитів.

За дебетом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за короткостроковими кредитами.

- 2701 П** *Довгострокові кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій*
Призначення рахунка: облік довгострокових кредитів, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих довгострокових кредитів.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за довгостроковими кредитами.
- 2706 КП** *Неамортизований дисконт за кредитами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за кредитами, що отримані з дисконтом від міжнародних та інших фінансових організацій.
За дебетом рахунка проводяться суми дисконту за кредитами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій.
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування витрат за звітний період.
- 2707 П** *Неамортизована премія за кредитами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за кредитами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій.
За кредитом рахунка проводяться суми премії за кредитами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації премії для зменшення витрат звітного періоду та неамортизована частина премії в разі дострокового погашення.
(групу рахунків 270 доповнено рахунком 2707 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457)
- 2708 П** *Нараховані витрати за кредитами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за кредитами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 28** *Дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку*
280 *Дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку*

- 2800 А** *Дебіторська заборгованість за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, банківських та дорогоцінних металів для клієнтів банку*
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, банківських та дорогоцінних металів за дорученням клієнтів банку та за рахунок коштів клієнтів банку.
За дебетом рахунка проводяться суми за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти та банківських металів за дорученням клієнтів.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти та банківських металів.
- 2801 А** *Дебіторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для клієнтів банку*
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості із виконанням договорів до-ручєнє (комісії) клієнтів за операціями з цінними паперами та за рахунок коштів клієнтів банку.
За дебетом рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості за операціями з цінними паперами для клієнтів банку.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості за операціями з цінними паперами.
- 2805 А** *Дебіторська заборгованість за операціями з грошово-речовими потерями*
2806 А *Дебіторська заборгованість за індексацією грошових заощаджень*
Призначення рахунків: облік сум дебіторської заборгованості за операціями з клієнтами банку.
За дебетом рахунків проводяться суми дебіторської заборгованості за операціями з клієнтами банку.
За кредитом рахунків проводяться суми погашення дебіторської заборгованості за операціями з клієнтами банку.
- 2809 А** *Інша дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку*
Призначення рахунка: облік сум іншої дебіторської заборгованості за операціями з клієнтами банку. За цим рахунком не обліковуються продані активи з відстроченням платежу. Такі кредити обліковуються за відповідними рахунками розділів 20 — 22.
За дебетом рахунка проводяться суми за операціями з клієнтами банку.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості за операціями з клієнтами банку.

- 288 **Сумнівна дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку**
- 2888 *A* Дебіторська заборгованість за іншими операціями колишнього СРСР
- 2889 *A* Інша сумнівна дебіторська заборгованість за операціями з клієнтами банку
- Призначення рахунків: облік сум сумнівної дебіторської заборгованості за операціями з клієнтами банку.
- За дебетом** рахунків проводяться суми сумнівної дебіторської заборгованості за операціями з клієнтами.
- За кредитом** рахунків проводяться суми погашення сумнівної заборгованості за операціями з клієнтами банку; суми списання безнадійної заборгованості в установленому порядку.
- 289 **Резерви під дебіторську заборгованість за операціями з клієнтами банку**
- 2890 *КА* Резерви під дебіторську заборгованість за операціями з клієнтами банку
- Призначення рахунка: облік сум сформованих резервів на відшкодування можливих втрат за дебіторською заборгованістю за операціями з клієнтами банку. Відраховання до резервів здійснюється відповідно до законодавства України, у тому числі нормативно-правових актів Національного банку України.
- За кредитом** рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми списання безнадійної заборгованості; суми зменшення резервів.
- 29 **Кредиторська заборгованість і транзитні рахунки за операціями з клієнтами банку**
- 290 **Кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами банку**
- 2900 *П* Кредиторська заборгованість за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, банківських та дорогоцінних металів для клієнтів банку
- Призначення рахунка: облік сум, перерахованих клієнтами, або сум, що підлягають перерахунку на рахунок клієнтів за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, банківських та дорогоцінних металів для клієнтів згідно з договором-дорученням.
- За кредитом** рахунка проводяться суми, що отримані від клієнтів за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, банківських та дорогоцінних металів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми, що перераховані за операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, банківських та дорогоцінних металів, або суми повернених клієнтам коштів.
- Кредиторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для клієнтів**
- 2901 *П* Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості за операціями клієнтів з цінними паперами, у тому числі за операціями з доміцільної векселів.

- 2902 П** **За кредитом** рахунка проводяться суми, що отримані банком від або для клієнтів на придбання (продаж) цінних паперів; кошти на здійснення операцій з доміліяції векселів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми, що перераховані за операціями клієнтів з цінними паперами, або суми повернених клієнтам коштів.
- Кредиторська заборгованість за прийнятті платежі*
- Призначення рахунка: облік сум платежів, які за дорученням клієнтів мають бути перераховані за призначенням отримувачам платежів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми податкових, страхових, комунальних платежів, виручка торговельних та побутових організацій, добровільні внески від населення та організацій, суми держмита, інші платежі, які надалі підлягають зарахуванню на рахунки отримувачів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми, що перераховані за призначенням на відповідні рахунки отримувачів коштів, або суми повернених клієнтам коштів.
- Кошти клієнтів банку за недіючими рахунками*
- Призначення рахунка: облік кредиторської заборгованості банку перед клієнтами за недіючими рахунками.
- За кредитом** рахунка проводяться суми згідно із законодавством України, у тому числі нормативно-правовими актами Національного банку України.
- За дебетом** рахунка проводяться суми повернення коштів власникам згідно з їх розпорядженнями та в інших випадках згідно із законодавством України.
- Кредиторська заборгованість за операціями з грошово-речовими лотереями*
- Кредиторська заборгованість за операціями з індексацією грошових заощаджень*
- Кредиторська заборгованість за операціями з цінними паперами колишнього СРСР*
- Кредиторська заборгованість за операціями з іншими операціями колишнього СРСР*
- Призначення рахунків: облік сум кредиторської заборгованості за видами операцій з клієнтами банку.
- За кредитом** рахунків проводяться суми кредиторської заборгованості за операціями з клієнтами банку.
- За дебетом** рахунків проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за операціями з клієнтами банку.
- 2909 П** *Інша кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами банку.*
- Призначення рахунка: облік сум іншої кредиторської заборгованості за операціями з клієнтами банку, наприклад, невиплачені перекази для бенефіціарів, які не мають рахунка в банку; суми коштів, що отримані для зарахування на вклади клієнтів банку.

За кредитом рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за операціями з клієнтами банку.

За дебетом рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за операціями з клієнтами банку.

292 Транзитні рахунки за операціями з клієнтами банку

2920 АП Транзитний рахунок за операціями, здійсненими через банкомат Призначення рахунка: облік сум за операціями, здійсненими через банкомат з використанням платіжних карток.

За дебетом рахунка проводяться суми готівкових коштів, що видані клієнту через банкомат з урахуванням комісійних.

За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що надходять з відповідних рахунків клієнтів банків на відшкодування виданих сум та оплату послуг, що надані держателям платіжних карток через банкомат.

2924 АП Транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток

Призначення рахунка: облік коштів за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток, у тому числі під час розрахунків за товари та послуги.

За дебетом рахунка проводяться суми перерахувань за здійснені розрахунки з використанням платіжних карток.

За кредитом рахунка проводяться суми надходжень за здійснені розрахунки з використанням платіжних карток згідно з інформацією, що надається процесинговим центром, інші операції з використанням платіжних карток.

Клас 3. Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання
30 Цінні папери та похідні фінансові активи в торговому портфелі банку

(назва розділу 30 у редакції постанови Правління

Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

300 А Кції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку

3002 А Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, що випущені банками, у торговому портфелі банку

3003 А Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, що випущені небанківськими фінансовими установами, у торговому портфелі банку

3005 А Інші акції та цінні папери з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку

Призначення рахунків: облік інвестицій банку в акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку.

- 3007 АП** **За дебетом** рахунків проводяться суми цінних паперів, що придбані.
За кредитом рахунків проводяться суми цінних паперів у разі їх продажу. (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
Переоцінка акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку
 Призначення рахунка: облік результатів переоцінки до справедливої вартості цінних паперів, що обліковуються в торговому портфелі банку.
За дебетом рахунка проводяться суми збільшення вартості (дооцінки) цінних паперів; списані суми уцінки за цінними паперами під час їх продажу.
За кредитом рахунка проводяться суми зменшення вартості (уцінки) цінних паперів; списані суми дооцінки за цінними паперами під час їх продажу. (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
3008 А *Нараховані доходи за акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку*
 Призначення рахунка: облік нарахованих дивідендів за акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів.
301 Боргові цінні папери в торговому портфелі банку
3010 А *Боргові цінні папери органів державної влади в торговому портфелі банку*
3011 А *Боргові цінні папери органів місцевого самоврядування в торговому портфелі банку*
3012 А *Боргові цінні папери, випущені банками, у торговому портфелі банку*
3013 А *Боргові цінні папери, випущені небанківськими фінансовими установами, у торговому портфелі банку*
3014 А *Боргові цінні папери нефінансових підприємств у торговому портфелі банку*
 Призначення рахунків: облік номінальної вартості боргових цінних паперів у торговому портфелі банку.
За дебетом рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що придбані.
За кредитом рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що продані. (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)

- 3015 АП** *Переоцінка боргових цінних паперів у торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік результатів переоцінки до справедливої вартості боргових цінних паперів, що обліковуються в торговому портфелі банку.
За дебетом рахунка проводяться суми збільшення вартості (дооцінки) боргових цінних паперів; списані суми уцінки за цінними паперами під час їх продажу.
За кредитом рахунка проводяться суми зменшення вартості (уцінки) боргових цінних паперів; списані суми дооцінки за цінними паперами під час їх продажу.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
- 3016 КА** *Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами в торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за борговими цінними паперами, що придбані з дисконтом.
За кредитом рахунка проводяться суми неамортизованого дисконту за цінними паперами, що придбані.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованого дисконту в разі продажу.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
- 3017 А** *Неамортизована премія за борговими цінними паперами в торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за борговими цінними паперами, що придбані з премією.
За дебетом рахунка проводяться суми неамортизованої премії за цінними паперами, що придбані.
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованої премії в разі продажу.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
- 3018 А** *Нараховані доходи за борговими цінними паперами в торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за борговими цінними паперами в торговому портфелі банку.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих відсотків; суми сплачених накопичених відсотків під час купівлі цінних паперів.

- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків під час їх отримання; суми нарахованих відсотків у разі продажу цінних паперів.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
- 304 Похідні фінансові активи в торговому портфелі банку**
3040 А *Активи за придбаними опціонними контрактами в торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік активів за придбаними опціонними контрактами в торговому портфелі банку.
- 3041 А** *Активи за форвардними контрактами в торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік активів за форвардними контрактами в торговому портфелі банку.
- 3042 А** *Активи за ф'ючерсними контрактами в торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік активів за ф'ючерсними контрактами в торговому портфелі банку.
- 31 Цінні папери в портфелі банку на продаж та похідні фінансові активи, що призначені для обліку хеджування**
(назва розділу 31 у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 3102 А** *Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, що виущені банками, у портфелі банку на продаж*
- 3103 А** *Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, що виущені небанківськими фінансовими установами, у портфелі банку на продаж*

- 3105 А** *Інші акції та цінні папери з нефіксованим прибутком у портфелі банку на продаж*
Призначення рахунків: облік інвестицій банку в акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, у тому числі інвестицій, що не оформлені цінними паперами, у портфелі банку на продаж.
- 3107 АП** *За дебетом* рахунків проводяться суми цінних паперів та інвестицій, що не оформлені цінними паперами, які придбані або переведені з інших портфель банку.
За кредитом рахунків проводяться суми цінних паперів та інвестицій, що не оформлені цінними паперами, у разі їх продажу або переведення до інших портфель банку.
Переоцінка акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком у портфелі банку на продаж
Призначення рахунка: облік результатів переоцінки до справедливої вартості акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком, які обліковуються в портфелі банку на продаж.
- 3108 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми збільшення вартості (дооцінки) акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком; списані суми уцінки під час їх продажу або переведення до інших портфель банку.
За кредитом рахунка проводяться суми зменшення вартості (уцінки) акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком; списані суми дооцінки за цінними паперами під час їх продажу або переведення до інших портфель банку.
Нараховані доходи за акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком у портфелі банку на продаж
Призначення рахунка: облік нарахованих дивідендів за акціями та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком, а також інвестиціями, що не оформлені цінними паперами, у портфелі банку на продаж.
- 311** *За дебетом* рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
311 *За кредитом* рахунка проводяться суми отриманих доходів.
- 3110 А** *Боргові цінні папери в портфелі банку на продаж*
3111 А *Боргові цінні папери органів державної влади в портфелі банку на продаж*
3112 А *Боргові цінні папери органів місцевого самоврядування в портфелі банку на продаж*
3113 А *Боргові цінні папери, випущені банками, у портфелі банку на продаж*
3113 А *Боргові цінні папери, випущені небанківськими фінансовими установами, у портфелі банку на продаж*

- 3114 А** *Боргові цінні папери нефінансових підприємств у портфелі банку на продаж*
Призначення рахунків: облік номінальної вартості боргових цінних паперів у портфелі банку на продаж.
- За дебетом** рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що придбані або переведені з інших портфельів банку.
- За кредитом** рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що продані, погашені або переведені до інших портфельів банку.
- 3115 АП** *Переоцінка боргових цінних паперів у портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік результатів переоцінки до справедливої вартості боргових цінних паперів, що обліковуються в портфелі банку на продаж.
- За дебетом** рахунка проводяться суми збільшення вартості (дооцінки) боргових цінних паперів; списані суми уцінки за цінними паперами під час їх продажу або переведення до інших портфельів банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми зменшення вартості (уцінки) боргових цінних паперів; списані суми дооцінки за цінними паперами під час їх продажу або переведення до інших портфельів банку.
- 3116 КА** *Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж, що придбані з дисконтом.
- За кредитом** рахунка проводяться суми неамортизованого дисконту за цінними паперами, що придбані або переведені з інших портфельів банку.
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звільнений період; суми неамортизованого дисконту в разі продажу або переведення цінних паперів до інших портфельів банку.
- 3117 А** *Неамортизована премія за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж, що придбані з премією.
- За дебетом** рахунка проводяться суми неамортизованої премії за цінними паперами, що придбані або переведені з інших портфельів банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звільнений період; суми неамортизованої премії в разі продажу або переведення цінних паперів до інших портфельів банку.

- 3118 А** *Нараховані доходи за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків; суми нарахованих відсотків за цінними паперами, що переведені з інших портфелів; суми сплачених накопичених відсотків під час купівлі цінних паперів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків під час їх отримання; суми нарахованих відсотків у разі продажу або переведення цінних паперів до інших портфелів банку; суми нарахованих відсотків, що перераховані на рахунок прострочених нарахованих доходів.
- 3119 А** *Прострочені нараховані доходи за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж*
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж.
- За дебетом** рахунка проводяться суми прострочених нарахованих відсотків.
- За кредитом** рахунка проводяться суми отриманих відсотків; суми нарахованих відсотків, списаних у встановленому порядку.
- 312** *Інвестиції в асоційовані компанії, що утримуються з метою продажу*
- 3122 А** *Інвестиції в асоційовані банки, що утримуються з метою продажу*
- 3123 А** *Інвестиції в асоційовані небанківські фінансові установи, що утримуються з метою продажу*
- 3125 А** *Інвестиції в інші асоційовані компанії, що утримуються з метою продажу*
Призначення рахунків: облік інвестицій банку в асоційовані компанії, які придбані або переведені з іншого портфеля та утримуються для продажу протягом 12 місяців з дати їх придбання (переведення).
- За дебетом** рахунків проводяться суми інвестицій в асоційовані компанії, які придбані або переведені з іншого портфеля банку та утримуються для продажу протягом 12 місяців з дати їх придбання (переведення).
- За кредитом** рахунків проводяться суми інвестицій у разі їх продажу або переведення до іншого портфеля банку.
- 3128 А** *Нараховані доходи за інвестиціями в асоційовані компанії, що утримуються з метою продажу*
Призначення рахунка: облік нарахованих дивідендів за інвестиціями в асоційовані компанії, що утримуються з метою продажу.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих доходів.

За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів.

(групу 300 доповнено групою рахунків 312 згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)

313 Інвестиції в дочірні компанії, що утримуються з метою продажу

3132 А Інвестиції в дочірні банки, що утримуються з метою продажу

3133 А Інвестиції в дочірні небанківські фінансові установи, що утримуються з метою продажу

3135 А Інвестиції в інші дочірні компанії, що утримуються з метою продажу

Призначення рахунків: облік інвестицій банку в дочірні компанії, які придбані або переведені з іншого портфеля банку та утримуються для продажу протягом 12 місяців з дати їх придбання (переведення).

За дебетом рахунків проводяться суми інвестицій в дочірні компанії, які придбані або переведені з іншого портфеля банку та утримуються для продажу протягом 12 місяців з дати їх придбання (переведення).

За кредитом рахунків проводяться суми інвестицій у разі їх продажу або переведення до іншого портфеля банку.

3138 А Нараховані доходи за інвестиціями в дочірні компанії, що утримуються з метою продажу

Призначення рахунка: облік нарахованих дивідендів за інвестиціями в дочірні компанії, що утримуються з метою продажу.

За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.

За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів.

(розділ 30 доповнено групою рахунків 313 згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)

314 Похідні фінансові активи, що призначені для обліку хеджування

3140 А Активи за придбаними опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування

Призначення рахунка: облік активів за придбаними опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування.

За дебетом рахунка проводяться суми вартості активів за придбаними опціонними контрактами під час їх позитивної переоцінки, а також суми перерахованої премії опціону.

За кредитом рахунка проводяться суми зменшення вартості активів або їх погашення.

Активи за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування

Призначення рахунка: облік активів за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування.

- 3142 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми вартості активів за форвардними контрактами під час їх позитивної переоцінки.
- За кредитом** рахунка проводяться суми зменшення вартості активів або їх погашення.
- Активи за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування*
- Призначення рахунка: облік активів за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування.
- За дебетом** рахунка проводяться суми вартості активів за ф'ючерсними контрактами під час їх позитивної переоцінки.
- За кредитом** рахунка проводяться суми зменшення вартості активів або їх погашення.
- (розділ 31 доповнено групою рахунків 314 згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 року № 310)
- 319 КА** **Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж**
- Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж*
- Призначення рахунка: облік резервів, створених у зв'язку із зменшенням корисності цінних паперів у портфелі банку на продаж.
- За кредитом** рахунка проводяться суми сформованих резервів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 3191 КА** **Резерв під заборгованість за нарахованими доходами за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж**
- Резерв під заборгованість за нарахованими доходами за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж*
- Призначення рахунка: облік резервів на покриття заборгованості за нарахованими доходами за борговими цінними паперами у портфелі банку на продаж.
- За кредитом** рахунка проводяться суми сформованих резервів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 32** **Цінні папери в портфелі банку до погашення**
- 321** **Боргові цінні папери в портфелі банку до погашення**
- Боргові цінні папери органів державної влади в портфелі банку до погашення*
- 3210 А** *Боргові цінні папери органів місцевого самоврядування в портфелі банку до погашення*
- 3211 А** *Боргові цінні папери організації місцевої влади в портфелі банку до погашення*
- 3212 А** *Боргові цінні папери, випущені банками, у портфелі банку до погашення*
- 3213 А** *Боргові цінні папери, випущені небанківськими фінансовими установами, у портфелі банку до погашення*

- 3214 А** *Боргові цінні папери нефінансових підприємств у портфелі банку до погашення*
Призначення рахунків: облік номінальної вартості боргових цінних паперів у портфелі банку до погашення.
- За дебетом** рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що придбані або переведені з іншого портфеля банку.
- За кредитом** рахунків проводяться суми номінальної вартості цінних паперів, що погашені або переведені до іншого портфеля банку.
- 3216 Кв** *Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами в портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за борговими цінними паперами в портфелі банку до погашення, що придбані з дисконтом.
- За кредитом** рахунка проводяться суми неамортизованого дисконту за цінними паперами, що придбані або переведені з іншого портфеля банку.
- За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованого дисконту в разі переведення цінних паперів до іншого портфеля банку.
- 3217 А** *Неамортизована премія за борговими цінними паперами в портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за борговими цінними паперами в портфелі банку до погашення, що придбані з премією.
- За дебетом** рахунка проводяться суми неамортизованої премії за цінними паперами, що придбані або переведені з іншого портфеля банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період; суми неамортизованої премії в разі переведення цінних паперів до іншого портфеля банку.
- 3218 А** *Нараховані доходи за борговими цінними паперами в портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за борговими цінними паперами в портфелі банку до погашення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків; суми нарахованих відсотків за цінними паперами, що переведені з іншого портфеля; суми сплачених накопичених відсотків під час купівлі цінних паперів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих відсотків під час їх отримання; суми нарахованих відсотків за цінними паперами, що переведені до іншого портфеля банку; суми нарахованих відсотків, що перераховані на рахунок прострочених нарахованих доходів.

- 3219 А** *Прострочені нараховані доходи за борговими цінними паперами в портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік прострочених нарахованих доходів за борговими цінними паперами в портфелі банку до погашення.
За дебетом рахунка проводяться суми прострочених нарахованих відсотків.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих відсотків; суми нарахованих відсотків, списаних у встановленому порядку.
- 329 Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення**
3290 КА *Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік резервів, створених у зв'язку із зменшенням корисності цінних паперів у портфелі банку до погашення.
За дебетом рахунка проводяться суми створених резервів.
За кредитом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 3291 КА** *Резерви під заборгованість за нарахованими доходами за борговими цінними паперами в портфелі банку до погашення*
Призначення рахунка: облік резервів, створених на покриття заборгованості за нарахованими доходами за борговими цінними паперами, у портфелі банку до погашення.
За дебетом рахунка проводяться суми сформованих резервів.
За кредитом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 33 Цінні папери власного боргу та похідні фінансові зобов'язання**
(назва розділу 33 у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 330 Короткострокові цінні папери власного боргу, емітовані банком**
3300 П *Короткострокові прості векселі, емітовані банком*
Призначення рахунка: облік номінальної вартості короткострокових простих векселів, емітованих банком.
За кредитом рахунка проводяться суми номінальної вартості розміщених короткострокових простих векселів.
За дебетом рахунка проводяться суми номінальної вартості короткострокових простих векселів, що погашаються.

- 3301 П** *Акцепти, що надані за короткостроковими переказними векселями*
Призначення рахунка: облік акцептів, що надані за короткостроковими переказними векселями.
За кредитом рахунка проводяться суми наданих акцептів.
За дебетом рахунка проводяться суми оплати за наданими акцептами короткострокових переказних векселів.
- 3305 П** *Інші короткострокові цінні папери власного боргу, емітовані банком*
Призначення рахунка: облік номінальної вартості інших короткострокових цінних паперів власного боргу, крім депозитних сертифікатів, емітованих банком.
За кредитом рахунка проводяться суми номінальної вартості розміщених короткострокових цінних паперів власного боргу.
За дебетом рахунка проводяться суми номінальної вартості короткострокових цінних паперів власного боргу, що погашаються.
- 3306 КП** *Неамортизований дисконт за короткостроковими цінними паперами власного боргу, емітованими банком*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за короткостроковими цінними паперами власного боргу, що розміщені з дисконтом.
За дебетом рахунка проводяться суми дисконту під час розміщення короткострокових цінних паперів.
- 3307 П** *Неамортизована премія за короткостроковими цінними паперами власного боргу, емітованими банком*
Призначення рахунка: облік амортизації дисконту під час нарахування витрат за звітний період та неамортизована частина дисконту в разі дострокового погашення.
Неамортизована премія за короткостроковими цінними паперами власного боргу, емітованими банком
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за короткостроковими цінними паперами власного боргу, що розміщені з премією.
- 3308 П** *Нараховані витрати за короткостроковими цінними паперами власного боргу, емітованими банком*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за короткостроковими цінними паперами власного боргу.

- 331** **П** **Довгострокові цінні папери власного боргу, емітовані банком**
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 3310** **П** **Довгострокові прості векселі, емітовані банком**
Призначення рахунка: облік номінальної вартості довгострокових простих векселів, емітованих банком.
- 3311** **П** **Акцепти, що надані за довгостроковими переказними векселями**
Призначення рахунка: облік акцептів, що надані за довгостроковими переказними векселями.
- 3315** **П** **Інші довгострокові цінні папери власного боргу, емітовані банком**
Призначення рахунка: облік номінальної вартості інших довгострокових цінних паперів власного боргу, крім ощадних (депозитних) сертифікатів, емітованих банком.
- 3316** **КП** **Неамортизований дисконт за довгостроковими цінними паперами власного боргу, емітованими банком**
За кредитом рахунка проводяться суми номінальної вартості довгострокових цінних паперів власного боргу, що погашаються.
- 3317** **П** **Неамортизована премія за довгостроковими цінними паперами власного боргу, емітованими банком**
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за довгостроковими цінними паперами власного боргу, що розміщені з дисконтом.
За дебетом рахунка проводяться суми дисконту під час розміщення довгострокових цінних паперів.
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування витрат за звітний період та неамортизована частина дисконту в разі дострокового погашення.

Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за довгостроковими цінними паперами власного боргу, що розміщені з премією.

За кредитом рахунка проводяться суми премії під час розміщення довгострокових цінних паперів.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації премії для зменшення витрат звітного періоду та неамортизована частина премії в разі дострокового погашення.

3318 П

Нараховані витрати за довгостроковими цінними паперами власного боргу, емітованими банком
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за довгостроковими цінними паперами власного боргу.

За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.

За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.

332

Короткострокові оцідні (депозитні) сертифікати, емітовані банком

3320 П

Короткострокові оцідні (депозитні) сертифікати, емітовані банком

Призначення рахунка: облік залучених депозитів банку, що оформлені короткостроковими оцідними (депозитними) сертифікатами.

За кредитом рахунка проводяться суми номінальної вартості розміщених короткострокових оцідних (депозитних) сертифікатів.

За дебетом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за короткостроковими оцідними (депозитними) сертифікатами.

Неамортизований дисконт за короткостроковими оцідними (депозитними) сертифікатами, емітованими банком

Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за короткостроковими оцідними (депозитними) сертифікатами, що розміщені з дисконтом.

За дебетом рахунка проводяться суми дисконту під час розміщення короткострокових оцідних (депозитних) сертифікатів.

За кредитом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування витрат за звітний період та неамортизована частина дисконту в разі дострокового погашення.

Неамортизована премія за короткостроковими оцідними (депозитними) сертифікатами, емітованими банком

Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за короткостроковими оцідними (депозитними) сертифікатами, що розміщені з премією.

За кредитом рахунка проводяться суми премії під час розміщення короткострокових оцідних (депозитних) сертифікатів.

- 3328 П** **За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації премії для зменшення витрат звітного періоду та неамортизована частина премії в разі дострокового погашення.
Нараховані витрати за короткостроковими оціадними (депозитними) сертифікатами, емітованими банком
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за короткостроковими оціадними (депозитними) сертифікатами.
- 3330 П** **За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
3333 П **Довгострокові оціадні (депозитні) сертифікати, емітовані банком**
Довгострокові оціадні (депозитні) сертифікати, емітовані банком
Призначення рахунка: облік залучених депозитів банку, що оформлені довгостроковими оціадними (депозитними) сертифікатами.
- 3336 КП** **За кредитом** рахунка проводяться суми номінальної вартості розміщених довгострокових оціадних (депозитних) сертифікатів.
3337 П **Неамортизований дисконт за довгостроковими оціадними (депозитними) сертифікатами, емітованими банком**
Неамортизований дисконт за довгостроковими оціадними (депозитними) сертифікатами, емітованими банком
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за довгостроковими оціадними (депозитними) сертифікатами, що розміщені з дисконтом.
- 3337 П** **За дебетом** рахунка проводяться суми дисконту під час розміщення довгострокових оціадних (депозитних) сертифікатів.
3337 П **За кредитом** рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування витрат за звітний період та неамортизована частина дисконту в разі дострокового погашення.
Неамортизована премія за довгостроковими оціадними (депозитними) сертифікатами, емітованими банком
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за довгостроковими оціадними (депозитними) сертифікатами, що розміщені з премією.
- 3337 П** **За кредитом** рахунка проводяться суми премії під час розміщення довгострокових оціадних (депозитних) сертифікатів.
3337 П **За дебетом** рахунка проводяться суми амортизації премії для зменшення витрат звітного періоду та неамортизована частина премії в разі дострокового погашення.

- 3338 П** *Нараховані витрати за довгостроковими оцадними (депозитними) сертифікатами, емітованими банком*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за довгостроковими оцадними (депозитними) сертифікатами.
- 334 П** *За кредитом* рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
3340 П *За дебетом* рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 334 П** *Оцадні (депозитні) сертифікати на вимогу, емітовані банком*
Призначення рахунка: облік залучених депозитів банку, що оформлені оцадними (депозитними) сертифікатами на вимогу, та облік не отриманих у встановлений строк сум за строковими оцадними (депозитними) сертифікатами.
- 3346 КП** *За кредитом* рахунка проводяться суми номінальної вартості розміщених оцадних (депозитних) сертифікатів на вимогу.
3347 П *За дебетом* рахунка проводяться суми погашення заборгованості за оцадними (депозитними) сертифікатами на вимогу.
334 П *Неамортизований дисконт за оцадними (депозитними) сертифікатами на вимогу, емітованими банком*
Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за оцадними (депозитними) сертифікатами на вимогу, що розміщені з дисконтом.
- 3347 П** *За дебетом* рахунка проводяться суми дисконту під час розміщення оцадних (депозитних) сертифікатів на вимогу.
334 П *За кредитом* рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування витрат за звітний період.
3347 П *Неамортизована премія за оцадними (депозитними) сертифікатами на вимогу, емітованими банком*
Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за оцадними (депозитними) сертифікатами на вимогу, що розміщені з премією.
334 П *За кредитом* рахунка проводяться суми премії під час розміщення оцадних (депозитних) сертифікатів на вимогу.
334 П *За дебетом* рахунка проводяться суми амортизації премії для зменшення витрат звітного періоду.

- 3348 П** *Нараховані витрати за оцідними (депозитними) сертифікатами на вимогу, емітованими банком*
Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за оцідними (депозитними) сертифікатами на вимогу.
- 335** *За кредитом* рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
3350 П *За дебетом* рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 3351 П** *Похідні фінансові зобов'язання в торговому портфелі банку*
Зобов'язання за проданими опціонними контрактами в торговому портфелі банку
Призначення рахунка: облік зобов'язань за проданими опціонними контрактами в торговому портфелі банку.
- 3352 П** *За кредитом* рахунка проводяться суми вартості зобов'язань за проданими опціонними контрактами під час їх від'ємної переоцінки, а також суми отриманої премії опціону.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення вартості зобов'язань або їх погашення.
Зобов'язання за форвардними контрактами в торговому портфелі банку
Призначення рахунка: облік зобов'язань за форвардними контрактами в торговому портфелі банку.
- 3353 П** *За кредитом* рахунка проводяться суми вартості зобов'язань за форвардними контрактами під час їх від'ємної переоцінки.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення вартості зобов'язань або їх погашення.
Зобов'язання за ф'ючерсними контрактами в торговому портфелі банку
Призначення рахунка: облік зобов'язань за ф'ючерсними контрактами в торговому портфелі банку.
- 3354 П** *За кредитом* рахунка проводяться суми вартості зобов'язань за ф'ючерсними контрактами під час їх від'ємної переоцінки.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення вартості зобов'язань або їх погашення
(розділ 33 доповнено групою рахунків 335 згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 року № 310)
- 3355 П** *Похідні фінансові зобов'язання, що призначені для обліку хеджування*
Зобов'язання за проданими опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування
- 3356 П** *Призначення рахунка: облік зобов'язань за проданими опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування.*

За кредитом рахунка проводяться суми вартості зобов'язань за проданими опціонними контрактами під час їх від'ємної переоцінки, а також суми отриманої премії опціону.

За дебетом рахунка проводяться суми зменшення вартості зобов'язань або їх погашення.

Зобов'язання за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування

Призначення рахунка: облік зобов'язань за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування.

За кредитом рахунка проводяться суми вартості зобов'язань за форвардними контрактами під час їх від'ємної переоцінки.

За дебетом рахунка проводяться суми зменшення вартості зобов'язань або їх погашення.

Зобов'язання за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування

Призначення рахунка: облік зобов'язань за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування.

За кредитом рахунка проводяться суми вартості зобов'язань за ф'ючерсними контрактами під час їх від'ємної переоцінки.

За дебетом рахунка проводяться суми зменшення вартості зобов'язань або їх погашення.

(розділ 33 доповнено групою рахунків 336 згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 року № 310)

34 Запаси матеріальних цінностей

340 Запаси матеріальних цінностей

3400 А Запаси матеріальних цінностей на складі

Призначення рахунка: облік запасів матеріальних цінностей на складі, ювілейних і пам'ятних монет карбованцевого номіналу.

За дебетом рахунка проводяться суми вартості матеріальних цінностей, що надійшли на склад; суми вартості приданих ювілейних і пам'ятних монет карбованцевого номіналу за відпуском ціною Національного банку України.

За кредитом рахунка проводяться суми вартості запасів матеріальних цінностей, що передані зі складу в експлуатацію, під звіт або реалізовані чи списані в разі вибуття; суми вартості реалізованих ювілейних і пам'ятних монет карбованцевого номіналу за відпуском ціною Національного банку України.

3402 А Запаси матеріальних цінностей у підзвітних осіб

Призначення рахунка: облік запасів матеріальних цінностей, що видані в тимчасове користування, для ремонту чи реалізації.

- 3403 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми вартості отриманих підзвітними особами матеріальних цінностей.
- 3407 А** **За кредитом** рахунка проводяться суми вартості списаних матеріальних цінностей з підзвітної особи.
- 3408 А** **Дорогоцінні метали в банку**.
 Призначення рахунка: облік вартості дорогоцінних металів у банку.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості придбаних дорогоцінних металів.
За кредитом рахунка проводяться суми вартості дорогоцінних металів, що відправлені.
- 3409 А** **Дорогоцінні метали в дорозі**.
 Призначення рахунка: облік вартості дорогоцінних металів, що перебувають у дорозі.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості дорогоцінних металів, що відправлені.
За кредитом рахунка проводяться суми вартості дорогоцінних металів, що надійшли за призначенням.
- 3409 А** **Необоротні активи, утримувані для продажу**.
 Призначення рахунка: облік вартості необоротних активів, утримуваних з метою продажу.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості необоротних активів, щодо яких прийнято рішення про продаж; суми збільшення вартості (дооцінки) необоротних активів у межах попередньої їх уцінки.
- 3409 А** **За кредитом** рахунка проводяться суми вартості необоротних активів, що вибули з балансу; суми зменшення вартості (уцінки) необоротних активів.
- 3409 А** **Майно, що перейшло у власність банку як заставадержателя**.
 Призначення рахунка: облік вартості майна, що перейшло у власність банку на підставі реалізації прав заставодержателя відповідно до умов договору застави, іпотечного договору та утримується з метою подальшого продажу.
- 35** **За дебетом** рахунка проводяться суми вартості отриманого у власність майна на підставі договору застави, іпотечного договору; суми збільшення чистої вартості реалізації в межах ранише здійсненої уцінки.
- 350** **За кредитом** рахунка проводяться суми вартості майна, що реалізовано; суми уцінки до чистої вартості реалізації.
- 350** **Інші активи банку**
Витрати майбутніх періодів

- 3500 А** *Витрати майбутніх періодів*
Призначення рахунка: облік витрат банку, здійснених у звітному періоді, що належать до майбутніх звітних періодів. На цьому рахунку обліковуються також різниці між відпускною ціною Національного банку України та номінальною вартістю ювілейних монет, які є засобом платежу.
- 351** *За дебетом* рахунка проводяться суми здійснених витрат, що належать до майбутніх звітних періодів.
- 3510 А** *За кредитом* рахунка проводяться списання сум, що належать до витрат звітного періоду. (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 3519 А** *Дебіторська заборгованість за придбання активів*
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості з придбання активів.
- 3520 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості з придбання активів.
- 3521 А** *За кредитом* рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості з придбання активів.
- 3522 А** *Дебіторська заборгованість за послуги*
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості за послуги.
- 3523 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості за послуги.
- 3524 А** *За кредитом* рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості за послуги.
- 3525 А** *Дебіторська заборгованість за податком на прибуток*
Призначення рахунка: облік сум авансових платежів за податком на прибуток.
- 3526 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми авансових платежів за податком на прибуток.
- 3527 А** *За кредитом* рахунка проводяться суми списання авансових платежів після фактичного розрахунка податку на прибуток.
- 3528 А** *Відстрочений податковий актив*
Призначення рахунка: облік сум податку на прибуток, що підлягають відшкодуванню в наступних звітних періодах.
- 3529 А** *За дебетом* рахунка проводяться суми податку на прибуток, що підлягають відшкодуванню в наступних звітних періодах унаслідок тимчасової різниці, що підлягає вирахуванню; перенесення податкового збитку, який не включено до розрахунка зменшення податку на прибуток у звітному періоді; перенесення на наступні періоди податкових пільг, якими скористатися у звітному періоді не можна.
- 3530 А** *За кредитом* рахунка відображається зменшення відстроченого податкового активу.

- 3522 А** *Дебіторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток*
Призначення рахунка: облік сум авансових платежів за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток. За цим рахунком обліковуються авансові платежі за податком на подану вартість.
- За дебетом** рахунка проводяться суми авансових платежів за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток.
- 354** *Дебіторська заборгованість за операціями банку з фінансовими інструментами*
Рахунка податків та обов'язкових платежів, крім податку на прибуток.
- 3540 А** *Дебіторська заборгованість з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку*
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів за власними операціями.
- За дебетом** рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів.
- 3541 А** *Дебіторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для банку*
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості за розрахунками з придбання цінних паперів у портфелі банку.
- За дебетом** рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості за розрахунками з придбання цінних паперів у портфелі банку.
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості за розрахунками з придбання цінних паперів у портфелі банку.
- 3548 А** *Дебіторська заборгованість за операціями з іншими фінансовими інструментами*
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості за операціями з іншими фінансовими інструментами
- За дебетом** рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості за операціями з іншими фінансовими інструментами
- За кредитом** рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості за операціями з іншими фінансовими інструментами.
- (рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

- 355** *Дебіторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку*
3550 *А* *Аванси працівникам банку на витрати з відраджень*
Призначення рахунка: облік сум авансів, виданих працівникам банку з витрат на відрадження.
За дебетом рахунка проводяться суми авансів, виданих працівникам банку на відрадження.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення виданих авансів згідно з авансовими звітами.
- 3551** *А* *Аванси працівникам банку на господарські витрати*
Призначення рахунка: облік сум авансів, виданих працівникам банку на господарські витрати.
За дебетом рахунка проводяться суми авансів, виданих працівникам банку на господарські витрати.
- 3552** *А* *Нестачі та інші нараховування на працівників банку*
Призначення рахунка: облік нестач активів банку та інших нараховань на працівників банку.
За цим рахунком обліковується заборгованість касових працівників у разі виявлення нестач, неплатіжних і фальшивих грошей; заборгованість підвітних осіб тощо.
За дебетом рахунка проводяться суми виявлених нестач активів банку в підвіті або нараховань на працівників банку.
- 3559** *А* *Інша дебіторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку та іншими особами*
Призначення рахунка: облік дебіторської заборгованості за розрахунками з працівниками банку та іншими особами за заробітною платою та іншими виплатами.
За дебетом рахунка проводяться суми виплаченої заробітної плати та інших виплат штатним і позаштатним працівникам банку.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення дебіторської заборгованості за розрахунками.
- 357** *Інші нараховані доходи*
3570 *А* *Нараховані доходи за розрахунково-касове обслуговування*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за розрахунково-касове обслуговування клієнтів банку.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів за виконаними банком операціями згідно з умовами договору.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки простроченої та сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.

- 3578 А** *Інші нараховані доходи*
Призначення рахунка: облік інших нарахованих доходів, що не передбачені іншими рахунками з обліку нарахованих доходів класів 1—3.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; суми, що перераховані на рахунки простроченої та сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.
- 3579 А** *Прострочені інші нараховані доходи*
Призначення рахунка: облік прострочених інших нарахованих доходів.
За дебетом рахунка проводяться суми прострочених нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми, що перераховані на рахунок сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.
- 3580 А** *Сумнівна дебіторська заборгованість за операціями банку*
Призначення рахунка: облік дебіторської заборгованості за операціями банку, погашення якої викликає сумнів і яка не обліковується за аналогічними рахунками класів 1 та 2.
За дебетом рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості, що визнана сумнівною.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення сумнівної заборгованості; списання безнадійної заборгованості в установленому порядку.
- 3589 А** *Сумнівна заборгованість за іншими нарахованими доходами*
Призначення рахунка: облік заборгованості за іншими нарахованими доходами, що визнана сумнівною.
За дебетом рахунка проводяться суми сумнівної заборгованості за нарахованими доходами.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів; суми списаних нарахованих доходів у встановленому порядку.
- 3590 А** *Резерви під дебіторську заборгованість за операціями банку*
Призначення рахунка: облік сформованих резервів на відшкодування можливих втрат за дебіторською заборгованістю за операціями банку.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми збільшення резервів.
За кредитом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.

- 3599 КА** Резерви під заборгованість за іншими нарахованими доходами
Призначення рахунка: облік резервів під прострочену та сумнівну заборгованість за іншими нарахованими доходами.
За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- 36 Інші пасиви банку**
360 Доходи майбутніх періодів
3600 П Доходи майбутніх періодів
Призначення рахунка: облік доходів, що отримані у звітному періоді, але які належать до майбутніх звітних періодів.
За кредитом рахунка проводяться суми доходів банків, що отримані у звітному періоді, але належать до майбутніх звітних періодів.
За дебетом рахунка проводяться списання сум, що належать до доходів звітного періоду.
- 361 Кредиторська заборгованість за господарською діяльністю банку**
3610 П Кредиторська заборгованість з придбання активів
Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості з придбання активів.
За кредитом рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості з придбання активів.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості з придбання активів.
- 3615 П** Кредиторська заборгованість за фінансовим лізингом (орендою)
Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості за фінансовим лізингом (орендою).
За кредитом рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за фінансовим лізингом (орендою).
За дебетом рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за фінансовим лізингом (орендою).
- 3619 П** Кредиторська заборгованість за послуги
Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості за послуги.
За кредитом рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за послуги.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за послуги.

- 362 Розрахунки за податками та обов'язковими платежами**
- 3620 П Кредиторська заборгованість за податком на прибуток**
Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості за податком на прибуток. Порядок обчислення, сплати податку до бюджету регулюються законодавчими та нормативно-правовими актами України.
- За кредитом** рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за податком на прибуток, що підлягають сплаті згідно з податковим обліком.
- За дебетом** рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за податком на прибуток.
- 3621 П Відстрочені податкові зобов'язання**
Призначення рахунка: облік сум податку на прибуток, які сплачуватимуться в наступних звітних періодах з тимчасових різниць, що підлягають оподаткуванню.
- За кредитом** рахунка проводяться суми податку на прибуток, які сплачуватимуться в наступних звітних періодах з тимчасових різниць, що підлягають оподаткуванню.
- За дебетом** рахунка проводяться суми зменшення відстроченого податкового зобов'язання.
- 3622 П Кредиторська заборгованість за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток**
Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток. За цим рахунком обліковується кредиторська заборгованість за податком на додану вартість.
- За кредитом** рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток, що підлягають сплаті згідно з податковим обліком.
- За дебетом** рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за податками та обов'язковими платежами, крім податку на прибуток.
- 3623 П Кредиторська заборгованість за зборами до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб**
Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості за зборами до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.
- За кредитом** рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за зборами до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.
- За дебетом** рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за зборами до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

363 Розрахунки з акціонерами (учасниками)

П Внески за незареєстрованим статутним капіталом

Призначення рахунка: облік коштів, що отримані від засновників (акціонерів, учасників) банку за акціями, частками, паями до реєстрації статутного капіталу.

За кредитом рахунка проводяться суми, що отримані банком в оплату акцій (часток, паїв) до реєстрації статутного капіталу.

За дебетом рахунка проводяться суми зареєстрованого статутного капіталу, що перераховані на рахунки класу 5, або суми, повернені акціонерам (учасникам), якщо випуск акцій (часток, паїв) не зареєстровано.

3631 П Кредиторська заборгованість перед акціонерами (учасниками) банку за дивідендами

Призначення рахунка: облік нарахованих банком дивідендів власникам акцій (часток, паїв) після прийняття рішення загальними зборами акціонерів (учасників).

За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих дивідендів за акціями (палями, частками).

За дебетом рахунка проводяться суми виплачених акціонерам (учасникам) дивідендів.

364 Кредиторська заборгованість за операціями банку з фінансовими інструментами

П Кредиторська заборгованість з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів за рахунок банку

Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів за власними операціями.

За кредитом рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів.

За дебетом рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості з придбання та продажу іноземної валюти та банківських металів.

3641 П Кредиторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для банку

Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості за розрахунками за цінними паперами для банку.

За кредитом рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за розрахунками за цінними паперами для банку.

За дебетом рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за розрахунками за цінними паперами для банку.

- 3648 П** *Кредиторська заборгованість за операціями з іншими фінансовими інструментами*
Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості за операціями з іншими фінансовими інструментами
За кредитом рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за операціями з іншими фінансовими інструментами.
За дебетом рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за операціями з іншими фінансовими інструментами.
(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 365 Кредиторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку**
3650 П *Заборгованість працівникам банку на відрадження.*
Призначення рахунка: облік сум, нарахованих працівникам банку на відрадження.
За кредитом рахунка проводяться суми, що нараховані працівникам банку на відрадження.
За дебетом рахунка проводяться суми, що виплачені працівникам банку на відрадження.
Заборгованість працівникам банку на господарські витрати
Призначення рахунка: облік сум, нарахованих працівникам банку на господарські витрати.
За кредитом рахунка проводяться суми, що нараховані працівникам банку на господарські витрати.
За дебетом рахунка проводяться суми, що виплачені працівникам банку на господарські витрати.
- 3652 П** *Нарахування працівникам банку за заробітною платою*
Призначення рахунка: облік нарахованих сум за заробітною платою та іншими виплатами відповідно до законодавства України штатним і позаштатним працівникам банку.
За кредитом рахунка проводяться суми, що нараховані працівникам банку за заробітною платою та іншими виплатами.
За дебетом рахунка проводяться суми, що виплачені працівникам банку за заробітною платою та іншими виплатами.
- 3653 П** *Утримання з працівників банку на користь третіх осіб*
Призначення рахунка: облік сум, які підлягають стягненню на користь третіх осіб із заробітної плати працівників банку, у тому числі прибуткового податку на громадян.
За кредитом рахунка проводяться стягнення сум на користь третіх осіб.
За дебетом рахунка проводяться перерахування чи виплата сум на користь третіх осіб.

- 3654 П** *Нараховані відпускні до сплати*
Призначення рахунка: облік нарахованих відпускних до сплати згідно із законодавством України.
- 3658 П** *За кредитом рахунка* проводяться суми нарахованих відпускних до сплати.
За дебетом рахунка проводяться суми сплачених відпускних.
Забезпечення оплати відпусток
Призначення рахунка: облік сум, що спрямовуються на створення забезпечення оплати відпусток.
- 3659 П** *За кредитом рахунка* проводяться суми нарахування забезпечень майбутніх виплат.
За дебетом рахунка проводяться суми використаних забезпечень.
Інша кредиторська заборгованість за розрахунками з працівниками банку та іншими особами
Призначення рахунка: облік інших нарахувань працівникам банку та іншим особам, які не обліковуються за іншими рахунками групи № 365.
- 366 П** *За кредитом рахунка* проводяться суми інших нарахувань працівникам банку та іншим особам.
За дебетом рахунка проводяться суми, які сплачені за іншими нарахуваннями працівникам банку та іншим особам.
- 366 П** *Субординований борг банку*
Призначення рахунка: облік коштів, що залучені на умовах субординованого боргу банку на підставі довгострокового договору.
- 366 П** *За кредитом рахунка* проводяться суми зарахування субординованого боргу.
366 П *За дебетом рахунка* проводяться суми повернення субординованого боргу відповідно до діючих договорів або в разі банкрутства чи ліквідації банку після погашення претензій усіх інших кредиторів банку.
- 3661 П** *Облігації, емітовані банком, на умовах субординованого боргу*
Призначення рахунка: облік номінальної вартості облігацій, емітованих банком, на умовах субординованого боргу.
- 3661 П** *За кредитом рахунка* проводяться суми номінальної вартості розміщених субординованих облігацій.
3661 П *За дебетом рахунка* проводяться суми номінальної вартості облігацій, що погашаються (групу рахунків 366 доповнено рахунком 3661 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 13.12.2006 р. № 457)

- 3666 КП** *Неамортизований дисконт за субординованим боргом*
 Призначення рахунка: облік неамортизованого дисконту за субординованим боргом.
За дебетом рахунка проводяться суми дисконту під час залучення коштів субординованого боргу.
За кредитом рахунка проводяться суми амортизації дисконту під час нараховання витрат за звітний період.
- 3667 П** *Неамортизована премія за субординованим боргом*
 (групу рахунків 3666 доповнено рахунком 3666 КП згідно з постановою Правління Національного банку України від 13.12.2006 р. № 457)
 Призначення рахунка: облік неамортизованої премії за субординованим боргом.
За кредитом рахунка проводяться суми премії під час залучення коштів субординованого боргу.
За дебетом рахунка проводяться суми амортизації премії для зменшення витрат звітного періоду.
- 3668 П** *Нараховані витрати за субординованим боргом*
 (групу рахунків 3666 доповнено рахунком 3667 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 13.12.2006 р. № 457)
 Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за субординованим боргом.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 367** *Інші нараховані витрати*
3670 П *Нараховані витрати за розрахунково-касове обслуговування*
 Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за розрахунково-касове обслуговування.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.
- 3678 П** *Інші нараховані витрати*
 Призначення рахунка: облік інших нарахованих витрат, що не обліковуються на інших рахунках класів 1—3.
- 369** *Банківські резерви на покриття ризиків і витрат*
3690 П *Резерви за виданими зобов'язаннями*
 Призначення рахунка: облік сформованих резервів на відшкодування можливих витрат за наданими гарантіями та поручительствами, іншими зобов'язаннями, що обліковуються за позабалансовими рахунками.

- 3699 П** За кредитом рахунка проводяться суми сформованих резервів; суми збільшення резервів. За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів у встановленому порядку.
- Резерви за іншими операціями за позабалансовими рахунками*
- Призначення рахунка: облік сформованих резервів на відшкодування можливих втрат від інших операцій, що обліковуються на позабалансових рахунках.
- 37 Клірингові рахунки, суми до з'ясування та транзитні рахунки**
- 370 Клірингові рахунки**
- 3705 АП** *Клірингові рахунки за розрахунками платіжними картками*
- Призначення рахунка: облік взаємних грошових зобов'язань між учасниками платіжної системи за результатами клірингу під час здійснення розрахунків з використанням платіжних карток. Відкривається на балансі розрахункового банку.
- 371 Дебетові суми до з'ясування**
- 3710 А** *Дебетові суми до з'ясування*
- Призначення рахунка: облік сум, які на час здійснення платежу не можуть бути списані з відповідних рахунків через відсутність необхідних реквізитів документів.
- 372 Кредитові суми до з'ясування**
- 3720 П** *Кредитові суми до з'ясування*
- Призначення рахунка: облік сум, які на час надходження не можуть бути зараховані на відповідні рахунки за призначенням через відсутність необхідних реквізитів у документах.
- 373 Кредитові суми до з'ясування**
- 3730 П** *Кредитові суми до з'ясування*
- Призначення рахунка: облік сум до з'ясування отримувачів коштів.
- 374 Дебетові суми до з'ясування**
- 3740 А** *Дебетові суми до з'ясування*
- Призначення рахунка: облік сум, що списуються після з'ясування їх фактичних одержувачів та отримання підтверджень від банку-кореспондента або повернення сум платнику, якщо підтвердження не надходить.

- 373** *Транзитні рахунки*
3739 *АП* *Транзитний рахунок за іншими розрахунками*
Призначення рахунка: облік сум за іншими розрахунками для подальшого зарахування на рахунок банку або рахунки клієнтів.
За дебетом і кредитом рахунка проводяться суми, що надалі шляхом розподілу зараховуються на відповідні рахунки за призначенням.
- 38** *Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів*
380 *Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів*
3800 *АП* *Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів*
Призначення рахунка: технічний рахунок для відображення позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів. Рахунок використовується для відображення операцій з іноземною валютою та банківськими металами.
За дебетом рахунка відображається вартість іноземної валюти чи банківських металів, що збільшує коротку або зменшує довгу відкриту валютну позицію.
За кредитом рахунка відображається вартість іноземної валюти, що збільшує довгу або зменшує коротку відкриту валютну позицію.
- 3801** *АП* *Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів*
Призначення рахунка: технічний рахунок для обліку гривневого еквівалента позиції щодо іноземної валюти та банківських металів, що обліковується за рахунком 3800.
За дебетом рахунка проводяться еквіваленти сум іноземної валюти, що збільшують довгу або зменшують коротку відкриту валютну позицію.
За кредитом рахунка проводяться еквіваленти сум іноземної валюти, що збільшують коротку або зменшують довгу відкриту валютну позицію.
- 381** *Переоцінка фінансових інструментів, що обліковуються за позабалансовими рахунками*
3810 *АП* *Рахунок виключено*
3811 *АП* *Переоцінка фінансових інструментів, що обліковуються за позабалансовими рахунками*
Призначення рахунка: відображення переоцінки фінансових інструментів, що обліковуються за позабалансовими рахунками, між датою операції і датою розрахунка.
За дебетом і кредитом проводиться результат переоцінки фінансових інструментів, що куплені за умовами спот, до їх справедливої вартості.
(рахунок у редакції постанови
Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

- 39 Розрахунки між філіями банку**
390 Розрахунки між філіями банку
3900 АП Рахунки філій, що відкриті в банку
 Призначення рахунка: облік сум за розрахунками в національній та іноземній валюті між філіями банку. Відкриваються на балансі філії.
За дебетом рахунка проводяться суми, що надходять на користь філії банку та клієнтів.
За кредитом рахунка проводяться суми, що списуються згідно з дорученням філії банку за її власними операціями та операціями клієнтів.
Рахунки, що відкриті для філій банку
 Призначення рахунка: облік сум за розрахунками в національній та іноземній валюті між філіями банку. Відкриваються на балансі банку.
За кредитом рахунка проводяться суми, що надходять на користь філії банку та клієнтів.
За дебетом рахунка проводяться суми, що списуються згідно з дорученням філії банку за її власними операціями та операціями клієнтів.
3901 А Розрахунки за коштами, що надані філіям банку
 Призначення рахунка: облік сум коштів, що надані філіям банку.
За дебетом рахунка проводяться суми коштів, що надані філіям банку.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що повернені філіями банку.
3902 А Розрахунки за коштами, що отримані від філій банку
 Призначення рахунка: облік сум коштів, що отримані від філій банку.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що отримані від філій банку.
За дебетом рахунка проводяться суми коштів, що повернені філіям банку.
3903 П Нарховані доходи за коштами, що надані філіям банку
 Призначення рахунка: облік сум коштів, що отримані від філій банку.
За кредитом рахунка проводяться суми коштів, що отримані від філій банку.
За дебетом рахунка проводяться суми коштів, що повернені філіям банку.
3904 А Нарховані доходи за коштами, що надані філіям банку в кореспонденції з відповідними рахунками груп 608, 618, 638 класу 6.
 Призначення рахунка: облік нарахованих доходів під час їх отримання.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів від філій банку
Нарховані витрати за коштами, що отримані від філій банку
 Призначення рахунка: облік нарахованих витрат за коштами, що отримані від філій банку в кореспонденції з відповідними рахунками груп 708, 718, 738 класу 7.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих витрат.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати.

- 3906 А** *Дебіторська заборгованість за операціями з готівкою між філіями банку*
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості за операціями з підкріплення готівкою філій банку.
За дебетом рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості за операціями з підкріплення готівкою філій банку.
За кредитом рахунка проводяться суми з погашення дебіторської заборгованості за операціями з готівкою між філіями банку.
- 3907 П** *Кредиторська заборгованість за операціями з готівкою між філіями банку*
Призначення рахунка: облік кредиторської заборгованості за операціями з підкріплення готівкою філій банку.
За кредитом рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за операціями з підкріплення готівкою філій банку.
За дебетом рахунка проводяться суми з погашення кредиторської заборгованості за операціями з готівкою між філіями банку.
- 392** *Транзитні рахунки за розрахунками між філіями банку*
3928 А *Транзитні рахунки для дебетових сум, що не були підтвержені філіями банків, розташованими в Україні*
Призначення рахунка: відкриваються на балансі регіональних розрахункових палат банку для обліку дебетових сум, що не були підтвержені протягом робочого дня. Відкриваються для кожної філії банку, якій відкрито рахунок у банку. Залишків за станом на звітну дату не повинно бути.
- За дебетом** рахунка враховуються дебетові суми, за якими не надійшло електронне підтвердження від одержувача платежу.
За кредитом рахунка здійснюється перерахування сум, за якими надійшло електронне підтвердження від одержувача платежу.
- 3929 П** *Транзитні рахунки для кредитових сум, що не були підтвержені філіями банків, розташованими в Україні*
Призначення рахунка: відкриваються на балансі розрахункових палат банку для обліку кредитових сум, що не були підтвержені протягом робочого дня. Відкриваються для кожної філії банку, якій відкрито рахунок у банку. Залишків за станом на звітну дату не повинно бути.
- За кредитом** рахунка враховуються суми, за якими не надійшло електронне підтвердження від одержувача коштів.

За дебетом рахунка здійснюється перерахування сум, за якими надійшло електронне підтвердження від одержувача платежу.

Клас 4. Фінансові та капітальні інвестиції

41 Інвестиції в асоційовані компанії

410 Інвестиції в асоційовані компанії

4102 А Інвестиції в асоційовані банки

4103 А Інвестиції в асоційовані небанківські фінансові установи

4105 А Інвестиції в інші асоційовані компанії

Призначення рахунків: облік сум інвестицій банку в асоційовані компанії.

За дебетом рахунків проводяться суми інвестицій в асоційовані компанії; суми дооцінки в разі збільшення їх балансової вартості.

За кредитом рахунків проводяться суми повернення інвестицій; суми переведення їх до іншого портфеля банку; суми уцінки в разі зменшення їх балансової вартості.

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)

42 Інвестиції в дочірні компанії

420 Інвестиції в дочірні компанії

4202 А Інвестиції в дочірні банки

4203 А Інвестиції в дочірні небанківські фінансові установи

4205 А Інвестиції в інші дочірні компанії

Призначення рахунків: облік сум інвестицій банку в дочірні компанії.

За дебетом рахунків проводяться суми інвестицій в дочірні компанії; суми дооцінки в разі збільшення їх балансової вартості.

За кредитом рахунків проводяться суми повернення інвестицій; суми переведення їх до іншого портфеля банку; суми уцінки в разі зменшення їх балансової вартості.

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)

4208 А Нарховані доходи за інвестиціями в дочірні компанії

Призначення рахунка: облік нарахованих дивідендів за інвестиціями в дочірні компанії.

За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.

За кредитом рахунка проводяться суми отриманих доходів.

(групу рахунків 420 доповнено рахунком 4208 згідно з постановою

Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)

- 43 Нематеріальні активи**
430 Нематеріальні активи
4300 А Нематеріальні активи
Призначення рахунка: облік вартості нематеріальних активів.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості приданих і створених нематеріальних активів; суми їх дооцінки; суми, пов'язані з поліпшенням нематеріальних активів.
За кредитом рахунка проводяться суми вартості нематеріальних активів, що вибули з балансу; суми їх уцінки.
- 4309 КА Накопичена амортизація нематеріальних активів**
Призначення рахунка: облік сум накопиченої амортизації нематеріальних активів.
За кредитом рахунка проводиться сума нарахованої амортизації.
За дебетом рахунка проводиться сума накопиченої амортизації нематеріальних активів, що вибули з балансу.
- 431 Капітальні інвестиції в нематеріальні активи**
4310 А Капітальні інвестиції за не введеними в експлуатацію нематеріальними активами
Призначення рахунка: облік вартості капітальних інвестицій з придбання чи створення нематеріальних активів. Цей рахунок використовується до часу введення в дію нематеріальних активів.
За дебетом рахунка проводяться суми з придбання чи створення нематеріальних активів до часу введення їх у дію.
За кредитом рахунка проводяться суми введених у дію нематеріальних активів.
- 432 Гудвіл, що виник у результаті придбання**
4320 П Рахунок виключено
(згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)
- 4321 А Гудвіл**
Призначення рахунка: облік гудвілу, що виникає в покупця в результаті придбання іншої компанії, шляхом об'єднання компаній.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості гудвілу, що виникає в покупця в результаті придбання іншої компанії, шляхом об'єднання компаній.
За кредитом рахунка проводяться суми втрат від зменшення корисності гудвілу.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)

- 44 Основні засоби**
440 Основні засоби
4400 А Основні засоби
 Призначення рахунка: облік вартості власних та отриманих у фінансовий лізинг (оренду) основних засобів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми придбаних основних засобів; суми їх дооцінки; суми витрат, спрямованих на капітальні інвестиції, що пов'язані з поліпшенням основних засобів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми вартості основних засобів, що вибули з балансу; суми їх уцінки.
- 4409 КА Знос основних засобів**
 Призначення рахунка: облік сум зносу основних засобів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованого зносу.
За дебетом рахунка проводяться суми зносу основних засобів, що вибули з балансу.
- 441 Інвестиційна нерухомість**
4410 А Інвестиційна нерухомість
 Призначення рахунка: облік вартості інвестиційної нерухомості.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості придбанної або створеної інвестиційної нерухомості; суми збільшення вартості (дооцінки) інвестиційної нерухомості.
За кредитом рахунка проводяться суми зменшення вартості (уцінки) інвестиційної нерухомості; суми вартості інвестиційної нерухомості, що вибули з балансу.
Знос інвестиційної нерухомості
 Призначення рахунка: облік сум зносу інвестиційної нерухомості.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованого зносу.
За дебетом рахунка проводяться суми зносу інвестиційної нерухомості, що вибули з балансу. (розділ 44 доповнено групою рахунків 441 згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 443 Капітальні інвестиції за основними засобами**
4430 А Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і за не введеними в експлуатацію основними засобами
 Призначення рахунка: облік сум капітальних інвестицій за незавершеним будівництвом, придбаними основними засобами, а також засобами, що отримані у фінансовий лізинг (оренду) і потребують поліпшення та не введені в експлуатацію.

- 4431 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми витрат на придбання, будівництво; суми додаткових вкладень за основними засобами, що потребують поліпшення.
За кредитом рахунка проводяться суми витрат у разі введення в експлуатацію основних засобів.
Обладнання, що потребує монтажу
Призначення рахунка: облік вартості придбаного банком обладнання, що потребує монтажу.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості придбаного обладнання, що потребує монтажу, переданого в монтаж.
За кредитом рахунка проводяться суми вартості обладнання, введеного в експлуатацію у встановленому порядку.
- 45** **Інші необоротні матеріальні активи**
450 **Інші необоротні матеріальні активи**
4500 А *Інші необоротні матеріальні активи*
Призначення рахунка: облік вартості інших необоротних матеріальних активів.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості придбаних інших необоротних матеріальних активів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми вартості інших необоротних матеріальних активів, що вибули.
- 4509 КА** *Знос інших необоротних матеріальних активів*
Призначення рахунка: облік сум нарахованого зносу інших необоротних матеріальних активів.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованого зносу інших необоротних матеріальних активів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми зносу інших необоротних матеріальних активів у разі їх вибуття.
- 453** **Капітальні інвестиції за основними засобами, що отримані в оперативний лізинг (оренду)**
4530 А *Капітальні інвестиції за основними засобами, що отримані в оперативний лізинг (оренду)*
Призначення рахунка: облік сум капітальних інвестицій за основними засобами, що отримані в оперативний лізинг (оренду).
За дебетом рахунка проводяться суми витрат на створення та поліпшення об'єкта оперативного лізингу (оренди) до часу його завершення.
За кредитом рахунка проводяться суми завершених капітальних інвестицій у створення (будівництво) інших необоротних матеріальних активів.

Клас 5. Капітал банку
50 Статутний капітал та інші фонди банку

500 Статутний капітал банку

5000 П Зарєстрований капітал банку

Призначення рахунка: облік зарєстрованого статутного капіталу банку. Облік акцій ведеться за номінальною вартістю.

За кредитом рахунка проводяться суми збільшення статутного капіталу після реєстрації змін згідно з законодавством України.

За дебетом рахунка проводяться суми зменшення зарєстрованого статутного капіталу; суми несплаченого у встановлений строк зарєстрованого капіталу.

5001 КП Несплачений зарєстрований капітал банку

Призначення рахунка: облік сум зарєстрованого, але несплаченого статутного капіталу.

За дебетом рахунка проводяться суми зарєстрованого, але несплаченого статутного капіталу в кореспонденції з рахунком 5000.

За кредитом рахунка проводяться суми сплаченого статутного капіталу; суми не сплаченого у встановлений строк зарєстрованого капіталу.

5002 КП Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)

Призначення рахунка: облік вартості викуплених банком акцій (часток, паїв). Акції обліковуються за номінальною вартістю. Різниця між номінальною вартістю та вартістю викупу списується в межах кредитових залишків спочатку з рахунка 5010, а потім — з рахунка 5022.

За дебетом рахунка проводяться суми викуплених акцій (часток, паїв).

За кредитом рахунка проводяться суми проданих та анульованих акцій (часток, паїв).

5003 П Дивіденди, що спрямовані на збільшення статутного капіталу

Призначення рахунка: облік суми дивідендів, що спрямовані на збільшення статутного капіталу до часу його реєстрації.

За кредитом рахунка проводяться суми дивідендів, що спрямовані на збільшення статутного капіталу.

За дебетом рахунка перераховуються суми дивідендів у разі збільшення статутного капіталу на рахунки 5000 та 5010; у разі відмови в реєстрації сплачуються за рішенням загальних зборів банку акціонерам (учасникам) або зараховуються на рахунок 5022.

- 501** **Емісійні різниці**
5010 **II** *Емісійні різниці*
Призначення рахунка: облік різниці між номінальною вартістю акцій та ціною її розміщення. Під час подальшого викупу власних акцій різниця між номінальною вартістю та ціною викупу акцій списується з цього самого рахунка в межах залишку.
За кредитом рахунка проводяться суми позитивної різниці в разі первинного та подальшого розміщення акцій.
За дебетом рахунка проводяться суми списання різниці між ціною викупу та номінальною вартістю акцій у межах залишку під час викупу власних акцій.
- 502** **Загальні резерви та фонди банку**
5020 **II** *Загальні резерви*
Призначення рахунка: облік загальних резервів, що створені за рішенням акціонерів (учасників) під різні ризики.
За кредитом рахунка проводяться суми прибутку, що спрямовані на формування резервів.
За дебетом рахунка проводяться суми зменшення резервів.
- 5021** **II** *Резервні фонди*
Призначення рахунка: облік резервних фондів банку. Фонди створюються згідно із законодавством України. Резервні фонди банку утворюються за рахунок прибутку. Кошти резервних фондів призначені для покриття можливих збитків та інших витрат. Відраховання в резервні фонди здійснюється в розмірах, передбачених законодавством України.
За кредитом рахунка проводяться суми надходжень у резервні фонди.
За дебетом рахунка проводяться суми на покриття збитків та інших витрат, передбачених законодавством України.
- 5022** **II** *Інші фонди банку*
Призначення рахунка: облік інших фондів банку, що створені за рахунок прибутку.
За кредитом рахунка проводяться суми надходжень в інші фонди банку.
За дебетом рахунка проводяться суми на покриття збитків звітного та/або минулих років; суми відраховань до загальних і резервних фондів; суми списань емісійних різниць у разі недостатності коштів на рахунок 5010; суми сплати дивідендів за привілейованими акціями та інші суми відповідно до законодавства України.
- 503** **Результати минулих років**

- 5030 П** *Нерозподілені прибутки минулих років*
Призначення рахунка: облік прибутків минулих років до їх розподілу.
За кредитом рахунка відображаються суми підтверджених прибутків минулих років; перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок вартості активів, що раніше були переоцінені, у разі їх вибуття.
- 5031 А** *За дебетом* рахунка відображаються суми розподіленого прибутку згідно з рішенням загальної ради зборів акціонерів (учасників) відповідно до законодавства України.
Призначення рахунка: облік сум підтверджених збитків минулих років до їх покриття.
- За дебетом** рахунка відображається облік підтверджених сум непокритих збитків минулих років.
- За кредитом** рахунка відображаються суми покриття збитків минулих років.
- 504 Результати звітного року, що очікують затвердження**
- 5040 П** *Прибуток звітного року, що очікує затвердження*
Призначення рахунка: облік прибутку звітного року до його затвердження загальними зборами акціонерів (учасників).
- За кредитом** рахунка проводяться суми в порядку закриття рахунків обліку доходів звітного року.
За дебетом рахунка проводяться суми в порядку закриття рахунків витрат звітного року; суми розподілу прибутку за рішенням загальних зборів акціонерів (учасників) згідно із законодавством України; суми підтвердженого нерозподіленого прибутку на рахунок 5030 до його розподілу загальними зборами акціонерів (учасників).
- Збиток звітного року, що очікує затвердження**
- 5041 А** *Призначення рахунка: облік збитку звітного року до його затвердження загальними зборами акціонерів (учасників).*
За дебетом рахунка проводяться суми в порядку закриття рахунків витрат звітного року.
За кредитом рахунка проводяться суми в порядку закриття рахунків обліку доходів звітного року; суми покриття збитку; суми збитків, підтверджених загальними зборами акціонерів (учасників), на рахунок 5031 до їх покриття.
- 51 Результати переоцінки**
- 510 Результати переоцінки**
- 5100 П** *Результати переоцінки основних засобів*
Призначення рахунка: облік результатів переоцінки основних засобів.

За кредитом рахунка проводяться суми дооцінки основних засобів і відновлення їх корисності; суми визначені відстрочених податків за результатами уцінки основних засобів.

За дебетом рахунка проводяться суми уцінки основних засобів і втрат від зменшення їх корисності; суми перевищення попередніх дооцінок залишкової вартості об'єктів основних засобів і відновлення їх корисності над сумою попередніх уцінок залишкової вартості та втрат від зменшення їх корисності за кожним об'єктом, що раніше був переоцінений, у разі його вибуття; суми визначені відстрочених податків за результатами дооцінки основних засобів.

5101 П *Результати переоцінки нематеріальних активів*

Призначення рахунка: облік результатів переоцінки нематеріальних активів.

За кредитом рахунка проводяться суми дооцінки нематеріальних активів і відновлення їх корисності.

За дебетом рахунка проводяться суми уцінки нематеріальних активів і втрат від зменшення їх корисності; суми перевищення попередніх дооцінок залишкової вартості об'єктів нематеріальних активів і відновлення їх корисності над сумою попередніх уцінок залишкової вартості та втрат від зменшення їх корисності за кожним об'єктом, що раніше був переоцінений, у разі його вибуття.

5102 АП *Результати переоцінки цінних паперів у портфелі банку на продаж*

Призначення рахунка: облік результатів переоцінки до справедливої вартості цінних паперів, що обліковуються у портфелі банку на продаж до часу їх реалізації.

За дебетом рахунка проводяться суми зменшення вартості цінних паперів, що обліковуються в портфелі банку на продаж за справедливою вартістю, суми раніше визначені дооцінок у разі реалізації цінних паперів.

За кредитом рахунка проводяться суми збільшення вартості цінних паперів, що обліковуються в портфелі банку на продаж за справедливою вартістю, суми раніше визначені уцінок у разі визнання зменшення корисності цінних паперів або їх реалізації.

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановами Правління Національного банку України від 17.11.2004 р. № 556, від 03.10.2005 р. № 359)

5103 П *Результати переоцінки інвестицій в асоційовані компанії*

Призначення рахунка: облік результатів переоцінки інвестицій в асоційовані компанії до часу реалізації інвестицій.

За кредитом рахунка проводяться суми збільшення вартості інвестицій в асоційовані компанії на частку інвестора в сумі зміни величини власного капіталу об'єкта інвестування.

За дебетом рахунка проводяться суми зменшення вартості інвестицій в асоційовані компанії на частку інвестора в сумі зміни величини власного капіталу об'єкта інвестування; суми дооцінки в разі реалізації інвестицій.

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 03.10.2005 р. № 359)

5104 АП *Результати переоцінки за операціями хеджування*

Призначення рахунка: облік результатів переоцінки інструментів хеджування.

За кредитом рахунка проводяться суми збільшення вартості інструменту хеджування.

За дебетом рахунка проводяться суми зменшення вартості інструменту хеджування.

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

52 *Приписаний капітал філії іноземного банку*

520 *Приписаний капітал філії іноземного банку*

5200 *П Приписаний капітал філії іноземного банку*

Призначення рахунка: облік приписного капіталу філії іноземного банку.

За кредитом рахунка проводяться суми грошових коштів, наданих іноземним банком філії для її акредитації; суми збільшення приписного капіталу.

За дебетом рахунка проводяться суми зменшення приписного капіталу.

(клас 5 доповнено розділом 52 згідно з постановою

Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

Клас 6. Доходи

Доходи банку відображаються в бухгалтерському обліку за рахунками класу 6 «Доходи» наростаючим підсумком з початку року та в кінці звітного фінансового року закриваються:

за умови перевищення доходів над витратами — на рахунок 5040 «Прибуток звітного року, що очікує за-твердження»;

за умови перевищення витрат над доходами — на рахунок 5041 «Збиток звітного року, що очікує затвердження».

За кредитом рахунків проводяться суми нарахованих, отриманих доходів, що належать до звітного періоду. **За дебетом** рахунків проводяться суми зменшення доходів, що виникають за операціями; суми, що списуються під час формування результату роботи за звітний рік.

60 *Відсоткові доходи*

600 *Відсоткові доходи за коштами, що розміщені в Національному банку України*

- 6000 П** Відсоткові доходи за коштами на вимогу, що розміщені в Національному банку України
- 6002 П** Відсоткові доходи за коштами, що надані Національному банку України за операціями репо
- 6003 АП** Відсоткові доходи за короткостроковими вкладами (депозитами), що розміщені в Національному банку України
- 601** Відсоткові доходи, внесені згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229
- 6010 П** Відсоткові доходи за коштами, що розміщені в інших банках
- 6011 П** Відсоткові доходи за депозитами овернайт, що розміщені в інших банках
- 6012 АП** Відсоткові доходи за короткостроковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 6013 АП** Відсоткові доходи за довгостроковими вкладами (депозитами), що розміщені в інших банках (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 6014 П** Відсоткові доходи за кредитами овернайт, що надані іншим банкам
- 6015 П** Відсоткові доходи за кредитами, що надані іншим банкам за операціями репо
- 6016 АП** Відсоткові доходи за кредитами овердрафт та короткостроковими кредитами, що надані іншим банкам
- 6017 АП** Відсоткові доходи за кредитами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229
- 6018 П** Відсоткові доходи за довгостроковими кредитами, що надані іншим банкам (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 602** Відсоткові доходи за фінансовим лізингом (орендою), що надані іншим банкам
- 6020 П** Відсоткові доходи за кредитами, що надані суб'єктам господарювання
- 6021 П** Відсоткові доходи за кредитами, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання
- 6022 П** Відсоткові доходи за кредитами, що надані за втраченими векселями суб'єктам господарювання
- 6023 П** Відсоткові доходи за операціями з факторингу із суб'єктами господарювання

- 6026 АП** *Відсоткові доходи за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)*
- 6027 АП** *Відсоткові доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)*
- 6028 П** *Відсоткові доходи за фінансовим лізингом (орендою), що надані суб'єктам господарювання*
- 6029 АП** *Відсоткові доходи за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання (групу рахунків 602 доповнено рахунком 6029 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457, рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)*
- 603 Відсоткові доходи за кредитами, що надані органам державної влади**
- 6030 АП** *Відсоткові доходи за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)*
- 6031 АП** *Відсоткові доходи за кредитами, що надані органам місцевого самоврядування (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)*
- 6032 АП** *Відсоткові доходи за іпотечними кредитами, що надані органам державної влади (групу рахунків 603 доповнено рахунком 6032 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457, рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)*
- 6033 АП** *Відсоткові доходи за іпотечними кредитами, що надані органам місцевого самоврядування (групу рахунків 603 доповнено рахунком 6033 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457, рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)*
- 604 Відсоткові доходи за кредитами, що надані фізичним особам**
- 6040 П** *Відсоткові доходи за кредитами овердрафт, що надані фізичним особам*

- 6042 АП** Відсоткові доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)
- 6043 АП** Відсоткові доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані фізичним особам (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)
- 6044 П** Відсоткові доходи за фінансовим лізингом (орендою), що надані фізичним особам
- 6045 П** Відсоткові доходи за кредитами, що надані за врахованими векселями фізичним особам
- 6046 АП** Відсоткові доходи за іпотечними кредитами, що надані фізичним особам (групу рахунків 604 доповнено рахунком 6046 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 01.12.2005 р. № 457, рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)
- 605 Відсоткові доходи за цінними паперами**
- 6050 АП** Відсоткові доходи за цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку на продаж
- 6051 АП** Відсоткові доходи за цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у портфелі банку до погашення
- 6052 АП** Відсоткові доходи за іншими цінними паперами в портфелі банку на продаж
- 6053 АП** Відсоткові доходи за іншими цінними паперами в портфелі банку до погашення
- 6054 АП** Відсоткові доходи за цінними паперами, емітованими Національним банком України, у портфелі банку на продаж
- 6055 АП** Відсоткові доходи за цінними паперами, емітованими Національним банком України, у портфелі банку до погашення
- 6056 АП** Відсоткові доходи за цінними паперами, що рефінансуються Національним банком України, у торговому портфелі банку
- 6057 АП** Відсоткові доходи за цінними паперами в торговому портфелі банку
- 608 Відсоткові доходи за операціями з філіями банку**
- 6080 П** Відсоткові доходи за операціями з філіями банку
- 609 Інші відсоткові доходи**
- 6099 П** Інші відсоткові доходи
- 61 Комісійні доходи**

610	Комісійні доходи за операціями з банками
6100	Комісійні доходи від розрахунково-касового обслуговування банків
6101	Комісійні доходи від кредитного обслуговування банків
6103	Комісійні доходи за операціями з цінними паперами для банків
6104	Комісійні доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів для банків
6106	Комісійні доходи від довірчого обслуговування банків
6108	Комісійні доходи за позабалансовими операціями з банками
6109	Інші комісійні доходи за операціями з банками
611	Комісійні доходи за операціями з клієнтами
6110	Комісійні доходи від розрахунково-касового обслуговування клієнтів
6111	Комісійні доходи від кредитного обслуговування клієнтів
6113	Комісійні доходи за операціями з цінними паперами для клієнтів
6114	Комісійні доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів для клієнтів
6116	Комісійні доходи від довірчого обслуговування клієнтів
6118	Комісійні доходи за позабалансовими операціями з клієнтами
6119	Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами
618	Комісійні доходи за операціями з філіями банку
6180	Комісійні доходи за операціями з філіями банку
62	Результат від торговельних операцій
620	Результат від торговельних операцій
6203	АП Результат від торгових операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку
6204	АП Результат від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами
6209	АП Результат від торговельних операцій з іншими фінансовими інструментами
63	Інші операційні доходи
630	Дохід у вигляді дивідендів
6300	П Дохід у вигляді дивідендів
631	Дохід від інвестицій в асоційовані компанії
6310	П Дохід від інвестицій у дочірні компанії
6311	П Дохід від інвестицій у дочірні компанії
638	Інші операційні доходи за операціями з філіями банку
6380	П Інші операційні доходи за операціями з філіями банку

- 639 Інші операційні доходи**
- 6391 АП** Результат переоцінки об'єкта хеджування (групу рахунків 639 доповнено рахунком 6391 АП згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 6392 АП** Результат переоцінки інструменту хеджування (групу рахунків 639 доповнено рахунком 6392 АП згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 6393 АП** Результат від продажу цінних паперів з портфеля банку на продаж
- 6394 П** Доходи від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості (групу рахунків 639 доповнено рахунком 6394 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 6395 П** Доходи від оперативного лізингу (оренди)
- 6396 П** Доходи від наданих консультативних послуг фінансового характеру
- 6397 П** Штрафи, пені, що отримані банком
- 6399 П** Інші операційні доходи
- 64 Інші доходи**
- 649 Інші доходи**
- 6490 П** Позитивний результат від продажу нематеріальних активів та основних засобів
- 6499 П** Інші доходи
- 67 Повернення списаних активів**
- 671 Повернення списаних активів**
- 6710 П** Повернення раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості за операціями з банками
- 6711 П** Повернення раніше списаної безнадійної заборгованості інших банків
- 6712 П** Повернення раніше списаної безнадійної заборгованості за кредитами, що надані клієнтам
- 6713 П** Повернення раніше списаної безнадійної заборгованості від знецінення цінних паперів на продаж
- 6714 П** Повернення раніше списаної безнадійної заборгованості від знецінення цінних паперів у портфелі банку до позашення
- 6715 П** Повернення раніше списаної безнадійної іншої дебіторської заборгованості та інших активів банку
- 6717 П** Повернення раніше списаних безнадійних доходів минулих років
- 68 Розділ рахунків виключено** (згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)

Клас 7. Витрати

Витрати банку відображаються в бухгалтерському обліку за рахунками класу 7 «Витрати» наростаючим підсумком з початку року та в кінці звітного фінансового року закриваються:

за умови перевищення доходів над витратами — на рахунок 5040 «Прибуток звітного року, що очікує за-твердження»;

за умови перевищення витрат над доходами — на рахунок 5041 «Збиток звітного року, що очікує затвердження».

За дебетом рахунків проводяться суми витрат, які належать до звітного періоду.

За кредитом рахунків проводяться суми зменшення витрат і суми витрат, що списуються під час формування результату роботи за звітний рік.

70 Відсоткові витрати

700 Відсоткові витрати за коштами, що отримані від Національного банку України

7000 А Відсоткові витрати за коштами на вимогу, що отримані від Національного банку України

7002 А Відсоткові витрати за коштами, що отримані від Національного банку України за операціями репо

7003 АП Відсоткові витрати за короткостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

7004 АП Відсоткові витрати за довгостроковими кредитами, що отримані від Національного банку України

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

7005 АП Відсоткові витрати за короткостроковими вкладами (депозитами), що отримані від Національного банку України

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

7006 АП Відсоткові витрати за довгостроковими вкладами (депозитами), що отримані від Національного банку України

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)

- 701 **Відсоткові витрати за коштами, що отримані від інших банків**
- 7010 А Відсоткові витрати за коштами на вимогу інших банків
- 7011 А Відсоткові витрати за депозитами овернайт інших банків
- 7012 АП Відсоткові витрати за короткостроковими вкладами (депозитами) інших банків (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 7013 АП Відсоткові витрати за довгостроковими вкладами (депозитами) інших банків (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 7014 А Відсоткові витрати за кредитами овернайт, що отримані від інших банків
- 7015 А Відсоткові витрати за кредитами, що отримані від інших банків за операціями repo
- 7016 АП Відсоткові витрати за кредитами овердрафт та короткостроковими кредитами, що отримані від інших банків (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 7017 АП Відсоткові витрати за довгостроковими кредитами, що отримані від інших банків (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
- 702 **Відсоткові витрати за операціями із суб'єктами господарювання**
- 7020 А Відсоткові витрати за коштами на вимогу суб'єктів господарювання
- 7021 АП Відсоткові витрати за строковими коштами суб'єктів господарювання
- 7028 А Відсоткові витрати за фінансовим лізингом (орендою)
- 703 **Відсоткові витрати за коштами бюджету та позабюджетних фондів України**
- 704 А Відсоткові витрати за операціями з фізичними особами
- 7040 А Відсоткові витрати за коштами на вимогу фізичних осіб
- 7041 АП Відсоткові витрати за строковими коштами фізичних осіб
- 705 **Відсоткові витрати за цінними паперами власного боргу**
- 7050 АП Відсоткові витрати за цінними паперами власного боргу, емітованими банком, крім оцадних (депозитних) сертифікатів
- 7051 АП Відсоткові витрати за довгостроковими цінними паперами власного боргу, емітованими банком, крім оцадних (депозитних) сертифікатів

7052	АП	Відсоткові витрати за короткостроковими оцадними (депозитними) сертифікатами власного боргу, емітованими банком
7053	АП	Відсоткові витрати за довгостроковими оцадними (депозитними) сертифікатами власного боргу, емітованими банком
7054	АП	Відсоткові витрати за оцадними (депозитними) сертифікатами на вимогу, емітованими банком
706		Відсоткові витрати за кредитами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організації
7060	АП	Відсоткові витрати за короткостроковими кредитами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організації (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)
7061	АП	Відсоткові витрати за довгостроковими кредитами, що отримані від міжнародних та інших фінансових організації
707		Відсоткові витрати зміннами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)
7070	А	Відсоткові витрати за операціями з небанківськими фінансовими установами
7071	АП	Відсоткові витрати за коштами на вимогу небанківських фінансових установ
708	А	Відсоткові витрати за строковими коштами небанківських фінансових установ
7080	А	Відсоткові витрати за операціями з філіями банку
709	А	Відсоткові витрати за операціями з філіями банку
7096	А	Відсоткові витрати за субординованим боргом
7099	А	Інші відсоткові витрати
71		Комісійні витрати
710		Комісійні витрати
7100	А	Комісійні витрати на розрахунково-касове обслуговування
7101	А	Комісійні витрати на кредитне обслуговування
7103	А	Комісійні витрати за операціями з цінними паперами
7104	А	Комісійні витрати за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів
7106	А	Комісійні витрати на довірче обслуговування
7108	А	Комісійні витрати за позабалансовими операціями

7109	A	Інші комісійні витрати
718		Комісійні витрати за операціями з філіями банку
7180	A	Комісійні витрати за операціями з філіями банку
73		Інші операційні витрати
731		Витрати від інвестицій в асоційовані і дочірні компанії
7310	A	Витрати від інвестицій в асоційовані компанії
7311	A	Витрати від інвестицій у дочірні компанії
738		Інші операційні витрати за операціями з філіями банку
7380	A	Інші операційні витрати за операціями з філіями банку
739		Інші операційні витрати
7391	A	Витрати на інкасацію та перевезення цінностей
7392	A	Витрати на аудит
7394	A	Витрати від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості (групу рахунків 739 доповнено рахунком 7394 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 22.06.2007 р. № 229)
7395	A	Витрати на оперативний лізинг (оренду)
7396	A	Витрати за отриманнями консультативними послугами фінансового характеру
7397	A	Штрафи, пені, що сплачені банком
7399	A	Інші операційні витрати
74		Загальні адміністративні витрати
740		Витрати на утримання персоналу
7400	A	Основа і додаткова заробітна плата
7401	A	Внески, збори на обов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування
7403	A	Матеріальна допомога та інші соціальні виплати
7404	A	Витрати на підготовку кадрів
7405	A	Витрати на спеодяг та інші засоби захисту працівників
7409	A	Інші витрати на утримання персоналу
741		Сплата податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток
7410	A	Податок на додану вартість
7411	A	Податок на землю
7418	A	Відрахування до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб
7419	A	Сплата інших податків та обов'язкових платежів, крім податку на прибуток

742	Витрати на утримання основних засобів і нематеріальних активів
7420	Витрати на утримання власних основних засобів і нематеріальних активів
7421	Витрати на утримання основних засобів, що отримані у лізинг (оренду) (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 16.06.2005 р. № 222)
7423	Амортизація
743	Інші експлуатаційні та господарські витрати
7430	Витрати на комунальні послуги
7431	А Господарські витрати
7432	А Витрати на охорону
7433	А Інші експлуатаційні витрати
744	Витрати на телекомунікації
7440	А Витрати на СЕП
7441	А Витрати на інші системи банківського зв'язку
7442	А Поштово-телефонні витрати
745	Інші адміністративні витрати
7452	А Витрати на відрядження
7454	А Представницькі витрати
7455	А Витрати на маркетинг і рекламу
7456	А Спонсорство та добročинність
7457	А Інші адміністративні витрати
749	Інші витрати
7490	А Негативний результат від вибуття нематеріальних активів та основних засобів
7491	АП Втрати від уцінки запасів на продаж
7499	А Інші витрати
77	Відрахування в резерви
770	Відрахування в резерви
7700	АП Відрахування в резерви під дебіторську заборгованість за операціями з банками
7701	АП Відрахування в резерви під заборгованість інших банків
7702	АП Відрахування в резерви під надані кредити клієнтам
7703	АП Відрахування в резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж
7704	АП Відрахування в резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення

- 7705 *АП Відрахування в резерви за дебіторською заборгованістю та іншими активами банку*
- 7706 *АП Відрахування в банківські резерви на покриття ризиків і втрат*
- 772 *Відрахування в резерви під заборгованість за нарахованими доходами*
- 7720 *АП Відрахування в резерви під заборгованість за нарахованими доходами*
- 78 *Розділ рахунків виключено*
(згідно з постановою Правління Національного банку України від 06.03.2006 р. № 76)
- 79 *Податок на прибуток*
- 790 *Податок на прибуток*
- 7900 *АП Податок на прибуток*
- Клас 8. *Управлінський облік*
- Клас 9. *Позабалансові рахунки*
- 90 *Зобов'язання і вимоги за всіма видами гарантій*
- 900 *Гарантії, поручительства, акредитиви та акцепти, що надані банкам*
- 9000 *А Гарантії, що надані банкам*
- Призначення рахунка: облік усіх видів гарантій і поручительств, що надані банкам. За цим рахунком здійснюється облік як простих гарантій, так і гарантій, для яких отримані контргарантії, що обліковуються за рахунками 9015 або 9036.
- За дебетом** рахунка проводяться суми гарантій і поручительств, що надані банкам.
- За кредитом** рахунка проводяться суми невикористаних гарантій і поручительств після закінчення строку їх дії; суми гарантій і поручительств, що визнані сумнівними; суми виплачених гарантій і поручительств.
- 9001 А Підтверджені акредитиви**
- Призначення рахунка: облік підтверджених банком акредитивів та наданих рамбурсних зобов'язань. Цей рахунок не використовується банком, що відкрив акредитив (банком-еміентом).
- За дебетом** рахунка проводяться суми підтверджених акредитивів та наданих рамбурсних зобов'язань.
- За кредитом** рахунка проводяться суми невикористаних акредитивів після закінчення строку їх дії; суми виплачених акредитивів та виконаних рамбурсних зобов'язань.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 16.06.2005 р. № 222, від 13.12.2006 р. № 457)

- 9002 А** *Акцепти, що надані банкам*
Призначення рахунка: рахунок відкривається в банку, який акцептує платіжний документ на користь іншого банку.
За дебетом рахунка проводяться суми акцептованих документів.
За кредитом рахунка проводяться суми невикористаних акцептів після закінчення строку їх дії; сумнівних акцептів, які переносяться на рахунок 9090; або виплачених зобов'язань за акцептами.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 13.12.2006 р. № 457)
- 9003 А** *Авалі, що надані банкам*
Призначення рахунка: облік авалів, що надані банкам.
За дебетом рахунка проводяться суми наданих авалів.
За кредитом рахунка проводяться суми списання авалів після оплати векселя платником або в разі виконання зобов'язання за наданим авалем.
- 9010 П** *Гарантії, що отримані від банків*
Прості гарантії, що отримані від банків
Призначення рахунка: облік простих гарантій і поручительств, що отримані від банків, для яких не існує пов'язаної гарантії або поручительства, виданих іншому контрагенту.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих гарантій і поручительств.
За дебетом рахунка проводяться суми використаних гарантій і поручительств; суми невикористаних гарантій після закінчення строку їх дії.
Контргарантії, що отримані від банків
Призначення рахунка: облік гарантій, що отримані від банків, для яких існує пов'язана гарантія, видана іншому контрагенту і яка обліковується за рахунками 9000 або 9020.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих контргарантій.
За дебетом рахунка проводяться суми використаних контргарантій, суми невикористаних контргарантій після закінчення строку їх дії.
- 9020 А** *Гарантії, що надані клієнтам*
Призначення рахунка: облік наданих клієнтам (крім банків) гарантій і поручительств. Гарантії, що надані банкам як забезпечення кредитів, отриманих клієнтами, позичальниками цих банків, проводяться як гарантії, що надані клієнтам. За цим рахунком здійснюється облік як

простих гарантій, так і гарантій, для яких існує відповідна отримана контргарантія, що обліковується за рахунком 9015 або 9036.

За дебетом рахунка проводяться суми гарантій, що надані клієнтам.

За кредитом рахунка проводяться суми невикористаних гарантій після закінчення їх дії; суми гарантій, що стали сумнівними і які переносяться на рахунок 9091; суми використаних гарантій (рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою

Правління Національного банку України від 16.06.2005 р. № 222)

9023 А *Авалі, що надані клієнтам*

Призначення рахунка: облік авалів, що надані клієнтам (крім банків).

За дебетом рахунка проводяться суми наданих авалів.

За кредитом рахунка проводяться суми списання авалів після оплати векселя платником або в разі виконання зобов'язання за наданим авалем.

903 П *Гарантії, що отримані від клієнтів*

9030 П *Прості гарантії, що отримані від Уряду України*

9031 П *Прості гарантії, що отримані від клієнтів, крім Уряду України*

Призначення рахунків: облік простих гарантій і поручительств, що отримані від Уряду України або клієнтів. Для цих гарантій і поручительств немає гарантії, що видана іншому контрагенту. **За кредитом** рахунків проводяться суми отриманих гарантій і поручительств.

За дебетом рахунків проводяться суми невикористаних гарантій після закінчення їх строку дії; суми використаних гарантій і поручительств.

9036 П *Контргарантії, що отримані від клієнтів*

Призначення рахунка: облік контргарантій і поручительств, що отримані від клієнтів. Для цих гарантій і поручительств існує пов'язана гарантія, що видана іншому контрагенту та яка обліковується за рахунком 9000 або 9020.

За дебетом рахунка проводяться суми отриманих контргарантій і поручительств. Використаних гарантій після закінчення строку їх дії.

909 Сумнівні гарантії та поручительства

9090 А *Сумнівні гарантії, що надані банкам*

9091 А *Сумнівні гарантії, що надані клієнтам*

Призначення рахунків: облік наданих банком гарантій, за якими існує реальна ймовірність їх виконання.

- За дебетом** рахунків проводяться суми гарантійних зобов'язань, що стали сумнівними.
За кредитом рахунків проводяться суми виконаних гарантійних зобов'язань; суми сумнівних гарантійних зобов'язань після закінчення строку їх дії.
- 91** **Зобов'язання з кредитування, що надані та отримані**
910 **Зобов'язання з кредитування, що надані банкам**
9100 **А** *Зобов'язання з кредитування, що надані банкам*
 Призначення рахунка: облік кредитних ліній та інших зобов'язань перед банками.
- 911** **Зобов'язання з кредитування, що отримані від банків**
9110 **П** *Зобов'язання з кредитування, що отримані від банків*
 Призначення рахунка: облік усіх видів зобов'язань з кредитування, що отримані від банків.
- 9111** **П** *Зобов'язання з кредитування, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій*
 Призначення рахунка: облік усіх видів зобов'язань з кредитування, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій.
- 912** **Зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам**
9122 **А** *Непокриті акредитиви*
 Призначення рахунка: облік непокритих безвідкличних акредитивів у банку-емітенті. Цей рахунок також використовується в разі акцепту банком-емітентом або за його дорученням платіжних документів за акредитивом.
- За дебетом** рахунка проводяться суми відкритих непокритих акредитивів; суми акцептів щодо акредитивів.

За кредитом рахунка проводяться суми виконаних акредитивів; суми сплачених зобов'язань за ними.

9129 А *Інші зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам*

Призначення рахунка: облік зобов'язань з кредитування клієнтів.

За дебетом рахунка проводяться суми виданих зобов'язань.

За кредитом рахунка проводяться суми виконаних зобов'язань; суми невикористаних зобов'язань після закінчення строку дії кредитного договору.

92 **Зобов'язання і вимоги з операціями з валютою та банківськими металами**

920 *Валюта та банківські метали до отримання*

(назва групи рахунків 920 у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

9200 А *Валюта та банківські метали до отримання за умовами спот*

Призначення рахунка: облік сум купленої національної, іноземної валюти та банківських металів, розрахунки за якими відстрочуються з часу укладення договору на строк не більший, ніж звичайний для валютного ринку (як правило, не більше двох операційних днів).

За дебетом рахунка проводяться суми купленої, але неотриманої валюти та вартість банківських металів.

За кредитом рахунка проводяться суми отриманої валюти та банківських металів; суми заборгованості, що визнана сумнівною.

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

9201 А *Валюта та банківські метали до отримання за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування*

Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання між датою укладення форвардного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.

За дебетом рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання.

За кредитом рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.

(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

- 9202 А** Валюта та банківські метали до отримання за форвардними контрактами в торговому портфелі банку
- Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання між датою укладення форвардного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання.
- За кредитом рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
- (рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9203 А** Валюта та банківські метали до отримання за опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування
- Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання між датою укладення опціонного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання.
- За кредитом рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
- (рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9204 А** Валюта та банківські метали до отримання за опціонними контрактами в торговому портфелі банку
- Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання між датою укладення опціонного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання.
- За кредитом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
- (рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- Рахунок виключено
- 9205 А** (згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

- 9206 А** Валюта та банківські метали до отримання за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування
- Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання між датою укладення ф'ючерсного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання.
- За кредитом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
- (рахунок у редакції постанови
Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9207 А** Валюта та банківські метали до отримання за ф'ючерсними контрактами в торговому портфелі банку
- Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання між датою укладення ф'ючерсного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до отримання.
- За кредитом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
- (рахунок у редакції постанови
Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 921** Валюта та банківські метали до відправлення
(назва групи рахунків 921 у редакції постанови
Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9210 П** Валюта та банківські метали до відправлення за умовами спот
- Призначення рахунка: облік проданої національної, іноземної валюти та банківських металів між датою укладення договору і датою здійснення поставки за операціями спот.
- За кредитом** рахунка проводяться суми проданої, але невідправленої валюти та банківських металів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми поставленої валюти та банківських металів.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою
Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

9211 П

Валюта та банківські метали до відправлення за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування
Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення між датою укладення форвардного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.

За кредитом рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення.
За дебетом рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.

(рахунок у редакції постанови Правління

Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

9212 П

Валюта та банківські метали до відправлення за форвардними контрактами в торговому портфелі банку

Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення між датою укладення форвардного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.

За кредитом рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення.

За дебетом рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.

(рахунок у редакції постанови

Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

9213 П

Валюта та банківські метали до відправлення за опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування

Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення між датою укладення опціонного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.

За кредитом рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення.

За дебетом рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.

(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

- 9214 П** Валюта та банківські метали до відправлення за опціонними контрактами в торговому портфелі банку
- Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення між датою укладення опціонного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.
- За кредитом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.
- (рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9215 П** Рахунок виключено
- 9216 П** Валюта та банківські метали до відправлення за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування
- Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення між датою укладення ф'ючерсного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.
- За кредитом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.
- (рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9217 П** Валюта та банківські метали до відправлення за ф'ючерсними контрактами в торговому портфелі банку
- Призначення рахунка: облік національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення між датою укладення ф'ючерсного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.
- За кредитом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів до відправлення.
- За дебетом** рахунка проводяться суми національної, іноземної валюти та банківських металів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.
- (рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

- 929** **Сумнівні вимоги з операціями з валютою та банківськими металами**
- 9290** **A** Сумнівні вимоги за операціями з валютою та банківськими металами
 Призначення рахунка: облік купленої валюти та банківських металів, отримання яких викликає сумнів.
За дебетом рахунка проводиться сума вартості купленої валюти та банківських металів, що визнані сумнівними до отримання.
За кредитом рахунка проводиться сума вартості валюти та банківських металів у разі їх отримання або списання.
- 93** **Вимоги та зобов'язання щодо андеррайтингу цінних паперів, спотових і строкових фінансових інструментів, крім інструментів валютного обміну**
- 930** **Цінні папери до отримання за операціями андеррайтингу**
- 9300** **A** Вимоги за андеррайтингом цінних паперів
 Призначення рахунка: облік зобов'язань емітентів цінних паперів з андеррайтингу, тобто прав вимоги на отримання обумовленої суми цінних паперів після закінчення їх випуску. На цьому рахунку обліковується вартість цінних паперів до отримання з часу підписання договору до закінчення строку здійснення передплати на цінні папери. За цим рахунком обліковуються тільки письмові зобов'язання.
- За дебетом** рахунка проводиться вартість цінних паперів до отримання.
За кредитом рахунка проводиться вартість отриманих цінних паперів; суми зменшення зобов'язань після реєстрації емісії.
- 931** **Цінні папери до відправлення за операціями андеррайтингу**
- 9310** **П** Зобов'язання за андеррайтингом цінних паперів
 Призначення рахунка: облік вартості цінних паперів за договорами андеррайтингу, що мають бути розміщені банком-емітентом. На цьому рахунку обліковується вартість цінних паперів з часу підписання договору до закінчення строку здійснення передплати на цінні папери. За цим рахунком обліковуються тільки письмові зобов'язання.
- За кредитом** рахунка проводиться вартість цінних паперів, що розміщені банком.
За дебетом рахунка проводиться вартість відправлених цінних паперів після закінчення емісії.
- 935** **Активи до отримання**
- 9350** **A** Активи до отримання та депозити до розміщення за спотовими контрактами
 Призначення рахунка: облік сум куплених або розміщених активів (цінних паперів, депозитів тощо), розрахунки за якими відстрочуються з часу укладення договору на строк не більший, ніж звичайний для відповідного ринку.

- 9351 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми куплених або розміщених активів.
За кредитом рахунка проводяться суми отриманих активів; суми заборгованості, що визнана сумнівною.
Активи до отримання за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування
Призначення рахунка: облік активів до отримання між датою укладення форвардного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
За кредитом рахунка проводяться суми активів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
Активи до отримання за форвардними контрактами в торговому портфелі банку
Призначення рахунка: облік активів до отримання між датою укладення форвардного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів до отримання.
За кредитом рахунка проводяться суми активів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
Активи до отримання за опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування
Призначення рахунка: облік активів до отримання між датою укладення опціонного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів до отримання.
За кредитом рахунка проводяться суми активів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
Активи до отримання за опціонними контрактами в торговому портфелі банку
Призначення рахунка: облік активів до отримання між датою укладення опціонного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів до отримання.
За кредитом рахунка проводяться суми активів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

- 9356 А** *Активи до отримання за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування*
Призначення рахунка: облік активів до отримання між датою укладення ф'ючерсного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів до отримання.
За кредитом рахунка проводяться суми активів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
(групу рахунків 935 доповнено рахунком 9356 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9357 А** *Активи до отримання за ф'ючерсними контрактами в торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік активів до отримання між датою укладення ф'ючерсного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів до отримання.
За кредитом рахунка проводяться суми активів після їх отримання або після закінчення строку дії контракту.
(групу рахунків 935 доповнено рахунком 9357 А згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 936 П** *Активи до відправлення*
9360 П *Активи до відправлення та депозити до залучення за спотовими контрактами*
Призначення рахунка: облік сум проданих депозитів до відправлення (наприклад, продаж цінних паперів тощо) або залучених депозитів від дати укладення договору на строк не більший, ніж звичайний для відповідного ринку.
За кредитом рахунка проводяться суми проданих активів до відправлення; суми залучених депозитів, розрахунки за якими відстроюються.
За дебетом рахунка проводяться суми відправлених активів або суми залучених депозитів.
Активи до відправлення за форвардними контрактами, що призначені для обліку хеджування
Призначення рахунка: облік активів до відправлення між датою укладення форвардного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.
За кредитом рахунка проводяться суми активів до відправлення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.
(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9361 П**

- 9362 П** *Активи до відправлення за форвардними контрактами в торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік активів до відправлення між датою укладення форвардного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.
За кредитом рахунка проводяться суми активів до відправлення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.
(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9363 П** *Активи до відправлення за опціонними контрактами, що призначені для обліку хеджування*
Призначення рахунка: облік активів до відправлення між датою укладення опціонного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.
За кредитом рахунка проводяться суми активів до відправлення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.
(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9364 П** *Активи до відправлення за опціонними контрактами в торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік активів до відправлення між датою укладення опціонного контракту в торговому портфелі та датою його погашення.
За кредитом рахунка проводяться суми активів до відправлення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.
(рахунок у редакції постанови Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 9366 П** *Активи до відправлення за ф'ючерсними контрактами, що призначені для обліку хеджування*
Призначення рахунка: облік активів до відправлення між датою укладення ф'ючерсного контракту, що призначений для обліку хеджування, та датою його погашення.
За кредитом рахунка проводяться суми активів до відправлення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.
(групу рахунків 936 доповнено рахунком 9366 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)

- 9367 П** *Активи до відправлення за ф'ючерсними контрактами в торговому портфелі банку*
Призначення рахунка: облік активів до відправлення між датою укладення ф'ючерсного контракту в торговому портфелі банку та датою його погашення.
За кредитом рахунка проводяться суми активів до відправлення.
За дебетом рахунка проводяться суми активів після їх відправлення або після закінчення строку дії контракту.
(групу рахунків 936 доповнено рахунком 9367 П згідно з постановою Правління Національного банку України від 31.08.2007 р. № 310)
- 939 Сумісні вимоги з фінансовими інструментами, крім інструментів валютного обміну**
А *Сумісні вимоги за операціями з фінансовими інструментами, крім інструментів валютного обміну*
Призначення рахунка: облік куплених фінансових інструментів, крім інструментів валютного обміну, отримання яких викликає сумнів.
За дебетом рахунка проводиться сума вартості куплених фінансових інструментів, що визнані безнадійними щодо отримання.
За кредитом рахунка проводиться сума вартості куплених фінансових інструментів під час їх отримання або списання.
- 95 Інші зобов'язання і вимоги**
950 Отримана застава
9500 А *Отримана застава*
Призначення рахунка: облік отриманих застав усіх видів, крім застави за складськими свідоцтвами та іпотеки.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості заставленого майна.
За кредитом рахунка проводяться суми вартості заставленого майна під час повернення кредитів; суми пошкодження та знецінення заставленого майна; суми реалізації заставленого майна тощо.
(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 17.11.2004 р. № 556)
Застава за складськими свідоцтвами
- 9503 А** *Призначення рахунка: облік застави, оформленої складськими свідоцтвами.*
За дебетом рахунка проводяться суми отриманої застави.

За кредитом рахунка проводяться суми списаної застави після закінчення строку або отримання заставодержателем платежу (від реалізації застави).

951 **Надана застава**

9510 **П** Надана застава

Призначення рахунка: облік активів, наданих заставодавцем у заставу.

За кредитом рахунка проводяться суми вартості активів, наданих у заставу.

За дебетом рахунка проводяться суми списання наданих у заставу активів після повернення кредиту або в разі реалізації заставленого майна.

952 **Іпотека**

9520 **А** Земельні ділянки

9521 **А** Нерухоме майно житлового призначення

9523 **А** Інші об'єкти нерухомого майна

Призначення рахунків: облік іпотеки як забезпечення виконання зобов'язання боржника.

За дебетом рахунка проводяться суми вартості предмета іпотеки для забезпечення виконання зобов'язання боржника.

За кредитом рахунка проводяться суми вартості предмета іпотеки в разі припинення основного зобов'язання, реалізації предмета іпотеки відповідно до законодавства України, набуття іпотекодержателем права власності на предмет іпотеки, визнання іпотечного договору недійсним, знищення (втрати) переданої в іпотеку будівлі (споруди), за умови невідновлення її іпотекоддавцем, наявності інших підстав, передбачених законодавством України.

96 **Списана заборгованість та кошти до повернення**

960 **Не сплачені в строк доходи**

9600 **А** Списана за рахунок спеціальних резервів заборгованість за нарахованими доходами за операціями з банками

9601 **А** Списана за рахунок спеціальних резервів заборгованість за нарахованими доходами за операціями з клієнтами

Призначення рахунків: облік списаних за рахунок спеціальних резервів сум нарахованих, але не отриманих доходів.

За дебетом рахунків проводяться суми нарахованих, але неотриманих доходів, що списані за рахунок спеціального резерву.

За кредитом рахунків проводяться суми отриманих доходів або списаних у встановленому порядку.

- 9602 А** *Нараховані та неотримані доходи за операціями з банками*
- 9603 А** *Нараховані та неотримані доходи за операціями з клієнтами*
Призначення рахунків: облік нарахованих доходів, визнання яких за балансовими рахунками припинено, або списаних (за рахунок спеціальних резервів чи методом прямого списання).
- За дебетом** рахунків проводяться суми нарахованих доходів до часу їх сплати або списаних у встановленому порядку.
- 9604 А** *За кредитом* рахунків проводяться суми отриманих доходів або списаних у встановленому порядку.
Списана методом прямого списання заборгованість за нарахованими доходами за операціями з банками
- 9605 А** *Списана методом прямого списання заборгованість за нарахованими доходами за операціями з клієнтами*
Призначення рахунків: облік списаних методом прямого списання сум нарахованих, але неотриманих доходів.
- За дебетом** рахунків обліковуються суми нарахованих, але не отриманих доходів, що були раніше списані методом прямого списання.
- За кредитом** рахунків проводяться суми отриманих доходів або списаних у встановленому порядку.
- 961** *Списана у збиток заборгованість за активами*
- 9610 А** *Списана у збиток заборгованість за коштами на кореспондентських рахунках*
Призначення рахунка: облік сум заборгованості за коштами, що були розміщені на кореспондентських рахунках в інших банках (вклади (депозити) на вимогу) та списані з балансу за рахунок спеціального резерву.
- За дебетом** рахунка проводяться суми заборгованості за коштами, що були розміщені на кореспондентських рахунках в інших банках (вклади (депозити) на вимогу) та списані з балансу за рахунок спеціального резерву.
- За кредитом** рахунка проводяться суми, що надійшли як погашення заборгованості; суми, що списані у встановленому порядку.
- 9611 А** *Списана у збиток заборгованість за кредитними операціями*
Призначення рахунків: облік сум заборгованості за кредитними операціями банків, що списані з балансу за рахунок спеціального резерву.
- За дебетом** рахунка проводяться суми заборгованості, що списані з балансу за рахунок спеціального резерву.

- 9613 А** **За кредитом** рахунка проводяться суми, що надійшли для погашення заборгованості; суми, що списані у встановленому порядку.
Списана у збиток заборгованість за операціями з цінними паперами
Призначення рахунка: облік сум заборгованості за операціями з цінними паперами, що списані з балансу за рахунок спеціального резерву.
За дебетом рахунка проводяться суми заборгованості за операціями з цінними паперами, що списані з балансу за рахунок спеціального резерву.
- 9615 А** **За кредитом** рахунка проводяться суми, що надійшли для погашення заборгованості; суми, що списані у встановленому порядку.
Списана у збиток дебіторська заборгованість
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості, що списані з балансу за рахунок спеціального резерву.
- 9617 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми, що надійшли для погашення заборгованості; суми, що списані у встановленому порядку.
Списана у збиток заборгованість банків за іншими активами
- 9618 А** **За кредитом** рахунків проводяться суми заборгованості за іншими активами, що списані з балансу.
За дебетом рахунків проводяться суми заборгованості за іншими активами, що списані з балансу.
За кредитом рахунків проводяться суми, що надійшли для погашення заборгованості; суми, що списані у встановленому порядку.
- 962 Кошти до повернення**
- 9620 А** **Валютні кошти підприємств, організації, міністерств, відомств і Кабінету Міністрів України, що обліковуються на рахунках у Зовнішньоекономічному банку Росії**
Призначення рахунка: облік валютних коштів підприємств та організацій.
За дебетом рахунка проводяться суми валютних коштів підприємств та організацій.
За кредитом рахунка проводяться суми повернених коштів.
- 9621 А** **Валютні кошти фізичних осіб, що обліковуються на рахунках у Зовнішньоекономічному банку Росії**
Призначення рахунка: облік валютних коштів фізичних осіб, що обліковуються на рахунках у Зовнішньоекономічному банку Росії та кореспондентських рахунках банків, які здійснювали розрахунки через Зовнішньоекономічний банк Росії.

- 97** **Цінні папери та інші активи клієнтів на зберіганні**
970 **Цінні папери та інші активи клієнтів на зберіганні**
9702 **А** Цінні папери на зберіганні
 Призначення рахунка: облік цінних паперів клієнтів на зберіганні.
За дебетом рахунка проводяться суми цінних паперів, переданих банку на зберігання, за їх номінальною вартістю.
За кредитом рахунка проводяться суми цінних паперів, повернених клієнтам банку згідно з договором про зберігання.
- 9703** **А** Інші активи на зберіганні
 Призначення рахунка: облік інших активів клієнтів на зберіганні.
За дебетом рахунка проводяться суми інших активів, переданих банку на зберігання, за їх номінальною вартістю.
За кредитом рахунка проводяться суми інших активів, повернених клієнтам банку згідно з договором про зберігання.
- 9704** **А** Цінні папери клієнтів згідно з договором доручення (комісії)
 Призначення рахунка: облік цінних паперів клієнтів, що придбані банком згідно з договором доручення на купівлю.
За дебетом рахунка проводяться суми цінних паперів, що придбані банком або передані банку для продажу.
За кредитом рахунка проводяться суми цінних паперів, що реалізовані банком згідно з договором доручення на продаж або передані клієнтам відповідно до договору доручення на купівлю.
- 971** **Документи з приватизації — житлові чеки**
9710 **А** Розрахунки з емісії приватизаційних житлових чеків
 Призначення рахунка: облік емісії приватизаційних житлових чеків.
За дебетом рахунка проводиться сума емісії.
За кредитом рахунка проводиться списання емісії після її зарахування на позабалансовий рахунок 9711 ВАТ «Ощадбанк».
- 9711** **А** Житлові чеки в установах ВАТ «Ощадбанк»
 Призначення рахунка: облік житлових чеків з приватизації в установах ВАТ «Ощадбанк».

За дебетом рахунка проводяться суми, що надійшли від Національного банку України або від вищої установи ВАТ «Ощадбанк», суми індексації номінальної вартості приватизаційних житлових чеків.

За кредитом рахунка проводяться суми прийнятих від клієнтів приватизаційних платіжних доручень для перерахування суми житлових чеків з депозитного рахунка на рахунок відповідного позабюджетного фонду приватизації чи фінансового посередника.

9712 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації

9713 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим

9714 А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць

Призначення рахунків: облік коштів, що надійшли від приватизації Державного житлового фонду під час розрахунків житловими чеками.

За дебетом рахунків проводиться сума номінальної вартості житлових чеків, які надійшли на оплату приватизованого житла.

За кредитом рахунків проводиться списання вартості житлових чеків після перевірки тотожності залишків з даними Державного фонду приватизації.

9715 А Розрахунки установ ВАТ «Ощадбанк» за житловими чеками

Призначення рахунка: облік операцій за житловими чеками установ ВАТ «Ощадбанк» за придбані об'єкти приватизації. Рахунок у кінці операційного дня закривається. Рахунок відкривається на балансі ВАТ «Ощадбанк».

За дебетом рахунка проводяться номінальні суми реєстрів приватизаційних доручень за житловими чеками, надані філіями ВАТ «Ощадбанк».

За кредитом рахунка проводяться номінальні суми реєстрів приватизаційних доручень за житловими чеками, які підлягають відсиланню безпосередньо установі банку отримувача коштів (за місцезнаходженням відповідних позабюджетних фондів приватизації) з проміжним відображенням за рахунком 9770.

9717 А Житлові чеки, що акумульовані на рахунках фінансових посередників

Призначення рахунка: облік сум житлових чеків громадян, що акумульовані на рахунках фінансових посередників.

За дебетом рахунка проводяться суми житлових чеків, що надійшли на рахунки фінансових посередників.

- 9718 А** **За кредитом** рахунка проводяться суми житлових чеків, що перераховані за придбані об'єкти приватизації.
Житлові чеки, що акумульовані для розрахунків за придбані об'єкти приватизації
Призначення рахунка: облік сум житлових чеків, що акумульовані для приватизації майна державних підприємств.
За дебетом рахунка проводяться суми житлових чеків, що надійшли для приватизації майна державних підприємств.
За кредитом рахунка проводяться суми житлових чеків, що перераховані на оплату приватизованого майна державних підприємств.
- 972** **Документи з приватизації — майнові сертифікати**
9720 А *Розрахунки з емісії приватизаційних майнових сертифікатів*
Призначення рахунка: облік емісії приватизаційних майнових сертифікатів.
За дебетом рахунка проводиться сума емісії.
За кредитом рахунка проводиться списання емісії в разі перерахування її установам ВАТ «Ощадбанк».
- 9721 А** *Майнові сертифікати в установах ВАТ «Ощадбанк»*
Призначення рахунка: облік майнових сертифікатів.
За дебетом рахунка проводяться суми майнових сертифікатів, що надійшли від Національного банку України або від вищої установи ВАТ «Ощадбанк»; суми індексації номінальної вартості приватизаційних майнових сертифікатів.
- 9722 А** **За кредитом** рахунка проводяться суми прийнятих від клієнтів приватизаційних платіжних доручень для перерахування сертифікатів з депозитного рахунка на рахунок відповідного позабюджетного фонду приватизації чи фінансового посередника.
- 9723 А** *Розрахунки майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим*
9724 А *Розрахунки майновими сертифікатами з позабюджетним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць*
Призначення рахунків: облік коштів, що надійшли від приватизації державних підприємств під час розрахунків майновими сертифікатами.
За дебетом рахунків проводиться сума номінальної вартості майнових сертифікатів, що надійшли на оплату приватизованого майна.

- 9725 А** **За кредитом** рахунків проводиться списання сум майнових сертифікатів після перевірки тожності залишків з даними Фонду державного майна.
Розрахунки установ ВАТ «Ощадбанк» за майновими сертифікатами
Призначення рахунка: облік операцій за майновими сертифікатами установ ВАТ «Ощадбанк» за придбані об'єкти приватизації. Рахунок у кінці операційного дня закривається. Рахунок відкривається на балансі ВАТ «Ощадбанк».
- 9726 А** **За дебетом** рахунка проводяться номінальні суми ресетрів приватизаційних доручень за майновими сертифікатами, що надані установами ВАТ «Ощадбанк».
За кредитом рахунка проводяться номінальні суми ресетрів приватизаційних доручень за майновими сертифікатами, що підлягають відсиланню безпосередньо установі банку одержувача коштів (за місцезнаходженням відповідних позабюджетних фондів приватизації).
Бланки приватизаційних майнових сертифікатів
Призначення рахунка: облік бланків приватизаційних майнових сертифікатів. Рахунок відкривається на балансі ВАТ «Ощадбанк».
- 9727 А** **За дебетом** рахунка проводяться суми номінальної вартості бланків майнових сертифікатів, що надійшли.
За кредитом рахунка проводяться суми виданих громадянам приватизаційних майнових сертифікатів, а також суми недостач бланків майнових сертифікатів.
Приватизаційні майнові сертифікати, що акумульовані на рахунках фінансових посередників для приватизації майна
Призначення рахунка: облік сум майнових сертифікатів громадян, що акумульовані на рахунках фінансових посередників.
За дебетом рахунка проводяться суми майнових сертифікатів, що надійшли на рахунки фінансових посередників.
За кредитом рахунка проводяться суми майнових сертифікатів, що перераховані за придбані об'єкти приватизації.
- 9728 А** *Майнові сертифікати, що акумульовані для розрахунків за приватизоване житло*
Призначення рахунка: облік сум майнових сертифікатів, що акумульовані для приватизації державного житлового фонду.
За дебетом рахунка проводяться суми майнових сертифікатів, що надійшли для приватизації житла.
За кредитом рахунка проводяться суми майнових сертифікатів, що перераховані на оплату приватизованого житла.

- 973** *Документи з приватизації — земельні бони*
- 9731** *А* *Земельні бони в установах ВАГ «Ощадбанк»*
Призначення рахунка: облік земельних бонів.
За дебетом рахунка проводяться суми земельних бонів, що надійшли від Національного банку України або від вищої установи ВАГ «Ощадбанк»; суми індексації номінальної вартості земельних бонів.
За кредитом рахунка проводяться суми прийнятих від клієнтів приватизаційних платіжних доручень для перерахування земельних бонів з депозитного рахунка на рахунок відповідного позабюджетного фонду приватизації чи фінансового посередника.
- 9733** *А* *Розрахунки земельними бонами з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим*
- 9734** *А* *Розрахунки земельними бонами з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць*
Призначення рахунків: облік коштів, що надійшли від продажу об'єктів приватизації до фондів приватизації під час розрахунків земельними бонами.
За дебетом рахунків проводиться сума номінальної вартості земельних бонів, що надійшли на оплату приватизованого майна.
- 9735** *А* *Розрахунки рахунків проводиться списання земельних бонів після перевірки totoжності записків з даними Фонду державного майна.*
Розрахунки установ ВАГ «Ощадбанк» за земельними бонами
Призначення рахунка: облік операцій із земельними бонами установ ВАГ «Ощадбанк» за придбані об'єкти приватизації. Рахунок у кінці операційного дня закривається. Рахунок відкривається на баланс ВАГ «Ощадбанк».
За дебетом рахунка проводяться номінальні суми реєстрів приватизаційних доручень за земельними бонами, що надані установами ВАГ «Ощадбанк».
За кредитом рахунка проводяться номінальні суми реєстрів приватизаційних доручень за земельними бонами, що підлягають відсиланню безпосередньо установі банку одержувача коштів (за місцезнаходженням відповідних позабюджетних фондів приватизації).
Земельні бони, що акумульовані на рахунках фінансових посередників
Призначення рахунка: облік сум земельних бонів громадян, що акумульовані на рахунках фінансових посередників.
За дебетом рахунка проводяться суми земельних бонів, що надійшли на рахунки фінансових посередників.

- 974** *Інші розрахунки*
9740 *А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації за придбані об'єкти приватизації.*
- 9741** *А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим за придбане майно*
- 9742** *А Розрахунки житловими чеками з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць за придбане майно*
 Призначення рахунків: облік коштів, що надійшли до фондів приватизації від приватизації майна державних підприємств під час розрахунків житловими чеками.
За дебетом рахунків проводиться сума номінальної вартості житлових чеків, що надійшли на оплату приватизованого майна.
За кредитом рахунків проводиться сума номінальної вартості житлових чеків, що списуються після перевірки totoжності залишків з даними фонду приватизації.
- 9743** *А Розрахунки приватизаційними майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації за приватизоване житло*
- 9744** *А Розрахунки приватизаційними майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим за приватизоване житло*
- 9745** *А Розрахунки приватизаційними майновими сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць за приватизоване житло*
 Призначення рахунків: облік коштів, що надійшли від приватизації державного житлового фонду під час розрахунків майновими сертифікатами.
За дебетом рахунків проводиться сума номінальної вартості приватизаційних майнових сертифікатів, що надійшли від приватизації державного житлового фонду.
За кредитом рахунків проводиться сума приватизаційних майнових сертифікатів, що списуються після перевірки totoжності залишків з даними фонду приватизації.
- 9746** *А Транзитний рахунок: облік приватизаційних документів (майнових і компенсаційних сертифікатів, житлових чеків), що прийняті від фізичних осіб в обмін на сертифікати, акції інвестиційних компаній згідно з укладеними договорами.*

- 975** *Документи з приватизації — компенсаційні сертифікати*
- 9751** *A* *Бланки компенсаційних сертифікатів*
Призначення рахунка: облік бланків сертифікатів, що перебувають у вільному обігу.
За дебетом рахунка проводиться сума номінальної вартості бланків сертифікатів, що виійшли після затвердження проспекту емісії Міністерством фінансів і Фондом державного майна України та передавання примірників часткового сертифіката до установ ВАТ «Ощадбанк».
- 9752** *A* *Компенсаційні сертифікати, що обертуються на ринку*
Призначення рахунка: облік за номінальною вартістю компенсаційних сертифікатів, що обертуються на ринку.
За дебетом рахунка проводяться суми придбаних банком компенсаційних сертифікатів і компенсаційних сертифікатів, що належать клієнтам.
За кредитом рахунка проводяться суми проданих або перерахованих компенсаційних сертифікатів.
- 9753** *A* *Компенсаційні сертифікати, що запропоновані для продажу на біржі*
Призначення рахунка: облік компенсаційних сертифікатів, що пропонуються на продаж.
За дебетом рахунка проводяться суми компенсаційних сертифікатів, що надійшли на продаж, як у формі записів на рахунках, так і в паперовій формі.
За кредитом рахунка проводиться сума номінальної вартості проданих компенсаційних сертифікатів або тих, що не взяли участь у торгах на біржі.
- 9754** *A* *Компенсаційні сертифікати, що зберігаються в установах банків*
Призначення рахунка: облік компенсаційних сертифікатів, що зберігаються в установах банків.
За дебетом рахунка проводяться компенсаційні сертифікати в паперовій формі, що отримані банком від клієнтів.
За кредитом рахунка списуються компенсаційні сертифікати згідно з розпорядженнями Національного банку України.
- 9755** *A* *Розрахунки компенсаційними сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації*
- 9756** *A* *Розрахунки компенсаційними сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації Автономної Республіки Крим*
- 9757** *A* *Розрахунки компенсаційними сертифікатами з позабюджетним Державним фондом приватизації адміністративно-територіальних одиниць*

Призначення рахунків: облік компенсаційних сертифікатів, що обмінені на акції приватизованих підприємств.

За дебетом рахунків обліковується вартість компенсаційних сертифікатів, що обмінені на акції приватизованих підприємств.

За кредитом рахунків проводиться списання компенсаційних сертифікатів після перевірки тожості з даними Фонду державного майна.

976 *Грошова компенсація заощаджень громадян України в установах ВАТ «Ощадбанк»*

9760 *А Грошова компенсація заощаджень громадян України в установах ВАТ «Ощадбанк»*

Призначення рахунка: облік нарахованої суми компенсації грошових заощаджень за вкладями населення. Рахунок відкривається на балансі установ ВАТ «Ощадбанк».

977 *Різні цінності і документи з приватизації в дорозі*

9770 *А Різні цінності і розрахункові документи за придбаними об'єктами приватизації, що відправлені*

Призначення рахунка: облік коштів, цінностей і документів з приватизації, що відправлені безпосередньо банкам — отримувачам коштів до отримання підтвердження від них.

За дебетом рахунка проводиться сума вартості коштів, цінностей і документів за придбаними об'єктами приватизації, що відправлені за призначенням.

За кредитом рахунка проводиться списання коштів, цінностей і документів за придбаними об'єктами приватизації після отримання підтвердження про їх одержання.

9771 *А Бланки з приватизації в дорозі*

Призначення рахунка: облік бланків документів з приватизації, що перебувають у дорозі.

За дебетом рахунка обліковуються бланки документів з приватизації, що перебувають у дорозі.

За кредитом рахунка списуються бланки документів після отримання підтвердження від банку про надходження документів.

978 *Активні рахунки довірного управління*

9780 *А Готівкові кошти за операціями довірного управління*

Призначення рахунка: облік готівки в національній та іноземній валюті, отриманої за договорами довірного управління від установників — фізичних осіб.

За дебетом рахунка проводяться суми надходження готівкових коштів від установників.

За кредитом рахунка проводяться суми готівки, що зрахована на поточний рахунок управління; суми готівки, що повернена установникам.

- 9781 А** *Поточні рахунки банку-управителя з довірчого управління*
Призначення рахунка: облік сум, наданих установниками банку-управителем згідно з договорами довірчого управління, та розрахунків за операціями довірчого управління.
За дебетом рахунка проводяться суми, що надходять у порядку, установленому для довірчих операцій.
За кредитом рахунка проводяться суми перерахування коштів згідно з договором довірчого управління, у тому числі суми повернення коштів установникам.
- 9782 А** *Дебіторська заборгованість за операціями довірчого управління*
Призначення рахунка: облік сум дебіторської заборгованості за операціями з управління коштами та активами установників за договорами довірчого управління.
За дебетом рахунка проводяться суми дебіторської заборгованості за розрахунками під час здійснення операцій довірчого управління.
За кредитом рахунка проводяться суми погашення заборгованості за розрахунками за операціями довірчого управління.
- 9783 А** *Цінні папери в довірчому управлінні*
Призначення рахунка: облік вартості цінних паперів, що придбані або отримані управителем згідно з договорами про довірче управління. Номінальна вартість цінних паперів у документарній формі, що придбані (отримані) за операціями довірчого управління, обліковується за рахунком 9702.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості придбаних (отриманих) цінних паперів, а також суми переоцінки цінних паперів у зв'язку із зміною їх справедливої (ринкової) вартості.
За кредитом рахунка проводяться суми цінних паперів, що погашені, продані управителем відповідно до договору про довірче управління або повернені установникам після закінчення дії договору про довірче управління, а також суми переоцінки цінних паперів у зв'язку із зміною їх справедливої (ринкової) вартості.
- 9784 А** *Банківські метали в довірчому управлінні*
Призначення рахунка: облік банківських металів, що придбані або отримані управителем згідно з договорами про довірче управління.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості придбаних (отриманих) банківських металів, а також суми переоцінки у зв'язку із зміною офіційних (облікових) курсів банківських металів.
За кредитом рахунка проводяться суми банківських металів, що продані управителем відповідно до договору про довірче управління або повернені установникам після закінчення дії договору про довірче управління, а також суми переоцінки у зв'язку із зміною офіційних (облікових) курсів банківських металів.

- 9786 А** *Інші активи в довірчому управлінні*
Призначення рахунка: облік інших активів, переданих установниками в довірче управління або придбаних управителем згідно з договором про довірче управління.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості інших активів, що надійшли в довірче управління або були куплені управителем.
За кредитом рахунка проводиться сума вартості реалізованих активів під час довірчого управління або повернених клієнтам активів після закінчення дії договору про довірче управління.
- 9787 А** *Витрати за операціями довірчого управління*
Призначення рахунка: облік сум витрат за операціями довірчого управління та результатів переоцінки цінних паперів, іноземної валюти, банківських металів та інших активів, що перебувають у довірчому управлінні.
За дебетом рахунка проводяться суми витрат за операціями довірчого управління, а також зменшення балансової вартості активів довірчого управління за результатами їх переоцінки.
За кредитом рахунка проводяться суми витрат, що відшкодовуються відповідно до умов договору про довірче управління.
- 9788 А** *Нараховані доходи за об'єктами довірчого управління*
Призначення рахунка: облік нарахованих доходів за активами, що придбані управителем або передані установником згідно з договорами про довірче управління. Доходи обліковуються в тому періоді, до якого вони належать.
За дебетом рахунка проводяться суми нарахованих доходів.
За кредитом рахунка проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання; доходи, що не отримані; суми заборгованості, за якими визнані витрати.
- 979 П** *Пасивні рахунки довірчого управління*
9790 П *Фонди банківського управління*
Призначення рахунка: облік коштів, цінних паперів, інших активів, що належать установникам та об'єднані управителем з метою довірчого управління.
За кредитом рахунка проводяться суми вартості грошових коштів, цінних паперів, банківських металів та інших активів, наданих установниками в довірче управління згідно з договором, а також кошти за операціями із збільшення частки установників.
За дебетом рахунка проводяться суми, що повертаються установникам відповідно до умов договору про довірче управління.

- 9791 П** *Рахунки установників*
Призначення рахунка: облік вартості грошових коштів, цінних паперів, банківських металів та інших активів, наданих установниками в довірче управління згідно з індивідуальним договором про довірче управління.
- За кредитом** рахунка проводяться суми вартості грошових коштів, цінних паперів, банківських металів та інших активів, наданих установниками в довірче управління згідно з індивідуальним договором, а також суми коштів, що належать установникам за результатами операцій довірного управління.
- За дебетом** рахунка проводяться суми вартості цінностей, що повертаються установникам відповідно до умов договору про довірче управління.
- 9792 П** *Кредиторська заборгованість за операціями довірного управління*
Призначення рахунка: облік сум кредиторської заборгованості за операціями довірного управління.
- За кредитом** рахунка проводяться суми кредиторської заборгованості за розрахунками за операціями довірного управління.
- За дебетом** рахунка проводяться суми погашення кредиторської заборгованості за операціями довірного управління.
- 9797 П** *Доходи від операцій довірного управління*
Призначення рахунка: облік сум доходів за операціями довірного управління та результатів переоцінки цінних паперів, іноземної валюти, банківських металів та інших активів, що перебувають у довірчому управлінні.
- За кредитом** рахунка проводяться суми нарахованих доходів за операціями довірного управління; суми збільшення балансової вартості активів довірного управління за результатами переоцінки.
- За дебетом** рахунка проводяться суми доходів, що належать установникам; суми винагороди управителю; відшкодування витрат за операціями довірного управління відповідно до умов договору.
- 98** **Облік інших засобів, цінностей та документів**
980 **Документи за розрахунковими операціями**
9800 А *Розрахункові документи за факторинговими операціями*
Призначення рахунка: облік банком платіжних документів за номіналом (документів за факторинговими операціями, що передані клієнтом банку).

За дебетом рахунка проводяться суми номінальної вартості платіжних документів, що підлягають оплаті.

За кредитом рахунка списуються суми, що сплачені боржником за платіжними документами або в разі списання заборгованості.

9802 А *Акредитиви до виконання*

Призначення рахунка: облік акредитивів до виконання.

За дебетом рахунка проводяться суми акредитивів до виконання.

За кредитом рахунка проводяться суми виконаних або невикористаних акредитивів.

(рахунок із змінами, внесеними згідно з постановою Правління Національного банку України від 13.12.2006 р. № 457)

9803 А *Розрахункові документи клієнтів, що обліковуються банком відповідно до укладених цивільно-правових договорів*

Призначення рахунка: облік несплачених платіжних доручень клієнтів, що здійснюються відповідно до укладених цивільно-правових договорів.

За дебетом рахунка проводяться суми несплачених платіжних доручень клієнтів.

За кредитом рахунка проводяться суми, що сплачені згідно з платіжними дорученнями клієнтів, або суми повернених клієнтам платіжних доручень.

Розрахункові документи, що не сплачені в строк з вини банку

Призначення рахунка: облік розрахункових документів, що не сплачені своєчасно в строк з вини банку.

За дебетом рахунка проводяться суми не сплачених у строк розрахункових документів з вини банку.

За кредитом рахунка проводяться суми списання сплачених або повернених розрахункових документів.

9805 А *Прострочена заборгованість за кредитами, оформлена вексялами*

Призначення рахунка: облік сум векселів, якими оформлена прострочена заборгованість за кредитами.

За дебетом рахунка проводиться сума векселів, якими оформлена прострочена заборгованість за кредитами.

За кредитом рахунка проводиться списання сум векселів у разі настання терміну платежу за вексялем.

- 9809 А** *Інші документи за розрахунковими операціями клієнтів*
Призначення рахунка: облік документів про обмеження права клієнта щодо розпорядження коштами, що зберігаються на його рахунках, та інших документів за розрахунками. Наприклад, постанови державного виконавця про зупинення видаткових операцій за рахунком клієнта, постанови державного виконавця про арешт коштів за рахунком клієнта тощо. На цьому рахунку документи враховуються за умовною оцінкою — 1 гривня.
- 9810 А** *Інші цінності і документи*
За дебетом рахунка проводяться документи, що надійшли.
За кредитом рахунка проводяться списані документи в разі їх виконання.
- Нерозібрані посилки з цінностями*
Призначення рахунка: облік нерозібраних посилок з цінностями (цінними бланками тощо), які не зараховані за призначенням у день їх отримання.
- За дебетом** рахунка проводяться суми цінностей, зазначені на посилках, що надійшли.
- За кредитом** рахунка проводяться суми цінностей, що зараховані за призначенням, після розбирання посилок.
- 9811 А** *Отримані дозволи на випуск цінних паперів*
Призначення рахунка: облік отриманих свідоцтв про реєстрацію випуску цінних паперів.
- За дебетом** рахунка проводяться суми отриманих дозволів.
- 9812 А** *Погашені цінності*
Призначення рахунка: облік оплачених облігацій, що виграли і вийшли в тиражі погашення; сертифікатів, лотерейних білетів та інших погашених цінностей, що обліковуються в банку до їх знищення. Облік здійснюється за номінальною вартістю або в умовній оцінці (1 гривня).
- За дебетом** рахунка проводяться суми погашених цінностей.
- За кредитом** рахунка проводяться суми відправлених або знищених паперів.
- 9819 А** *Інші цінності і документи*
Призначення рахунка: облік цінностей і документів, які не враховуються на інших позабалансових рахунках, наприклад, дорожні чеки, що отримані від емітентів на консигнацію; цінностей і документів, які на час надходження не можуть бути зараховані на відповідні балансові та позабалансові рахунки (наприклад, платіжні картки та конверти з ПІН-кодами, дублікати ключів, отримані на зберігання від іншої установи банку разом з копіями опису і супровідного листа; у банку-надавача зазначені документи про здавання дублікатів ключів на зберігання

разом з копіями опису і супровідного листа обліковуються за позабалансовим рахунком 9898), а також цінностей і документів, списаних з інших рахунків, але не виданих за призначеннями. На цьому рахунку цінності і документи враховуються за номінальною вартістю або за умовною оцінкою — 1 гривня.

За дебетом рахунка проводяться суми прийнятих цінностей і документів.

За кредитом рахунка проводяться суми списання виданих і відправлених за призначенням цінностей і документів.

982 Бланки цінних паперів та бланки суворого обліку

Бланки цінних паперів і бланки суворого обліку обліковуються за номінальною вартістю або в умовній оцінці — 1 гривня.

9820 А Бланки цінних паперів

Призначення рахунка: облік бланків цінних паперів, до яких належать акції, облигації внутрішніх республіканських та місцевих позик, казначейські зобов'язання, ощадні (депозитні) сертифікати, приватизаційні папери, інші бланки цінних паперів, передбачені законодавством України.

За дебетом рахунка проводяться суми отриманих бланків цінних паперів.

За кредитом рахунка проводяться суми бланків цінних паперів, виданих клієнтам або під звіт, відправлених іншим банкам, знищених, зіпсованих і дефектних бланків тощо.

9821 А Бланки суворого обліку

Призначення рахунка: облік бланків суворого обліку, до яких належать документи, що обслуговують грошовий обіг, — ощадні книжки, чеки грошові, розрахункові, доручення на видачу коштів тощо; трудові книжки, вкладиші до них, заготовки платіжних карток тощо.

За дебетом рахунка проводяться суми отриманих бланків суворого обліку.

За кредитом рахунка проводяться суми бланків, виданих клієнтам або під звіт, відправлених іншим банкам, знищених, зіпсованих і дефектних бланків тощо.

983 Документи і цінності, прийняті та відправлені на інкасо

9830 А Документи і цінності, прийняті на інкасо

Призначення рахунка: облік цінностей, прийнятих на інкасо від клієнтів або банків. Цінності обліковуються за номінальною вартістю або в умовній оцінці.

За дебетом рахунка проводяться суми прийнятих на інкасо цінностей.

За кредитом рахунка списуються відправлені або повернені цінності.

- 9831 А** *Документи і цінності, відправлені на інкасо*
Призначення рахунка: облік відправлених цінностей і документів, що були прийняті на інкасо.
За дебетом рахунка проводяться цінності і документи, відправлені на інкасо.
За кредитом рахунка проводяться суми відправлених на інкасо цінностей та документів після отримання інкасованої суми або після повернення їх через відмову банку-платника.
- 984 А** *Операції за основними засобами*
9840 А *Основні засоби та нематеріальні активи, що прийняті в оперативний лізинг (оренду)*
Призначення рахунка: облік лізингодержувачем прийнятих в оперативний лізинг основних засобів.
За дебетом рахунка проводяться суми вартості основних засобів, прийнятих в оперативний лізинг.
За кредитом рахунка проводяться суми списання вартості основних засобів, повернених лізингодавцю.
- 985 А** *Кошти на будівництво, які передані в порядку пайової участі*
9850 А *Кошти на будівництво, які передані в порядку пайової участі*
Призначення рахунка: облік коштів на будівництво, переданих генеральним забудовникам у порядку пайової участі.
За дебетом рахунка проводяться суми, перераховані на рахунки генеральних забудовників згідно з укладеними з ними договорами.
- За кредитом** рахунка проводяться суми, що списуються згідно з актами або іншими документами, які підтверджують передавання банку сплаченої ним частки в будівлях, уведених в експлуатацію, і суми, повернені генеральними забудовниками.
- 989 Документи та цінності в підзвіті та в дорозі**
9890 А *Бланки цінних паперів в підзвіті*
9891 А *Бланки цінних паперів в дорозі*
9892 А *Бланки суворого обліку в підзвіті*
9893 А *Бланки суворого обліку в дорозі*
9898 А *Інші цінності та документи в підзвіті*
9899 А *Інші цінності та документи в дорозі*
Призначення рахунків: облік бланків і цінностей у дорозі та виданих під звіт.
За дебетом рахунків проводяться суми бланків і цінностей в дорозі або виданих під звіт.

За кредитом рахунків проводяться суми списаних бланків і цінностей після отримання підтвердження про їх одержання або на основі звітів.

- 99 Контррахунки та позабалансова позиція банку
- 990 Контррахунки для рахунків розділів 90—95
- 991 Контррахунки для рахунків розділів 96—98
- 992 Позабалансова позиція банку за іноземною валютою та банківськими металами
- 9920 АП Позабалансова позиція банку за іноземною валютою та банківськими металами

Головний бухгалтер -
директор Департаменту
бухгалтерського обліку

В. І. Ричаківська

Вимоги до нумерації рахунків аналітичного обліку

1. Усі номери рахунків аналітичного обліку, що відкриваються банками, мають формуватися за такою схемою:

AAAA K EEEEEEEEEEE,

де AAAA — номер балансового (позабалансового) рахунка (4 символи);

K — ключовий (контрольний) розряд (1 символ);

EEEEEEEEEE — інформація щодо аналітичного рахунка (до 9 символів).

Довжина номера рахунка не є фіксованою. Максимальна довжина номера рахунка становить 14 символів, мінімальна — 5 символів.

Сегмент EEEEEEEEE визначається банком самостійно. До складу цього сегмента можуть включатися код контрагента, порядковий номер рахунка, номер філії, код валюти тощо.

До розрахунка ключового розряду входять сегменти AAAA, EEEEEEE-EEE номера рахунка та коду банку.

2. Наводимо такі приклади обчислення ключового розряду в номері рахунка:

Приклад 1.

Обчислення ключового (контрольного) розряду за рахунком 1211к728011234 для банку, код банку 300001 (або 30000 — без ключового (контрольного) розряду) здійснюється таким чином:

запишемо рахунок, для якого потрібно обчислити ключовий (контрольний) розряд, у такому вигляді:

30000 1 2 1 1 к 7 2 8 0 1 1 2 3 4;

множимо його цифри порозрядно на умовну суму:

1	3	7	1	3	3	7	1	3	7	1	3	7	1	3	7			
3	0	0	0	1	2	1	1	к	7	2	8	0	1	1	2	3	4	
×																		
1	3	7	1	3	3	7	1	3	7	1	3	7	1	3	7	1	3	7
—————																		

3 0 0 0 0 3 4 1 3 0 7 6 6 0 3 7 2 9 8;

в отриманому результаті запишемо лише одиничні розряди, не враховуючи вищих;

отримані цифри додаємо:

$$3 + 0 + 0 + 0 + 0 + 3 + 4 + 1 + 3 + 0 + 7 + 6 + 6 + 0 + 3 + 7 + 2 + 9 + 8 = 62;$$

додаємо кількість символів рахунка (у цьому прикладі — 14):

$$62 + 14 = 76;$$

останній розряд отриманої суми завжди множимо на 7:

$$6 \times 7 = 42;$$

останній розряд отриманої суми 2 є ключовим (контрольним) розрядом для рахунка 1211к728011234;

аналітичний рахунок має номер 12112728011234.

Приклад 2.

Обчислення ключового (контрольного) розряду за рахунком 1211к7281 для того самого банку здійснюється таким чином:

запишемо рахунок, для якого потрібно обчислити ключовий (контрольний) розряд, у такому вигляді:

30000 1 2 1 1 к 7 2 8 1;
множимо його цифри порозрядно на умовну суму:

$$\begin{array}{r} 1\ 3\ 7\ 1\ 3\ 3\ 7\ 1\ 3\ 7\ 1\ 3\ 7\ 1\ 3\ 7\ 1\ 3\ 7 \\ 3\ 0\ 0\ 0\ 0\ 1\ 2\ 1\ 1\ \text{к}\ 7\ 2\ 8\ 1 \\ \times \\ 1\ 3\ 7\ 1\ 3\ 3\ 7\ 1\ 3\ 7\ 1\ 3\ 7\ 1\ 3\ 7\ 1\ 3\ 7 \end{array}$$

3 0 0 0 0 3 4 1 3 0 7 6 6 1 0 0 0 0 0;

в отриманому результаті запишемо лише одиничні розряди, не враховуючи вищі;

отримані цифри додаємо:

$$3 + 0 + 0 + 0 + 0 + 0 + 3 + 4 + 1 + 3 + 0 + 7 + 6 + 6 + 1 + 0 + 0 + 0 + 0 + 0 = 34;$$

додаємо кількість символів рахунка (у цьому прикладі — 9):

$$34 + 9 = 43;$$

останній розряд отриманої суми 3 завжди множимо на 7:

$$3 \times 7 = 21;$$

останній розряд отриманої суми 1 є ключовим (контрольним) розрядом для рахунка 1211к7281;

аналітичний рахунок має номер 121117281.

(Інструкцію доповнено додатком згідно з постановою Правління Національного банку України від 13.12.2006 р. № 457)

Актив — будь-який об'єкт бухгалтерського обліку (право контролювання якого закріплене за банком), що відповідає хоча б одній із таких вимог: 1) дає дохід банківській установі або 2) його можна обміняти на інший об'єкт, який даватиме дохід банківській установі. Загальна сума активів — це сума всіх категорій активів за мінусом суми всіх контрактивних рахунків типу резервів під можливі збитки від кредитної діяльності та дисконт за придбаними цінними паперами.

Активи високоліквідні — кошти, що розміщені в касі, на рахунках, відкритих у НБУ та в інших банках, а також активи, що можуть бути швидко проконвертовані в готівкові чи безготівкові кошти.

Активи робочі — кошти на кореспондентських рахунках, у касі, вкладені в майно, цінні папери, розміщені в інших банках, надані кредити та інші активи, що дають дохід банку.

Активні операції банків — фінансові операції з розміщення коштів із метою одержання доходу. До активних операцій банку належать: видача кредитів і позичок, операції з гарантій, поручництва, обліку векселів, інвестиційні операції та ін.

Акція — вид цінного папера без установленого строку обігу, що засвідчує внесення коштів до статутного фонду акціонерного товариства, підтверджує членство в цьому товаристві, дає право на одержання частини прибутку у вигляді дивідендів, участь в управлінні, участь у розподілі майна в разі ліквідації акціонерного товариства.

Балансовий звіт — складова частина пакета фінансової звітності, що характеризує фінансовий стан банку та відображає його активи, зобов'язання і капітал банківської установи в грошовій формі за станом на певну дату.

Банк державний — банк, 100 % статутного капіталу якого належить державі.

Банк з іноземним капіталом — банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному нерезиденту, становить 10 % і більше.

Банк ощадний — банк набуває статусу спеціалізованого ощадного банку в разі, якщо понад 50 % його пасивів є вкладками фізичних осіб.

Банк розрахунковий — уповноважений платіжною організацією відповідної платіжної системи банк, що відкриває рахунки членам платіжної системи та бере участь у проведенні взаєморозрахунків між ними.

Банк розрахунковий (кліринговий) — банк, включений у міжбанківську систему розрахунків; банк, з яким депозитарій уклав договір про грошові розрахунки за угодами щодо цінних паперів; який є учасником

ринку цінних паперів. Розрахунковий (кліринговий) банк спеціалізується на виконанні таких функцій: здійснення розрахунків, включаючи проведення взаємозаліку, за угодами купівлі-продажу цінних паперів; проведення перевірки наявності на рахунках учасників грошових коштів і цінних паперів; видача виписок з грошових рахунків клієнтів; надання інформації інституціям, які ведуть книги реєстрації іменних цінних паперів; самостійне проведення (в разі, коли депозитарій виконує і клірингові, і розрахункові функції) поставки цінних паперів з рахунка продавця на рахунок покупця тощо.

Банк спеціалізований — банк, що спеціалізується на здійсненні однієї чи кількох банківських операцій. За спеціалізацією банки можуть бути ощадними, інвестиційними, іпотечними, розрахунковими (кліринговими). Банк набуває статусу спеціалізованого в разі, якщо понад 50 % його активів є активами одного типу.

Банки інвестиційні — вид спеціалізованих банків, що зосереджують (акумулюють) грошові кошти приватних інвесторів через емісію і розміщення цінних паперів (зокрема інвестиційних сертифікатів і зобов'язань).

Банки іпотечні — спеціалізовані банки для фінансування будівництва житла (надання іпотечних позичок під фіксований відсоток), які залучають кошти, випускаючи довгострокові боргові зобов'язання (заставні папери) під фіксований відсоток. Іпотечні позички можуть надавати універсальні банки, ощадні та кооперативні банки.

Банки кооперативні — добровільні об'єднання учасників, що створюються за принципом територіальності і поділяються на місцеві та центральний кооперативні банки. Мінімальна кількість учасників місцевого (у межах області) кооперативного банку має бути не менше ніж 50 осіб. Учасниками центрального кооперативного банку є місцеві кооперативні банки. До функцій центрального кооперативного банку належать централізація та перерозподіл ресурсів, акумульованих місцевими кооперативними банками, а також здійснення контролю за діяльністю кооперативних банків регіонального рівня.

Банки розвитку — є державними або змішаними (створені та функціонують за підтримки держави) та мають виконувати передбачені законом або статутом завдання щодо підтримки та розвитку сільськогосподарського виробництва, промисловості, розвитку інфраструктури, підтримки житлового будівництва, створення нових підприємств тощо, під які надаються фінансові кошти (бюджетні кошти або бюджетні кредити безвідсоткові або під пільгові відсоткові ставки, або за рахунок залучення коштів через випуск позик, або за рахунок коштів міждержавних фондів).

Банківська корпорація — юридична особа (банк), засновниками та акціонерами якої можуть бути виключно банки та яка створюється з метою концентрації капіталів банків — учасників корпорації, підвищення їх загальної ліквідності та платоспроможності, забезпечення координації та нагляду за їхньою діяльністю, а також виконує функції розрахункового центру для банків — членів корпорації і не веде безпосереднього обслуговування клієнтів (фізичних та юридичних осіб, крім банків та інших фінансових установ). Усі банки — члени корпорації виконують свої розрахунки та платежі (як у національній, так і в іноземних валю-

тах) виключно через свої кореспондентські рахунки, відкриті в Національному банку України або безпосередньо у банківській корпорації.

Банківська холдингова група — банківське об'єднання, до складу якого входять виключно банки. Материнському банку банківської холдингової групи має належати не менше ніж 50 % акціонерного (пайового) капіталу або голосів кожного з інших учасників групи, які є його дочірніми банками. Дочірній банк не має права володіти акціями материнського банку.

Банківський кредит — будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, що надається в обмін на зобов'язання боржника повернути заборговану суму, а також сплатити відсотки та інші збори з такої суми.

Банківські об'єднання — банківські об'єднання створюються за попередньою згодою НБУ. Вони можуть бути таких типів: банківська корпорація, банківська холдингова група, фінансова холдингова група; банки можуть бути учасниками промислово-фінансових груп. Банк може бути учасником лише одного банківського об'єднання.

Безвідкличні гарантії — гарантії, що можуть бути скасовані лише за згодою особи, котра отримує гарантію.

Безвідкличні зобов'язання — зобов'язання, які можуть бути скасовані лише за згодою кредитора.

Боргові цінні папери — форма довгострокової позички. Як правило, ця позичка підлягає погашенню в установленій строк, хоча деякі боргові зобов'язання є безстроковими цінними паперами.

Валютна позиція банку — співвідношення (різниця) між сумою активів і позабалансових вимог у певній іноземній валюті та сумою балансових і позабалансових зобов'язань у цій валюті.

Валютна позиція відкрита — сума активів та позабалансових вимог у певній іноземній валюті, що не збігається із сумою балансових і позабалансових зобов'язань у цій самій валюті. Відкрита валютна позиція збільшує ризик у разі зміни валютного курсу.

Валютна позиція відкрита довга — сума активів та позабалансових вимог перевищує суму балансових і позабалансових зобов'язань у кожній іноземній валюті. Банк із такою позицією може зазнати додаткових витрат у разі підвищення курсу національної валюти щодо іноземної.

Валютна позиція відкрита коротка — сума балансових та позабалансових зобов'язань, що перевищує суму активів і позабалансових вимог у кожній іноземній валюті. Банк із такою позицією може зазнати додаткових витрат у разі підвищення курсу іноземної валюти щодо національної валюти.

Валютна позиція закрита — сума активів та позабалансових вимог збігається із сумою балансових та позабалансових зобов'язань у кожній іноземній валюті.

Витрати банку — зменшення економічної вигоди за сукупністю господарських операцій банку, крім операцій із розподілу капіталу, що призводять або до зменшення суми активів банківської установи без відповідного зменшення суми її зобов'язань, або до збільшення суми зобов'язань банківської установи без відповідного збільшення суми її активів.

- Відсоткові доходи і витрати** — доходи і витрати, які обчислюються пропорційно часу і сумі активу або зобов'язання.
- Вклад (депозит)** — кошти в готівковій або безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їхніх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.
- Внутрішні торговельні операції** — торговельні операції між суб'єктами господарської діяльності, що розміщені на території України, її континентальному шельфі, виключній (морській) економічній зоні.
- Гарантія банківська** — зобов'язання банку-гаранта перед кредитором іншої особи за виконання нею зобов'язання кредитора в повному обсязі або частково.
- Гудвіл** — нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства та його звичайною вартістю, як цілісного майнового комплексу, що виникає внаслідок використання ліпших управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів (робіт, послуг), нових технологій тощо. Вартість гудвілу не підлягає амортизації і не враховується у визначенні валових витрат платника податку. (ЗАКОН УКРАЇНИ Про оподаткування прибутку підприємств (ст. 1).) Гудвіл — це перевага, яку отримує банк-покупець за купівлі вже діючого банку (підприємства), як порівняти зі створенням нового. Ця перевага може бути пов'язана з наявністю постійних клієнтів, вигідним географічним розміщенням, наявністю висококваліфікованого персоналу тощо. Гудвіл відображається в обліку покупця і не може бути переданий, проданий тощо. Гудвіл — перевищення вартості придбання над частку покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів та зобов'язань на дату придбання.
- (ПОСТАНОВА ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів комерційних банків України (Інструкція, розд. VII, пп. 1.1, 1.2) № 475 від 11.12.2000 р.)
- Дебіторська заборгованість** — сума боргів, яку належить одержати підприємству, організації, установі від юридичних або фізичних осіб.
- Дисконт** — різниця між номінальною вартістю цінних паперів і ціною їх придбання, якщо ціна придбання без нарахованих до дати придбання доходів за цінним папером нижча за його номінальну вартість.
- Довгострокове кредитування** — надання банками та іншими кредитними інститутами на тривалій строк (понад рік) позичок підприємствам, об'єднанням, організаціям та приватним особам на відновлення, розширення та створення основних фондів (основного капіталу).
- Довірчі операції** — операції банків з управління майном і виконання інших послуг в інтересах та з доручення клієнтів.
- Доходи** — це збільшення економічної вигоди за сукупністю господарських операцій, крім операцій із реалізації додаткової кількості акцій, які приводять до: 1) збільшення суми активів банківської установи без відпові-

дного збільшення її зобов'язань або 2) зменшення суми зобов'язань без відповідного зменшення суми її активів.

Експортно-імпортні операції — міжнародні розрахунки, у процесі яких регулюються платежі за грошовими вимогами та зобов'язаннями, котрі виникають у підприємств у зв'язку з експортом чи імпортом товарів і послуг.

Емісійні різниці (емісійний дохід) — сума перевищення доходів, отриманих підприємством від первинної емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав, понад номінал таких акцій.

Застава — актив, що його позичальник (клієнт банку) пропонує як забезпечення виплати своїх боргів.

Інвестиції — грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку, забезпечення зростання капіталу або досягнення соціального ефекту (суспільного впливу); капітальні вкладення в розвиток виробництва чи невиробничу сферу.

Інвестиції капітальні — вкладення коштів у придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних фондів та нематеріальних активів, що підлягають амортизації.

Інвестиції прями — внесення власних коштів або майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права (акції, пайові свідоцтва), емітовані такою юридичною особою.

Інвестиційна діяльність — реалізація практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.

Інвестиційний ризик — 1) сукупність конкретних видів ризиків, пов'язаних зі здійсненням інвестиційної діяльності підприємства; оскільки окремі види інвестиційного ризику пов'язано з можливою втратою капіталу інвестора, його слід віднести до групи найнебезпечніших ризиків; 2) імовірність виникнення непередбачених фінансових втрат (наприклад, у вигляді зниження або цілковитої втрати доходів, втрати капіталу тощо) в разі невизначеності умов інвестиційної діяльності.

Інвестиційні операції — розміщення залучених коштів у цінні папери або в нерухомість від власного імені та за рахунок інвесторів за принципом поділу (диверсифікації) ризику (андеррайтинг).

Інвестування в цінні папери — вкладення протягом тривалого часу тимчасово вільних грошей та інших засобів в акції, облігації та інші цінні папери з метою одержання прибутку (у вигляді регулярно отримуваних дивідендів або у вигляді прибутку від збільшення ринкової ціни згаданих цінних паперів, або поєднання одного і другого). Основні цілі: 1) збереження тимчасово вільних коштів від знецінення; 2) одержання прибутку; 3) особливі (спеціальні) цілі: а) встановлення контролю над об'єктом інвестування; б) зміцнення підприємницьких стосунків; в) участь у реалізації певних інвестиційних проектів.

Інсайдер — особа (юридична або фізична), яка має доступ до конфіденційної інформації про справи банку завдяки своєму службовому становищу, участі в капіталі банку, родинним зв'язкам і має можливість використовувати

своє становище у власних інтересах або брати участь у визначенні політики та ключових напрямів діяльності банку.

Істотна участь — пряме або опосередковане, самостійно або спільно з іншими особами володіння 10 % і більше статутного капіталу або вирішальних голосів за придбаними акціями (паями) юридичної особи або незалежна від формального володіння можливість вирішального впливу на керівництво чи діяльність юридичної особи.

Казначейські операції — це операції, пов'язані з інструментами, які використовуються комерційним банком для розміщення надлишків своїх грошових коштів та власного рефінансування. До казначейських інструментів належать готівкові кошти, монетарні дорогоцінні метали, цінні папери, які рефінансуються Національним банком України, кошти інших банків у Національному банку України, кошти Національного банку України в іншому банку.

Капітал банку — залишкова вартість активів банку після відрахування всіх його зобов'язань.

Капітал передплатний — величина капіталу, на яку отримано письмові зобов'язання акціонерів (пайовиків) банку щодо внесення коштів за передплатою на акції (паї).

Капітал регулятивний (власні кошти) — складається з основного та додаткового капіталу, зваженого на ризики, що визначаються нормативно-правовими актами Національного банку України.

Капітал статутний — сплачений та зареєстрований передплатний капітал.

Капітальні вкладення — витрати на будівництво нових, розширення, реконструкцію і технічне переобладнання наявних основних фондів виробничого і невиробничого призначення.

Касова готівка — готівкові гроші в касах, банкоматах та обмінних пунктах банків, філій, безбалансових установ.

Клієнт банку — будь-яка фізична чи юридична особа, що користується послугами банку.

Кліринговий рахунок — рахунок, на якому обліковуються безготівкові розрахунки, що ґрунтуються на врахуванні банками за певний період взаємних платіжних вимог сторін, котрі беруть участь у розрахунках.

Контрагент — будь-яка особа (фізична чи юридична), яка має з банком відносини фінансового характеру (банк надає кошти у вигляді безстрокових чи строкових депозитів; надає кредит; продає цінні папери власної емісії; має дебіторську заборгованість за операціями з клієнтами банку та банками, у тому числі за нарахованими та простроченими доходами). При цьому контрагент може одночасно мати з банком відносини іншого характеру (зокрема трудові чи адміністративні).

Контрактивні рахунки — контрарні рахунки, які використовуються для регулювання показників активних рахунків. Відображення операцій на цих рахунках здійснюється так само, як і відображення операцій на пасивних рахунках.

Контрарні рахунки — рахунки бухгалтерського обліку, показники яких використовуються для регулювання оцінки об'єктів, що їх відображено в інших рахунках. Це регулювання здійснюється для визначення справжньої вартості об'єкта.

Контрпасивні рахунки — контрарні рахунки, які використовуються для регулювання показників пасивних рахунків. Відображення операцій на цих рахунках здійснюється так само, як і відображення операцій на активних рахунках.

Короткостроковий кредит — кредит з початковим строком погашення до одного року.

Кредити в поточну діяльність — кредити, надані позичальникам для задоволення тимчасової потреби в коштах на придбання поточних активів у разі розриву між моментами надходження коштів та здійснення витрат. Кредити в поточну діяльність включають усі кредити, надані на купівлю сировини та інших виробничих запасів, на сезонні витрати та інші цілі.

Кредитний портфель — сукупна заборгованість за всіма кредитними операціями банку, що здійснюються з метою одержання доходу. Банк може видавати кредити, безпосередньо уклавши угоду з позичальником. Кредитний портфель включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих та сумнівних щодо повернення. Кредитний портфель не включає нарахованих, але не сплачених відсотків за кредитними операціями.

Кредитні операції — активні операції банку, які пов'язані з наданням клієнтам залучених коштів у тимчасове користування (надання позичок у готівковій або безготівковій формі, надання кредитів у формі обліку векселів, розміщення депозитів, операцій репо, на фінансування будівництва житла, проведення факторингових операцій, фінансового лізингу тощо) або прийняттям зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування (надання гарантій, поручництв, авалів тощо), а також операції з купівлі та продажу цінних паперів за доручення клієнтів і від свого імені (включаючи андерайтинг), будь-яке продовження строку погашення боргу, що надане в обмін на зобов'язання боржника повернути заборговану суму.

Кредиторська заборгованість — кошти підприємства, організації або установи, які підлягають сплаті відповідним юридичним або фізичним особам.

Кредитоспроможність — наявність передумов для одержання кредиту і здатність повернути його. Кредитоспроможність позичальника визначається показниками, що характеризують його здатність своєчасно розраховуватися за раніше одержаними кредитами, його поточне фінансове становище, спроможність в разі потреби мобілізувати кошти з різних джерел і забезпечити оперативну конверсію активів у ліквідні кошти.

Ліквідаційна вартість — оціночна сума коштів, що буде отримана в разі ліквідації активу.

Міжбанківські операції (розрахунки) — система здійснення та регулювання платежів за грошовими вимогами і зобов'язаннями, які виникають між банківськими установами у процесі їхньої діяльності. До міжбанківських інструментів належать кореспондентські рахунки, депозити до запитання та строкові депозити, кредити, операції репо, фінансовий лізинг тощо.

Мультивалютність — принцип, за яким операції в іноземній валюті відображаються на тих самих рахунках, що й операції в національній валюті.

- Накопичений дохід за цінним папером** — це частина вартості цінного папера, що відображає суму нарахованого доходу на час купівлі цінного папера.
- Облігація** — боргове зобов'язання позичальника перед кредитором, за яким передбачаються періодичні платежі (відсоткова облігація) або початковий продаж за зниженою ціною (дисконтна облігація) та виплата номіналу за настання строку її погашення.
- Овердрафт** — короткостроковий кредит, що надається банком надійному клієнтові понад залишок коштів на його поточному рахунку в цьому банку в межах заздалегідь обумовленої суми через дебетування його рахунка. При цьому утворюється дебетове сальдо.
- Овернайт** — надані та отримані кредити і депозити строком не більше ніж на один операційний день без урахування неробочих днів банку.
- Оперативний лізинг** — будь-який договір лізингу, крім фінансового.
- Операційний цикл** — проміжок часу між придбанням запасів для використання у своїй діяльності та отриманням коштів від реалізації послуг.
- Операція репо** — операція з цінними паперами, яка складається з двох частин і за якої укладається єдина генеральна угода між учасниками ринку про продаж (купівлю) державних цінних паперів на певний строк із зобов'язанням зворотного продажу (купівлі) у визначений строк або на вимогу однієї зі сторін за заздалегідь обумовленою ціною.
- Опціон** — контракт, що дає його власникові право (але не зобов'язання) купити або продати цінні папери, товари або кошти за домовленою ціною протягом певного періоду.
- Основні засоби** — матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій. Очікуваний строк корисного використання (експлуатації) основних засобів перевищує один рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за один рік).
- Первинний документ** — документ, який містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення.
- Платоспроможність** — здатність своєчасно та в повному обсязі відповідати за власними зобов'язаннями.
- Поточний рахунок** — вид рахунків у банках, які використовують для зберігання грошових коштів до запитання і здійснення розрахунків.
- Премія (за операціями з цінними паперами)** — перевищення ринкової ціни (ціни придбання) цінних паперів над номінальну без урахування нарахованих на час придбання відсотків.
- Прибуток банку** — перевищення доходів над витрати, в тому числі:
— **прибуток до оподаткування** — різниця між сумами доходів та витрат банківської установи до сплати нею обов'язкових та інших платежів до бюджету;
— **прибуток після оподаткування** — сума прибутку до оподаткування за мінусом суми обов'язкових та інших платежів до бюджету.
- Пролонгація** — продовження строку чинності договору, угоди, векселя тощо.
- Прострочена заборгованість** — позичка, не повернута банку в установлений строк.

- Ризик банківський** — впливає зі специфіки банківських операцій, що здійснюються за ринкових відносин; означає ймовірність одержування доходів, менших від очікуваних. Підвищені банківські ризики призводять до значних фінансових втрат і як наслідок — до банкрутства банків.
- Ризик валютний** — ризик за операціями банку, за якими має відбуватися перехід від одного виду валюти до іншого. Він пов'язаний зі зміною курсу іноземної валюти щодо національної валюти.
- Ризик відсоткової ставки** — ризик зменшення суми чистого відсоткового доходу внаслідок зміни відсоткових ставок на ринку.
- Ризик кредитний** — ризик непогашення позичальником/контрагентом банку у визначені строки, повністю або частково боргу за кредитними операціями і несплати відсотків за ними.
- Ризик ліквідності** — ризик, пов'язаний із неможливістю за певних умов провести швидко конверсію фінансових активів у платіжні засоби без суттєвих втрат.
- Ризик трансфертний** — ризик, пов'язаний із можливістю обмеження переказу коштів з однієї країни в іншу.
- Свопові контракти** — контракти на обмін певної кількості цінних паперів, товарів, коштів або фінансових інструментів на певну дату в майбутньому.
- Споріднена особа** — юридична особа, яка має спільних з банком власників істотної часті.
- Спот** — вид угоди, що передбачає оплату протягом часу, який потрібен для здійснення розрахунків (як правило, 48 годин).
- Субординований борг** — позика (забезпечена або незабезпечена), стосовно якої є погодження, в договірному порядку, що в разі ліквідації або банкрутства боржника сплату буде здійснено після задоволення вимог усіх інших кредиторів.
- Сумнівна заборгованість** — депозити та кредити, повернення яких, з погляду керівництва банку, мало ймовірне.
- Тверді контракти** — форвардні, ф'ючерсні та аналогічні контракти.
- Транзитні рахунки** — рахунки, що використовуються для обліку платежів на час до переказу їх за призначенням згідно з нормативними документами або угодами.
- Умовні контракти** — опціони та аналогічні контракти.
- Факторинг** — різновид торговельно-комісійної операції, яка поєднується з кредитуванням оборотного капіталу клієнта. В основу операцій з факторингу покладається купівля факторською компанією (банком) рахунків-фактур клієнта на певних умовах.
- Фінансовий лізинг** — це договір лізингу, в результаті укладення якого лізингоодержувач отримує в платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на строк, не менший за 60 % строку його корисної служби, або право власності на який переходить до лізингоодержувача.
- Форвард-контракт** — контракт, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) цінні папери, кошти або інші активи у визначений час та на визначених умовах у майбутньому з фіксацією цін такого продажу під час укладення форвардного контракту.

Ф'ючерний контракт — стандартний контракт на товарних і фондових біржах, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) цінні папери, кошти або інші активи у визначений час та на визначених біржею умовах у майбутньому, з фіксацією цін такого продажу під час укладення контракту.

Хеджування — термін, що використовується в банківській, біржовій та комерційній практиці для позначення різних методів страхування ризику: наприклад, страхування валютного ризику створенням зустрічних вимог і зобов'язань в іноземній валюті. Найпоширенішим видом хеджування є укладення строкових валютних угод.

Цільові кошти — кошти, цілі використання яких обумовлено окремими законодавчими актами або нормативними актами Національного банку України.

Цінні папери — грошові документи, що засвідчують право володіння та визначають стосунки їх емітента і їхнього власника і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів, або відсотків, а також можливість передачі грошових та інших прав, що впливають із цих документів, іншим особам.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

---

1. Банківські операції: Підручник. — 2-ге вид., випр. і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук та ін.; за ред. д-ра ек.наук, проф. А. М. Мороза. — К.:КНЕУ, 2002. — 476 с.
2. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у банках України: Підручник. — Київ: КНЕУ, 2001. — 636 с.
3. Облік і аудит у банках: Підручник / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз та ін.; За заг. ред. проф. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 536 с.
4. Аленичев В. В., Аленичева Г. Д. Страхование валютных рисков, банковских и экспортных коммерческих кредитов. — М.: Ист.-сервис, 1994. — 115 с.
5. Ачкасов А. И. Типы валютных операций и другие виды сделок на международном денежном рынке — М.: Консалтбанкир, 1994. — 63 с.
6. Банки и банковские операции: Учебник для вузов / Е. Ф. Жуков, Л. М. Максимова, О. М. Маркова и др. / Под ред. проф. чл.-корр. РАН Е. Ф. Жукова. — М.: Банки и биржи, Издат. объединение «Юнити», 1997. — 471 с.
7. Банковское дело: Учебник / Под ред. О. И. Лаврушина. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 576 с.
8. Рудый К. В. Финансово-кредитные системы зарубежных стран: Учеб. пособие. — М.: Новое знание, 2003. — 301 с.
9. Ковалев В. В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности // 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Финансы и статистика, 1999. — 512 с.
10. Колб Роберт У. Финансовые деривативы: Учебник. Изд. 2-е: Пер. с англ. — М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 1997. — 360 с.
11. Кузнецова Н. С., Назарчук І. Р. Ринок цінних паперів в Україні: Правові основи формування та функціонування. — К., 1998.
12. Мозговой О. Н. Фондовый рынок Украины. — К.: УАННП «Феникс», 1997. — 276 с.
13. Примостка Л. О. Финансовый менеджмент банку: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 1999. — 280 с.
14. Тартановский М. Д. Рынок ценных бумаг и его финансовые институты. — СПб., 1994.
15. Шарп У., Александер Г., Бейли Дж. Инвестиции: Пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 1998. — 1028 с.
16. Кириленко В. Б. Бухгалтерські записи за операціями комерційних банків. — К.: Вісник фондового ринку, 1999. — 320 с.
17. Кіндрацька Л. М., Семениченко Ю. К., Тюхляєва М. Ю. Облік в банках: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.:КНЕУ, 2006. — 350 с.

Додаткова

1. Банковское дело: стратегическое руководство. — М.: Консалтбанкир, 1998. — 432 с.
2. Блейк Дж., Аман О. Европейский бухгалтерский учет: Справочник: Пер. с англ. — М.: Информ.-изд. дом «Филинг», 1997.
3. Велл Глен А., Шорт Даниел Г. Основы финансового облiку: Пер. з англ. О. Мiнiн, О. Ткач. — К.: Основы, 1997. — 943 с.
4. Голов С. Ф., Сфiменко В. I. Финансовий та управлiнський облiк. — К.: ТОВ «Автоiнтерсервiс», 1996. — 544 с.
5. Дж. Синки мл. Управление финансами в коммерческих банках: Пер. с англ. 4-го переработанного изд.; под ред. Ф. Я. Левиты, Б. С. Пинскера. — М.: Catallaxy, 1994. — 820 с.
6. Качалин В. В. Финансовый учет и отчетность в соответствии со стандартами ГААР. — М.: Дело, 1998. — 432 с.
7. Кочетков В. М. Основы управления современным коммерческим банком: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 1998. — 72 с.
8. Миддлтон Д. Бухгалтерский учет и принятие финансовых решений. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. — 408 с.
9. Мiжнароднi стандарти бухгалтерського облiку: Пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова. — К.: Федерацiя професiйних бухгалтерiв i аудиторiв Украiни, 1998. — 736 с.
10. Роуз Питер С. Банковский менеджмент: Пер. с англ. со 2-го изд. — М.: Дело, 1997. — 768 с.
11. Савакасов К. К. Коммерческие банки. Управленческий анализ деятельности. Планирование и контроль. — М.: Ось-89, 1998. — 160 с.
12. Стоун Д., Хитчинг К. Бухгалтерский учет и финансовый анализ: Подготовительный курс. — М.: Сирин, 1998. — 432 с.
13. Стуков С. А., Стуков Л. С. Международная стандартизация и гармонизация учета и отчетности. — М.: Бухгалтерский учет, 1998. — 136 с. (Библиотека журнала «Бухгалтерский учет»).
14. Финансы, учет, банки / Сб. науч. тр. / Под ред. д-ра экон. наук, проф. П. В. Егорова. — Донецк: Донбасс, ДонГУ, 1998. — 138 с.
15. Черкасов В. Е. Финансовый анализ в коммерческом банке. — М.: Инфра-М., 1995. — 237 с.
16. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі: Монографія, КНЕУ, 2002.
17. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності. навчально-методичний посiбник для самостійного вивчення дисциплiни. — К.: КНЕУ, 2003.
18. Кириленко В. Б. Бухгалтерські записи за операціями комерційних банків / Вісник фондового ринку, 1999.
19. Герасимович А. М. Практикум з курсу «Аналіз банківської діяльності»: Навч. посiбник. — КНЕУ, 2003.
20. Коцовська Р. Операції комерційних банків. — Львів, 2003.
21. Ларионова И. В. Управление активами и пассивами в коммерческих банках. — М., 2003.

22. *Ковторева Я.* Валютные операции: порядок осуществления и учета. — Харьков: Фактор, 2003.

23. *Беляков А. В.* Банковские риски: проблемы учета, управления и регулирования. Разработка по управлению банком. — М., 2003.

24. *Белоглазова Г. Н.* Банковское дело. — М., 2003.

25. *Должинський М. І.* Бухгалтерський облік в Україні з використанням положень (стандартів) бухгалтерського обліку. — Львів: Львів. банківський ін-т, 2003.

26. *Вітлінський В. В.* Кредитний ризик комерційного банку: Навч. посібник. — К.: Знання, 2000.

27. *Миллер Р. Л., Ван-Хуз Д. Д.* Современные деньги и банковское дело: Пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 2000.

28. *Примостка Л. О.* Фінансові деривативи: аналітичні та облікові аспекти. — К.: КНЕУ, 2001.

Законодавчі акти та нормативні документи НБУ:

Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р., № 959/ХІІ-ВР.

Закон України «Про заставу» від 02.10.1992 р., № 2654-ХІІ.

Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994 р., № 185/94-ВР.

Закон України «Про податок на додану вартість» від 03.04.1997 р., № 168/97-ВР.

Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.97 р., № 283/97 — ВР.

Закон України «Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі» від 06.07.1999 р., № 826-XIV.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7.12.2000 р., № 2121-III.

Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 04.05.2001 р., № 2374-III.

Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07. 2001 р., № 2658-III.

Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію об'яжень» від 18.11.2003 р., № 1255-IV.

Закон України «Про іпотеку» від 05.06.2003 р., № 898-IV.

Закон України «Про іпотечне кредитування, операції консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» від 19.06.2003 р., № 979-IV.

Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» від 19.06.2003 р., № 978-IV.

Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23.02.2006 р., № 3480-IV.

Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.1993 р., № 15-93.

Цивільний кодекс України. — К.: Кондор, 2003. — 400 с.

Господарський кодекс України. — К.: Кондор, 2003. — 208 с.

Уніфіковані правила для інкасо (публікація МТП № 522, 1995 р.).

Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів (публікація МТП № 500, 1993 р.).

Інструкція про порядок виконання контролю та отримання ліцензії за експортними, імпорнтними та лізинговими операціями. Затв. постановою Правління НБУ від 24.03.1999 р., № 136.

Положення про валютний контроль. Затв. постановою Правління НБУ від 08.02.2000 р., № 49.

Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків: Затв. постановою Правління НБУ від 06.07.2000 р., № 279.

Положення про порядок здійснення операцій з чеками в іноземній валюті на території України. Затв. постановою Правління НБУ від 29.12.2000 р., № 520.

Положення про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій. Затв. постановою Правління НБУ від 17.07.2001 р., № 275.

Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України. Затв. постановою Правління НБУ від 12.12.2002 р., № 502.

Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України. Затв. постановою Правління НБУ від 16.12.2002 р., № 508.

Положення про оформлення та подання клієнтами платіжних доручень в іноземній валюті, заяв про купівлю або продаж іноземної валюти до уповноважених банків і інших фінансових установ та порядок їх виконання. Затв. постановою Правління НБУ від 05.03.2003 р., № 82.

Інструкція про касові операції в банках України. Затв. постановою Правління НБУ від 14.08.2003 р., № 337.

Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України. Затв. постановою Правління НБУ від 20.08.2003 р., № 355.

Інструкція про порядок відкриття, використання та закриття рахунків у національній та іноземній валюті. Затв. постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р., № 492.

Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних операцій з юридичними і фізичними особами. Затв. постановою Правління НБУ від 03.12.2003 р., № 516.

Інструкція з організації перевезення валютних цінностей та інкасації коштів в установах банків України. Затв. постановою Правління НБУ від 03.12.2003 р., № 520.

Положення про регулювання НБУ ліквідності банків шляхом рефінансування, депозитних та інших операцій. Затв. постановою Правління НБУ від 24.12.2003 р., № 584.

Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті. Затв. постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р., № 22.

Інструкція про порядок ведення касових операцій у національній валюті в Україні. Затв. постановою Правління НБУ від 15.12.2004 р., № 637.

Правила торгівлі іноземною валютою. Затв. постановою Правління НБУ від 10.08.2005 р., № 281.

Положення про порядок формування обов'язкових резервів. Затв. постановою Правління НБУ від 16.03.2006 р., № 91.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

І. А. ВОЛКОВА
О. Ю. КАЛІНІНА

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У БАНКАХ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Керівник видавничих проєктів – *Б. А. Сладкевич*
Дизайн обкладинки – *Б. В. Борисов*
Редактор – *Н. П. Манойло*
Коректор – *С. С. Савченко*

Підписано до друку 25.12.2008. Формат 60x84 1/16.
Друк офсетний. Гарнітура PetersburgС.
Умовн. друк. арк. 29,25.
Наклад 1000 прим.

Видавництво «Центр учбової літератури»
вул. Електриків, 23
м. Київ, 04176
тел./факс 425-01-34, тел. 451-65-95, 425-04-47, 425-20-63
8-800-501-68-00 (безкоштовно в межах України)
e-mail: office@uabook.com
сайт: WWW.CUL.COM.UA

Свідоцтво ДК № 2458 від 30.03.2006